TIRUMALAI TIRUPATI DEVASTHANAM TALLAPAKAM SERIES.

(THE WORKS OF TALLAPAKAM POETS)

PARAMAYOGI VILASAMU

OR

(The History of Alvars and Ramanuja in Telugu language)

BY

TALLAPAKA TIRUVENGALANATHA

(1498—1561 A. D.)

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF

A. RANGANATHA MUDALIYAR, B. A., B. L.,

Commissioner, on behalf of the Tirumalai-Tirupati

Dēvasthānams Committee, Tirupati.

EDITED BY

PANDIT. V. VIJAYARAGHAVACHARYA,

Dēvasthānam Epigraphist.

PRINTED AT

TIRUMALAI TIRUPATI DEVASTHANAMS PRESS

13—14 SECOND LINE BEACH,

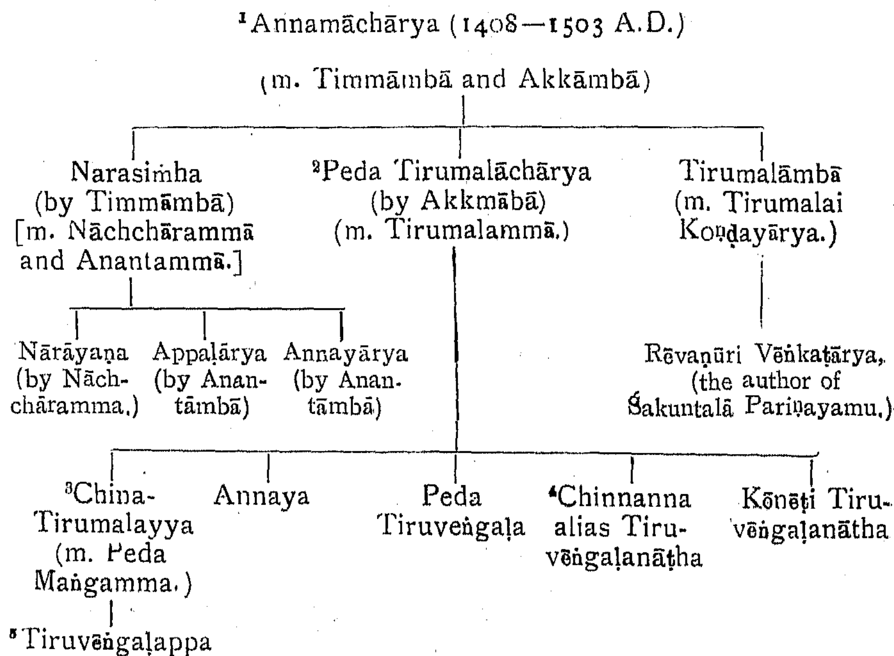
MADRAS.

1938

పరమయోగి విలాసము.

తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథసూరి విరచితము.

[THE GENEALOGY OF THE TALLAPAKAM POETS. FLOURISHED IN THE 15th & 16th CENTURIES. A.D.]

NOTE 1 :—The numbers marked in this pedigree indicate the various works written in Telugu and Sanskrit languages by these famous poets of Tāḷḷapākam family. [For further information, vide, next page.]

The under-mentioned scholars (noted in the pedigree) are the authors of the various works: thus—

1. Annamāchārya,* the author of—
   (1) Adhyātma-Saṅkīrtanalu,
   (2) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu,
   (3) Śṛiṅgāra-Mañjarī and
   (4) Śṛiṅgāra-Lakshṇa in Saṅkrit (not available.)
   [Published in Tirupati Dēvasthānam Tāḷḷapakkam series.]

2. Peda Tirumalāchārya, the author of—
   (1) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu,
   (2) Vairāgyavachana-gītālu,
   (3) Śṛiṅgāra-Daṇḍakamu,
   (4) Chakravāḷa-Mañjarī,
   (5) Śṛiṅgāravṛitta-Śataka,
   (6) Udāharaṇamulu,
   (7) Nītisīsa-Śatakamu,
   (8) Sudarśana-Ragaḷa,
   (9) Rēpha-Rakāramulu and
   [Published in Tirupati Dēvasthānam Tāḷḷapākkam series.]
   (10) Āndhra-Vēdānta or Bhagavat Gītā. [In the press]

3. Chinna-Tirumalāchārya, the author of—
   (1) Adhyātma-Saṅkīrtanalu, [In the press]
   (2) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu, [In the press]
   (3) Ashṭabhāshā-Daṇḍaka (in Sanskrit) and [Published]
   (4) Saṅkīrtana-Lakshaṇa [Published]

4. Chinnanna (alias Tiruveṅgaḷanātha), the author of—
   (1) Paramayōgi-Vilāsamu [Published]
   (2) Ashṭa-Mahishī-Kaḷyāṇamu and [Published]
   (3) Ushāpariṇayamu [In the press.]

5. Tiruveṅgaḷappa, the author of—
   (1) Bālaprabōdhikā on Amara and
   (2) Sudhānidhi on Kāvyaprakāśikā of Mammaṭa.

---

* Various names are given for this Annamāchārya and his sons and grand-sons. [Vide List of various names of Tāḷḷapākkam poets in the next page and page 358 of the Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Report.]

LIST OF VARIOUS NAMES FOR TALLAPAKAM POETS.

(1) Tāḷḷapākam Annamāchārya (the earliest member of the Tāḷḷapākam family),
alias Annamayya,
Annamayyaṅgār,
Annayāchārya,
Annayaguru and
Annayārya.

(2) Tāḷḷapākam Narasiṁha (the first son of No. 1)
alias Narasayyaṅgār and
Narasingaṇṇa.

(3) Tāḷḷapākam Peda-Tirumalāchārya** (the second son of No. 1 and younger brother of No. 2.)
alias Peda Tirumalayya,
Peda-Tirumalayyaṅgār,
Annaya-Tirumalārya,
Annaya Timmaṇārya,
Periya-Tirumalayyaṅgār,
Timmayya,
Timmayārya,
Tirumala,
Tirumalāchārya,
Tirumalaguru,
Tirumalārya-Dēśika,
Tirumalayyaṅgār and
Tālavāka Tirumalayya.

(4) Tāḷḷapākam China-Tirumalayya,** (the first son of No. 3.)
alias China Timmayya,
China Timmā-Dīkshita,
China Tirumalāchārya,
China Tirumala Dīkshita,
China-Timma,

Tāḷḷapākam	China-Tirumalayya, alias Chinna-Timmanna, Chinna-Tirumalayyaṅgār, Siru-Tirumalai Iyaṅgār and Tirumala.
(5) Tāḷḷapākam	Annamayyaṅgāru, (the second son of No. 3.) alias Annayya and Annayāchārya.
(6) Tāḷḷapākam	Peda Tiruvēṅgaḷa, (the third son of No 3.) alias Tiruvēṅgaḷa, Tiruvēṅgaḷanātha and Tiruvēṅkaṭappan.
(7) Tāḷḷapākam	Chinnanna,** (the fourth son of No. 3.) alias Chinna Tiruvēṅgaḷa, China Tiruvēṅgaḷanātha, Tiruvēṇādhar, Tiruvēṇādhayyar, Tiruveṅgaḷanātha, Tiruveṅgaḷanāthayyaṅgāru, Tiruvēṅkaṭanāthar and Vēṅgalārya.
(8) Tāḷḷapākam	Kōnēṭi-Tiruveṅgaḷanātha, (the fifth son of No. 3.) alias Kōnēṭi Vēṅgaḷanātha and Kōnēṭi Tiruvēṅgaḷanāthayyaṅgāru.
(9) Tāḷḷapākam	Tiruveṅgaḷappa (the son of No. 4.) alias Tiruveṅgaḷappar, Tiruveṅkaṭayyan, Tiruvēṅgaḷa-Dīkshita.

** These two-star marks wherever they are found indicate that they are not only the authors of the above-works but also the donors to the temple of Śrī Vēṅkaṭēśa, Śrī Gōvindarāja and other minor Deities. [Vide respective numbers, registered in six volumes of Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Series.]

Important Notes for Parama-Yogi-Vilasamu.

Table No. 1.

(Dates of Āḷvārs and Āchāryas.)

[The Āḷvars (Parama Yōgis) and Āchāryas were Vaishṇavite authors, preachers, reformers. singers and ascetics who worked either individually or in groups at the epoch of the general Hindu religious revival from 7th century A. D. and on words.]

Dates of Āḷvārs and Āchāryas as stated in popular accounts, (known as Guruparamaparā, Tirumuḍi-aḍaivu, etc.)

No.	Names of Āḷvārs.	Dates of Guruparamparā.	Historical dates.
1.	Poygai Āḷvār.	862,900 (year of Dvapara-yuga)	......
2.	Pūdattāḷvār	862,900 (year of Dvāpara-yuga)	......
3.	Pēyāḷvār	862,900 (year of Dvāpara-yuga)	......
4.	Tirumaḷiśai Āḷvār	862,900 (year of Dvāpara-yuga)	720 A. D.
5.	Periyāḷvār	Kali year 46	725 A. D.
6.	Āṇḍāl or Gōdādēvi	Kali year 97	776 A. D.
7.	Tirumangai Āḷvār	Kali year 397	776 A. D.
8.	Kulaśēkhara-Āḷvar	Kali year 27	767 A. D.
9.	Toṇḍaraḍippodi Āḷvār	Kali year 208	787 A. D.
10.	Madhurakavi Āḷvar	Kali year 863	797 A. D.
11.	Nammāḷvār	Kali year 43rd day	......
12.	Nādhamuni	Kali year 3324	823 A. D.
13.	Uyyakkonḍār	Kali year 3927	828 A. D.
14.	Tiruppāṇ-Āḷvār	Kali year 342	841 A. D.
15.	Āḷavandār	Kali year 4017	(918-1037 A. D.)
16.	Maṇakkāl-Nambi	Kali year 4030	929 A. D.
17.	Periya Nambi	Kāli year 4098	937 A. D.
18.	Rāmānuja	Kali year 4118	(1017-1137 A. D.)
19.	Mudaliyāṇḍān	Kali year—	(1035 A. D.)
20.	Kūrattāḷvān	Kali year 4131	1038 A. D.
21.	Anantāḷvān	Kali year 4154	1048 A. D.
22. 23.	Bhaṭṭa and Śrīrāma-piḷḷai (twin sons of Kūrēśa)	Kali year 4175	1063 A. D.

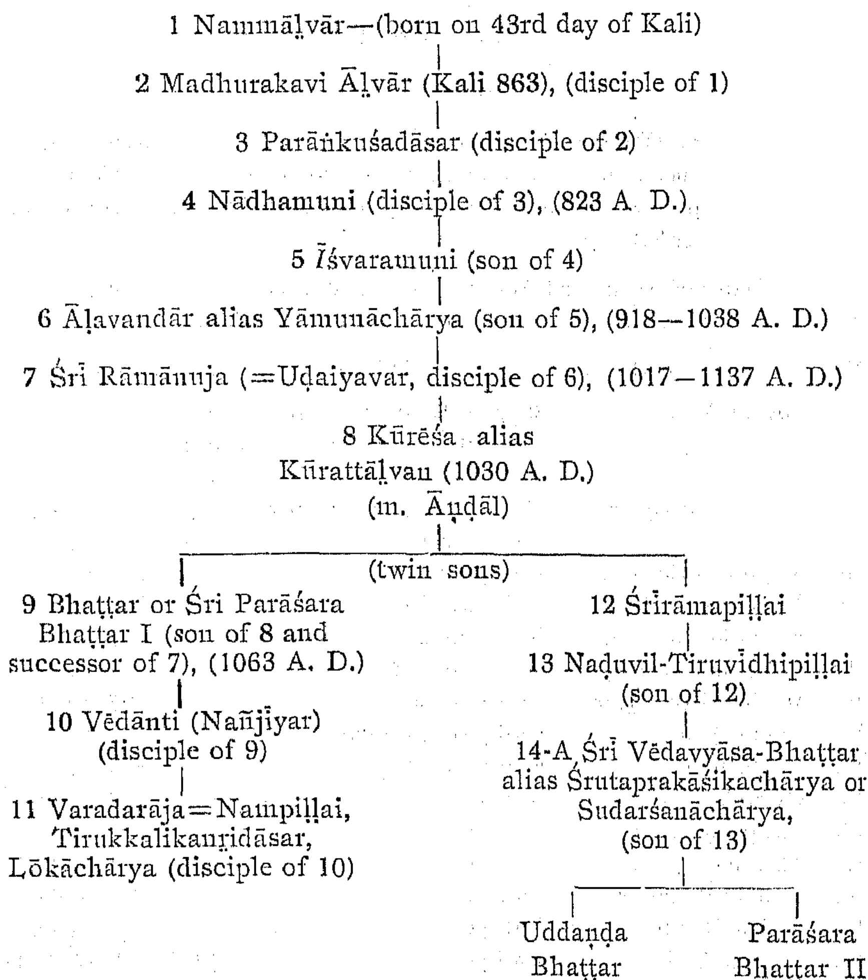
[For the dates of latter Āchāryārs, vide Table Nos. 9, 9-A., 9-B and 9-C, of Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Glossary.]

Parama.—F. 1.

IMPORTANT NOTES FOR PARAMA-YOGI-VILASAMU

Table No. 2.

[The succession list of Śrī Rāmānuja and his disciples.] A

NOTE A :—[For the dates and other references of the latter Āchāryas, vide Table Nos. 9, 9-A, 9-B and 9-C of Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Glossary.]

Table No. 3.

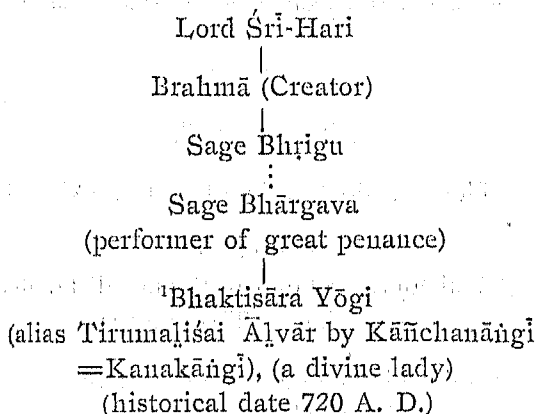
[The genealogy of the first three Āḻvārs or Parama-Yōgis.]

(1)	(2)	(3)
Prathama-Yōgi own as Poygai ar or Sarōyōgi) s born of a lotus the holy tank at njeevaram on the of the star Śra- nam in the month Arpaśi in Dvā- a-Yuga as Pāñ- janyāmśa of Lord hṇu.	Dvitīya-Yōgi (known as Bhūtat-tāḻvār) was born of a flower at Maha-balipuram or Seven Pagodas on the day of the star Danish-ṭhā in the same month of Arpaśi in Dvāpara-Yuga as Gadāmśa of Lord Vishṇu.	Tṛitīya-Yōgi (known as Pēy-Āḻvār) was born in holy-well at Myla-pore (a southern suburb of Madras) on the day of the star Śatabhishak in the same month of Arpaśi in Dvāpara-Yuga as Nanda-kāmśa of Vishṇu.

NOTE 1 :—The first three Āḻvārs or Parama-Yōgis were born in lotus-ers and holy-well in Dvāpara-Yuga just as Brahmā (the creator) was born Lord Vishṇu.

Table No. 4.

he genealogy of Bhaktisāra Yōgi (known as Tirumaḻiśai Āḻvār).]

Lord Śrī-Hari
|
Brahmā (Creator)
|
Sage Bhṛigu
:
Sage Bhārgava
(performer of great penance)
|
[1]Bhaktisāra Yōgi
(alias Tirumaḻiśai Āḻvār by Kāñchanāṅgī
=Kanakāṅgī), (a divine lady)
(historical date 720 A. D.)

NOTE 1 :—This Parama-Yōgi (fourth Āḻvār in order) was born in umaḻiśai village (near Madras) attached in Tuṇḍīra-maṇḍalam or kti-maṇḍalam on the day of the star Makhā in the month of Paushya in para-Yuga as Sudarśanāmśa (or Chakrāmśa) of Lord Vishṇu as stated urupārampara or popular-accounts.

Table No. 5.

[The genealogy of Śaṭhakōpa-Yōgi (known as Nammāḷvār).]

Vaḷudinādan
(Śrīvaishṇava scholar)
(residing in Tirukurugūr, modern Āḷvār-Tirunagari)
|
Dharmadhara
|
Chakrāṇi
|
Puṇḍarīkāksha
|
Pāṭalamōchana
|
Bhōktāḷi
|
Kāri=Kāri-Māṛan
(m. Nādhanāyakī. daughter of Kamalāptavaksha)
|
[1]Śaṭhakōpa=Nammāḷvār
(born on 43rd day of Kali-Yuga)

NOTE 1 :—This Parama-Yōgi (fifth in order) was born in Tirukkurukū (modern Āḷvār Tirunari, twenty miles east of Tinnavelly) on the day of th star Viśākhā in the month of Vaikāsī (Vaiśākhā) as Vishvaksēnāmśa of Lor Vishṇu.

Table No. 6.

[The genealogy of Madhurakavi Āḷvār.]

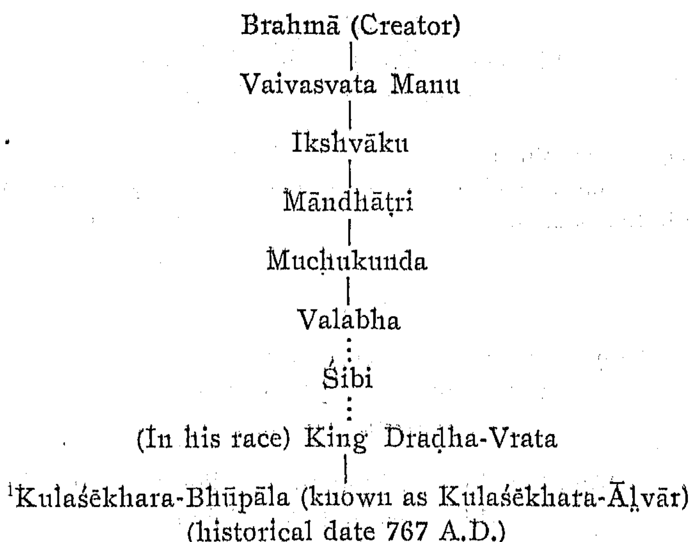
Vādikēsarī
Śrīvaishṇava scholar of Sāmavēdi family)
(residing in Tirukkōḷūr)
|
[1]Madhurakavi Yōgi=Madhurakavi Āḷvār
(historical date 797 A. D.)

NOTE 1 :—Madhurakavi Yōgi (sixth in order) was born in Tirukkōḷ (very near to modern Āḷvār-Tirunagari in Tinnevelly district on the bank Tāmraparṇi river) on the day of the star Chittā in the month of Chai or Chittirai as Nitya-Kumudāmsa of Hari.

IMPORTANT NOTES FOR PARAMA-YOGI-VILASAMU

Table No. 7.

[The genealogy of Kulaśēkhara Āḷvār of Solar race.]

Brahmā (Creator)
|
Vaivasvata Manu
|
Ikshvāku
|
Māndhāṭri
|
Muchukunda
|
Valabha
:
Śibi
:
(In his race) King Dradha-Vrata
|
[1]Kulaśēkhara-Bhūpāla (known as Kulaśēkhara-Āḷvār)
(historical date 767 A.D.)

NOTE 1 :—The seventh Āḷvār (King Kulaśēkhara) was born in Kolli or Kukkuṭanagara in Trivancore State on the day of the star Punarvasu in the month of Mākha (Māśi) as the Kaustubhāmśa of Lord Vishṇu.

Table No 8.

[The genealogy of Tiruppāṇ-Āḷvār or Viṇā-Yōgi.]

Hari-Bhakta

(known as Tatvagñya)
|
[1]Kavi-Yōgi or Tiruppāṇ Āḷvār (=Munivāhana)
(historical date 841 A.D,)

NOTE 1 :—Tiruppāṇ Āḷvār or Kavi-Yōgi (eighth in order) was born in the capital City of Uṛaiyūr (Nichuḷāpuri, the ancient Chōḷa capital), (modern Trichinopoly) on the day of the star Rōhiṇī in the month of Kārtikai as the Śrīvatsāmśa of Vishṇu.

IMPORTANT NOTES FOR PARAMA-YOGI-VILASAMU

Table No. 9.

[The genealogy of Tondaradippodi Āḷvār or Vipranārāyaṇā.]

Yajvinādha

|

Vipra-Nārāyaṇa

[1](known as Tondaradippodi Āḷvār.)

(historical date 787 A.D.)

NOTE 1 :—Śrī Vipra-Nārāyaṇa or Tondaradippodi Āḷvār (ninth in order, was born in Mandaṅguḍi village in Tanjore district, on the day of the sta Jyēshṭhā in the month of Mārgaḷi as Vanamālāmśa of Lord Hari.

Table Nos. 10 & 11.

[The genealogy of Vishṇuchitta or Periya Āḷvār and his daughter Āṇḍāḷ or Gōdādēvī.]

Bhaktanāyaka

|

[1]Bhaṭṭanādha, Vishṇuchitta or Periya Āḷvār

(historical date 725 A.D.)

|

[2]Āṇḍāḷ or Gōdādēvī

(divine daughter

(historical date 776 A.D.)

NOTE 1 :—The tenth Āḷvār (Bhaṭṭanātha-Yōgi or Periya Āḷvār) wa born in the city of Śrīvilliputtūr (in Tinnevelly district, S. I. Ry.) on the da of the star Svāti in the month of Āni as Garuḍāmśa of Vishṇu.

NOTE 2 :—Āṇḍāḷ or Srī Gōdādēvī, the divine daughter of Periya Āḷvā (eleventh in order) was born on the day of the star Pūram in the month c Āḍi as the amśa of Goddess earth.

Table No. 12.

[The genealogy of Tirumaṅgai Āḷvār or Parakāla Yōgi or Kaliyan,

King Uparicharavasu (in previous birth)

|

[1]Tirumaṅgai Āḷvār or Kaliyan

(historical date 776 A.D.)

NOTE 1 :—The twelfth Āḷvār (Tirumaṅgai Āḷvār or Parakāla Yōgi) wa born in Kamalāpūrṇanagara (Tiruvāli-Tirunagari, six miles southeast c Shiyali, in Tanjore district) on the day of the star Krittikā in the month c Kārtikai as the Kārmukāmśa of Hari.

Table No. 13.

[The genealogy of Nādhamuni, Āḷavandār and Rāmānuja.]

Īśvara-Bhaṭṭāḷvān of Śoṭṭai family
|
Nādhamuni or Śrīraṅgam Nādhamunigaḷ (823 A.D.)
(m Aravindappāvai, the daughter of Vaṅgīpurattu Āchchi, scholar)
|
Īśvara-Muni
[1]Āḷavandār or Yāmunāchārya
(historical date 918—1037 A.D.)
|
(son)
|

(Tirumalai Nambi (or Śrīśailapūrṇa). (known as Mahāpūrṇa) one of the disciples of Āḷavandār and grandson of Āḷavandār (1000—1074 A.D.)	Bhūmidēvī (or Bhūmipiräṭṭl) Periyapirāṭṭi (m. Āśūri Kēṣavāchāryu of Harita kula, residing in Śrīperumbūdūr) | [2]Rāmānuja or Uḍaiyavar (the great reformer and religionist), (1017—1137 A.D.)	(m. Kamalanayana Bhaṭṭar of Maḷalamaṅgalam or Madhuramaṅgalam | Gōvindar=Embār

NOTE 1 :—In the year 918 A. D. the great Āchārya, Āḷavandār was born at Vīranārāyaṇapuram=Kāṭṭumannārkōyil, (fifteen miles west of Chidambaram in South Arcot district) on the day of the star Anūrādhā in the month of Āni as Gajānanāṁśa of Śrī Vishvaksēna.

NOTE 2 :—Rāmānuja (known as Śrī Bhāshyakāra or Yatirāja) was born on the day of the star Ārdrā in the month of Chittrai as Śēshāṁśa of Lord Hari at Śrīperumbūdūr city (near Madras.)

Table No. 14.

[List of various names for Āḷvārs and Āchāryas]:—

1. Poygai Āḷvār—alias Kāñchī-yōgi,
   Pāñchajanyāmśa-yōgi,
   Padma-yōgi,
   Śravaṇa-yōgi (Śravaṇa Muni),
   Prathama yōgi,
   Sarōmuni,
   Kāsāra-yōgi,
   Dīpa-Muni,
   Ādi-yōgi etc.

2. Bhūtattāḷvār—alias Phūta-yōgi,
   Dvitīya-yōgi,
   Mallāpura-yōgi,
   Bhūta-Muni,
   Utpala-Muni,
   Śravishṭṭhā-Muni,
   Gadāmśa-yōgi etc.,

3. Pēyāḷvār-alias Mahāyōgi,
   Tṛitīya-yōgi,
   Bhaktisāraguru,
   Mayūrapura Muni,
   Hṛida-yōgi,
   Śathabhishag-yōgi,
   Nandakāmśa-yogi,
   Kūpa-Muni,
   Kūpa-yōgi,
   Kairava-kūpa-yōgi etc.,

4. Tirumaḷiśai-Āḷvār—alias Bhaktisāra-yōgi,
   Bhaktisāra-Muni,
   Chaturtha-yōgi,
   Mahīsāra-yōgi,
   Akshapāda-Muni,
   Bhārgava-Muni,
   Dīrghatapō-Muni,
   Chakrāmśa-yōgi,

Haripāda-yōgi,
Haripada-Muni,
Ūrdhvapuṇḍra-Muni,
Śabara-yōgi,
Yāga-Muni,
Mantra-Muni,
Siddha-Muni,
Śākyajit-yōgi.
Pannaga-yōgi,
Tējōyōgi,
Jvālā-Muni,
Guha-yōgī,
Tīrtha-yōgi,
Makhā-yōgi,
Vētrakuñja-yōgi,
Kaṇikṛishṇaguru-Muni etc.,

5. Nammāḻvār alias Śrī Śaṭhakōpa,
Śaṭharipu,
Vaḻudināḍan,
Kurugūr-Muni,
Vakuḷābharaṇa,
Tintriṇīmūlavāsi-yōgi,
Aprākṛita-Mānusha-yōgi,
Kārimāran,
Mārayōgi,
Draviḍōpanishadyōgi,
Sārasvata-Muni,
Divyasūrihāra-yōgi,
Viśākhāyōgi,
Vishvaksēnāmśa-yōgi,
Tāmraparṇi-Muni,
Vēda-yōgi etc.,

6. Madhurakavi Āḻvār alias Madhurakavi Yōgi,
Kumudāmśa-Yōgi,
Guru-Muni,
Śaṭhakōpapada-Muni,
Shashṭha-Yōgi,
Chittāyōgi,
Sāmavēdamuni,
Vādikēsari-tanaya-yōgi,
Tirukkōḷūr Dīpamuni etc.,

7. Kulaśēkhara Āḻvār alias Kulaśēkhara-Bhūpāla,
Kaustubhāmśa-yōgi,
Maṇi-yōgi,
Punarvasu-Muni,
Kollikāval-Muni,
Draḍhavṛata-tanaya,
Rājayōgi,
Ravivamśa-Muni,
Kēraḷa-yōgi,
Rāmabhakta-yōgi,
Haribhakta-bhakta-yōgi,
Saptama-yōgi etc.,

8. Tiruppāṇ Āḻvār alias Vīṇā-yōgi,
Gāyaka-yōgi,
Gāna-Muni,
Kavi-yōgi,
Munivāhana,
Śrīvatsāmśa-yōgi,
Munivāhana-Muni,
Taṭamuni,
Kāvēri-tīramuni,
Rōhiṇīmuni,
Nichuḷāpura-yōgi,
Ashṭama-yōgi etc.,

9 Toṇḍaraḍippoḍi Āḻvār alias Vipranārāyaṇa,
Vipramuni,
Viprayōgi,
Nārāyaṇayōgi,
Maṇḍaṅguḍi-Muni,
Jyēsṭhātāra-Muni,
Mālākāra yōgi,
Raṅgabhakta-Muni,
Raṅga-Muni,
Śrīraṅga-Muni,
Śrīraṅgarāja-tanaya-yōgi,
Vanamālāmśa-yōgi,
Ārāmayōgi,
Ārōpita-dōshayōgi,
Navama-yōgi etc.,

10. Periya-Āḷvār alias Vishṇuchitta-yōgi,
Bhaṭṭanādha-Muni,
Bhaṭṭamuni,
Svātiyōgi,
Garuḍāmśa-yōgi,
Śulka-Muni,
Kanakaśulka Muni,
Paratatva-Sthāpaka-yōgi,
Gōdājanakamuni,
Vishṇumata-Sthāpanāchārya,
Dhanvipura-yōgi etc.,

11. Śūḍikkoḍutta-Nāchchiyār alias Āṇḍāḷ,
Śrī Gōdādēvi,
Vishṇuchittakanyā,
Śrīraṅga-Mahishī,
Raṅga-Mahishī,
Raṅgarāja-Mahishī,
Bhūmidēvyamśa-Dēvī,
Kāntāmaṇī,
Ramāsapatni,
Divya-Mahishī,
Navamātā,
Tulasīmūlajātā etc.,

12. Tirumaṅgai Āḷvār alias Parakāla-yōgi,
Parāntaka-yōgi,
Aridaṇḍadhara,
Śātravāntaka-yōgi,
Kārmukāmśa-yōgi,
Vasu-yōgi,
Uparichara-Vasuyōgi,
Sēnāpati-yōgi,
Chōrayōgi,
Chauryaraśika,
Kumudavalli-ramaṇa,
Kaliyan,
Karavāḷabhīma-Yōgi,
Parākrama-Muni,
Bauddha-bhēdakamuni,
Asahāya-Śūra,
Manōhara-Yōgi,

Ashtāksharamuni,
Nārāyaṇamuni,
Raṇadhīra,
Annadānarasika,
Ātmayōgi etc.,

A. Nādhamuni, (religious teacher) alias Śrīraṅgam Nādhamunigal,
Munīnādhan,
Śoṭṭaikula-Muni,
Śrīvaishṇavāchārya,
Kṛishṇabhakta,
Vīranārāyaṇapuramuni,
Gajavaktrāmśamuni etc.,

B. Āḷavandār (religious teacher) alias Yāmunāchārya,
Yamunaitturaivar,
Yāmuna Tīrtha,
Yāmuna Yōgi,
Simhānanāmśamuni etc.,

C. Tirumalai Nambi (religious teacher), alias Śrīśailapūrṇa,
Mahāpūrṇa,
Śrīśailanādha,
Śri Vēṅkaṭēśa etc.,

D. Rāmānuja, (religious teacher) alias Uḍaiyavar,
Śrī Bhāshyakāra,
Bhāshyakāra,
Yatirāja,
Yatipati,
Bhūtapura-Muni,
Lakshmaṇa-Muni,
Lakshmaṇa-yōgi,
Śēshāmśa-Muni,
Vishvaksēna Muni,
Emperumānār,
Iḷaiyāḷvān,
Siddhānta-Sthāpaka etc.,

E. Bhaṭṭar, (religious teacher) alias Śrī Parāsara Bhaṭṭar,
Dharmakarta-Bhaṭṭar,
Kūrēśa-Bhaṭṭar,
Bhaṭṭasūri,
Śrīraṅgam-Bhaṭṭar,
Apara-Vyāsa-sūri etc.,

Table No. 15.

[The following 16 Sanskrit original ślōkas describing the birth-places, stars and other references of the Parama-yōgis or Āḻvārs and Āchāryas composed by Brahma-Tantrasvāmi, one of the disciples of Śrī Vēdānta Dēśika (1267-1369 A.D.) are here given] :—

1. Kāsārayōgi alias Poygai Āḻvār :—

తులాయాం శ్రవణే జాతం కాంచ్యాం కాంచనవారిజాత్ ।
ద్వాపరే పాంచజన్యాంశం సరోయోగినమాశ్రయే ॥

2. Bhūta-yōgi alias Bhūtattāḻvār :—

తులాశ్రవిష్ఠాసంభూతం భూతం కల్లోలమాలినః ।
తీరే ఫుల్లోత్పలే మల్లాపుర్యామీడే గదాంశకమ్ ॥

3. Mahā-Yōgī alias Pēy-Āḻvār :—

తులాశతభిషగ్జాతం మయూరపురి కైరవాత్ ।
మహాంతం మహదాఖ్యాతం వందే శ్రీనందకాంశకమ్ ॥

4. Bhaktisāra-Yōgi alias Tirumaḻiśai Āḻvār :—

మఖాయాం మకరే మాసే చక్రాంశం భార్గవోద్భవమ్ ।
మహీసారపురాధీశం భక్తిసారమహం భజే ॥

5. Śaṭhakōpa-Yōgi alias Nammāḻvār :—

వృషభే తు విశాఖాయాం కురుకాపురి కారిజమ్ ।
పాండ్యదేశే కలేరాదౌ శఠారిం సైన్యపం భజే ॥

6. Madhurakavi Yōgi alias Madhurakavi Āḻvār :—

చైత్రే చిత్రాసముద్భూతం పాండ్యదేశే గణాంశకమ్ ।
శ్రీపరాంకుశసద్భక్తం మధురం కవిమాశ్రయే ॥

7. Kulaśēkhara-Yōgi alias Kulaśēkhara Āḻvār :—

కుంభే పునర్వసుభవం కేరళే కోల్లపట్టణే ।
కౌస్తుభాంశం ధరాధీశం కులశేఖరమాశ్రయే ॥

8. Kavi Yōgi alias Viṇā-Yōgi=Tiruppāṇāḷvār :—

వృశ్చికే రోహిణీజాతం శ్రీపాణిం నిచుళాపురే ।
శ్రీవత్సాంశం గాయకేంద్రం మునివాహనమాశ్రయే ॥

9. Vipranārāyaṇa alias Toṇḍaraḍippoḍi Āḷvār :—

కోదండే జ్యేష్ఠనక్షత్రే మండంగుడిపురోద్భవమ్ ।
చోళోర్వ్యాం వనమాలాంశం భక్తపద్రేణుమాశ్రయే ॥

10. Vishṇuchitta-Yōgi alias Periya Āḷvār :—

జ్యేష్ఠాస్వాతిభవం విష్ణురథాంశం ధన్వినః పురే ।
ప్రపద్యే శ్వశురం విష్ణోః విష్ణుచిత్తం పురఃశిఖమ్ ॥

11. Gōdādēvi alias Āṇḍāḷ=Sūḍikkoḍutta Nāchchiyār :—

కర్కటే పూర్వఫల్గున్యాం తులసీకాననోద్భవామ్ ।
పాండ్యే విశ్వంభరాం గోదాం వందే శ్రీరంగనాయకీమ్ ॥

12. Parakāla alias Tirumaṅgai-Āḷvār :—

కార్తికే కృత్తికాజాతం చతుష్కవిశిఖామణిమ్ ।
షట్ప్రబంధకృతం శార్ఙ్గమూర్తిం కలియమాశ్రయే ॥

A.—Nādha Muni alias Śrīraṅgam Nādhamunigaḷ :—

జ్యేష్ఠానురాధాసంభూతం వీరనారాయణే పురే ।
గజవక్త్రాంశమాచార్యమాద్యం నాథమునిం భజే ॥

B.—Yāmunāchārya alias Āḷavandār :—

ఆషాఢే చోత్తరాషాఢాసంభూతం తత్ర వై పురే ।
సింహాసనాంశం విఖ్యాతం శ్రీయామునమునిం భజే ॥

C.—Śrīśailapūrṇa alias Tirumalai Nambi :—

తులాయాం వేంకటాద్రౌ తు పూర్వాషాఢాసముద్భవమ్ ।
కురుకేశం ప్రచండాంశం వందే శ్రీశైలపూర్ణకమ్ ॥

D.—Śrī Rāmānuja alias Bhāshyakāra :—

చైత్రార్ద్రాసంభవం విష్ణోః దర్శనస్థాపనోత్సుకమ్ ।
తుండీరమండలే శేషమూర్తిం రామానుజం భజే ॥

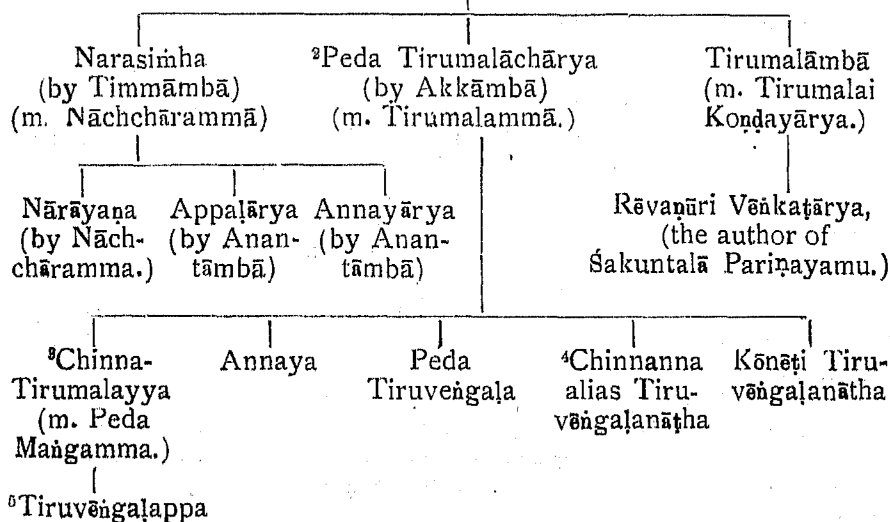
Table No. 16.

[The Genealogy of the Tāḷḷapākam poets flourished in the 15th & 16th Centuries A.D.]

Sage Bharadvāja

⋮

. (In his race) [1]Annamāchārya of Tāḷḷapākam family
(1408—1503 A. D.)
(m. Timmāmbā and Akkāmbā)

NOTE 1:—The numbers marked in this pedigree indicate the various works written in Telugu and Sanskrit languages by these famous poets of Tāḷḷapākam family. [For further information, vide, next page.]

IMPORTANT NOTES FOR PARAMA-YOGI-VILASAMU

The under-mentioned scholars (noted in the pedigree) are the authors of the various works: thus—

1. Annamāchāry.*
the author of—(1) Adhyātma-Saṅkīrtanalu,
(2) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu,
(3) Śṛiṅgāra-Mañjarī and
(4) Śṛiṅgāra-Lakshṇa in Sanskrit (not available.)
[Published in Tirupati Dēvasthānam Tāḷḷapākkam series.]

2. Peda Tirumalāchārya,
the author of—(1) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu,
(2) Vairāgyavachana-gītalu,
(3) Śṛiṅgāra-Daṇḍakamu,
(4) Chakravāḷa-Mañjarī,
(5) Śṛiṅgāravṛitta-Śataka,
(6) Udāharaṇamulu,
(7) Nītisīsa-Śatakamu,
(8) Sudarśana-Ragaḷa,
(9) Rēpha-Rakāramulu and
(10) Āndhra - Vēdānta or Bhagavat Gītā.
[Published in Tirupati Dēvasthānam Tāḷḷapākkam series.]
[In the press.]

3. Chinna - Tirumalāchārya,
the author of—(1) Adhyātma-Saṅkīrtanalu, [In the press.]
(2) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu, [In the press.]
(3) Ashṭabhāshā-Daṇḍaka (in Sanskrit) and [Published.]
(4) Saṅkīrtana-Lakshṇa. [Published.]

4. Chinnanna (alias Tiruvēṅgaḷanātha),
the author of—(1) Paramayōgi-Vilāsamu [Published.]
(2) Ashṭa-Mahishī-Kalyāṇamu and [Published.]
(3) Ushāpariṇayamu. [Published.]

5. Tiruvēṅgaḷappa,
the author of—(1) Bālaprabōdhikā on Amara and
(2) Sudhānidhi on Kāvyaprakāśikā of Mammaṭa.

---

* Various names are given for this Annamāchārya and his sons and grandsons. [Vide List of various names of Tāḷḷapākkam poets in the next page and page 358 of the Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Report.]

IMPORTANT NOTES FOR PARAMA-YOGI-VILASAMU

[List of various names for Tāḷḷapākam poets] :—

(1) Tāḷḷapākam Annamāchārya (the earliest member of the Tāḷḷapākam family),
alias Annamayya,
Annamayyaṅgār,
Annayāchārya,
Annayaguru and
Annayārya.

(2) Tāḷḷapākam Narasiṁha (the first son of No. 1)
alias Narasayyaṅgār and
Narasiṅgaṇṇa.

(3) Tāḷḷapākam Peda-Tirumalāchāya* (the second son of No. 1) and younger brother of No. 2) alias
Peda Tirumalayya,
Peda-Tirumalayyaṅgār,
Annaya-Tirumalārya,
Annaya Timmaṇārya,
Periya-Tirumalayyaṅgār,
Timmayārya,
Tirumala,
Tirumalāchārya,
Tirumalaguru,
Tirumalārya-Dēśika,
Tirumalayyaṅgār and
Tālavāka Tirumalayya.

(4) Tāḷḷapākam Chinna-Tirumalayya,** (the first son of No. 3.)
alias Chinna Timmayya,
China Timmā-Dīkshita,
China Tirumalāchārya,
China Tirumala Dīkshita and
China-Timma,
Tāḷḷapākam China-Tirumalayya,
Chinna-Timmanna,
Chinna-Tirumalayyaṅgār,
Śiṟu-Tirumalai Iyaṅgār and
Tirumala.

(5) Tāḷḷapākam Annamayyaṅgāru, (the second son of No. 3.)
alias Annayya and
Annayāchārya.

(6) Tāḷḷapākam Peda Tiruvēṅgaḷa, (the third son of No. 3.)
alias Tiruvēṅgaḷa,
Tiruvēṅgaḷanātha and
Tiruvēṅkaṭappan.

(7) Tāḷḷapākam Chinnanna,** (the fourth son of No. 3.)
alias Chinna Tiruvēṅgaḷa,
Chinna Tiruvēṅgaḷanātha,
Tiruvēṇādhar,
Tiruvēṇādhayyar,
Tiruveṅgaḷanātha,
Tiruveṅgaḷanāthayyaṅgāru,
Tiruvēṅkaṭanāthar and
Vēṅgalārya.

(8) Tāḷḷapākam Kōnēṭi-Tiruvēṅgaḷanātha, (fifth son of No. 3.)
alias Kōnēṭi Vēṅgaḷanātha and
Kōnēṭi Tiruvēṅgaḷanāthayyaṅgāru.

(9) Tāḷḷapākam Tiruveṅgaḷappa (the son of No. 4.)
alias Tiruveṅgaḷappar,
Tiruveṅkaṭayyan,
Tiruvēṅgaḷa-Dīkshita.

** These two-star marks wherever they are found indicate that they are not only the authors of the above-works but also the donors to the temple of Śrī Vēṅkaṭēśa, Śrī Gōvindarāja and other minor Deities. [Vide respective numbers, registered in six volumes of Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Series.]

Table No. 17.

[1. The following Sanskrit Ślōka is a memorial verse to Śrī Nādha Muni-Yōgi] :—

వ్యోమ్నః పరస్తాత్సవిధం సమేత్య
లక్ష్మ్యా నియోగాత్కురుకాధిరాజః ।
సమంత్రరత్నద్వయమాహ యస్మై
నాథాయ తస్మై మునయే నమోఽస్తు ॥

[2. The following is a memorial verse to Śrī Rāma Miśra (known as Maṇakkāl Nambi] :—

అయత్నతో యామునమాత్మదాస-
మలర్కపత్రార్పణనిష్క్రయేణ ।
యః క్రీతవానాస్థితయౌవరాజ్యం
నమామి తం రామమమేయసత్త్వమ్ ॥

[3. The following three verses are the memorial ślōkas to Śrī Yāmuna Muni (known as Āḷavandār] :—

శ్రీరామమిశ్రసచ్ఛిష్యం వందే తత్త్వార్థకోవిదమ్ ।
పాదాదవాప్తరాజ్యాద్యో విరక్తో యామునోఽభవత్ ॥
యత్పాదాంభోరుహధ్యానవిధ్వస్తాశేషకల్మషః
వస్తుతాముపయాతోఽహం యామునేయం నమామి తమ్ ॥

సింహాసనాంశభవమీశ్వరయోగిసింధు-
ముక్తామణిం మహితనాథమునీంద్రపౌత్రమ్ ।
ప్రజ్ఞావిశేషజలధిం ప్రతివాదితూల-
జంఝానిలం హృదయ ! చింతయ యామునార్యమ్ ॥

[4. The following is a memorial verse to Śrī Kāñchīpūrṇa Muni, known as Tirukkachchi Nambi] :—

శ్రీమత్కాంచీమునిం వందే కమలాపతినందనమ్ ।
వరదాంఘ్రిసదాసంగరసాయనపరాయణమ్ ॥

[5. The following is a memorial verse to Śrī Anantārya one of the disciples of Śrī Rāmānuja, and author of Śrī Vēṅkaṭāchala Itihāsamālā, published by Tirupati Dēvasthānam] :—

ఆమ్నాయవాచామపి మృగ్యభూమా శ్రీవేంకటక్ష్మాధరశృంగధామా ।
దేవోఽనుధావన్ ప్రదదాతి యస్మై స్రజం భజేఽనంతగురుం తమార్యమ్॥

[6. The following are the memorial verses to Śrī Rāmānuja or Uḍaiyavar] :—

యో నిత్యమచ్యుతపదాంబుజయుగ్మరుక్మ-
వ్యామోహతస్తదితరాణి తృణాయ మేనే ।
అస్మద్గురోర్భగవతోఽస్య దయైకసింధోః
రామానుజస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥

పుండ్రైర్ద్వాదశభిర్యుతం విలసితం దండైస్త్రిభిర్మండితం
కాషాయేణ శిఖోపవీతరుచిరం దోర్మూలచక్రాంబుజమ్ ।
ఆసీనం జలజాసనైశ్చ తులసీపద్మాక్షమాలాంచితం
యుక్తం చాంజలిముద్రయా రవినిభం శ్రీభాష్యకారం భజే ॥

[7. The following two verses are in praise of Śrī Kūrēśa or Kūrattāḻvān] :—

శ్రీవత్సచిహ్నమిశ్రేభ్యో నమ ఉక్తిమధీమహే ।
యదుక్తయస్త్రయీకంఠే యాంతి మంగళసూత్రతామ్ ॥
శ్రీమత్కూరకులాధీశం శ్రీవత్సాంకముపాస్మహే ।
అగ్ర్యం యతీంద్రశిష్యాణామాద్యం వేదాంతవేదినామ్ ॥

Table No 18.

Āśvāsa-paṭṭika or List of Chapters.

ఆశ్వాస పట్టిక.

వి ష య సూ చి క

శ్రీః

పరమయోగి విలాస విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

నెం.	విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
15	తదుద్యానాదిస్వరూపవర్ణనము	9
	శుకపికాదిపక్షిస్వరూపము	9
	ఐరంమదీయస్వరూపము	10
	విరజానదీస్వరూపవర్ణనము	11
	దివ్యమంగళ విగ్రహప్రదర్శనస్వరూపము	12
	వనమాలికావైభవము	12
16	శ్రీవైకుంఠనాథ దివ్యస్వరూపాయుధాదిమహిమ	12
	సహస్రస్తంభమంటపాదిస్థితికథనము	13
	విభూతిద్వయస్వరూపము	13
	సింహాసనపద్మపీఠాదిక్రమము	13
	శేషభోగస్వరూపవర్ణనము	13
	పద్మాపతిదివ్యస్వరూపము	13
	శ్రీభూమినీళాదిసమావృతత్వవైఖరి	13
	శ్రీహరిశరీరసౌందర్యాతిశయకథనము	14
	దివ్యాభరణజాజ్వల్యాది	14
	శంఖచక్రాద్యాయుధవైభవము	15
	రత్నకిరీటవిలసనాదిశైలి	16
17	పద్మపీఠస్వరూపవర్ణనము	16
	విమలాదేవీప్రముఖచామరధారిణీస్వరూపము	16
	ఛత్రపాదుకాస్వరూపాది	16
	చండప్రచండకుముదాదినిత్యసూరిమహిమ	17
	పంచాయుధస్వరూపప్రకటనాది	17

విషయసూచిక

విషయసూచిక

ద్వితీయాశ్వాసము.

నెం.	విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
	శంకరాశ్చర్యవైఖరి	66
	హరిభక్తిప్రాశస్త్యశ్లాఘనము	67
88	శంకరకృతభక్తిసారయోగివైభవప్రశంస	67
	అంబరీషదృష్టాంతకథనము	67
	శంకరకృతసంభాషణాప్రకారము	67
	స్వస్థానగమనవిషయకప్రతిపాదనము	67
89	అక్షపాదనామాంతరప్రాప్తిక్రమము	68
	స్వకార్యనిరతత్వవర్ణనము	68
90	కొంకణదేశసిద్ధవరాగమనము	68
	శార్దూలవాహనగతినిరోధము	68
	సిద్ధవరమంత్రశక్తిప్రశంస	68
91	భక్తిసారముని తేజఃప్రసారవర్ణనము	69
	సిద్ధవరకోపాటోపాది	69
92	యోగికలితభక్తిసారమునిప్రార్థన	70
93	దివ్యఘుటికారచనాద్యాశ్చర్యచర్య	70
	కొంకణసిద్ధవినయాదికార్యము	71
	శపపంచకప్రస్తావము	71
94	తపోమహిమకార్యప్రశంస	71
	మణికంచుకప్రదానాది	71
95	భక్తిసారమునిపాదపరాగమహిమ	71
	కనకనిర్మాణాద్యాశ్చర్యప్రదర్శనము	72

నెం.	విషయనామము.	పుటసంఖ్య.
	కమలాసనాదిప్రార్థనీయమునివైభవప్రశంస	92
	దుర్బుద్ధిభూపాలనిరాసనశైలి	92
124	కాంచీభూపాలప్రార్థనానిరాకరణము	92
	మానవస్తుతినిస్సారత్వప్రకటనము	92
125	కాంచీభూపాలకోపావేశాది	93
	విభీషణరావణస్వరూపదృష్టాంతము	93
	కోపవేగచిహ్నప్రదర్శనాది	93
126	కాంచీభూపాలకృతకణికృష్ణబహిష్కారము	93
	తాపసవరదేశబహిష్కారక్రమము	93
	పాపాత్మస్వరూపప్రకటనము	93
127	తదవలోకననిరాసప్రస్తావము	94
	భూపాలదురాలోచనాప్రదర్శనము	94
128	భక్తిసారయోగికృతహరిప్రార్థన	94
	దుష్టదేశపరిత్యాగప్రార్థన	95
	హరికృతభక్తిసారవశ్యాది	95
129	భక్తమునిప్రార్థనానుగుణకార్యరచన	95
	సకలదేవతారచితదేశపరిత్యాగము	95
130	ప్రపంచవైపరీత్యప్రదర్శనాది	95
	నిబిడాంధకారప్రసారణాది	95
	దిగ్గజసముద్రతారాదివైపరీత్యము	95
	సచివపౌరజనాదివిస్మయము	96
131	భూపాలకలితస్వాపరాధక్షమాపణాప్రార్థన	96

విషయనామ.		పుటసంఖ్య.
	మహాపరాధప్రఖ్యాపనము	96
	మునికృపాతిశయవర్ణనము	96
132	నృపప్రార్థనాప్రకారము	97
	స్వకీయనీచగుణజాలప్రకటనము	97
	అక్షపాదాఖ్యభార్గవమునిపదకమలవందనాది	97
	అపరాధక్షమాపణప్రార్థన	97
	అత్రిసుతదృష్టాంతము	97
	అంబరీషకథాదృష్టాంతము	97
133	మునివరకృతప్రత్యుత్తరశైలి	97
	కణికృష్ణప్రార్థనారీతి	97
	భూపాలకృతకణికృష్ణపాదవందనాది	98
	సహస్రాపరాధక్షమాపణప్రార్థన	98
	భక్తిసారయోగికృతప్రీత్యాదరాది	98
134	పూర్వాశ్రమతలప్రత్యాగమనరీతి	98
	పరమపురుషప్రార్థన	98
	కాంచీనగరస్థసకలదేవతాకృతనిజాలయప్రసన్నత్వము	98
135	పన్నగశాయిస్తోత్రప్రకారము	98
	శేషతల్పప్రాప్తిప్రకారము	99
	మునికృతపద్యరచనాప్రకారము	99
136	ప్రార్థనానుగుణపునఃశయనప్రకారము	99
	యథోక్తకారినామప్రాప్తిక్రమము	99
	హరికల్యాణగుణప్రశంస	99
	కాంచీభూపాలకృతహరిపాదపద్మవందనాది	99

విషయసూచిక

తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

నెం.	విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
325	దేవదేవీనామకగణికాలంకారాదివర్ణనము	227
	తాటంకమేఖలాద్యాభరణధారణక్రమము	227
	కస్తూరిరేఖాదిధరణవర్ణనము	228
326	వీణాదివిద్యాప్రవీణత్వప్రాప్తిప్రస్తావము	228
327	దేవదేవీనామకగణికామణిసంతోషము	230
	విప్రనారాయణసంవర్ధితారామవృక్షాదినామ	230
328	ఉద్యానవనప్రవేశాదివిలాసము	231
329	ఉద్యానవనకుసుమశోభాదివిలాసము	231
	కోకిలనాదాదివర్ణనము	232
330	విప్రనారాయణాఖ్యహరిభక్తదేహశోభావర్ణనము	232
	ఊర్ధ్వపుండ్రబ్రహ్మసూత్రతులసీదామాదిశోభావర్ణనము	233
	గణికాసంభాషణక్రమము	233
331	శాండిల్యపరాశరకౌశికమునివరచరిత్రదృష్టాంతము	234
	గణికాసోదరీప్రతిజ్ఞాప్రకారము	235
	తరుచ్ఛాయాతలప్రాప్తిక్రమము	235
332	విప్రనారాయణసమీపప్రాప్తిక్రమము	235
	ప్రార్థనాప్రకారము	236
333	యోగికలితసంభాషణాప్రకారము	237
334	గణికామణిప్రత్యుత్తరప్రకారము	237
335	ధనవినియోగప్రకారకథనము	237
336	స్వానుగుణకైంకర్యప్రార్థనాశైలి	238

పంచమాశ్వాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

నెం.	విషయనామము.	పుటసంఖ్య.
	హనూమత్ బంధనదృష్టాంతకథనము	397
	హేళనకార్యరచనాది	397
649	సహస్రబ్రాహ్మణభోజనవ్రతభ్రంశత్వవర్ణనము	398
	కాంచీవరదరాజస్వప్నప్రత్యక్షాగమనకథనము	398
650	పరకాలరచితకాంచీనగరప్రాప్తివర్ణనము	398
	చోళసచివవృత్తాంతము	398
651	పరకాలయోగికృతకాంచీవరదరాజస్తోత్రప్రకారము	399
652	వేగవతీనదీతీరస్థితధనరాశిస్వీకరణాజ్ఞాప్రకారము	399
653	పరకాలయోగిసంతోషవర్ణనము	399
	వేగవతీతటప్రాప్తిక్రమము	399
654	ధనసూచకపురుషవేషధారణాదిక్రమము	400
655	వరదరాజస్వీకృతవీరపురుషవాక్యప్రకారము	400
	చోళసచివకోపప్రకారాదికథనము	400
656	ధనవిషయకనీచవాక్యకథనము	401
	వ్యర్థవార్తాప్రకటనదోషము	401
	రాజధనవిషయకనిర్బంధము	401
657	రామబాణపతనదృష్టాంతవర్ణనము	402
	పరకాలయోగిదాతవ్యధనవిషయకభాషణము	402
658	చోళరాజమంత్రికృతధనధాన్యాదిస్వీకరణము	402
	పరకాలప్రాప్తధనాగమనక్రమనివేదనము	402
659	పరకాలయోగివైభవవర్ణనప్రకారము	403
660	చోళభూపాలకృతసంతోషకార్యాదివర్ణనము	403
661	పరకాలయోగిమాయాస్వరూపవర్ణనము	404

సప్తమాశ్వాసము.

నెం.	విషయనామం.	పుటసంఖ్య.

అష్టమాశ్వాసము.

నెం.	విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
826	ప్రతిదివససమర్పితశ్లోకానవాప్తివిషయకప్రశ్నాది	489
827	పరమభాగవతాగమనఫలప్రశ్నకథనము	490
828	గీతారహస్యోపదేశక్రమము	490
	ప్రపత్తిమార్గప్రవర్తనవైఖరి	490
829	శ్రీరంగనాధసేవాప్రకారము	491
	ద్వయరహస్యాది పరమమంత్రోపదేశక్రమము	491
830	యామునసూరికృత-సిద్ధిత్రయ-హరిస్తోత్ర-గీతార్థసంగ్రహాదిగ్రంథ-రచనాక్రమము	491
831	కాంచీనగరవాసి-తిరుకచ్చినంబినామక గురువరమహిమ	491
832	యోగవిద్యారహస్యార్థప్రాప్తిక్రమము	492
833	యోగసమాధిప్రాప్తిక్రమవర్ణనము	492
834	గురుశిష్యపరస్పరసంభాషణాది	493
835	యోగవిద్యాప్రదానార్హకాలముహూర్తనివేదకపత్రప్రదర్శనము	493
836	శ్రీరంగనాధసంతోషక్రమవర్ణనము	494
837	తిరమలైనంబినామకగురువరవైభవము	495
838	తుండీరమండలస్థభూతపురిక్షేత్రవైభవము	495
	శేషాంశభాసుర-రామానుజార్యప్రాదుర్భావవర్ణనము	495
	చైత్రార్ద్రానక్షత్రదినములో కేశవసూరితనయ శ్రీరామానుజావిర్భావమహిమ	495
	తత్తేజస్సామ్యవర్ణనము	495
839	కేశవాచార్యకృతపంచసంస్కారోపనయనాదివర్ణనము	495
840	రామానుజార్యకృతశాస్త్రాభ్యాసవైఖరి	496
	శ్రీకృష్ణసాందీపినిగురుదృష్టాంతము	496

నెం.	విషయనామ.	పుటసంఖ్య.

నెం.	విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
	పునరుపనయనత్రిదండకాషాయధరణక్రమవర్ణనము	525
	రామానుజార్యరచితవేదాంతదీపవేదాంతసారగద్యత్రయాది-గ్రంథమహిమ	525
	రామానుజమునిశిష్యగణమహిమ	525
899	శిష్యసంఘసహితరామానుజార్యదిగ్విజయప్రకారము	526
	కాశ్మీరదేశశారదాపీఠభాసురశారదాదేవీ సల్లాపనక్రమము	526
900	శంకరకృతవేదార్థవర్ణనక్రమము	526
	రామానుజార్యకృతసదర్థప్రకారవర్ణనము	526
	శారదాదేవీసంతోషక్రమము	526
901	బోధాయనవృత్తినామకసద్గ్రంథప్రాప్తిక్రమము	527
	రామానుజమునికృతోత్తమగ్రంథమహిమ	527
	పురుషోత్తమక్షేత్రవేంకటాహోబిలాది భగవన్మందిరమంగళాశాసన-క్రమము	527
	విఠ్ఠలరాజవిషయకానుగ్రహప్రకారము	527
902	చతుస్సప్తతిసంఖ్యాక-శ్రీవైష్ణవకుల-సింహాసనాదిస్థాపనక్రమము	528
	అనంతార్యశిష్యవరప్రాప్తిక్రమము	528
	రామానుజకృతవేంకటాదిక్షేత్రప్రాప్తిక్రమము	528
903	తిరుమలనంబినామకగురువరరచితానుగ్రహప్రకారము	529
904	శ్రీవైష్ణవస్వరూపవైభవప్రదర్శనము	530
905	వేంకటశైలారోహణక్రమము	530
	రామానుజార్యకృతస్వామిపుష్కరిణీ తీర్థస్నానాచరణాది	530
906	శ్రీవరాహస్వామిసేవాప్రణమనాది	531
	వైకుంఠగోపురద్వారప్రాప్తిక్రమము	531

పరమయోగి విలాసము

పరమయోగివిలాసప్రారంభము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

పరమయోగి విలాసము.[1]

[తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథసూరి విరచితము.]

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతారిక

(1. శ్రీయలమేల్మంగదేవీ వైభవ ప్రశంస.)

[ద్విపద]

శ్రీయలమేల్మంగఁ జిరకృపాపాంగఁ
దోయజదళనేత్రిఁ దోయధిపుత్రి
శ్రీవేంకటేశ సంశ్రితకుచదేశ
దేవేంద్రవినత నాదిమవచోవినుత

NOTE 1 :—This Parama-Yōgi Vilāsa written (in about 1546 A.D.) in Telugu language in Dvipada metre, describing the glory of Āḷvārs and Śrī Rāmānuja dedicated to Śrī Vēṅkaṭēśa and His consort Śrī Alamēlmaṅga together, is said to be the composition of Tiruvēṅgaḷanātha alias Chinnanna, the fourth son of Peda Tirumalāchārya and the grandson of the famous Annamāchārya of the Tāḷḷapākam family. His other famous works are Ashṭa-Mahishī Kalyāṇamu and Ushā-Kalyāṇamu (Published by Tirupati Dēvasthānam). For his various gifts made to Śrī Vēṅkaṭēśa, Śrī Gōvindarāja and other gods, vide Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Report and 4th and 5th Volumes of Tirupati Dēvasthānam Inscriptions.

గజరాజమిళిత సంగజరాజకలిత
విజితాళికులవేణి వికచాబ్జపాణి
జలజలీలాగేహ సౌవర్ణదేహ
జలజాతభవమాత జగదేకమాత
శ్రీవేంకటాధీశుఁ జిరకృపావేశు
దేవాధిదేవు సందీప్తప్రభావుఁ

(2. గ్రంథారంభములో శ్రీభూనీళాదేవీ ప్రణామము.)

అనంత గరుడ విష్వక్సేన ప్రార్థన.

దలఁచి భూనీళలఁ దడవి యాచక్ర
జలజ కౌమోదకీ శార్ఙ్గ ఖడ్గములఁ
దిర మొందుభక్తి నుతించి యనంత
గరుడ విష్వక్సేన కరుణయుం బడసి
శ్రీకరవైష్ణవ సిద్ధాంత విభవ
పాకశాసనుఁ దాళ్ళపాక శాసనుని
యాచారవిజితామరాచార్యుఁ దిరుమ

(3. తాళ్లపాక తిరుమలాచార్యవర ధ్యానాది.)

లాచార్యు ఘను మదీయాచార్యుఁ దలఁచి
పరమార్యు వాధూలపతి నప్పగారి
గురుతరు లగు మహాగురు వరేణ్యులను
రామాంఘ్రికమలాభి రామతాత్పర్యు

(4. శ్రీరామానుజ మహాపూర్ణ యామునాచార్యాది ప్రణామక్రమము.)

రామానుజాకారు రామానుజార్యు
నమలునిం బరమ దయాకరమూర్తి

సమితవిద్యాపూర్ణుఁ డగుమహాపూర్ణు
మందారహారణు నిర్మలపాదపద్మ
వందారు మాయాళవందారుఁ బొగడి
యామోదభరకీర్తి తాబ్జనేత్రాభి
రామమిశ్రాఖ్యుని రామమిశ్రాఖ్యు
మండితనిజచిత్త మందిర నిహిత
పుండరీకాక్షునిఁ బుండరీకాక్షు

(5. శ్రీనాథముని పరాంకుశాది ప్రార్థన.)

సమలాత్మ మునినాథు నానాథమౌనిఁ
గుమతభంజన నిరంకుశుఁ బరాంకుశుని
తమ్మనుత ద్రావిడాగమ సార్వభౌము
లైన మావారల నాళువారులను
నిఖిలముక్తౌఘంబు నిత్యవర్గంబు
నఖిలభాగవతుల నాత్మలోఁ దలంచి
హరితాత యను వేంకటాచలపూర్ణు
హరిపూజనాడంబి యగు గుర్వనంబి
నిరవొంద శ్రీవేంకటేశ్వరుచేతఁ
గరమొప్పు శంఖుచక్రము లందినట్టి
చిరకీర్తి వైష్ణవ సేవానువర్తి

(6. శ్రీతొండమాన్ చక్రవర్తి ప్రశంస.)

స్మరమూర్తి నలతొండమాన్ చక్రవర్తి
సతతవేదామృత శరధి దాశరథి
నతికృపాపరు భట్టరాచార్యవర్యు
సిరివరు నిజశిష్యుఁ జేసికొన్నట్టి
హరిభక్తిపరు ననంతాళువారులను
శరమత రాద్ధాంత సంహారి యైన
శఠకోపమునిఁ బోలు శఠకోపమౌని

వేదంబుఁ దెనుఁగుఁ గావించి సంసార

(7. తాళ్లపాక అన్నమాచార్య ప్రార్థన.)

కవివంశ వైభవము.

ఖేదంబు మాన్పిన కృష్ణమాచార్యు
ఘనతర పంచమాగమ సార్వభౌము
ననఘు శ్రీతాళ్ళపాకన్న మాచార్యుఁ
దలఁచి యంజలిఁ జేసి తత్ప్రసాదంబు
కలిమిని బంచమాగమ సార్వభౌము
హరిసేన కాశ్వలాయనసూత్ర నంద
పరవంశభవ భరద్వాజస గోత్ర
పావన శ్రీతాళ్ళపాకన్నయార్య
ధీవిశారదసూనఁ దిరుమలాచార్య
వినుతనందన తిరువేంగళనాథుఁ
డనుపేరి యేను కావ్యం బొందు సేయఁ
దలపోయుచున్నయత్తఱిఁ గరుణించి

(8. పరమయోగివిలాస గ్రంథస్వరూప తదంకనము.)

కలలోన వైష్ణవాకారంబుఁ దాల్చి
యేతెంచి శ్రీవేంకటేశుండు తనదు
చేతఁ దా నారగించిన ప్రసాదంబుఁ
గృప చేసి పరమయోగివిలాస మనఁగ
నిపుడు కాసారయోగీంద్రాదికథలు
జానుగా సిరికిని సపరివారుండ
నై నట్టి తనకు నీ వంకితంబుగను
బనుపడ ద్రవిడప్రబంధంబు చూచి
తెనుఁగున రచియింపు ద్విపదరూపమున
నన విని మేల్కాంచి యలమేలుమంగ
ననుపమ శ్రీవేంకటాధీశుఁ దలఁచి

తలఁపు తన్మూర్తులం దగులంగఁ జేసి
యల యంజనాద్రీశు నాత్మలో నిలిపి
యరు దంది శ్రీవేంకటాధీశువాక్య
సరణి నాకబ్బంబు సవరింపఁ బూని
కడలి దాఁటంగ రాఘువభూవరుండు

(9. సేతునిర్మాణ ప్రస్తావము.)

కడఁకమై సేతువుఁ గట్టించునప్పు
డనిలజముఖులైన యగచరనాథు
లనుపమశక్తి మహాపర్వతములఁ

గట్టకట్టంగఁ దాఁ గట్టనుంకించు
నొట్టిన లోకూర్మి యుద్ధతచందమున
భువనంబులోన నభోమణి యొప్ప
దివిఁ గీడమణియును దెలి వొందుకరణి
సామజబృందంబు చను దెంచుత్రోవఁ
జీమలపంక్తి వచ్చిన విధంబునను

(10. ద్రావిడాగమ మహిమ.)

వేదంబులెల్ల ద్రావిడముగాఁ జేసి
వేదాంతవిదులఁ గోవిదులునైనట్టి
గురుతరు లగుపరాంకుశముఖ్యయోగి
వరుల వైభవముఁ గావ్యము సేసినట్టి

యలఘుపూర్వాచార్యు లగువారియెదుట
నిల నితరుఁడు కావ్య మెట్లుచెప్పెడిని
గాపునఁ దత్పాదకమల సేవకుఁడఁ
గాపున వారిమార్గముననే యేను
జలజాతవాసినిచనుబాల ముట్టి
పలికెద నానేర్పుపరిపాటి నిప్పు

డలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్య భక్తసంతతికిఁ
గనకచేలునకు శృంగారలోలునకు
వినమితేశునకు శ్రీవేంకటేశునకు
సంకీతంబుగను గావ్యంబుఁ గావింతు
నింకఁ దత్ప్రారంభ మెయ్యది యనిన

(11. ప్రస్తుత గ్రంథాధారకథనము.)

మోదించి నారదముని చెప్పినట్టి
యాదవశైల మాహాత్మ్యంబునందు
గారవంబునఁ "గలౌ ఖలు భవిష్యంతి
నారాయణ పరాయణా" యని పలుకు
కలిహరం బైన భాగవతంబునందుఁ
గలిగి పూర్వాచార్య కథితమై వెలసి
మఱియును వృద్ధపాద్మంబునఁ బద్మ
తెఱఁ గొప్ప సూత్రవతికిఁ జెప్పినదియుఁ
గావునఁ దత్కథాక్రమ మొప్ప నేను
గావింతుఁ గృతి దాని క్రమ మెట్టి దనిన

క థా రం భ ము.

(12. బ్రహ్మాండ స్వరూప వర్ణనము.)

వలనొప్పఁ జిదచిదీశ్వరయుక్తమగుచు
నల చతుర్దశభువనాత్మకం బైన
కమలజాండఁబును గడచి యామీఁదఁ
గమలతేజోవాయు గగనభూతాది
తత మహదవ్యక్త తత్త్వరూపముల
నతిశయం బొందు సప్తావరణముల
డాసిన ప్రకృతిమండలమున కవల
బాసిల్లుచుం బరాత్పరవాస మగుచుఁ
గుటిల తార్కికఘూకకుల కర్కనేత్ర
పటలంబునకుఁ జండభాను మండలము

(13. వైకుంఠలోక మహిమ.)

చతురాననేశ వాసవముఖ్యులకును
మతి నెన్నఁగా నవాఙ్మనసగోచరము
ననయంబు హృతపునరావృత్తిపదము
వినతాదితేయంబు వేదవేద్యంబు
నంబుజోదర ముకుందాహ్వయు కార
ణంబు విద్యానిధానంబు సేవ్యంబు
నగుచుఁ బరవ్యోమ మని సంతతంబు
నిగమముల్ పొగడ నన్నిక కెక్కి తనరి
యానందపాద త్రయాన్వితం బగుచు
నానందకాయుధు నావాస మగుచు
లుంఠిత సంసారలోల శోకంబు
కుంఠితాఘంబు వైకుంఠంబు నాఁగఁ
గర మొప్పుభువన మాగమ సన్నుతంబు

నిరతిశయానంద నిలయ మైయుండు
నరము నరణ్యంబు ననుపేరి యమృత
శరధు లింపొందు నచ్చటఁ గవగూడి

యతుల మై దివ్య మై యటఁ గర్మయుగల
యుతుల కయోధ్య నా నొప్పునయోధ్య
యను పేరు గలిగి శ్రీహరిరాజధాని
ఘనతర స్ఫూర్తిఁ బ్రకాశించు మఱియు
వరమణిమయ మహావరణ సహస్ర
పరివృతం బగుచు నపార మైయుండు
కడు నశ్వరంపులోకంబుల రోయు
వడువునఁ బవమానవలితాంచలముల

(14. తద్గోపుర సౌధ వీథ్యాది వర్ణనము.)

దీపించు వైజయంతీ వితానంబు
లాపురంబున గోపురాగ్రంబులందు

నవరత్నమయ సౌధ నవ్యతేజంబు
లవిరళరేఖలై యందంద పొదువ
నరయంగ నింద్రలోకాతీత మయ్యు
హరిధనుశ్శ్రీ నొప్పు నమ్మహాపురము
లలితేంద్రనీల జాలకదీప్తి జాల
ములు నభోగతి నొక్క మొత్తమై నిగుడఁ
గాళింది యాకాశగామిని యైన
పోలిక నొప్పు నప్పురవరంబునను
రాజితగృహ పద్మరాగ రాగముల
రాజిల్లు వరహీర రథ్యాచయంబు

ఘనశేషభోగ సంఘంబుల నెప్పు
డనుకరింపుచు నుండు నతివైభవముల

సతతంబు నింద్రప్రజాపతు లనఁగ
నతుల తేజోమూర్తులగు నిత్యవరులు
నాపురీవర గోపురాగ్రభాగముల
నేపారఁగా వసియించియుండుదురు
కులిశధారకు వడంకుచు లావు వెడలి
పలుకంటకములఁ జొప్పడువారిఁ గూడి
భూలోకమున నుండు భూధరతతులఁ
గేలి సేయుచు నుండుఁ గేళిశైలములు

తపన దోషాకర దర్శనం బాత్మ
నెపుడుఁ గోరుచు నొక్కయెడలను గుందు
ప్రాకృత పద్మ కైరవ సమూహంబు
లేకాలమును దమ కెనయే యటంచు
నగుచు సదా ప్రసన్నత మించి మించు
లగునట్టి పద్మకల్హారంబు లెసఁగు
నాసారపుష్ప నీరాపూర్ణ దివ్య
కాసారశతములఁ గలిగి పెంపొందు

(15. తదుద్యానాది స్వరూపవర్ణనము.)

నచ్చట విలసిల్లు నారామతతులు
నిచ్చలు సౌరభానీకము ల్గలిగి

తరులతారూపముల్ దాల్చిననిత్యు
లరుదార ముక్తులై యరుదెంచువారి
నెలకొన్న తమవైన నీడలచేత
ఫలములచేతఁ బుష్పంబులచేత
నుపచరింపుచు నుండు నుచితవైఖరుల
నెపుడు న త్తరువుల నెక్కి చూపట్టు
శుకపికాదులు శౌరినుండు ప్రాప్యుండు

ప్రకటంబుగా నని పల్కుచు నుండు
నందులోఁ గొన్ని యుద్యానశైలాదు
లిందిరాసతి నటియించులీలలకై

ప్రతి లేక యెప్పుడుఁ బొల్పడియుండుఁ
బతి లీలకే పాలుపడియుండుఁ గొన్ని
యరయంగ మఱికొన్ని యాసతీపతుల
పరమ లీలలకుఁ బొల్పడియుండు నెపుడు
దివ్యసౌందర్యులు దివ్యవిగ్రహులు
నవ్యయు లగుపౌరు లచట నుండుదురు
అల దివ్యనగర మార్గాంతరసీమ
నలఘువైభవముల కాలయం బగుచు
నయ్యబ్జనాభుని యనుకంప కెపుడు
నెయ్యమై సౌరభాసీకంబుతోడ

లీయమై పద్మమేలిమిచూపు వోలెఁ
దీయమై యైరమ్మదీయమో నాఁగఁ
దళుకొత్తు సరసి సంతతవికాసములఁ
జెలువొందు కనక రాజీవబృందములఁ
దులగించు నపరంజితొగల మానికపుఁ
గలువల తేనియల్ గ్రమిచి సొంపెక్కి
షట్పదంబులు వింతసరణు లేర్పడఁగ
షట్పదఝంకృతుల్ సలుప నెంతయును
వలనొప్పు నలసరోవరము చెంగటను
గొలఁది మీఱిన బిల్వకుంభినీజంబు

అవిరళ శాఖాత్రయంబుతో సోము
సవనంబు నా హేమచలదళం బమరు
నాతరుచ్ఛాయఁ దా ననువొంద నిలిచి

రేతెంచుముక్తుల కెదు రేగి వారిఁ
గోమరార భూషించుకొఱకు భూషాంజ
నములు జలములుఁ జూర్ణములు మాలికలు
వేర్వేఱఁ బూని సవిస్మయాకృతులఁ
బర్విన యచ్చరపడఁతు లేనూఱు
లనిశంబు నచటికి నరుదెంచు ముక్త
లనుకై రవముల నపాంగచంద్రికలఁ

జెలువార వికసింపఁ జేయుచు నచట
మెలఁగుచుండుదురు సమేలంబుతోడఁ
జల్లనై తద్దివ్య జనపదంబులకు
నెల్ల యై యమృతవాహిని యై చెలంగి
యావరపురిచెంత నమితసంసార
దావ తప్తాత్ముల తాపంబు దీర్చి
పురుడింపఁగా ద్రవీభూత యైనట్టి
కరిరాజవరదుని కరుణయు పోలె
భాసిల్లి విరజ నాఁ బమపడి ప్రకృతి
వాసనాపాంసువుల్ వడి నడంచుచును

నముల నై యెపుడు ముక్తాశ్రిత యగుచు
నమితమై పరమహంసావృత యగుచు
నరయ సంజీవని యై దివ్య మగుచు
మురసూదనుని దయామూర్తియుం బోలె
సరసిజాక్షియుఁ గూర్మచరణవర్ణితయు
గురుతరకోక వక్షోజ భాసితయు
బిసరుహజాల శోభితయు నై ముక్తి
బిసరుహవాసిని పెంపు చూపుచును
దనలోనఁ గ్రుంకుమాత్రన చేతనులకుఁ
దనుదేహముల డించి తఱగనిసిరుల

సరవిఁ బంచోపనిషన్మయాకృతులఁ
గర మర్థి నొసఁగు నక్కజము రెట్టింప
నాయెటఁ గ్రుంకినయట్టి శరీరి
యాయతరాహు ఘోరాస్యగహ్వరము
వెలువడి చనుదెంచు విధుమండలంబు
కలిమి సంసారపంకముతోడఁ బాసి
లీల నాచక్కి నిల్చిన యమానవుని
కేలికెందమ్మి సోఁకిన యంతలోనె
కర మర్థి దివ్యమంగళ విగ్రహములు
ధరియించు నెట్టి చిత్రమొ కాని మఱియు

వనమాలికా శ్రీనివాసితం బగుచు
వనమాలికాధరు వక్షంబు వోలె
లాలిత దశరథోల్లాసితం బగుచుఁ
బోలింప సాకేతపురమునుం బోలె
ఘనశంఖచక్ర ప్రకాశితం బగుచు
ననుపమంబగు కలశాబ్ధియుం బోలె
సంతత మానవసంయుతం బగుచు
వింతగు సురరాజువీడునుం బోలె
రాజిల్లు నన్నగరంబు నెన్నఁడును
రాజార్కకోటుల రమణ నవ్వుచును

(16. శ్రీ వైకుంఠనాథ దివ్యస్వరూపాయుధాది మహిమ.)

వైకుంఠ మను పేర వర్ణన కెక్కి
వైకుంఠనాథుని వాస మింపొందు
నామహానగర మధ్యమున మాణిక్య
హేమతోరణ ముఖానేకవస్తువులఁ
దనరి యానంద సుధాలిప్త మగుచు
దినసహస్రంబుల కెన యైనకాంతి

నగణిత మణిమయంబై వేదవిదిత
మగుసహస్ర స్తంభ మనుమంటపమున
నిగనిగం దళుకొత్తు నెలకట్టుక్రింద
జిగి విభూతి ద్వయ చిత్రితం బగుచు
దివ్యపుష్పముల నాస్తీర్ణమై వివిధ
దివ్యవాసనలును దివ్యరత్నములు
ధర్మాదిసూరి పాదములునుం గలిగి
ధర్మకాంతులఁ గనుపట్టు చేలముల
నలువొందు సింహాసనమున సహస్ర
దళపద్మ మొప్పఁ దత్కర్ణికనడుమఁ
గృతశబ్దతంత్ర ధురీణుడై చంద్ర
శతములఁ గేలించుచాయఁ గై సేసి
పొడతెంచు రవిసరి బోలుకెంజాయ
లడరెడు పడగలయందలి మణుల
బలువైన తేజంబుపరవుగా మిగులఁ
బొలుపాఱు శేషుని భోగంబునందు
భానుకోటుల మించుప్రభ గల్గి నిర్భ
రానందుఁడును నిత్యుఁ డఖిల శేషియును
గురుతరుండును నిరంకుశ మహోదయుఁడవు
పరమేశ్వరుఁడు నైన పద్మావిభుండు
నెమ్మితో శ్రీభూమినీళలం గూడి
నెమ్మోముచక్కి వెన్నెలనవ్వు చిలుక
నెఱసంజ గనుపించు నెఱ్ఱదామరల
రొఱపు నెల్లిదమాడుచున్న పాదములు
పన్నికొలియలసంపద ముట్టుకోలు
గొన్ననిగ్గులసోనఁ గురియుతేఁదొడలు
శృంగార జలధి రాజిల్లు మైనాక

శృంగంబు లనఁగ మించిన జానుయుగము
యౌవనారామసంపుటనఁటులో యనఁగ
తేవపోయగము వాటిల్లు నూరువులు
మొలనూళ్ళమానికములరంగు లెనయు
కలధౌతచేల సంగతకటిస్థలము
నలువ నాఁ జని పదునాల్గులోకములఁ
గలిగించుపాపనింగన్న పొక్కిలియుఁ

గడుపులోపలి త్రిజగములకు నెల్ల
నడర నేర్పఱిచెనో యన నొప్పువళులు
జలరాశికన్యకా సౌధాగ్రరత్న
కలశమో యనఁగ నగ్గలపునిగ్గులును
నలవడి సకలజీవాత్మకం బగుచుఁ
దులగింపుచున్న కౌస్తుభ దివ్యమణియు
నలరఁ బ్రధాన తత్త్వాత్మకం బనఁగఁ
జెలఁగు శ్రీవత్సంబుచే నొప్పునురము
సతతంబుఁ దనయురస్థలిఁ బాయకుండు
నతివ లీలాడోల యన నొప్పు మిగిలి

పొగడొందుచును మహాభూతస్వరూప
యగు వై జయంతిఁ బాయని భుజాంతరము
ఘనతరలావణ్య కలశాంబురాశిఁ
గనుపట్టు నవతరంగము లన నొప్పు
శారద నీరదచ్ఛాయలఁ దెగడు
తారహారంబులఁ దనరు పేరురము
తొలఁగక వేగ నార్తులయార్తిఁ దీర్ప
వలసినయెడల నవ్వలియాయుధములు
కేలిమై నంది సోఁకించుటే మిగుల
నాలస్య మనిమొన్ని యనిశ మేమఱక

తగ సహంకృతి కధిదైవమై చంద్రు
పగిదిఁ జూపట్టెడి పాంచజన్యంబు
రూపింపఁగా మనోరూపమై యశముఁ
బ్రాపించు నలసుదర్శనము నింపెసఁగ
బలసి కీర్తిప్రతాపము లిరుమేలఁ
జెలఁగించుకరణిఁ దాల్చిన బాహుయుగము
పాఁపకంకటి నూఁదిపట్టి చూపట్టు
డాపలికేలు బిటారంబు నెఱప
జానువుపైఁ బొఱఁజాచిన కేలు
మానితకేయూర మాణిక్యరుచిర

కటకము ల్మెఱయ నెక్కడ లేనివింత
నటనలు వెదచల్లు నాల్గుమూఁపులును
మంచికస్తూరి యుమ్మలి దొప్పఁదోఁగి
యంచింతం బైన కంఠాంబుజాతంబు
చెలువంపు సిరి కొల్వు సేయుచునుండు
నలరు సామ్రాజ్య సింహాసనం బనఁగ
నవ్యాజకోమల హాసంబు మోవి
నవ్యమై పరఁగ నెంతయు నొప్పుమోము
మొనసిన నయన సముద్రమర్యాద
కొనర సేతువు నాఁగ నొప్పు నాసికయు

మలఁగువీనులతోడ మలయుచు మిగులఁ
ధళ ధళ మనువెలిదమ్మికన్నులును
బొలుపొందు విరళ కపోలపాలికలఁ
గులుకు నిగ్గుల నక్రకుండలంబులును
లాలితశార్ఙ్గ విలాసభావములఁ
బోలి మార్పడియున్న భ్రూలతాయుగము
నానతశశిరేఖ హసియించునొసలు

నాసీలకుటిల దీర్ఘాలకంబులును
జగదధిరాజ్య సూచకమునై తనరు
ధగధగల్ దెగడు రత్నపుఁ గిరీటంబు

నెఱిసంజనీరెండ నెనసిన మొగులు
తెఱఁగున దీపించు దివ్యతేజంబుఁ

(17. పద్మపీఠస్వరూప వర్ణనము.)

గలిగి సహస్రారకమల పూర్వాది
దళవీథులందుఁ జిత్తరముగా నిలిచి
కమలానిభాకృతుల్ గలిగి యెంతయును
విమలలోచన లైన విమలాదిసతులు
చామరహస్తలై సరవి సేవింప
నామహాకమలమధ్యము పూర్వదిశను
గలికి బాగుల ననుగ్రహ యనుపేరి
చెలువ బంగారుకుంచియ వైచుచుండఁ

దనరు బీఠము చేల తల్పంబు దీప
మును ఛత్రపాదుకల్ మొదలుగాఁ గలవి
తానయై దివ్యసౌందర్య వేషంబు
పూని యనంతుఁ డాహంత సేవింపఁ
బడగయు మిత్రుండు బంటు వీవనయు
నడతెంచు నరద మున్నతవితానంబు
మొదలైన పరికరములు తాన యగుచు
నెదుటఁ బక్షీంద్రుఁ డొక్కఁడఁ గొల్వ సేయు
వరున విద్యాధిదేవత యైన వేత్ర
మరుదారఁ బూని సేనాధినాయకుఁడు

వరగుణోజ్జ్వలుఁడు విష్వక్సేనుఁ డెలమిఁ
బరిచరత్వముఁ దాల్చి భజియింపుచుండ

రమణఁ దత్పురనగరద్వారగోపు
రములు సాలములు నారసి కాచుచున్న
యమలు లై నట్టి చండాదినిత్యులును
గుముదాదినిత్యులుఁ గుంజరాస్యాది
ఘనులుఁ జెంతల నూడిగంబులు సేయఁ
బనిపూని దానవప్రాణహారణల
నలవడి దివ్యాంగు లగుచుఁ బార్శ్వముల
దళుకొత్తు పంచాయుధంబు లుప్పొంగి
జయజయశబ్దముల్ సవరించుకొనుచు
నయమారఁ జెంత సన్నుతులు గావింప
నత్యంత సంతోషితాత్ములై మఱియు
నిత్యులు ముక్తులు నిగమసంతతులు
నెలమిఁ జంకలఁ జేతు లిడి కొల్చుచుండ

(18. పరమపురుష కల్యాణగుణ మహిమ.)

నలఘు వైభవముల నాపరాత్పరుఁడు
మూఁడు కాలంబులు మునుముట్ట నెఱిఁగి
మూఁడగు నక్షరములయర్థ మగుచు
మూఁడు ధామంబుల మొనసి నిల్చుచును
మూఁడు గుణంబుల మును మిడి దాఁటి
మూఁడు వర్గంబుల ముదమార నొసఁగి
మూఁడు తాపంబుల మురియఁ గొట్టుచును
మూఁడు లోకముల కిమ్ముల నేలి కగుచు
మూఁడు మూర్తులకును మొదలివాఁ డగుచుఁ
గరుణాకటాక్ష వీక్షణసుధాధార
శరణాగతులయెడఁ జల్లఁ జేయుచును
నమితకల్యాణ గుణాభిరాముండు

సమఘనరహితుండు సర్వేశ్వరుండు
నిర్వికారుండును నిగమవేద్యుండు
సర్వజ్ఞుఁ డనఘుండు సర్వశేషియును

(19. శ్రీదేవీప్రశ్నక్రమము.)

నైన ప్రాణేశ్వరు నక్కునం గదిసి
యాననం బెత్తి నెయ్యము తియ్య మొదవ
రాకేందుముఖి యకారణ దయామూర్తి
నాకేశనుత జగన్నాథుని దేవి
జగదేకజనయిత్రి సర్వశేషిణియు
నగు నిందిరాదేవి యప్పు డిట్లనియె
సరసిజోదర సర్వజనక యోగీంద్ర
కరుణామయాత్మ యాగమవేద్య నీవ
తెలియంగ సృష్టియు స్థితియు సంత్యమునుఁ
గలిగించి పిమ్మటఁ గలిగింప నొంప
నరయ నీసేవకు లగుపద్మసూతి
హరుల కీద్దఱకును నధికార మొసఁగి
వగపెల్లఁ దీఱ దేవర సంతతంబు
జగములఁ బోషింపఁజాలి వెండియును
సదయుండవై సర్వజనుల నీడేర
మొదలికర్మబ్రహ్మముల స్వరూపముల
విదితంబు గావించు వేదజాలములు
తదుపబృంహితము లై తనరుశాస్త్రములుఁ
గలిగించి దేవరఁ గాంచుమార్గంబుఁ
దెలిపి చూపిన నట్టి తెరువునఁ జనక
ప్రకృతివాసన, డీలుపడుచు నజ్ఞాన
నికరవారిధుల మునింగి తేలుచును

దనయాజ్ఞ మీఱిన దాసులమీఁదఁ
గనలి భూపతి దండు గదలినపగిదిఁ
దమకించి నీయాజ్ఞ దాఁటి నిచ్చలును
దమయిచ్చఁ దిరుగు నాత్మల విలోకించి
పనిబూని వీరి నేర్పడఁ బట్టితెత్తు

(20. శ్రీరామకృష్ణాద్యవతార తత్త్వము.)

నని రామకృష్ణ ముఖ్యావతారముల
నవతరించియుఁ గొన్నియాత్మలఁ గరుణ
నవనంబు సేసి యిట్లరుగుదెంచితివి
నిఖిలజీవుల నెన్న నీశేషభూతు
లఖిలజీవులకు నీ వయ్య వట్లయ్యుఁ
గొందఱ విగతదుఃఖులఁ జేసి మఱియుఁ
గొందఱ విహితదుఃఖులఁ జేయఁ దగునె
జాడతో దేవర సకలజీవాళి
నీడేర్చువిధము నా కెఱిఁగింపుమయ్య
యన విని లేఁతన వ్వాననాబ్జమున
ననలొత్తఁ దనప్రాణనాయికఁ జూచి
యల్లనఁ దనకేల నాపద్మహస్త
పల్లవం బొనఁగూర్చి బళి బళీ యనుచుఁ
దలిరుఁబోఁడిరో నీవు తలఁచినగతినె
తలఁపులో నేనును దలఁచుచున్నాఁడ
ననయంబు నీవు నన్నడిగినందులకు
వినుము చెప్పెద నది వివరంబు గాఁగ

(21. భగవత్ప్రత్యుత్తర క్రమము.)

సిరి పద్మ! యే నేమి సేయుదు మున్ను
ధరలోన నానావతారముల్ దాల్చి

యున్నట్టి నన్నొకానొకఁ డాత్మలోన
నెన్ని బ్రహ్మంబుఁగా నెఱిఁగి భజించుఁ

(22. ప్రాకృతజన స్వరూపము.)

కొందఱు శత్రుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు మిత్రుగాఁ గోరియుండుదురు

కొందఱు రాజుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు బాలుగాఁ గోరియుండుదురు
అందఱు నాచంద మరయరు వారి
నిందఱ నేరీతి నీడేర్తు నింకఁ
దనుఁగొల్వ మని యాత్మఁ దలచి యాత్మలకుఁ
దనువు లింద్రియములుఁ దాన యిచ్చితిని
ఇచ్చిన నవి దాల్చి హీనభావముల
నిచ్చలో నామూర్తి నెఱుఁగంగలేక
యొనయ నిధ్మములఁ దే నిచ్చినకర్తఁ
గొని యాలతోఁకలు గోసినరీతిఁ

దనుఁ గొల్వనిచ్చిన తనువులు దాల్చి
యనయంబు పరవిషయాసక్తు లగుచు
నాసురప్రకృతులై యనిశ మనాది
వాసనామూఢులై వంతలఁ జిక్కి
గాసకొన్న రాట్నపుగుండ్రలకరణిఁ
బనిబూని ఘనకర్మపరతంత్రు లగుచు
నరకంబులందు జన్మంబులయందుఁ
దిరుగుచు నిట్లు వర్తిలెడుజీవులకు
నెలనాగ! యే నెట్టు లీడేర్తు నైనఁ
గలదు నుపాయ మొకటి విను మింకఁ

దలపోసి వారి కంతర్యామి నగుచుఁ
దెలిసి శ్రీరంగాది దివ్యదేశముల

(23. అర్చావతార మహిమ.)

నర్చావతారంబు లంగీకరించి
యర్చనాసుముఖుండ నగుచు నుండెదను
జేనంటి యింటఁ బెంచినయిఱ్ఱిఁ జూపి
కానలో నిఱ్ఱులం గైకొన్నకరణి
నరయ సజాతీయు లగువారిచేతఁ
జిరజీవతతుల వశీకరించెదను
గావున ధరలోనఁ గమలాయతాక్షి !

(24. శ్రీభూమీనీళాయుధ పారిషదాది భూలోకావతార హేతుకథనము.)

నీవు విశ్వంభర నీళావధూటి
ధర చక్ర శార్ఙ్గ నందక గదా నాగ
వరవైనతేయ విష్వక్సేనముఖులు
శ్రీవత్సకౌస్తుభాంచిత నిత్యవరులుఁ
గోవిదు లగు చండకుముదాది ఘనులుఁ
దక్కు నిత్యులును భూస్థలిఁ బ్రవేశించి
పెక్కు వర్ణంబులఁ బెంపొందఁ బొడమి
పెక్కుదేశముల సంప్రీతి వర్తిలుచుఁ
బెక్కుభాషలు నేర్చి పెక్కుశబ్దములు
సర్వాధికారముల్ సకలవేదాంత
నిర్వాహకంబులు నిగమరూపములు
నతులసద్గుణ వర్ణనాలంకృతములు
నతులముల్ ద్రవిడభాషానురూపములు
గేయముల్ నిత్యసంకీర్తనాత్మకము

లాయతరస పోషణానుభావ్యములు
నగుచు నొప్పఁగఁ జేసి యలవానిచేత

(25. బాహ్యసిద్ధాంత నిరాసపూర్వక భక్తిప్రపత్తిస్థాపనోపాయకథనము.)

జగతిపై దుష్టదర్శనపరాయణుల
ననయంబు బాహ్యరాద్ధాంతతమిస్ర
మునఁ జెంది మోహితాత్ములు నైనవారి
నరయంగ సంసార మనుకాననలోనఁ
దిరిగెడు కరులపొందిక నున్నవారిఁ

గట్టుకంబంబులఁ గదియంగఁ జేర్చి
కట్టు నేనుంగులకరణి మీరలును
బదరక భక్తిప్రపత్తిమార్గములఁ
బదవుల నొందించి భవము లడంచి
పరమార్థ మగుపరాత్పరుఁ డని నన్ను
నరయంగఁ జేయుఁడా యని నియోగింపఁ
వనజాతవాసిని వనజాక్షుఁ జూచి
యనియె దేవర మమ్ము నలధరాస్థలిని
పొడమి ద్రావిడ వాక్యములఁ బ్రబంధంబు
లొడఁగూర్పు మనుటకు నుచిత మింకెద్ది

నావుఁ డానందించి నారాయణుండు
శ్రీవనజాక్షి నీక్షించి యిట్లనియెఁ
గలుషసంతతులరాకాసి నాఁ గాశిఁ
గలుగఁగఁ జేసిన గంగచెంగటను
హరపార్వతీ వివాహముఁ జూడఁ గోరి
సురలు మునీంద్రు లచ్చోటి కేతేర
నాభారమున నుత్తరాశావకాశ
భూభాగ మెడల న్గొప్పున గ్రుంగ నపుడు

బొమ్మరవోయి వేల్పులమూఁక వేల్పుఁ
గమ్మరిఁ బిలిచి యక్కజము చూచితివె
యురుతరం బగు దీనియొరఁగు దిద్దంగ
వెరవు గల్గిన మాకు వినిపింపు మనినఁ
జెప్పిన నామాటఁ జేసెద రేనిఁ
జెప్పెద నని సురశ్రేణి కిట్లనియె
నమితతపోధనుం డగుకుంభ తనయుఁ
గ్రమమొప్ప వలదిక్కు కడకుఁ బంచినను
సమరీతి నొప్పా రసాచక్ర మనినఁ
దమకించి యాకుంభతనుజన్ముఁ డలిగి
నులివెచ్చనూర్చి కన్నుల కెంపు నెఱయఁ
దలఁపున నెలకొన్న తాల్మి వోవిడిచి
కనలుచు నావిశ్వకర్మ నీక్షించి

(26. పార్వతీపరిణయోత్సవ హేతు వర్ణనము.)

యనియె నీవక్రోక్తు లాడ నేమిటికిఁ
బనిఁ బూని పార్వతీపరిణయోత్సవముఁ
గనఁ గోరి యంతరంగమున నెంతయును
లలిమీఱఁ బెక్కుకాలములనుండియును
గలుషాత్మ! యిచ్చటఁ గాచియుండంగఁ
జెనఁటివై విఘ్నంబు చేసితో లేదొ?
యని కనలుచుఁ దావకాన్వయులకును
బని యధికంబు నల్పము కూలి యగుచుఁ
జనుఁగాక యని ఘనశాపంబు నిచ్చె
నిచ్చిన ననయంబు నిచ్చలోఁ బొగిలి
క్రచ్చుఱ నావిశ్వకర్మ యిట్లనియెఁ
గటకటా! సకలోపకారంబు గాఁగ

నిటఁ బిల్చి నను సురలెల్ల బ్రార్థించి
యడిగినందుల కుపాయంబుఁ జెప్పుటకు

(27. విశ్వకర్మశాపవర్ణనము.)

నుడికి నీ వీగతి నుచితంబుఁ దప్పి
శపియింపఁ దగునె యోచపలాత్మ ! యనుచుఁ
గుపితుఁ డై యమ్మౌని కోపించి పలికె
నీవు తాల్చినయట్టి నిగమసంతతులు
ద్రావిడరూపముల్ తాల్చుఁగా కనుచు

శపియింప నిరుపురజగడంబుఁ జూచి
యపుడు వారలకోప మమరులు మాన్చి
పనిబూని కుంభసంభవుఁ బెక్కుగతుల
వినుతించి దక్షిణోర్వికిఁ బంపుటయును
జని ఖిన్నుఁడై కలశజమౌనిశిలకుఁ
డనుపమం బగు మలయాద్రిమీఁదటను
హిమవారి మునిఁగి వెయ్యిన్నాళు దివ్య
సమములు ననుఁ గూర్చి సవరించెఁ దపము
నత్యంతసంతోష మడర నే నపుడు
ప్రత్యక్షమై వేఁడు ఫల మిత్తు ననిన

వినతుఁడై మునియు వేవేలచందముల
వినుతించి తనపూర్వవృత్తంబుఁ దెలిపి
యావిశ్వకర్మశాపాయత్తమైన
ద్రావిడత్వము వచ్చెఁ దనవేదములకు
నేమి సేయుదు నింక నిందిరానాథ !
యీమనోవిగ్రహం బెట్లు మాన్పెదవో ?
యనినం బ్రసన్నుండనై ద్రావిడత్వ
మొనరిన శ్రుతులె సర్వోన్నతత్వంబుఁ

గలిగి మదీయభక్తశ్రేణిచేత
వెలయునట్లుగఁ జేసి వివరింతు నేను
నని వరం బిచ్చితి నదికారణమున
మును మిమ్ము ద్రావిడముఖ్యదేశముల
నవతరింపుఁడ యంటి నారీతి మీరు
నవతరింపుఁడు వేగ నాదేశములను
అని వారి నియమించి యారమానాథుఁ

(28. భగవదర్చావతారహేతుకథనము.)

డనుపమంబైన శేషాచలంబునను
శ్రీరంగముఖ్యవిశేషదేశముల
ధారుణి నర్చావతారరూపములు
ధరియించి భక్తసంతతులఁ బ్రోచుచును
బరిపూర్ణవిభవసంభరితుఁడై యుండెఁ
గాంచనరత్నప్రకాశితజాల
కాంచితం బగు తనయుందంబుఁ గాంచి
యనిమిషుల్ ముక్తితోయజనేత్ర కాంచి
యన నొప్పుచును గాంచి యనుపేరఁ బరఁగి
గరిమ నే డగుముక్తికరము లైనట్టి
పురములలో నెల్లఁ బొగడొంది యపుడు
వనజకల్హార జీవనవతి కడలి
ననబోఁడు లెంతెమన్నన సేయునవతి

(29. కాంచీనగరస్థ వేగవతీనదీ వర్ణనము.)

విమలాంబుపూర సంవిజితభోగవతి
కమనీయసురభి సంఘాతభోగవతి

యమలకారండవ హంసపూగవతి
సుమితపున్నాగ ఖర్జూరపూగవతి
వరుణమందిరరాగవతి పక్షిరాజ
వరవేగవతి వేగవతి యనునేఱు
చుట్టును విలసిల్లుచుం దనుఁదానె
పెట్టనికోటయై పెంపొందుచుండ
నుత్తరోత్తరవృద్ధి నొదవించు బ్రహ్మ
యుత్తరవేదినా నొప్పు నప్పురిని

(30. కాంచీనగర వర్ణనము.)

యురుతర వరదోత్సవోద్యన్మృదంగ
బిరుద గంభీరద భేరీరవంబు
విని యకాలమునందు వేడ్కఁ నెమళ్ళు
ఘననాద మనుచుఁ గేకాధ్వను ల్సేయు
నమితమై యగ్రహారాధ్వరధూమ
మమలాంబరంబున నమరి చూపట్టఁ
గాదంబినీపంక్తిగాఁ దలపోసి
నాదించి వెండియు నర్తింపుచుండు
బయలేఱు నెల శిరోభాగదేశముల
నయమూర భోగిసంతతిమండనమ్ము
లగుచున్నసౌధంబు లలయామ్రనాథుఁ
డగు నాగకంకణు హాసియింపుచుండుఁ

(31. కాంచీపురకామినీమణి సౌందర్య వర్ణనము.)

గాముబాణము లసంగా వేఱె కలవె
కామించి వీరల కన్నులే కాక
కనకసూనము లసంగా వేఱె కలవె
సనుపారు వీరలనాసలే కాక

ఘనమైనవిరు లనంగా వేఱె కలవె
కొనలు మించిన వీరిగుబ్బలే కాక
కమ్మదామర లనంగా వేఱె కలవె
ముమ్మాటికిని వీరిమోములే కాక
కనకపత్రిక లనంగా వేఱె కలవె
చెనకమించిన వీరిచెక్కులే కాక

కంబుపోతము లనంగా వేఱె కలవె
కంబుకంఠుల మించుగళములే కాక
గగనఖండము లనంగా వేఱె కలవె
నగవుమోముల వీరినడుములే కాక
కదళికాతరు లనంగా వేఱె కలవె
యుదుటుమీఱిన వీరియూరులే కాక
కడఁగుతాఁబే ళ్ళనంగా వేఱె కలవె
కడు మించు వీరిమీఁగాళ్లులే కాక
అనిమిషాదులు గొనియాడఁగఁ జక్కఁ
దనమెల్ల జగములోఁ దమసొమ్మ యనఁగఁ

బసిఁడి సలాకలో భావజువింటి
కుసుమాస్త్రములో యనఁ గొమరు దీపించి
పరమలావణ్య సంపదచేత జనుల
నరు దందఁ జేయు తోయజనిభాననలు

(32. బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యాదిగుణ మహిమ.)

నిఖిలశాస్త్రాగమ నిపుణులైన బుధులు
నఖిలేశచరణ సంయతులైన యతులు
హరికోటిసమతేజులైన రాజులును
హరహితునకు ఘను లగు వైశ్యజనులు

హరిభక్తిమతిభద్రములైన శూద్రములును
హరినీలమణిచారులైన తేజులును
ఘనబల విజిత దిక్కరులైన కరులు
ననుపమజవజిత హరులైన హరులుఁ
గవులును రసికపుంగవులునుం గలిగి
యవిరళశ్రీలచే ననువొంది యుండు

(33. కాంచీవరదరాజ దివ్యాలయవర్ణనము.)

నరయ నన్నగిరిమధ్యమున నసంత
నరసిచెంగట హస్తిశైలాంతరమున
బంగారుబోదెల పాలిండ్లఁ బోలు
బంగారుకుండలపస మించి మింటి
కాఁపురంబులవారు కని సన్నుతించు
గోపురంబులు వజ్ర కురువింద నీల
లలితంబులైన జాలముల జాలములు
మలయజ విద్రుమ మణిమంటపముల
ధళధళం బోలుచు కుందనపువాకిళ్ళ
చలప నిచ్చలపుఁ బచ్చలతోరణముల
సురనీలవిరచిత సోపానతతుల
గురుచంద్రకాంతపుఁగోణిగెచూరులును
జలువనెత్తావులు సారెకు మలయు
మలయమారుతముల మలయుమాళిగలఁ
గళుకుకంబముల బంగారుబోదియలఁ
జిలుకలచాలు దీర్చినవలీకముల
నింపొంది మఱియు ననేకచిత్రములఁ
జెంపొంది లోచనప్రీతి రెట్టింప
సంచితం బగు సదనాంతరసీమ

మించిన శేషవల్మీకంబు చెంత
మదిరి పసిండిచే నొనరించినట్టి
మదిరె చేతులవయ్యు మాళిగెమీఁద

(34. పుణ్యకోటివిమాన మహిమ.)

శ్రీవరదరాజ దివ్యమూర్తి వైభవము.

నోట నొక్కొకమాటు నొడివినం బుణ్య
కోటి నిచ్చుచుఁ బుణ్యకోటి నా వెలయు
బంగారుమేడలోపలభూమిఁ గల్గు
సింగార మొకకుప్ప చేసినరీతిఁ

జెందమ్మిరేకులఁ జెనకుపాదములఁ
జెఁదిన పసిఁడి గజ్జియలు నందియలు
చుట్టిన కెలఁకులఁ జంగులువాఱఁ
గట్టిన హేమాంశుకంబు చూపట్ట
నురుతరంబుగ గద యూనుహస్తంబు
వరుస భక్తులఁ బ్రోచు వరదహస్తంబు
పాటి మీఱినయట్టి పద్మభవాండ
కోటికోటుల నించుకొన్న బొజ్జకును
వదలకుండఁగఁ గట్టువైచినరీతి
నుదరబంధం బెంతయును నొప్పుచుండ

జడియని బాహుపాశములచేఁ గట్టు
వడిన సోమార్కబింబముల చందమున
నలరక్కసులమిత్తి యగుచుట్టుఁగత్తి
వలమురియును నెంతె వలనొప్పుచుండ
విన్నువైఁ గ్రొమ్మించువెన్నెలసోగ
యున్నకై వడి సిరి యురమునఁ జెలఁగ
నలరమాదేవి సౌభాగ్యంబు రత్న

కలశంబుకై పడి కౌస్తుభం బలరఁ
బంటవలంతి గుబ్బల మీఁదనొత్త
నంటిన మకరరేఖాంకంబు లనఁగఁ

గులుకుముద్దులనక్ర కుండలాకృతులు
తళుకొత్తు చెక్కుటద్దముల మైనిండి
భాసిల్లఁగా వపాపరిమళోల్లాస
వాసితాధరపల్లవమున లేనగవు
నిగుడంగ సంపంగినెఱిచూపునాస
తెగగల తెలిదమ్మిఁ దెగడుకన్నులును
గోపు వంచినవింటికొమ్మరైనబొమలు
నాపూర్ణ సోముని హసియించుమోము
నిటలభాగంబున నెలవంకలైన
కుటిలకుంతలములు కొమరు దీపింప

నిఖిలయౌవనపద్మినికి గుడి కట్టి
శిఖర మెత్తినయట్లుఁ జీవరత్నముల
రీతిఁ జూపట్టుకిరీటంబుఁ గలిగి
పాతకాభీలజంబాలసూర్యుండు
దేవరాయఁడు రమాదేవితో భక్త
సేవితుండై తలఁచినవారి కెల్ల
వరము లిచ్చుచు దేవవరమునీశ్వరులు
వరదరాజనుచు భావన సేయ నజుని
హోమగుండంబులో నుదయించి యిష్ట
కామంబు లిచ్చు నెక్కాలంబునంబు

రమణమై యతనియగ్రంబున హేమ
కమలాకరం బొండు గల దందులోన

(35. పాంచజన్యాంశముగా కాంచీపురములో ప్రథమయోగీశావతార క్రమము.)

నసమాన పాంచజన్యాంశంబు వచ్చి
పసిఁడినెత్తమ్మిగర్భముఁ బ్రవేశింప
భాసిల్లఁ నానాఁటఁ బ్రబలి చూపట్టెఁ
గాసారలక్ష్మికి గర్భచిహ్నములు
గాటంపుతమ్మి మొగ్గలచన్ను మొనలఁ
దేఁటికప్పొదవెఁ బూఁదీవె నెమ్మోను
పలుకఁబారెను గనుపట్టె నంతటను
వలనొప్పు నల్లగల్వలబంతి యారు
తెలిదమ్మి నెమ్మోము తెలతెలఁబారె
నొలయు లేనురువు చిట్టుములు బిట్టయ్యెఁ
దరఁగలవళులు మందంబులై తనరె
సరసమృత్తికలవాసనలె యింపయ్యె
నలఁగి తిన్నటియంచనడలు జాగయ్యె
నల మహాచామీకరాబ్జిసియందు

(36. ఆశ్వయుజ శ్రవణదినములో [పోయ్గై యాళ్వార్ నామక]
ప్రథమయోగీశావతారవర్ణనము.)

హరినాభినుదయించు నజునిచందమున
హరితార నాశ్వయుజాఖ్య మాసమునఁ
గాంచనపంకజ గర్భంబునందుఁ
బాంచజన్యాంశ ముద్భవ మయ్యె నపుడు
నాయోగి రవి యుదయంబైనకతనఁ
గాయజాజ్ఞానాంధకారంబు లణఁగె

(37. పుష్పవృష్ట్యాదిశుభశకునవృత్తాంతము.)

దివినుండి మొఱసెను దేవదుందుభులు
దివిజకామినులు నర్తించి రందంద

సురలు వర్షించిరి సూనవర్షములు
సొరిదిఁ దక్కినయట్టి శుభసూచకములు
శౌరి దేవకియందు జన్మించునప్పు
డారయ నేరీతి నారీతి నుండెఁ

(38. శ్రీ హరికటాక్షవీక్షణాదివైభవము.)

కమలాక్షుఁ డపుడు దిగ్గన నేగుదెంచి
కమలవాసినియైన కమలయుఁ దాను

భ్రమరపంక్తుల సరపణులతోఁ దూఁగు
రమణీయమైన సారసపుఁదొట్టెలను
వేదనాదంబుఁ గావించు బాలకుని
మోదంబుతోఁ జూచి మురవైరి గదిసి
చేతఁ గైకొని చెంత సిరిపువ్వుఁబోఁడి
చేతికి నిచ్చె నిచ్చిన లోకమాత
తనయుపైఁ గూర్మి నంతయుఁ బాలు గుబ్బ
చనుదోయి గురియంగ సందిటం గ్రుచ్చి
నయమార నాలింగనము సేసి శిరముఁ
బ్రియమార మూర్కొని పెరిమెఁ జన్నిచ్చి

యెలమి శౌరియుఁ దాను నిట్లు పోషింప
జలజనివాసిని చనుబాల పుష్టి
వనజాస్త్రకోటి లావణ్యంబుతోడఁ
గనుపట్టె యయ్యోగికంఠీరవుండు
సరసిజాలయ పదాబ్జములపైఁ శౌరి
చరణాంబుజములపైఁ సాగిలి మ్రొక్కి
నుతియింప నతని సన్నుతులకు మెచ్చి
శతపత్రనేత్రుండు సారసనిలయ

సజ్జీవసత బహుసత్త్వయోగమును
ముజ్జగంబుల తాపములఁ దీర్చుగరిమ

(39. సరోయోగీశాఖ్యానామకరణక్రమము.)

యనుపమగాంభీర్య మమృతమూర్తియును
నొనర సరోనామ మొసఁగి యాతనికి
నమితమై దుష్టమైనట్టిసంసార
తమములోపలఁ జిక్కితముఁ గానలేని
జీవుల నెల్ల రక్షించి వేదంబు
త్రోవకుఁ దెమ్ము నేరుపున నోతనయ!
నీయంద మేమును నిలిచెదమనుచు
నాయోగి హృదయంబునందు వసించి
యుండి రంతట సరోయోగి డెందమున
నిండారువేడ్కతో నిఖిలదేశములఁ
బరయోగి సామ్రాజ్య వైభవం బెసఁగఁ
జరియించుచుండె నిజ్యావిహారముల

(40. ఆశ్వయుజ ధనిష్ఠాదినములో ద్వితీయయోగీశావతారవర్ణనము.)
మల్లాపురములో [తిరుక్కడల్మల్లై] కౌమోదకాంశముగా
తదవతారకథనము.

ఘోరనక్రగ్రాహ కూర్మాదిలస ద
పారపారావార పారంబునందు
ముల్లోకముల సమమును మించు లేని
మల్లాపురం బను మహనీయపురిని
ముక్తిపోషుండు కౌమోదకీ దివ్య
శక్తిమయుం డైన సన్మౌనివరుఁడు
మును వచించినమాసమున నసుతార
ననుపమ నీలోత్పలాంతంబునందు

జనియించె నిందిరాసహితుఁ డై శౌరి
చనుదెంచి కడుసంతసమున నీక్షింప
వనరాశితనయ క్రేవల నున్నతనయుఁ
గొనకొన్న ప్రేమఁ జేకొని యెదం జేర్చి
పతిచేతి వలమురి పా లిడఁబూని
కుతుకంబుతో సత్త్వగుణ మనుపాలు
హరిభక్తి యనుస్నేహ మందంద కలిపి
పరిపూర్ణమతి యోగిపతి కడుపునకుఁ

(41. భూతనాథాఖ్య [భూతత్తాళ్వార్] నామకరణవర్ణనము.)

బోసి పోషించె నొప్పుగ దానవారి
యాసమయమున భూతాభిధానంబు

నతనికి నొసఁగి నీ వవనిపై భూత
తతిని సంసృతిసముద్రముఁ దరింపఁగఁ
జేసెదు గాన నిచ్చితి మిట్టినామ
మాసురప్రకృతిచే నజ్ఞానులగుచు
మమ్ముఁ గొనకున్న యాత్మల నాత్మవిద్య
మను నౌకంగఁగఁ జేయు మాపుత్త్ర యనుచుఁ
వోడు నీడై ముకుందుఁడు పద్మ యతని
తోడన తిరుగంగఁ దొడఁగి రంతటను

(42. మయూరపురములో [మైలాప్పూర్] నందకాంశము గా
తృతీయ యోగీశావతారకథనము.)

నలమాసమున సముద్రాగారతార
నలఘు మయూరపురాహ్వయపురిని

దళుకొత్తు లతికాప్రహాదం బనుపేరఁ
గలకొలంకున రత్నకైరవాంతమున

శ్రీనందకాయుధు చెన్నగ్గలించి
శ్రీనందకాంశమై చెలువొందు యోగి
జనియించె నప్పు డాజగదేకమాత
వనజాక్షుఁడును గారవములు పైవాఁ
గడుఁ బెద్దయగుకూర్మి కడలి నోలార్చి
లిడుదనెయ్యములోన నిగుడఁ బోషించి
తద్దయు మెచ్చి పెద్దలకెల్ల నీవ

(43. మహాహ్వయ [పేయాళ్వార్] సాక్షాత్కరణవర్ణనము.)

పెద్దవై జగతి దీపించెదు తనయ!
యనుచు మహాహ్వయం బతనికి నొసఁగి
యనుఁగు నెక్కొనఁగ నయ్యాదిదంపతులు
నకలంక మైనట్టి యయ్యోగిహృదయ
వికచాంబుజంబుఁ బ్రవేశించి రంత
మురవైరి నాఁబాల్యమున నుండి చిత్త
సరసిజాంతరములఁ జక్కఁగా నిలిపి
పరిపూర్ణచిత్తులై బ్రహ్మవిన్యస్త
భరులైన యయ్యోగివరులు మువ్వురును
దముఁ బోలినట్టి యుత్తము లైనయోగి
తము లెవ్వ రని దేవతామందిరముల
నదుల దేశముల నానాతీర్థములను
వెదకుచు నొక్కచో వీసమంతయును
నాసక్తి లేక సాయంగేహు లగుచు
భాసిల్లుచుండిరి పంకజోదరుఁడు

(44. వామనక్షేత్ర [తిరుక్కోవలూర్] దేహళిలో యోగిత్రయసంమేళనక్రమము.)

వారల నిజమహత్త్వంబు నిర్వ్యూఢల
వారని తనపరత్వంబు మోక్షముల

నెగడించి యజ్ఞాననికర మోహంబు
లగలింతు నని యెన్ని యాయోగివరుల
ముగురి నాకస్మికముగ దేవనగరి
నగుచుండు శ్రీవామనక్షేత్రనగరి

నొనఁగూర్ప బయటఁ బురోపకంఠమున
నునికిగా నల్లంత నున్న యత్తటిని
ననుపమంబైన మహానిశివేళ

(45. మహావృష్టిప్రాదుర్భావము.)

వనదోదయము లేనివానఁ గల్పింప
నప్పు డాపెనువాన యశనిపాతముల
చప్పుళ్లతోడ ఝంఝామారుతమున
వడగండ్లతో నలవడి వడి మీఱి
నుడిగొల్పు రవళితో జో రని గురియఁ
జడిముడి మొగ్గ ముడఁచినఁ గానరాక
కడుఘోర మగు నంధకారంబు పొడమ

నొకనికిఁ గూర్చుండి యుండఁగఁ జాలు
నొకచిన్నగేహాళి యుండంగఁ జూచి
యాయోగివరులలో నాదియోగీంద్రుఁ
డాయెడఁ జనుదెంచి యచ్చోట నిలిచె
నంత రెండవయోగి యట కరుదేర
నంతరంబున నున్న యామునీశ్వరుఁడు
చనుదెంచి తేటి కీసంకటస్థలికిఁ
జనువున నోడి యాసీనుండ నగుచు
నేనుండి తిరువుర మిటమీఁద నిలిచి
యైన నుండుదము రమ్మని చేరఁబిలిచి

యున్నతి నమస్కృతియును దాను నచట
నున్నయత్తఱి మహాయోగి యేతేర
నొకనికి శయనించి యుండరా దిచట
నొకరీతి నొదుగుచు నొదుగుచు మేము
యీలోన నున్నార మిరువుర మిప్పు
డీలోనఁ జనుదెంచి తీవు నిచ్చటికి
నెక్కొన్న వానలో నిలువక రమ్ము
కక్కసం బైన యిక్కడ నీవు మేము
నొండొరులకు మన మొద్దికై సదరు
కొండముః రమ్మంచుఁ గూడి మువ్వురును

నుండి రాగేహాళి నురుతరవృష్టి
దండి మై గురియ నత్తఱి నేగుదెంచి
యుల యోగిహృదయంబు నరసెద ననుచుఁ
దలపోసి తపసిడెందపుసందడీఁడు
కడుఁ గిక్కసమున నక్కడ నున్నవారి
నడుమ సొత్తెంచి లేనవ్వు నవ్వుచును
గణియంబు లోలిఁ బ్రక్క లనున్న చెఱకు
గణికల నొత్తడిఁ గావించుపగిది
నొత్తున మొదలనే యొదిగెడువారి
నొత్తడి సేయ నయ్యోగీంద్రవరులు

మనము మువ్వుర మిందు మసల నెన్నడుముఁ
జనుదెంచి తనరూపుచందంబు డాఁచి
యిఱికెడి నడుమ వీఁ డెవ్వఁడో వీని
తెఱఁగు తెల్లంబుగాఁ దెలియుద మనుచు
నచ్చెరు వడుచుండి రయ్యాదియోగి
నిచ్చలం బగుభక్తి నిలిపి డెందమున

(46. భగవత్ప్రత్యక్షవర్ణనక్రమము.)

పరమయోగికల్పిత మంగళాశాసనవర్ణనము.

ధరణి పంతియు సముద్రంబులు నేయి
యరుణు దీపముఁ జేసి యరుణాంశుతతుల
గారాబుచక్రంబుకైఁ బూన్చినట్టి
నీరజాక్షున కిచ్చి నీరాజనంబు

నంత రెండవయోగి యతనిపైఁ బ్రేమ
పంతియు మితి లేనిభక్తియే చమురు
నానందభరితహృదబ్జంబె వత్తి
గానొనరించి వికాసమై యాత్మఁ
దిర మొందుజ్ఞానంబు దీపంబుఁ జేసి
పెరిమె నారాయణార్పితముఁ గావించె
బంధురజ్ఞాన దీపప్రకాశమున
నంధకారం బెల్ల నణఁగె నవ్వేళ
ననుపముఁడైన మూడవయోగి శౌరి
తనదుముందరను బ్రత్యక్షమై నిలుప

సిరిఁ గంటిఁ జెన్నుమించినమేను గంటిఁ
గర మొప్పు వదనవికాసంబుఁ గంటి
సల్లలితావనీ స్తనకుంభశుంభ
పల్లవంబులఁ బోలుపాదము ల్గంటి
సరసిజ హల శంఖ చక్రాంకుశాంక
చరణముల్ జగదేకశరణముల్ కంటిఁ
దరణిబింబముచాయఁ దరళించు కనక
సురుచిరాంశుకము నంశుకముఁ గన్గొంటి
(శ్రీ) మించుకటితట శ్రీసతీవరణ
దామముల్ మేఖలాదామము ల్గంటి

వాత్సల్యజలధికై వడి నొప్పుచున్న
వత్సంబుఁ గంటి శ్రీవత్సంబుఁ గంటిఁ
జుట్టుఁ గై దువు వలచుట్టుశంఖంబు
పట్టిచూపట్టిన బాహువుల్గంటి
శాంతాంశుమండల శతకోటికోటి
రీతిఁ జూపట్టు కిరీటంబుఁ గంటి
మలఁగులై తెల్లఁదామరలఁ దామరలఁ
గలహించు నిడువాలుఁగన్నులఁ గంటి
మకరకుండలబాల మార్తాండరుచుల
వికసించు వదనారవిందంబుఁ గంటి

(47. విశ్వరూపప్రదర్శనమహిమ.)

అందాదియాఖ్య యోగిప్రబంధమాహాత్మ్య వర్ణనము.

నని నుతింపఁగఁ జూచి యయ్యురువురును
వినుతింపఁ దలఁచి రవ్విష్ణు నీక్షించి
యాపూర్ణమతులకు నావేళ విశ్వ
రూపి యప్పుడ విశ్వరూపంబుఁ జూప
నాసర్వమయురూప మవలోకనంబు
చేసి మ్రొక్కుచు మునిశేఖరు ల్మఱియు
నానంద సుతురూప మపుడు సేవించి
యానందపరవశు లగుచు నుప్పొంగి
యంతాదు లనుపేర నలరుప్రబంధ
చింతామణులు ముక్తిఁ జేర్చునిచ్చెనలు

వేదరూపములు గావించిరి మూఁడు
వేదాంతవేద్యుఁ డావిశ్వమయుండు
నంటున నయ్యోగినాథుల మతులఁ
దొంటిచందమున నస్తోకుఁ డై యుండె

యోగినాథులు దివ్యయోగసామ్రాజ్య
భోగులై భువిఁ జరింపుచునుండి రనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
సంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర

(48. గ్రంథసమర్పణము, కవికావ్యప్రశంస. ప్రథమాశ్వాసపరిసమాప్తిక్రమము.)

పంకజార్యమ తాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాద సంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ రసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాస కృతుని
యతులితంబుగఁ బ్రథమాశ్వాసమయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

(49. శ్రీవేంకటేశ దివ్యమహిమా వైభవము.)

[ద్విపద]

శ్యామసరోజాంగ ! యలమేలుమంగ !
జీమూతసంకాశ ! శ్రీవేంకటేశ !
మునిశాలి కాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి ! యవధారు వరదానశీలి !
పుడమిఁ గాంచికిఁ దూరుపునఁ బయోరాశి
పడమట సర్వసంపదఁ జెన్నుమీఱు
సకలభూస్థలము నాస్థలమును బ్రహ్మ
యొకనాఁటు త్రాసున నునిచి తూఁచుటయు
ధరణీతలం బెల్ల దానితోఁగూడ
సరితూఁగకునికి యాసరసిజాసనుఁడు
జగతిపై నిది మహీసారాభిధాన
మగుఁగాక యని యన్న నది యాది గాఁగ

(50. మహీసార [తిరుమళిశై] క్షేత్రప్రశంస.)

మహిఁ మహీసార నామమునఁ జెన్నొందు
బహుపుణ్యకైవల్యఫలదమై యెపుడు
నందును సకలలోకారాధ్యుఁ డైన
యిందిరాపతి వసియించి చెన్నొందు

వనధివేష్టిత ధరావలయ పావనము
వనము మానీంద్రజీవనము తత్పురము
సరసను శోభిల్లు చైత్రరథంబు
గరిమలు చపచపంగాఁ జేయురమణ

(51. భార్గవమునితపఃప్రకారము.)

నావనంబున వీక్షితాత్ముఁడై లోక
పావనుండైనట్టి భార్గవమౌని
పుడమిపైఁ బోఁక యాపోఁకపై సూది
యిడి దానిపైఁ బాద మిసుమంత యూఁది
యాననం బెత్తి కరాబ్జము లొమ్మోడ్చి
భానుమండలముఁ దప్పక విలోకించి
పదిలుఁడై దేవతాభావపూర్వముగ
మదిలోన మంత్ర మేమఱక యెన్నుచును
మడుపులలోన హేమంతకాలమున
వడఁ జల్లుతఱిఁ బంచవహ్నిమధ్యమున
నారూఢచిత్తుఁడై యహరహం బిట్లు
ఘోరతపంబు గైకొని చేయుచుండ
వడి మీఱి తత్తపోవహ్నులకీల

(52. దేవేంద్రభయప్రస్తావము.)

లడరి వాసవలోక మంటె నంటుటయు
విసుమానమంది యవ్వేళ దేవేంద్రుఁ
డసమానభీతిచేనందంద వడఁకి
పూని యీక్రూరతపో వృత్తి నెట్టి
మానవుండ వని నమానవేశ్వరతఁ
గోరి డెందమునఁ గైకొనియెనో కాని
యేరీతి నుండునో యిది యంచుఁ దలఁచి

సంచితమన్యుఁ డై శతమన్యుఁ డప్పుడు
పంచాస్త్రమోహనబాణంబుకరణిఁ

(53. ఇంద్రప్రేషిత కనకాంగినామక సురకామిన్యాగమనము.)

గనుపట్టు నచ్చరఁ గాంచనవర్ణి
యనుపేరిచెలువ నొయ్యనఁ జేరఁ బిలిచి
ధరలోన భార్గవతాపసుం డిప్పు
డురుఘోరతపము సేయుచునున్నవాఁడు
చపలాక్షి ! నీవిలాసముచొక్కుఁజల్లి
తపసి కూర్చిన తపోధనముఁ గైకొనుము
మదవతి ! నినుఁ గన్నమానవుఁ డింద్ర
పద మేలఁ దలఁచు నెప్పగిదినం లేని

రమణి ! నీయరుణాధరముఁ గ్రోలువాని
కమృతంబు పై నేల యాసలుపుట్టుఁ
గాంత ! నీకుచములుఁ గనువాని కమర
దంతికుంభములపైఁ దలఁ పేల కలుగు
సతివ ! నీబాహుల కగపడువాఁడు
మతిఁ గల్పలతికల మఱి యేల యెన్నుఁ
బడఁతి ! నీపలుగెంపుపసఁ గన్నవాఁడు
తడవునే యాత్మఁ జింతామణిఁ దలపఁ
జెలువ! నీతోడిపొందికఁ గల్గువాఁడు
మఱియేల దేవసామ్రాజ్యంబు వెదకు

నని తన సేయుకార్యప్రకారమున

(54. భార్గవముని తపోవనశోభావర్ణనము.)

కనుగుణంబుగఁ బల్కి నమరేశ్వరునకుఁ
బ్రణమిల్లి తదనుజ్ఞఁ బడసి యాలేమ
గణుతింపఁ దగుహేమకళికలో యనఁగఁ

గనుపట్టు దేవతాకామినీమణులు
తనుఁ గొల్వ మేదినీస్థలి కేఁగుదెంచి
స్వర్గోపవనవికాసముఁ గ్రిందుపఱచు
భార్గవమునివన ప్రాంతంబుఁ జేరి
పుట్టతొట్టెలలోని భుజగబాలకులఁ
బట్టి యొయ్యన జోలఁ బాడునెమళ్ళు

నెలమిఁ జెంతన నాడు నేణపోతములఁ
బిలిచి మచ్చిక యుగ్గుఁ బెట్టు బెబ్బులులుఁ
బలుమఱుఁ గరములం బట్టి లాలించి
కలభసంతతి ముద్దు గావించుహరులు
నలమి ప్రక్కలలోన నందంద పొదివి
మెలుకపిల్లలకుఁజ న్నిచ్చుపిల్లులును
గలిగి యన్యోన్యరాగములతో వైర
ములు మాని సురవనమును గేలి గొనుచు
సారసభవు బోలె శంభునిం బోలె
శారదోద్యచ్ఛివాసంయుతం బగుచు

సురనాయకుని బోలె సుగ్రీవు బోలెఁ
గరిరాజ వనచర కమనీయ మగుచు
నాగలోకముఁ బోలె నలినాస్త్రుఁ బోలె
భోగీంద్రరతికుచభూషితం బగుచు
వనరాశిఁ బోలె దిగ్వలయంబుఁ బోలె
ననుపమాండజవిబుధాకీర్ణ మగుచుఁ
బనసభూజాతముల్ పారిజాతములు
ఘనసారపూగముల్ కనకపూగములు
చిరిబిల్వవారముల్ సింధువారములు
సరస రసాలముల్ చక్రసాలములు

పొదలుజాతులు బహుపుష్పజాతులును
బొదిగొన్న మల్లెలు బొండుమల్లెలును
జందనంబులు గలచందనంబులును
గుందహింతాలముల్ కురువతాలములుఁ
గోలకుఁజములు నంకోలకుంజములుఁ
బాలమ్రాఁకులును రెప్పాలమ్రాఁకులును
గనుపట్టురావులు గంగరావులును
గొనబైన తేకులు గుముదు తేకులును
గలుగొట్టురేఁగులు గంగరేఁగులును
దలుకొత్తు నిమ్మలు దాడినిమ్మలును
గుదిగొన్నజువ్వలు కొండజువ్వలును
ముదిరినమోదుగుల్ ములుమోదుగులును
మొదలైన తరులతాముఖములఁ గలిగి
పదివేలతెఱఁగులఁ బ్రబలి యెంతయును
స్వర్గంబువనములఁ జౌక పుట్టించు
భార్గవువనములోపలి కేగుదెంచి
యచ్చరపూఁబోఁడి యచ్చట నిలిచి

(55. సురకామినీ శృంగారాలంకార ప్రకారము.)

వచ్చిన తనతోడి వనితలు మెచ్చఁ
గట్టాణిముత్యాలఁ గనుపట్టుచున్న
బొట్టు మిక్కిలి నొఱపుగ సవరించి
నటనగాఁ జిన్నారినామంబుఁ దీర్చి
బటువుగాఁ బచ్చలపతకంబుఁ జేర్చి
కొనబుగాఁ గప్పురుకొప్పుఁ గీలించి
మినుకుగా మేదిఁగె మృగమదం బలఁది
యొఱపుగాఁ గుచ్చెల నొరయంగఁ గట్టి

మెఱపుగా మొలనూలు మీఁద నమర్చి
కళుకుగాఁ జౌఁజులకమ్మలు దాల్చి
తెలివిగా మొగపులతీవె లంకించి
విన్నాణముగ రాల పెండెంబు వెట్టి
వన్నియగా సేల వలెవాటు వైచి

డాలుగాఁ బసిఁడియొడ్డాణంబుఁ బూని
మేలుగా వజ్రాలమించులుఁ బూని
కాంతిగాఁ గెంపులకడియము ల్దొడిగి
వింతగాఁ గప్పురంబు విడియంబు చేసి
యొసపరి బాగుగా నుద్దాలు మెట్టి
యసమసాయకుని మోహనకాండ మనఁగ
ఢళఢళఁ దులగించు తాటంకరుచులు
తళుకొత్తు చెక్కుటద్దములమై నిగుడ
నెఱబేడిసలజాడ నిగుడ నేత్రముల
మెఱుగారుచూపుల మిన్నుల్ల మెఱవ

నఱవిరిగతుల నొయ్యన మూఁపుమీఁద
నఱజాఱువేనలి యల్లాడుచుండ

(56. శృంగారచేష్టాప్రదర్శన క్రమము.)

ఝల్లుఝల్లని మునిస్వాంతంబు గలఁగ
ఘల్లుఘల్లని పాదకటకముల్ మొఱయ
గీటాడుగుబ్బల గికురించుకాంతు
లూటాడుపయ్యెద యోర డాలింప
నెరు లేరుపడి నిగనిగ చిదిరించు
మురువైన నుచ్చెల మొరమొర మెఱయఁ
గడు మించు మరువేఁట గంటలపోల్కి
నడిదారముల గంట లుయ్యల లూఁగ

ధగధగ మించురత్నముల పెం పెసఁగ
మొగపుల కటిసూత్రములు వెడజాఱ
మెఱుఁగుఁ బల్వరుసక్రొమ్మించుతో మోవి
చిఱునవ్వువెన్నెల చిందులాడంగ
వేఁగారుగుబ్బల క్రేఁకంబుతోడ
లేఁగౌనుదీవియ లివలివలాడ
ముంగేలికంకణంబుల పంజరంబు
చెంగటి ముద్దురాలుక లాలించి
తమ్ముఁ బెట్టెద రామ తమ్మ నాముద్దు
గుమ్మ మాటాడ రా కొటుఁ కొట్టు మనుచుఁ

జిలుక నొయ్యన ముద్దుచిలుక నందంద
పిలిచిన తనదైన బింబోష్ఠమునకు
నొడిసిన రాచిల్క యొడుపు దప్పించు
బెడఁగున నొకవింత బెడఁగు చూపుచును
భావజు మదదంతిపగిది నాలేమ
యావనాంతరమున కరుదెంచి యచటి
ఘనతపోరాశి భార్గవమౌనివర్యుఁ
గనియుఁ గానని దానిగతిఁ జేరవచ్చి
యలయుచు సొలయుచు సతనిముంగిటను
బొలయుచు మేనివల్పులు గుబాళించి

పన్నీటి యువము కప్రపుమీఁది చలువ
వెన్నెలలో శీతు వెడనవ్వకొనుచు
మట్టమై తలిరుజొంపములతో నొక్క
పొట్టమై లో నెండపొడవడకుండఁ
దలిరించి కడు నివతాళించుచున్న
మెలమావిక్రిందటి కేతెంచి నిలిచి

చరణంబు పై నొక్కచరణంబు నిలిపి
గురుకుచంబుల తళుకులు పిసాళింపఁ
దలిరుకెంగేలఁ గెందలిరాకుఁగొమ్మ
నలవోకఁ బట్టి యొయ్యారంబు నిగుడ
మెఱుఁగువేనలి మూఁపుమీఁద నల్లాడ
నొఱపులు గులుకంగ నొకచిందువాడి
చెలికత్తెమూఁపుపైఁ జేయిఁ జేర్చుచును
జిలుకకు బుద్ధులు చెప్పి నవ్వుచును
దళుదళుక్కన గండతల మొలయించు
నొలయించి కెంకేల నొయ్యన మాటు
మీఱుపాలిండ్లపై మెఱుఁగుగాఁ జెరఁగు
జాఱించు జాఱించి చక్కఁగా నొత్తుఁ
జిఱునవ్వువెన్నెలజిగి నెఱయించు
నెఱయించి మోవివెన్నెల సొళగించు
నల్లన నయనతోయజము లల్లార్చు
నల్లార్చి రెప్పల నడ్డంబు సేయు
నటన మూపునఁ గొప్పు నటియింపఁ జేయు
నటియింపఁ జేసి క్రన్ననఁ జక్కదిద్దుఁ
గరమూలయుగళి బంగరుసుంకురాల
విరిబంతి కెంగేల వికసింప మీటియు
జెలికత్తియలపిందుఁ జేరఁజీరుచును
గిలిగొట్టి యంతలోఁ గేరి నవ్వుచును
నలయుచు సొలయుచు నందంద నొసలఁ
జిలుకుచేఁ జెమటఁ గెంజేత నూర్చుచును
గటివంకబొమలు నిక్కంగ సంపంగి
నెఱతావి నెరయంగ నిట్టూర్పు లిడుచుఁ
దగఁ బచ్చపదకంబు తళుకుల మెఱుఁగు

బిగిచన్ను గవచుట్టుఁ బేరెంబువాఱ
రంగైన కంకణరాగంబుతోడ
నుంగరంబుల కాంతు లుప్పరం బెగయఁ
బసిఁడివన్నియఁ గ్రిందుపఱచు నెమ్మేని
పసనిచాయలు వలిపముఁ జౌకళింప
గుబ్బగుబ్బలమీఁది కస్తూరిపూఁత
గొబ్బున మెఱసి దిగ్గున సోఁడుముట్ట
ధరలోని విరహిసంతతి నెలయింప
మరుఁడు పంటించినయట్టి మాయామృగంబు
కరణిఁ జూపట్టె భార్గవమౌనిచిత్త
సరణిఁ బ్రవేశించునరవిఁ జింతించి
పలుమఱు దనహావభావవిలాస
ములు చూపుచుండ నమ్మునివరేణ్యునకు

(57. మునిచిత్తవికారక్రమము.)

నంతరంగము చిందులాడంగఁ దొడఁగె
నంతట రవిమీఁద హత్తినచూపు
రాజాస్య తాటంకరవలమై నిగిడె
నోజ దప్పక విధియుక్తమంత్రంబు
నుడివెడి జిహ్వ కన్నుల కల్కినామ
మడుగ నుద్యోగించె ననురాగ మెసఁగ
హృదయాంబుజంబుపై నెనసిన బుద్ధి
మదిరాక్షిపాదపద్మములమైఁ దగిలె
జపమాలికాసంఖ్య సవరించుప్రేళ్లు

(58. భార్గవమునిమోహప్రకారము. తపోభంగక్రమవర్ణనము.)

చపలాక్షి రమ్మని సన్నఁ గావించె
నప్పుడా మునినాథుఁ డంతరంగమునఁ

గప్పిన కామాంధకారంబుతోడ
నయము పోవిడిచి మానముఁ గట్టిపెట్టి
నియమం బుడిగి మనోనిగ్రహం బేది

జపమాల సడలించి జప ముజ్జగించి
తప మోసరించి లోధైర్యంబు డించి
యచ్చటఁ జెలువొందు నచ్చరలేమఁ
గ్రచ్చరఁజూచి దగ్గఱ కేగుదెంచి

(59. మునిసంభాషణక్రమము.)

కమలాయతాక్షి జగన్మోహనాంగి
భ్రమరకుంతల దేవభద్రేభయాన
నీ వెవ్వ రబ్జాస్య నీకుఁ బే రేమి
దేవకన్యకవో భూదేవకన్యకవో
రాజకన్యవో భోగిరాజకన్యకవో
నీజాడ యెఱిఁగింపు నేఁడు మా కనిన

నీతఱిఁ జిక్కెఁబో యితఁ డంచుఁ జుప్ప
నాతిక్రై వడి నలనాతి యిట్లనియె

(60. కనకాంగిప్రత్యుత్తర విధము.)

ననఘాత్మ వినుమయ్య యమరకన్యకను
గనకాంగి యనుపేరు గలిగినదాన

ధర బావనాశ్రమస్థలములయందుఁ
జరియింపుచుండుదు సఖులతోఁ గూడి
మీవంటిఘనుల కర్మిలితోడ సేవఁ
గావింపఁ గోరి యీగతి సంచరింతు
నోమహానికులవర్య యొంటి మీ కిట్లు
భామలతోఁ గూడి భాషింపఁదగదు

చిపురుబోడులు తపశ్శీలవృత్తులకు
వివరింపఁగా వేరువిత్తులు గారె ?
మదిలోన నొక్కటి మాటాడు టొకటి
మదిరాక్షులకు నియమంబు సంశయము
వావులు నహి నైజవర్తనల్ సున్న
భావసంసిద్ధి యెప్పాటను లేదు
వేచందమున గృపావివశుండై యీనఁ
గాచినపిదపఁ గుక్కల కిచ్చినట్లు
ఘనతపోధన మెల్లఁ గడపట నొక్క
వనిత కై యేటికి వఱదవుచ్చెదవు

పరమతపోరాజ్యపట్టబద్ధుండ
వరయ నీ కిది యేల యని కేలు మొగిచి
పోయివచ్చెద నని పోవ నుంకింప
నాయెడ భార్గవుం డనియె నచ్చరకుఁ

(61. భార్గవమునికృతమోహాభాషణము.)

గలకాల మెల్లను గానలో నాకు
నలములుఁ దిని తిని యలయ నేమిటికిఁ
బరమసౌఖ్యం బైన భామలపొందు
మరుగనివాని జన్మంబు జన్మంబె
పరికింపఁగా మున్ను పార్వతీసతికి
హరుఁ డిచ్చె సగముదేహం బన వినవె

యదియునుగాక తోయజభవుం డేల
వదనపంకేజంబు వాణికి నిచ్చె
వార లట్లుండ నీవనజాక్షుఁ డేల
శ్రీరమాదేవిఁ దాల్చెను వక్షమందు
నన్నియు నన నేల యిహసౌఖ్యవితతు

లన్నియు నిచ్చువా రన్నుల కారె
విపరీతముగ నన్ను విడనాడ నేల
తపము పండినమీఁదఁ దాల్తురే జడలు
చపలాక్షి నీతోడిసంగంబు గలుగఁ
దప మేల జప మేల తక్కిన వేల
నన వీని తనకు లోనగుటఁ జింతించి

(62. మునిప్రార్థనాసంమతిప్రకారము.)

కనకాంగి మౌనివాక్యము సమ్మతింప
మునినాథుఁ డప్పు డామోదకుంజముల
వనజాస్త్రబాణవిహ్వలచిత్తుఁ డగుచుఁ
దొలుత నా గాధిసుతుండు మేనకను
గలసినకరణి నాకనకాంగిఁ గూడి
సరససల్లాప హాసవిలోకనముల
మరుకేళిఁ దేల్చి పిమ్మట విచారించి

(63. భార్గవముని కలితతత్త్వ విమర్శనము.)

యిచ్చలో నిది తగు నిది తగ దనక
యిచ్చట నే నుండి యేమి చేసితిని
యెచ్చటి సురలోక మెచ్చటి తపము
నెచ్చటియచ్చర యిట కేల వచ్చె
వచ్చెఁబో యే నేల వనజాక్షిచూపు
మచ్చువేసిన నిట్లు మరు లేల కొంటిఁ
గడుచిత్ర మిది గాదె కడలిలో నుప్పు
నడవిలో నుసిరికాయయుఁ గూడినట్టు
లే వీటి కనకాంగి యేవీటి మౌని
యీవిధి వాటిల్లె నేమికారణమొ

యది చూడవచ్చిన నట్టిద కాదె
ముదితలయెడ నున్నమునివర్యుఁ డైన
జడియక యెట్లుండుఁ జర్చింప వహ్ని
కడ నున్నయీనెన్న కరుఁగ కేలుండు
నచ్చెరుపడి వేయు నన నేల నొకరి
యిచ్చ గా దెన్నిన నిది దైవకృతము

(64. పరమవిరక్తికారణము. తీర్థయాత్రాగమనము.)

అని యాత్మవిద్యావిహారి యై యాత్మ
వనజోదరుని పాదవనజముల్ దలఁచి
పరమవిరక్తుఁ డై వభముక్తుఁ డగుచు
నరిగె నంతటఁ దీర్థయాత్రానురక్తి
నయ్యెడ మునిఁ గూడినంతనే దేవ

(65. దేవకామినీసద్యోగర్భధారణ క్రమము.)

సుదర్శనాంశ చతుర్థయోగీంద్రావతార వర్ణనము

తోయజవదన సద్యోగర్భ యగుచుఁ
గమలాక్షుదివ్య సంకల్పంబువలన
దమితదైతేయ సుదర్శనాంశజుని
నఘహారు యోగీంద్రు నతులలగ్నమున
మఘతారకను జ్యేష్ఠమాసంబునందుఁ
గని తనవచ్చినకార్య మంతయును
ననుకూల మయ్యెఁ బొమ్మంచు గర్వించి
వనజాసనేంద్రాదివంద్యుఁ డౌవాని
మనుజమాత్రుని గాఁగ మది విచారించి

(66. వేత్రకుంజములో అద్భుతకుమారదర్శనము.)

గుమిగొన్న యొకవేత్రకుంజంబులోనఁ
గొమరుని నునిచి గ్రక్కున నేఁదె దివికి

మానినందనుఁడు నిర్మానుషంబైన
కానలో బెగ్గిలి కావు కా వనుచు
విలసిల్లఁగా సామవేదనాదముల
నెలుఁగెత్తియేడ్వ నయ్యెడఁ గరుణించి
యామహీసారనాయకుఁడైన శౌరి

(67. మహీసారక్షేత్రనాథానుగ్రహవిధము.)
భగవదంతర్ధానప్రకారము.

యామానిసుతుఁ డున్నయట కేఁగుదెంచి
వనధిమేఖల గారవమున లాలించి
తన కటాక్షామృతధారలచేతఁ
దనివి నొందించి యంతట సేద దేర్చి
తనరించి యంత నంతర్ధానమైన

జలజాక్షువిరహంబు సైరింపలేక

(68. భార్గవమునికుమారాభివృద్ధిప్రకారము.)

యెలుఁగెత్తి యాబాలుఁ డేడ్చిన త్తటిని
మలయంగ నెడ దుప్పిమై నోరగాఁగ
మొలత్రాటఁ జెక్కినమోటకత్తియును
గొనసిగతోఁ గూడి కురు లొకయింత
గనుపట్టఁ జెరివిన గన్నెరాకమ్ముఁ
గొనల వెల్వడుపుట్టగోఁచియు నెరులు
బెనఁగొన్న నునుదబ్బపేఁచు డాకేల

పెడవెడ జివ్వాడు వెదురుసలాక
మెడమచే బొటవ్రేలి యినుపయుంగరము

నడరంగ యడమెట్టి యగుగొడ్డుటావుఁ
బిడిముక్కుతోడునఁ బెనచి రాఁబట్టి
తనతోడిజోడు మేదరులు సోదరులు

(69. వేణులావకాగమనము, హరిదాసనామకరణము.)

వెనువెంటఁ జన నొక వేణులావకుఁడు
హరిదాసుఁ డను పేరియతఁడు భూసార
పురవాసుఁ డవ్వనభూమి కేతెంచి
కఱకెక్కి చిట్టెలు గిట్టిలో ముణిఁగి
కుఱుచలై వంకరకొంకరల్ వోక
సల్లలై చక్కనై సవరనై పెరిఁగి
వెల్లవోవని పండువెదురులు చూచి

నఱికి కుప్పలు వైచి నయముగాఁ జివ్వి
ముఱియించి కుదియించి మోపులు గట్టి
యూరికి మరల నుద్యోగించుతఱిని
వారికి నాచెంత వనవీథి నున్న
బాలురావము వినఁబడిన వా రప్పు
డాలించి మార్జాల మని సంశయించి
పొక్కుపొ క్కని తమభాషఁ జెప్పుచును
గ్రక్కున నటకు డగ్గఱ నేగుదెంచి
యలమానిసుతుఁ డున్న యట్టికుంజంబు
వలచుట్టియుండిరి వలచుట్టినట్లు

హరిదాసుఁ డను పేరియతఁ డేగుదెంచి
దరుల మేదలుల సోదరుల నీక్షించి
బాలురావం బేమొ పరికింపుఁ డనుచు

(**70.** మునికుమార తేజోవిలాస మహిమ.)

నాలోని కేతెంచి యమితతేజమున
భానుకోటిస్ఫూర్తిఁ బ్రహసింపుచున్న
మానినందనుఁ గాంచి మది సంతసించి
పిల్లిగా దోరి జాబిల్లిఁ గాంబోలుఁ
జల్లనివెన్నెల చల్లుచున్నాఁడు
అనుచు నబ్బాలు రెప్పార్ప కెంతయును
గనుఁగొని వేడుకకడలి నోలాడి

యానందబాష్పంబు లానవాబ్జంబు
మైనిండి దిగువాఱమై గరుపారఁ
బెన్నిధిఁ గన్నట్టి పేదచందమున
నున్నతోన్నతుఁడైన యోగినందనుని
దనయులు లేమి నాదరమున నెత్తి
కొని కూర్మితోడ నక్కునఁ జేర్చి వేడ్కఁ
గొనకొని యావేత్రకుంజంబు వెడలి
తనవార లెల్ల నెంతయుఁ జోద్యపడఁగ

(**71.** వేణులావకగృహములో భార్గవమునికుమారాభివృద్ధిక్రమము.)

మునిపుత్త్రుఁగొని పురంబున కేగుదెంచి
తనయాలిచేతి కెంతయుఁ బ్రేమనొసఁగ

నరవిందనాభుఁ గన్నట్టి యశోద
కరణి నుప్పొంగి యాకాంతాలలామ
యనువొందఁగా బోరు కాడించి కూర్మి
యినుమడింపంగఁ జన్నిచ్చి నిచ్చటయు
నామహీసారనాయకుఁ డైనయట్టి
హేమాంబరుఁడు తనయెదుట నిల్చుటయు
హరిపదధ్యానామృతాహారలహరిఁ

బరితృప్తిఁ జెంది యాభార్గవాత్మజుఁడు
చనుఁగ్రోలఁ డయ్యెనాజాడనే పెక్కు
దినము లుండంగ నెంతే వెఱఁగంది

మగనితోఁ బలికె నమ్మగువ దూఱుచును
నగుబాటు చేసి తింతఱలోనఁ దనకుఁ
గటకటా ! వీని నెక్కడనుండి తెచ్చి
తిటువంటి పసిబిడ్డఁ డెందైనఁ గలఁడె
చనునోటఁ బెట్టండు చనుఁగ్రోలకున్న
మినుకంత యుగ్గైన మ్రింగఁడేమవఁడు
ఆఁకొన్నచంద మింతైనను లేదు
తేఁకువ చెడఁ డొండుదిక్కుఁ గన్గొనఁడు
అరయ వీఁడు దయ్యము గాని భూమి
వారిబిడ్డలవంటిఁవాఁడె? చూడంగఁ

(72. మునికుమారాశ్చర్య చర్యాప్రకారము.)

జిక్కండు నలుగండు చెలు వగ్గలించి
యొక్కచందంబున నున్నాఁడు గాని
యనుచు నిద్దఱు నరు దంద నావార్త
జను లాలకించి యాశ్చర్యంబు నొంది
యాబాలగోపాల మట కేగుదెంచి
యాబాలుఁ జూచుచు నరుగుచుండంగ
నానగరినె వృద్ధుఁ డగునట్టిపుత్రి
హీనుఁ డొక్కరుఁడు పెక్కేండ్లనుండియును
సంతానకాముఁడై సతియును దాను
నంతరంగమున శోకార్తుఁడై యుండి

యావార్త విని వెఱఁగంది డెందమున
భావించి యితఁడు తప్పదు దేవుఁ డనుచు

(73. వృద్ధదంపతిదత్తక్షీరస్వీకరణము.)

మునికుమారయోగనిద్రాద్యాశ్చర్యచరిత.

నత్తపోధనుఁ జూచునభిలాష నటకు
రిత్తచేతులఁ బోవ రీతి గాదనుచు
నొకసోలనెయి, పాలు నొకచేరెఁడన్ని
యకలంకమతినిచ్చి యది కేలఁ బూని
యనురాగవల్లిక యంతరంగమున
ననలొత్త నటకుఁ గ్రన్నన నేగుదెంచి
హరి మున్ను నందగేహములోన నున్న
వరుస నావేణులావకునింటిలోనఁ

బసని మాయావటపత్రతల్పమున
వసియించి నిదురించువాఁడునుం బోలె
బాగొప్పఁ దొట్టెలపైఁ బవ్వళించి
యోగనిద్రాసక్తినుండు నమ్మౌనిఁ
గని చేత నున్నదుగ్ధము యోగిమ్రోల
నునిచి సన్నుతిచేసి యోగీంద్రవర్య!
నాకేశసన్నుత! నాచేయుభక్తిఁ
గైకొని నను నీవు కరుణింపవలయు
సీరిసోదరుఁడు కుచేలునియటుకు
లారగించినరీతి నవధారు దేవ!

భక్తవత్సల! కృపాపారీణ! నాదు
భక్తిఁగైకొమ్మని పదములఁబ్రాల
నతనిభక్తికి నాత్మ ననయంబు మెచ్చి
యతివేగమునను బద్మాసనుం డగుచుఁ
గరుణాపయోరాశి కాన నామౌని
వరుఁడు తత్క్షీర మాస్వాదించె నపుడు

జనులెల్లఁ జేయుపూజలు లెక్కఁగొనని
ఘనుఁడు నాసేవ నిక్కము మెచ్చె ననుచు
మనమున నుప్పొంగి మగుడి యారీతి
దినదినంబును బాలు దెచ్చుచునుండి

యంతట నొక్కనాఁ డాదృఢవ్రతుఁడు
కాంతయుఁ దాను నక్కడి కేగుదెంచి
ప్రతివారమును దెచ్చుపగిది దుగ్ధంబు

(74. భుక్తావశిష్ట క్షీరసమర్పణము.)
వృద్ధదంపతిశరీరములో యౌవనావిర్భావము.

నతనికి నర్పింప నాయోగివరుఁడు
సగ మారగించి నిశ్చలదయాదృష్టి
సగము వారలకుఁ బ్రసాదింప నతఁడు
తనసతియును దాను తత్ప్రసాదంబు
ననురక్తిఁ బ్రాసించె నంతలోపలనె
తరుణభావంబులు దాల్చి యిద్దఱును
బరమానురాగసంభరితులై యోగి

(75. తదనుగుణగర్భధారణము.)
కణికృష్ణాఖ్యకుమారావిర్భావము.

యనుమతంబున నింటి కరిగి రంతటను
మునినాయకునివరమున నవ్వధూటి
గరు వొంది భవ్యలగ్నంబునం జక్ర
పరిచరాంశజు లోకపావనమూర్తిఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపుత్త్రుఁ గాంచె నయ్యోగి
మణియైన భార్గవమౌనిశేఖరుఁడు
పరతత్త్వమయ్యు గోపాలుచందమున
హరి నందగేహంబునం దుండుకరణిఁ

గారియెవ్వారికిఁ గానరాకుండ
నీఱు గప్పినయట్టి నిప్పుకమాడ్కి
కీర్తికెక్కిన నిజాకృతి డాఁచి ధరణి
వర్తించుచున్న సంవర్తుచందమున
ననుపమయోగీంద్రుఁడయ్యు సమాత్మని
తనరూపు డాఁచి మేదరివిధంబునను
సరవిమై నమ్మహీసారంబునందుఁ
గరమొప్ప శూర్పవిక్రయము సేయుచును

(76. మునికుమారరచిత హరిధ్యానసంతోషాదికథనము.)

గమలేశ పాదపంకజయుగధ్యాన
సమధికామృతముచే సంతుష్టుఁ డగుచుఁ
గడునల్ల నగుదివిఁ గనుపట్టుసూర్యు
వడువున వేణులావకునిగేహమునఁ
దేజరిల్లుచుఁ గొన్ని దినములమీఁద
నోజఁ బెంపెసఁగెడు యోగానురక్తి
భాసిల్లు నాయోగిభర్తగుహాధి
వాసుఁడై నియమితవాసరుం డగుచు

(77. అష్టాంగయోగరచనాప్రకారము.)
పింగళసుషుమ్నా పూరకాది.

యమనియమప్రముఖాష్టాంగపూర్తు
లమరంగ విహితపద్మాసనుం డగుచు
ధౌతిగా నస్థికపాల ధౌతియును
ధౌతిసీతియు నౌళితాటనం బనఁగఁ
బొలుపొందు షట్కర్మముల నాచరించి
సలలితోడ్డీయాణజాలంధరములు

మొదలైన దశమహాముద్రలం జక్కఁ
గదియించి యిడయుఁ బింగళయు సుషుమ్న
యాపూరణము మొదలై యెన్నఁదగిన
లో పదునాల్గునాళుల వివేకించి
శీతలభ్రమరిభస్త్రికమూర్ఛ కేవ
లాతతరవిభేదనాదినామములు
గల యష్టవిధకుంభకముల నేర్పఱచి
కల కేవలపుకుంభకమునఁ గుంభించి
లీల మై నాసనలింగహృన్నాభి
తాలుమూలలలాటతలములయందు

(78. మణిపూరకాదికరణము.)

సాధారమణిపూరకాదినామముల
సాధారణంబులై సరవిఁ జేర్కొనఁగఁ
బదిలమై నాల్గాఱు పది పది రెండు
పదియాఱు రెండునై పరఁగుపత్రముల
ననువొందుచుండెను నారుదామరల
ననిలునిచేత నొయ్యన మేలుకొలిపి
నాభిపంకజముక్రిందటను ముమ్మూల
శోభిల్లు బాహ్యాండశోభితంబైన
గంభీరనాళికాకందంబులోనఁ
గుంభించి వాయువుఁ గొనిదానిచేత

సాధారకమలమధ్యత్రికోణాంత
రాధీనరేఫాక్షరాంతరవహ్ని
వెలుఁగొందఁ జేసి పర్వినగాలితోడ
మిళితంబు చేసి యెన్మిదివదనములఁ
బలువుగా నాక్రింది పశ్చిమనాళి

తలక్రిందుగాఁ జుట్టి తలకనిభుజగి
వదనగహ్వరము చువ్వన దాఁటఁజేసి
చెదరనికడఁకఁ బశ్చిమనాళిఁ జొనిపి
వెనకఁ జొప్పడునేకవింశతిమణుల
బెనఁగొని సంతతాభేద్యమై తనరి

(79. గ్రంథిత్రయభేదనాది యోగసామ్రాజ్యకలనము.)

జలజాసనేశకంజదళాక్షునామ
ములు గల్గి వజ్రంబుమురువున నున్న
యామీఁది గ్రంథిత్రయంబు భేదించి
యామీఁది యూర్ధ్వముఖాంబుజాతంబు
తలక్రిందు సేసి యందలిసుధారసము
నలరెడుహృదయతోయజములోనించి
మండితయోగసామ్రాజ్యసౌభాగ్య
మండనుం డగుచు నమర్మానివర్యుండు
పావనవన సప్తపర్వతగుహాల
నీవిధి నేడునూఁఱేఁడునూఁటేండ్లు

(80. కణాదగురుభట్టాదినానాసిద్ధాంతపరిచయము.)

తత్పూర్వపక్షకథనము. విష్ణుతత్త్వసర్వోత్కృష్టత్వస్థాపనము.

వేర్వేఱ వసియించి విమతంబులైన
సర్వసిద్ధాంతముల్ చర్చించి చూచి
కాణాద గురు భట్ట కపిలాక్షపాద
పాణిని మిథ్యాప్రపంచశాస్త్రముల
లక్షించి చూచి యల్పము లని పూర్వ
పక్షము ల్చేసి యభంగవిస్ఫూర్తిఁ
శుద్ధాంతరంగుఁడై శుభకరవిష్ణు
సిద్ధాంతమూర్ధాభిషిక్తుఁడై పొలిచి

తలఁపుఁదామరలోని తామరకంటి
చెలువంబునకు నెంతె చిక్కుచొక్కుచును
దలఁచుగా నందునఁ దగిలి బాహ్యంబు
మఱచి హరిధ్యానమగ్నుఁ డై యుండె

(81. విశ్వరూపదర్శనము. భక్తిసారనామధేయప్రఖ్యాతికరణము.)

హరిధ్యానాసక్తిప్రశంస.

నాపావనునిభక్తికలరి యావిశ్వ
రూపి యప్పుడు విశ్వరూపంబుఁ జూప
నామూర్తిఁ గనుఁగొని యాత్మ నుప్పొంగి
వేమాఱు నుతులు గావించె విష్ణుండు
నల యోగివరు డెంద మనుతమ్మిలోని
మెలదేటి యై యుండె నెంతయుం బ్రీతి
ముక్తరాగుం డదిమొదలుగా జగతి
భక్తిసారుం డనఁ బ్రఖ్యాతి నొంది

యట పీడుకొని యొక్కయటవీతలమున
ఘటితపద్మాసనకమనీయుఁ డగుచు
సత్త్వబోధనుఁడు శ్రీహరిపదాయత్త
చిత్తుఁ డై వ్యావృతలోకచిత్తుఁ డై యుండె
గుబ్బితనునువాడిగుబ్బలం దెగడు

(82. పార్వతీశంకరాగమనప్రస్తావము.)

గుబ్బగొమ్మలుసోగ కఱుచవీనులును
గగనగంగోత్తుంగ కల్లోలలోల
మగుగంగడోలుఁ జెన్నగుజల్లితోఁక
నిడువెడఁ దగువెన్ను నెఱిగుజ్జుమెడయుఁ
గడుదొడ్డపిఱుఁదు చక్కనిముద్దునడలుఁ

గదలుమూఁపురము డాకాలినూపురముఁ
గుత్తురై నగిన్నెబాగులగోరిజలును
బస మించుమువ్వలుం బసిఁడిగంటలును
బసిదిండిగంతయుఁ బాపపట్టెడయుఁ
దెలిమించుముకుఁద్రాడు తిన్ననిమోము
గలిగి తేజీకూనగతి నొప్పు మీఱి
యడరుగబ్బున ఘణిల్లన ఱంకెలిడుచు
నడతెంచు కైలాసనగమననొప్పు
వెలిగిబ్బ నెక్కి యవ్విధుఖండమౌళి
వలిగుబ్బలితనూజ వలిగుబ్బలిఱేయఁ

కౌఁగిటఁ దను బిగ్గకరముల నొక్క
వీఁగుచు సంతోషవివశుఁడై పొంగి
యావేళ నిచ్ఛావిహారియై మింటఁ
బోవుచు నుండునప్పుడు శైలతనయ
ధరనున్న భార్గవతనుజాతుఁ జూచి

(83. భక్తిసారతపోనిరతత్వప్రశంస.)

వరుఁ జూచి యత్తపోవనవీథియందు
ఘనతపోనిష్ఠ నొక్కఁడు శంక లేక
వినిమీలితాక్షుఁడై వెలితలం పుడిగి
నరునిచందమున నున్నాఁడు తత్తేజ
మరుణకోటుల కెక్కుడై చెలంగెడిని

యితఁ డెవ్వఁడో మనమిమ్మహామహుని
గతియుఁ దన్మహిమయుఁ గనిపోవవలయు
నని నంది వాగెయు నందంద గుదిచి
వినుతించి పలుమాఱు వేఁడుకొనంగ
నాయెడఁ దనప్రియురాలి వాక్యములు

త్రోయఁజాలక నిల్చి తుహినాంశుధరుఁడు
వృషభంబుడిగి మహానివృషభునిం జేరి
విషకంఠుఁ డనియె సవినయవాక్యముల

(84 వరప్రదానసుముఖత్వ వర్ణనము.)

నుడురాజమౌళి నేనోమహానిచంద్ర!
యడుగు మిచ్చెద వరం బనఁ గన్నుఁ దెఱచి

యిఁగురొత్తువేడుక నెదుట నున్నట్టి
నగసుతాపతిఁ జూచి నగుచు నయ్యోగి
తనచెంత నున్నబొంతను మునుమున్నె

(85. భక్తిసారకలితలజ్జాకరవరప్రార్థన, శంకరరోషావేశాది.)

చొనిపియుండినయట్టి సూది చేఁబూని
దారంబు నంది యాదారంబు సూది
ద్వారంబునందు సంధానింప నిప్పుడు
వర మిమ్ము నీవు దేవర వైతివేని
హర! మాఁకు నిది మనోహరము నాపుఁడును
భవుఁడు రోషావేశభరితుఁడై యలిగి
యవు రౌర! నాతోడనా కేరడంబు

తెలియఁగవే పురముల నెఱియించువార్త
మఱచితే తారకు మర్దించుకథఁక
వినవె? నాకథలు భూవిదితంబు లిప్పు
డన నేల? తొంటివి యని చెప్ప నేల?

(86. శంకరనేత్రవహ్నిజ్వాలాప్రసారణము.)

యిదె తపోధనుఁడ వైతేని యాక్షణము
కదలక నాదుముంగల నిల్వు మనుచుఁ
గ్రచ్చుఱఁ జిచ్చుఱకన్ను విచ్చుటయుఁ

జిచ్చులకోలలేర్చినరీతిదెసల
మింట మంటలు జంట మెఱయఁ దారకలు
గెంట నద్రులు పెల్లగిలి కూలి వ్రాలఁ
జిటచిటధ్వనులతో శిఖికోటి వెడలి
పటుతర బ్రహ్మాండభాండంబు నిండ
ఖద్యోతకాంతు లొక్కట లెక్కగొనని
ఖద్యోతబింబంబుకరణి నమ్మాని
హరనేత్రవహ్నికి నడ్డంబు గాఁగఁ

(87. ప్రత్యస్త్రప్రేరణాక్రమము.)

భక్తిసారచరణవహ్నిజ్వాలాప్రసారణాధిక్యము.

జరణాంబుజాతంబుఁ జూచెఁ జూచుటయు
నందుఁ జూపట్టె నత్యర్కాగ్నికోటి
చందంబు గలుగులోచనకోటియందుఁ
బొడముమంటలు భుగ భుగ నాకసంబుఁ
బుడమియు నిండి నిప్పులు గుప్పళింప
గడ గడ ధరణి గ్రక్కదల మిన్నగల
నుడుపంక్తి లాజలయోజమ్మైఁ బెటల
వెఱపింపఁగాఁ బోయి వెఱచినకరణిఁ
గరకంతుఁ డానేత్రఘనవహ్ని కులికి
తలఁచిన ధారాళధారాధరములు
బలువిడి గర్జనప్రభలతో నిగుడి
గుడిగొని జడివట్టి కురియంగఁ దొడఁగెఁ
దొడఁగిన మానినాథుఁడు లెక్కగొనక
దేవకీసుతుఁడు లోఁ దెలి వొందియున్న
గోవర్ధనంబు బాగుగ నున్నఁ జూచి
శర్వుండు మిగుల నాశ్చర్యంబు నంది
శర్వాణి కమ్మునీశ్వరుఁ జూపి పలికెఁ

గంటివే యెనలేక కనలేదుకంటి
మంట సాహుతిగొనుమంటఁ గల్పించె
నే నెంత యతఁ డెంత యెన్నిచూడంగ
శ్రీనాథుభక్తు లజెయ్యు లెవ్వరికి

(88. శంకరకృతభక్తిసారవైభవప్రశంస.)

సురవర్యుఁడైన భూసురవర్యుఁడైన
నరనాథుఁడైనఁ గిన్నరనాథుఁడైన
నారయ హరిదాసు లధికులు గాన
వారలతోడ గర్వము పని లేదు
అంబుజనేత్ర! యెట్లంటేనిఁ దొలుత
నంబరీషుఁడు గెల్వఁడా యత్రిసుతుని
హరిదాసు లఖిలలోకైక పావనులు
హరిదాసు లపగతాహంకారమతులు
హరిదాసు లగువార లధికుల కధికు
లరయ వారలకంటె నధికులు లేర
యనుచుఁ గపర్ది సంయమినాథుఁ జూచి
వినుతవాక్యంబుల వేమాఱుఁ బొగడి
సోమానికులనాథ! యోగీంద్రచంద్ర!
నీమహామహిమ వర్ణింప శక్యంబె
యింతవాఁడని నిన్ను నెఱుఁగమిఁ జేసి
తింతకార్యంబు నేనిట్టినేరంబు
మఱచి మమ్మిరువుర మదిలోన నెపుడు
మఱవకు మనుచు నుమామనోహరుఁడు
నక్కాంతతోడ మిన్నంది యన్నంది
నెక్కి కైలాసాద్రి కేగె నాతనికి

(89. అక్షపాదనామాంతరప్రాప్తిక్రమము.)

నక్షులు పాదంబునం దున్నకతన
నక్షపాదాహ్వయం బమరె నంతటను
జెదరకుండఁగ భవజీర్ణవస్త్రములు
పొదివిమాయాసూత్రమునఁ గాలసూచి

నొడలిబొంతలు కుట్టుచున్నమాయావి
వడువున నమ్మౌనివసుధేశ్వరుండు
తఱచు కుట్టులు వడఁ దనబొంతపొంత
కుఱువాఁడిసూదిచేఁ గూర్చుచున్నంత

(90. కొంకణసిద్ధనరాగమనము. శార్దూలవాహనగతినిరోధము.)

గగనమార్గమునఁ గొంకణుఁ డనుసిద్ధుఁ
డగణితదివ్యమంత్రాదిసిద్ధుండు
చిఱుతకెంజడలమై సింగినాదంబు
నెఱసినమేనివన్నెలబూదిపూఁత
బెత్తంపుమొలత్రాట బిగిసిచూపట్టు
గుత్తంపుగోఁచి చిక్కులకుట్లబుఱ్ఱ

నిగనిగ మెఱయుమానికపుఁగామాక్షు
లోఁగి ఫాలమున నొప్పుచున్నరుద్రాక్ష
మొగసిరిమసిబొట్టు మొనసంకుబేర్లఁ
తగిలినపెనుజన్నిదపు రుండమాల
కప్పెరనట్టెంబుఁ గక్షఫాలయును
నొప్పుగా బిగిసినయోగపట్టెయును
గలిగి డాకాలిమైఁ గాలు సంధించి
నలువొందు నురము నెన్నడుము నిక్కించి
కేలిమైఁ గేలు నొక్కించి మోకాలి
కేలిక్రిందట నిఱికినబాగు చూపఁ

బొలుపొందులాతంబు పులికళాసంబుఁ
గలిగి సిద్ధుఁడు శరద్ఘనఘనం బనఁగఁ
గనుపట్టె గగనమార్గమున శార్దూల
మనిలవేగంబున నట వచ్చి వచ్చి

(91. భక్తిసారతేజఃప్రసారవైభవము.)

ధర నున్న భార్గవాత్మజుదివ్యతేజ
మురుతరబ్రహ్మాండ మొరసి క్రిక్కిఱిసి
యిలకును మింటికి నేకంబు గాఁగఁ
దలుపువై చనరీతి దట్టమైపొదల
నావరతేజంబు నలవుమై దాఁటి
పోవంగలేక బెబ్బులివాపురంబు
గ్రక్కున నిలిచి వేగము దక్కి వెనుకఁ
ద్రొక్కుచునున్న సిద్ధుఁడు కోపగించి
వాగియబిగు వింత వదలి దాఁటించి
రాగేలు బిగియించి రవళి ధే యనుచుఁ
దర మిడి కేలి బెత్తపుఁదర కొత్తి
చురుకుట్టపై చిన స్రుక్కుచు నదియు
నడుగు ముందఱ కిడ కందంద బెగడి
మడిదోఁక వెట్టుచు మాటిమాటికిని
వెనువెన్కకే వచ్చి వెస ముందు సాగి
చనకున్నఁ జూచి వేసరి కొంకణుండు
గాలి డొందముఁ గల్చుగతుల శార్దూల
మేలకో చని చని యిటుఁ బోక నిలిచెఁ
జిట్టకంబున నొండుసిద్ధుండు తెరువుఁ
గట్టెనో కాక వాకట్టెనో లేక
యున్నతోన్నతుఁ డైన యోగీంద్రవర్యుఁ

డున్నాఁడో యీచక్కి యుర్వీభాగమున

(92. యోగీశకలితభక్తిసారనుతిప్రార్థనాది.)

నని దెసల్ పరికించి యాచెంత యోగి
జననాథుఁ డగుభక్తిసారు నీక్షించి
పసిదిండి డిగ్గి తాపసవర్యుపాద
కిసలయయుగళి నాగిలి వ్రాలి నిచ్చి

యోగీంద్ర! మౌనిజాతోత్పలచంద్ర!
భాగవతోత్తంస! భక్తాబ్జహంస!
విజితారిషడ్వర్గ! విహితసన్మార్గ!
నిజకృపాభరితాంగ! నిగమాంతరంగ!
యపరాధ మపరాధ మని సన్నుతించి
కృపణుఁడై మౌనీంద్రుఁ గృపవుట్టఁ బలికె
యింతవానికి నీకు నిట సూదిఁ బూని
గంత బొంతయుఁ గూర్పఁ గారణం బేమి?
యణిమాదిసిద్ధుల కధిపతి వీవు
ప్రణుతింప మునిసార్వభౌముండ వీవు

నీయట్టివానికి నీచకృత్యంబు
నేయుట దగునే? యోగసిద్ధమౌనీంద్ర!
యనుచుఁ జాఁ దొడిగినయట్టిమౌనికపుఁ
గొనబుకుచ్చులవింతకుచ్చులిగంత

(93. దివ్యఘుటికరచనాద్యాశ్చర్యచర్య.)

పటుకక్షపుటిలోని పారదదివ్య
ఘుటికయు నయ్యోగికులచక్రవర్తి
ముందఱ నిడి కేలు మొగిచిన మోవి
చెందలిరాకుమైఁ జిఱునవ్వు నెఱయఁ

గొంకణుదెసఁ జేరకొని మాధవాంఘ్రి
పంకజయుగలగ్నభావుఁ డిట్లనియె
నిది యేమిఫల మిచ్చు నెట్లు గైకొంటి
వివరింపుమా మాకు వీనిచందంబు
లనిన సిద్ధుఁడు భార్గవాత్మజుఁ జూచి
వినతుఁడై వేర్వేఱ వివరింపఁదొడఁగెఁ
దనువున నీకంథ ధరియించినట్టి
మనుజుఁ డందఁడు జరామరణదుఃఖములు
ఘోసఁగెడురసములఁ జోసి శోధించి
రసపంచకమును బరము లెన్మిదియును
భాసిల్లి ధృతిబీజపక్వరత్నముల
గ్రాసంబు లొసఁగి సాంగంబుఁ గావించి
పదియునెన్మిదియు నై పరఁగుసంస్కృతులఁ
బదిలంబు గాఁగ నీవగిది నొనర్పఁ

(94. తపోమహిమ సామర్థ్యకార్యరచనావర్ణనము.)

బటుతపోమహిమలఁ బడసినయట్టి
ఘుటికోత్తమము దీనిగుణము నీతోడ
నేటికి నిఁక దాఁప నిది సోఁకినంతఁ
గోటిలోహము మంచికుందనం బగును
అన విని యలఁతిన వ్యాసనాబ్జమున
నన లెత్త నమ్మౌనినాయకోత్తముఁడు
తనమేన రవికోటిఁ దలకించుకాంతిఁ
గనుపట్టు మణికంచుకంబుఁ జూపుచును

(95. మునిపాదపరాగమహిమ.)

ఆ జగత్త్రయసేవ్య మగు నిజపాద
రాజీవరేణుపరాగంబుఁ దిగిచి

పలుమాఱుఁ బాషాణబాధలఁ జెంది
కలకాల మెల్లను గానలఁ దిరిగి
తడయక దేశ మంతయుఁ ద్రవ్వికొనుచుఁ
బొడివోసికొని పొట్టుపోర లాచు వేఁగి
పుడమి నెందులకైనఁ బుటములు వెట్టి
కడపట నీ విట్టు ఘటియించుఘుటిక
యినుము బంగరు సేయు టేమియాశ్చర్య
మనుచుఁ బాధానీత మగుదానిఁ జూపి

పాటింప నిది లోహపాషాణకోటి
కోటులు గావించు కుందనంబుగను
ఇల నెవ్వఁ డిది ధరియించు నాతనికిఁ
దలఁచినపని యెల్లఁ దనుతానె యగును
ఇందును నందును నెదురు లే దరుణు
నిందును నగుకాంతి నెనసి యాఘనుఁడ
యగణితాయుష్మంతుఁడై యత్యుకలిమి
నగుచుండ మృత్యువునకు బొమ్మ వెట్టుఁ
జరచర బెట్టు నిర్జరభావ మొందుఁ
దరుణీకదంబకందర్పుఁడై యుండుఁ

జెనఁటి యాభవవార్ధిచే యాఁత నీదుఁ
వనజాసనేంద్రాది వంద్యుఁడై యుండుఁ
నతనివశం బగు నఖిలలోకంబు
లతఁడు లోకోత్కృష్టుఁ డగుసిద్ధవర్యుఁ
డరయ నీరెండు లక్ష్యమె లోకులకును
సిరివరు దాసు లిచ్చినఁగాని లేవు
పనివడి నీతోడఁ బలుమాఱు వేయు
ననవేల ? నే నిచ్చినట్టి యాఘుటిక

ప్రతి చూడు మఱి యోగిపతి ప్రసాదింప
నతిభక్తిఁ గొంకణుం డవనతుం డగుచు

నరుదంది నిజవాహనారూఢుఁ డగుచు
సరభసగతిఁ జని చని యొక్కచోట
మును భార్గవాత్మజముని యిచ్చినట్టి
తన కేలిఘుటికచందముఁ జూతు ననుచు
దూరంబు చనక శార్దూలంబు డిగ్గి
తోరమై మిన్నులతోడ రాయుచును
జిత్రకూటంబులఁ జెన్నగ్గలించు
చిత్రకూటం బనుశిఖరిశేఖరము
చెంతకుఁ జని ముని శ్రీపాదపంక
మంతయుఁ బూని యయ్యద్రిపై వైవ

నలదేవతలు మింట నాశ్చర్యమంది
కలిగెఁబో రెండవకనకాద్రి యనుచు
నది భానుమండలం బగలించుకాంతిఁ
బదియాఱువన్నె యపరంజి యై యొప్పె
నప్పుడు కొంకణుఁ డంతరంగమున
ముప్పిరిగొను మోదమున వెఱఁ గంది
యనుపమం బైన యీహేమాద్రి యిచట
నునిచిపోతిన యేని యుర్విమీఁదటను
గ్రయవిక్రయములు భంగంబు లై పోవు
నయ మేది యంతరాంతరములు దక్కఁ

గ్రతుదానభోగముఖ్యములందు మిగుల
నతిశయం బగుచున్న యట్టి కాంచనమె
యితరలోహములతో నెనయైనఁ గార్య
గతి దప్పు నిధిబుద్ధి గాదురా యనుచుఁ

(96. జనియోగశక్తికార్యాది.)

దనయోగశక్తిచే ధరణీతలంబు
ఘనతరవివరంబుగాఁ జేసి యందు
సురగిరితోఁ నీడుజోఁ డాడు హేమ
గిరిశేఖరంబు నిక్షేపంబు సేసి
నెఱయ గొప్పులపాడసీలని నెక్కి
మఱియు నచ్చినత్రోవ మగుడి యేతెంచి

యపరిమితానుకంపామృతాసారు
నపగతసంసారు నాభక్తిసారుఁ
గని భక్తిఁ బాదపంకజముల వ్రాలి
వినుతించి హస్తారవిందముల్ మొగిచి
యే మనువాఁడ బ్రహ్మేంద్రాదులైన
నీమహామహిమ వర్ణింప నోపుదురె?
శ్రీరామపదపద్మరేణువు సోఁకి
ధారుణిమై శిల తరుణియై నిల్చె
నన వింటి మున్ను ప్రత్యక్షంబు నేఁడు
కనుఁగొంటి నీపాదకమలరజంబు

సోఁకినఁ బరుసంబు సోఁకినయినుము
నీఁక శైలము హేమవిజితాద్రి యయ్యె

(97. భక్తిసారాపారవైభవప్రశంస.)

హరికన్న హరిభక్తు లధికులే యనుట
యరయంగ నిపుడు తథ్యం బయ్యె నయ్య
వినఁ జెప్పఁ జోద్యమై వివరింప నెట్టి
ఘనులందు లేని నీఘనదివ్యమహిమ
మీఱి యెన్నఁగఁ వశమే? మూఁడుమాట
లాఱుతప్పులు మిమ్ము నభినుతింపంగ

నిన్నెవ్వఁడ గణుతింప నే నెంతవాఁడ
వేయినోళ్ళును రెండువేలజిహ్వలును
గలుగువానికిని శక్యమె ? పదివేలు
గలవు నా నేరముల్ క్షమియింపు మనుచు
వినతుఁడై పులి నెక్కి వినువీథిఁ జక్కఁ

(98. భక్తిసారయోగ నిరతత్వవిధానము.)

సరోభూతయోగివరాగమనము.

జనియె భార్గవమునీశ్వరుఁ డంత నొక్క
గిరిగుహాంతరసీమఁ గృతనిష్ఠుఁ డగుచు
నిరుపమనిజయోగనిరతుఁడై యుండె
నాసమయమున విహారేచ్ఛతోడ
నాసరోభూతమహాయోగివరులు
చనుచుండి యాభక్తిసారు తేజమునఁ
గానఁగొన్న యాశైలగుహకు నల్లంత
దవ్వులఁ జనుచుండి తమయోగదృష్టి
మువ్వురు భార్గవమునితేజ మరసి
యున్నతోన్నతుఁడైన యోగీంద్రుఁ డొక్క
డున్నాఁడు వాఁడె లేకున్న నిబ్భంగి

(99. పరస్పరానందాదివైఖరి.)

శాతశీతాంశుతేజముల గెలుచు
నీతేజ మొరులకు నేల సిద్ధించు
నని సంతసం బంది యందఱు నిరుపు
రనురాగమున భార్గవావాసమునకు
జలజాతబాంధవచంద్రులకరణి
వలచుట్టుకొనుచు నవ్వల దాఁటి చనిరి

భాసురం బైన తత్ప్రభఁ జూచి యంత
నాసరోయోగీంద్రుఁ డచ్చెరువంది
చారుయోగాధ్వసంచారుఁ డౌ భక్తి
సారుఁ డున్నట్టియచ్చటి కేగుదెంచి
యతనిడగ్గఱ కేగి యభినుతి సేయ
హితమతి నాతండు నెదు రేగుదెంచి
యనయంబు మెచ్చుచు నాత్మబంధువులఁ
గనుఁగొన్నగతి వేడ్కకడలి నోలాడి
యాననేందుప్రభ లడరుచందమున
నానందబాష్పంబు లందంద దొఱఁగ

నొండొరు నుతులు సేయుచు ధర సాగి
దండంబు లిడుచు నెంతయుఁ బ్రియం బెసఁగ
నాలింగనక్రియ లాచరింపుచును
గేలు కేలున బిగ్గఁ గీలించుకొనుచుఁ
జెలఁగి యిద్దఱు సుఖాసీను లై ప్రేమ
గులుకంగఁ దమతమకుశలంబు లరసి
యత్తపోధను లంత హరిపదాయత్త
చిత్తు లై విగళితచిత్తు లై కూడి
హత్తి పాయనియట్టి యానందలహరి
మత్తు లై నిరతాప్రమత్తు లై యచట

గరిమమై క్షీరోదకన్యాయ మెసఁగ
నిరువురు నుండి రనేకకాలంబు
తదనంతరమున నత్తపసు లచ్చోటు

(100. మయూరాఖ్యపురప్రాప్తికథనము. యోగరచనావిధానము.)

గదలి పర్వతనదీగహనముల్ గడచి
యలపూర్వజలరాశి యపరభాగమునఁ

పొలుచు మయూరాఖ్యపురము చెంగటను
గైరవకంజాతకలిత మైనట్టి
కైరవతీర్థంబుకడఁ గల్పకంబు
పోలు పొందు కేసరభూజంబుక్రింద
నిలిచి యోగసమాధినిరతిఁ జెంపొంది

యిరువు రచ్చోట ననేకకాలంబు
పరతత్త్వభజనానుభవమునఁ దేలి
యుండి రంతట సరోయోగినాయకుఁడు
దండ భార్గవమానిధరణీశుఁ జూచి
యింతకాలము మన మెనసి యొక్కింత
యంతరంగంబున నరమర లేక
జోడుకోడియల మై జోకదోఁ దోడు
నీడల మగుచు నన్నిటఁ గూడిమాడి
డాయక పాయక తలఁపు లేకముగఁ
దోయజాతునిపాదతోయజాసక్తి

నన్నదమ్ములు వోలె ననగి పెనంగి
యిన్నాళ్ళు నుండితి మెర వింత లేక

(101. భక్తిసారహరిక్షేత్రప్రాప్తిక్రమము.)

గణన మించిన యింతకాలంబు నొక్క
క్షణ మయ్యె నాకు నీసంగతి నింక
ధరమీఁద నర్చావతారరూపమున
హరి యున్న నిలయంబు లచటితీర్థములు
సేవించి మఱియు మీశ్రీదివ్యమూర్తి
సేవింప మఱలివచ్చెద నంచుఁ బలికి
ప్రణమిల్లి ప్రణమిల్లి భక్తిసారుండు
ప్రణుతించి యానంద బాష్పముల్ నించి

యుక్కనెనిఱియంగ నలమి యమాత్ముని
నక్కడనుండి పాయనికూర్మితోడ
మరలిచూచుచు మందమందయానమున

(102. యోగవిద్యాభ్యాసప్రభావము.)

సరిగె సంతటిమీఁద సత్పుప్రాదుండు
సమపమయోగవిద్యాసక్తిఁ గొన్ని
దినము లచ్చోట వర్తిల నొక్కనాఁడు
తఱచుగా నామముల్ ధరియించుకతన
మఱి ధరింపఁగఁ దిరుమణి లేకయున్న
నీవు డూర్ధ్వపుండ్రవిహీనత నుండి
జపతపోముఖ్యముల్ సలుపఁ గాదంద్రు

తలపోయ నిది కృష్ణధారుణి యిచటఁ
దెలివొందు ధవళమృత్తిక యిఁక నెట్లు
గలిగెడు ననుచు హృత్కమలంబులోనఁ
దలఁపుచు యోగనిద్రాసక్తుఁ డైన

(103. శ్రీవేంకటేశదివ్యశరీరసౌందర్యవర్ణనము.)

బంగారుగజ్జెలుఁ బసిఁడియందియలుఁ
జెంగావిచాయ మించినపైఁడివలువ
మొగపులమొలనూలు ముత్యాలకుచ్చు
బిగిసి చూపట్టుముప్పిడికటారంబుఁ
గటి సంఘటించిన కరపల్లవంబుఁ
బటువరంబుల నిచ్చుపాణిపద్మంబు

వలమురినెఱివాఁడి వలయపుఁగత్తి
బలసి చూపట్టెడుపాణియుగ్మమును
బొడ్డుమానికము కెంపులబిటారించు

నొడ్డాణమును మించు నుదరబంధంబు
భుజకీర్తులును బాహుపురులు తాయతులు
భుజగభూషలతట్టు పుణుఁగు మైపూఁత
యక్కునవెలుఁగొన్న యలమేలుమంగ
యక్కజం బగు వైజయంతిసరంబుఁ
దారహారములుఁ బుత్తడిజన్నిదములుఁ
జారుమౌక్తికకంఠసరముఁ బేరురముఁ
గంబుకంధరమును గౌస్తుభమణియు
బింబాధరంబు నొప్పెడికపోలములు
మందస్మితంబును మకరకుండలము
లిందుబింబము హసియించు నెమ్మోముఁ
దెలిదమ్మికన్నులుఁ దిలనాసికంబుఁ
దెలిమించునాణిముత్తియపునామంబుఁ
గనకపిప్పలదళకలితపట్టంబు
ననుపమమణిమయం బగుకిరీటంబుఁ
గలుగు శ్రీవేంకటగ్రావాధినాథుఁ
డలముని స్వప్నంబునందు వేంచేసి
పొడకట్టి తనకరంబుల మేను నిమిరి
వడదేర్చి లాలించి వరదుఁడై పలికె

(104. ఊర్ధ్వపుండ్రాహార్యమృత్తికాప్రదానము.)

వలవంత వలవ దోవత్స! నీచింత
జలజాకరాంతరస్థలి సుధాకాంతి
నాయాజ్ఞ చేఁ దిరునామ మింపొందు
నాయింద్రముఖులకు నది యలభ్యంబు
అరయంగ నది యణువంత ధరించు
నరుఁ డొందు సురల కందఁగరానిపదము

నది నీవు గైకొను మనుసంతలోనె
ముదమంది భార్గవముని మేలుకాంచి
యంతరంగంబున నాదేవదేవు
నెంతయుఁ దలపోసి యింపు రెట్టింపఁ

(105. శ్రీవేంకటేశస్తుతిప్రకారము, తిరుమణిసంగ్రహణము.)

గిరిరాజపాలన ! కమలాక్ష ! భక్త
వరద ! రమానాథ ! వాత్సల్యజలధి !
ననుఁ గన్నతండ్రి ! క్రొన్ననవిల్తుతండ్రి !
యని సన్నుతించుచు నాశ్చర్యమంది
పదిలుఁడై కొలనులోపల డిగ్గి తనదు
మదికి జోడగు జలమధ్యభాగమున
దండిమై పూర్ణిమాతారాధినాథ
మండితం బగుతిరుమణి సంగ్రహించి
హాసీంద్రమణి తిరుమణి రమణీయ
మైనది యని యాత్మ నచ్చెరు వంది
తటమున కేతెంచి తత్తరుచ్ఛాయ
ఘటితకంజాసనకమనీయుఁ డగుచు

(106. ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రవైభవధారణక్రమము.)

నది క్రమంబునఁ గేశవాదినామములఁ
బదిరెండు నుడువుచు భక్తిపూర్వముగ
నుచితస్థలంబుల నూర్ధ్వపుండ్రములు
రచియించి తదనంతరమున నయ్యోగి
యలచోటు వాసి సోయగముల మించు
నలకాంచితం బైన యలకాంచిఁ గాంచి
యచటికి కేతెంచి తదంతరసీమ
నచట భోగీంద్రపర్యంకంబునందుఁ

జెలఁగి సరస్వతీసింధుబంధనము
సలిపెడు సేతువుసరణిఁ జెన్నొంది
యవిరళశుభమూర్తియైలచ్చిఁ గూడి
పవళించి యున్నట్టి పద్మాక్షశత్రు
సేవించి ప్రణతులు సేసి సన్నుతులు
గావించి యంతరంగమున భావించి
యచ్చట తైలధారాచ్ఛిన్న మగుచు
నచ్చినభక్తి నన్నగరంబునందు
భోగితల్పుని మనమునఁ బాదుకొల్పి
యోగవిద్యాసక్తి నుండె నుండుటయు

(107. భక్తిసారమునిదివ్యమహిమప్రశంస.)

జనలోకనుతభక్తిసారునిచరిత
మనిశంబు విని విని యాశ్చర్య మంది
యాదటఁ గణికృష్ణుఁ డఖిలవేదాంత
వేదియై హరిపాదవిహితాత్ముఁ డగుచు
భక్తిసారమునీంద్రు పదపంకజాను
రక్తుఁడై యితరవిరక్తుఁడై యిపుడు
తనపాలిగురువును దైవంబు గాఁగఁ
దనయాత్మఁ గోరి యాతని జూడఁ గోరి
జగతిఁ దన్మౌని సంచారపూతంబు
లగునట్టి దేవాలయముల శైలముల
నదులఁ దీర్థముల నానాదిగంతముల
వెదకుచు వచ్చి దైవికమున నచట
భోగీంద్రవరతల్పభోగి యోగాను
యోగి యై యున్న యయ్యోగి నీక్షించి

(108. కణికృష్ణరచితసేవాభక్త్యాది.)

తనతల్లిఁ గన్నునందనునిచందమున

ననయంబు హర్షించి యడుగుల కెఱఁగి
పఱఁగెడి యానందబాష్పపూరములఁ
జరణాంబుజముల మజ్జనము గావించి
పోఁడిమి నీమూర్తి పొడఁగనం గలిగె
నేఁడు నా నేత్రముల్ నేత్రంబు లయ్యెఁ
బరమపావన నిన్ను భజియించుకతన
ధరఁ గృతార్థుఁడ నైతి ధన్యుండ నైతి
నిదె యేను మ్రొక్కఁ బోయినయట్టిదేవుఁ
డెదురుగా వచ్చిన ట్లెంగుదెంచితివి
ఏయుపాయమున బ్రహ్మేంద్రాదిసురలు
సేయని భాగ్యంబుఁ జేసితి నేఁడు
దలఁప భవత్ప్రసాదంబుచే మునుప
యలదృఢవ్రతునకు నాత్మజుఁ డైతిఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపేరు గలిగినవాఁడ
గణుతింప నీడుక్కింకరుఁడఁ జుమ్మనుచుఁ
బ్రణుతింప నెలమితో భక్తిసారుండు
కణికృష్ణు నంతరంగంబునఁ జేర్చి
యితనిచే లోకంబు లీడేరు ననుచు
మతి విచారించి యమహాముని శేఖరుఁడు
సరస నొప్పెడి హేమసారసాకీర్ణ
సరసి యందులఁ గృతస్నానుఁ గావించి
పొంకంబుగాఁ దనపూర్వాంకపీఠిఁ

(109. పరమమంత్రోద్యుపదేశక్రమము.)

బంకజాతాసనభాసితుం జేసి
పరమగురుండైన పద్మాక్షుహృదయు
సరసిజాంతరసీమఁ జక్కఁగా నిలిపి
కరము వేడుక మస్తకముమీఁద తనదు

కర మూఁది దక్షిణకర్ణంబులోన
స్వరవర్ణచరణార్థజాతాదివిధుల
సరణు లేర్పడఁగ నిశ్చలదయాదృష్టి
సరవిమై కృతపురశ్చరణంబు మంత్ర
వరము యోగమును సర్వయుఁ దేటపడఁగ
నుపదేశమొసఁగి సర్వోన్నతు గాఁగఁ
గృపచేసె నక్కణికృష్ణు వరిష్ఠుఁ
డను నట్టుకొనువారు తనయంతవార
లనుమాట జగతిఁ దథ్యము చేసె నతఁడు
కృతకృత్యుఁ డగు కణికృష్ణుఁ డామౌని
పతిపదాబ్జములకు భక్తిమై వ్రాలి
భజియింప నర్మిలి భక్తిసారుండు
నిజశిష్యుతోడ సన్నికటంబునందు
సకల.కయోగవిద్యాభ్యాసుఁ డగుచు

(110. యోగాహ్వగుహాప్రవేశము. యోగవిద్యాభ్యాసస్వరూపము.)
వృద్ధసారీకృతపూజోపచారాది.

నొకగుహాంతరసీమ నుండె నయ్యోగి
విదితచారిత్రము ల్వాని విని యొక్క
ముదుసలి తద్గుహాముఖముఁ బ్రత్యహము
నలికి ముగ్గులు పెట్టి యక్షత గంధ
ఫల పుష్ప ధూప దీపముల నర్చించి
వినుతించి మ్రొక్కి యవ్విధమునఁ బూజ
లొనరింపుచుండ నయ్యోగి పంకేజ
దినమణి యొకకొన్ని దినములు చనఁగఁ
గను విచ్చి చూచి యోగసమాధిఁ దెలిసి
ముంగిలి నున్న యమ్ముదితతోఁ బలికె
నంగనా! నీచేయునట్టి యాభక్తి

కిచ్చుమెచ్చితి వర మేమి కామించె
దిచ్చెద నీవచ్చు నీరాదు నాక

(111. యౌవనవరయాచన. వరప్రదానము.)

వినుపింతు నొకమాట విను మింకఁ దుదిని
వనజభవాండ మవ్వలను లోపలను
నిది యడుగఁగవచ్చు నిది రాదటంచుఁ
గొదుకక వర మేరికొను మిత్తు ననిన
ననురాగమునఁ బొంది యప్పు డాజరతి
మునిసాధునకుఁ గరములు మోడ్చి పలికె
బలుముల పగ దాయపగటుల పచ్చ
చెలువంబునకు గొంగ జిగిచిచ్చుఁగొఱవి
నీటులమిత్తి వన్నెలవేలువిత్తు
పాటించిచూడ రూపము పాలి మాలి
తలఁపులరోంత రోఁతలవీడుబట్టు
ఖాలుపొందు నిజభోగములవీడుకోలు
నగుబాటుగని జవ్వనపుముక్కుగొయ్య
యగునట్టి ముదిమి వాయఁగఁ జేసి నన్ను
లలితరూపవయోవిలాసము లలిగి
విలసిల్లఁగాఁ జేయవే మౌనిచంద్ర !
యనుఁడుఁ బ్రసన్నాత్ముఁ డై భక్తిసారుఁ
డనుపమకరుణాకటాక్షవీక్షణము

(112. వరసంపాదితసౌందర్యప్రశంస.)

నెలఁతపై నిగుడించె నిగుడించుటయును
నలరొమపదరేణు వంటినయంత
శిల చట్టురూపేది చెలువయైనట్లు
చెలువమెల్లను బ్రోది చేసినకరణి

వనజనేత్రునిపాద వనజంబు సోఁకి
తనరుచుఁ గుబ్జ సుందరి యైనకరణి
వెలఁది చల్లని నిండువెన్నెలనీటఁ
బులుకడిగినకల్వపూఁదూపు వోలెఁ
బరమయోగీశ్వ రాపాంగసంగమున
జరతోడఁ బాసి నిజాకారభామ యగుచు
నూరునిర్జితరంభ యును నాసికాప్త
తారుణ్యజితతిలోత్తమయును జరణ
మంజీరరవజితమంజుఘోషయును
రంజితతనులతారమణతావిజిత
చిత్రరేఖయు నౌచుఁ జెన్నగ్గలించి
చిత్రంబు గాఁగ నచ్చిగురాకుఁబోఁడి
బెడఁగులై బెళకక బెళకుకన్నులును
గుడిగొని కలుకక కలుకుగుబ్బలును
నలువొంది నవ్వక నవ్వునెమ్మోము
మెలపున మెదలక మెదలువేనలియు
సన్నమై జడియక జడియునెన్నడుము
మిన్నయై మెఱవక మెఱయుమైదీఁగె
తోరమై తొలకక తొలకుపిఱుందు
చారుచేలంబు మించక మించుతొడలు
తెగడి కెందమ్ములఁ దిట్టక తిట్టు
చిగురులచాయ మించినపదంబులును
జిగితేనె చిందక చిందుపల్కులును
సొగసులై సొలయక సొలయుభావములుఁ
గలిగి యొప్పారు జగన్మోహనాంగి
చెలఁగి యమ్మహామునీంద్రు శ్రీపాదములకు

నతు లొనర్చుచు హస్తనళినముల్ మోడ్చి
నుతియింపఁ దొడఁగె సన్మునిలోకనాథు

(113. మునీంద్రమహామహిమప్రకటనము.)

నల సురాసురులకు నందంగరాని
చెలువంబు నీకృపచే నాకుఁ గల్గె
మునీంద్ర ! మీమహామహిమాతిశయము
నేను వర్ణింపంగ నెంతటిదాన
నన విని హర్షించి యాకోమలాంగిఁ
గనుఁగొని పల్కె నుత్కంఠ దీపింపఁ
దరళాక్షి మత్ప్రసాదంబున నింక
నిరుపమసంపదల్ నినుఁ జెందఁగలవు
పరికింపఁగాఁ బట్టబద్ధకామినులు
పరిచారములు సేయుభాగ్య మందెదవు
నీమానసంబున నీలాహివేణి
మామకధ్యానంబు మఱవకు మనుచు
ననిచినఁ దదనుజ్ఞ నయ్యిందువదన
తనయింటి కరుగు నత్తఱి దైవికమున

(114. కాంచీభూపాలమనోవికారప్రాప్తికథనము.)

నాపట్టణం బేలు నవనీవిభుండు
భూపాలనికర మింపుగఁ జేరి కొలువ
నెఱిమించు గురిగింజనీలని నెక్కి
మెఱయుచు నావేళ మృగయానురక్తి
నరుగుచుఁ దనవచ్చినట్టిమార్గమున
నరుదెంచుచున్న యయ్యతివ నీక్షించి
మరుబారిఁ జిక్కి వేసటు బొక్కిచొక్కి
యరుదంది మఱియు ఱెప్పార్పక చూచి

తళతళుక్కున ధరాతలమున మెఱసి
నిలిచిన మెఱుఁగో మానికములగనియొ
బంగారుప్రతిమయో భావజుకేలి
చెంగల్వచిలుకో పూచినకల్పలతయొ
కన్నెకయ్యమునకుఁ గాలు ద్రవ్వుచును
జెన్నొందు మరునిరాచిలుకవావురమొ
యని తేజి డిగ్గి తోయజనేత్రఁ జేరఁ
జనిగారవించి యచ్చన లాడువేడ్క
నాసతిఁ జతురంతయానాధిరోహఁ
జేసి తోకొనుచుఁ దేజీ నెక్కి మగుడి
యక్కన్యరూపంబునందునం దగిలి
చిక్కి తత్కులగోత్ర శీలనామముల
నరయంగ మఱచి నిజావాసమునకు

(115. సుందరీపరిణయప్రకారము.)

సరుదెంచి శుభవేళ నాకోమలాంగి
సిరి మించ దివిజు లచ్చెరు వంది చెలఁగ
వరవైభవముల నుద్వాహమై యంతఁ
బొలుపుమైఁ గమ్మవల్పులు సోడుముట్ట
నలరుటిండ్లను మణిహర్మ్యవాటికల
భువనజాకరముల భువనేశ్వరముల
నవిరళచంద్రశాలాంతరస్థలుల
నాలేమతోఁ గూడి యంగజకేళిఁ
దేలి తేలించియెంతే సొంపు మెఱసి
తద్దయు నింతిపైఁ దగిలినప్రేమఁ
బ్రొద్దుగ్రుంకులు పొడుపులు రాత్రి పగలుఁ
దెలియ కీసరణి మత్తిలి రతికేళి

సలుపుచుఁ బెక్కేండ్లు చనినపిమ్మటను
గోమరుప్రాయం బను కోమ రైనచెలికు
నమలినపిప్పి నా నరసె వెంట్రుకలు
పొడిబొడి నెరులతోఁ బొమదోయిబిగువు
సడలినవిం డ్లనా జూఱె నొక్కింత
మున్ను పి న్నెరుగక ముదితతోఁ గూడి
కన్నుగానని రీతిఁ గప్పెను బొరలు
ఫలియించి రస మింకుపంటచందమున
పాల పైననెమ్మేను ప్రుక్కిళ్ళవారెఁ
దుదిని గామాంధునితోఁ బొందురోసి
వదలినగతి నింత వంతె ద్విజాళి
ము త్తరంబున వచ్చుముదిమిక్రొమ్మోసు
లొత్తినగతి మీస లొక్కింత నరసె
ముదుకఁ డై యిట్లు కాముకబుద్ధితోడ

(116. జరాప్రాప్తిప్రశ్నక్రమము.)

నడవడఁ జెందు యయాతిచందమున
జనపతి యొకనాఁడు సతి విలోకించి
ననియె నేకాంతహర్మ్యంబులో నుండి
కటకటా! భూమి నెక్కడ లేనివింత
యిటఁ గల్గెఁ గంటివే యేణాయతాక్షి!
ముదిత నాథునికంటె మునుమున్నె ముదియు
ముదితకంటెను బతి ముదియునే మున్ను
అరయ మజ్జనభోజనాదులు వయసు
లిరువురకును సమం బెన్నఁ జూచినను
దన కేల వచ్చె వార్ధకము నీ వేల
యినుమడించినచేవ నెనసి నానాఁటఁ

జెందినజిగితోడఁ జెట్టుసడిగిన
పిందియకరణిఁ గాన్పించెద విపుడు
నెరు లింత నెరయవు నమ్మోముచాయ
తఱుఁగదు చనుదోయి తరల దింతైన
వారిజనేత్ర! నీవయ సెక్కివచ్చు
కారణం బేమి నిక్కము చెప్పు మనిన
నొఱపుగాఁ బరపుపై నొకకరం బూది
చిఱునవ్వు మోవిపైఁ జిందులాడంగఁ

117. సుందరీప్రత్యుత్తరప్రదానశైలి. భక్తిసారమునివైభవప్రశంస.)

బయ్యెద యరజాఱఁ బాలిండ్లమీఁద
నొయ్యన హారంబు లుయ్యెల లూఁగ
నునుసిగ్గునిగ్గుకన్నుల నామతింపఁ
గొనగోళ్ళ వెడజాఱుకురులు దిద్దుచును
వినయ మేర్పడఁగ నవ్విభుదిక్కుఁ జూచి
యనిమె నచ్చెలువ నెయ్యంబు రెట్టింప
భక్తిసారుం డనఁ బరఁగెడు భక్తి
ముక్తిదాయకుఁడైన మునివరేణ్యుండు
నగరాంతికమునఁ బన్నగభోగిశాయి
నగరిచెంగట గుహాంతరసీమ నుండు

(118. తచ్ఛిష్యకణికృష్ణప్రసిద్ధిప్రశంస.)

నతనికిఁ గణికృష్ణుఁ డనుశిష్యుఁ డతఁడు
నతనియంతటివాఁడె యాకృష్ణయోగి
కవిసార్వభౌమవిఖ్యాతిఁ జెన్నొందు
భువనత్రయంబునం బురుడు లేదనఁగ
బాగొప్పు నచ్చోట భక్తిసారుండు
యోగవిద్యాసక్తి నుండు నవ్వేళ
మునుకొని తద్గుహాముఖముఁ బూజించి

కొనియుండ నాయోగికులవరేణ్యుండు
కారుణ్య మెసఁగ నాకడఁ జూచి దివ్య
తారుణ్య మీగతి దయచేసె నాకు

(119. మునిపాదవందనచోదనము.)

నది యోగివరదత్తమైనది కానఁ
జెదర దెన్నటికి నోక్షితిపాల! నీవు
వలసిన నయ్యోగివల్లభుపాద
జలజముల్ చేరి నిర్జరభావ మొందు
మనుఁడు రాజసము నహంకార మెసఁగ
మనుజనాథుఁడు సభామంటపస్థలికి
నరుదెంచి సింహాసనారూఢుఁ డగుచు
బరిచారకుల దెసఁ బరికించి పలికె
ఫణిశాయిమందిరప్రాంతంబునందుఁ
గణికృష్ణుడను పేరి కవి యున్నవాఁడు

(120. కణికృష్ణాహ్వానము.)

మతిలోన మీరనుమానింప కరిగి
యతని నేఁ బిల్చెద నని తోడితెండు
అని పిల్చి పంచిన నాపరిజనులు
చని కణికృష్ణు నచ్చటఁ బొడఁగాంచి
తనయున్నచోటికి ధరణీవల్లభుఁడు
నిను దోడితెమ్మని నియమించె మమ్ము
ననఘాత్మ విచ్చేయు మనవుడు గురుని
యనుమతిఁ గణికృష్ణుఁ డవనీశుకడకు
నేతేర రాజసం బెసఁగ భూనాథుఁ
డాతని నుచితాసనాసీనుఁ జేసి
కర మర్థిఁ బలికె నోకణికృష్ణ! మాకు

(121. గురూత్తమసత్కవితాప్రశంస.)

గురుతరుఁ డగు భవద్గురుని సేవింప
వేడు కయ్యెడి నిదె వేవేగఁ బోయి
తోడితెమ్మనుచు నందుల కేమి వినుము
కవిత నీవలెఁ జెప్పఁగా రా దటంచుఁ
గవు లెల్ల నినుఁ బెక్కుగతుల వర్ణింప
విని విని యిటకు రావించితిఁ గవిత
వినఁగోరి యిప్పుడు విఖ్యాతి గాఁగ
సిరి మించుసొమ్ములు చీనాంబరములు
హారులదంతులతోరహత్తుగా నిత్తు
వరరసరీతి భావవ్యంగ్యముఖ్య
పరిపూర్ణ శుభశబ్దబంధంబు గాఁగ

(122. నిజవైభవవర్ణనప్రార్థన.)

ననయంబు నీనేరు పంతయు మెఱసి
తనమీఁద నొక్క పద్యముఁ జెప్పు మనిన
నానీచనరపాలుఁ డాడువాక్యములు
వీనుల నిడక యవ్వేళఁ దాపసుఁడు
నెరుసరికరిఁ జూచి నిగుడి కోపించు
తెఱఁగునఁ గనలి గద్దియ డిగ్గనుఱికి
శ్రీమనోహరపదాశ్రితచక్రవర్తి
మామకగురుఁడు సామాన్యుఁడే తలఁప

(123. కణికృష్ణవర్ణితభక్తసారమహిమాతిశయము.)

నీరధు లాపోశనించినయతఁడు
కారించి యరకాలఁ గనుచూపినతఁడు
కడగంట నమృతాంశుఁ గన్పట్టియతఁడు
కడలిఁ ద్రావెడువహ్నిఁ గ్రక్కినయతఁడు

పుట్టి యేగినవారు పుట్టినవారు
పుట్టనుండినవారు భువి క్రింద మీఁద
నక్షపాదునిఁ జెప్పినట్టి-చోఁ బూర్వ
పక్షంబు లగుదు రెప్పాటునన్నైనఁ
దోయజభవశివాదుల లెక్కఁగొనఁడు
నీయున్నచోటికి నేఁ డేల వచ్చు

రూపింపఁ జక్కెరరుచి గొన్నయతఁడు
వేపచే దడుగునే వివరించిచూడఁ
గమలసంభూత శంకర ముఖ్యసురల
కమితంబులైన బ్రహ్మాండకోటులకు
నేలిక యగుశౌరి. నెన్నఁడు నాదు
నాలుక నిను నెన్ననా? దుర్మదాంధ!
నీవు లక్ష్యమెనాకు? నీ విచ్చునట్టి
యీవి లక్ష్యమె? తుది నిచ్చితివేని
యలవి ననిత్యంబు లసుఖంబు లైన
శిలలు లోహంబు లిచ్చెద వింతెకాని

యిభరాజపాలకుఁ డిచ్చినయట్టు
లుభయవిభూతులు నొసఁగ నోపుదువె?

(124. కాంచీభూపాలప్రార్థనానిరాకరణము.)

దానవాంతకుఁ దక్కఁ దక్కినయట్టి
మానవాంతరమున మానవాంతరము
వేఱైన భజన గావించుట వినుతి
సేయుట నా కన్న చెలియలివావి
నరనాథ! నీమీఁద నను జెప్పుమంటి
హరి హరి! యెట్లునో రాడె నీ కనిన

(125. భూపాలకోపావేశాది.)

భీషణుం డగుచు విభీషణుమీఁద
రోషించుదశకంఠురూపు దీపింప

బొమముడి గదుర చూపుల నిప్పు లురల
భ్రమితాక్షుఁడై యోష్ఠపల్లవం బదర
మోమెల్ల జేవుఱుముద్దచందమున
భీమించఁ గణికకృష్ణుఁ జూచి యిట్లనియెఁ
దద్దయు నిన్ను నాదరమునఁ బిలిచి
పెద్దచేసిన నేల ప్రేలెదు నన్ను
నివ్విటఁ బొగడుకవీంద్రులలోన
నెవ్వఁడెఁ బోలుదు రీవు నీగురుఁడుఁ
బేరిమెఁ బోనిమ్మని ప్రియము గావింప
సరిమీఱి పల్కెదు మన్మత్తుచందమున
నీ వసఁగా నెంత నీగురుం డెంత

(126. కణికకృష్ణబహిష్కారకథనము.)

నీ వేల యతఁడేల నీవు నాతఁడును
దండిమై తన యేలుధారుణిలోన
నుండక చనుఁ డింక నుండితి రేని
దండింతు ననుఁడు నత్తాపసోత్తముఁడు
మండుచుఁ బలికె నమ్మనుజాధమునకుఁ
గావించు తపమెల్లఁ గనలినఁ జెదరుఁ
గావున శపియింపఁ గాదని కాక
నీచేసినతనమును నిన్ను నీక్షణము
నీఱు సేయఁగ నోపనే యింక నేల

నిన్నుఁ గన్గొనరాదు నీ యేలుధరణి
నున్నఁ బాపము చెందు నోరి పాపాత్మ!

(127. తపవలోకననిరాసప్రస్తావము.)
భూపాలదురాలోచనానివేదనక్రమము.

యని వానిఁ జూడక యచ్చోటు వాసి
దినకరబింబంబు దిక్కుఁ గన్గొనుచు
సరభసగతి భక్తిసారుఁ డున్నెడకు
నరుదెంచి తత్క్రమం బంతయుఁ దెలిపి
యీపాపమతి యేలు నిలలోన నున్నఁ
బాపంబు చెందు నోపరమమునీంద్ర!
యున్నతి మీపాదయుగళంబు నాత్మ
నెన్నుచు నిటమీఁద నెచ్చోటికైనఁ

బనివినిమొద నంచుఁ బదముల కెరఁగి
వినుతించు శిష్యుని వీక్షించి పలికెఁ
దనయ! నీ వొల్లనిస్థల మిది యేల
నినుఁ బాసి యుండంగ నేర్తునే యేను
ఏ వత్తు నీవెంట నే వచ్చినంత
నావెంటనే వచ్చు నాగేంద్రశాయి

(128. భక్తిసారకృతహరిప్రార్థనాక్రమము.)

యతనివెంబడి వత్తు రఖిలదేవతలు
నితరంబుఁ దలపోయ నేల నీకనుచు
గ్రక్కున నచ్చోటు గదలి యుగ్రంపుఁ
జక్కి నొప్పెడి శేషశాయిసన్నిధికి

నేతెంచి యాయిందిరేశ్వరుఁ గాంచి
నాతండ్రి! జగదేకనాథ! గోవింద!
భక్తవత్సల! కృపాపరతంత్ర! భుక్తి
ముక్తిదాయక! జగన్మోహనాకార!
ఫణిశాయి! నీభక్తభక్తుఁడనట్టి

కణికృష్ణుఁ డిచటికిభూకాంతుతో నలిగి
యరిగెడు నిటఁ బాసియతనితో నేను
నరిగెద నింక నీయహిశయనంబు
మడఁచి బాహాదండమధ్యంబునందు
నిడికొని నీవు నీయెలనాఁగఁ గూడి
నావెంట వేంచేయు నన్ను మన్నించి
వేవేగ నాకూర్మివింద ! గోవింద !
యని యొక్కపాటచే నారమానాథు

(129. ప్రార్థనానుగుణకార్యరచనాది.)

వినుతి చేసిన భక్తవివశుఁడై యతఁడు
పెనుపొందఁ బఱచిన పెనుబాపచాపఁ
దనచంక విఱికి పద్మాయుతుం డగుచు
మునుకొని చనుచున్న మునికులోత్తంసు
వెనువెంటఁ బాయక వేంచేయునప్పు
డినకులుం డడవికి నేగుచోఁ బౌర
జనులెల్ల నతనివజ్జను బోవునట్లు
నిజవాసములు డించి నిఖిలదేవతలు
భుజగతల్పుని గొల్చి పోవు నత్తఱిని

130. (ప్రపంచస్థైర్యగత్యప్రదర్శనాది. నిబిడాంధకారప్రసారణాది.)

కులగిరు ల్గ్రుంగె దిక్కుంభులు క్రుగ్గె
జలరాశివర్గంబు చలచల మరఁగె
నుడుపంక్తి చెదరె సూర్యునివేగ మడరె
వడఁకె శేషుఁడు ధరావలయంబు వేలె
నీరీతి జగ మెల్ల నిట్టట్టు వడియె
నారసిచూచిన నది యట్ల కాదె
హరిభక్తు లలిగిన యది నివారింప
హరహరిబ్రహ్మదులైన నోపుదురె

నెట్టన సురనాథు నిరసించుతపసి
తిట్టు దాఁకినయట్టి దివియునుం బోలెఁ
గప్పు మీఱినయట్టికావిరి విరిసెఁ
గప్పి నల్లడల చీఁకట్లు గ్రమ్ముచును
ఆమహీపతి యేలు నట్టి పట్టణము
సీమయు నవ్వేళ శివపాదమువైవ
భావించి మంత్రులుఁ బౌరు లవ్విధము
భూవిభుతోడ నద్భుతముగాఁ జెప్పఁ

(131. స్వాపరాధక్షమాపణప్రార్థనాక్రమము.)

గాంచి యేలెడుమహీకాంతుఁ డత్తెఱఁగు
గాంచి వారలు వల్కుక్రమ మాలకించి
తనుఁ గట్టుత్రాడును దనుదాన తెచ్చి
కొనునట్లు నాయవగుణ మింత సేసె
నని తనసేయు మహాపరాధంబు
మనమునఁ దలఁచి వేమఱు భీతి నొంది
యియ్యోగివరుచిత్త మేరీతిఁ గరఁగు
నియ్యపరాధ మింకేమిటఁ బాయు
నేను గావించిన దిది మహాద్రోహ
మైన నామహాని కృపాకరుండగుట
పరశరణాగతవత్సలుం డగుట
శరణన్నఁగాచు నిశ్చయ మింతకంటె
నరయంగ మఱి యుపాయము లేదటంచు
సరిపోరు భయము విస్మయ మాత్మఁ బొదలఁ
దడయక మంత్రులు తనవెంట నడువ
నడుగులు దొట్రిల్ల నలయిక వొడమఁ
బెదవులం దడుపుచుఁ బెంపెల్లఁ దక్కి
యదపేది తనమార్గ మరయుచు వేగ

(**132.** నృపప్రార్థనాప్రకారము.)

నరిగి యేగుచునున్న యయ్యృషిచరణ
చరణాబ్జములఁ జక్క సాగిలి వ్రాలి
తొడఁబడి రెండుచేతులఁ బాదయుగము
విడువక వడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచును

జలమతి ద్రోహి నృశంసుండ మిగులఁ
జులుకనివాఁడ ననూయాపరుండ
జడుఁడఁ దామసుఁడ వంచకుఁడఁ గష్టుఁడను
బుడమి నెవ్వరిసరిఁ బోలనివాఁడ
నమరేంద్రవంద్య! సర్వాపరాధములు
క్షమియింపు కృపఁ జూడు సకలశరణ్య!
తనయుండు నేరక తప్పుఁ జేసినను
జనకుండు కోపింపఁ జనునె యోతండ్రి!
యని పెక్కుభంగుల నభినుతుల్ సేయ
మనమునం గరుణించి మానివల్లభుఁడు

హరిచక్రమున కోడి యత్రినందనుఁడు
సిరివరు వేఁడ నాశ్రితవత్సలుండు
పొలయక యంబరీషుని వేఁడు మనిన
చెలువున నామౌనిశేఖరుం డనియెఁ

(**133.** మునీంద్రప్రత్యుత్తరశైలి.)

ప్రణతులచేఁ గాని ప్రణుతులఁగాని
కణికృష్ణు వికసింపఁగాఁ జేయ వేని
వేమాఱు నన్నెంతవేఁడిననైన
మామకభక్తుండు మగుడ కే రాను
రమణతో నియ్యపరాధ మయ్యోగి
క్షమియింప కేమను క్షమియింప ననిన

క్షితినాథుఁ డా కణికృష్ణుపాదముల
కతిరయుంబున వ్రాలి యార్తరావమునఁ
గన్నీరు దొరఁగ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నినదైన్య మేర్పడ సన్నుతింప
నవిరళం బగుసహస్రాపరాధములు
సవరించి తుది వచ్చి శరణుచొచ్చినను
ఘను లైనవార లాకరటినేరములు
మనమునఁ బెట్టక మన్నింతు రెపుడుఁ
గావునఁ గరుణమై గణికృష్ణయోగి
భూవరు చేయుతప్పులు మది నిడక
యతఁడుచుం దాను నయ్యక్షపాదునకు
నతులు గావించి మన్నిన సేయు మనిన
సంతసింపుచు భక్తిసారయోగీంద్రుఁ
డెంతయుఁ బ్రీతుఁడై యెలమి నెక్కొనఁగఁ

(134. పూర్వాశ్రమప్రదేశాగమనము.)

జిరతపోనిధియైన శిష్యుండుఁ దాను
నరుదెంచె మగుడి పూర్వాశ్రమస్థలికిఁ
గ్రేపువెన్నునుగోవుక్రియ భోగిశాయి
యాపద్మయును దాను నతనితోఁగూడఁ
జనుదెంచె నతనితో సకలదేవతలుఁ
జనుదెంచి నిజనివాసముల నెక్కొనిరి
యోగీంద్రుఁ డెంతము న్నుండినయట్టి
నాగేంద్రతల్పుని నగరి కేతెంచి
యాదేవదేవు దయామృతాంభోధి
వేదగోచరు భక్తివినుతిఁ గావించి

(135. పన్నగశాయిస్తోత్రప్రకారము.)

ఫణిశాయి ! కాంచికాపట్టణాధీశ !

కణికృష్ణుఁ డిచటికిఁ గ్రమ్మఱవచ్చె
నీవును నింక ను న్నిట్టిచందమున
శ్రీవధూమణిఁ గూడి శేషతల్పమునఁ
బవళింపు మని యొక్కపద్య మొనర్ప
భువనైకతల్పుఁ డప్పుడు ముదం బెసఁగ
నాయోగివరుఁ గూడి యనురక్తి వెంటఁ
బోయివచ్చినరీతి భువనంబు లెఱుఁగ
సవ్యహస్తంబు మ సముక్రింద నునిచి
సవ్యేతరముఁ గటిస్థలిమీఁదఁ జూఁచి
కడలికన్నియ పాదకమలంబు లొత్త
నుడురాజు తెలి మించు నురగేంద్రుమీఁదఁ
బుండరీకముమీఁదఁ బొలుపొందునట్టి
గండుతుమ్మెదజేనిగతి నొప్పు మిగిలి
శయనించి తొల్లింటిసరవి నిం పొంది
యయకరుం డై యుండె నదికారణమున

(136. శేషతల్పశయనప్రకారము, యథోక్తకారినామప్రాప్తివర్ణనము.)

ధారుణిమీఁద నందఱును యథోక్త
కారిశుఁ డని యెన్నఁగడగి రావేల్పు
చరణాబ్జముల వ్రాలుజనపాలుఁ జూచి
కరుణించి మంత్రివర్గంబుతోఁగూడఁ
బురమున కనిచి యప్పుడు భక్తిసారు
నురగేంద్రతల్పుని నురుకృపాంబుధిని
సేవించి మఱియు నచ్చినభక్తిఁ బ్రణుతిఁ
గావించి యంతరంగము భక్తిరసము
వెలికి నుప్పొంగినవిధమున నేత్ర
జలజాతయుగళి బాష్పములు బిట్టడర

(137. భగవత్సౌలభ్యాదికల్యాణగుణమహిమ.)

గోపాలపాలక! గోవింద! కృష్ణ!
నాపాలిదైవమ! నను గన్నతండ్రి!
భావింప బ్రహ్మాండపటలసంతతులు
నీ వాడుమన్నపూనిక నాడు; నట్టి
జాడ నొప్పెడురమాస్వామి! యే నిప్పా
డాడించుకైనడి నాడితి వీవు
ఫాలాక్షనుత! భక్తపరతంత్ర! నీదు
సౌలభ్య మే మని సన్నుతించెదను?
అని పాదములమీఁద నందంద వ్రాలి
ఘనతరసంతోషకమలధిఁ దేలి

(138. ద్రావిడప్రబంధనిర్మాణవైఖరి.)

గుటిమీఱు తొలిపల్కుకొన వేల్పుమ్రానం
దటఁ బండుపంట నా ద్రావిడభాషఁ
గృతకృత్యజననమస్కృతియు లోకోప
కృతియునుంగా నొక్కకృతి సంఘటించి
యంత క్షీరాహారి యై శిష్యుతోడ
నంతరంగమున శ్రీహరిఁ బాదుకొలిపి
వేడుకతో యోగవిద్యానురక్తి
నేడునూఱేఁడు లయ్యెరపున నుండి
యటమీఁద నామూర్తి సామూర్తి యగ్ర
తటమున నిలుచున్నధరచక్రధరుని

యాసరి శయనించునట్టిగోవిందు
నాసీనుఁ డై యున్నయట్టి లక్ష్మీశుఁ
దలఁపులో నిడుకొని తత్పాదభక్తి
సొలపులు మీఱ నసహ్యోచ్ఛ్రిళమండలము

వెడలి తీర్థంబులు విపినాంతరములుఁ
గడచి శిష్యుఁడుఁ దానుఁ గడుసంతసమున

(139. చోళమండలవర్ణనము. కుంభఘోణక్షేత్రప్రాప్తిక్రమము).

భూరివారిమరందపూరకల్హార
నారకాసారప్రసారవిస్తార
సారసబిసగణాస్వాదనలోల
వారణమదగంధవళితాళినాథ
విలసిత మైన కావేరిచెంగటను
నలువొందు కుంభఘోణమున కేతెంచి
భాసితగోపురప్రాసాదతతుల
భాసిల్లు మణిమంటపంబులోపలను
నెరయఁ దెమ్మరదూది నించి చూపట్టు
పరపుపై నొసపరిబాగు లేర్పడఁగఁ

(140. తన్నగరాలయనివాసిశ్రీశార్ఙ్గపాణిదివ్యవైభవవర్ణనము.)

బవళించి శ్రీదేవిపాలిండ్లబటువు
కవమీఁదఁ బాదపంకజములు సాఁచి
శిరము క్రిందట నొకచేయిఁ జేర్చి యొక్క-
కరము బిత్తరముగాఁ గటిమీఁదఁ జాఁచి
మీనులఁ గదిసిన వెలిదమ్మికన్ను
గోనల నమృతంబుఁ గురియుచునుండఁ
గడలుపింజెలు వారఁ గట్టినపసిఁడి
పొడలు రెట్టింపుసొంపులు దువాళింపఁ
గఱకు వేయంచులకత్తిచా లెడయు
మెఱసి వేడము గొన్న మెఱుపులై రొప్ప
నిడువాలుపుత్తడినెట్టంబుపసలు
బెడఁగులై నలుగడఁ బేరెముల్ వార

ముద్దులమొసలిసొమ్ములచకచకలు
తద్దయుఁ బెక్కుటద్దముల నర్తింప
నెఱమించు లోఁదవుమానికములతేని
మెఱపులు డెందంబుమీఁదఁ గ్రేళ్ళుఱుక

(141. అపర్యాప్తామృతనామకహరిస్తుతివైభవాది.)

జిగిదమ్మిమోముచే శీతాంశుసొంపు
నగునతృప్తామృతనాథ నామకుని
బరమాత్ము నాశాబ్జపాణి దర్శించి
ధర సాగి మ్రొక్కి యెంతయు సన్నుతించి
పరిపూర్ణమగు భక్తిపారవశ్యమునఁ
బరికించి వెండియుఁ బ్రణుతింపఁ దొడఁగె
భద్రనాగేంద్రంబు పైఁ బవ్వళించి
నిద్రించె దేటికి నిర్నిమిత్తముగ
నీతటిం బవళించి తేమికారణము
నాతోడఁ జెప్పవే ననుఁ గన్నతండ్రి !
ఘనతరం బైన చక్రము కేలఁ బూని
చెనఁటిరక్కసులఁ ద్రుంచినబడలికయొ

(142. పూర్వావతారచరిత్రమహిమ.)

జలరాశిఁ జొచ్చి రాక్షసు లగీటణఁచి
చెలఁగి వేదములు దెచ్చినబడలికయొ
క్షీరసింధువు మథించియుఁ గ్రుంగకుండఁ
జేరి మందరము మోచినబడలికయొ
ముఖదంతకోరకమున జగత్త్రియము
నిఖిలభారంబు నానినబడలికయొ
పైకొన్నయుక్కుకరంబముఁ గొనగోళ్ళఁ
జేకొని వ్రక్కలించినబడలికయొ

జగము లీరేడును చక్కనియడుగు
చిగురుటాకునఁ గొలిచినబడలికయొ
గండగొడ్డట రాజకంఠనాళములు
చెండి చెండాడివైచినబడలికయొ
దండకావనమున దనుజవర్గంబుఁ
జెండివైచుచుఁ జరించినబడలికయొ
కౌరవాధిపునితోఁ గనలి తత్పురము
సీరాగ్రమునఁ బెకల్చినబడలికయొ

యలవి మీఱంగ గోపాంగనామణుల
చెలువంపురతులఁ దేల్చినబడలికయొ
మేలిమితురగంబుమీఁదట నెక్కి
లీల వ మ్లేచ్ఛాళిఁ దోలినబడలికయొ
ఈమెట నాతోడ నింతయుఁ దెలియ
మాయన్న యెఱిఁగింపుమా యన్న నపుడు

(143. హరిసల్లాపసంతోషాదికథనము.)

మునినాథువిన్నపమునకు డెందమున
ఘనయంబు హర్షించి యంభోజపాణి
తల యెత్తిచూచి యాతనితోడఁగూడఁ
బలుమఱు సరసత భాషించి మెచ్చి

సవిభూతికముగ నిజస్వరూపంబు
నవిరళగతిఁ జూప నయ్యోగివరుఁడు
నలమయూరపురంబు నుండివచ్చి
యలవి మీఱినకాంచికాంతికస్థలిని
జెన్నొందు శారదాసింధువుచెంతఁ
బన్నగరాజతల్పంబున నేను
మును గనుఁగొన్నయీమూర్తినే యిచటఁ

నెట్టనం దనభక్తు నిరసింప శౌరి
బెట్టుగా వాఙ్ముద్రఁ బెట్టినాఁ డనుచు
ననుతాప మొదవంగ నతఁ డెట్టిఘనుఁడో
యనుచు నందఱు గూడి యాడఁ బట్టి

(147. భక్తిసారమునిమాహాత్మ్యనుతిప్రార్థన.)

యరిగి వేఱొకచోట నతిభానుకోటి
కిరణుఁడై యున్న యోగిని విలోకించి
ప్రణుతి చికొనుచుఁ దత్పాదపద్మములు
ప్రణుతులయ్యాలోకపావనమూర్తి!
బ్రహ్మణ్యమునివేద్య! భవరోగవైద్య!
బ్రహ్మయోగీంద్ర! కృపానిధీ యేము
నెన్నంగఁ జేసిన యెల్ల నేరములు
మన్నించి మాకు బ్రాహ్మణ్యంబు గలుగ
దేవర! నిగమోపదేశంబు మాకుఁ
గావింపు మని పలుకఁగ మౌనివిభుఁడు

భావజగురుపాదపద్మసంసక్తుఁ
డై వారితో మాటలాడ సైపమిని
వల కేలికోన నల్ల వరిగింజ గిల్లి
యలవిప్రగణముపై నడరించుటయును
రామునిశ్రీపాదరజముచే రాయి
రామ యైనట్లు వారలజిహ్వలందుఁ
బాషాణతృణజడప్రాయమైనట్టి
భాష నిజస్వరూపమునఁ జెన్నొందె
నాదటఁ దత్క్రియ యర్థంబు దెలుపు
వేదంబు నెఱిఁగి భూవిబుధు లుప్పొంగి

వలగొని యయ్యోగివరునకు మ్రొక్కి
యలరి గృహంబుల కరుదెంచి రంతఁ
గావున హరిభక్తిగలిగినవారు
భావింపఁ ద్రైలోక్యపావనాధికులు
మౌనీంద్రుఁ డంతఁ ద న్మార్గంబుఁగడచి
యానగరాధీశుఁ డగు దానవారి
సదనంబు వలచుట్టి చరియింపుచుండ
సదనంబులో రమాసహితుఁ డై యున్న
యాతపసులభాతి నతని నీక్షించు
కౌతుకం బతనిపైఁ గరుణయుఁ బెనఁగ

(148. యాగారంభాదిప్రస్తావము. అగ్రపూజాప్రదానవైఖరి.)

నామౌని యేదెస కరుదెంచెఁ దాను
నాముఖం బైకరుణాపాంగతతులఁ
గప్పుచు నమ్మౌనిఁ గనుఁగొనఁ దొడఁగె
నప్పుడు హరిపాదుఁ డను విప్రవరుఁడు
యాగకర్మారంభుఁ డై యేగుదెంచి
యాగాంతరాత్మకుం డైన యావేల్పు
నురుభక్తి మై షోడశోపచారముల
సరవిఁ బూజించి యంజలిచేసి మ్రొక్కి
యాగాగ్రపూజార్హుఁ డైనట్టి దివ్య
యోగవాఁ డని చూపునొప్పు దీపింపఁ
గరమర్థిఁ బరివృత్తకంధరుండైన
హరిఁజూచి యేమకోయని వెఱఁ గంది
పరికింప నిట యెట్టి పరమయోగీంద్రుఁ
డరుదెంచి యీచక్కి నరుగుచున్నాఁడొ
కడుఁ జోద్య మని తదాగారంబు వెడలి
వడినేగి తానును వలచుట్టుకొనుచు

నందంద నలుదిక్కు లరయుచువచ్చి
ముందరిదెస జగన్మోహనాకృతిని

(149. ఊర్ధ్వపుండ్ర నళినాక్షమాలాదిదివ్యరూపప్రదర్శనము.)

వికసితధవళారవిందమధ్యముల
మకరందరేఖలమాడ్కి నెమ్మేన
ధవళోర్ధ్వపుండ్రమధ్యముల శ్రీచూర్ణ
మవిరళరేఖ లై యనువొందుచుండ
రవిసుతాగంగాతరంగముల్ రెండు
కవగూడియొప్పెడి కరణినెంతయును
దులఁగించు నలినాక్ష తులసికామాలి
కలుకంబు కంఠలగ్నంబు లై యొప్ప
నొప్పుచునున్న య య్యోగీంద్రుఁగాంచి
ముప్పిరిగొనుమోదమునఁ జేర నరిగి
పాదపద్మములపైఁ బ్రణమిల్లి విష్ణు
పాదకోవిదుఁ డంతఁ బ్రణుతిఁగావించి
యయ్య ! నాకావించు యాగంబు సఫల
మయ్యె నీదర్శనంబబ్బుటవలన
నదె యాగశాల నీవటకు వేంచేసి
తుదలేనికృపఁ గృతార్థుని జేయవలయు
నోజతో నీదాసుఁ డొనరించు నగ్ర
పూజ నీ వవధరింపుము మౌనిచంద్ర !
యపుడు నాయజ్ఞంబు యజ్ఞమైయొప్పు
నపుడుగదా కృష్ణుఁ డదియొప్పికొనుచు
గావున నీభృత్యుఁ గరుణించియటకు
వేవేగ దేవర వేంచేయవలయు
నని వెండియును జరణాంబుజాతముల
వినతుఁ డై లేవక వినుతిఁగావింపఁ

కరుణించి య య్యోగికంఠీరవుండు
హరిపాదకోవిదు నలమిలాలించి
వెనుకొని యతఁడు సేవింపుచు రాఁగఁ
జనుదెంచె న య్యాగశాలలోపలికి

(150. భద్రపీఠార్ఘ్యప్రదానాది సమర్పణము.)

నంత నావిష్ణుపాదాహ్వయసూరి
సంతసంబున భక్తిసారయోగీంద్రు
ననుపమభద్రపీఠాసీనుఁ జేసి
యనువొంద నర్ఘ్యపాద్యాదుల నొసఁగి
మును చేదిభూపాలముఖ్యులు చూడ
వనజాక్షునకు ధర్మవసుధేశ్వరుండు
సవరించు నగ్రపూజయుఁ బోలె నపుడు
సవనంబు గనుఁగొనఁ జనుదెంచు జనులు
దినకరనిభులైన ద్విజులు ఋత్విజులు
గనుఁగొన నాగమోక్తప్రకారమున
రంగైన కనకపాత్రమున నమ్మౌని
పుంగవునకు నగ్రపూజఁ గావించెఁ
గావింప ఋత్విజుల్ గని కోప మెసఁగ
నావిష్ణుచరణు నందంద తిట్టుచును

(151. దీక్షితకార్యఖండననిందనాదికథనము.)

సర్వశాస్త్రజ్ఞులై చర్చింప వేద
పర్వతములవంటి బ్రాహ్మణులుండఁ
జేర్చి బృహస్పతి పెకలివచ్చినను
జర్చింపగల ఘనశాస్త్రు లుండంగ
నశ్వమేధాదిపర్యంతముల్ దెలిసి
శాశ్వతమతులైన శ్రౌతులుండంగను
మనమున భయ మింతమాని యీయున్న

ఘనులనందఱు గట్టకడఁ బారవైచి
యెవ్వనినో తెచ్చి యితరులు తన్ను
నవ్వ నిందఱు నట్టనడును బెట్టె

యగ్రజన్మల కహర్ణమగుచు శోభిల్లు
నగ్రపూజన మిచ్చు టది యెట్టులోరి!
యోజమాలినవాజ వోరిపో వ్రాత్య
నీజన్మమంతియు నేఁడు ఫలించె
జగతి నెవ్వరు నీకు సరిలేరు నీకుఁ
దగునాతఁ డతనికిఁ దగుదువు నీవు
భాగ్యంబు చేసితి బంధుల యెదుట
యోగ్యుండ వైతి వీయుర్వి నెన్నంగ
వైదికుం డని జను ల్వర్ణించిచూడ
నీదు బ్రాహ్మణ్యంబు నేఁడు సిద్ధించె

యాగమంతయు సాంగ మయ్యె నోరార!
నీగుణంబుల నెన్న నేర్తుమే యేము
అనుచు నొండొరు మోము లాగ్రహావృత్తిఁ
గనుఁగొని నిడువాలు గడ్డంబు లదర
జగడించి కెరలుచుఁ జంకపుస్తములు
దిగజార వదలఁగట్టిన పంచెలూడఁ
దొట్టిపెంజెమటలు దొఱఁగ ఫాలముల
దట్టంపుఁ బక్షివర్ధనములు గరఁగఁ
బ్రాఁకుబన్నుల వెలిఁబడఁగ బాహువులు
వీఁక మై జాచియు వ్రేఁపుఁదిట్టుచును

గడపట వీని సంగడి నింతనుండి
కుడువకుం డెవ్వఁడుఁ గుడిచినవాని
బొంపిరి జన్నిదమ్ములు ద్రెంపివైచి

పెంపెల్లఁ బెడఁగొంపఁ బెరికింపవలయు
నని పోవ నుద్యుక్తులై యున్నవారిఁ
గనుఁగొని య య్యోగికంఠీరవుండు
మును మరుత్తనియోగమునకు సంవర్తుఁ
డనిమిషగర్వంబు లఁడచుచందమున
హరిపాద! వెఱవకుమని యాదరించి
సరగున హృదయకంజము శౌరిఁజూచి

(152. భక్తిసారమునికృతహృద్యపద్యసమర్పణము.)

హరి! రమాపతి! సహస్రారాంకపాణి!
వరదాయి! షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్న
గాఢతరాజ్ఞానగర్వాంధ విప్ర
మూఢులవదనముల్ ముద్రించినట్లు
నీపాదసేవకు నిందించినట్టి
యీపాపమతుల యేపెడయ నివ్వేళఁ
దలఁపులోపలి శేషతల్పు నాలోన
వెలుపల నీదివ్యవిస్ఫూర్తిమూర్తి
వేవేగ జనులెల్ల వెఱఁగందికొనుచు
సేవింపగాఁ బ్రకాశింపించు మనుచు

(153. పద్మనాభప్రత్యక్షవైభవము. తత్సౌందర్యపరత్వాది.)

హృద్యంబుగా లోకహితముగా నొక్క
పద్యంబు సదరింపఁ బంకజోదరుఁడు
నామాని శీతాంశు నగ్రభాగమున
సోమార్కకోటుల సొంపగ్గలించి
శ్రీరసానీళలు సిరిమించు హస్త
సారసంబుల నిజచరణంబులొత్త
మణిమయ కింకిణీమంజీరకాంతి
గణసముజ్జ్వల పాదకమల యుగ్మండు

కనకచేలావృతఘంటికాఘటిత
ఘనసప్తకీశోభికటిచక్రతలుఁడు

బంధురోడ్యాణ శంపాలతాజఠర
బంధరోమాళి షట్పదపంక్తి యుతుఁడు
సందీప్తదరసుదర్శన గదా శార్ఙ్గ
నందకయుత సమున్నత కరాబ్జుండు
శ్రీవత్సకౌస్తుభ శ్రీవనమాలి
కావరచందన కలితవక్షుండు
వరహీరదర్పణోజ్జ్వల గండయుగళ
నిరుపమచాంపేయ నిభనాసికుండు
నాకర్ణవిశ్రాంత హరిణాంబుజాత
నీకాశకరుణాంకనేత్రభాసితుఁడు

చారుమందస్మిత చంద్రికాసార
పూరబింబాధరభూషితాననుఁడు
సకలంక కంకణ హార కేయూర
మకరకుండల దివ్యమణికిరీటుండు
నగుచు భోగీంద్రశయానుఁడై శేష
ఖగరాజసేనేశ ఘననిత్యముఖులు
వ్యాసాంబరీష రుక్మాంగద కపిల
వాసిష్ఠముఖభాగవతులు సేవింప
సరసిజభవ శర్వశక్రాదివిబుధ
గరుడ గంధర్వనికాయంబు గొలువ

నిత్యప్రసన్నుఁ డాసీరజోదరుఁడు
ప్రత్యక్షమయ్యె నాభక్తిసారునకు

(154. బ్రాహ్మణభయప్రస్తావము. అపరాధక్షమాపణ.)

నప్పు డాభూసురు లరుదంది భయము

ముప్పిరిగొనఁగ న మ్మునినాథవరుని
నతనికిఁ బ్రత్యక్షమైన యవ్వేల్పు
నతనికిఁ బరిచరులైనవారలను
సేవించి మొల్లపూఁచినరీతి మేని
తీవలుగరుపార ధృతభీతులగుచు
వడవడవణఁకుచు వచ్చియమ్మౌని
యడుగుదమ్ములమీఁద నందంద వ్రాలి

యపరాధులము దురహంకారమతుల
మపరిమితాజ్ఞాన మనువార్ధి మునిఁగి
దరిగాన మిన్నాళ్ళు తావకపాద
తరణిచే నిటమీఁద దాఁటంగఁగలము
శరణాగతత్రాణ ! జగదేకవినుత !
పరికింపఁగా ద్విపాత్పశువుల మైనఁ
దమదునేరములు చిత్తమునందు నిడక
క్షమియింపవలయు నేచందాన నైన
ఘనబలోత్కటమైన గంధసింధురము
కినిసికుక్కలుమొఱగిన లెక్కగొనునె

నీచంద మెఱుఁగక నీచునందమున
మోచి నేమునుగొన్ని మొఱగితిమయ్య !
యవియెల్లఁ దలఁపక యభయంబొసంగి
భవవార్ధి వెడలింపు పరమయోగీంద్ర !
మఱియెఱుంగుదు మేని మహనీయమహిమ
యెఱిఁగిన నీమూర్తి యెఱుఁగంగవలయు

(155. భార్గవమునికృతానుగ్రహప్రకారము.)

నని పెక్కులాగుల నందంద వినుతు
లొనరింప భార్గవయోగిచంద్రుండు

కరుణించి యావిప్రగణము నీక్షించి
సురగరు డోరగుల్ చూచి నుతింప

నపుడు ప్రత్యక్ష మైనట్టి మాధవుని
సపరివారాయుధ శయనేందిరముగఁ
దడయక డెందంపుఁ దామరయింట
నిడికొని తొల్లింటి యింపు మైనున్న
వీక్షించి భూసురవితతి వెండియును
సక్షపాదునకు సాష్టాంగంబు లెరగి
యతనిచెంగట నున్న హరిపాదసూరి
నతిభక్తి నుతియించి యడుగుల కెరగి
పరమపావన! నీప్రభావంబు నాత్మ
నరయక దుర్భాషలాడితి మిప్పు

డవియెల్ల నోర్చుకొ మ్మని ఫళఫళని
దవుడలు కరములఁ దాటించుకొనుచు

(156. సాంగయాగపరిసమాప్తిక్రమము. అవభృథస్నానాచరణము.)
యోగీశ్వరశ్రీపాదతీర్థసేవనాదిక్రమము.

నావిష్ణుపాదున కభివాదనములు
గావించి క్రతువు సాంగముసేసి రంత
వనజాసనాదిదేవతలు న మ్మౌని
యనుమతి నెలవుల కరిగి రవ్వేళ
సారసదళనేత్ర చరణాహ్వయుండు
ధారణీసురలును దానును గూడి
యవభృథస్నాతు డై యరుదెంచి యోగి
ధవుని శ్రీపాదతీర్థము నన్వయించి
యాయక్షపాదుని యాబాల్యమహిమ
వేయుచందంబుల వివరింపఁదొడఁగె

(157. శ్లాఘ్యకైంకర్యవిధానము, భక్తిసారమునిమహిమ.)

నోసుదర్శనమూర్తి యురుతపోరాశి
రాసికి నెక్క భార్గవమునీంద్రునకుఁ
బొడమి యీప్రాకృతభోజ్యవస్తువులఁ
గుడువక హరిదివ్యగుణసుధారసముఁ
గ్రోలుచు వృద్ధులు గొనివచ్చినట్టి
పాలుగైకొని భక్తపరతంత్రబుద్ధి
సగమారగించి వాత్సల్యంబుతోడ
సగము వారలకుఁ బ్రసాదించి కరుణ

వారికి మగుడజవ్వనము రాఁజేసి
ధారుణి వొగడ సంతానంబునొసఁగి
పరయోగిసామ్రాజ్య వైభవశ్రీలఁ
బరమాత్ము విశ్వరూపము విలోకించి
కలికంతుఁ డెరగ లికను చూపు మగుడ
నలికాలనయన సహస్రము ల్బాపి
కొంకణు రసపాదఘుటికను బొద
పంకజరజముచేఁ బరిహాసింపుచును
నీరజభువుఁ డయోనిజుఁ డైన యోగి
ధారుణీవిభుని బాంధవ మాచరించి

(158. శ్రీవేంకటేశానుగ్రహకథనము. కణికృష్ణకలితకైంకర్యాది.)

శ్రీవేంకటేశదర్శిత సుధాసార
భావితకుండంబు పరికించికాంచి
కణికృష్ణు నిజశిష్యుగాఁగాఁ జేపట్టి
గణుతింప ముదుసలిఁ గన్యఁగావించి
జగములు గొనియాడ జగదేకనాథుఁ
డగుఫణిశాయి లెమ్మని తోడుకొనుచు
ననుచరుం డై వచ్చు నాదేవు మగుడఁ

జనుదెంచి తొల్లింటి సరవిమైనుంచి
కువలయ ప్రాణంబు కుంభకోణంబు
భవనంబుగానున్న ఫణిరాజశయను

సేదదేరఁగ నుతిసేసి మెప్పించి
యాదేవుతో మాటలాడి యంతటను
వడినహంకృత విప్రవరులనాలుకలు
పెడతలఁ బట్టించి భీతులై వారు
శరణుఁజొచ్చిన దివ్యసారస్వతంబుఁ
గరుణించి యాచోటఁ గందర్పగురుఁడు
కరమర్థిఁ బరివృత్తకంధరుం డగుచు
గరిమతో నినుఁ బెక్కుగతుల వీక్షింపఁ
బావనచరిత నాభాగ్యంబువలన
దేవర యిటకు నేతెంచి నాసేయు

నగ్రపూజనము నీ వంగీకరించి
నగ్రజన్ముల దురహంకార మెడయ
ననఘుగోవిందుఁ బ్రత్యక్షంబు సేసి
కొని యాత్మలో నిడికొంటి యివ్వేళ
యెన్నశక్యము గాని యిట్టి నీమహిమ
నిన్నును వర్ణింపనేర్తునే యేను
భావించి చూచినఁ బరమయోగీంద్ర!
దేవరమహిమ శ్రీదేవుండె యెఱుఁగు
నని ప్రణామములు సమర్పింప మిగుల
మునిలోకవిభుఁడు ప్రమోదంబుతోడ

(159. హరిదాసానుగ్రహప్రకారము. దివ్యక్షేత్రయాత్రాది.)
ఆశీర్వాదశుభప్రాప్తివర్ణనము.

హరిపదాహ్వయుఁడైన యాసోమయాజి
గరిమడగ్గఱఁ బిల్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి

ధరణి సర్వాభీష్టదాయకం బైన
వర మిచ్చి యవ్విప్రవరు నందునునిచి
ననుబోటి కలుషమానసుల వెండియును
దన కృపామృతముచే ధన్యులఁ జేసి
కణికృష్ణుతోఁ గూడఁ గ్రమ్మఱ మాని
గణయుతుండై ధరగలుగు తీర్థముల
శ్రీశైలరంగ విశేషభూవలయ
దేశంబు లందు వర్తింపుచుండె

నిరవొంద భక్తిమై నీభక్తిసార
చరితల నీధరాస్థలి నెవ్వఁడేని
గృతియొనర్చిన యట్టి కృతకృత్యమతికి
హితబుద్ధిఁ బ్రతిదినం బెన్ను వారలకు
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన వారికెపుడు
ననుపమదీర్ఘాయు రైశ్వర్యతతులు
సకలంకశుభములు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులుఁ గరస్థలినుండు ననుచు

(160. గ్రంథసమర్పణము. కవికావ్యప్రశంస. ద్వితీయాశ్వాసపరిసమాప్తిక్రమము.)

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని

నతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్త సంతతికి
సంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త

మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ 2810

కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగ ద్వితీయాశ్వాసమయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

(161. శ్రీదేవీమహిమవర్ణనము. శ్రీవేంకటేశస్మరణాది.)

[ద్విపద]

హైమానసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూత సంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
కడుచిత్రమై తూర్పుకడలికిం జక్కఁ
బడమటి దెసజగత్పావనం బగుచు

(162. పాండ్యమండలవర్ణనము. కురుకానగరనామప్రాప్తికథనాది.
తామ్రపర్ణీనదీ మాహాత్మ్యాదివైఖరి.)

ధాత్రీసతీమణి ధరియించు రత్న
చిత్రకం బోయనఁ బెన్నగ్గలించి 2820
మండితం బగు పాండ్యమండలి సరసఁ
బుండరీకంబునాఁ బురియొండు వెలయు
నాపట్టణము కురువను రాజుచేత
ద్వాపరంబునఁ బాలితం బైనకతనఁ
గురుకాభిధానమై కొమరుదీపించు
నిరుపమతామ్రపర్ణీసమీపమున

నల పట్టణమునకు న మ్మహాతటిని
యొలమిఁ బుష్పాంజలు లిచ్చునోయనఁగఁ
గడలతాకుల మౌక్తికములు బిట్టుగసి
వడిదదంగణభూమి వర్షించుచుండు

మందాకినీనదీమహితకల్లోల
మందానిలాలోల మంజుకేతువులు
గోపురాన్వితములై గోపురాగ్రములఁ
బ్రాపించి రతిపరిశ్రాంతి నున్నట్టి
యమరదంపతులమై నందందవోడము
చెమరులార్చుచునుండుఁ జిత్రవైఖరుల
పరహేమవర్ణలు వసియించినట్టి
హరినీలమణిమయ హర్మ్యవాటికలు
అసమయశంపాన్వితాంబుదోదయము
పసలుపుట్టించు నప్పనము నచ్చటను

(163. కురుకాపురీభాగవతోత్తమమహిమ.)

శ్రీద్యోతితుఁడు మునిసిద్ధసేవ్యుండు
నాద్యుండునైన శ్రీహరియుండు నందు
నత్యంతశుభశీలు రమలమానసులు
శ్రుత్యంతవేదు లచ్చోటి భూసురులు
వీరు వారనక యప్పీటిలోనున్న
పౌరులు పరమప్రసన్నులే తలఁప
నందులో నొక్కమహాభాగవతుని
నందనుం డిందిరానాథతత్పరుఁడు

(164. వళుదినామాఖ్యవిప్రవరపుత్రపౌత్రావతారాదికథనము.)

వనధిగంభీరుండు వళిధినాశేంద్రుఁ
డనుపేరఁ బ్రఖ్యాతి నంది యాఘనుఁడు

ధర్మధరుం డను తన జాతుఁ గాంచె
ధర్మజ్ఞుఁ డైన శ్రీధవభక్తు డతఁడు
చక్రపాణిధ్యానసంసక్తుఁ డైన
చక్రపాణిని గాంచె సంతోష మెసఁగ
నతఁ డంత రక్తధారాహ్వయుఁ గాంచె
నతఁడు పాటల మోచనాఖ్యుని గనియె
నతనికి భోక్తాళి యనుపేరు గలుగు
సుతుఁ డుదయించె నాసుజ్ఞాననిధికి
విపులార్థసత్కారి విభవానుకారి
యపగతాహంకారి యఖిలోపకారి

(165. కారినామకకుమారావిర్భావము. తత్పరిణయాలోచన.)
నాథనాయికావివాహవర్ణనము.

యనుపమాలంకారి యవికారి కారి
జనియించె నాకారి జనకుఁడు నంత
వరుస నవీనయౌవనుఁడైన తనుజ
వరునకు నత్యంతవైభవశ్రీలఁ
గువలయాంగనకూర్మి కుఱుకైన కురుక
యవుల శోభిల్లు గ్రామాంతరసీమ
ఘనతపోనిధి యైన కమలాప్తవత్సుఁ
డనుభాగవతునకు నాత్మజ యైన
పాథోధికన్యకాపతిభక్తినిరత
నాథనాయికయను నలినాయతాక్షిఁ
బరిణయం బొనరించి పరమానురక్తిఁ
గురుకాధివాసుఁ డై కొమ రొప్పుచుండె

(166. గృహస్థాశ్రమకలనవైఖరి.)

నంత నాచెలువప్రాయమునఁ జెన్నొంది
కొంతకాలము కాంతుఁ గూడి వర్తించి

జననగేహమునకుఁ జనుదెంచి కొన్ని
దినము లచ్చట నుండి తిరిగి వెండియును
నత్తవారింటికి నరుగుచోఁ ద్రోవఁ
గ్రొత్తనమించులు గులుకు మేడలును
బసిఁడిమొల్లాము గుబ్బలకవాటములుఁ
బొసఁగి చూపట్టుగోపురమంటపములుఁ
జెలఁగుచు వేల్పునెచ్చెలులపాలిండ్లఁ
గలకల నవ్వుబంగారుకుండలను
నెలచట్టుకోటల నిద్దంపుమణుల
నలరెడు నగరంబునందుఁ జూపట్టు
నాకు రంగేశు దైవాధీశవంద్యు
లోకాధినాథు నాలోకించి భక్తి

(167. పుత్రవరప్రార్థన. వరప్రదానక్రమము.)

వినతయై వినుతి గావించి "యోనంద
తనుజన్మ! నా కొక్కతనుజన్ము నొసగు"
మన విని యప్పు డయ్యరవిందనాభుఁ
డనురాగ మెలరార నాత్మ నుప్పొంగి
వదనంబుఁ దెఱచి దైవాఱెడుకరుణ
నెదుట నున్నట్టి య య్యింతి నీక్షించి
పుత్రి! యేనే నీకు భువనంబు లెఱుఁగఁ
బుత్త్రుండ నయ్యెదఁ బోయి ర మ్మనిన
మతి సంతసిలి ప్రణామము సేసి తనదు
పతిగేహమునకు నప్పుడఁతి యేతెంచి
కాంతానురక్తయై కడువేడ్క నుండె
నంతట నాకురంగాధినాయకుఁడు
తననిజరూపమై తనరుసేనేశుఁ
బనిచెఁ దద్గర్భసంభవుని గమ్మనుచుఁ

(168. విష్వక్సేనాంశగర్భప్రాప్తిక్రమము)

బనిచిన నారమాపతిసైన్యపతియుఁ
జని ప్రవేశించెఁ దజ్జఠరంబునందు
ననబోఁడి యగు నాథనాయిక కపుడు
కనుపట్టె నొయ్యన గర్భచిహ్నములు
సూత్రవతీశుచేఁ జొప్పడుచున్న
వేత్రంబు మైకాంతి వెలిమించినట్లు
నవరై ననల్లపూసలపేరు వోలె
నవిరళం బగుచు రోమాళి చూపట్టె
ననవిల్తునునుగుందనపుబొమ్మరముల
కొనల నీలపుములుకులు దాచినట్లు
వలుద లై తళుకెక్కి వట్రువ లైన
ములుగుబ్బపాలిండ్ల మొనలకప్పొదవెఁ
గలికిచూపులఁ జంద్రికలు ఫర్వె ననఁగఁ
బలుకఁబోరెను గండపాళికాయుగము
నలివేణి ముఖచంద్రుఁ డమృతంపురసముఁ
జిలుకుచందంబునఁ జిట్టిము లెసఁగె
గగనభోగంబు సాకార మై యొప్పు
పగిదిఁ గౌఁదీఁగ చూపట్టె నానాఁటఁ
బొలఁతికి నవమాసములు నిండువేళఁ
గలలోన గజముఖగణముఖు ల్గొలువ
వేత్రహస్తునికూర్మి వెలఁది యైనట్టి
సూత్రవతీదేవి చూపట్టె నంతఁ

(169. వైశాఖవిశాఖానక్షత్రదినములో [నమ్మాళ్వార్ నామక] పంచమయోగీశావతారవర్ణనము.)

గలియుగం బిలమీఁదఁ గలిగినమీఁదఁ
దెలియఁ దొంబదిరెండుదినములు చనఁగ

నవరని వేళ వైశాఖవిశాఖఁ
గవివాసరమునఁ గర్కటకలగ్నమునఁ
గనియెఁ బుత్త్రుని జగత్కల్యాణమూర్తి
వనజాక్షుఁ గన్నదేవకిరీతి నంతఁ
గావిరి విరిసె దిక్తటుల మహాను
భావభావముల సంభ్రమము రెట్టించెఁ
గురిసెఁ బువ్వులవాన ఘుమఘుమ మింట
మొరసె దుందుభులు ప్రమోదంబుతోడఁ
బొంగె వైష్ణవకులాంభోరాశి మిగులఁ
గ్రుంగెను పాషండకులభూధరములు
విందులై మకుటాగ్రవిహితకరార
విందులై యింద్రాదివిబుధులు బుధులు
జయ జయ శబ్దముల్ సవరించి రెలమి
నయముగా వీచెఁ గ్రొన్ననతావిగాలి
యలయుచు యాయజూకాగ్నిహోత్రములు
వలగొనుశిఖలఁ బావకుఁ డొప్పమిగిలె

(170. జ్ఞానోపదేశప్రాప్తిక్రమము.)

ధరణివరాహావతారుఁ డైనట్టి
హరి సూతికాగృహ మపుడు సాత్తెంచి
కరుణ దైవాఱంగఁ గారిసూనునకుఁ
దిరముగా జ్ఞానోపదేశంబు చేసె
నప్పూడానాథనాయకి పుత్త్రిఁ గాంచి
నప్పుడాశౌరి గేహాంతరసీమ
శేషుండు నిర్ణిద్రచించామహీజ
వేషుఁడై యెంతయు విలసిల్లుచుండె
హరికృపాలబ్ధవిద్యామృతాహార
పరితృప్తుఁడై తల్లిపాలిండ్లపాలు

కుడువఁ డేడువఁడు కన్గొనఁ డొండుదిక్కు-
బడలఁ డీగతి నున్నబాలు నీక్షించి
యడియాసఁ దలిదండ్రులదేయిదె యనుచుఁ
బొడిబడుకొనుచు నప్పౌరు లెల్లఁ గడపి
యిలఁ బుట్టి చనుగ్రోలఁ డీబాలుఁ డనుచు
నెలమి మాఱున్నాము మిడి యటమీఁద
మఱియుఁ దొల్లింటియమ్మాడ్కినే యుండ
గిఱికొన్న వగల మిక్కిలి వెఱఁ గంది
యిది యేమిచోద్యమో యిన్నినాళ్ళాయె
నుదయాస్తమయములం దొక్కమాత్రైనఁ

(171. కుమారాద్భుతస్వరూపదర్శనము.)

జను నోటఁ బెట్టఁడు చను గ్రోలకున్నఁ
గను విచ్చి చూడఁడు కను విప్పకున్న
నెలుఁ గెత్తి కావని యేడువం డెపుడు
నలకువ మేన నింతయుఁ గానఁబడదు
కడుఁ బెద్దకాల మీగతి గొడ్డుపోఁగి
కొడుకుఁ గాంచిన నెట్టికొడుకు సిద్ధించె
దేఁకువఁ గనిపించు తెఱవలఁ జూచి
యేఁకటఁ బడఁజేసె నిట్లుదైవంబు
మఱియును నేము నిమ్మహిఁ బుట్టి బుద్ధి
మెఱిఁగితి మీరీతి యెఱుఁగ మెన్నఁడును
కరమునం గని పెంచువారలు లేరె
వరమైన నిటువంటివర మెందుఁ గలదు

(172. కురుకాధీశహారికటాక్షవీక్షణవరప్రదానాది.)

కురుకాధినాథు మక్కువఁ గోరి వేఁడఁ
గరుణించి వర మిచ్చెఁ గడు సీగరముగ

నిచ్చెంబో యిందఱ కిచ్చినరీతి
నిచ్చెనా తుది వచ్చి యిది కొంత సేసెఁ
దలఁపఁ బిడ్డఁడె వీఁడు దయ్యంబు గాక
పలుమాఱు నీరీతి బలుపుకో నేల
నని పుత్త్రవాత్సల్య మంతంతఁ బొదలఁ
దనవారిడెసఁ గాంచి తనయునింజూచి

యేను నీకై నోము లెన్నని నోఁచి
పై నాఁకపాటులఁ బడి గొడ్డువీఁగి
కంటి నీవంటి చక్కనిముద్దుగుఱ్ఱ
నంటు సేయవు కేరి నవ్వ వేమిటికి
నీసున మాతండ్రి యేనును నీకుఁ
జేసిన యెగ్గేమి చెప్పుమా తండ్రి !
యోయన్న ! యిట్లూరకున్నాఁడ వేలఁ
బూయంగఁ జేసి యేర్పులు దట్టుతనదు
చన్నులపాలేల చవిగొన విపుడు
కన్నుల ముత్యాలు గాఱ నేడువవు

(173. అప్రాకృతకుమారయోగాభ్యాసవైఖరి.)

తనయ ! నీ వేల మాతండ్రి "నన్న" నవు
నను "నమ్మ" యని యొక్కనాఁడుఁ జేరొక్కనవు
సుద్దులు చెప్పవు చూడవు నీదు
ముద్దులు సూపవు మరియు వేనునుచు
నాఁపిన బొప్పంబు లడరి నిండారఁ
జేఁపినపాలిండ్లు చేతఁ గుల్కుచును
గన్నవారలకుఁ జెంగట నింత సంత
నున్నవారికి దైన్య మొదవ నిట్లనియెఁ
బలుమాఱు పిలిచినఁ బలుకవు తావు
తొలుజన్మమున నెంతదోసకారులమొ

చిట్టినీబంగారుచేతుల హారికిఁ
బెట్టుమా జోతాలు ప్రియము రెట్టింప
కొలుకనవ్వులు దేఱ ముద్దులు గాఱఁ
గిలకిల వాయెత్తి కేరు నాతోడఁ
గురుకాధివిభుఁడు మక్కువ నిచ్చినట్టి
వరమునఁ బుట్టి దేవరవలె నున్న
నినుఁ జూచి మాటాడ నేరనివాఁడ
వనుచు నీభావ లంతంత నవ్వెదరు
బడిసె మిక్కిలిసిగ్గు వడఁగ నీయొడమ
యుడుగునఁ జెప్పిదుమయ్య ! నాకోడె !

కడువేడ్క మీతాత గావించుబాల
తొడవులు దొడుగఁ జేతులు సాఁచు మయ్య !
మనమున నినువంటిమనుమండు గలిగె
నని సంతసించి మీయవ్వ తాతయును
బొదలుచు వచ్చి మూఁపులు మూడు గాఁగ
నడె పిల్చెదరు మాట లాడవే తండ్రి !
మును వరంబిచ్చిన మురసూదనుండు
తనుఁ బోలుపుత్త్రరత్నముఁ బ్రసాదింతు
ననఁగ నమ్మితిఁ గాని యన్న ! యీపుట్టు
ముని వైన నిన్ను నిమ్ముల నిచ్చుటెఱుఁగఁ

(174. జగదుపకారప్రశంస. భగవద్గుణవైభవము.)

ప్రాకృతక్రియకు లోఁబడకున్న నిన్నుఁ
ప్రాకృతనిజపుత్త్రభావంబుఁ జేయ
నలిగితో తలఁపు శ్రీహరియందుఁ దగిలి
యిల నొందు సైఁపదో యీవేళ నీకు
నుడుగక మావంశ ముద్ధరింపంగఁ

బోడమిన కురుకాధిపుఁడవె నీ వనుచుఁ
దమకంబుఁ బ్రియమును దైన్యంబు వగపు
సమకొనం బలుకుభాషణము లాలించి
యనిశంబు సంసార మనుపఘోరాశి
మునిఁగి తేలుచు నున్నమూఢకామినులు

కొందఱు బాలుదిక్కును బాలుతల్లి
చందంబుఁ జూచి లోఁ జర్చించి యనిరి
కట్టెఁడి వీరి కెక్కడిబిడ్డఁ డమ్మ
పుట్టి యిన్నాళ్ళయెఁ బలుకునఁ గన్ను
దెఱవక చన్నుఁద్రావఁ దివురనిబిడ్డఁ
బరికించి యింత నిబ్బరికంబు లేదు
వాది గల్గి భూమిఁ గాఁపురములు చేసి
బ్రదికి బాళెదమునఁ బరఁగువారలకు
వలవంతవేళ దేవర దయ్య మనఁగఁ
గలదు వారలరీతి గాదు వీరలకు

దేవుఁడో దయ్యమో దిరిగియు మగుడి
దేవుఁడు మాకు శ్రీదేవుఁడే యనుచుఁ
బిలిచి యంతయుఁ జెప్పఁ బెరుమాళ్లె మాకుఁ
గలఁ డంచునొల్లరు కలిగె వీరలకు
వజ్జంబొ వారంబొ వారిసాజంబొ
వెజ్జుఁ జూపించరు వేల్పు లకిడరు
ఇప్పుడు బుడిబుడియేడ్పు లేడ్చినను
దప్పునే యిది పెద్దదయ్యంబుపట్టు
మనము చెప్పినమాట మనమున నిడరు
వినరన్నవారినే వెఱ్ఱులఁ జేసి

దాయలగాఁ జూడఁ దలఁతురు తాము
పోయినదేపోక పోనఁగ నౌ ననరు

అని కొంద అనుచుండ నతఁడు యోగీంద్రుఁ
డని కొంద అవల నున్నట్టిసన్మతులు
నాయీయివాక్యంబు లాలించి నాథ
నాయిక పరమవైష్ణవ శీలయనియెఁ
బ్రకృతివాసన నిట్లు పలుక వేమిటికి
సకలజీవులఁ జరాచర వస్తుతతులఁ
బొడమింప నుడిగింపఁ బోషింపఁ గలిగి
కడ యాది మధ్యముల్ కన్పింపరాక

(175. పరమాత్మకృత్యకార్యరచన.)

జగదేకవిభుఁడును సర్వస్వతంత్రుఁ
డగు రమావిభుఁడు సేయఁగలేనిపనులు
తనుదేహులును నస్వతంత్రు లస్థిరులు
ననధికారులుఁ గ్రూరు లల్పజ్ఞులైన
యితరులచే సాధ్య మెట్లగు నైన
నతనిచేతనె యగు నఖిలకృత్యములుఁ
బుడమి దేవార్హమై వొలుచుహవ్యంబు
కడు మొక్కలమునఁ గుక్కల కిచ్చినట్లు
నతనికి శేషమైనట్టి యీయాత్మ
నితరశేషము సేయు టెట్లు చింతింపఁ

దలఁపఁ బాతివ్రత్య ధర్మంబువంటి
నలినాక్షుదాస్య మెన్నక యిట్లు మీఱి
పలుకుదురే మీరు? పామరు ల్గానఁ
బలికితి రిఁకనాడఁ బని లేదు మిమ్ముఁ
బరమబాంధవుఁడైన పంకజోదరుని
నరిమీఱి యేమునిందనకదూఱితిమి
అతని దూఱఁగ నేల యతఁడిచ్చినట్టి
సుతుని మే మతఁ డున్న చోటనే నిలుప

వెత లేదు పద మంచు విభుఁడుఁ గాంతయును
నతివేగమును బుత్త్రు నక్కుమారకుని
గొని యేగుదెంచి యాకురుకేశుఁ డైన
ననవిల్తు జనకుని నగరిలోఁ జొచ్చి

(176. తింత్రిణీవృక్షప్రదేశప్రాప్తిక్రమము.)

యలవేల్పురాయని యగ్రభాగమునఁ
బొలుపొందుతింత్రిణీభూజంబు మొదలఁ
బసిఁడితొట్టెలలోనఁ బరపును బోలెఁ
బొసఁగంగ మెత్తనిపొత్తులు పఱచి
యిందుమైఁ గప్పిన యెలమించుసోగ
కందువఁ జలి యెండ గాలిచాటుగను
నొరపుతోఁ గప్పినయుత్తరీయంబు
చెరఁ గింత చుబుకంబుచే నోసరించి
పొదిగిటం జేర్చినపుత్త్రు నీక్షించి
ముదమునఁ జెక్కిలి ముద్దాడి యందు
నునిచి ముంగల నున్న యురగారవాహుఁ
గని యిరువురు నమస్కారము ల్సేసి
తమ కేమి తెలియు నంతయు నీకుఁ దెలియు

(177. బాలయోగిశరీరసౌందర్యదివ్యచర్యాది.)

భ్రమరశోభనగాత్ర ! పరమమాయావి !
యేము నీమహిమఁ దా మెఱుఁగ నోపుదుమె
యే మునీశ్వరులు ని న్నెఱుఁగంగలేరు
ఇటమీఁద నీచిత్త మెటువలెవచ్చె
నటువలెఁ జేసికొమ్మని విన్నవించి
యంతటఁ దమయింటి కరిగెద మంచుఁ
గొంతద వ్వరిగి యక్కువలయనేత్ర

పక్కఁ బాయని తనపట్టిరూపంబు
గ్రక్కునఁ గన్నులఁ గట్టినట్లైన
నెద జల్లు రనఁగఁ బాలిండ్లు సేచేఁప
మదిఁ బుత్త్రిమైఁ బ్రేమ మల్లడిగొనఁగ
నలయుచుఁ బోవ కాళ్ళాడకయుండఁ
గలఁగి మిక్కిలి కన్నకడుపుగావునను
గన్నీటిసెలయేటికాలువ లుబ్బి
చన్నుగొండలమీఁద జాలువారంగ

హా ! కుమారక ! యంచు నవనిపై వ్రాలె
నాకారియును నట్ల యవశుఁడై తెలిసి
నెఱిఁ దక్కి తామరనెమ్మోము వాడ
నెఱిగొప్పు వీడఁ గన్నీరు బిట్టడరఁ
బదకింకిణులు గేరఁ బయ్యెద జాఱ
నదరుడెందముమీఁదిహారముల్ చెదర
మహితనందన శోకమగ్నయై మున్ను
మహి నున్న యలచంద్రమతియును బోలె
నిలఁ బొరలుచు నున్నయింతి లాలించి
తెలిపి కేలునఁ గేలు దెమలించుకొనుచు

నడలుచు సుతుఁ డున్నయటఁ జూచి కన్న
కడుపు గావున సాధ్వి క్రమ్మఱఁ బలికె
నేఁచి యింతఁగ బెంచి యెలమి వోవిడిచి
యేచింతయెఱుఁగని యీపసిబిడ్డ
నీచింతక్రింపట నిటు పాఱవైచి
యేచింత మఱలి నే నింటి కేగెదను
అని పోవఁదలఁచితి నకట ! నోచెల్ల
తనగుండె ఘాత ఱాతను జేయఁబోలు

నని కన్నులారంగ నాత్మజు మఱియు
గనుఁగొనం గోరి యక్కడకుఁ గ్రమ్మరను
బోవంగ నం దేమి పోయెద వనుచుఁ
జేపట్టి తిగిచినచెలువు నీక్షించి
నను నేల పట్టెదు నాచిట్టిపట్టి
మునివంటివాని కామునివంటివాని

(178. మునికుమారసర్వజ్ఞత్వవైభవము.)

జననిగర్భములోనె సర్వజ్ఞుఁడైన
మునివంటివాని సోమునివంటివాని
నెనయ వేదములచి క్కడలించినట్టి
మునివంటివాని రామునివంటివాని
జిగిమించు మోవి కెంజిగురాకుమీఁద
నిగనిగ నగవువెన్నెల జల్లువానిఁ
గొదమతామరలబాగునవీనుసిరులఁ
గదిసిన నిడువాలుగన్నులవాని
బంగారుప్రతిమకుఁ బ్రతివచ్చునట్టి
సింగారములతోడఁ జెలువొందువాని
నీలంపుమొలకలనెఱులముంగురుల
చాలు గప్పినఫాలశశిరేఖవానిఁ
బొన్నపొక్కిలితోడఁ బొసఁగి బాగైన
తిన్నని మెఱుఁగుచంద్రికబొజ్జవానిఁ
గ్రొన్నెలపులిగోరు గ్రుచ్చినమణుల
యున్నువకంఠెలో నలవడువాని
గొరగల్గి కొదమనాగులబాగు లెసఁగు
మురువైన యపరంజిమురువులవానిఁ
బూని దేవుని సరిపోలఁ పవచ్చు

వానిఁ గన్నులఁ జూచి వచ్చెద ననుచు
నోడఁబడఁ జెప్పి యయ్యువిద కెంగేలు
విడిపించుకొనుచు నావృక్షంబుక్రింద
మలుకుటుంగరములు మణికంకణములు
నెలవంక పులిగోరు నెఱిగుండ్లదండ
నీలంబు లెడఁబెట్టి నిగుడించినట్టి
పాలపూసలు నొసపరిరావిరేక
రవలగజ్జియ లపరంజియందియలుఁ

(179. కృష్ణోపమానకథనాది.)

బవడంపుమొలనూలు పసిఁడిగంటలును
గలిగి శ్రీకృష్ణుని గతి నొప్పుసుతుని
చెలువంబు గాంచి మచ్చికఁ జేర నరిగి
నెఱికురుల్ దిద్ది క్రొన్నెలబొట్టుఁ దీర్చి
చిఱుబొజ్జనిమురుచుఁ జెక్కిలినొక్కి
తద్దయుఁ బ్రేమ మస్తకము మూర్కొనుచు
ముద్దాడి మోముపై మోము డాయించి

(180. ఆవిభాండవాదివైభవప్రశంస.)

నాపుత్త్రిరత్నంబ నావెండికొండ
నాపాలిదైవంబ ననుఁ గన్నతండ్రి !
నాకులోద్ధారక నాతోడునీడ
నాకుండనపుఁబట్టి నాకోడె యనుచు
నొసపరి చిగురాకుటాగుశాకముల
కసరాటరిలిసరాగపునాద మెసఁగఁ
గోయిలజవరాలు క్రోల్చినరీతి
వాయెత్తి యాకీరవాణి యేడ్చుటయుఁ
గరుణించి శ్రీరమాకాంతుఁ డాకాంతఁ

బరికించి పలికె నోపరమకల్యాణి !
కృతకృత్యులైన మీ కేల చింతింప
నతని మానవమాత్రుఁ డని తలంపకుము

ఏన యీరూపున నిలయెల్లఁ బ్రోవఁ
బూని మీకడుపునఁ బొడమినవాఁడ
నడలకుం డీఁకమీఁద నఖిలసౌఖ్యములు
నెడపక మిముఁ జెందు నిది నాదుమహిమ
సరగున నిజనివాసమునకు వేగ
నరుగుండు మీ రని యానతిచ్చుటయు
నాదంపతులు సొంపు లాత్మ రెట్టింప
మోదించి కరములు మోడ్చి నుతించి
వలచుట్టికొని నిజవసతి కేతెంచి
రలయోగిశీతాంశుఁ డలరి యవ్వేళఁ

బరపైనకొమ్మలు ఫణములు గాఁగ
సిరిమించులతికలు జిహ్వలు గాఁగ
మొగడగుత్తులు ఫణములమణుల్ గాఁగఁ
దగినశలాటువుల్ దంష్ట్రలుగాఁగ
బొది గుల్లమూలంబు భోగంబు గాఁగ
బదినూఱుశిరముల ఫణిరాజుకరణిఁ
దీటయి యొప్పున తింత్రిణీతరువు
కోటరవసతిఁ గైకొన నవ్వలించి
సరగున నపుడు శైశవ ముజ్జగించి
తరుణభావముఁ దాల్చి తద్వాసమునకు

(181. పద్మాసనకలనాదియోగపరిచయము. హరిధ్యానరచన)

ధరనుండి గిరిగుహాంతరమున కెగురు
కరివైరిపోతంబుకరణి లంఘించి

పద్మాసనస్థుఁడై పద్మాక్షు పాద
పద్మముల్ తనదుహృత్పద్మసద్మమున
ధ్యానంబు సేయుచుఁ దనుబోలుజ్ఞానిఁ
గానమి నొండొరు కడఁజూడ కచట
సంయమివరుఁడు వాచంయముం డగుచు
సంయుతవిద్యానుషక్తుఁ డై యుండె

(182. భగవత్ప్రత్యక్షప్రకారము.)

నత్తఱి హరి యంబుజాలయఁ గూడి
క్రొత్తకుందనపురేకులనిగ్గు లొలయఁ

గలికి ప్రామినుకుటెక్కులతేజి నెక్కి
సలలితశశిబింబ సహితహేమాద్రిఁ
బోలుచుశంపాన్వితభువనదం బనఁగ
నలపరమాభ్రంబునందుండి వచ్చి
భానుకోటిప్రభఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
నైన విలోకించి యాకారిసుతుఁడు
శ్రుత్యంతదృష్టి కసాధ్యుఁ డై యుండి
శ్రుత్యంతదృష్టికిఁ జూపట్టె ననుచు

(183. కారిసుతపరమానందాది. ద్రావిడవేదావిర్భావక్రమము.)

నాననకుసుముదామ్ముఁ డమృతంబు గురియఁ
బూనిన క్రియ బాష్పపూరముల్ గురియఁ

గంతుతండ్రిని బొడఁగన్న సంతోష
మంతకంతకు హృదయమున నుప్పొంగ
తనువెల్ల గరుపార తామరసాక్షు
వినుతింపుచుండె వేవేలచందముల
నపుడు జగన్నాథుఁ డగురమానాథుఁ

డపరిమితంబు లై నట్టివేదముల
నఖిలశాస్త్రంబుల నయ్యోగిచంద్రు
ముఖమున ద్రావిడామోదవాక్యముల
రాజిల్ల వీక్షింప రమణమై భోగి
రాజపర్యంకువరప్రసాదమున
నమితాగమములు జిహ్వారంగసీమఁ
దముదామె చెలఁగి నర్తన మాడఁదొడఁగె
నాక్షణంబున వచ్చి యఖిలశాస్త్రములు
లక్షింప లాలాజలంబు లై తనరె
వెలయంగ శారదాన్వితజిహ్వుఁ డగుచు
నలయుజుఁ బోలె నేకాననుం డయ్యె

(184. సారస్వతోదారమహిమ. ఆషోడశవర్షధ్యానరచనాది.)
యోగిప్రబంధమాధుర్యగాంభీర్యాదిప్రశంస. చతుర్వేదసారభరితప్రబంధచతుష్కవైభవము.

నీరీతి నాసంయమీంద్రుండు సహజ
సారస్వతోదారసంపన్నుఁ డయ్యె
ధవళాక్షుఁ డంత నంతర్హితుం డైన
వివరించి యానందవిహ్వలుం డగుచు
నాషోడశాబ్దంబు లంతరంగమున
శేషపర్యంకుని జింతించుకొనుచు
మౌని యై యుండె నమ్మునివల్లభుఁడు
సానందుఁ డై పదియాఱవయేఁట
నరవిందభవసపర్యాప్తగోవింద
చరణారవింద నిష్యందమరంద
వారిధారాకారవరవారిపూర
పూరితగంభీరభూరినిర్ఘోష

రంగదభంగసంభ్రమభరోత్తుంగ
గంగాతరంగవై ఖరులు దీపింప

నిరవద్యములు యోగినికరవేద్యయులు
హరిగుణహృద్యంబు లై నపద్యములు
మకరకుండలధారు మై ననేకంబు
లకలంకభావంబు లలరఁ గావింప
నవిరళశతద్రసం బరయుచు నంద
తవిలి డెందమున నెంతయుఁ జిక్కి చొక్కి
యానందపరవశుఁడై యాఱునెలలు
మౌనివై యుండి క్రమ్మఱ మేలుకాంచి
మకరకేతనుతండ్రిపై నంకితముగ
నొకకొన్ని పద్యంబు లొనరించి మఱియు

నందలిరసరీతు లరసి యానంద
మొంది యాకై వడి నుండె నన్నాళ్లు
వెండియుఁ జెలి వొందు విష్ణునిమీఁద
దండిమైఁ బెక్కుపద్యములు గావింపఁ
గారిసూనుని కావ్యకన్యకామణికి
ధారుణి నర్చావతారరూపములఁ

(185. సర్వశ్రీమూర్తిప్రత్యక్షవైభవప్రశంస. స్వస్వనామకథనము.)
శఠకోపకలిత వేదాంతసారమహిమవర్ణనము.

జెలు వొందు విష్ణుని శ్రీమూర్తులెల్ల
వలచి వేగమె వచ్చి వలచుట్టుకొనుచు
నతులచించాకోటరావాసుయోగి
పతిని సత్కవిసార్వభౌము నీక్షించి

తెలియంగఁ దమతమ దివ్యనామములు
తలపించి తముఁబాడు తముఁబాడు మనుచుఁ

దోదోపు లాడుచుఁ దొలఁగక నంత
శేదశాఖలు వోలె వెలయుశాఖలను
నవలంబనము సేసి యామ్రమానిచుట్టు
బవరిగాఁ జుట్టి శ్రీపతిమూర్తులెల్ల
వినయభాషణముల వినుతి సేయుచును
మనములోపల మమ్మ్ము మఱవకు మనుచు
నాకారివైరిసంతతి నుతి సేయ
నాకారినందసుం డానంద మంది

మానులవిందులై మాధవాంశములఁ
వీనులవిందులై వెలయుసూక్తులను
వారక యొకతరవాటు చేకొనుచు
నీరజోదరుల వర్ణించి వర్ణించి

(186. శ్రీవేంకటేశతద్దివ్యమహిషీమంగళాశాసనవైఖరి. ప్రబంధమహిమ.)

శ్రీవేంకటేశు రాజీవాస్త్రగురుని
భావించి యతనినిం బలుమాఱు నెన్ని
వెండియు వారల వినుతి సేయుచును
గుండలీపతిశైలగురుని కీర్తించి
కలయ వారల నెన్ని క్రమ్మఱి మఱియు
నలమేలుమంగా విహారుచందములు

కొనియాడి యాడి తద్గుణసుధారసముఁ
దనివారఁ గ్రోలి యాతనియంద చిక్కి
యచరితభావంబు లడర వేదములు
పచరించి చేసెఁ బ్రబంధరత్నముల
నున్నతి వేదాంతయుక్తులఁ బేర్మి
నెన్నిన హరిమూర్తు లేకభావముల
నది మెఱింగియు మాని యై యంజనాద్రి

మదనమన్మథుమీఁద మరు లేల కొనియె
నరయ నందలికంబె నహిరాజశైల
మురవైరి కిటువంటి మొగసిరి గలదొ
యరయంగ సర్వజ్ఞుఁ డతఁ డెఱుంగుటకు
నరుదు గా దెన్నిన నమ్మహామూర్తిఁ
గన్నవారలుఁ గడకడనుండి చెవుల
విన్నవారలు కడువేడ్క నుప్పొంగి
యక్కజపడి యాత్మ నందంద చొక్కి
చిక్కకపోరు చర్చింప నాకృతుల
నందలిరుచిఁ జిక్కి యన్నాళ్ళు తొంటి
చందాన నుండి క్రచ్చఱ మేలుకాంచి
యనిశంబు శౌరిదివ్యగుణానుభవము
లనుభవించుచు నుండె నంతటిమీఁద

(187. పాండ్యమండలస్థతిరుక్కోఘూరునామకదివ్యక్షేత్రమహిమ.)

ధారుణీస్థలి సంపదలచేత వేల్పు
టూరు గేలించు కోఘూరునా వెలయు
నవిరళశుభముల కాలవాలంబు
రవణింపఁ బాండ్యమండలమండనంబు
నళినాక్షుఁ డచట ననంతతల్పమున
నలువొందుచుండు ననంతభోగములఁ
దనరు నచ్చోటివైతానసంతాన
ఘనతరధూమరేఖావితానంబు
గగనకల్లోలినీకల్లోలలోల
మగుచుండ నయ్యేఱు యముననా నొప్పు
మురవైరిపదభక్తిముదితమానసులు
కరుణాపయోనిధుల్ గాంభీర్యనిధులు

నగణితవేదవేదాంతపారగులు
నగుచుఁ బ్రాజ్ఞత నిర్జరాచార్యు నగుచు

(188. వాదికేసరినామకోర్ధ్వశిఖబ్రాహ్మణవరమహిమ)

మెలఁగుచు రచ్చోటి మేదినివిబుధు
లలవిప్రవరులకు నాచార్యుఁ డగుచు
వాది కేసరియు నూర్ధ్వశిఖుండు సామ
వేదియుఁ బరతత్త్వవేదియు నైన
యొకభూసురేంద్రునియువిదగర్భమున
సకలేశుఁడైన విష్వక్సేనమూర్తి

(189. చైత్రచిత్తానక్షత్రదినములో నిత్యకుముదాంశముగా మధురకవినామకషష్ఠ యోగీశావతారవర్ణనము. శుభశకునాదివీక్షణము.)

యమితగణంబుల కధినాథుఁ డైన
కుముదాహ్వయుఁడు నిత్యకుముదబాంధవుఁడు
ననుపమచైత్రచిత్రాహ్వయతార
జనియించె శుభవేళ జగము లుప్పొంగ
సొలపుల నిలఁ బుట్టుచునె తావితోడ
మొలకెంచుమరువంపు మొలకచందమునఁ
బొడమినప్పుడె లోకములు గొనియాడఁ
గడఁక నొప్పెడు సదాగతిపట్టి వోలె
నుదయించినప్పుడ యోగసామ్రాజ్య
పదపట్టభద్రుఁడై పరఁగి యమ్మౌని

(190. యోగాభ్యాససత్కవితాప్రాప్తిక్రమము.)

యష్టాక్షరావృత్తి కనుగుణంబైన
యష్టాంగయోగంబు నలవరించుచును
అలరెడు వెన్నునియడుగుదామరల
తలఁపుఁదేనియల డెందపుఁదేఁటి చొక్కఁ

గవిసార్వభౌముఁడు కవిపురందరుఁడు
కవివసచైత్రుఁ డీశునుఁ డంచుఁబొగడఁ
బలికినపలు కెల్లఁ బన్నీరుచెంబు
గులికినచందానఁ గ్రొన్నెలసోఁగ
వోలసినరీతి కర్పూరంబులప్ప
లొలుకుకైవడి మించు లుడుగక మెఱయి

ననువునఁజల్లఁగా నమృతంపుసోన
చినుకుసోయగమున జీవరత్నములు
మెలఁగెడుజాడఁ బ్రామినుకువజ్రములు
తులఁగింప జలజలఁ దూర్పెత్తినట్టి
మెలుపున వలపుఁదెమ్మెరలు వేడించు
నలువునఁ గ్రొత్తకట్టాణిముత్యములు
డాలించుసరణి బిటారంబు లొకట
గీలించుకరణిఁ జక్కెర లుప్పతిలఁగ
మగనిమైఁ గూర్మి రమాదేవి చూపు
నిగుడించుభాతి దేనియ లుట్టిపడఁగఁ

(191. మధురకవినామప్రాప్తిప్రకారము. తీర్థయాత్రాగమనప్రస్తావము.)

గవిత మాధవుమీఁదఁ గావింప మధుర
కవిపేరు జనకుఁ డాఘనునకు నొసఁగె
నాయోగి యటమీఁద నచ్చోటనొప్పు
శ్రీయోగియైన యాశేషపర్యంకుఁ
దనహృదయారవిందమున సేవించి
కొనుచు నాపురి నెలకొని చిరాబ్దములు
వసియించి యటమీఁద వసుధమైఁ గలుగు

కను విచ్చి కరుణ యోగసమాధిఁ దెలిసి
మునుకొని తనదుసమ్ముఖమున నున్న

(194 శఠకోపమునిప్రబంధ మాహాత్మ్యాది ప్రార్థనాప్రకారము.)

చిరతపోనిధిఁ గటాక్షించిచూచుటయుఁ
బరమయోగీంద్రకృపాదృష్టివలనఁ

బరమసుజ్ఞానసంపదఁ జెన్నుమిగిలి
కర మర్థి మధురాఖ్యకవి పరాంకుశుని
దనపాలిగురువును దైవంబు గాఁగ
మనమునఁ దలఁచి ప్రేమము దయివాఱ
నాగమసారంబు లగుశఠకోప
యోగిసూక్తులయందు నున్నయర్థంబు
తెలియంగఁ దలఁచి తద్దివ్యపాదాబ్జ
ముల వ్రాలి హస్తము లొగ్గి యిట్లనియె
వెలయ వేదములు ద్రావిడముగాఁ జేసి
వెలసిన యోగీశవిద్యాప్రకాశ

యీవేళ మీరానతిచ్చినకృతుల
భావంబులందలి పదపదార్థములు
నానతీవలయు నీయంఘ్రిసేవకున
కోనిర్మలాచార ! యోకృపాసార !
యని విన్నవించిన నమ్మహాయోగి
ఘనభక్తి శిష్య శేఖరు విలోకించి
యరయంగ నీవు నన్నడుగునర్థంబు
పరమరహస్యంబు పరికించి చూడ
మునుకొని యేఁగ్రమమున నేర్పరింతు
ననఘాత్మ ! నీ వివి సావధానముగ

(195. మంత్రోపదేశక్రమవర్ణనము. అర్చావతారవైభవము. ద్రవిడప్రబంధమహిమ.)

విను పరవ్యూహవిభవాంతరాత్మ
లననొప్పు శౌరిపర్యాయమూర్తులను
భాసిల్ల నామ్నాయపంచరాత్రేతి
హాసముల్ శ్రుత్యాదు లనిశంబు నెన్నఁ
దలపోయ నర్చావతారరూపములఁ
జెలు వొంద జగతిపై శ్రీపతిఁబొగడు
స్తవములై శ్రుతిగర్భితంబులై యొను
రవణించు నీద్రావిడప్రబంధములు
కృతయుగాదుల మూఁట గిరికొనఁ జేయు
నతులితధ్యానయోగార్చనావిధులఁ
గలుగునే ఫల మది కలియుగవేళ
నళినాక్షుసంకీర్తనంబుచేఁ గలుగు
ధర వ్యాసుఁడై భారతముఁ జేసినట్లు
మరుగురుం డిపుడు మామకముఖంబునను
బృథివి జంతువులెల్ల నీడేరుకొఱకు
బృథులవేదార్థగర్భితములు గాఁగ
నిలలోని జనులెల్ల నీడేరుకొఱకు
సలలితవేదార్థసారసంతతులు
కృపసేయ ద్రావిడకృతులుగాఁ జేసె
నిపు డీరహస్యంబు లెఱిఁగింతు వినుమి

(196. శఠకోపముని ప్రబంధచతుష్కవైభవము. చతుర్వేదస్వరూపత్వకథనము.)

యివి మత్ప్రణీతంబు లివి నాల్గుకృతులు
వివరింపఁగాఁ జతుర్వేదార్థవతులు
కడలినీ రాని మేఘము లుర్వి గురియఁ
గడుమంచి వైనసంగతుల నీకృతుల
ననుపమకఠినాగమార్థము లొనుచు

ననువదింపఁగ మార్దవాక్కృతు లయ్యె
నాదిప్రబంధంబు హరిగుణోద్దార
వేదనీయంబు ఋగ్వేదమయంబు
శతపత్త్రిజాతవిస్మయకారి గాఁగ
శతపద్యములచేత సవరింపఁబడియె

రెండవకృతి యజుర్వేదాంగసప్త
కాండార్థవతి యేడుగాథల నొప్పు
నరయ మూఁడవకబ్బ మఖిలార్థవితతి
వరుసఁ దెల్పుచు నథర్వస్వరూపముగ
వెలయఁ దొంబదియేడువృత్తము ల్గలిగి
యలరు నాల్గవకావ్య మది యెట్టి దనిన
రూపింప సామనిరూపకం బగుచుఁ
బ్రాపితరసశబ్దబంధంబు గలిగి
ప్రఖ్యాత మగు పరబ్రహ్మపరత్వ
ముఖ్యనామములచే మొనసినయట్టి

(197. ద్రవిడవేదగానశ్రావ్యత్వాదిశైలి.)

యేనవస్థలచంద మెంతయుఁ దెలుపు
గానకరోర్మిచిత్రాంగంబు శ్రావ్యంబు
నరయంగ ద్రివిధజీవాళి కామోద
కరము భవ్యము వేయుగాథల నొప్పు
దాకొని యెల్లవేదముల గాండాను
వాకముఖ్యంబులు వఱలినరీతిఁ
దలఁపనిందును నేకదశశతసంఖ్య
నలవడియుండు సర్వాగమోత్పత్తి
కారణం బగుచు నక్షరములమూఁటఁ
జేరిక గల్గి హెచ్చినప్రణవంబు

పాదుగా నయ్యాదిపద్యంబునందుఁ
బాదత్రయమునఁ జొప్పడి యొప్పుచుండుఁ

(198. ఉపనిషత్సారత్వసత్ఫలప్రదత్వాదివైభవము.)

దుదలేని యుపనిషత్తులు చెప్పుచున్న
మొదలి కర్మబ్రహ్మముల నిరూపించి
వలగొని నిదురవోవనిచింతకొమ్మ
లలమియుండిన యంబుజాక్షుమూర్తులను
ఎన్నుచు వేర్వేఱ నీప్రబంధంబు
లెన్నిచూచిన జగదేకపూజ్యముల
వినినఁ జెప్పినఁ జదివినయట్టివాఁడె
వనజాక్షుదాస్యంబు వలసినవాఁడు

సొంపుండుఁ దత్ప్రబంధములయర్థంబు
భావంబులోఁ బాదుపఱచి మోదమున
భువి సాగి ప్రణమిల్లి పొగడుచు మధుర
కవిరాజు యోగిపుంగవుని సేవించి
తామసాంభోరాశి తరియింపఁ జేసి
శ్రీమించ ననుఁ గటాక్షించినయట్టి
కురుకాధిపతియైన గురుపదాబ్జముల
నిరతంబు వసియించి నిలిచె నాతలఁపు
వేదెఱుంగులనైన వేఱొం డెఱుంగ
వేదమంతయును ద్రావిడముగాఁ జేయు

పరమగురుండు నాపాలిదైవంబు
గురువును ననుచు నగ్గురువరేణ్యునకు
ననుపమరసరీతు లలవడి యొప్పు
నొనరించె నొకకృతి నురుతరసుకృతి
నాపరాంకుశయోగి యతనితోఁ గూడి

దీపితనిర్నిద్రదతింత్రిణీచ్ఛాయ
ననిశంబు శౌరిదివ్యగుణానుభవము
ననుభవింపుచును యోగైశ్వర్యతతులఁ
దా మించునై కుంఠధామాఖ్యముఖ్య
ధామావృతుం డైన తామరకంటి

(199. శ్రీశఠకోపమునిపాదసేవాక్రమము. వకుళాభరణనామప్రాప్తిప్రకారము.)

శుభఫలప్రాప్తిహేతుకథనము.

సాకురంగాధీశు నాద్యునామకుని
జేకొని నుతులు చేసిన మెచ్చి యతఁడు
సొగసులు నిగుడ నాసురలెల్లఁ బొగడఁ
బొగడదం డిచ్చె నప్పుడు శఠారికిని
అదియాదిగా వకుళాభరణాఖ్య
విదితుఁ డై యయ్యోగివిభుఁడు చెన్నొందె
ననయంబు హరిపదధ్యానామృతంబు
ననుభవించుచు నమ్మహాతరుచ్ఛాయ
యునికిగా నుండి రయ్యోగిశేఖరులు
జననుతంబైన యీచరితంబు జగతి
వినినఁ జెప్పిన నుడివిన వ్రాయువారి
కెనలేనియట్టి యభీష్టంబు లొదవు
సిరులు నాయువులునుం జెడనిసంపదలుఁ
గరతలామలకంబు కైవల్యపదము
ధనధాన్యసంగతి తంగేటిజున్ను
గొనబైన ప్రాయంబు కొంగుపసిండి
యొడపక యొక్కమా టెన్నినఁ జాలు
జడునకైనను కల్గు సారస్వతంబు

(200. కేరళదేశప్రశస్తి. [కొల్లినామక] కుక్కుటనగరవర్ణనము.)

పుడమిఁ గేరళదేశమున నొప్పుచుండుఁ
గడలిరాయనిపట్టి కల్యాణవేది
యమితసౌభాగ్యంబు లలవడి మిగులఁ
గొమరొప్పు కుక్కుటకూటంబ నంగఁ
బ్రాపితదివ్యసంపద నీడు రాక
యాపురంబున కోడి యమరపట్టణము
విఱిగి భూస్థలి నుండ వెలిచి దేవతల
మఱుగుఁ జొచ్చెనో దానిమహిమ యెట్టిదియొ

(201. తన్నగరసౌధవర్ణనము. పరిఘాస్వరూపము. దంపతికేళివర్ణనము.)

యాపట్టణంబుసౌధాగ్రంబులందుఁ
బ్రాపించుమరకతప్రభలు వీక్షించి
పాయనికూర్మిచేఁ బచ్చిక లనుచు
మేయంగ గమకించు మిహిరుగుఱ్ఱములు
నరసికోటలరాసి జలరాశి యెపుడుఁ
బరిఘ యై యొప్పు నప్పట్టణంబునకు
ననుపమదివ్యరత్నాకరం బగుచు
ననిశంబు నవ్వు రత్నాకరస్ఫూర్తి
నాపురంబున గోపురాగ్రంబులందు
నేపు రెట్టింప ననేకబంధముల
సడలని యంగజసంగ్రామకేళి
బడలిన తరుణదంపతులమైఁ బొడము
చెమరు లార్చును దేవసింధువుమీఁది
కొమరుఁదెమ్మెర లెదుర్కొని సంతతంబు
వరదంతఘాతసత్త్వములనొక్కింత
హరిదంతదంతుల నడఁచుదంతులును

భువి సురంగముల నొప్పుచు గంధవాహు
నవకురంగముగతి నగుతురంగములు
నవకంబులై యమానవవిమానములఁ
బవమాను నవమానపఱచు తేరులును
బటుతరనిటలాక్ష పటుహంసరావ
పటలోగ్రనిరసనార్భటు లైన భటులు
బహుముఖంబులఁ బారుపత్తెంబె కాని
యహరహం జోకముఖ మైయుండఁ డెపుడు
రాజసుం డై యహంబ్రహ్మ నటంచు
వేజాడలను గర్వవివశుఁ డై యుండు
ననుచు నిచ్చలును దోయజసూతి లెక్క

(202. బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యాదిమహిమ.)

గానక నానాగమకోవిదు లగుచు
నాసురవైరిపాదాంభోజభక్తి
భాసురు లై పేర్మిఁ బరఁగుభూసురులుఁ
గలిమి గిన్నరరాజుఁ గలికిచెల్వముల
వలరాజు దానంబువలన రేరాజు
నిరతభోగంబుల నిర్జరరాజు
విరవిక్రమంబుల వనరాశిరాజు
తేజంబుకలిమిని దినరాజు నగుచు
రాజిల్లుచుండెడి రాజరాజులును
ధనదుఁ డై తిరిపె మెత్తఁగఁ జూచుజంగ
మును వేఁడికొని యొక్కమూలనె యొదిగి
వెలుచుచందమునఁ గుబేరుఁ డై యుండు
నలకాధిపతి యంచు నణఁకించుచుండు
ఘనులు సౌందర్యరేఖామహోదారు
లనుపమామితధను లగువైశ్యజనులుఁ

ద్రొక్కినచోటెల్ల దున్నక పండ
దిక్కులఁ బసిఁడి విత్తినపైరు గాఁగ
వివరింపఁగాఁ గొండ్ర వేలును బండ
నవనికి నేలికలై నహోలికులుఁ
జుటకలైన దివి సోమసూర్యవీథులకు
నొట్టు దిద్దెడు సూర్యసోమవీథులును

(203. నగరకామినీ సౌందర్యాతిశయవర్ణనము.)

నీలవర్ణుని మానినీశిరోమణికి
నాలయంబైన దేవాలయంబులును
గప్పులై యొప్పులై కళుకులై తేఁటి
చొప్పులై గొప్పలై సొగయుగొప్పులును
గళుకులై బెళుకులై కలువపూసోగ
ములుకులై తళుకులై మొనయుకన్నులును

సోగలై బాగులై సొలపులై సిరుల
ప్రోగులై వాగులై పొలుచుమోములును
గావులై తావులై కండచక్కెరల
ప్రోవులై ఠీవులై పొలుచుమోవులును
గట్టులై గుట్టులై కామునిపసిఁడి
జెట్టులై చెట్టులై చెలఁగుపాలిండ్లు
జినుగులై చినుగులై సింహామధ్యముల
కనుఁగులై పెనగులై నట్టికొనులును
గెంపులై సొంపులై కెందమ్మిచాయ
నింపులై యింపులై నిగుడుహస్తములు

నినుపులై నునుపులై నెఱయుదిబ్బలకు
ననుపులై పెనుపులై యనువొందుకటులు
ననుకులై మినుకులై యపరంజిపసల

కనుకులై మనుకులై యొప్పునూరుపులుఁ
బొలుపులై సొలపులై పూవిల్తువాలు
మెలుపులై వలపులై మించుపాదములుఁ
గలిగి మున్నెన్నఁడు గడివోకయున్న
జలజాస్త్రిమోహనాస్త్రంబులో యనఁగ
నలవిమీఱినయట్టి యంగనామణులు
నలరుదేనియల నోలాడి తుమ్మెదలు

కెలకుల మలయ రాగిల్లు చెంగల్వ
కొలఁకుల రత్నంపుఁగొమ్మలపసిఁడి
కోటలుఁ బూవాన గురియుచునుండు
తోఁటలు నమృతంబు దులఁదూఁగునీటి
బావులు పాంథులబడలికల్ దీర్చు
తావులుఁ గినిసి నెట్టన సురాచార్య
కవులు వచ్చిన వారికవులెన్నుచుండు
కవులు నిచ్చలు భోరుకలఁగెడునాట్య
శాలలు వెన్నెలల్ చల్లెడు చంద్ర
శాలలు మొదలైన సకలసంపదలు

(**204.** దృఢవ్రతనామక చేరవంశభూపాలప్రశస్తి. మాఘపునర్వసునక్షత్రదినములో కౌస్తుభాంశభూతకులశేఖరాఖ్యసత్తమయోగీశావతారక్రమము.)

గలిగి యయోధ్యసంగతి శుభస్ఫూర్తి
నలవిమీఱినయట్టి యాపట్టణమునఁ
బూర్ణరాజాన్వయములతోన మొదల
వర్ణింపఁదగు చేరవంశంబునందు
జనితుఁడై భువనప్రశస్తుఁడై యర్థి
వనచైత్రుఁడును దృఢవ్రతుఁడును నగుచు
నపరరుక్మాంగదుఁ డని త్రిలోకముల
నుపమింపఁ దగువైష్ణవోర్వీశ్వరునకు

రవివంశుఁడగు దశరథమహీపాలయ
భవునకు రాముఁ డుద్భవమైనయట్లు

నలువొందు మాఘపునర్వసుతార
జలజాక్షుకౌస్తుభాంశం బుదయించి
కులశేఖరాఖ్యఁ గైకొని దివ్యయోగి
కులశేఖరుండనాఁ గొమరు దీపించి

(205. శ్రీరామపదపద్మభక్తివైభవము, కులశేఖరభూపరాజ్యనిర్వాహకత్వసామర్థ్యము.)

శ్రీరామపదభక్తిఁ జెంది నానాఁట
నారూఢయౌవనుండై చెన్ను మిగిలి
కమలేంద్రనాగ నాగప్రభుల్గ్రోవ
సముదయంబులమొప్పు సడల నింపెసఁగ
భండనప్రతిభటపరభటవీర
గండమండలకాండకాండవేదండ

దండధరోద్దండదండకోదండ
దండదండనబాహుదండంబుచేత
సర్వసర్వంసహాచక్రభారంబు
నిర్వహించె నఖర్వనిర్వాహశక్తిఁ
బరులకు నాసార్వభౌముని కేలి
కరవాలవల్లి యుగ్రము గాదు తలఁపఁ
గ్రతుదానముల నశక్యంబైన దేవ
సతులపొం దప్రయాసమున నెసంగుఁ
గావున నదియునుగాక యారాజు
దేవేంద్రుదానంబు తెలిఁ గెల్ల నెఱిఁగి

బలువేది తామ్రానుపడుచుగై వ్రాలి
వెలవెలఁబాఱె నావేలుపుమ్రాను

(206. దేవబ్రాహ్మణారాధనాదిప్రకారము. భూపాలసద్గుణప్రశంస.)
ఏకాతపత్రరాజ్యపరిపాలనవైచక్షణ్యము.

వేదవేదాంతాదివిద్యావినోది
భూదేవదేవతాపోషణపరుఁడు
రామకథాసుధారసలగ్నహృదయుఁ
డామోదభరవికచాననాంబుజుఁడు
నయవేది సత్యసంధాధురంధరుఁడు
జయశీలుఁ డధ్వరశతదీక్షితుండు
కరుణాసముద్రుండు గంభీరభావ
నిరతుండు పరకామినీసహోదరుఁడు

అభినవకందర్పుఁ డతులచారిత్రుఁ
డభిమతవరదాయి యమ్మహారాజు
సకలదిక్కుల జయస్తంభముల్ నిలిపి
యకలంకవిక్రముండై ప్రతాపించి
యరయ సముద్రంబు లవధులు గాఁగ
ధరణి యేకాతపత్రముగ నేలుచును
మురవైరియవతారములయందు భక్తి
పరుఁ డయ్యు నాభూమిపతి సంతతంబు

(207. దేవతాభక్తిపారవశ్యాదికథ. భాగవతసంమానప్రకారము.)

సీతామనోహరశ్రీపదాబ్జాత
చేతోద్విరేఫుఁడై చెన్నొందు మఱియు

ధారుణి సర్వావతారంబులందు
నారయ సమభక్తుఁ డందులోపలను
సతతంబు నంజనాచలసార్వభౌమ
పతికి మిక్కిలి మేలుపడియుండునట్లు
శ్రీరంగపతిమీఁదఁ జేయుసద్భక్తి

గారవం బెసఁగ భాగవతులయందు
తోయజనాభమూర్తుల నెట్టిభక్తి
సేయు నాగతి భక్తి సేయుచునుండు
నన నేల వేయు శ్రీహరికంటె వారి
ఘనులుగాఁ జూచు హృత్కమలంబులోన
నొకట వంచన లేక యుడివోనికూర్మి
సకలసంపదలు వైష్ణవులసొమ్ముగను
నెన్నుచుఁ దను వార లిడువాని గాఁగ
నెన్నుచుం దత్పూజ యేకాగ్రబుద్ధి
సేయుచు నానతిచ్చిన వాక్యసరణిఁ
ద్రోయక భాగవతులయెడాటమున
డాకొన్నప్రేమ యెంతయు నడ్డమాఁక
లేకుండఁ జేసి యేలీల నాఘనుల
నీడయపోలె నన్నిట వశుం డగుచు
నాడుపన్నటువలె నాడుచునుండుఁ

(208. కులశేఖరసూరిసద్గుణప్రశంస.)

బరికింపఁగా భక్తపరతంత్రుఁ డైన
హరియునుం బోలె నయ్యధిపరత్నంబు
ఈలీల భూచక్ర మింతయుఁ దాన
యేలుచు నుండ నయ్యెడ నొక్కనాఁడు
తిరముగాఁ నిడు పట్టెతిరునామములును
దిరుమణిపడములుఁ దిరుచూర్ణములును
బూసఁగఁ జుట్టినయట్టి పొత్తిపాగలును
గసటులేనట్టి సీర్కావిధోవతులు
వెలఁదిజన్నిదములు విచ్చుక నడుము
బలసిన వెలిపట్టుపచ్చడంబులును

రవరవ తాంబూలరాగంబుతోడ
గవరనై యున్న చక్కనిదంతములును
గలిగి యాతెలిదీవిఁ గాపున్నవారు
కులశేఖరునిఁ గనుఁగొనవచ్చి రనఁగఁ
గడివోనివన్నిటఁ గడుఁ బెక్కుమార్లు
వడులుదేరిచి మించ వాసనం గట్టి
నెలపొల్పుపస నవనీతంబుచాయ
గలిగి వెన్నెలసోగకణికలో యనఁగఁ
జెలివొందు నిడువాలు తీరుమణుల్ మిగులఁ
బొలుపొందు పెదపెద పూవ్వారు ఫళలు

(209. ద్వారపాలకనిరోధప్రస్తావము.)

వలకేలఁ గీలించి వైష్ణవోత్తములు
చలిమియు బలిమి నిచ్చలుఁ బెచ్చుపెరుగ
జంటలై యామహాజనపాటనగరు
తొంటికై వడిఁ ధురఁదురఁ జొచ్చి పోవఁ
జేరువ మంత్రులచేసన్న గాంచి
వారలఁ జూచి తద్ద్వారపాలకులు
కేలిదండములు వాకిలి నడ్డగించి
నేల గుప్పన నూఁది నిలునిలుండనుచుఁ
గుదిచి మూఁపులవారుకోలలు పూన్చి
చెదర నూరక ఝళిపించి యిట్లనిరి

వరుఁడు లోపల నమ్మవారిలో సంతి
పురమున నేకాంతమున నున్నవాఁడు
అవసరంబుల వారి నడుగక పతికి
నవసరం బిపు డెద్ది యని మనంబునను
అరయక యెపుడైన నపుడె లోజొచ్చి
యరిగెద రేమనియనవచ్చు మిమ్ము

(210. కులశేఖరభూపసౌలభ్యప్రశంస.)

భూపాలుఁ డతిసులభుండైన చెలికి
తీపని వేళ్ళతోఁ దెరలింపఁ దగునె?
యాఁపితి మని యయ్యవారిచిత్తములఁ
గోపగించకుఁడు మాగొల్లమాటలకుఁ

బలుమాట లనకుఁ డుప్పవడమై రాజు
కొలువై నయపుడె క్రక్కున వేళఁ జూచి
విచ్చేయుదురు గాన వేగిరపడక
యిచ్చటఁ గూర్చుండు డించుకతడవు
అనవుఁడు వార లహో మంచి దయ్య
యనుచు మే మవసరం బనవసరంబు
నెఱుఁగకపోయితి మింతిసె మతుల
మఱెరెయుండు వలదు ముమ్మాటికి మాకుఁ
బరమభాగవతునిభవనంబు గాచు
టరయంగఁ బ్రార్థనీయముగాదె యెపుడు

నేవెఱవునసైన నిసుమంతతడవు
శ్రీవైష్ణవులపంచఁ జేరంగఁ గలుగు
నని యున్నవాఁడుగదా వైష్ణవుండు
కనుఁగొన నట్లును గాదు వెండియును
బాటించిఁ వైష్ణవుపంచ నున్నట్టి
కీటంబులును ముక్తికిం బోవు నండ్రు
ఈమహాయోగీంద్రు నింటిమోసాల
నేమందఱము వసియించియుండెదము

(211. జన్మభాగ్యప్రశంస.)

ఇంతకంటెను భాగ్య మెయ్యది యనుచు
సంతసం బొదవ హజారంబుమీఁద

విచ్చేసియుండి రావృత్తాంత మెల్ల
నచ్చట నవసరం బరయుచేడియలు
ఇరవొంద నీకార్య మెఱిఁగింపకున్న
వరునిచే వడి నాజ్ఞ వచ్చుఁ బొమ్మనుచు
నుదిరి కొందలమంది యొక్కరిఁ బట్ట
పదుగురు నగరిలోపలి కేగుదెంచి
తొలుకారుమెఱుఁగులం దులఁదూఁగుపసిఁడి
గొలుసులతోడఁ గీల్కొని చెన్నుమిగిలి
బవరిగాఁదరవణిం బట్టినమెఱుఁగు
బవడంపుఁగోళ్ళడాపల రువారముగ
ములుకుగొంపులవంక ముక్కులవచ్చు
చిలుకలగములు రంజిలి చుట్టువార
నిగుడి వెన్నెలతేఁట నెఱపుముత్తియపు
మొగడల వైడూర్యముల వెలుగడలఁ
గ్రిక్కిఱియంగ మిక్కిలివింతవగలఁ
జెక్కినరత్నంపుచీర్ణంపుపనుల
నురుతరం బగుతూఁగుటుయ్యెలమీఁదఁ
బఱపుగల్గినపట్టుపఱపు నిండార
మంచుతో సరిపోలుమణుఁ గప్పళించి
మంచిపన్నీటికమ్మనివిరుల్ రాల్చి

(212. రమణీయస్వరూపదర్శనము.)

నలినాస్త్రసింహాసనంబుచందమునఁ
జెలువొందు నాపువ్వుసెజ్జమీఁదటను
రాజీవనాళసూత్రముచుట్టుకొన్న
రాజహంసముభాతి రాజసం బెసఁగ
విన్నేటికాలువ వింతగాఁజుట్టు
కొన్న హేమాచలకూటమో యనఁగఁ

గోనబైన వెలితాళిగోణంబుతోడఁ
గనుపట్టి నవరత్నఖచిత మైనట్టి
మురువైన మొగపులమొలనూలివింత
మెఱుఁగులు నలుదెస మినమినల్ గొలుప

లీలఁ గ్రొంబచ్చ తాళియుఁ బదకంబుఁ
బీలి డెందముమీఁదఁ బేరెముల్వారఁ
దెలివొందు నొంటిముత్తియపువెన్నెలలు
వెలఁదినవ్వులతోడ వీడుజోడాడ
మగతుమ్మెదలచెక్కు మబ్బులనెఱులఁ
జిగురులు వెడలఁ గీల్చినకొప్పులోన
సరవిరిబాగుగా సరవిరుల్దుఱిమి
యరచందురునికి విందైననెన్నొసల
సన్నపురేఖమంజలికాపుతోడఁ
దిన్నని తెలిగీరుతిరునామ మలరఁ

దాకొన్న మించుపుత్తడిసరపణులు
డాకేలిమీఁద బిటారంబు నెఱప
మురువైన యుపరంజిముద్దుటుంగరము
మెఱుఁగులు మోముదమ్మికి సరిగొలుప
మదదంతికటముల మదధార లెసఁగు
చదురునం బెక్కులజవ్వాది జాఱ
నెరయఁ గుంకుమపువ్వు నించినమలగు
టొరగుపై నొయ్యార మొలయంగ నొరగి
కంకణధగధగల్ గడలుకొనంగఁ
గుంకుమగుబ్బలకువలయేక్షణలు

తావులకొండనెత్తావిపీవలులు
పీవ పీవన లొయ్య పీవ నాచెంతఁ

విన్నాణమైన యుప్పిడిహాడపంబు
కన్నుల కల్కి యొక్క తేదాల్చియొప్ప
నిలుకడయురపువన్నియమీఱ నొక్క
చిలుకలకొలికి కుంచియ వైచుచుండఁ
దలచుట్టుగన్నులతళుకునిబ్బెముల
కలికిగుబ్బెత లూడిగంబులు సేయ
జనకయోగీంద్రునిసరవిఁ జెన్నొందు
జననాథుఁ గాంచి యంబుజలజలోచనలు

(213. భాగవతోత్తమాగమనవృత్తాంతము.)

దేవ ! భాగవతు లేతేర మొగసాల
కావలివార లక్కడివారిఁ జూచి
భూవరుఁ డిపు డంతఃపురములో నుండఁ
బోవరా దన ద్వారమున నిల్చినార
లీవార్తవేవేగ నెఱిఁగింపమన్న
దేవరచిత్తమే తెఱఁగో యటంచు
విన్నకన్నది గాన విన్నవించితిమి
యన్న రాజేంద్రుఁ డయ్యన్నులఁ జూచి
యనిరుద్ధులైనట్టి యనిరుద్ధభక్త
జనులకు నడ్డ మెచ్చటనైనఁ గలదె

యడ్డ మెన్నఁడు లేని హరిదాసవరుల
నడ్డగించుట యెట్టులని కోపగించి
యుంకించి యప్పు డయ్యోగపరిపుష్వ
కంకటిమీఁదు దిగ్గన డిగ్గనుఱికి
గోణంబుతోన మిక్కుటపువేగమున
వీణముఁ గట్టక వెలఁదు లమర్చు
పావలు దొడుగక పదనూపురంబు

రావంబు లడర వారణరాజయాన
యొదవెడుకై దండ యొల్లక జాతి
కోదమసింగంబు బోగున వడి మీఱి

బలిమి నొక్కటై కూడఁ జనుదెంచి చలువ
వలిపెంపుదుప్పటి వలెవాటు వైవ

(214. సత్కారరచనాక్రమము. అపరాధక్షాపణప్రార్థన. ఆశీర్వాదప్రకారము.)

నరుదెంచి మోసలయరుఁగుపై నున్న
పరమవైష్ణవుల శ్రీపాదపద్మముల
వ్రాలి యానందాశ్రువారిపూరములు
వాలుగన్నుల తినిండివడియ సందంద
సర్వాపరాధముల్ క్షమియింపుఁ డనుచుఁ
బర్వినభక్తిమైఁ బ్రణతులొసర్పఁ
గులశేఖరుని నెత్తుకొని కౌఁగిలించి
పలుమఱుఁ బొగడి యాపరమపావనులు

పొలయక "శ్రీనివాసోరక్ష" తనుచు
నెలమిఁ జేకానుక లిచ్చి రిచ్చుటయుఁ
జేకొని యారాజసింహుఁ డవ్వేళ
వాకిట నున్నకావలివారిఁ జూచి

(215. భూపాలాజ్ఞాప్రకారకథనము. పరిచయాజ్ఞాప్రకారము.)

యెట్టురా వైష్ణవు లేతెరనడ్డ
పెట్టకుండని మిమ్ముఁ బిల్చి చెప్పితిని
జెప్పిన నాయాజ్ఞ సేయక మీర
లిప్పు డీగతి సేయు టెట్లు భీతిలక
యిమ్మెయి నెవ్వరే నెసకొల్పి నేఁడు
మిమ్ముఁ జేయించిరో మీరె చేసితిరో

యిచ్చలో నాయాజ్ఞ యెఱిఁగియు మీఱి
వచ్చునే కండగర్వమొ పొట్టక్రొవ్వొ
యని తిట్టి పట్టుకొమ్మని కోపగింపఁ
గని సర్వమీశ్వరగాత్రంబు గాఁగ
సకలంకమతిఁ జూచుహరిభక్తవర్యు
లొకరియాపదఁజూడనోపరు గాన
సరగున నెడఁజొచ్చి జనకులోత్తంసు
కరములు దెమలించి కరుణాఢ్యులై వాఱఁ
జేకొని మామాటఁజేసి యీవేళ
మాకుగా నీతప్పు మన్నింపవలయు

(216. ఆనందానుభవప్రకారము.)

ననిన వారలకడ్డ మాడంగ లేక
జననాథుఁ డాయనుచరుల మన్నించి
గురుభక్తి వారిఁదోకొనిపోయి యంతి
పురములో మణిపీఠములయందు నునిచి
యతులవస్తువుల నాహారిపదాసక్త
మతులసమ్మతుల సమర్పించి యతఁడు
నానందజలధి నోలాడుచున్నంత
మానవాధీశ్వరు మంత్రివర్గంబు
మనుజాధినాథుసమ్మతి వేళ యరసి
చనువుమీఱంగ నచ్చటి కేగుదెంచి

కరములు మొగిచి చంకలఁ జేతు లిడుచు
వరుసనొండొరులు క్రేవల కేగుదెంచి
యొలయ రెంటెపుఁగొంగు లొకకేల నదిమి
వలకేలిదమ్ముల వాతెఱలాపి
యీమొడం గదిసి చయ్యన విన్నపంబు
నేయంగఁ జెవిఁ జేరఁ జేరభూవిభుఁడు

నేల కొంకెదరు మీ రిప్పు డేకాంత
మేల యిచ్చటఁ బరు లెవ్వ రున్నారు
తప్పక యెఱిఁగింపఁదగినకార్యంబుఁ
జెప్పుఁడా యనవుడు క్షితిపాలుఁ జూచి

వెఱచి విన్నపముఁ గావింతుమో లేక
వెఱవ కిప్పుడు విన్నవింతుమో మీర
లైన నోడకుఁ డని యానతిచ్చితిరి
కానఁ దెల్పెదము తత్క్రమ మెట్టి దనిన

(217. రాజ్యకార్యనిర్వహణప్రశంస.)

నేకొఱంతయు లేక యీధరాచక్ర
మేకచక్రంబుగా నేలుభూపతివి
బొక్కసభండారములు వానిలెక్క
పొక్కలు మఱియు మున్నుగనగరికిని
నిలువ పూజ్యముగ మన్నీలు చెల్లింప
వలసిననిల్వ సల్వలు విరాడములు

సరవి గానుక దేవసంబు ధాన్యంబు
వరసియు గాది దిపావళు లందు
పగిదిఁ జెల్లించు నప్పగిది రాహుతుల
నగరిబంటులజీతనాతంబు లేలు
కరుల గుఱ్ఱముల దుర్గపుసపరణలఁ
బరివారముల భూమిపతుల పౌంజులను
నగపడి రాణువయందుఁ బాలింపఁ
దగునట్టి రాజకృత్యము లొక్కనాఁడు
నేవిధి సమకూడు నెట్లుండు ననుచు
దేవర పారుపత్తెము సేయవలదె

కడునెచ్చరిక గలకాలంబు పాటు
వడి సేయు తమదైనపారుపత్త్యంబు
భూనాథ మీ రలవోకఁ గావించు
నానతిం బోల దెంతైనఁ జర్చింప
నిందుల కనుట గా దేవనికైన
నిందఱు ముండి తా మేలని యాజ్ఞ
వదల మన్నియును దేవరప్రతాపమునఁ
గొదలేక తముదామె కొనసాగివచ్చు
రాజవై దేవర రాజచిహ్నముల
నోజమై క్రమమున నొకకొంతతడవు

(218. రామాయణశ్రవణాదిసత్కార్యరచనావర్ణనము.)

నామతీర్థము రామనామసంస్మరణ
మామీఁద హరిపూజ యదికొంతతడవు
సంతట శ్రీవైష్ణవానుభాషణము
లంత నారోగణ మైనమీఁదటను
నకలంకరామాయణాదిసంశ్రవణ
మొకకొంతతడవుమై నుచితకృత్యములు
సలుపుచు సకలరాజ్యంబు పాలింప
వలయుఁగా కిటు సదావైష్ణవు లనుచు
వారును మీరు నీవడువుననున్న
నీరసాతలచక్ర మీడేరు టెట్లు

రావయ్య తుదిని సర్వజ్ఞుండవైన
యీవేఱుంగనికార్య మే మెఱుంగుదుమె
చేసేత మా తెలిసినవిన్నపంబు
చేసితి మింక మీచిత్తంబుకొలఁది
తరవాత నినుఁ గన్నతండ్రి యేమనునొ

గురిగా విచారించుకొమ్మని యనిన
సెలవిమ్మెఁ జిఱునవ్వు చిగురొత్తుచుండఁ
బలికె శ్రీవైష్ణవపారిజాతంబు
వినుఁడు మీ రిటు పదివేలు చెప్పినను
వినఁగూడునే నాకు వివరించిచూడ

(219. శ్రీరామభక్తిప్రభావప్రశంస.)

జనని జానకి రామచంద్రుండు జనకుఁ
డనుపమబంధువు లతనికింకరులు
ఘనరాజ్యభోగంబు కామితార్థంబు
ధనము సర్వము నాకుఁ దత్పాదసేవ
యందుఁ జిక్కినహృదయం బితరంబు
నందుఁ జిక్కదుమీర లవివేకమతులు
పరమభాగవతసంభావణారుచులు
మఱగినవాఁ డేల మఱగు నన్యంబు
లెంచిచూడక మీర లిఁక నింతనుండి
మించిచెప్పిన మీఁను మీ రెఱుంగుదురు

అనిన భీతిలి “హాసా” దని మంత్రులెల్ల
వెనువెనుకకె వచ్చి వెలవెలం బారి
జననాథుకోపంబు సైరింపలేక
చనిరి గ్రక్కున మొగసాలవాకిటికి
నావసుధేశ్వరుం డనిశంబు నిట్లు
శ్రీవైష్ణవులఁ గూడి చెన్నుగలించి
యీరీతి మఱియు ననేకకాలంబు
వారక యలభాగవతు లిచ్చగించి
యడిగినవెల్ల లేదనక సంప్రీతి
నుడుగక యిచ్చుచునుండి యొక్కెడను

(220. శ్రీకులశేఖరనృపతిభూషణాలంకారరచనాక్రమము.)

బిరుదమంజీరశోభితపదాబ్జుండు
సరసకుంకుమగంధచర్చితాంగుండు
వరహారకంకణోజ్జ్వలభూషణుండు
పరిమళకుసుమసంభరితచూడుండు
మకరకుండలదీప్తిమండితాననుఁడు
సకలమాణిక్యచంచత్కిరీటుండు
ధవళోర్ధ్వపుండ్రసందల్లలాటుండు
నవిరళరత్నమయాంగుళీయకుఁడు
సురుచిరచిత్రకౌసుంభాంబరుండు
కరధృతశత్రుభీకరకృపాణుండు
నగణితపరిచారకౌఘసంవృతుఁడు
నగుచు సభామంటపాంతరస్థలికిఁ
జనుదెంచి రిపుమూర్తిసంవృతరాజ
దనుపమసింహాసనాసీనుఁ డగుచు
జలజాప్తుఁ డుదయాద్రిచక్కిఁ జూపట్టు
నలువున భద్రాసనమునఁ జూపట్టె
యొకచోట రాజన్య లోకచక్కి మంత్రు
లొకదెస విద్వాంసు కొకయెడఁ గవులు
నొకవంక గాయకు లొకచాయ మిత్రు
లొకభాగమున నటు లొకపార్శ్వసీమ

(221. భూపాలసభామంటపప్రవేశప్రస్తావము.)

సుకుమారు లగు చేరచోళపాండ్యులును
నొకదిక్కునను సారసోత్పలేక్షణులు
సకలదేశాధీశజనము సేవింప
నకలంకవికచాననాంబుజ మలర

సమరేంద్రగురునయం బనయంబుఁ దెగడఁ
గమగించుమంత్రివర్గం బొకచాయఁ
గొలువఁ గట్టుకవారు కొమరుదీపింప
బలువిడి వడి బరాబరి సేయుచుండఁ
నెలమి భూనాథులు హిమదామకళల
జళిపించు మించువింజామర లిడఁగఁ

బలు తెలుంగుల సార్వభౌములు చల్ల
వలుపులు చల్లువీవనలు వీవంగ
నిద్ధవైభవముల నిరుమేల పట్ట
బద్ధు లూడిగములు పట్టి కొల్వంగ
జలశేఖరాదు లాశ్చర్యంబు నొందఁ
గులశేఖరుం డిట్లు కొలువున్నతఱిని

(222. భాగవతోత్తమస్వరూపశీలాది. ఉత్తమపురుషసత్కారక్రమము.)

శ్రీమదష్టాక్షర శ్రీరాజ్యసార్వ
భౌములు నధిగతపరమార్థు లర్థ
కామానపేక్షులు గతదోషమతులు
ధీమంతులును గతదేవతాంతరులు

జగతేకబంధువుల్ సత్వసంపన్ను
లగణితకరుణాఢ్యు లమృతభాషణులు
నపగతమదమాను లచ్యుతధ్యాను
లపగతఖేదులు నగుభాగవతులు
అతిమోదమున ద్రావిడాగమజాత
చతురార్థముల ననుసంధించి గొనచుఁ
బారతంత్ర్యము స్వరూపము శేషతయును
గారవంబుగ నలంకారంబు గాఁగ

వేంచేసి రప్పుడు విభుఁ డున్నకడకు
వేంచేయ నప్పు డవ్విభువరేణ్యుఁడును
గద్దియ డిగి వేడ్క-కడలి నోలాడి
తద్దయుం గూర్మి పాదంబుల కెరఁగి
యుచితాసనంబుల నునిచి సద్భక్తి
నుచితాసనస్థుఁడై యుండె నామీఁద

(223. మాధ్యాహ్నవేళ కార్యసేవన ప్రస్తావము.)

మానవేశ్వరుఁడు వే మధ్యాహ్నవేళ
యైన మజ్జనమున కాయత్తమనుచు
జలకము వార లెచ్చరికఁ గావింపఁ
గొలువువారలఁ గనుంగొని యాదరమున
దొరల మన్నీల నాప్తుల బంధు మంత్రి
వరులఁ దక్కినయట్టివారి వేర్వేఱఁ
గనుసన్నఁ గొందఱఁ గైసన్నఁ గొంద
ఱను శిరమునఁ గొందఱను దీని మెఱయ
సరగున నిజనివాసములకు ననిచి
పరమవైష్ణవులతో భాషించుతమిని
నుడిగంబు వారిచే నొసఁగంగ మఱచి
తొడవులు సడలించి తోయంబు గాఁగ
నెట్టనం గొలువున్న నిజపీఠియందుఁ
బెట్టి వేఱొక హేమపీఠంబునందు
విమలమై నిండారు వెన్నెలసోగ
కొమరుమించిన తాళిగోణంబుతోడ

(224. రాజకార్యాచరణాది.)

నాసీనుఁడై పిల్వ మనినంతలోనె
భాసురగైరిక పర్వతాగ్రముల

గోడాడి యేతెంచుకుంజరయుగము
జూడ నొప్పుచు నున్నజగజెట్టి లొకట
నానతి నిజమూర్తు లై యేగుదెంచి
భూనాథుఁ డోసఁగెడుభుజశాఖ లంది
పెనువ్రేలిసంధులఁ బెనువ్రేలిసంధు
లెనయించి కేలిమై యింపుమై బిగిసి
నివురుచు సొగసుగా నెటుకలు విఱచి
సవరగాఁ జేపరుసనమించకుండ

జవ్వాది మెఱుఁగుహస్తముల డాలించి
యువ్విళుగా నూర్పు లోసరింపుచును
భూమీశ్వరున కింపు పుట్ట నేర్పునను
మై మర్దనంబు వేమఱు నొనర్చుటయు

(275. శ్రీవైష్ణవసత్కారప్రకారము.)

నచ్చుటి శ్రీవైష్ణవాళి నీక్షించి
విచ్చేయుఁ డని విన్నవించి యారాజు
పాదుక లొసపరి బాగుగా మెట్టి
కై దండ యొకపద్మగంధి గావింప
సరవిమై మజ్జనశాలచెంగటికి
నరిగె నంతట మల్లు లరిగి రిందులకు

నక్కడనున్నట్టి యాభరణములు
బొక్కసంబులవారు పోలించి చూచి
యీయెడ భూనాథుఁ డేటికిం బెట్టి
పోయెనో యనుమతంబునఁ గాని తమకుఁ
బట్టరా దని భయపడి యోగిరతని
కట్టడ నెఱేఁగి యక్కడనుండ వెఱచి
తదనంతరమున నద్ధరణీశ్వరునకు

నోదవువేడుక నోకానోకవిన్నపంబుఁ
గావింతుమని దైవికంబున మంత్రు
లావేళ వచ్చుచు నచ్చోటనున్న

(226. సత్కార్యవిషయకదురాలోచనాది.)

సొమ్ములు చూచి యాచుట్టు నొండోరుల
త్రిమ్మట లేనియత్తెఱఁగు వీక్షించి
యేకాంత మయ్యెఁబో యీవేళ మనకు
భూకాంతు వేడబంబుల నోసరింప
వసుధేశునకు వైష్ణవభ్రాంతివట్టి
వసుధరాజ్యంబు నెవ్వరి సడ్డఁ గొనఁడు
మన మెంతచెప్పిన మనమాట విభుఁడు
వినఁడు నిత్యంబు నీ వెఱ్ఱిదాసరులు
గడుసు లేమియు నెఱుంగనిరాజు చెవులఁ
బుడుకలు విఱచి రేపునుమాపు వచ్చి
బాధించి యింటిలోపలివెల్ల మరులు
బోధించి వెరఁజి కొంపోవుచున్నారు
వీరి నేమనినను విభుచిత్తమునకు
దూరమయ్యెదము కాంతుని నంటిమేని
యతనిచిత్తంబురా దైన నింకొక్క
గతియొప్ప మన మెఱుఁగనిరీతి నిచటఁ
దొడవులు డాఁచి యీధూర్తులమీఁద
సడివైచి విభునకు శతముఁ బుట్టింప
వారికి ధారుణీశ్వరునకు మఱియుఁ
జేర దీచందంబు చేసినఁగాని

(227. రాజభూషణచౌర్యరీతివర్ణనము.)

విఱుగడు వారిపై విభువరేణ్యునకు
మఱి రారు వారు నమ్మనుజేశుకడకు

ననుచుఁ బ్రమాణంబు లన్యోన్యమప్పు
డొనరించి యచ్చోట నున్న భూషలను
గైకొని పోయి బొక్కసములవారి
కీకార్య మంతయు నెఱిఁగించి వారి
నాయెడఁ దమ సేయునటువంటి బాస
సేయించుకొని వారిచే దాఁప నిచ్చి
యఱిమురి విభుఁ డెంతయడిగిన సేమ
రొఱిఁగింపు మనక మీ రెఱిఁగింపవలదు

అనిసమకట్టి వారటు వాసి చనిన
జననాథ భాండికజనము చింతించి
జననాథునకు నెంతచనవరు లైనఁ
జన దమాత్యులవాక్య సరణులు మీఱఁ
గడఁగి మీఱిన నెన్నిగతులను లేని
సడివైచి నృపునకుఁ జొకపుట్టించి
గొనకొని వడి గుంట గూల్చినదనకఁ
గనుమూయ రెటో దైవగతిఁ జూచికొనుట
యనుచుండి రట మంత్రు లావాసమునకుఁ
జనిరి డెందముల నుత్సాహంబు లొదవ

(228. దుష్టరాజసేవకవిజ్ఞాపనక్రమము.)

జననాథుఁ డంత మజ్జనభోజనాదు
లొనరించి నగరిలో నొకకొంతతడవు
పవళించియుండి యుప్పవడమై చెంత
నవసరంబులవార లపుడు కొల్వునకు
వేళ యయ్యె నటంచు విన్నవించుటయు
నోలగం బొనరింప నుద్యుక్తుఁ డగుచు
కొలఁది మీఱినయట్టి కొలువుకూటమునఁ
గొలుతఁ దా నిడినట్టితొడవులు దలఁచి

కవగూడి యప్పు డూడిగంబులు సేయఁ
దివురు బ్రెద్దలప్రోడ తెఱవలఁ జూచి
కొలువుకూటంబులో గొప్పసింగములు
దళుకొత్తుచంద్రకాంతంపుఁగంభంబు
చాటున మించుపచ్చలకాళ్ళపలక
పీఁటపై సొమ్ములు పెట్టి వచ్చితిని

(129. ఆభరణవిషయకప్రశ్నాది.)

తెమ్మన్న వార లేతెంచి వేవేగ
నమ్మహీపతి చెప్పినట్టిచందమున
నరయ నాభరణంబు లచట లేకున్నఁ
దిరిగి రాజునకు నత్తెఱఁ గెఱిఁగింప
వెఱఁగును గోపంబు వీడుజోడాడ
మఱియు వారలఁ జూచి మనుజేశుఁ డనియె
లేకుండు టెట్లు తాలిమితోడ నరిగి
వాకిటఁ గాపున్నవారల నరసి
యూచెంత నేఁ జెప్పినట్టిచోఁ జక్కఁ
జూచితిరో లేదో చూడుఁ డీమాఱు
కప్పినముదిమిచేఁ గన్నులపొరలు
గప్పెనో బ్రమసి యెక్కడఁ గానలేరు
యనుఁడు కట్టికవార లనయంబు బెగడి
చని పీఁటమీఁద నాసందుగొందులను
నరసి వాకిటివారి నచటిహెగ్గళ్ళఁ
బరిచారకులఁ బెక్కుభంగుల నడిగి
వెదకి కానక ధరావిభునిచెంగటికిఁ
గొదుకుచు నరిగి వాక్రువ్వ నోడుచును

(230. పరిజనవిజ్ఞాపనక్రమము.)

జనవు నెయ్యంబు విశ్వాసంబు లోకటఁ
బెనఁగొనఁ బలికిరి పృథ్వీశ! యేము
నేవిధి మీ రానతిచ్చితి రట్ల
యావరపీఠంబునందు నాచెంతఁ
బదివేల తెఱఁగుల భావించి యేము
వెదకెడులాగుల వెదకిచూచితిమి
ఎడపక నచ్చోటిపెంగళ్ళఁ బరుల
నడిగెడుచందాన నడిగిచూచితిమి

దేవర తెలియు టింతియకాని తమకు
భావింప వానిపోవడి కానఁబడదు
అవి తాము పొడఁగాన మని యెట్టిబాస
సవరింపు మనినను సవరింతు మనిన
నీవిధిఁ దనసొమ్ము లింటిలోపలివి
పోవు టెట్లని మనంబునఁ బలుమాఱుఁ

(231. మంత్రిప్రముఖవిచారణక్రమము. నిజరాజ్యవైభవప్రశంస.)

గనలుచుం బేరోలగమున కేతెంచి
తనమంత్రివరుల నందఱఁ బిలిపించి
జననాయకులుఁ బరిచరులు బాంధవులు
వినుచుండఁ బలికె సవిస్మయుం డగుచు

వింటిరే యొకయింత వింత నాయాజ్ఞ
గెంటిపోవక మెలఁగెడుమంత్రులార!
కొలువులోపల నిడికొన్న నాతొడవు
లిల పచ్చగద్దియ నిడి లోని కరుగ
మనమున భయ మింత మాని చోరకులు
గొనిపోయిరఁట యిట్టిక్రొత్తలుం గలవె?

జానకీవిభు రామచంద్రునికృపను
మానితసామ్రాజ్యమండలం బెల్ల
జోకమై నొకచోటఁ జోరశబ్ధంబు
లేకుండునట్టు లేలినయట్టితనదు

నట్టింట సింహాసనముమీఁద యేన
పెట్టినసొమ్ములు పెఱదొంగ వచ్చి
యిట్టికై కొనిపోవు టేరీతి రచ్చ
కొట్టమె నాయున్నకొలువుకూటంబు
ఇక్కడ నాయింట నీరీతి యైన
దిక్కుల నెట్లు వర్తిలు మదీయాజ్ఞ
నయవేదు లని మిమ్ము నమ్మితిఁ గాని
భయమేది మీర లివ్వగిది దుర్నీతి

(232. స్వామిద్రోహపాపాది.)

మొదల స్వామిద్రోహమున కొడిఁగట్టి
యెదురమి మ్మెఱుఁగమి నెఱుఁగలేనైతిఁ

బదిలంబు గాఁగ లోపలను వెల్పలను
మెదలెడువారి నెమ్మేయి విచారించి
యాతక్షణంబున దొంగ నిట పట్టి తెచ్చి
శిక్షించి సొమ్ముఁ దెచ్చినఁ గాని మొగముఁ
జూడ రాఘవుసాన సారిది మీయాట
లాడింతుఁ దెలిసికొం డంతరంగముల
మఱి యెవ్వరిచటఁ ద్రిమ్మఱ రారు మీర
లెఱుఁగ కాసొమ్ము దా నెందుఁ బోవచ్చు

(233. మంత్రివిజ్ఞాపనాదిప్రస్తావము.)

ననుచు నాగ్రహవృత్తి నాడువాక్యములు
విని యమాత్యులు ధైర్యవివశులై యనిరి

ఈవడువున నానతిచ్చిన నన్ను
లావల మఱియడ్డ మాడంగఁ గలదె
యీవేళ మీ రానతీఁగ విన్నపము
సేయ కుండఁగరాదు చేసితిమేని
స్వామిచిత్తమున నేసరవిన్నై నుండు
నో మాకుఁ దెలియదు నుడివెద నైనఁ
దరతరంబులను బ్రాంతరికంబు గలుగఁ
గర మర్థి హితవు సక్కఱయునుం బొదలఁ
దేరు పెంపులు పెట్టిబిడ్డలై నిన్నుఁ
జేరి సమంచిత శ్రీలఁ బెంపొంది

తుదిని సమ్మొళిగెతోండలై యుండి
బ్రతుకంగఁ గోరునీపరిచారజనులె
యీవిధంబుల ద్రోహ మేల సేసెదరు ?
ఈవిధి మీ రానతిచ్చినయట్టి
యానతి కే మడ్డ మాడంగలేము
కాని నీలెంకలు కల్లరుల్ గారు
ము న్నింటనుండియు మొఱ పెట్టి పెట్టి
విన్నవింపమె నీకు వేయుభంగులను
జేసితి మాకుఁదోఁచినవిన్నపంబు
చేసినమీఁద నోక్షితినాథ యాజ్ఞ

(234. చౌర్యదోషారోపణప్రకారవర్ణనము.)

వెట్టిన మేలు తప్పిదముగాఁ గొనక
నెట్టన మమ్ము మన్నించిన మేలు
నీకు లోకములోని నృపులకుఁ బోలె
వాకిటికావలివారికట్టడయొ
యొకమంత్రియాజ్ఞయో యొకయవసరమొ
యొకరాజసమొ యొద్దియును నొల్ల వెప్పుడు

నెట్టన నొసలిపై నెరయు నామంబు
పెట్టినవారెల్లఁ బెద్దల మనుచుఁ
బదివేవు రొకట లోపలికి వెల్పలికి
నుదయాస్తమయములం ద్రొక్కుచందమున

వచ్చువారలు పోవువారలు నగుచు
నిచ్చలు నగరిలోనికి నేగుదెంచి
యీరీతిఁ జరియింతు రీమూఁకలోన
నేరిఁ జోరకు లని యేర్చిపట్టెదము
వారుదక్కఁగ మనవారికి సొమ్ము
కోరికై కొన నెన్నిగుండెలు గలవు ?
వినుమయ్య యిఁకఁ బదివేలు నేమిటికి
జననాథవర్య ! వైష్ణవులుదక్కంగఁ
బెఱవార లవి కనుపెట్టి కైకొనఁగ
వెఱతురు తుదిఁ బదివేలు చెప్పినను
అని యమాత్యులు పల్కునట్టివాక్యములు

(235. శ్రీవైష్ణవాపవాదాసహిష్ణుత్వశైలీవర్ణనము.)

విని రాజు చెవులకు వేఁడియైయున్న
జానకీపతి ! రామచంద్ర ! యటంచు
వీనుల హస్తారవిందము ల్చేర్చి
యాచందమున వార లాడిన తెఱఁగుఁ
జూచి పోనీక రాజుల చక్రవర్తి
కడుఘోరమైన యీకష్టవాక్యములు
నుడువంగ మీకు నీనోళు లెట్లాడె

(236. శ్రీవైష్ణవస్వాభావికమహిమ.)

శ్రీవిహారుని నింద సేయు పాపంబు
శ్రీవైష్ణవుల నుతి సేసిన నుడుగు

శ్రీవైష్ణవుల నింద సేసినదోష
మేనిధిఁ బాయు మీ రేమిసేయుదురు
కలుషాలవాలసంగతలతాజిహ్వా
లలవరించినబ్రహ్మ ననుటయె కాక
యనుచు నాగ్రహవృత్తి నంతటఁ బోక
మనుజేశుఁ డనియె నమ్మంత్రివర్యులకు

(237. శ్రీవైష్ణవాపరాధిజనదండనాదిప్రస్తావము.)

శ్రీవైష్ణవుల నింద సేసినమిమ్ము
వేవేగ నాజ్ఞఁ గావించుటే నయము
పదరి యిప్పుడు మిముఁ బట్టి శిక్షింపఁ
దుదలేనియీజగత్తులు నన్నుఁ జూచి
తనకు నిష్టము సేయఁ దలఁచినయట్టి
తనవారిఁ జంపించె ధరణీశుఁ డంద్రు
తొడింబడ నిదియనందుగ వారిమీఁద
సడి వైనఁ జూతురు చపలమానసులు
కావున నారీతిఁ గాక లోకైక

(238. శ్రీవైష్ణవనిరుపమమాహాత్మ్యాదికథనము.)

పావను లీర్ష్యాతాపారకల్మషులు
నహగతమదమాను లంత్యమోహాయు
లపరిమితజ్ఞాను లమరసన్నుతులు
రామచంద్రాయత్తరతులు నన్నేలు
స్వాములు నైన వైష్ణవులు చోరకులు
గారని యే బాసఁ గావింతు నిపుడు
శ్రీరమావిభుఁడు సాక్షిగ నొండు నేల
జగదేకనాయిక జానకీదేవి
జగదేకనాథుండు జానకీవిభుఁడు

పురుడింప నుభయవిభూతులు వార
లిరుపురిగతి గడియించి రా రరయ
వారినందనులు శ్రీవైష్ణవు లెల్ల
వారిపదార్థముల్ వారు గైకొనిన
వారిఁ జోరకు లనవచ్చునే మీాకు
నారక పలుమాఱు నుచితంబు దక్క

(239. శ్రీకులశేఖరభూపప్రతిజ్ఞాప్రకారము.)

యది విచారించిన నాగమాంతముల
విదితమై మునులచే వెలయునర్థంబు
ధీరత నొండుప్రతిజ్ఞ చేసెదను
పారమార్థము గనిపట్టిన వినుఁడు
పరవధూ పరధన పరనింద లొల్ల
రలయంగఁ గలరోన నైన వైష్ణవులు
పదివేలు మీాతోడఁ బలుకంగ నేలఁ
ద్రిదశు లచ్చెరు వంద దివి భువి క్రిందఁ

(240. క్రూరసర్పమూలకదోషసంశోధనప్రతిజ్ఞావైఖరి.)

గోరి వైష్ణవచోరకుండు లేఁ డనుచుఁ
గ్రూరసర్పంబు నారూఢిఁ బట్టెదను
లేనిసిగ్గెంబు తేలిక నాఁడబంబు
వానికిఁ రా నిచ్చి వారించు టొప్పు.
స్వాములు తనకు శ్రీవైష్ణవులెల్ల
నామహాత్మునిబంట నైనట్టియేను
వారలకై సపవాద మింతయును
వారింతు నేనని వసుమతీవిభుఁడు
పన్ని నే వారలపై నింటఁ దీర్ప
కున్న స్వామిద్రోహ మొదవెడు ననుచుఁ

(241. కుంభస్థితక్రూరసర్పవిషపరీక్షాక్రమము.)

గుంభమధ్యమునఁ గర్కోటకనామ
కుంభీనసము నిడుకొని తెం డటంచు
నెట్టనం దెప్పించి నిశ్చలవృత్తిఁ
జుట్టాలు మంత్రులు సుతులు చారికులు
ననుచరు లినమృగాంకాన్వయుల్ పౌర
జనులు చూడఁగఁ గృతస్నానుఁడై వచ్చి
వెనక వింటిమి మేము వినమని యనక
వినుఁడు నా ప్రతిన భావించి కన్గొనుఁడని
పంచాస్త్రగురుపాదభక్తు లీసొమ్ము
వంచించి కైకొన్నవారలు గారు
శౌరిసాక్షిగను వైష్ణవులు చోరకులు
కారు మున్మాటికిం గారు కా రనుచుఁ
ద్రిజగంబు లెఱుఁగఁ దద్దివ్యకుంభమున
భుజగంబుతోడ మున్పుగఁ బెట్టియున్న

(242. శ్రీరామప్రత్యక్షవైఖరివర్ణనము.)

హేమపుఘుటికఁ దా నెత్తె నెత్తుటయు
శ్రీమనోహరి యాశ్రితవత్సలుండు
రంగనాయకుఁడు శ్రీరఘుకులాన్వయుని
సంగతి మరకతశ్యామవిగ్రహము
నేర్చినయమ్మను నెడవెన్నచాయఁ
జేర్చినపసిఁడిపింజియయుంపపొదలు
వేదండశుండంబు విరసంబులాడు
కోదండ మూఁతగాఁ గొన్న కెంగేలు

(243. శ్రీరామదివ్యస్వరూపదర్శనము.)

చుట్టినగోణంబుచుంటువోఁ బెనఁచి
కట్టినతళుకుబంగరుపట్టుదట్టి
కటిమొర మించుబంగరుకుప్పెతోడ
నటనఁ జూపట్టుసొన్నాళంపుసురియ
వెలిదామర వికవికనవ్వువాలు
తెలిగన్నులును నెలతీరునామంబు
వెలఁదినవ్వులు నరవిరిమోము మీఁద
విలిసిల్లుసన్నంపు విడియంపురేఖ
వెడదయురంబుమై వెన్నెలసోగ
యొడికంబు చూపినయుపవీతలతిక
కంబుకంఠంబు చక్కనిముద్దుమోము
బింబాధరంబుమై బెరయులేనగవు
మకరకుండలములు మణికిరీటంబు
నకలంకకేయూరహారజాలములు
నొసరికలై యొప్పునొకపాద మూఁది
యినకోటికోటులహెచ్చుతేజమున
వలపలికడపంటవలఁద్రిన్నెచూప్పలి
వలనొప్ప తమ్ముఁ డవ్వలనొప్ప దెసల
దళుకెత్త నపుడు సీతాప్రాణనాథుఁ
డలభూమిపతికిఁ బ్రత్యక్షమై నిలిచి

(244. శ్రీరామసంభాషణప్రకారము.)

కరమునం దనభక్తుకరముఁ దెమల్చి
కరము దైవాఱంగఁ గౌఁగిటం జేర్చి
భాగవతోత్తంస ! పరిపూర్ణహృదయ !
యోగికైరవచంద్ర ! యుర్వీశచంద్ర !

భూవర నాకంటెఁ బొడవుగాఁ దనదు
సేవకులందు నీ సేయుభక్తికిని
మెచ్చితి నీవు కామించినవరము
లిచ్చెదనన విని యింపు రెట్టింపఁ
గులశేఖరుఁడు రఘుకులనాథపాద
జలజాతములఁ జక్కఁ జాగిలివ్రాలి

(145. కులశేఖరరచితశ్రీరామస్తుతివర్ణనము. రామాయణసంగ్రహము.)

దశరథనందన ! తాటకాజైత్ర !
దశరథకౌశికాధ్వరవిఘ్నహరణ !
హరచాపభంజన ! యవనిజారమణ !
పరశురామాభంగ పటుతపోహారి !
గురువాక్యపాలన ! గుహవంద్య ! మౌని
వరదాయి ! దండకావనభూవిహారి !
ఘటజసన్నుత ! మౌనికులనత ! పంచ
వటవాస ! రాక్షసవరగర్వహారి !
ఖరదూషణాదిరాక్షసకంఠదళన !
శరభిన్నమారీచ ! శబరీప్రసన్న !
వాలిశాత్రవ ! మాల్యవద్గిరివాస !
పాలితసుగ్రీవ ! పౌలస్త్యవరద !
కంధిబంధన ! దశకంఠసంహారి !
బంధురనిర్జరపతిముఖప్రణుత !
భూమిజాసంయుత ! పుష్పకారూఢ !
స్వామి ! రాఘవ ! భరద్వాజపూజార్హ !
సాకేతపురనాథ ! జగదేకనాథ !
నాకులస్వామి ! వైనాకులస్వామి !
మొదలైన దివిజులు మునులు వేదములు
ముదలకింపఁగరానిమూర్తివి నాకుఁ

శుభముహూర్తమొసంగ నాసుమకోమలాంగిఁ
గమలాక్షునకుఁ జేరకాంతుఁ దర్పించె

నపుడు వధూవరు లాననాబ్జముల
నపరిమితోత్సాహ మడర వీక్షించి
సగుడ జీరకము మస్తములఁ దోఁద్తోన
సిగుకొత్తువేడ్కల నిడి రొప్పుమిగుల
రాయంచపై నెక్కు రాకేందువదన
యూయంచ రారదుం డలరంగ వీణ
వాయించ, వడఁకుచల్వలకొండచూలి
పాయకకూడి శోభానపాడంగ
నరవిందనేత్రున కాత్మసంజాత
వరవైభవముల వివాహంబు సేసి

జనకుండు మును రామచంద్రున కొసఁగు
ననువున మితిలేనియట్టి సంపదల
సరణంబుగా నిచ్చె నప్పు డమ్మంత్రి
వరు లరువంది యవ్వసుమతీశునకుఁ
దమసేయునేర మంతయు విన్నవించి
యమితాపరాధుల మని దైన్యపడుచు

(150. సచివకృతాపరాధక్షాపణాదిక్రమము.)

మును దాఁచినట్టిసొమ్ములు భయపడుచుఁ
గొనివచ్చి యెదుటఁ గ్రక్కునఁ బెట్టి సారిది
నిల వ్రాలి నీదైన యీమహామహిమఁ
దెలియ కీగతిఁ జేసితిమి దమ నింకఁ

జేకొని నీ వాజ్ఞ చేసిన మేలు
కాక పెద్దలఁ జూచి కాచిన మేలు
నీచిత్తమునఁ గరుణించి వారలను

జూచి లెమ్మనుచు నానుగుణాంబురాశి
యేల కొంకెదరు మీ కేమి సేసెదరు
శ్రీలలనాధీశుచిత్త మట్లుండె.

(251. భక్తపరతంత్రత్వప్రకటనము.)

వెఱవకుఁ డని గారవింప దుందుడుకు
మఱచి సంతోషాబ్ధి మగ్నులై రంత
నాయాదిదంపతు లారాజయోగిఁ
బాయకుండిరి భక్తపరతంత్రు లగుచు

నటుమీఁదఁ దనుఁ బోలునట్టికుమారుఁ
బటుగుణోదారుని బట్టంబు గట్టి
సరవిమై వైష్ణవజాలంబుఁ గూడి
హరిభజనాసక్తుఁ డై యుండె నంతఁ

(252. శ్రీరామాయణశ్రవణవైభవప్రస్తావము.)

ప్రతిలేనియట్టి శ్రీరామాయణంబు
హితుఁడైన నిజపురోహితునిచే వినుచు
నతిశయిల్లుచు నుండె నమ్మహాకథకుఁ
దతిభక్తిపరవశుఁ డైన భూపతికి
ననిశంబు సీతాపహరణంబుపట్టు
కనుమాటి వినుపింపఁగా నొక్కనాఁడు

పనివడి నా కొక్కపయనంబు గలుగఁ
దనయుని రావించి ధరణీశ్వరునకు
వాణీవిలాసవాగ్వైఖరుల్ మెఱసి
రాణింప నీవు పురాణంపు నేఁడు
వినిపింపు మనిచెప్పి వీడ్కొల్పుఁ దండ్రి
యనుమతిం బౌరాణికాత్మసంభవుఁడు

(253. రామాయణభట్టశరీర భూషాదివర్ణనము.)

సావిగన్నెర పూవు చాయనీర్కావి
ధోవతి మీఁగాళ్లతో నొఱయంగ
ధౌతమై పురిగొని తనరుయజ్ఞోప
వీతజాతం బురోవీధి నర్తింప

మడతవిప్పక నడుమునుగట్టుచాయ
జడిసినతోఁపుపచ్చడ మింత జాఱఁ
డాలికెవెల్లపుత్తడి నైనదర్భ
వేలిపవిత్రంబు వెడవెడఁ దిరుగ
నవిరళంబుగ జాతినట్టినెన్నొసలి
ధవళోర్ధ్వపుండ్రంబు తనరారుచుండఁ
బెడతటిమై జాఱి వెట్టినచింపి
ముడుతకుళ్లాయి కిమ్ముల మిట్టిపడఁగ
దట్టమై పొదిగల్గి తరవాయి బెట్టి
కట్టినపెనుపుస్తకము చంక నలరఁ

(254. సభామంటపస్థలప్రాప్తిక్రమము. రామాయణశ్రవణరీతి.)

జనుదేఱఁ గువలయేశ్వరుఁ డారగించి
యనుపమ మణిమంటపాసీనుఁ డగుచు
హితులు మంత్రులుఁ బురోహితులు బాంధవులు
సుతులు వైష్ణవులు రాజులుఁ గొల్వు సేయ
శ్రీరామకథ వినఁ జెలు వగ్గలింపఁ
బౌరాణికుని బిల్వఁ బొఱుఁడటంచు
నుడిగంబు సేయుచు నున్నసేవకుల
బడిపడి తనుబిల్వఁ బంపునయ్యెడకుఁ
నరుదెంచి సంతతహరిభక్తిరస్తు
ధరణీశ ! యని యక్షతము లిచ్చి యతని

(255. శ్రీరామాయణపఠనక్రమము.)

యనుమతి నుచితాసనాసీనుఁ డగుచు
వినయ మేర్పడఁగ నవ్విప్రపుంగవుఁడు
తరవాయిఁ గైకొని ధవళాక్షుఁ దలఁచి
నెరి దపస్స్వాధ్యాయ నిరతప్రమోద
ధరుఁ దపస్వివాగ్విదాంవరభక్తి
పరనారదంపరి పప్రచ్ఛ భవ్య
వాల్మీకిమునిపుంగవువా యని నుడివి
కేల్మోగిడించి భక్తి నమస్కరించి
యనిశంబు శ్రీరామ యని మధురముగఁ
దనరుచుండెడు కవితాశాఖ యెక్కి

(256. శ్రీరామాయణకథాసంక్షేపక్రమము.)

పలుకుచుండెడు నాకు భవకోకిలంబుఁ
దలఁచి యంజలిఁ జేసి తదనంతరమునఁ
బదపదార్థంబు లేర్పడఁ జాల కింపు
లుదయింప రసరీతు లుప్పొంగుచుండ
నగపడి కత చెప్పినటువలెఁ గాక
సొగయఁ బ్రత్యక్షంబు చూచినట్లుండ
వెనుకఁ ద్రొక్కక రసావేశంబు పలికిఁ
గనుపట్ట మారీచుకథఁ జెప్పి చెప్పి
చొప్పుగా విభుని కచ్చోటు నీ వెపుడుఁ
జెప్పకు మని తండ్రి చెప్పినకతన
సతతంబు సురల నాశ్చర్యమొందించు
నతనితుర్యపుభక్తి నరయనికతన

(257. సీతాపహరణవార్తాశ్రవణఖేదప్రస్తావము. భక్తిపారవశ్యక్రమము,)

వరుసతో ముందరవచ్చుకార్యంబు
నరయక సీతాపహరణంబుపట్టు
చెప్పఁ జెప్పినఁ గులశేఖరాధీశుఁ
డప్పుడు ప్రత్యక్షమైనయట్లుండఁ
బటుతరనిజభక్తిపరవశుఁ డగుచుఁ
గటము లుత్కటములై కంపింపఁ గనలి
మున్నింటి నరసింహమూర్తియో యనఁగఁ
గన్నుల విస్ఫులింగము లుప్పతిలఁగ

(258. శ్రీకులశేఖరభూపప్రతిజ్ఞాప్రకారము.)

నడుగక సింహాసనము డిగ్గనుఱికి
తడయక రామచంద్రద్రోహిఁ బట్టి
యీక్షణంబున నురవెడఁ జొచ్చిరేని
శిక్షింతు నెందుఁ జొచ్చినఁ బోవనీను
మునుకొని యరకాలములుగాడకుండ
ననుఁగన్నతల్లిఁ గ్రన్నన రాముఁ గూర్తు
నని యుద్ధసన్నద్ధుఁడై పరిచరులఁ
గనుఁగొని వాజి వేగమ తెం డటన్నఁ
జెవితీరు నెరిగందసిరియును వెన్ను
సవరనమించు పంచారంబు బటువు
నున్ననిమేసికన్నుల చక్కఁదనముఁ
దిన్ననినెమ్మోముఁ దెలివైనగొరజ
బాగును నురములోపలి యాయితంబు
సోగైనవాలంబు సొబగునెన్నడిమి
సైకంబు నడలోనిసరసత పరువు
జోకయుఁ గల్గి యించుకవెల్తి లేక
మదమును గమనంబు మనువు నిబ్బరము

నుదుటును నదుటును నొఱపును జాఱుకుఁ
బూని చిత్తరువునఁ బొసఁగంగ వ్రాయ
రానిబిత్తరపుసామ్రాణితేజీగి

(259. భక్తిపాలవశ్యత్వరాకాయణవర్ణనము.)

పురుడింప నిల నల్లపూసలు నెఱయు
వెరపున బొలియంబు విఱిచిన గచ్చు
పల్లంబు నింద్రగోపంబు టుల్లారు
బల్లెంబు కపిలోకభర్తవాలంబు
కలికిచిల్కలకొల్కి కఱివంకబొమలు
దలపించి సింగిణీతరకసంబులను
జట్టికేవడముమిం చులకరాచూరి
పట్టుపట్టియు గనుపట్టుపట్టంబు
పఁసిడిజంగిలు నెడపలకవజ్రములు
పొసఁగి చూపట్టుకెంపులమోగముట్టు
వరరత్నహారంబు వల్లుదైనమెఱుఁగు
బిరుదుతలాటంబు పెట్టుపక్కెరయు
నొనరంగ సంజోగ మొనరించి మిగుల
ననువొందుబిరుదుసోయగము దీపింపఁ
గమలనాళంబులఁ గబళించునంచ
రమణఁ గళ్యము బాగురాగమరికించి
హరిగిరిచుట్టు తారాళిచందమున
వరరత్నహారంబు వలనొప్పచురడ
బాగొప్ప నుదయాద్రిభానుబింబంబు
లాగునం బట్టుతలాటంబు చెలఁగ
వనజారిఁ జొదివినవనదంబుకరణి
ఘనతరం బగుకంచుకము తేజరిలఁగఁ

బట్టంపుసాహిణి బాగుగా నెదుటఁ
బట్టిన చూచి భూపాలశేఖరుఁడు

(260. కులశేఖరతురగారోహణప్రకారము.)

ఖగపతిస్కంధంబుఁ గైకొన్న శౌరి
పగిది నత్తురగంబుపైకి లంఘించి
రాగెలు బిగియించి రభసంబుతోడ
వాగియు సడలి చువ్వన రెండుగడల
దాఁటించి ధేయని తరులు గావించి
యాటోపకోపంబు లడరఁ దోడ్తోన
నుడువీథి నెఱమంట లుమియంగఁ జికిలి
యడిదంబు జళిపించి యార్చి నార్చుటయుఁ
జెవులు నిక్కించి గొజ్జికితోఁక నిగుడఁ
బవనవేగముఁ గ్రిందుపఱచువేగమునఁ
బనుపడ నోరిలోపలఁ గాళ్లు వెడలె
ననఁగఁ జెచ్చెరఁ గోలయనువున డేగ
వడువునఁ బెనుసాళువమురీతి లగడు
వడి పెటల్ గుండుకై వడి వడి మీఁటి
కెరలుచుఁ గదలి సింగిణివింటికోల
కరణి ధురీన చక్కఁగఁ దీఁగెసాగి

(261. పంచభూతవైపరీత్యప్రస్తావము.)

దిరదిర దశదిశల్ కెరిగి ఘూర్ణిలఁగ
ధరణి యభ్రము రసాతలముఁ గంపింపఁ
బథఘట్టనోద్ధూతపాంసువుల్ విష్ణు
పదమెల్లఁ బొదువ నిబ్బరము నబ్బురము
గదుర మనోవాయుగతులఁ గీడ్పఱచి
కదలించు తనపతికదలిక యెఱిఁగి

కదలె లంకాభిముఖంబుగా నపుడు
త్రిదశులు గురిసిరి దివిఁ బుష్పవృష్టి

(262. శ్రీగోవిందప్రత్యక్షసేవాప్రదర్శనాది. ద్రవిడప్రబంధరచనాక్రమము.)
శ్రీరంగక్షేత్రమహిమ.

నాతఁటి గోవిందుఁ డతనిభక్తికిని
ప్రీతుఁడై ఘననిత్యబృందంబు గొలువ
నరుదార వైనతేయారూఢుఁ డగుచు
నరుదెంచి యయ్యోగి హయముతోఁగూడ
జనులు నిర్జరులు వాసవముఖ్యు లెల్లఁ
గనుఁగొని వెఱఁగందఁ గరుణ దైవాఱ
ననుపమమణివిమానారూఢుఁ జేసి
కొని యేగె నిత్యవైకుంఠంబుకడకుఁ
దొలుత నయ్యోగిచంద్రుఁడు నూఱుపాట
దలుకొత్త నేప్రబంధముఁ గావించె
నందు ముప్పదిపాట నారంగనిలయు
వందితామరునిఁ గైవారంబుఁ సేయు

(263. గ్రంథపఠనశ్రవణాదిఫలశ్రుతికథనము.)

కడమ డెబ్బదిపాట క్రమ మేరుపడఁగఁ
జెడనిసంపద లిచ్చు శ్రీవేంకటేశు
శ్రీరామసోదర శ్రీరాము తొంటి
శ్రీరాము నభినుతుల్ సేయుచు నుండు
పదిలుఁడై యయ్యోగిభక్తచారిత్ర
మెదిరెడు వేడ్కతోనిల నెవ్వఁడేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నతిసేయ
నెనలేనిసంపద నెనసియుండుదురు

(264. కావేరీతటస్థితనిచుళా [ఉఱైయూర్] నాయకనగరవర్ణనము.)

కావేరిదక్షిణాంగణసీమ నిచుళ
నా విలసిలు నొక్కనగరరత్నంబు

అందలి మణిమయహర్మ్యమయూఖ
బృందముల్ నిచ్చలు బీఱెండ గాయఁ
జదలేట మెలఁగెడు చక్రదంపతులు
పొదలెడువేడ్క నెప్పుడుఁ బాయకుండు
నిరుపమగురుకళా నిధులును భోగి
వరకవి కేతు భాస్వద్బుధముఖులు
గలిగి యయ్యమరలోకముచెలువెల్ల
గిలిమి యాపురము మిక్కిలి నొప్పుచుండు

(265. రాయచోళోత్తమల్లాఖ్యభూపాలరాజ్యపరిపాలనక్రమము;)
శ్రీరంగనాథసేవాప్రకారము.

జనవినుతుఁడు రాయచోళోత్తముల్లుఁ
డనఁనొప్పురాజేంద్రుఁ డాపురం బేలు

నారాజదేవేంద్రుఁ డట నొక్కనాఁడు
శ్రీరంగధాముని సేవించి మగుడి
తనపురంబునకు నెంతయు సంభ్రమమున
జనుచుండి వేఱొక్కజాడగా నరిగి
కలువల మించు చెంగలువల మెలఁగు
నలుల రాయంచతొయ్యలులఁ గొక్కెరల

కవలఁ బిసాళిజక్కవల నొప్పారు
తొవల నెత్తావిచెందొవల బంగారు
తమ్మిల మీలమొత్తమ్ముల శైవ
లమ్ములఁ గ్రౌంచజాలమ్ములఁ బొలిచి

యల్లన నెత్తావు లడరు దెమ్మెరల
జల్లుబోరాడు కాసారంబుఁ గాంచి

(266. కనకకమలజనితశ్రీలక్ష్మ్యంశకన్యకాదర్శనప్రస్తావము.)
భూపాలసంతోషాది.

యందుఁ దోయములోన నరిగి మధ్యంబు
నందుఁ గాంచనతోయజాంతరసీమఁ
గమలాంశజాతయై కమలయుం బోలెఁ
గొమరారు నొకరాచకొమరితెఁ గాంచి
నెలపొల్పుఁ గన్న వెన్నెలపుల్గుకరణి
బలువైననిధిఁ గన్న బడుగుచందమున
సంతసంపుచుఁ జేరఁ జని నిచుళేంద్రుఁ
డంతరంగము ప్రేమ నంతంతఁ బొదలఁ

(267. అంతఃపురాగమనము. పట్టమహిషీసంతోషాదివర్ణనము.)

దళుకునెత్తమ్మిపుత్తడిబొమ్మరింటఁ
బొలుపొందురత్నంపుబొమ్మచందమునఁ
జెలువారుబాలికం జేకొని పుత్త్రి
చెలువున భావించి చెలఁగి యారాజు
తనపురంబునకు నెంతయు వేడ్కతోడఁ
జనుదెంచి నిజనివాసముఁ బ్రవేశించి
తనయులు లేమిఁ దద్దయుఁ బొక్కుచున్న
తనపట్టమహిషి కాదరము రెట్టింపఁ
బద్మిని యనుపేరఁ బాటింపుఁ డనుచుఁ
బద్మజయైన యాపసిబిడ్డ నొసఁగఁ

(268. రాజమహిషీకలితపద్మినీనామధేయప్రకారము.)
పద్మాఖ్యకన్యకాభివృద్ధిక్రమము.

నాబాలఁ గైకొని యాత్మ నుప్పొంగి
యాబాలశశిఫాల యనురక్తి మీఱఁ

గొడలేనినెమ్మది గొనకొన్నకూర్మి
పొదలుగారాముసఁ బోషింపఁదొడఁగె
నాళీకసంభవ నవచంద్రరేఖ
వోలెనానాట సొంపులు మించి ప్రబలి
మొగినీలములరంధ్రముల నెన్నుకురులు
నిగురుజందురువంక లెన్నునెన్నొసలు

(269. ఆపాదమూళిభాసురసౌందర్యవిశేషవర్ణనము.)

డిగనివిండ్లకు నెక్కుడించుభ్రూలతలుఁ
దొగమొత్తముల నీళ్లఁ ద్రొక్కుకన్నులును
బెలుచశంఖము మొఱపెట్టించుగళముఁ
గెలసిచక్కెర నుడికించు పల్కులును
గిసలయంబుల వణకించు కెమ్మోవి
బిసముల నీరాకఁ బెట్టుబాహువులు
వసజాతములఁ దలవంపించునడుగు
లొనరికమైయొప్ప నొప్పునాతన్వి
ధగధగందళుకొత్తు తలిరంపకాని
చిగురుకరాచూలి జీవరత్నంపు
చక్కనిగుమ్మ వాసనల పూరెమ్మ
చక్కెర కవణాల సాంబ్రాణి తేజి
యపరంజినక్క మోహానములచొక్క
కపురంపులప్ప సింగారంపుకుప్ప
చిలుకలకొలికి గొజ్జగిపువ్వుములికి
తొలుకరిమించు కంతుని కేళిఋంచు
ఇంచువేలుపుతీఁగ యొలమించుసోగ
చంచరీకాలక శశిఫాలఫలక
పలకవజ్రపుఁదల్కు బంగారుకళుకు
కలుకుల నెఱివేణి గలకీరవాణి

(270. శ్రీరంగనాయకవైభవాదిశ్రవణప్రస్తావము.)

యౌవనాధిక్యప్రాప్తిక్రమము.

వాణీశనుతపాణి వనజాతురాణి
రాణించుకలువ వారనిముద్దుజెలువ

యున నిండుజవ్వని యై రంగవిభుని
సనుఁగులోఁగూర్మి యొయ్యనలోకలోత్త
నిలకు మింటికి సూత్ర మొసఁగించి మంచి
వెలఁది చల్లనియేటివెలదిని గాంచి
పొలపు కెంజెడల గొల్లులబోదు గలిగి
తళుకొత్తుచంద్రకాంతంపుదొట్టులను
వేడుక నిడి చేసి వీవనిజోలఁ
బాడుచు రాతికిఁ బ్రాణంబుఁ దెల్చి
మునులడెందంపు దమ్ములనిల్చి సిరుల
మొఁనసిన యడుగుదమ్ముల నొప్పువాని

పదియాఱు వన్నియపచ్చ రింటెంబు
గదియ రింగులువారఁ గట్టిచవాని
బుట్టుచు జగములు పుట్టించువాని
బుట్టినిల్లగు తమ్మిపొక్కిలివాని
నల దేవమణియు ఘంటాభరణంబు
గలిగి ఘల్లనిమ్రోయు కాలియందియల
కంచుమించుగ నేలఁ గాలూందనీక
మించి మేఘంబులమీఁదఁ బాఱుచును
జెలువారుదొలుబల్కు సెకలింపు లెసఁగఁ
బొలుచుపుల్గులరాయబొల్లని నెక్కి

చొప్పడం ద్రొక్కనిచోట్ల ద్రొక్కించి
యొప్పెడు దేవరాహుత్తరాయునిని

నెఱి నెండకన్నును నీడక న్నెపుడు
నెఱుఁగనివాఁ డయ్యు నెరరార నెండ
కన్నును నలసీడకన్నును గలిగి
క్రొన్ననవిలుకానిగురుఁడై నవాసిఁ
గడపటఁ గడుపులోఁ గాళ్లుండఁగాను
పుడమిపైఁ బుట్టక పుట్టెఁబో మ్మనుచు
వేయినోళులతోడ వినుతులు మునులు
సేయంగఁ గన్నులే చెవులుగా వినుచుఁ

బలుకులు గురువునాఁ బ్రబలి నమలక
ములకలపెనుబాన్పుపై నొప్పువాని
పొట్టంపు నెట్టె పు పొందు నీరెండ
చుట్టుదారల కరాచూలిమీఁదటను
బంచెవన్నెలతేజిపై వానిమామ
మించుల నదలించుమించుల గలిగి
కడెఁదిరాకాసిమూఁకలఁగన్న బొబ్బ
లిడుపోటుముట్టుపై నెనయించువాని

(271. శ్రీరంగనాథాఖ్యవరనిశ్చయప్రకారము.)

రంగనాథుని రమారమణు రాజసము
శృంగారమును రూపు చెలువంబు సిరులు

నెఱతనంబును గల్గునేర్పరి యనుచు
గుఱుతుగ నలపరాంకుశముఖ్యమునులు
పలికిన దివ్యప్రబంధరత్నముల
వలన నిచ్చలు విని వరునిగాఁ గోరి
తనమది నతనిపైఁ దలకొన్నకూర్మి
నినుపాఱ నాపద్మనీరాజవదన
చింతించి వలపులఁ జిక్కి లోఁజిక్కి

యెంతయుం దమిఁ జిక్కెనో పెల్లఁ దక్కె
పన్నుగా నరజాఱుపయ్యెదం జేర్చుఁ
బన్నినతమి నాఘుపయ్యెదఁ జేర్చు

నుడుగక నీరు కన్నుల నాన నిలుపు
నుడివిన సైప కన్నులనాన నిలుపుఁ
గలసెద నని కోరికలలోనఁ గాంచుఁ
గలసి మేల్కని కోరికలలోనఁ గాంచు
గాంతు నెన్నను వినుకలితనంబునను
గాంతుఁ జెప్పిన వినుఁ గలితనంబునను

(272. స్వమనోరథవిలాసనిశ్చయాదిక్రమము.)

ఈరీతిఁ దనలోన నిగురొత్తుకోర్కె
సారెసారెకు దీఁగసాఁగ రంగేశు
డాయక పాయక తలఁపు లేకములు
సేయక రాయక చికిలిచన్మొనలు

కుచ్చక మెచ్చక కొనసాఁగి వలపు
లెచ్చక యిచ్చక మిటుసేయకున్న
నేరీతి వేఁగింతు నే నంచు చింతఁ
గూరిన యారాచకూఁతురిఁ జూచి
చెలులెల్ల మతులఁ జర్చించి యీచెలువ
చెలువ మి ల్లేలొకో చెలువంబుఁ దక్కె
చెలులఁ జేరదు వింతచెలువంబుఁ దాల్చె
చెలువార నెటువంటిచెలువునిమీఁదఁ
దలఁపు చేకూరెనో తరళాక్షి కిపుడు
....

తఱివేచి చుట్టమై గాయచందమునఁ
దరితీపు సేయుచు దరితీపువింట

నీనారిపై మారుఁ జెలఁదేటినారిఁ
బూని నెత్తావితూపుల నేయఁబోలు
రామాభిరామ నీరామ నారామ
సీమం బరాకు సేసినఁగానియింక
బలవంత మగువంతఁ బాయ దటంచుఁ

(273. ఉద్యానశోభాదివర్ణనము. ఉద్యానవనప్రవేశలీలాది.)
వసంతకాలశోభాప్రలోభనాదివర్ణనము.

జెలు లంతఁ దమపొంత చెలువదోకొనుచు
మందారమాధవీమాలతీతిలక
చందనశారదసాకారసరళ

పూగపున్నాగజంబూభూజధూప
నాగకేసరనీపనారంగవకుళ
పనసపాటలపారిభద్రబంధూక
ఘనసారతింత్రిణీక్రముకజంబీర
తరులతాముఖములఁ దనరు నుద్యాన
మరుదార సొత్తెంచునపు డేపు మీఱి
వృద్ధభావము మాన్చి వృత్తాళిఁ గాయ
సిద్ధిఁబొందఁగఁ జేయుసిద్ధముఖ్యుండు
కంతునెచ్చలి వేల్పుగములవిందులకు
సంతసం బొదవ వసంతుఁ డేతేరఁ

దోయజబాణుకత్తులనారు వోఁత
నామెడం దలిరించె నవనీజతతులు
విరహులడెందముల్ విదళింప బిట్టు
దొరిగెడురక్తంబుతోఁ దొప్పదోఁగి
రాగిల్లుమరునఖరంబులో యనఁగ
బాగొప్పెఁ గింశుకప్రసవాంకురంబు

లీయింతిచనుగవయెడ రంగవిభుఁడు
పాయకయుండుఁ జొప్పడు మీఁద ననుచుఁ
దెలిపెడిగతి మిండతేఁటిమొత్తంబు
లలరుగుత్తులయెడ పలరి చూపట్టె

నప్పు డారాజకన్యకచెలుల్ చెలిమి
చొప్పడఁ దనుఁగూడి జోడుగా నడుప
జొబ్బిలుకమ్మకస్తురిగబ్బు లొరయ
గుబ్బచన్నులతళుకులు భిత్తరింప
మరుని సామ్రాజ్యరమాదేవికరణిఁ
దరుణులతోడ నెంతయు నొప్పు మిగిలి
వలపలిచలిగాలివలన నల్లాడు
వెలఁది హుంబాళెలె పీఁచోపులుగను
దళుకొత్తుతలిరుబద్దలు సవరించి
బలువిడి గోయిల సడవాళ్ళు నడువఁ

దనరారు చిలుక మొత్తపువందిజనము
తనదుముంగల బిరుదము లుగ్గడింపఁ
బొదలఁ దుమ్మెదనకీపులు బిట్టుమొఱయఁ
బొదలుచుఁ జదలఁ బుప్పొడిదుంము తెగయ

(274. వసంతకాలపంచబాణాదివిలాసప్రకారము.)

వడివసంతుఁడు దళవాయియై నడువఁ
గడుసొంపు మిగిలి చక్కఁదనంబు లెసఁగు
పంచవన్నెలతేజి ఘడివాగె నడువఁ
బంచబాణుఁడు విజృంభణవృత్తిమెఱసి
మిసమిస మనుచుఁ గ్రొమ్మించులు గలుగు
పసనికర్ణికలును బసిఁడిఘంటలును

గ్రొమ్మించు చెంగల్వ కుచ్చులవెలఁది
తమ్మిలేఁదూఁడుదంతపు గోడియలను
దిలకించు పవడంపుఁ దీఁగెత్రాఁడులను
బలువన్నె విరుల కుప్పడ మైనపడము
నలరు మొల్లలవెండి యనుసులతోడఁ
జెలువొందు పూఁదీవెసెల గొమ్మకొమ్మ
గొనబుచూఁపట్టు కుంకుమపువ్వు వలుపు
నొనరిక చిగురాకు టొరఁగును గలిగి
యలరారు చిన్నాణ మైన యందలము
బొలుపొంద రాయంచబోయలు మోవ
నంచలవలరాయఁ డావేళ నేగు
దెంచి యచ్చోట వర్తింపుచునుండె

(275. రాజకన్యావనవిహారప్రస్తావము. కుసుమశోభాద్యాకర్షణప్రకారము.)

నత్తఱిఁ జెలరేగి యాకన్యపొత్తు
కత్తియల్ వనకేళిఁ గావింపఁదలఁచి
కెరలి గేదంగుల గిల్లి రాగిల్లి
పరిమళోత్పలములు బట్టి చూపట్టి
కదిసి గొజ్జంగులఁ గామించి మించి
తుదలేని పుష్పజాతుల రాసిరాసి
పోదఁము రండని పొదరిండ్లు దూరి
కదియుచు సుమవారిఁ గైకొన్నవారిఁ
జేరి చేముంచి గొజ్జెగి నీటముంచి
సారెకు నీరీతి సరసంపురీతి
విలసిల్లుచుండెడువేళ నామెఱుఁగు
తలిరుబోణులఁ జూచి తము దామె చొక్కి

(276. నానావిధవిలాసచేష్టాదివర్ణనము.)

విటపులు గొన్ని పర్వీన ప్రేమతోడఁ
జిటపొటలాడ రంజిలి విజృంభించి
తముఁజూడఁ గాన చేతనమూర్తులయ్యు
భ్రమసి చొక్కుచు నెంతెపల్లవింపుచును
నేలీల నను గూడి యీముద్దులాడి
కేలిమై బిగ్గఁగౌఁగిటఁజేర్చి నొక్కి

యరయంగ నిదియేల యాకలకంఠి
పరికించి యొకపాటఁ బాడినఁ జాలు
నంతయేమిటికి నయ్యమృతాంశువదన
వింతగాఁ దన్ను నవ్వినఁ జాలుఁ దుదిని
అదియేలఁ దనతోడ నాకీరవాణి
యదనెన్ని యొక్క మాటాడినఁజాలుఁ
దలఁప నాగతియేల తరుణి నామీఁదఁ
జలువవాతెర తేనె చల్లినఁజాలు
నదియేల తుదిని తోయజపాదపదము
ముదమున నామీఁద మోపినఁజాలు

నని కోరుచుండెడు నమ్మహీజములు
యనురాగ మెఱింగి యయ్యంబుజాననలు
సకలంక నిజరూపహావభావముల
వికసింపఁజేసి రవ్వేళ నాచెంత

(277. శ్రీరంగరాజాగమనము.)

రంగభూవిభుఁ డొనరంగ భుజంగ
పుంగవముఖులెల్ల బొలమరు లగుచు
జగడించు నిగమంపు సారమేయముల
డిగిన సూత్రంపుఁ బట్టెడలచేఁ బూని

సైరింపలేక యచ్చనలాడు తమిని
గూరినచింతఁ గూర్కొనుచుండు తటిని
అలరంగ విభుఁడు మోహనరూపరేఖ
నెలయించి మెలయించి యింపు పుట్టించి
యరుదెంచె తనదుగేహమున కవ్వేళ
మరుబారిఁ జిక్కి వేమరుఁ జొక్కుచున్న
చెలువచందముఁ జూచి చెలులెల్లఁ గదిసి
సొలవకొం డొరుమోముఁ జూచి యిట్లనిరి
డాయదు మనలతోడను జారువలువ
మూయదు చనుదోయి మోహనం బొదవఁ
జేయదుగానంబు చెలువారు వీనఁ
బూయదుకస్తూరి పొలుపొందునొసలఁ
దీర్పదు తిలకంబు తిన్నఁగా వీణఁ
గూర్పదు గేదంగి క్రొమ్ముడిచెంతఁ

(282. విరహవేదనాధిక్యసంతాపాది.)

జేర్పదు ముద్దురాచిలుకకు చదువు
నేర్పదు కంటిరే నే డెంతవింత
యలరంగపతిఁ జూచినప్పటినుండి
చెలువమారునిబారిఁ జిక్కిసొక్కెడిని
అలివేణి సింతసేయఁగవల దనుచుఁ
బిలిచి యెవ్వరిని ప్రియము సెప్పదము
కెలయుగీరంబు మిక్కిలి వాఁతరట్టు
పొలుచుగోయిల నన్న పొంపుడుచేయ
మలయ దుమ్మెదలు దిమ్మరిదిప్పకాయ
లిలఁ జందమామయెయ్యెడ బట్టుపాతి

పొలయు నీచలిగాలి సోమరిపోతు
ఎలయించు విలుఁ డన్న నెగపోఁతకాఁడు
కావున సురభి సాంకవలిప్తదేహు
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జింతింపరమ్మ
రామనామముఁ బదరక యెన్నరమ్మ
రామపైఁ గనకాంబరముఁ గప్పరమ్మ
వేగ నాగశయాను వేడికోరమ్మ
యోగీంద్రబృందవంద్యుని గొల్వరమ్మ

(283. విరహతాపోపశాంతిరచనావైఖరి.)

యనుచు శైత్యోపచారాదులుసేయ
మనసిజతాపంబు మఱియు రెట్టింప
నొకవిధంబునఁ జెలు లొకకొంతతడవు
నకుఁ దేల్చిరాజకన్యక బుజ్జగించి
రాకుమారిక యంతరంగంబుఁ దెలిసి
తోకొని చెలులు తోడ్తోనగరికిని

(284. ప్రియనాథవిషయకప్రశ్నాదిక్రమము.)

జినుదెంచి రంత నాజనవరేణ్యుండ
తనుజాతయున్న చందము విలోకించి
కదుఁ గూర్మివొదల సంగడిసెజ్జమీఁద
నిడికొని యొక్కమా టొలమి వాటిలఁగఁ
బరికింప నిన్నాళ్ల భావంబులేదు
పరచింతనొందెదె నీభామాలలామ

యని లిండుజవ్వనియగుట భావించి
తనలోనఁ దాన యెంతయు విచారించి
మాయమ్మ నీకెట్టిమగఁడు గావలయు
నీయెడ భయము లే కెఱిఁగింపు మనిన

ముసిముసినగవు కెమ్మోవిపై నిగుడ
నొస పరిముద్దుమో మొక యింతయెత్తి

(285. రంగనాథాఖ్యపరనిశ్చయనివేదనము.)
తదనుగుణసంతోషప్రాప్తిక్రమము.

పరునొల్ల నల పరాత్పరుఁ డైన రంగ
వరుని నావరునిగా వరియింపవలయు
నన విని కడు వెఱఁగంది యారాజు
తనుజాతఁ జూచి పద్మజభవాదులకుఁ

జర్చింపఁగా నగోచరుఁడైన విష్ణు
నర్చావతారుని నారంగధాముఁ
గోరుటయెట్లు నీకోరినయట్ల
కూరిమితోడఁ జేకూర్చుటయెట్టు
లిలలోనఁ బసిబిడ్డ లెఱుఁగమిఁ బిలిచి
యలచందమామ వెన్నడిగిన ట్లయ్యె
నని విచారముచేయునపుడు విన్వీధిఁ
గనకాద్రి నీలశృంగము వొల్చినట్లు

(286. రంగపతిప్రత్యక్షదర్శనప్రకారము.)

పసిఁడిరెక్కల తేజిపై నెక్కి రంగ
వసుధేశుఁ డఖిలదేవత లెల్లఁ గొలువ

నరుదెంచి ప్రత్యక్షమై రాజుఁ బిలిచి
కరమర్థిఁ బద్మినీకన్య నిమ్మనిన
జననాథుఁడెంతె విస్మయమంది రంగ

(287. చోళరాజకలితరంగనాథస్తుతిప్రశంసాది.)

జననాథుపాదకంజముల పైవ్రాలి
రంగ! పక్షీంద్రతురంగ! వేదాంత

రంగ ! సత్కరుణాంతరంగ ! యభంగ !
కౌతుకంబున నేఁడుగాఁ గృతార్థుండ
నైతి ధన్యుఁడ నైతి ననఘుండ నైతి
ననుచు సంతోషబాష్పాంబుపూరములు
కనుదోయి నుప్పొంగి కడలుకొనంగ

(288. పద్మినీరంగరాజపరిణయవైభవము.)

వినుతులు మఱియు వేవేలు గావించి
ఘనతమైపీఁడెల్లఁ గైసేయఁ బనిచి
నరసురాసుర యక్షనాగకిన్నరులు
వెఱఁగంద శ్రీరంగవిభునకుఁ బ్రేమ
ననుపమలగ్నంబు నందు లోకైక
జనని శ్రీపద్మినీ జలజాతనేత్ర
వరవైభవముల నుద్వాహంబుసేసి
యరణంబుగా నప్పు డాసతీమణికి
సిరిమించు పసిఁడి జేసినతండులములు
వరుసమున్నూట యశ్వాదిగలంబులును

(289 ఉత్తమయౌతకద్రవ్యసమర్పణాది.)
గోపురమంటపాదినిర్మాణప్రకారము.

అనిశంబు నారతు లర్పించి పెక్కు
నరవాజకుఁణాలఁ బెక్కువాహనంబులను
అసదృశరత్నధనాదివస్తువులఁ
నొసఁగి తక్కినయట్టి యుచితము ల్దలిపి
రమణీయగోపురప్రాసాదమంట
పము లనేకములు చొప్పడమానికములఁ

(290. హరిభక్తిజ్ఞానానందానుభవప్రకారము.)
పద్మినీరంగపతివివాహకథాశ్రవణాదిఫలము.

గట్టించి శ్రీరంగఘనునకుఁ దనదు
పట్టికి సకలసంపదలు నర్పించి
పరమవిజ్ఞానసంపదఁ జెంది భక్తి
పరతఁ దత్పాదతాత్పర్యుఁ డై యుండెఁ

బరమమై యొప్పు నీపద్మినీకన్య
చరితంబు ధరలోన జను లెవ్వ రేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ జేరుకొన్న
నెనలేనివేడ్క నభీష్టంబు లొందవు

(291. నిచుళానగరస్థబ్రాహ్మణోత్తమమహిమ.)
కార్తికమాసరోహిణీనక్షత్రదినములో శ్రీవత్సాంశముగా కవియోగి
[తిరుప్పాణాళ్వార్] నామకాష్టమయోగిప్రాదుర్భావము.

ననుపమం బగు నమ్మహానగరమున
వనజాతనేత్రుం శ్రీవత్సాంశ మొంతె
ప్రచురవైష్ణవకులపాథోధిశీత
రుచినాఁగ కార్తికరోహిణీతార
జనియించి కవియోగి సన్నుతుం డగుచు
ననఘుఁడై తిరుపాణుఁ డనుపేరుగలిగి

(292. ఆబాల్యహరిభక్తిరసానుభవప్రకారము.)

యుదయ మొందిననాఁటనుండి రంగేశు
పదచింతనామృతపానంబు సేసి
తలఁపులోఁ బ్రకృతిరోదనము నోదనము
సలుపక కొలుపక జలకాక్షుభక్తి
సరవిధారకముఁ బోషకమునుగాఁగఁ
బరమయోగానంద భరితుఁ డై యుండె

(293. వీణావాదనద్వారా శ్రీరంగనాథకల్యాణ గుణకీర్తనము.)

లాలిత సకల కళావేత్తయయ్యు
నాళీకకుక్షిగానవిలోలుఁ డగుచు
వేణునాదము సల్పు వెన్నుఁడో యనఁగ
వీణాప్రవీణుఁడై వీణచేఁ బూని

(294. శ్రీరంగక్షేత్ర మాహాత్మ్య నిర్ధారణము.)
కావేరీ దక్షిణతీరాశ్రమస్థ కవియోగకలిత హరిగుణకీర్తనము.

యరుదెంచి నిచ్చలు నా రంగభూమి
హరి దివ్యమూర్తిగా నాత్మభావించి
యావీడు ద్రొక్కరాదని తలపోసి
కావేరి దక్షిణాంగణ సీమయందు
నలరంగ విభునకు నభిముఖంబుగను
నిలిచి తత్పదభక్తి నిరతిఁ బెంపొంది
తలఁపు నెత్తమ్మిలోఁ దద్దివ్యమూర్తి
బలుకఁ దద్గుణదివ్య భవ్యకీర్తనము
నిలిపి హస్తముల వీణియఁ గీలుకొలిపి
కలయంగఁ దంత్రులొక్కటఁ బొదుపఱచి

(295. వీణావాదనస్వరలయగ్రామమూర్ఛనాదివిశేషము.)

కొనవేల శ్రుతి తంత్రి గూడంగ మీటి
మునుమంద్ర మధ్యమము లుదారకమును
నిరవొందఁ జూపి యాయిత మొనరించి
స్వరలయ గ్రామమూర్ఛల సంచులెఱిఁగి
స్ఫురితకంపిత ముఖ్యముల బాగులెసఁగ
వరరసరీతి భావములు చొప్పడఁగ
ఘనశుద్ధమును సాళగమును సంకీర్ణ
మును తేటపడ జగన్మోహనం బొదవ

వీనులవిందుగా వింతగా సామ
గానలోలున కెంతె కర్ణామృతముగ

సతతంబు నీగతి సవరేయిదనుకఁ
బ్రతిలేని కూర్మి విపంచి మీటుచును
ఎడపడకుండఁ బెక్కేఁడు లీగతిని
గడిపోనికూర్మి గైంకర్యంబు సేయ

(296. శ్రీరంగనాథకలితవీణాగానశ్రవణానందాదివర్ణనము.)

నా మహాయోగి గానామృతంబునకు
శ్రీ మానినీయోగి శ్రీరంగవిభుఁడు
చిత్తంబులోన రంజిలి పద్మమోము
నెత్తమ్మి మిగులనూనిన ప్రేమఁ జూచి
నంటున నయ్యోగి నాథుగానంబు
వింటివే వీనులవిందు లయ్యెడిని

అమితమై నాకు న య్యమరులు గ్రోలు
నమృతంబుకంటె మోహనము చూపెడును

(297. శ్రీరంగనాయికా ప్రార్థనాప్రకారము.)

అన విని శ్రీదేవి యంబుజోదరుని
గనుఁగొని హస్తపంకజములు మోడ్చి
దేవ ! తావకదయాదృష్టిఁ జెన్నొంది
భావింప నీ ప్రాణపద మైనవాని
బరిపూర్ణమై ననీ పదపద్మభక్తిఁ
బెరసి దేవరకింత ప్రియమైనవాని
బరుని సంగతి వెలుపలచుంప ? దగునె
పరమాప్తుగాఁగఁ జేపట్టి నీ కరుణఁ

(298. ఆస్థానమంటపములో కవియోగిస్థితిక్రమానుమోదనము.)
లోకసారంగాఖ్యమునిప్రేషణము. తదూర్ధ్వపుండ్రవస్త్రాలంకారాదివర్ణనము.

దిలకింప నికటవర్తిని జేసికొనఁగ
వలయునావుఁడు రమావరుఁడు మోదించి
యనిశంబుఁ దనకుఁ దోయంబు లర్పించు
జనసుతుం డగు లోకసారంగమౌని
కలితగంగాతరంగముల నెన్నడుమఁ
బొలుపొందుచున్న పుప్పొడిచాలు లనఁగ
ధవళోర్ధ్వపుండ్ర మధ్యముల శ్రీచూర్ణ
మవిదలరేఖ లై యనువొందుచుండ
నిగనిగ మనుచు వెన్నెలసోగ చెలువుఁ
దెగడు ధోవతులెంతె తేజరిల్లఁగను

జిలుగు వెన్నెలలమించిన జన్నిదములు
వలనొప్ప తిరుమణి పడము లింపొంద
రాజిల్లు శంఖచక్రములు నామంబు
తేజరిల్లఁగ యొరదిద్దినయట్టి
పుత్తడిబిందె మూఁపునఁ జేర్చికొనుచు
నత్తఱిఁ గావేరి కరుదెంచి డిగ్గి
తొలకించి యొక కొన్నితోయము ల్నించి
వలిపెంపుఁబావడ వాసెనంగట్టి
పొలుపొందఁగా శిరమునఁ బొందుపఱిచి
పలుమరులొగుచుఁ బదములెన్నుచును

(209. పూర్ణకుంభ ఛత్రచామరవీజనపూర్వకముగా గాయకమునిసమానయనాజ్ఞా
కథనప్రకారము.)

గరముపేడుక సుధాకలశంబుఁ దెచ్చు
గరుడుఁడో యనఁగఁ బ్రకాశించిచెంత.

ధవళాతపత్ర సంతతి సందడింప
వివిధవాద్యములు వేర్వేర ఘూర్ణిలఁగ
మదకరు ల్గొలువఁ జామరములువీవఁ
త్రిదశేంద్రముఖ్యు లెంతే సన్నుతింప
నెమ్మిమై నగరిలోనికి నేగుదెంచి
క్రొమ్మించు లన హేమకుంభంబుఁ దెచ్చి
తనదుమంగలినిడఁ దద్దయుఁ బ్రీతిఁ
గనుఁగొని శ్రీరంగకాంతుఁ డిట్లనియె

(300. శ్రీరంగరాజదివ్యాజ్ఞానివేదనప్రకారము.)

నాసద్గుణములు వీణను దెల్పికొనుచు
నాసీనుఁ డైన గాయకసార్వభౌము
నలవాని వేగ నీయంసంబునందు
నెలమిమై నిడికొని యిటకుఁ దెమ్మనిన
శ్రీరంగవిభుమాట చెవిసోఁక లోక
సారంగముని మానసమున నుప్పొంగి
కమలజాదులకునుంగనరానియట్టి
కమలలోచనుఁ డెంత కరుణించె నితని
జెదర కమ్మౌనీంద్రుం జెందుభాగ్యంబు
తుదినెన్న నారదాదులకైనఁ గలదె ?

యనుచుఁ గవేరకన్యక దాఁటిచేరఁ
జనుదెంచి యాలోకసారంగమౌని
తనుబట్టఁ గమకించు తలఁపు డెందమునఁ
గనియుఁ గాననివానిగతిఁ జక్కనిలిచి
గ్రక్కునం దనుబట్టఁ గదిసినం జూచి
యెక్కడ వచ్చెద వెఱుఁగవే నన్ను

(301. గాయకమునిసమానయనప్రకారము,)
హరిపాదకమలసేవానందాదిప్రాప్తిక్రమము.

రాకు రాకు మటంచు రయమునఁ గదలఁ
బోకు పోకు మటంచుఁ బొంచిపోనీక
బలువిడివడిఁ గూడ బరతెంచి యతని
జల పట్టిపట్టి భుజంబుమీఁదటను
ఎక్కించుకొనుచు రంగేశు సన్నిధికి
మక్కువఁ దోతెర మానివాహుండు
చేరంగ నేగి రాజీవాస్త్రగురుని
శ్రీరంగనాథుని సేవించి పొంగి
యమలుఁడై యాదినాయకుఁడైన నన్నుఁ
దమదాసులకు దాసుఁ దగఁజేసి రఁగ

(302. శ్రీరంగనాథ శ్రీవేంకటేశదాశరథ్యాద్యవతార మహిమానందాదివర్ణనము.)

రమణుఁడౌ వేంకటగ్రావేశుపాద
కమలముల్ నాకన్నుగవ నెలకొనియె
నలఘుప్రసన్నుఁడై యఖిలలోకములు
గొలిచి దైత్యుల గాడకులముల నఱకి
కౌతుకంబున నొప్పు కౌస్తుభతిలకుఁ
బీతాంబరంబునం బెరసె నాతలఁపు
చక్కని వేంకటేశ్వరు బ్రహ్మఁ గన్న
పొక్కిలి యరసంజపొలుపు లల్లార్చి
సిరిమించు లొయ్యారి చెంగావివలువఁ
బరికింప నాప్రాణపదమై తనర్చి
బవరాన లంకాధిపతిపదితలలు
తివుట నొక్కమ్మునఁ ద్రెళ్ళంగనేసి
మధుపానమధుమత్తమధుకరజాల
మధురనాదంబుల మా నగ్గలించి

మొనసిన పెనుచేఁటిమూఁకల మొగలు
లనియాడునమ్మల యలరంగ భూమి
నుల్లసించిన దేవు నుదరబంధంబు
నుల్లంబులోన నా కుల్లసిల్లెడిని
మున్నింటి ఘోరాఘములవేరుఁ ద్రెవ్వ
నన్నింటఁ దనకృపయనుకత్తిఁ దఱిగి
తనవానిఁ జేసి నాతలఁపులో నిలిచి
తనరారు శ్రీరంగధారుణీనాథు

(303. శ్రీరంగేశ శయనప్రకార సేవాదివర్ణనము.)

సిరులు దేరుచున్న శ్రీవత్సతలము
కరమర్థి నను బంటుగాఁగఁ గైకొనియె

హరు బ్రహ్మహత్యవాయఁగఁ జేయురంగ
వరు నజాండంబులు వడిమ్రింగుచుండు
కమనీయకరమైన గళము నన్నిపుడు
ప్రమద మెలర్పంగ బంటుగా నేలె
దదధగం దళుకొత్తుదరము చక్రంబు
నొగిఁబూని శేషుపై నొప్పు రంగేశు
నిగనిగ మనుచుఁ దేనియసోనఁ గురియు
చిగురుకొమ్మోవికిఁ జిక్కె నాతలఁపు
గండుదుమ్మెదలతోఁ గనుపట్టు వికచ
పుండరీకములసొంపులు దువాళింపఁ

డెలుపులై నలుపులై తేటకెంజాయ
లొలయంగ నొప్పు నీయురగేంద్రశాయి
కన్నుదామరలవికాస మెంతయును
నన్ను నీవేళ మిన్నక దక్కఁగొనియె

(304. హరివైభవ కీర్తనానందాద్యనుభవము.)

ఘనజగత్త్రయమును గడుపులో నునిచి
తనర నొక్కటి వటదళశాయి యైన
యీ రంగనాథుని నిందిరతోడ
హారజాలంబుల నలరు నెమ్మేను
ఎట్టిచిత్రమొ కాని యిట్టి నాతలఁపు
గట్టిగాఁ దనసొమ్ముగాఁ జేసికొనియె

నవనీతచోరుండు నా మనోహరుఁడు
నవిరళ శుభమూర్తి యగు రంగశాయిఁ
గనుఁగొన్న యీ తన కనుదోయియొండు
గనకుండఁగా కనుక్రమము దీపింప
దానవారాతి డెందముఁ బ్రవేశించి
లీనమై తొంటిపోలిక నుండె నతఁడు

(305. మునివాహనయోగిచరిత శ్రవణపఠనాదిఫలము.)

హితమతి మునియంస మెక్కనకతన
నుతికెక్కె మునివాహనుం డను పేర
ఘనభక్తి నీ యోగికథ యెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను

నిచ్చ బొంగుచు నిందిరేశుఁడు సిరికి
నిచ్చిన చన విచ్చు నెడపగ యనుచు

(306 గ్రంథసమర్పణక్రమము. కవివంశవర్ణనము. నిజకావ్యమహిమ. తృతీయాశ్వాసనిగమనము.)

నలమేలు మంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్య భక్త సంతతికి

నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్త నికర
పంకజార్యమతాళ్వపాకాన్నయార్య
తనయు తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీ వేంకటాద్రీశ దత్త 5150

మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాద సంసేవకాబ్జ
సదలనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగి విలాసకృతిని
యతులితం బగు తృతీయాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

(307. శ్రీయలమేల్మంగదేవీ వైభవప్రశంస. శ్రీవేంకటేశ స్మరణప్రార్థనాది.)

[ద్విపద]

శ్యామసరోజాంగ ! యలమేలుమంగ !
జీమూతసంకాశ ! శ్రీవేంకటేశ !
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి ! యువధారు వనదానశీలి !
భావించి మున్నిటిపడ తులలోనఁ
గావేరిసరి యెన్నఁ గావేరి యనఁగ
దీపించుపుణ్యనదీమణిచెంతఁ

(308. చోళదేశస్థ మండంగుడినామక క్షేత్రవర్ణనము.)

జూపట్టు శుభలీలఁ జోళదేశమున
నలరు మండంగుడి యనుపేరుగలిగి
జలజాతజాతుని జలజాక్షి యజితి
యగ్రహారంబన ననువొంది యున్న
యగ్రహారం బొప్పు నమితసంపదల
నాసురరిపుచరణాసక్తులైన
భూసురవర్యు లెప్పుడు నప్పురమున

(309. ఊర్ధ్వశిఖా బ్రాహ్మణగణ వైభవాదికథనము.)

నఖిలాగమజ్ఞులు ననఘులు నూర్ధ్వ
శిఖులు నిజాశ్రమోచితకృత్యపరులు

నై సప్తశతసంఖ్య నలరియుండుదురు
వీసమంతకునైన విధి లెక్కగొనరు
అందునఁ గలిదోషహరణంబు సేయ
నిందిరాసఖుఁడైన హేమాంబరుండు
లోకరక్షణవృత్తిలోలప్రతిజ్ఞఁ
జేకొని నిరతంబుఁ జెన్నొందియుండు
ననిశంబు యాగభాగాసక్తినచట

(310. విప్రదంపతి శుభగుణశీలాది)

ననిమిషుల్ సకుటుంబులై వసింపుదురు
తమచతురాననత్వముఁ బోల దనుచుఁ
దమిఁ జతురాననత్వము సడ్డఁగొనరు
తృణముగా మేరువుఁ దిట్టంగఁగలరు
తృణము మేరువుగాఁగ దీపింపఁగలరు
చలన మొందనియట్టిచక్రిసంసక్తి
గలిగి యజ్వజనాయకత్వంబు నొంది
యొప్పుదు రెల్లప్పు డుర్వీసురేంద్రు
లప్పురి నాపావనాత్ములలోని
సకలవేదాంతవిశారదుండైన
యొకవిప్రవరుకాంత యుదరంబునందు

(311. ధనుర్మాస జ్యేష్ఠానక్షత్ర దినములో శ్రీహరివనమాలాంశ నవమయోగీశావతారము.)
విప్రనారాయణనామకథనము.

జిష్ణుతారను మార్గశీర్షంబునందు
వైష్ణవాన్వయభవ్యవనధిచంద్రుండు
వనమాలికామోదవహ మైనయట్టి
వనమాలికాంశంబు వచ్చి జన్మించి
ధారుణిమైన సాధారణవిప్ర

నారాయణుండను నామంబుఁ దాల్చి
జననిగర్భములోనె సకలంబు నెఱిఁగి
జనసుతుం డగు పరాశరమౌని వోలె
మాతగర్భములోనె మహిమతో లోక
మాతనెమ్మోముదామరతేఁటులైన

(312. జన్మప్రభృతిరంగనాథకటాక్షవీక్షాప్రాప్తిక్రమము.)

యారంగపతికరుణాపాంగతతులఁ
జేరంగఁ గలుగుటఁ జేసి భాసిల్లి
సర్వసర్వంసహాచక్రంబులోన
సర్వజ్ఞమూర్తినా జరగి నానాఁట
బెరుగుచునుండెను పిన్నప్రాయమున
నరసి గురుండు నిజాగమోక్తమున

(313. ఉపనయనాద్యాచరణము. శ్రీరంగనాథసేవాపరిచర్యాది.)

నయమార్గమున మానినాళీకవిష్ణు
నయనంబునకు నుపనయనంబు సేసి
వనజాక్షులో నొప్పు వసుదేవుకరణి
ఘనమోద మాత్మలోఁ గడలొత్తనుండె

వినుకొని తనలోన విజ్ఞానలతిక
ననలొత్త శ్రీవిప్రనారాయణుండు
కంసారిపాదపంకజభక్తిఁ జెంది
సంసారసారం బసారం బటంచు
శ్రీరంగపతిసేవ సేయుచుఁ గన్ను
లారంగ నతనిసోయగముఁ గన్గొనుచు
నతనికింకరులతో ననిశంబుఁ గూడి
యతనికైంకర్యంబు లాత్మఁ గోరుచును

గరిమవైష్ణవ గృహాంగణముల ముక్తి
కరవృత్తి యగు మాధుకరవృత్తిఁ జెంది
ఘననీలతనునకే కైంకర్య మిష్ట
మని యెంచి యొక యుపాయముఁ గాంచి యతఁడు

(314. విప్రనారాయణకృతపుష్పోద్యానకైంకర్యాది.)

శ్రీరంగధాము పశ్చిమభాగసీమఁ
జేరువఁ గావేరిచెంత నెల్లపుడు
నలరుచు శ్రీమకుటాంతరీపాఖ్య
గలిగిన యొకదీవి గ్వాచి యచ్చోట
నుద్యాన మొక్కటి యొనరింతు ననుచు
నుద్యుక్తుఁ డగుచు నయ్యుర్వీభాగమునఁ
జిల్లరములు చెట్టుచేమలు నఱికి
కల్లగా వైచి నల్లడఁ బాదుపఱచి

నిసుపుగాఁ గావేరినీరుగారెమునఁ
దనివార నెత్తి యంతట జేడవెట్టి
యలిపచ్చివైయుండ నొక యింతయూరి
పలకెక్కి గుగ్గిలపదునుగా నిచ్చి
పరుపడి గుద్దలిపార సొంపార
నిరుచాలువడఁ ద్రవ్వి యిరువాటు వైచి
కాలువ లొనరించి గనిమలు దీర్చి
చా లేర్పరించి యా చాయ నంతంతఁ
బాదులు సవరించి పైరులు పావి
పోదులు నొరివి నేర్పున నాటుకొలిపి

(315. పుష్పారామవర్ధితనానావృక్షలతాదిలాలనము.)

యాయెడ నీరాన నలరు పూఁబొదల
డాయఁ జెంగల్వమోడలు పొందుపఱచి

కాపాడి గూడులుగట్టె శైత్యంబు
పైపైనఁ గావింపఁ బ్రబలి నానాఁటఁ
బొన్నలు బొగడలు బొండుమల్లియలు
గన్నెరుల్ కలుగొట్టు కాంచనంబులును
మల్లెలు కురువేరు మరువంబు పచ్చ
మొల్లలు నారదంబులు గొజ్జగులును
బారిజాతములును సంపంగులు తులసి
గోరంటలును గేతకులు నశోకములు

మొదలైన భూరుహంబులు పుష్పలతలు
పదివేల తెరఁగులఁ బ్రబలి చూపట్టె
యొక్కకైవడి లాకలాత్తి తలిర్చి
పక్కొమ్మలిడి పాదుపడి చెట్టుగట్టె
యలరుచు నొకటి సహస్రమై పెరిఁగి
చలిమీఁటి శాఖోపశాఖలై నెగడి
వెడవెడ తూణంబు వెడలినయట్టె
వెడవిల్తుమిట్టల వింతలై యొప్ప
మొనచూపి ననలొత్తు మొగడలం దనరి
మినుకుదేఁటులతోడ మేకులు చేసి

యీనినగతి నొకు నిగురుబకొమ్మ
గానరాకుండ నల్లడ విఱ్ఱవీఁగి
పరిబండ్లనాఁ గనవచ్చు బొమ్మనఁగ
నెరతావి దిక్కులనిండి వాసింపఁ
గ్రిక్కిరియుచుఁ బుష్పగిరులచందమున
నొక్కెడం బూచె నయ్యుర్వీజతతులు
ఆ మహానిశీతాంశుఁ డంతరంగమున
నామోదవార్ధి నోలాడి యంతటను

దనపెట్టు పైరులు తినకన్ను లెదుట
ననిచెఁ గా యనుచు నానందించు నడుమ

(316. తుళసీపుష్పమాలాదిసమర్పణక్రమము.)

సొరిది మరందంబు సోనలు గురియు
సురపొన్ననీడ భాసురముగా నొకటి
సవరగా నడుమను జవికె గావించి
బవరిగా దట్టంపుఁ బందిలి వెట్టి
యినుఁ డుదయించు నయ్యెడ మేలుకాంచి
తన యనుష్ఠానంబుఁ దప్పక తీర్చి
మునిరాజ మైనట్టి మంత్ర మెన్నుచును
ఘనమైన పూవులకరడి గీలించి
యరిగి యప్వనములో నందంద తిరిగి
యరవిరులై యున్న యట్టి సూనములు
ననిచి గోదుమగింజ ననలొత్తు తులసి
దినదినంబును గోసి తెచ్చి వేర్వేఱఁ
జినుగకుండఁగ నీరు చిలికించి తొలఁచి
పనుపడఁ గదళికా పత్త్రముల్ పఱచి
యందుమై వేర్వేఱ వావిరు లునిచి
పొందుగా మునుమున్న పోఁజినయట్టి
నార చెన్నారఁ సన్నంబుగాఁ జీరి
చేరువఁ దా సుఖాసీనుఁడై యుండి
కొటవ్రేల దర్భనిం బూవులు రెండు
నటన గీలించి లో నార సంధించి
తొడిమతోఁ దొడిమ పొందుపడంగఁ జుట్టి
మిడివ్రేళ్ళ నందుమై మొనకుగా నైచి
దొడనెడం దులసి నయ్యెడ నరవిరులు

గడుసొంపుమీఱంగఁ గట్టి మాలికలు
బొందులు తావడంబులు వింతవింత
కందుకంబులు నొప్పుగా నవరించి
పూవులు సజ్జలోఁ బోసఁ గంగఁ బెట్టి
తావిపోవకయుండ దళములు మూసి
అది తనముంగేల నమరియుండంగ
నదటున నుత్తరీయము ముసుం గిడుచు

(317. ద్రావిడవేదపఠనశ్రవణానందాదివైఖరి.)

గనియురుపూచాయ గలసీరుకావి
గనుపట్టుశాటి మీగాళ్లతో నొరయ
వినుతిమై ద్రావిడవేదంబు చదివి
కొనుచు వైష్ణవు లెదుర్కొనినంతలోనె
యడుగులు వ్రాలి శ్రీహరిభక్తి మేన
వడియంగ నాయోగిపరుఁ డేగుదెంచి
శ్రీరంగనగరంబు చేరంగవచ్చి
యారంగపతిఁ గన్నులారంగఁ జూచి
నుతియించి శౌరి మనోవీథి నిలిపి
యతనిదామోదరాహ్వయము సార్థముగ

(318. తీర్థప్రసాదస్వీకరణాదిమహిమ.)

నాపాదలంబులై యలర దామంబు
లావంకజాక్షున కర్పించి భక్తి
దనరఁ దీర్థప్రసాదము లన్వయించి
ఘనతరవైష్ణవాగారంబులందుఁ
గరము వేడుక మాధుకరముఁ గైకొనుచు
సరగున నిజనివాసం బైనయట్టి
తనచేయు నవ్వనస్థలి కేగుదెంచి

(319. నిజపర్ణశాలానివాసక్రమము. హరిధ్యానకైంకర్యనిరతత్వప్రకారము.)

తనరెడు పర్ణసద్మంబు సొత్తెంచి
యంతరంగమున రంగాధీశ్వరునకు
నంతట నలపవిత్రాన్న మర్పించి
భుజియించి కైంకర్యముల ప్రొద్దుఁ గడిపి
రజనియు దినము నారామంబులోనె
కడపుచు నతని కైంకర్యంబు దినము
నెడపడకుండఁ దా నీరీతిఁ జేయఁ

(320. బ్రహ్మేంద్రశంకరపూజాతారతమ్యవిమర్శనము.)

పంకజభవుఁడును పాకశాసనుఁడు
శంకరాదులు నెంతె సవరించుపూజ
సామాన్య మనుచు మెచ్చనియట్టివేలు
పామానివరుపూజ కాత్మలో మెచ్చి
తనదు లీలావినోదము చూపవలసి
యనుపమలావణ్యయచ్చర నోర్తుఁ
దలఁప నేతెంచి పాదములకు నెఱఁగి
పలుమఱు వినుతించి పలుక నీక్షించి

(321. హరికృతాప్సరోవరాహ్వానము. విప్రనారాయణభక్తవిమోహనార్థఁ ప్రస్తావము.)

సరసిజనేత్రుఁ డచ్చరతోడఁ బలికె
ధరణిఁ గావేరి కుత్తరభాగసీమ
విలసిల్లు వణాజ్ఞవిఖ్యాతదేవ
నిలయ మొక్కటి యొప్పు నిఖిలసన్నుతము
భూదేవరాజాదిభూషితం బైన
యాదేవదేవుని యాశ్రమాంతమునఁ
జతురనర్తకవంశజాతవై జగతి
నతిలోకసుందరివై యుండుమింకఁ

కౌతుకం బొకటి యేఁ గావింతు ననిన
నాతలోదరియు దదాజ్ఞ పాటించి

(322. నర్తకకన్యాప్రాదుర్భావప్రకారము.)

యరిగి వర్ణజాహ్నవీయమున నింపొందు
నరవిందనేత్రున కావాసమైన
పురమున నర్తకపుత్త్రియై పొడమె
మరుఁ డేర్చిపట్టినమార్గణం బనఁగఁ
దనదు వర్ణాశ్రమ ధర్మముల్ చూపి
మునుల వర్ణాశ్రమములు చూఱఁగొనుచు
జను లాత్మఁ జొక్క మెచ్చఁగ దేవదేవి
యనఁగ జగన్మోహనాంగియై పొదలె

(323. దేవదేవీనామకనటకన్యాభివృద్ధిప్రకారము.)
తత్సౌందర్యవిశేషాదివర్ణనము.

నొఱపైన జడవిరహుల వెన్నుతరటు
కొఱనవ్వువరభుజంగుల గుండెదిగులు
కరములు పల్లవకంతపాశములు
గురుకుచంబులు కాముకులరొమ్మువసులు
కడతొడల్ పాంథులకట్టుకంబంబు
లడుగులు విటహృదయముల శల్యములు
లనఁగ బిటారిసోయగములతోడఁ
గనుపట్టుచుండునంగంబులు గలిగి
రతి కళాప్రౌఢి భారతి కళాప్రౌఢి
నతిశయింపుచు యౌవనారూఢ యగుచు

నొఱపులకుప్పయో యొప్పులగనియొ
మెఱుఁగులదిన్నయో మేలిమిచాలో
నటనలదీమమో నయములప్రోవో

బటువులపిండో శోభనకదంబంబో
యని లోకములు గొనియాడంగ మీన
నసలొత్త నెరజవ్వనము గైలువారఁ
బాటఁ దుంబురుని వాక్ప్రౌఢిమ వాణి
నాట రంభాదుల నణకించు మఱియు
నక్కజంబగు దానియందంబుఁ జూచి
చొక్కకుండుట యెట్లు సురనాథుఁ డైన
మలయుసొంపుల దానిమాటలు విన్న
వలవకుండుట యెట్లు వలరాయఁ డైన
దానిఁ బైకొననేని తామరచూలి
యైన గౌరీనాథుఁ డైన లోఁ జిక్కి
లోఁగక తేనియలోఁ బడినట్టి
యీఁగలచందాన నెడఁబాయఁగలరె
యట్టిసొంపులు గల యలదేవదేవి
నెట్టనఁ దనవిద్యనేర్పులు నెఱపి
ధరలోన నొరెలకుం దరములు గాని
సురతాణిచే నిలు చూఱలుగొనుచు

(324. భూపాలచిత్తాకర్షణలీలాదికథనము.)

నరసార్వభౌము నానందింపఁ జేసి
యరుదైన సగము రాజ్యంబుఁ గైకొనుచు
గరినాథుఁ జొక్కించి కటహాకుంభీంద్ర
వరమణిభూషణావళులు గైకొనుచు
గౌళ నేపాళ బంగాళ పాంచాల
చోళేంద్రముఖుల రాజులఁ జొక్కఁజేసి
తనకు నై జంపుబండాయిలం జేసి
కొని లోకములు దన్నుఁ గొనియాడనుండి

యొకనాఁడు నిచుళేంద్రు నుర్వీశచంద్రు
సకలంకగుణధాముఁ డగు సార్వభౌముఁ

(325. దేవదేవీనామకగణికాలంకారాదివర్ణనము.)

బొడఁగని తనదు నేర్పులు పచారించి
మెడపక నతనిచే నీరానియీవిఁ
గైకొందు ననుచు నాకమలాయతాక్షి
జోకగాఁ గమ్మకస్తురినలుం గిడుచు
జాతిగొజ్జగినీట జలకంబు లాడి
రీతిగా నొకవింతరేఖ చూపట్ట
వలిపెచెంగావిపావడరం గొకింత
వెలిమించు నెరివట్టు వెలివట్టు గట్టి
జవ్వాదిపద నిచ్చి చంద్రకాంతంపు
దువ్వెనఁ గొమరార దువ్వి నెన్నడుముఁ

బాపట యొసపరిబాగుగాఁ దీర్చి
చూపట్టుకొ ప్పొకించుకజాజిఁ దురిమి
కెలిమింప నాణిము త్తెపుజేర్ల తోడఁ
బొలుపొందుపచ్చలబొ ట్టొనరించి
విటుల మన్మథుఁ డేయు విరిమొగ్గతూపు
సటన గుమ్మడిగింజనామంబుఁ దీర్చి
బవరిముత్యములఁ జొప్పడి పూర్ణచంద్రు
శవణించు విమలతాటంకముల్ దాల్చి
మొగపుదీఁగెను చెంత ముత్తెపుబలుకు
జిగిమీఱు మణులమించినతాళి వెట్టి

పుంజాలదండదాపున నేవళంబు
రంజిల్ల బణ్ణసరంబు గీలించి
ముంగై మురువుల కెమ్మలఁ గంకణముల

చెంగట ముత్యంపుఁజేకట్లు పూని
దళుకుమించినసందిదండలమీఁద
నెలవంక తాయెతుల్ నెరిపుట్టఁ గట్టి
తిరుగుటుంగరముపూదియు లాన వాను
కరమున ముద్దుటుంగరము గీలించి
పడమటిపన్నీటఁ బద నిచ్చి చెంప
కడల కస్తూరి రేఖలువారఁ బూసి

పోలింపఁ దగు మొగపులతోడ దెసలు
డాలించుమణులయొడ్డాణంబుఁ బెట్టి
యొరయుకుచ్చిలమీఁద నొకయింత జాఱ
మురువైనబిల్లలమొలనూ లమర్చి
మరునిపట్టంపుసామజనిగళంబు
కరణి శోభిల్లఁ డాకాల నంచలను
సింగారముగ మీఁటఁ జేర్చినమించు
బంగారుసరపణి బాగుగా నునిచి
గణికాశిరోమణి ఘనబిరుదాంక
మణినూపురము వింతమహిమగాఁ జేర్చి

తనజోడుకోడైయె తనుఁబాయలేని
తనయగ్రసంభవ తన మున్నె నడవ
నీడుజోడై తను నెనకొల్పఁ జాలు
చేడియల్ తనుఁజుట్టి సేవించి నడువ
నిచులకు నరిగి యానృపకులోత్తంసు
నిచుళేంద్రుఁ బొడఁగాంచి నేర్పున నపుడు

(326. వీణాదివిద్యాప్రవీణత్వప్రాప్తిప్రస్తావము.)

రాణించురాగవర్ణములతోఁగూడ
వీణానువిద్యాప్రవీణతఁ జూపి

తక్కినసకళలయందలినేర్పు నెఱపి
సొక్కించి వలపులసోనఁ జిక్కించి

యారాజుచేత సప్తాంగంబుఁ గొనుచు
శ్రీరంగనగరంబుచెంతనే మగుడీ
చనుచుండి చైత్రవైశాఖంబులందు
మినుకైన రోహిణీమృగశీర్షములను
మిక్కిలివేండ్రమై మెకములతలలు
ప్రక్కలోఁ బొమ్మనువడి నెండఁ గాయ
గూడారములబండి గొల్లనగొడుగు
నీడలలోనెల్ల నిలువరాకుండ
వడచల్లునెరయెండ వాతెఱ లెండ
నిడుసోగకన్నుల నెరికెంపుచూప

విరిదేనియలు కమ్మనిరిమీఁదఁ బొదలు
కరణి తేఁజెమట మొగంబుపైఁ బొడమ
నీయెండవడఁ దీర్ప నెలదోఁట యొకటి
యీయండ లేదొకో యింతులారనుచుఁ
దలపోఁత సేయు నత్తఱిసొంపుమీఱి
నలరుదేనియ నోలలాడి యందంద
పూచినగొజ్జంగిపొదరిండ్లు దూఱి
యేచినయలులకు నింపు వుట్టించి
తలిరుజొంపములనెత్తములమై వెడలి
కోలకోలకోలకుల గేడించికొనుచుఁ

గలువల నొరసి చెంగల్వలఁ జెనకి
చలిమిఱి తొవలతోఁ జయ్యాటమాడి
వనజపంక్తులమీఁద వడిఁ బల్లటీలు
కొనుచుఁ గుందములమై గునిసియాడుచును
ననసోనగురియుపొన్నలనీడ వెడలి

గొనబుమించిన కేతకుల దండవట్టి
ననతివేగమి నట్టెనడిచాయఁ జొచ్చి
కనుపట్టుపన్నీటికాలువ దాఁటి
మగుడి గందంపుఁగొమ్మలతోడఁ గలిసి
పొగడపుప్పొడి గంధపొడిఁ దొప్పదోఁగి
నారాయణునికరుణాదృష్టి వోలెఁ
జారుసౌరభశైత్య సౌభాగ్య మొదవ
వలరాజు గురుఁడు నీవలపులోఁ జేయఁ
గలవాని నిచ్చోటఁ గంటి రమ్మనుచు
నద నెన్ని తనుఁ బిల్వనంపినరీతిఁ
గోదమ తెమ్మెర లెదుర్కొన నేదదేరి

(327. దేవదేవీనామకగణికామణిసంతోషప్రాప్తిక్రమము.)

విప్రనారాయణసంవర్ధితారామవృక్షనామాది.

యాదేవదేవి తదామోదమునకు
మోదించి పరిమళములజాడ నరిగి
నాగచాంపేయ పున్నాగ జంబీర
పూగ కేసర కుంద పూగ మందార
సాల నారంగ రసాల బంధూక
కోల కుద్దాల తక్కోల ఖర్జూర
కరక చందన శుభాకర కదంబాది
ధరణీజములతోడఁ దనరుచు నెదుట
నందనవనముచందంబు పులస్త్య
నందనవనముచందంబు గేలించు
సౌరభంబుల విందు సలుపు శ్రీవిప్ర
నారాయణోపవనంబు డాయంగ
నరుదెంచి పూదేనియలకాల్వ దాఁటి
విరివాడినత్తంబువెడచాయ వెడలి

మలఁగొన్న సంపంగిమ్రాఁకులు గడచి
చలిమించు పుష్పమంజరుల వీడ్కొనుచుఁ
జొదలినగొజ్జంగిపొదరిండ్లు దూరి
ముదముల వనమధ్యమునకు నేతెంచి
పన్నీటియివముకప్రముమూఁదిచలువ
వెన్నెలలో సీతు వెడనవ్వికొనుచు

(328. ఉద్యానవనప్రవేశాదివిలాసము.)

మట్టమై తలిరుజొంపములలో నొక్క-
ఫుట్టమైలో నెండ పొడపడకుండఁ
దలిరించి కడు నివతాళించు నొక్క-
యెలమావిక్రిందటి కేతెంచి నిలిచి

యాచల్లగాలియు నాతోఁటసొబగు
చూచి హా యని సొక్కుచును దేవదేవి
యనుఁగుఁజేడియలెల్ల నందంద కొలువఁ
దనయగ్రజాత నుత్తటిఁ జూచి పలికె
నోయక్క కంటివే యొకయెంతవింత

(329. ఉద్యానవనకుసుమశోభాదివిలాసము.)

యీయెడ విరహులయెదలు బిట్టగల
జలజాస్త్రుఁ డడిదముల్ జళిపించినట్లు
చిలుపగాలికి మావిచిగురు లల్లాడె
నమలనానాప్రసూనార్ఘ్యసంతతుల
రమణీయవివిధ మరందపాద్యములఁ

దలకొన్నభృంగనాదస్వాగతముల
నెలమివాటిల మన కీపాదపంబు
లాతిథ్య మొసఁగెడి నదె చూడఁ గదవె
యోతలోదరి యింక నొకవింత వినవె

పంకజాస్త్రునివెన్ను బలమైనవిరుల
సుంకులు రాలు నీసోమరిగాలి
చుట్టాలసురభిదై సురభిసంతతుల
నెట్టనఁ గొనివచ్చి నేఁ డిచ్చె మనకు
నవపల్లవోష్ఠి సూనవిరళహాస
ప్రవిమలపుష్ప పరాగాంగరాగ
కలకంఠనాద సంకలితాబ్జవదన
యలికులనిభవేణి యగువనలక్ష్మి
మనలపై నెంతప్రేమము నేసె నిపుడు
వనములో మనయెండవడయెల్లఁ దీర్చె
నని పలుకుచు నున్న యాదేవదేవిఁ
గనుఁగొని పలికె నగ్రజ నేర్పు మెఱసి
సారంగముఖపక్షిసమితి వేఁటాడి
శ్రీరంగవిభుఁడు విచ్చేయునవ్వేళ
నతని సెదలుదేర్చు నారామమునకు
నతులితం బగు జగదభిరామమునకు
మనబడలిక లెంత మన మన నెంత
యని తనతోడ నిట్లన దేవదేవి
తమకుఁ జేరువఁ దపోధామవిస్ఫూర్తిఁ
గమలాప్రతిబింబంబుగతి నొప్పువాని

(**330.** విప్రనారాయణాఖ్యహరిభక్తదేహశోభావర్ణనము.)

బాలేందుచాయలఁ బదిరెండువగల
డాలించునూర్ధ్వపుండ్రంబులవాని
గాత్రంబుమై నొప్పుగలుగు వైడూర్య
సూత్రంబుగతి బ్రహ్మసూత్రంబువాని
నొప్పుచందురుని రాహువు డాసినట్లు
కప్పారు నిడువాలుగడ్డంబువాని

మొలకొత్తుముత్తెంపు మోసులకరణిఁ
దళుకొత్తు శుభ్ర దంతంబులవానిఁ
దవిలి మల్లియచాలుతావికై కదిసి
బవరిఁ జుట్టినయట్టిభ్రమరాళికరణి
సవరని తులసిపూసలదండతోడఁ
గవగూడి హరినీలకాంతి గేలించు
తమ్మిపూసలపేరు తనకు నై జంపు
సొమ్ముగా సవరించి చూపట్టువాని
సదనగా వేరితోయంబులఁ గాల్వ
మొదలబంటెని ముంచి ముంచి పోయుచును

దడయక వచ్చి గుద్దలిఁ గొనితొంటి
మడవ మార్చుచు మాఱుమడవఁ దీర్చుచును
ద్రవ్వంగవలయుచోఁ ద్రవ్వి యందంద
పువ్వుఁజెట్టులకెల్ల బ్రోదిసేయుచును
ఆరామకృత్యంబు లాచరింపుచును
జీరికిం దము లెక్కసేయనివాని
శౌరికైంకర్యసంసక్తు శ్రీవిప్ర
నారాయణునిఁ గాంచి నగుచు నిట్లనియె
నక్కక్క చూడవె యలవాఁడు మనల
దిక్కుఁ గన్గొన డెంత తెంపరిఁ వీఁడు

మీఱుజవ్వనము క్రొమ్మిసిమితో నిల్వ
నూఱుబంగెడిని గన్నులఁదన్నుఁ జూడ
నాగి యతీశ్వరుపోల్కి నుట్టులతోడఁ
డెగఁగోసికొన్నాఁడొ తెగువతో మున్న
నలినశరుండైన ననుఁ జూచెనేని
నిలువునఁ గరఁగడే నీరుచందమున
నిటవచ్చి మనము దా నెంతసేపాయెఁ

గటకటా! యొకమాటు కన్నులఁ జూచి
యెందుండి వచ్చితి రేమని యనఁడు
మందుఁడో జడుఁడో సోమరియొ హెగ్గడియొ
యన విని శ్రీరా మయని కేలు చెవుల
నొనరంగ సవరించి యోసి పోవినవె
పీరివారలఁ బల్కువిధమునఁ బెద్ద
వారల నిట్లనవచ్చునే నీకు
మందుండు జడుఁడు సోమరియు హెగ్గడియు
నిం దుండునే? యున్న నిట్టితేజంబు
గలుగునే? కమలసంగముఁ గోరుతేఁటి
యిలలోన నుమ్మెత్త కేల యాసించు
రంగేశకైంకర్యరతుఁడై నయాతఁ
డంగనారతిఁ గోరునా యెందునైన
నని పలుకుచునున్నయక్కతో మగుడ
ననియె గద్దింపుచు నాదేవదేవి

(331. శాండిల్యపరాశరకౌశికమునివరచరిత్రదృష్టాంతము.)

గాలియే కుడుపుగాఁ గైకొని కాలు
నేలమోపక నూది నిలిచియున్నట్టి
శాండిల్యుఁ డల పరాశరుఁడు కౌశికుఁడు
నుండిరే యింతుల నొనఁగూడఁ కిలను
ఉప్పు నీరును జొచ్చియున్నట్టిమనుజుఁ
డప్పరో లోనుగా కతఁ డేల యుండుఁ
గలవి లేనివి కొన్ని గడియించి వట్టి
బలిమి చూపుచు లేని పౌరుషం బెన్ని
కొనల కెక్కించెదు గోఁచిబాపనిని
అనుఘుఁ గోపించి యిట్లనియె సోదరికి

సోదరీ ! వినవె యీయోగినాయకుని
నీదైన రూపంబు నెఱపి చొక్కించి
వలపులు పచరించి వలపించితేని
దొలఁగక యేను నీతొత్తు నయ్యెదను
అనుమాట లాలించి యాదేవదేవి
యనియె సంతసమున నాయక్కతోడ
మఱవకే యీమాట మఱవకే నీవు
మఱచిని నేనేల మఱపనిచ్చెదను

అలివేణి నానేర్పు లన్నియుఁ జూపి
వలపించి వీని నావలలకు లోను
జేసెద నారీతిఁ జేయకయున్న
దాసి నయ్యెద నీకుఁ దరళాక్షి యనుచు
ననుఁగుజేడియలతో నగ్రజం బురికిఁ
బనిచితా నొకపాదపమునీడ నిలిచి
తొలుతఁ బెట్టినయట్టితొడవులుఁ బట్టు
వలువయు సడలించి వనములో నొక్క
యేకాంతమైయున్నయెడ డాఁచి యప్పు
డాకాంత యొకయుపాయము విచారించి
గన్నేరుపూచాయ గల నీరుకావి
వన్నియపుట్టంబు వదులుగాఁ గట్టి
మిడుగుల నొరయు నామీఁదఁ బింజయుల
ముడిచారుచెరిపియామై నేర్పుతోడ
బిగిచన్నుఁగవమీఁదఁ బెరయఁ బయ్యెదయు
దిగిచి నెన్నడుమున దిండుగాఁ జుట్టి
నడిముక్కు నొరయంగ నామంబు వెట్టి
నడుమ హారిద్రచూర్ణపురేఖఁ దీర్చి

వరుసగాఁ దిరుమణివడములు వైచి
పరమవైష్ణవ ముట్టిపడఁగఁ జూపట్టి
వైకుంఠపురినుండి వచ్చెనో యనఁగఁ
గాక వైరాగ్య మీఁగతి నిల్చె ననఁగఁ
జని తోఁటలో నున్న జగతీసురేంద్రుఁ
గని యాననము వంచి కరములు మోడ్చి
గొదుకుచు నొదుగుచు గోలచందమునఁ
బదము లెంతయుఁ దొట్రుపడఁగ నందంద
నిలిచి భ్రమాకులపొంత నిక్కంపుభయము
గలిగినదానిసంగతి వడంకుచును

(332. విప్రనారాయణసమీపప్రాప్తికథనము. ప్రార్థనాప్రకారము.)

దోరంపుఁగన్నులఁ దొరఁగెడు బాష్ప
ధారలు చెక్కుటద్దములపై నిగుడ
నెదురేగునమ్మౌని నెదురేగి యతని
పదపంకజములపైఁ బడి దైన్యపడుచుఁ
దొడిబడ రెండుచేతులఁ బదాబ్జములు
విడువక వడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచును
నర్తకీగ్రామణి నలిఁ గ్రుక్కి గ్రుక్కి
యార్తి రెట్టింపంగ నాయోగి కనియె
నోయార్తరక్షక ! యోకృపాచంద్ర !
యోయాదిగురునాథ ! యోమునినాథ !
రంగనాయకపాదరాజీవలోల
భృంగ ! యభంగనిర్జితదోషకరణ !
పాథోధికన్యకాపతిభక్త ! యోగి
నాథ ! యనాథను నను గావు మనుచు

మాటిమాటికిఁ బల్కు మాట మాయలాఁడి
మాటలు నిజమని మది విచారించి

(333. యోగికలితసంభాషణాప్రకారము.)

కరుణాపయోరాశి గాన నయ్యోగి
తరుణి లే లె మ్మన తనకేల నెత్తి
యెందుండివచ్చితి వేది నీనామ
మిందుబింబానన యేకారణమున
నిటకువచ్చితివి నా కెఱిఁగింపు మనినఁ
దటుకునఁ బాణిపద్మంబుల మొగిచి

(334. గణికామణిప్రత్యుత్తరప్రకారము.)

యీతఁడెఁ జిక్కెఁ బో యితఁ డంచుఁ జెప్ప
నాత్రికై వడి మెలనాతి యిట్లనియె
నేమని మీతోడ నే విన్నవింతు
నేమని నానామ మిపుడు చెప్పెదను
ఐనను మీయాజ్ఞ యది మీఱరాదు
గాన నావచ్చినక్రమ మేర్పరింతుఁ
బోఁడిమి నిలఁ బుట్టుపుట్టువులందు
నాఁడుపుట్టువు హీన మందులోపలను
గంజసందనుఁ డతికష్ట మైనట్టి
లంజపుట్టువున నీలాగున నన్నుఁ

(335. ధనవినియోగప్రకారకథనము.)

బుట్టించె నారోఁతపుట్టునఁ బుట్టి
యట్టై నే గడించు నతిహీనధనము
తనతల్లి దాఁచి యాధనమెల్ల పిసిఁడి
తనమున నిల దేవతలకు విప్రులకుఁ
జీమంత యిడక తెచ్చినకాసు లెల్ల

వేమాఱు డాపంగ వేసరి యేను
బడయంగవచ్చు నాపసి డిచే నేమి
పడయంగవచ్చు వెంబరవిత్త ! యనుచు
రోసి యాతల్లిదండ్రులపొందు వీడఁ
గోసి చంచలకామగుణకవాటంబు

(336. స్వానుగుణకైంకర్యప్రార్థనశైలి.)

మూసి నీపదపద్మములు వచ్చి డాసి
డాసి నయ్యెద నని తలపోసి యిపుడు
పనివిని మౌనీంద్ర ! భవదీయపాద
వనజముల్ శరణని వచ్చితి నేను
నెరవుగాఁ దలఁపులో నిడక వేవేగఁ
గరుణించి యొకయూడిగంబుఁ గల్పించి
పనిగొను మింక నీపంచనే కాచి
కొని యివ్వనముఁ గాచికొను చుండెదను
భర్తవు సకలసంపదలకు నాత్మ
కర్తవు నీవు యోకరుణాంబురాశి !

(337. తత్ప్రార్థనాంగీకారప్రకారము.)

యన విని మోదించి యామాయలాఁడి
యనుమాట లెల్లఁ దథ్యములేయటంచు
మౌనినాథుఁడు తనమదిలోన వార
మీనలోచన సధర్మిణిగా నెఱింగి
కనకచేలాంగుని కైంకర్యమునకు
ననుకూల మగుసహాయము గల్గె ననుచు
ననిశంబు నారామ నారామమునకుఁ
జెనుపొందఁ గావలిపెట్టి తా నరిగి

(338. హరికైంకర్యాచరణశైలి. భైక్ష్యాచరణాదిప్రకారము.)

యలరంగధాముఁ డంతంతఁ జిత్తమునఁ
నలరంగ దామంబు లర్పించి మగుడి
చనుదెంచి తెచ్చుభైక్ష్యము మనోవీథిఁ
బనుపడ శ్రీరంగపతికి నర్పించి
మును దా భుజించి ప్రమోదంబుతోడఁ
దనప్రసాదము మెలంతకు బ్రసాదించి
యుగపడి కావేరియంబుపూరంబు
మొగవాళమునఁ గుంభమున ముంచి ముంచి
యెడపడకుండ నీరెత్తి వానీట
వడి మడములు చిందు వందు గానుండఁ
గుసుమమంజరులసోఁకున కోర్వలేని
కుసుమకోమలి వాడిగుద్దలిఁ బూని

(339. ఆరామపోషణరీతికథనము)

నిడుదవాయిగఁ జేసి నీరు నిండార
మడవ గప్పుచు దండ మడవ విప్పుచును
దనసేయుసేద్య మంతయుఁ బరవంబు
గొని తాన సేయ నెక్కొను గూర్మితోడ
నీరీతి యోగీంద్రుఁ డింతితోఁ గూడ
నారామకృత్యంబు లాచరించుచును
నెలమిమైఁ బగలెల్ల నిట్లుండి రేయి
యెలనాగ యొకపొదరింటిలో నుండఁ
జనుదెంచి తనపర్ణశాలలోనుండి
దినదినంబును దేవదేవుని సేవ

(340. ఏకాంతాలోచనాప్రకారము.)

యకలంకమానసుం డై చేసికొనుచు
నొకయేఁడు గడపె నయ్యువిదతోఁ గూడి

యంత నా కాంత యేకాంతంబునందుఁ
జింతించి తనలోన శ్రీరంగవిభుని
మారి పూఁబోదరిల్లు దూరి డెందమునఁ
గూరినవగపుతోఁ గుందుచుఁ బలికె
నిచ్చోటి కుండుండి యేల వచ్చితిని
వచ్చితింబో యిటువంటిగొంటరిని
గనుఁగొంటి నేలకో కనుఁగొన్న ట్రోవఁ
జనక యీగతి కొనసాగని ప్రతిన

సేసితి నేలకో శ్రీరంగరంగ
నాసరివారిలో నగుబాటు గాఁగ
నని కనుమూయంగ నారంగవిభుఁడు
సనుదెంచి వెఱవ కో సారంగనేత్ర
మెల్లి యీప్రొద్దున కెల్ల నీమనసుఁ
జల్లఁజేసెద నని చనిన మేల్కాంచి
యరుదంది డెందంబునందు సొంపంది
యరవిందసమనేత్ర యారాత్రిఁ గడపి
మఱునాఁడు వనముతో మానితోఁ దోంటి
తెఱఁగునఁ గూడి వర్తింపుచున్నంత

(341. ఆరామసౌందర్యకామోద్దీపనవర్ణనము.)

గగనయాంత్రికుఁడు లాగపుబంతి డాఁచు
పగిది భానుఁడు గ్రుంకెఁ బశ్చిమాంబుధిని
తెర నర మొఱఁగి వర్తింపుచునున్న
యరవిందనయనలయందంబు దోఁప
నెఱయ మించులతోడ నీరాళ్ళగొంది
మెఱచెం దళుక్కన మేఘంబు చెంతఁ
గాముకహృదయపుష్కరము నిండారఁ
గామాంధకారంబు గప్పినపగిది

గగన మెక్కింతయుఁ గానరాకుండ
మొగులు గ్రక్కుమ్ముచు ముంచె నల్గడల

ముంచి నల్గడ నల్లముసురుగాఁ బట్టి
మించులతోఁగూడ మేళమై పొదలి
విటపాగ్రములు వెడవెడఁగ నల్లాడఁ
జిటిపొటి చినుకులు చినుక నవ్వేళ
నాకులమీఁద నీ రానక జాఱి
కోకమైఁ బడ పడంకుచు నొదుగుచును
నులికి యాపొదరింట నుండరాకున్నఁ
దలఁకుచు వెడలి యాతన్వంగి వంగి
బలుపువ్వుగుత్తులబరు వానలేక
నలపువ్వులత యసియాడుచందమునఁ

జన్నుగొండలబ్రేఁగు సైరింపలేక
చిన్నారికౌఁదీఁగ జివ్వాడుచుండ
జవులిఁ జూపట్టెడు శంపాళికేలి
దివియలై తనమున్నె తెరువు చూపఁగను
గనుచూపుమించులు కారుమించులును
బెనఁగొన్నఁ దెలియక బెగడొందికొనుచు
తనకొప్పుమొగులునా దట్టంపుమొగులు
నెనసిన వివరించి యెఱుఁగంగలేక
యల్లనల్లన వచ్చి యామహాయోగి
వల్లభుసదనంబువాకిటియెదుట

దళము లొండొంటితోఁ దార్కొని మిగుల
దళమైన యొకచలదళముక్రిందటికిఁ
జనుదెంచి మరుఖడ్గశాఖయపోలెఁ
దనరుచు నామ్రానిదండ నిల్చుటయు

వలిపిరిగాలితో వలి మీఱి మీఱి
బలువిడి వాన యంపాజాల మైన
యలజడిచేతఁ బాయనియీదగాలి
యలజడిచేతఁ దా నందంద వణఁకి
యే రావికిందట నీరీతి నుండ
నేరా విచారింప విభరాజవరద !

(342. పర్ణశాలాసమీపమహావృష్టిప్రాదుర్భావము.)

యని రంగవిభునకు నంతరంగమున
ననలాత్మభక్తి సన్నుతిఁ జేయుచున్న
నప్పు డాపర్ణశాలాంతరసీమ
నొప్పుచుం బవళించియున్న యాయోగి
యలవిమీఱిన యమ్మహావృష్టి యిపుడు
వెలిచెనో వెలవదో వివరింతు ననుచు
మసకల ద్వారసీమకు వచ్చి హస్త
కిసలయాగ్రమున వాకిలి యూఁది నిక్కి
జలదకీర్ణము నాకసముఁ దొంగి చూచి
యలరావిక్రిందటియలివేణిఁ జూచి

(343. కామినీసమాహ్వనప్రకారము.)

తొలుత సభ్రంబునఁ దుళగించుమించె
యిల వ్రాలెనో కాక యిది యది యైన
దండనె చలనమొందక రూపుతోడ
నుండునే యనుచు నిట్లొకగొంతతడవు
తలపోసి తలపోసి తరళాక్షి ! యనుచుఁ
బలుకరింపుచు నిజభావంబుఁ గాంచి
జక్కవకవ వెక్కసపు వలవాడి
ముక్కుల నొత్తినమురువు దీపింపఁ

బనుపడ నులిపచ్చిపయ్యెదకొంగు
మొనలనానినకుచముల నొప్పుదాని

మీఱినచింత నెమ్మెయి విలోకించి
తేరి కన్గొని దేవదేవిగా నెఱిఁగి
కటకటా! వానచేఁ గడునొచ్చె దీని
నిటకు రమ్మందునో యేల యివ్వేళ
నేకాంతమునవచ్చి యెలనాఁగ లున్న
నేకాంతులకుఁ గూడునే యని తలఁచి
యీద యేగతి మాను నేదయమాలి
యీడెస నుండంగ నిగురుబోఁడికిని

(344. ఈశ్వరప్రేరణానుగుణమోహప్రాప్తిప్రకారము.)

అని యీశ్వరప్రేరితాత్ముఁడై మఱియు
ననబోఁడిఁ గని విప్రనారాయణుండు
తడయ నేటికి రమ్ము తరళాయతాక్షి
జడియక మాపర్ణశాలలోపలికి
నన విని యిదియసం దనుచు నాచక్కి-
మును దాఁచియున్నసొమ్ములు సంబరమును
గొనుచు వేవేగ నక్కుటిలకుంతలయుఁ
జనుదెంచి యాపర్ణశాలలోఁ జొచ్చి
యలిబలంబులు వచ్చి యతనితో మున్న
యెలగోలు సేసిన యింపు దీపింపఁ

(345. విప్రనారాయణమునికాముకావస్థాదిప్రకారము.)

దల తడియార్చు చందము దోఁప మాని
కులనాథు సోఁకంగఁ గ్రొమ్ముడి విడిచి

జాడించి సీమంతసరణి తేర్పడఁగఁ
గూడదువ్వుచు జారుకొప్పు గీలించి

జోఁకగాఁగనయంబుఁ జొనిపి మై మొగలి
రేఁకుబాగున కొంగురింగు వోఁ జెరివి
పాలిండ్లు లజ్జఁగానుపడ నొకవింత
లీలఁ బయ్యెదకొంగు లేజాఱవైచి
చికిలిచేసినమారుచేకత్తి వోలె
సకలంకమణిభూషణాన్విత యగుచుఁ
గోమలులనిక్కఁగ నేయుకుసుమాస్త్ర మనఁగ
బాములు నిక్కఁగ నొరపులచూపు జూడ

నినుపైనచూపువెన్నెలసోఁగ సోఁక
ఘనమౌని హృచ్చంద్రకాంతంబు కరఁగ
మౌని వయ్యారిదీమపుఁ జూపువలకు
లోనయ్యె ననుచు సాలోలాక్షి కదిసి
యుదిరొ నందిని మెలుఁగొత్తి తేనియల
చిదురుప ల్కెవులలోఁజిలుక నిట్లనియె

(346. సుందరీకలితమునిపాదసేవాప్రకారము.)

నెడపక వనములో నిండాఁక దిరిగి
బడలితి రొక్కింత పదము లొత్తుదునె?
యనుచు నూరులమీఁది కామానిపాద
వనజముల్ కరపల్లవముల రాఁదిగిచి

యొత్తి కన్నులమీఁద నొత్తి డెందమున
నొత్తి మత్తిలి పల్కె నోమౌనిచంద్ర!
కొండగా నినుఁ జూచికొని వచ్చి యిచట
నుండఁగా ననుఁ జూచి యొక్కనాఁ డైనఁ
బడుచ రమ్మని కేలుపట్టి లాలించి
యొడబాటు గావించి యొకమాఱు హితవు

(347. కామోద్దీపకకారణాదివర్ణనము.)

నెరవుసేయక చెప్ప నీరీతి గలదె?
హరిహరీ! యిఁకనైన నానతి మ్మనినఁ
గమలాస్త్రిమౌర్వీటంకారంబుపగిది
సమకొన్న తేఁటులఝంకార మెసఁగ

నసతేనియలవాన నాని యింపూని
చనుదెంచె నొయ్యనఁ జలిగాలికొదమ
రాగంబుతో సంతరంగము రంగ
భోగి ప్రేరేప నప్పుడు మానివరుఁడు
నలుగడఁ జూరనేయు నళినాస్త్రిపువ్వు
ములుకులు వెలికింత మునుపుచందమున
నలమోహనాంగి చే యంటుటవలన
నిలువెల్లఁ బులకింప నెన రామతింప

(348. సుందరీసురతసుఖానుభవప్రకారము.)

హరి కుబ్జ మున్ను నెయ్యంబునం గళయు
కరణి నాతేమ సంగజకేళిఁ దేల్చె

రతి వేదశిక్షకు రతిరాజు తరటు
గతివేణి యొప్ప నక్కలకంఠకంఠి
వనముల గాఢభావజకేళిఁ గొన్ని
దినము లచ్చోట వర్తించినమీఁద
నారామ తనకోర్కె యలరంగ విప్ర
నారాయణుని యోగినాయకోత్తముని

(349. విభండకమునికుమారచరిత్రదృష్టాంతము.)

మునుపు విభాండక మునిపుత్త్రిఁ దోడి
కొనిపోయినట్లు తోకొని యేగుదెంచి

తనయగ్రజాతముందర నిల్వ ననుజఁ
గని మోహనాంగి దిగ్గన వెఱఁగంది
యప్పునోనె నీ వాడినట్టి యీప్రతిన
యపగడం బగుమాట లవి నీకె చెల్లు

(350. మోహవాక్యప్రకారము.)

నోక్కొమ్మ ! నీదుమా టొకటి సేఁ తొకటి
కాకుండ పంతంబుఁ గడతేర్చికొంటి
వాకొని వేయును వర్ణింప నేల
నీకు నీవే సరి నిఖిలంబులోన
నీదెస మఱి నేర్పు లెన్న నేమిటికి
నీదెపో నేర్పైననేర్పు తన్వంగి !
యిలలోన నేము నీయిందఱిలోన
మెలఁతరూపులఁ బొడమితి మింతెకాక
నీవంటిచతురత నీవంటిసొబగు
నీవంటినేర్పు నెన్నిన మాకుఁ గలవె ?
మానినీమణులలో మఱియును నాట
దానవైనను నీవ తలిరాకుబోఁడి
మఱియును నీవ పో మఱియును నీవ
మఱియును నీవ మున్మూఁటికి ననుచు
నెన్ని కౌఁగిటఁ జేర్చి యింతి నామాట
లన్నియు నోర్చుకొ మ్మని గారవింపఁ
దనచెల్మికత్తియల్ తనుఁ బెక్కుగతులఁ
గొనియాడ నావారకుటిలకుంతలయు
నలభూసురేంద్రుతో ననయంబు బత్తి
గలిగినదానిసంగతిఁ గొన్నినాళ్లు
లెనసియుండఁగఁ జూచి యితరు లాసన్నఁ

గని యప్పనముగ నొక్కనిపాలఁ జిక్కి
తగువైనమగువలం దగులుట రోఁత
తగదని విటులు రాఁ దడసినకతన

(351. వారవనితాస్వరూపకార్యప్రదర్శనాది.)

వెచ్చెనచ్చములకు వెడవెడ యైన
నచ్చపలాక్షిలో యనుఁగు వోవిడిచి
వసుధలోపల వారవనితలవలపు
పసిఁడితోడిద, కాదె ? భావింప మఱియు

నెన్న నేటికి లంజ కీలలోనఁ గ్రొత్త
మిన్న లిచ్చినవాఁడె మీనకేతనుఁడు
ఈనియామరుఁడైన హీనవిగ్రహుఁడు
గాన యాముని యున్నగతి యెల్ల నెఱిఁగి
యీఁబుచ్చుకోనకుండు టెఱిఁగి యాపదుపుఁ
బూఁబోఁడి మదిఁ దలపోసి యే వీని
సడి నొంద కేరీతిఁ జయ్యన నిల్లు
వెడలఁగొట్టఁగ నెద్ది వెఱ వని తలఁప

(352. వృద్ధగణికారూపవర్ణనము, తద్దుష్టకార్యాదికథనము.)

నల్లన నది గని యాదేవదేవి
తల్లి పల్లవబాహుతాడితవదన
మంకుదిమ్మరి మటమాయలబండి
డొంకువోయినటక టొంకుసంకటము
విటుల నిచ్చలుఁ గాఁచి వేఁచుటవలన
విటకంటకిఖ్యాతి వెలసినగబ్బి
యెప్పుడు తనయింటి కేగువారలకుఁ
దప్పుబాసలు సేసి తప్పినకతన
వెలిమరికినపండ్లు వ్రేలాడుచండ్లు

కుళ్ళుపవట్టినమేను కోఁతిమోగంబు
తప్పకన్నును బట్టతల గూనివీఁపు
పుప్పిగోళ్లును నీచవోయినకాళ్ళు

చీమకండ్లను మొండిచెవి బుఱ్ఱముక్కు-
గాముఁ బోలినరూపు గలిగి యందంద
వెరగై నతనమాట వినినంతలోనె
పొరుగిండ్లకుక్కలు బోరున మొరఁగఁ
జిలుముచాయలపండ్ల చెడ్డకంపునకుఁ
దలఁకి చుట్టాముడ దయ్యాలు బెదరఁ
గడుఁగోప మెసఁగ రోఁకలి మూఁపుమీఁద
నిడుకొని దుడి దుడి నేతెంచి పలికె
నోవెఱ్ఱిబిడ్డ ! నీ కుచిత మీ యిట్లు
నీవంటిలంజెల నీవు గన్గొనవె

(353. లజ్జాకరవాక్యప్రేరణాది.)

తాటోటుమాటల తక్కరిగొంటు
తాటదమ్మని నమ్మఁ దగునె యోయమ్మ
కోఱమాలి యున్నవే గొంగబాపనికి
మరు లేల కొంటివే మటుమాయలాడి !
గారాబు వెన్నెల గలనాఁడె యల్లొ
నేరేళ్లు గాకయో నీలాహివేణి !
బ్రదుకెల్ల ముదిమిచేఁ బడకుండ నాఁడె
ముదిసినఁ గోరయౌనె ముంజ లంజెయును
వయసునం గడియింపవలయుఁగా కరుగ
వయసు రమ్మనినను వచ్చునే మగుడి

యిచ్చుట నొక్కఁగా సిచ్చునో వీస
మిచ్చునో పీఁడు దా నింటిలోఁ గలవి

తిని పులిబోఁతుపొందికనున్న లెక్క
గొన వింటిలోపల గుండ్రించుకొనుచు
నేనాఁటిలంజియ లింటిలో వెరఁజి
యేనాఁటిమగలకు నెదురువెట్టుదురు ?
ఎలయించి ప్రియులకు నింపు పుట్టించి
కలకాలమును జేతఁ గలకాసు లెల్ల
వలిపించి వెరఁజుకోవలయును, గాలి
గలనాఁడె తూర్పెత్తఁగాఁ దగుఁగాక

యిన్నాళ్లు నోర్చితి నీక వాని వదలి
యున్న నామాటలో నుండు కాదేని
పూని నీబుద్ధులఁ బోయితివేని
వాని నిన్నును బట్టి వడి నంటఁగట్టి
చంపి చాఁగరగొని సదమదం బాడి
కొంప నుండకయుండఁ గొట్టి తోలుదును
అని వెండియును దన్ను నదలించి కినుకఁ
గనుఁగొని వేయుసంగతుల సాదించి

(354. స్వకీయాలోచనాచింతాప్రకారము.)

జనని వేసారంగ సారంగనయన
తనలోనె తాను చింతనసేయుచుండెఁ

దనపట్టి శాంతియంతయు మట్టుపెట్టి
కనలుచు నావిటకంటకి యపుడు
చేరి యాఁచెంత భాసిల్లెడు విప్ర
నారాయణునిమీఁద నడతెంచి కదిసి
కడఁదికోటికి గంట గట్టి నిచ్చలును
బడసి గడించు నాబంగారుకుండ
'మక్కువ నెలయించి మాఱు లేకుండఁ

దక్కక మందులు తల కెక్కఁజేసి
యోరోరి నాబిడ్డ యో యెల్లఁ జెఱచి
తీరితివెఱ పోకయుం తైన లేక
క్రొత్త లిచ్చెదో పుచ్చుకొనియెదో పట్టి
రిత్తమాటలు నీవు రెంటునుం బన్ని
లోరి నీ వొకచిన్న మొసఁగవు లంజ
వారిసొమ్ములు దిన వారి కేమగును
వీఁగనిమృత్యువు వైన నన్నుఁ జూచి
లోఁగుఁ దామరపాకులో నీరు వోలె
నలజముఁ దైన నాయందంబుఁ జూచి
తలకు నొక్కింతయుఁ దలఁకవు నీవు
మడియఁ గొట్టుదునో దిమ్మరితాటదమ్మ
వెడలెదో మాయిల్లు వేవేగ ననుచు

(355. విప్రనారాయణముని పరాభవనిరాసాది.)

వెగడొంది తనుఁ జూచి బీరువో నున్న
జగతీసురేంద్రుహస్తముఁ బట్టి తిగిచి
నిడుసాగిలఁగ నెట్లు నెట్లు నడంగ
మెడ పట్టి ద్రొబ్బి గామిడితొండ యనుచుఁ
దలుపు బిగ్గన మూసి తడయక గడియ
బలువుగా నిడి వెలఁపలిమానిఁ గూర్చి
మగుడివచ్చిన సిగ్గుమాలుతు ననుచు
జగడాఁగ ముదుసలి సాదింపుచుండె
నంత నామునినాథుఁ డంతరంగమున
నెంతయుఁ జింతించి యే పెల్ల దక్కి
జగడించునల బేరజమునకు నోడి
పోగులుచు నిలు సొచ్చి పోవంగలేక

(356. యోగివరదీనదశాకార్యాది.)

పలుదెఱంగుల మేలుపడి చిక్కియున్న
పొలఁతిపొందులు డించి పోవంగలేక
వకవకలై యింత వ్రతముఁ దక్కినను
సుకము దక్కకపోయెఁ జూచితే యనుచు
ఖిన్నులై వారివాకిట నున్న పంచ
తిన్నెపై నొదికిలి దేవుఁడా యనుచు
దలక్రిందఁ జేయిడి తనలోనతానె
తలపోయుచుండె నంతట వెన్నుచాయఁ

జిలుకముక్కులచాయ జేవుఱింపంగ
ఫలితాస్తనగచూతపరిపక్వఫలము
ఇల వ్రాలెనో యన నినుఁ డస్తమించె
నలుకనిమతులలో యోగీంద్రవరులు
హరిపదధ్యానామృతాహారలహరి
నరగన్ను లిడినసోయగము దీపింప
విరిదామరలు వెడవెడఁ గన్ను మొగిచె
గరువంబు దక్కె జక్కవమొత్తమునకుఁ

(357. సాయంకాలవర్ణనాప్రకారము.)

కుముదినుల్ చంద్రుఁ గన్గొనుచంద మొసఁగఁ
కుముదముల్ విరియ గ్రక్కున తేఁటు లెసఁగ

నగి కోపమునఁ గాలనరసింహమూర్తి
గగనహిరణ్యవక్షము విదారింపఁ
దొరగు రక్తంబునాఁ దులగించుసంజ
నరుణాంశువల్లిక లలరె నభ్రమున
నలరాత్రికోమలియాఁదలఁ గలువ
చెలికాఁడు పెట్టినసేసబ్రా లనఁగఁ

దెలిమించుమించులు దీండ్రింప నభ్ర
తలమునఁ జూపట్టెఁ దారాగణంబు
లున్నతోన్నత మైన యుదయశైలమునఁ
జెన్నొందు నమృతంపుసెలబుగ్గ యనఁగ

నలకాముకులహృదయములలో మంట
వెలిమించె నన నొప్పె విధుమండలంబు
వేదన గలమానివిరహార్తిలతకు
బ్రోది సేసినరీతిఁ బొదలెఁ జంద్రికలు

(358. శ్రీరంగనాథనైవేద్యసమర్పణప్రకారము.)

రంగనాయకుఁ డానరంగ నాయంగ
రంగద్వైభవముల రాజసం బెసఁగ
నప్పు డేకాంతపాయస మారగించి
చొప్పడుముత్యాలసొంపు దీపించి
క్షీరతరంగంబుచె న్నగ్గలించి
హారపుంజంబుచాయలఁ గ్రిందు పఱచి

కప్పురంబు చవచవఁగా నాడి మంచు
రపణంబు విడియించు రమణఁ జెన్నొందు
నహిరాజశయనంబునందు నిందిరయు
మహియు నీళయును బ్రేమము దయుల్వాఱఁ
గెమ్మోవి దలిరాకు గేలించు కేలి
దమ్ములఁ బాదపద్మంబు లొత్తంగ
నొప్పఁగా నొకవింతయొయ్యార మొదవఁ
గప్పిన హేమాంశుకంబు చూపట్ట
జడిగొన్న ముత్తెంపు జల్లి గింజ్జెముల
విడియంబు జాపలఁ బెంపొందుచుండఁ

బెంగావితలిరులజిగి మించు నొక్క
కెంగేలు మస్తంబుక్రింద నమర్చి
యకలంక కంకణోదంచితం బైన
యొకకేలు జానువు నొరయంగఁ జాఁచి
పవళించి యారంగభర్తకెమ్మోవి
చివురుపై వెన్నెలజిగితేటరవలు

(359. అకారణకలితమందహాసప్రశ్నాది.)

మలయ నకారణమందస్మితంబు
నలుప నచ్చెరు వంది జగదేకమాత
రంగనాథుని పాదరాజీవయుగళి
బంగారుపాలిండ్లపై నొత్తుకొనుచుఁ
బగటున నీవేళఁ బనిలేనిపనికి
నగ నేల చెప్పుమ పన్నగరాజశయన !
నావుఁడు మిగుల మన్ననతోడ దేవ

(360. రంగరాజ కృతప్రత్యుత్తరప్రకారము.)
విప్రనారాయణదైన్యదశాకథనము.

దేవుఁ డాయిందిరాదేవి వీక్షించి
యారయ నొందు గాఁ దబ్జాక్షి ! విప్ర
నారాయణుం డను నాదుభక్తుండు
వెనుకొన్నభక్తితో వేసట లేక
యనిశంబు సూనంబు లర్పించుచుండు
నతఁ డొకగణికకు నాసక్తుఁ డగుచు
మితమున వారి కేమియు నీనికతన
ననురాగశూన్య యై యాలేమతల్లి
చెనఁటి నిరాకరించిన చిన్నఁబోయి
విడిచిపోవఁగలేక వెలయాలిపంచ

నడుచుచు నొడుగంగ నవ్వితి నిప్పు

(361. దివ్యదంపతీప్రశ్నప్రత్యుత్తర ప్రకారము.)

డనుఁడు శ్రీరంగనాయకునకుఁ బద్మ
వినత యై వినుతి గావించి యి ట్లనియె
వనజాక్ష ! మీపాదవనజంబు పేరు
కొనినఁ బాపము లెల్లఁ గుందుఁ జేసేత
నీదాసుఁ డై న యీనిర్మలాత్మునకు
నీదెస వాటిల్లు టేమికారణము

మట్టుమీఱనయోగమము లెన్నలేని
యిట్టినీమాయకు నితఁడుఁ లక్ష్యంబె
రవిదీప్తి నంధకారము సోఁకు నెట్లు
భవదీయభక్తుని బాప మే లంటుఁ
గనికరింపవు నీది గాదె యాకీర్తి
తనయుని సెగ్గంబు తండ్రిది గాదె
పనుపడ నే విన్నపము సేయకున్న
ననఘురరణ్యా నీ కతనిపైఁ గరుణ
లేదె యెంతైనఁ దల్లికి లేనిముద్దు
దాదికిఁ గలదె యోధవళాక్ష ! యింక

ననుఁ జూచి వాని మన్ననఁ జేసి నీదు
తనయునిపై నింద తరలింపవలయు
నన విని రంగేశుఁ డరవిందసదనఁ
గనుఁగొని పలికె నోకలకంఠకంఠి !
యతఁడు మహాయోగి యతనికి దుష్ట
రతిరక్తి గలదె యారసిచూచి తేని
అతఁడు మల్లీలార్థ మై రాగవశుని
గతిఁ జెందియున్నాఁడు గాని యంమాని

తలఁప నేఁ గృష్ణావతారంబునందు
నలరుబోణులఁ గూడి యట్లయుండితిని

(362. మురారివనమాలికాంశ విప్రనారాయణయోగి మహిమ.)

దుద నాకు రాగ మందుల నింత కలదె?
యది నీ వెఱుంగవె యాత్మ భావింప
నలినాస్య వివరింప నా కెంతశక్తి
గల దంతశక్తియుఁ గలదు నిత్యులను
నతఁడు మద్వనమాలికాంశంబు గాన
నతనికి దోష మింతైనను గలదె
హితమతి నే మోక్ష మిచ్చెద నన్న
నతఁ డీయఁగలఁ డేరికైన మోక్షంబు
నతులితం బైనట్టి యతనిపూజకును
బ్రతి యేమి సేయుదు భావించి యింక

(363. భక్తమనోరథ పూర్తీకరణ ప్రస్తావము.)

నైన నీమాట నా కది ద్రోయరాదు
గాన నే నట్టులే గావింతు ననుచు
దనుఁ జూడ భక్తవత్సలుఁడుగావునను
వనజాక్షుఁ డిది సేయవచ్చు రా దనక
మిసమిస మనుమిహానుమిహాసంబుఁ దెగడు

(364. రంగరాజకృతవటురూప పరిగ్రహణము.)

పసిఁడివన్నియముంజి పచ్చనిగోఁచి
సోలిగోంచుఁల నొప్పుచూపుదండంబు
కేలికమండలు కృష్ణాజినంబు
చిన్నారు తిరుమణి శిఖయు జన్నిదము
సన్నంపుగాటుక చారులపంచ

గొనబైన కుడివ్రేలికొడియుంగరంబు
పనుపడ మిగులంగఁ బటువైన పటువు
రూపంబు దాల్చి యక్కని గేలిగొనుచు
నాపాంత థళథళమనుమించు లోదపు

(365. కనకపాత్రస్వీకరణము. గణికాగృహద్వారప్రాప్తిక్రమము.)

వల విభీషణుఁడు ము న్నర్పించినట్టి
దళమైన హేమపాత్రంబు కెంగేలఁ
గైకొని వచ్చి లోఁగక దేవదేవి
వాకిట నిలిచి కవాటంబు మీటి
గడియదీయుఁడు పని గలదు నావుఁడును
గడుగోపమున విటకంటకి పలికె

వలదన్న నేటికి వచ్చెద వింక
పొలసువై వఁగ నిదె పో పొమ్ము కొండఁ
దల నెత్తుకొన నీకుఁ దరమె యిం తేలఁ
తొలఁగరా యీమోరతోఁపు లేమిటికి
సటలు చూపకుము చచ్చునమాట లేల
మటమాయలాడ ముమ్మాటికి నీవు
బుద్ధులు కలిగి సేర్పులు చూపవలదు
ప్రొద్దున నెందైనఁ బోకుండి తేని
గాసి నాకేలిరోఁకలి పెట్టులెల్ల
నీసొమ్మె యన నవ్వి నీరజోదరుఁడు

(366. కనకపాత్రప్రదాన ప్రకారము.)

నమ్మ రేటికి మీరు నను మీకు నిచ్చి
రమ్మని విప్రనారాయణుం డనిచెఁ
గనకపాత్రం బిదే కాంతోపయంతుఁ
డనువాఁడ పరుఁడఁ గా నతని శిష్యుఁడను

మఱియున్న జగజోగమాటలు మాని
తెఱవ వే చనుదెంచి తెఱవవే గడియ
యనవుడు బంగార మనుమాట చెవుల
విని బత్తి గలదానివిధమున సప్పు

(367. గణికాకృతసంతోషపూర్వకాహ్వాన శైలి.)

డలదేవదేవి యొయ్యనవచ్చి తన్ను
వలదన్న వినక కవాటంబుఁ దెఱచి

తపనబింబప్రభఁ దలపింపుచున్న
తపనీయపాత్రంబు దాల్చినవానిఁ
గని తోడుకొనిపోయి కన్నులఁ గప్పి
కొనుచు లోనింటిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టి
గారవింపఁగ విటకంటకి యపుడు
చేరి యెంతయు సంతసింపుచుఁ బలికె

(368. విటకంటకినామకవృద్ధగణికావాక్యప్రకారము.)

వినవయ్య యోదేవవిప్రపుంగవుఁడ
పనివడి నీచేత బంగారుగిన్నె
యిప్పు డంపకయున్న నింతలో నేమి
దప్పె మాకిది గుఱుతా తానకాక

యింతకాలము నొకయింటిలోపలనె
యింతయునఱ లేక యెనసియుండితిమి
మక్కువఁ దలపోయ మాలోనఁ దాను
నొక్కఁడై యుండు వేఱొక్కఁడు గాఁడు
కొమరుప్రాయము దొరఁకొని కూడి మాడి
మమతఁ బాయకయున్న మందెమేలమున
నలసి వేసరి యాడినట్టిమాటలకుఁ
దలఁపున నెరవుగాఁ దలఁప నేమిటికిఁ

జెల్లఁబో యెగ్గల సేసె నొక్కఁడను
దల్లిబిడ్డలకుఁ బై తము రాఁడె వాఁడు

ఏ నెఱుంగక యున్న యీపాపజాతి
తానైన నీ కిది తగుఁ దగ దనక
యర్మిలి నే బ్రొద్దు నాతనిమనసు
మర్మ మెఱింగి యీమాయపుబిడ్డ
యీరీతి నవ్వుల కితఁ డోపఁ డనుచుఁ
జేరి తా నొకమాటు చెప్పకపోయెఁ
జనవున నొకకొన్ని చచ్చనమాట
లని సరసము లాడినంతలోపలనె
యది సందుగాఁ గొని యరిగె మీయొజ్జ
యిదియు మానితి మయ్య యింతటినుండి

యింతవేగిరకాని నెఱుఁగము తనదు
వంతమంతయుఁ జెల్లె పదివేలు వచ్చె
నందుల కనుట కా దయ్య మాపడుచుఁ
గొందలపడుచు లో గుబ్బతిల్లుచును
బగఁగొని లోన నప్పటినుండి సొంపు
డిగి కంట కంట బుట్టెడునీళ్లు కార
మమ్మ నిందాక కంభారూళ్ళు సేసి
లెమ్మన్న లేవక లీల నా కింక
నతనితోడి దె లోక మని కూడు నీళ్లు
మతిఁ దలంపక నేలపై శయనించు

నెపమాత్ర నీమాట నెఱిఁ జెవి సోఁక
నిపుడు దా వాకిటి కేతెంచెనయ్య
కనకంబు చూచి తక్కరిమాట లాడె
నని తలంపకు తన కప్పటినుండి

చెడుగుకోపం బింతసేసెఁగా యనుచు
గడుపులోఁ జెయివెట్టికలఁచిన ట్లగుచు
నిలువ సయింపదు నిలిచినచోటఁ
దలఁపులో వెత జెప్పఁ దరము గా దనుచుఁ
గనుదోయి బులుయుచుఁ గడలఁ గన్నీరు
కొనవ్రేల మీటి డగ్గుత్తిక వెట్టి

(369. రంగనాథస్వరూపజ్ఞాన ప్రాప్తిక్రమము.)

కొంతధైర్యముఁ దెచ్చుకొన్నది యగుచుఁ
గాంతోపయంతనుం గనుఁగొని పలికె
నీచేత నిపుడు గిన్నియు యందుకొన్నఁ
జూచువారలు మనసున నాడకున్న
నీసున నిందున కెంతగావించె
గాసించి యిది యెంతకష్టమురా లనరె
నెట్టన నేము గిన్నెయు యిప్పు డిట్టె
పట్టకుండిన నెగ్గుఁ బట్టు మీరొజ్జ
యెవ్విధమునఁ జూడ నెందుఁ బోవచ్చు
నెవ్వరితో సడ్డ యే లయ్యె లనదు
మనసువచ్చినఁ జాలు మాకేమి యనుచుఁ
గనకపాత్రము గేలఁ గైకొని మఱియుఁ
దత్తరపడుచున్న తనబిడ్డప్రాణ
మెత్తుకోవలసిన నిపుడె ర మ్మనుచు
మక్కువ వేమాఱు మామాఱు గాఁగ
మ్రొక్కి తోకొనిరమ్మ మొకబంగ మెడయు

(370. ఆదివటుదయాకలనాది ప్రస్తావము.)

ననవుఁడు మిగులంగ నయ్యాదివటువు
తనలోన నవ్వుచుఁ దడయ కేతెంచి

యిమ్మలవారి వాకిటితిన్నెమీఁదఁ
జిమ్మచీఁకటిలోనఁ జింతింపుచున్న
యామహాని గాంచి యయ్యనఁ జెంతఁ జేరి
ప్రేమమైఁ జెయివేసి పిలిచి యిట్లనియె
వీరెవ్వ రనిచూచి వివరించి విప్ర
నారాయణుఁడ విప్రనారాయణుండ
నిట నేల యున్నాఁడ వీదేవదేవి
విటకంటకియు నిన్ను వేయుభంగులను
వెనుకొని యూరెల్ల వెదకి కానమిని
ననుఁ బంపి రెచట నున్నాఁడవో యనుచు

(371. విప్రనారాయణసంతోషకారణ ప్రకారము.)

వేవేగ నచటికి విచ్చేయుమయ్య
నావుఁడు విని విప్రనారాయణుండు
చెవులలో నమృతంబు చిలికినట్లైనఁ
జివుర్చుగెదువుజోడుచేబారిఁ జిక్కి
వడి లేచివచ్చి యవ్వటువు డెందమునఁ
గడువేడ్కఁ జేర్చి యక్కజమందికొనుచు
నీ వెవ్వ రోతండ్రి ! నీవు నాపాలి

(372. శ్రీరంగనాథదయాప్రసారాది మహిమ.)

దైవంబ వగు రంగధారుణీపతివో
కాకున్న నొరుల కీకరుణ నామీఁదఁ
జేకూరు టెట్లు చర్చించిచూచినను
అని సంతసించిన నతని వారింటి
కనిచియంతటవీఁద నారంగవిభుఁడు
సరగున నిజనివాసమున కేతెంచి
యురగేంద్రశాయి యై యుండె నంతటను

(373. గణికాకలితనానావిధసురతలీలాది.)

అలతల్లితోఁగూడ నాదేవదేవి
మెలమిసేయుచు మాని కెడు రేగుదెంచి
పసనిగద్దియపీఁటపై నుంచి మంచి
పసిడితంబుగ నీటఁ బాదము లడిగి
నిడిసోగచంద్రికనిగ్గు లల్లార్చు
దడిపంబుపావడఁ దడివాయ నొత్తి
మేలిమిపన్నీట మెదిచి కస్తూరి
డాలుగా మైని వాటంబుగా నలఁది

జవ్వాదిపసచేసి సంపంగి విరులఁ
గ్రొవ్వాడిమొగలిరేకులఁ జాలఁ దురిమి
పలుచనిపన్నీటిపదనికప్రమునఁ
గులికినబాగాలు కొమరుగా నొసఁగి
వెలఁది వెన్నెలసోఁగవేఁగింబు లాడ
దుళగించు బొమ్మంచుదుప్పటిఁ గప్పి
మొనసినప్రేమమై నెప్పటికంటె
నినుమడించినభక్తి నిరువురుం గూడి
సరసకళావిలాసములచేఁ జొక్కి
మరుకేళిఁ దేలి నెమ్మది నుండి రంత

(374. ప్రభాతకాలవర్ణనము. అంధకారతిరోధానక్రమము.)
పద్మవికాసాదిశోభావర్ణనము.

గగనాంబురాశి బుగ్గలు పుట్టి యడఁగు
పగిది తారలు పలపలఁ గ్రుంకఁదొడఁగె
సహజాంధకారకాష్ఠంబుల నేర్చు
మిహిరాగ్నిఁ బొడమినమిణుఁగురో యనఁగఁ
జొక్కమై వేగురుచుక్క చూపట్టెఁ

కుక్కుటకూటంబు కోవన నార్చె
లలిమీటి విరహిజాలము నెలయించు
నిల యించువిలుకాఁడు నేటు చాలించెఁ
బ్రియమార మరుకేళి బిగిసినప్రియుల
ప్రియురాండ్ర కౌగిళ్ళబిగువులు సడలె

వలపలిమొడదండ వలపులకొండ
సలల గేడించి గొజ్జఁగుల వేడించి
పొలఁయుతుమ్మెదలపుప్పొడిజాడ రాడి
చలువపూనీట వసంతంబు చల్లి
కెలనఁ దామరలఁ జక్కిలిగింతఁ బెట్టి
కలువలనోళ్ల నొక్కట ముద్రవెట్టి
జక్కవకవల రేజగడంబుఁ దీర్చి
మక్కువ నంచకొమ్మల మేలుకొల్పి
యలరువిల్కాని యూహావకేళి నలయు
కలికిపూఁబోఁణులగబ్బినిబ్బరపు

(375. రమణీయతమప్రభాతవేళాదర్శనము. సూర్యోదయ ప్రకారాది.)

సిబ్బెంపుఁబొడలరంజిలి పసనైన
గుబ్బగుబ్బలుల మైఁ గుప్పించుకొనుచు
రసికులమొదలను రాగంబుఁ జెంద
విసరె నొయ్యన నరవిరినాలిగాలి
యలఘు ప్రభాతచైత్రాగమవేళఁ
దొలుత వాకసపుమోదుగ పూఁచె ననఁగ
విమల నభోద్యానవీథి చిగిర్చె
రమణీయసాంధ్యానురాగంబు లెసఁగె
శ్రుతిలతాంతరంబునఁ జూపట్టుఫలము
గతి నంధకారతస్కరుఁడు భాస్కరుఁడు

నెనయుకెంజాయల నెలమించు లోదవఁ
గనుపట్టఁ దోలుచాయఁ గడు సొంపుమీఱి
కాలమృగేంద్రంబు గనలి యాపూర్వ
శైలేభకుంభముల్ జదియఁగొట్టుటయు
నెనయురక్తమున బిట్టగయు మౌక్తికము
ననువున నుదయించె నంబుజాప్తుండు
కైరవంబులదాయఁ గని తమరతుల
కైరవంబులు డాయ నరిగెఁ జక్రములు

(378. రంగనాథపూజకవరసమాగమనము.)

తదంగభూషావేషాది వర్ణనము.

అపుడు శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్ర
నిపుణుండు శ్రీరంగనిలయార్చకుండు

మిడుగుల నొఱయుచు మించుబింజియల
బెడఁగుల నెరులు గాన్పించుదోవతియు
నుత్తరీయంబుగా నొకకొంత వైచి
గుత్తంబునడుమ చుంగులువార బిగిసి
పొసఁగఁజుట్టినయట్టిపొత్తిచీరయును
బసమించు సన్నపుఁ బట్టునామములు
మలయునూరుపులకు మాటుగానసుల
జెలువారఁ జుట్టినజిలుఁగుబాగయును
వ్రేలుపీనులు దర్భవ్రేలియుంగరము
నీలాహిపిల్లవన్నియ పిల్లసికయు

వెలఁదిజన్నిదములు వేదమంత్రములు
నలవడఁ బ్రొద్దుదిక్కరసికన్గొనుచుఁ
దాలంబు చేతితోఁ దగిలినకుంచ
కోలయుంగరము చేకొనఁ గీలుకొలిపి

(377. దేవాలయభాసురగరుడస్తంభ (ధ్వజస్తంభ) సమీపప్రణామాచరణాది.)
రంగమంటప ప్రాప్తిక్రమము.

చనుదెంచి గారుడ స్తంభంబుచక్కి
ఘనభక్తిమై నమస్కారంబు చేసి
రంగమంటపముచేరంగ నేతెంచి
రంగేశునిలయాంతరద్వారసీమ
నిలిచియుండెడువేళ నీలంపుమణులఁ
బొలుచుతామర పెద్దపూసలపేర్లు

(378. పెద్దజీయన్ నామక యతివరదండకాషాయ వేషాదివర్ణనము.)

వలనొప్పు తిరుమణివడములు వైచి
బలువుగాఁ దిరుమణు ల్పదిరెంటఁ దీర్చి
గట్టిగా శంఖచక్రములు నామమును
బెట్టినపరుఁజుముప్పిడిఁ గేలఁ బూని
యనులు వోఁ జుట్టిన యరవడుపాగ
గనుపట్ట నొకకొండికాఁడు ముందరను
గొంటరి పాషండకులముపైఁ గనలి
గంటవైచినరీతి గంట నాదింప
రుచికళాశుంభచ్ఛిరోవేష్టనంబు
ప్రచురంపువెన్నెల పట్టుపచ్చడము
మనతరంబై నట్టికపిరాజముద్ర
మొనసి చూపట్టెడుముద్దుటుంగరము
కావిశాటులు గల్గి కాలదండంబు
చేవ యడంచి మించిన త్రిదండంబు
విదళితాసురమత విజయధ్వజంబు
చదురున శిష్యహస్తమునఁ జెన్నొంద
నిఖిలేశుఁ డగు రంగనిలయుకోవెలకు
నఖిలంబునకుఁ గర్త యగు పెద్దజియ్య

(379. దేవాలయకవాటోద్ఘాటనక్రమము.)

పంచబేరపాదప్రణామాది.

చనుదెంచి లచ్చనల్ సలవిమ్మెఁ జూడ
మునినాథుననుమతంబున నంబి యప్పుడు
బీగంబుచేయిచే బీగముల్ దెఱచి
లాగుగాఁ గుంచెకోలను లోన నిడిన
బలువైన గడియలు వాపి భేళాన
తలుపులు దెఱచి యత్తఱి లోని కరిగి
పంచబేరములకుఁ బ్రణుతిఁ గావించి

(380. శ్రీరంగరాజస్వర్ణపాత్రాదర్శనప్రకారము. తదాశ్చర్యకథనము.)

పంచపాత్రములఁ దప్పక విలోకించి
యందులో నదుము గొప్పగుగిన్నెఁ గాన
కందంద వణఁకుచు నాత్మఁ గుందుచును
బరిచారజనము లోపలను వెల్పలను
జరియించువారి నిష్టంబైనవారి
నడిగి కానక నంబు లరు దందికొనుచు
వడఁకుచు నయ్యతీశ్వరునిసన్నిధికి

(381. యతీశ్వరాదిభయ ప్రాప్తిప్రస్తావము.)

నేతెంచి పదముల కెరఁగి యాకార్య
మాతని కెఱిఁగింప నక్కజం బంది
సభయుఁడై వేగ మచ్చటియధికారి
సభికులం దక్షిణస్థానంబువారి
రావించి శ్రీరంగరమణుని సొమ్ము
పోవు టెట్లని మనంబునఁ గోప మొసఁగ
బహుపురాణములఁ జొప్పడుదేవదేవు
మహిమ లెఱింగిన మతిమంతులార!

(382. కనకపాత్రచౌర్యకథావిషయకాతిజ ప్రశ్నాది.)

విహితమే యీమాట విన మీకు గర్భ
గృహములోఁ బెట్టినగిన్నె లే దనుచుఁ
బోయెఁ బో య్మనుచు నంబులు తారు గొన్ని
మాయల మముఁ గనుమాటి యీరీతిఁ
గల్లలు పచరించి కడపట మనల
బెల్లించి యిదిదక్కఁ బెనఁగఁజూచెదరు
ఎందుఁ బోవచ్చుఁ దా మెఱుఁగ కీసొమ్ము
నందువారలు దాఁచునట్టివారలును
దాము గా కిబ్బంగిఁ దమకన్నుఁ బ్రామి
హేమపాత్రము గొన నెవ్వ రోపుదురు

(383. నానావిధమనోవేదనా ప్రాప్తిక్రమము.)

మున్ను నీకరణి సొమ్ముఁను వస్తువులు
నెన్ని గై కొనినారొ యీనంబు లనుచు
గసిమస హరిసొమ్ము గలకాలమెల్ల
మెసఁగి లేదనిన స్వామిద్రోహులార!
యొట్టినసొమ్మెల్ల నోడచూఱఁ గాఁగఁ
బట్టి లేదను సర్వభక్షకులార!
యనుచు నంబులదిక్కు నందఱదిక్కుఁ
గనుఁగొని యొక్కటఁ గలయంగనాడి
యిమ్మెయి నను నేలు నిందిరావిభుని
సొమ్ము వోవంగ నేఁ జూడలేఁ ననుచు
గన్నీరు గాఱ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నిన దైన్య మేర్పడఁగఁ బల్కుచును

(384. ఏకాంగిపరిచారకాదిచింతాప్రకారము.)

మున్నుగా మొలనున్న ముమ్మాలకావి
పిన్నలి వడి మెడం బెనచితగిల్చి

కడువాడి యేకాంగి కత్తిఁ దెమల్చి
యడలుచు మెడఁ బూనునంతలోపలనె
నంబులు నచటిస్థానంబులవారుఁ
బంబినభీతిఁ జేపట్టి గొబ్బునను
బిన్నలిఁ దప్పించి పెనఁకువఁ గేల
నున్నట్టికైదువు నొడిసి కైకొనుచు
నేవెరవులకుఁ దా మింద యుండంగ
దేవర యిటు సేయఁ దివుర నేమిటికి
నని యధికారి యయ్యతిని లాలించి
కనలుచుఁ దనదుచెంగటిభృత్యసమితిఁ

(385. అర్చకముద్రాధిపతిమనఃశోధప్రాప్తిక్రమము.)

బిలిచి నంబుల నడ్డపెట్టి యాసొమ్ము
నిలిచిననిలువున నేఁడు గైకొనుఁడు
అన విని యర్చకులాముద్రకర్త
కనిరి యేలయ్య యన్యాయంబు నీకు
దుష్టుల మైన యందులకు నీయెదుట
దృష్టిశోధన మమ్ముఁ దెలిసికొమ్మయ్య
యాయెడ మేము చీమంత మోడినను
సేయింపు శూద్రులఁ జేయించు నాజ్ఞ
యనవుఁ డయ్యధికారి యాత్మఁ జింతించి
యనిమొ వారికి నిశ్చయంబుగా మీర
లచ్చులైనది ముచ్చులైనది తెలిసి
చెచ్చెఱ నన్నియుఁ జెప్పెదఁ గాని

(386. గణికాగృహద్రవ్యవస్తుప్రస్తావము.)

యటనుండఁ దని వారి నాఁకఁ బెట్టించె
నిట విటకంటకియింటిలో మెలఁగు

మటమాయలాడి బ్రిమ్మరిగబ్బితొత్తు
వటరమై చంచలవాణినాఁ బరఁగు

నావేళ నదియొక్క టక్కరి గలిగి
దైవవశంబునం దదనుజ్ఞ వడసి
నల్లపూసలపేరు నల గినకోక
వెల్లనై గుడిగొన్న విచ్చుటాకులును
గొప్పన కందని కుఱుచవెంట్రుకలు
కప్పారురావాడికప్పుబల్వరుస
కొమరుమించిన బండిగురిగింజతావ
డములు నిట్టుకపవడంపుఁ జేకట్లు
పిత్తడికడియముల్ పికిలిపూదండ
మొత్తంబు లగు నల్లముదుకగాజులను

లక్కతామెతులు తెల్లనితగరంపు
ముక్కర సీసపుముద్దుటుంగరము
కాకిబేగడబొట్టు కంచుమట్టియలు
కైకడసంకుటుంగరమునుం గలిగి
జగజాఁగ్రమై కూడ సందిట నిఱికి
మొగము జొత్తిల బొమముడివెట్ట కొనుచు
సణగుల నేలికెసాని లోలోన
గొణిగి తిట్టుచుఁ బలుగొఱికి వేసరుచు
శ్రీరంగనగరంబుచేర నేతెంచి
యారంగవిభునగరాంతంబుఁ జొచ్చి

యెదురుగా నల్లంత నెవ్వారిం గన్నఁ
బదపడిపాడుచు బయుల నవ్వుచును
బలుదొర లెదురుగాఁ బరతేరఁ దెరువు
దొలఁగక గొందులు తొంగిచూచుచును

నరమురి సన్న్యాసి నైన లెక్కిడక
నోరయుచుఁ బొమ్మన్న నుదిరిపల్కుచును
మణిసహస్ర స్తంభమంటపంబునకు
నణిముణి నేతెంచి యచ్చోట నిలిచి
యిడుమకట్టున వేఁడిమెండలో మిగుల
జడియ వీఁపులమీఁదఁ జాపరా లెత్తి

(387. అధికారిపరిచారకాద్యన్వేషణక్రమము.)

పొగడదండలు వైచి పోసీక యెదుట
బెగడఁ దిట్టుచు నడ్డపెట్టినవారి
నరసి యిదేమొకో యని యధికారి
పరిచారజనులఁ దప్పక విలోకించి
పనివడి వీరి కీపాటేల వచ్చె
నని వారు సేయు నయ్యపరాధ మెఱిఁగి
యందులో మొగ మెఱుకై యున్నవాని
ముందర నిలిచి నెమ్మోము వీక్షించి
కిలకిల నగి కేలు కేలునం బట్టి
లలిమీఱి పలికె నుల్లాసంబుతోడ

సీగిన్నెకై వీరి సీపాటువఱప
నాగిన్నె తెలియంగ నది యెంతకలదో ?
యనవుఁడు బంటువాఁ డది దొడ్డసొమ్ము
చనుము నీ కిట్టిప్రసంగ మేమిటికి

(388. గణికాప్రత్యుత్తరప్రదానాది.)

నిప్పు డాగిన్నియ యీపాటి యనుచుఁ
జెప్పి ననేమి యార్చెదవో తీర్చెదవో
చాలుఁ బొమ్మనినఁ జంచలవాణి పలికె
నేలరా మీగిన్నె లిటువంటి విపుడు

వేయైనఁ బ్రాసున వేసి తూఁచినను
మాయక్కగిన్నెకు మఱి సరియగునె
యడిగినంతటిలోన నది గొండసేసి
నిడుసాగిలం బెట్టి నీళ్ల నేమిటికి
ననవుఁడు చెంతవారపు డాలకించి
విని దానిమాటలు వెలుచుకో ననిరి
యోగులదాసి నీయొడలి సొమ్మెల్లఁ
బ్రోగుగా రూకెత్తుపుత్తడి లేదు
నీవున్నసౌరెకా నీయక్కసౌరు ?
పోవె యీపోలనిబొంకు లేమిటికి

(389. స్వర్ణపాత్రస్వరూపాశ్చర్య ప్రస్తావము.)

అధికారివిషయనివేదన క్రమము.

నివ్వసుంధరలోన నిటువంటి గిన్నె
యెవ్వరు మీకిచ్చి రెందుండి వచ్చె
నన విని కోపించి యాబేలవరవుఁ
డనియెను మాయక్క యలఁతియే తలఁప
నిచ్చవచ్చినవార లిటకి వచ్చి
యిచ్చిరి వారు మీ కెవ్వరై రేమి
యుదిరి మాయక్కఁ జూపోపక మీరు
పదివేలు న నసేలఁ బందలా రనుచుఁ
జనుదానిమాటలచందంబు చూచి
యనుమానపడి వేగ నద రంటఁబట్టి
కట్టి తోకొని యధికారిముందరను
బెట్టి యవ్విధముఁ జెప్పిన సంతసించి

(390. అధికారివిచారణా ప్రకారము.)

యప్పు డాయధికారి యాదాసిఁ జూసి
చెప్పవే తెలివక చెప్పవే యనుచుఁ

దలఁ జెయువెట్టి డెందము భీతిఁ దెలిపి
చలపట్టి యడుగఁ జంచలవాణి యపుడు
వడవడ వడఁకుచు వాతెఱ మిగులఁ
దడుపుచు మాటలు దడఁబాటు గొనఁగ
నీరీతి నేమియు నెఱుఁగ నీ రేయి
నే రేడుబండువన్నియ మేసితోడఁ

(391. స్వర్ణపాత్రప్రదర్శనాది.)

బలుచని యొకచిన్న బాపనివడుగు
బలిమిమై నింటిలోపలి కేగుదెంచి
యుదిరి బంగరుగిన్నెయొక్కటి దెచ్చి
యది వల దనఁగ మాయక్క చేతికిని
యిచ్చి తాఁ గ్రమ్మర నేగెను డాఁప
నిచ్చెనో తుదిఁ దక్క నిచ్చెనో యెఱుఁగ
నని మ్రొక్కి బాష్పంబు లడరించుదాని
గనుఁగొని యయ్యధికారి లాలించి
కట్టల్క నెండలోఁ గమలంగ నడ్డ
పెట్టిన నయ్యెడ్డపెట్టు చాలించి
రావించి నంబులు రాగిల్లఁ బలికి
కావికట్టణములు గరిమమై నొసఁగి

(392. స్వర్ణపాత్రప్రాప్తిక్రమము. విప్రనారాయణమునిచార్య క్రమకథనాది.)

తాలిమి నిరుమేలఁ దనుఁ గొల్చియున్న
కాలకింకరభయంకరులఁ గింకరులఁ
దెసఁ గనుఁగొని దేవదేవిచేసున్న
యసమసాయకుతండ్రి హైమపాత్రంబు
చేకొని దాని కిచ్చినవాని దాని
వేకట్టికొనిరండు వెఱ పింత లేక

యని నియోగించిన యాభృత్యసమితి
యనిలవేగంబున నలపురంబునకుఁ
బఱతెంచి యొక్కనిఁ బట్టంగఁ బదువు
రఱుముఱి దానియి ల్లటు చుట్టుముట్టి
ఘల్లుఘల్లన గిలుకలతోడి గుదియ
లల్లనల్లన భూమి యదర నూఁదుచును
లోఁగక కొంద ఱాలోనికిం జొచ్చి
తూఁగుటుయ్యల హంసతూలికమీఁదఁ
బవళించియున్న శ్రీపతికుమారకుని
సవరనిచరణాంబుజము లొత్తుచున్న
చకితకురంగాక్షిఁ జంద్రబింబాస్యఁ
బికవాణి మదనుని బిరుదువారువము
నడయాడుక్రొమ్మించునన దేవదేవి
జడవట్టి కుదిచి భూస్థలి వ్రాల నీడ్చి

(393. విప్రనారాయణమునిబాహు బంధన తర్జనాదికము.)

తలగడనున్న నిద్దపుఁబైడిగిన్నెఁ
గలయంగ వీక్షించి కైకొని పిదప
నుయ్యాలపైనున్న యోగీంద్రు మున్ను
పయ్యాడి కరువలిపట్టి దానవులు
పట్టి బంధించినపగిది బాహువులు
పట్టి యాతఁడు గట్టుపంచచేఁ గట్టి
ఫ్రరిలోన నీసరిపూఁబోఁడు లెల్ల
దొర వని నినుఁ జెప్పుదురుగదె యెపుడు
నట్టి నీవేల రంగప్పని గిన్నె
యొట్టు గైకొంటివే యీదొంగచేతఁ
గొల్లఁగా భువి రాచకొడుకులసొమ్ము
లెల్లను గైకొంటి విలుచూఱఁగాఁగ

నంమునం దనివోక యూన పెద్దగుడు
నిందున కొడిఁగట్టితే యుంచుఁ బలికి
గందంపుగొమ్మలఁ గాలాహి చుట్టు
చందంబునను గరజలజాతయుగళిఁ
బెడమరలఁగఁ బట్టి బిగియించి కుదిచి
నిడుదతుమ్మెదకప్పునెఱివేణి గట్టి
మిగిలినజడ కేలి మెయి నిండనూలు
సొగపున నిరుమూఁడుచుట్లుఁబుసుట్టి
ఔరి ! సజ్జనుమాడ్కి నున్నాఁడ విప్రు
చేరిటి లాగించి తీపైఁడిగిన్నె
గడుస ! నీకెటువంటి కసుమాయ గలదో

(394. మునికృతహరిధ్యానము, నివేదనాప్రకారము.)

జడియక పద్మజశంకరాదులకుఁ
దలఛూపరాని శ్రీధరునగరంబు
వలపోకఁ జొచ్చితి వారార దొంగ
నీమేన నిండార నెనయునామములు
నామము ల్గావు కన్నపుఁగత్తు లరయ
నన విని "నీలీలలా ? రంగ !" యనుచు
ననియె వారలతోడ నామానివిభుఁడు

వినరయ్య నీతికోవిదులార రంగ
జననాథుసొమ్ము వంచనచేసి యేను
దెచ్చినవాఁడనో దేవదేవికిని
ఇచ్చినవాఁడనో యేలయ్య నన్ను
విడువుండ యనుమాట వినునంతలోనె
కడుఁగోపమున విటకంటకి వచ్చి
యెట్లెట్లురా యోరి యీనడురేయి
నెట్టన శిష్యుచే నీ పంపలేదె ?

యంపలే దని కల్లలాడెదు ప్రాణ
మింపని బొంకెఁ దిక్లేలరా యనుచుఁ

(395. నగరజనకృతచోరనిందాప్రకారాది.)

గొరలి వెన్నెలలు గ్రక్కెడు చకోరముల
కరణి లోచనములఁ గ్రమ్మునశ్రువులు
చెక్కుటద్దములపైఁ జింది క్రిక్కిఱిసి
కక్కసం బగుచనుగవమీఁద నురలఁ
దలవంచి సిగ్గునం దనతోడ మగుడఁ
బలుకనేరక దుఃఖపడుచున్న కూఁతుఁ
గనుఁగొని వరదలై కన్నీరు జాఱ
నెనయఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యిట్లని పలికె
అప్పుడే వీఁడు దొంగని యేను జాటి
చెప్పిన నామాటఁ జెవిఁ బెట్టవైతి
పనిఁ బూని తాము చంపము తాడు చంపె
ననియెడు పీండ్ర నోయమ్మ నమ్ముదురె
ముందర నీరీతి ముదిమాటలాడి
యెందఱఁ జెఱపెనో యీకొంపచెఱుపు
గౌళ నేపాళ బంగాళ పాంచాళ
చోళాదిరాజన్యసుతులు నిచ్చలును
గైలాగు సవరింపఁ గైకొనుచేతు
లీలాగు కట్లకు నెట్లోర్చునమ్మ
చెలువలు నేర్పుమైఁ జిక్కడలింప
బలిమిఁ బట్టకుమని పాటించివేణి
నదయులై తలవరు లదరంటఁ బట్టి
కుదియింప నెట్లోర్చుకొంటివే కూన !
కెందలిరాకుసోఁకినయంతలోనె
కందెడుమేను కర్కశపాణు లిపుడు

తోడిబడ మెడవట్టి ద్రొబ్బంగ నెంత
యడలుచు నేగెదో యమ్మ! నాగమ్మ!
యందఱు నిటను రమ్మని గారవింపఁ
జెందనిసభలకుఁ జెల్లఁ బో నేఁడు
కట్టిడిదొంగని గావించి విఱిచి
కట్టికొంపోవ నేగతి నేగె దమ్మ!
యని బిడ్డఁ గౌఁగిట నలమి పోనీక
మునుకొని దుఃఖించు ముదియ నీక్షించి
రావె దొంగలనంపి రాత్రి వేవేగ
దేవదేవునిసొమ్ము దెప్పించునపుడు
నవ్వను బిమ్మట నగరివా రెఱిఁగి
యివ్విధిం బట్టిన నేడ్వ నేడ్వనా? తాఁగ!
కృపపుట్ట బిడ్డఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి చేర్చి
యిపుడుసెప్పెడుబుద్ధు లెటఁబోయె నప్పు
డని తిట్టి పొమ్మన్న నంతటఁ బోక
తనకూఁతు నెనువెంటఁ దగిలి వాపోవ

(398. గణికామణిమునివరకష్టదశాకథనాది.)

నొక్కుట వడిఁ దలారియొక పెట్టు పెట్టి
కుక్కఁగొట్టినయట్లు కొట్టి చీకొట్టి
తలవరు లప్పు డంతటఁ బోకయున్న
దొఁలగంగ నిల వ్రాల ద్రొబ్బి నవ్వుచును
ఆకోమలాంగితో నామానివరుని
దోకొని పోవుచోఁ ద్రోవ నున్నట్టి
చెలువలు మగలుఁ జర్చించి లోలోన
తలపోసి పలికి రాదట వారిఁ జూచి
తనవేఁడితేజ మంతయు డాఁచి పుడమిఁ
జనుదెంచు సూర్యునిసరణి నున్నాఁడు

తలకొని నడికందుఁ దరలించి డిగని
కళలతోఁ జంద్రునికరణి నున్నాఁడు
ఇతఁడు దొంగిలునటే యితఁడు యోగీంద్రు
గతి నున్నవాఁ డేమికర్మమో కాని
దీనిఁ జూచిన సాసఁదీసినమరుని
చేనున్న నారంజిచెలువుఁ జూపెడిని
కన్నియ తుది నెంటికన్నును నీడ
కన్ను నెఱుంగనికమ్మపూఁబోఁడి
గోలచూఁచినరాచకూఁతురువంటి
దీఁగాగు కట్లకు నెట్లోర్చె నమ్మ

(397. అకారణనిందాప్రస్తావము.)

కష్టపువిధి గాక కడపట దీని
దృష్టించి చూచిన దృష్టిదాఁకెడిని
గడపటఁ దమసేయుకష్టవర్తనకు
నోడఁబడకున్న నీయురుపుణ్యనిధుల
కోవఁజాలనివార లోకోక్తినింద
పై వైవ నీదెస పాటిల్లెఁ గాని
వీరు దొంగలు కారు వివరింప ననుచుఁ
జేరి యేబాస్సైన సేయంగవచ్చుఁ
గందు తెల్లంబుగాఁ గానక యొరుల
నిందింపవచ్చునే నిర్ణిమిత్తంబ

(398. అధికారిరచితచోరకార్యశిక్షాక్రమము.)

యనువారు కొందఱు నటఁ దోఁచినట్ల
యనువారు నై యుండి రప్పుడు భటులు
వారిఁ దోకొనిపోయి వనజాక్షుగిన్ని
యూరయరాదాయె నని యాత్మలోన

నందంద చింతించు నయ్యధికారి
ముందర నిడి కేలు మొగిచిన నతఁడు
గాసించి వీరి నిక్కడ నాకునేన
చేసేతఁ బట్టి శిక్షించితినేని
ఈజాడ తన కేల నెఱిఁగింప వనుచు
రాజు విన్నను నపరాధంబు వచ్చు

(399. రాజసన్నిధి ప్రవేశక్రమాది.)

నని వారివారిచే నగపడినట్టి
కనకపాత్రంబు దిగ్గనఁ గొనిపోయి
రుచిరసింహాసనారూఢుఁ డై యున్న
నిచుళేంద్రుఁ డగుచోళనృపతిముందరను
ఇరువుర నిడి మ్రొక్కి యీకార్య మెల్ల
నిరవొంద నెఱిఁగించె నెఱిఁగించుటయును
విని భూవరుండు సవిస్మయుం డగుచుఁ
గనలి వారల దెసఁ గాంచి యిట్లనియె
నారంగపతికి ద్రోహముసేసినపుడు
చేరి వీరల చాజ్ఞసేయుటే తగవ

(400. చోళభూపాలకృతసావధానప్రశ్న విచారణాది.)

మైన న్యాయంబున న్యాయంబుఁ దెలిసి
కాని మిమ్మిట నాజ్ఞఁ గావింపఁ దగదు
హెచ్చినకడఁక రంగేశ్వరునగరు
సొచ్చినచందంబు చొచ్చి యీగిన్నె
తెచ్చినబాగును దెగువమై మీకు
వచ్చినలాగును వలవ దున్నట్టై
రవళిసేయక, పదరక, యొక్కరొకరె
వివరంబుగా మాకు వివరింపుఁ డనిన

దిట్టయై యాదేవదేవి దా వీణె
మ్రుట్టి నాదించినమురువు దీపింపఁ
జుక్కలతో నొప్పుసోముచందమునఁ
బిక్కటిల్లెడుబాష్పబిందుపూరముల
నొప్పెడియాననం బొకయింత యెత్తి
యప్పు డిట్లనియె దైన్యము పాదుకొనఁగ

(401. నిజకార్యనివేదనప్రకారము.)

ఓసార్వభౌమ ! లోకోన్నతచరిత !
నాసేయునేర మంతయు విన్నవింతు
నవధరింపుము పరా కది చిత్తగించి
వివరంబుగా నాదువిన్నపం బిపుడు
మునుపు దేవరపాదములు గాంచి మగుడ
ననిపించుకొని పోవునపుడు మార్గమున
నొకతోఁటలో నితఁ డున్న మాయక్క
వెకలియై తనుఁజూచి వెగ్గంబు లాడి

(402. వటువేషధారిపురుషకార్యనివేదనము. మారీచదృష్టాంతము.)

లలితంబు లైన విలాసముల్ చూపి
వలపింపఁ గలవె యీవటువేషధారి
నని యని పంతంబు లాడునాయక్కఁ
గనుఁగొని యేనును గండగర్వమునఁ
గడనున్నగొడ్డలిఁ గాలిమీఁదటికిఁ
దొడిఁబడవైచుకోఁ దొడరినయట్టు
లారీతిఁ జేసెద నని చలపట్టి
మారీచువంటియీమాయావిఁ దగిలి

పిలిచి తోడ్కొనిపోయి పెరిమె మాయింట
నెలమిపై నుంటి మనేకకాలంబు
కనలి మాయమ్మ యొకానొకనాఁడు
తనమీఁద వేసరి తనుదిట్టుకొనిన

(403. శ్రీరంగనాయకలీలాకార్యనిర్ధారణప్రకారము.)

నది తన్నుఁ దిట్టెఁ బొమ్మని యెగ్గు గాఁగ
మదిఁబెట్టుకొని తమపై మచ్చరమున
నేచందమున నెటకేగెనో యేగి
తెచ్చి యీఁగిన్నెయందిచ్చి వెండియును
దారాకశిష్యుచేఁ దనయింటికనుప
నారయ బంగారమని యడియాస

నూని నే నుండిన యొక్కదోషంబె
కాని యొండెఱుఁగము కడపట నొకటి
మును పారుఁ డీగిన్నె ముచ్చిలి తెచ్చె
నని యేనెఱుంగ రంగప్పయే యెఱుఁగుఁ
గడముట్ట నిది లెస్సగా విచారించి
చెడుగున్నైనను నాజ్ఞ సేయింపు మనుచు

(404. చోళరాజకలితకనకపాత్ర చౌర్యక్రమనిర్ధారణము.)

నాదట నాదిమధ్యావసానములు
మేదినీశ్వరుని కిమ్మోయి నెఱింగింప
వసుమతీశ్వరుఁడు క్రేవల నున్నగిన్నె
దెసఁజూచి యాయింతిదెసఁ జూచి నగచి

మానీంద్రుకడఁ జూచి మాకుఁ దెల్లముగ
దీనిమాటలలోని తెఱఁగెల్లఁ దెలిసె
నీవుచెప్పెడిమాట నిక్కంబుగాఁ జెప్పు

మావిప్ర ! యనుఁడు నమ్మానివల్లభుఁడు
దిచ్చరియగునట్టి దీనిమాటలకు
వచ్చె నానిలువెల్ల వణఁకులపుట్ట
తానాడినటువలె తనయింటికడకు
నేను వచ్చుటయును నెనసియుండుటయుఁ
గలదు తానును దనుఁగన్నతల్లియును
వెలివేయఁ దమయిల్లు వెడలఁగొట్టుటయు

(405. మాయాబ్రహ్మచారిప్రాదుర్భావకార్య కథనాది)

నకటకటా ! యంచు నడలుచు నరిగి
యొకపంచ తిన్నెపై నొదిగియున్నంత
నారాత్రిఁ దముదామెయనురక్తి గలుగు
వారికై వడిఁ గైతవబ్రహ్మచారిఁ
బనిచి రమ్మని పిల్వఁబంచిన మగుడి
చనుటయె కాని యాజలజాక్షుసొమ్ముఁ
దెచ్చుట లేదు నేఁ దెచ్చి వీరలకు
నిచ్చుట లేదు రంగేశుఁడే యెఱుఁగు
ననవిని యాబోటి యద్దిరా ! రేయిఁ
బనివడి నీవనుపవె శిష్యుచేతఁ

(406. చోళరాజసభాపురుషయుక్తినిర్ధారణము.)

బూని యీసభలోన బొంకుటకాక
యానలు గొన్నియె యనిన నాతపసి
చెనఁటిరో ! యొక్కఁడిశిష్యుండు లేని
యనుచరుం గల్పించి యాడ నేమిటికి
నని వితర్కింపంగ నవనీశ్వరుండు
గని వారికలహంబు కలయవారించి
మత్తుండు కామినీమదదృష్టిచలిత

చిత్తుండుఁ గాన నాక్షితిపుఁ డజ్ఞతను
దనకొల్వులోని విద్వాంసులు నృపులు
వినుచు నచ్చెరువంద వివరించిపలికె

నెంతైన నితఁ డింక నిదిదొంగిలింప
నెంతటియది చూడ నితఁ డెంతవాఁడొ
వచ్చిపోయెడువారు వలయునర్థములు
తెచ్చి యేమిచ్చినఁ దేతెమ్మటంచుఁ
గోరి వేవేగఁ గైకొనుసెల్ల లంజ
వారికిఁ దగవె యేవలనఁ జూచినను
వీరిమాటలబాగు వింటిరే మీర
లేరివంకది నేర మెన్ని చూచినను
బూఁచి యీమాటలఁ బోలింపఁ దనకుఁ
దోఁచినగతిఁ జెప్పెదను వినుఁ డనుచు

సీతలోదరి వడు విచ్చినాఁ డనియె
సీతఁడు తను వడువే పిల్చె ననియెఁ
దలపోయ వడువుచందం బిరువరును
గలుగంగఁ జెప్పిరి గతి విచారింప
రీతిగా బ్రహ్మచారియె యేల యితనిఁ
దోతేర వీరింటితొత్తులు లేరె?
యొంటిమై నపరేయినోడక వీరి
యింటికి వడువు రా నేమికారణము
అన్నతాదొంగిలి యది పోలబొంక
నున్నమై నపరాధ మొదవెడు ననుచుఁ

బలిమినం దెలియదే భూసురుమాట
పొలుపుబొంకుగఁ దలంపున మీకు లేదె?
యని విప్రవరుని దొంగగనిశ్చయించి

వనజాక్షిమైఁ దప్పు వారించి కరుణ
విడువుఁడ యని కట్లు విడిపించి దాని
కుడుగర లోనఁగ నయ్యుడురాజవదన
ఒళిరె ! నాయేలిక ! బాపురే ! భూధ
వులశిరోమణి ! తగవులచక్రవర్తి !
దొంగనినంత కట్టుఁడు కొట్టుఁ డనక
సంగతి కల్ల నిజంబు తేర్పఱచి

(407. తథ్యకార్యనిర్ధారణా ప్రకారము.)

యీరీతి మన్నింప నిది నీకె చెల్లు
నో రాజదేవేంద్ర ! యుర్వీశచంద్ర !
యనవిని భూపాలుఁ డాపైఁ డిగిన్నెఁ
గొనిపోయి శ్రీరంగకువలయేశునకు
నర్పింపు మని యప్పు డారంగవిభుని
తీర్పరిం బిలిచి చేతికి నిచ్చి కనలి
యీచోరునకు నాజ్ఞ యేది శాస్త్రంబు
చూచి సేయింపుఁ డచ్చుగ మీరటంచుఁ
దెలియ విద్వాంసులదిక్కు వీక్షించి
పలికిన పలుకులోపలనె యభ్రమునఁ

(408. శ్రీరంగనాథ శరీరభూషణాది వర్ణనము.)

దమ్మికెంగేలు గదాపాణితలము
క్రొమ్మించు కెందమ్మి గుంపులనీన
వలనొప్పు పదియాఱువన్నెలదట్టి
ధళధళల్ దశదిగంతంబులం బొదువ
డాలైన మకరకుండల చకచకలు
వాలుఁ జెక్కులను దువాళముల్సేయఁ
బూసిన సిరిగందవొడిబుగబుగలు
డాసి పంకజభవాండము చోదుముట్ట

మిండతుమ్మెదలకామెతలుగావించు
దండినెమ్మినిచెంతల గోండ్లి చూప

నెలమించుదీవల నెలయించుమేని
చెలువ యురోవీథిఁ జెన్నుగ్గలింప
నురుతరకౌస్తుభద్యుతిపల్లవములు
దొరసి వక్షోవీథిఁ దుళగింపుచుండ
నెమ్మోముదామర నెరయునెత్తావి
కమ్మకస్తురితిలకపుఁదేటి గ్రోల
రంగనాథుఁడు తనరంగ విహంగ
పుంగవు నెక్కి వేల్పులుగొల్వ వచ్చి
యతులితగతి జను లరుదంది చూడ
నతనికిం బ్రత్యక్ష మయ్యె నవ్వేళ

(409. శ్రీరంగరాజవాక్య ప్రఖ్యాపనము. నిజలీలాదివర్ణనము.)

మును వైనతేయుసమ్ముఖమునంచెగడి
యనిరుద్ధబంధంబు లరిగినపగిది
దనవిల్తుతండ్రిముందర నిల్చినంతఁ
దనుదానె యూడె నత్తపసిబంధములు
జనులెల్లఁ జూచి యాశ్చర్యంబు నంద
వనజాక్షుఁ డాయోగివరుఁ జేరఁ బిలిచి
భక్తిమోక్షంబున భవరోగపాళ
ముక్తుని లాలించుమురువున నతని
గారవింపుచుఁ జోళకాంతునిఁ జేరి
యోరి! నీ కిటుసేయ నుచితమే తలఁప

నీగతి నిల నటియించినవాఁడ
నీగిన్నె పీరల కిచ్చినవాఁడ
నేను నీవెవ్వండ వితఁడు నాబిడ్డఁ

డేను గూర్చినధనం బితనిది గాదె ?
చేకొని లంజ కిచ్చినయట్టిసొమ్ము
కైకొందునే యేను గడు నీతిదక్క—
వారి కిచ్చినసొమ్ము వారికే యొసఁగి
నారీతి నయ్యోగినాథు నాతనయుఁ
దలపోయు మనుము నాతాపసోత్తముని
తలఁపునెత్తమ్మి నత్తఱిఁ బ్రవేశించి

(410. చోళరాజ ప్రార్థనాక్రమము, స్వాపరాధక్షమాపణశైలి.)

తలయూఁచు నమ్మహీధవుఁడు డెందమునఁ
దలకొని భీతితోఁ దనవారుఁ దాను
నతిముఱి సాష్టాంగ మతనికి నెఱఁగి
మొఱఁగక సేసితి నీతప్పిదంబు
కావవే శ్రీరంగకాంతుండ వీవ
కావవే నను నేలు కరుణాంబురాశి
నీవ శ్రీరంగేశునిజకుమారుఁడవు
దేవర సుతుఁడ నైతిని యే నటంచు

(411. చోళరాజకలితవిప్రనారాయణ సంమాననాది.)

నావేళ నతని సింహాసనారూఢుఁ
గావించి తత్పాదకమలము ల్గడిగి
తనపట్టమహిషులుఁ దాను నందంద
ఘనభక్తిమై నూఁడిగంబులు సేసి
రాజపెంపున వివిధోపచారములఁ
బూజించి యాయోగిపుంగవుం గొలిచి

(412. శిబికారోహణవీథీప్రదక్షిణ రచనాక్రమము.)

యాసక్తిఁ జతురంత యానా వరోహుఁ
జేసి కైసేసి విచిత్రవైఖరులఁ

బటహాభేరీతూర్యపణవాదివాద్య
చటులఘోషంబులు జగమెల్ల నిండ
భజనఁ జూపట్టు నాపల్లకిఁగొమ్మ
భుజమున నిడుకొని పురవీథులందు

మెరయింప నప్పౌరమీనలోచనలు
పరమైన యుపరంజిపళ్ళెరంబులను
ఘనసార దీపముల్ కడువింత లెసఁగ
నొనరించి యారతు లొసఁగ నచ్చరలు
దేవకామినులు భూదేవకామినులు
సేవించి దీవించి సేసప్రాలిడఁగ
నీరీతి పురమెల్ల నేగింప మగుడి
ధారుణీవిభుఁడు సద్మమున కేతెంచె

(413. శ్రీరంగనాథమందిరప్రవేశక్రమము. స్తోత్రరచనాది.)

నారాజుమై నప్పు డామానిరాజు
చారుకృపామృతాసారంబు నించి

యతని వీడ్కొని రంగహర్మ్యసన్నిధికి
నతివేగమునఁ బోయి యవనతుం డగుచు
దనసేయునట్టికృత్యము నీచమైన
ఘనతరభోగ్యంబు గాఁగఁ జేకొన్న
యీసర్వసులభుని నిందిరానాథు
వాసుదేవునిఁ దండ్రి వాత్సల్యజలధి
యేమని వినుతింతు నిభరాజవరద !
నీమహామహిమ వర్ణింప శక్యంబె ?
యని వినుతింప రంగాధినాయకుఁడు
మునినాథుఁ జూచి ప్రమోదించి పలికెఁ

(414. విప్రనారాయణముని రచితపుష్ప మాలాసమర్పణకైంకర్యప్రశంస.)

దనయ ! నీవరసుమదామకైంకర్య
మునకు మెచ్చితి వరముల నభీష్టముల
నడుగు మటన్న నీదగుభక్తజనుల
యడుగుదమ్ముల రేణు వనుపేరు నాకు
దయసేయుమా శాశ్వతంబుగా ననిన
దయసేసి యారంగధవుఁ డట్ల యొసఁగి
తనసేయు గోపకాంతావిహారంబు
వినుతించువారి కెవ్విధి ఫలం బొదవు
నాకీర్తి సౌభాగ్య మబ్బు నీచరిత
ధారుణి నొకమాఱు దలఁచువారలకు

(415. భక్తాంఘ్రిరేణుకాపరనామధేయ ప్రాప్తిక్రమము. అత్యాశ్చర్యము మహిమ)

నని యానతిచ్చిన నదియాది గాఁగ
జననుతుం డగుమాని జనవరేణ్యునకుఁ
జనుపడ భువిలోన భక్తాంఘ్రిరేణుఁ
డనుపేరు విలసిల్లె నమ్మహాయోగి
పరమవైష్ణవనుతపదపద్ముఁ డయ్యు
హరిభక్తపదపద్మ మాత్మఁ గోరుచును
బరమవిరక్తుఁడై పద్మజముఖ్య
సురశిరోన్యస్త విస్ఫురితాంఘ్రి యగుచు
పరసమృద్ధి వహించి భవము లడంచి
హరిభర్త తాఁ గాంత ననుచు భావించి

(416. యోగికృతప్రబంధద్వయ సమర్పణక్రమము.)
సర్వోత్కృష్ట కైంకర్య నిరతత్వ పరమానంద ప్రాప్తిప్రకారాది వర్ణనము.

తనతోటిగతి సుమదామకైంకర్య
మొనరించుకొనుచు సర్వోన్నతుం డగుచుఁ
దాపసమాలికాత్మజుఁ డై సకతన

నావనమాలికి నంకితంబుగను
లాలితవేదజాలప్రసూనముల
మాలిక గాఁగ శ్రీమాలిక యనెడు
కృతియును బ్రాబోధకీఖ్యాతి దనరు
కృతియును సవరించి కృతకృత్యుఁ డగుచు
నిరతంబు హరిపదాన్వితచిత్తుఁ డగుచు
బరమయోగానందభరితుఁ డై యుండె

(417. దేవదేవీనామక గణికామణిభక్తి సచ్చరిత్రాదివర్ణనము.)

నా దేవదేవి రంగాధీశ్వరుండు
భూదేవబాలురూపున దూతకరణిఁ
దనయింటి కేతెంచి తనజాతిస్థితి
యునికిఁ గన్గొనక సర్వోత్తరుం డయ్యె
మునివరేణ్యునికతమున నిట్టిభాగ్య
మనువొందెఁ దనకని యాత్మ నుప్పొంగి
పరమయోగీంద్రుకృపాదృష్టివలనఁ
బరమవిరక్తయై భవముక్త యగుచుఁ

(418. ధనధాన్యసమర్పణాది. భక్తాంఘ్రియోగి చరిత్ర శ్రవణపఠనాదిఫల నిరూపణము.)

దనసకలోత్పత్తి ధవళాక్షుఁ డొసఁగు
కనకపాత్రంబునం గై కొనివచ్చి
శ్రీరంగవిభుని కర్పించి తత్పాద
నీరజభావననిరతయై యుండెఁ
బరమపావనమైన భక్తాంఘ్రిరేణు
చరితంబు భక్తి నిచ్చలు నెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినను వాక్రుచ్చి
నను వారి కెపుడు వైష్ణవులసత్కృపయు
హరికృపామృతము ననంతమై పొంగి
పరిపూర్ణమై యుండుఁ బ్రతిలేక యనుచు

(419. గ్రంధసమర్పణక్రమము. కవివంశమహిమ. కవికావ్యప్రశంస.)

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని

యతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళ పాకాన్నయార్య
తనయు తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ

(420. చతుర్థాశ్వాసపరిసమాప్తిప్రకారము.)

సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ

కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
ధుతులితంబుగఁ జతుర్థాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

పంచమాశ్వాసము.

(421. శ్రీదేవీవైభవ ప్రశంస. శ్రీవేంకటేశస్మరణాది.)

[ద్విపద]

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!

(422. పాండ్యదేశస్థిత శ్రీవిల్లిపుత్తూరునామకనగరవర్ణనము.)
తన్నగర కాంతాజన సౌందర్య విశేషవర్ణనము.

యవిరళశ్రీలచే నమరుదేశంబు
రవణించు బాండ్యమండలమధ్యమునఁ
బొగడొందు శ్రీవిల్లిపుత్తూరు నాఁగ
నగర మొక్కటి యొప్పు నవ్వైఖరుల
నవ్వీటిసౌధచంద్రాననామణుల
నవ్వువెన్నెలసోగనవల నిచ్చలును
విలసిల్లుతావుల విన్నేటిలోని
కలువలు వికసించుఁ గమలముల్ మోడ్చు
నలపురివీథుల ననిశంబు మెలఁగు
జలజనేత్రలకటాక్షంబులవలన

(423. తన్నగరవాసి వటపత్రశాయి నామకహరి వైభవము.)

మట్టుమీఱినపుష్పమయతోరణములు
కట్టుకట్టినగతి నొప్పుచుండు
నట నొప్పు శేషపర్యంకంబునందు
వటపత్రశాయి నా వసుదేవసుతుఁడు

తనయపాంగామృతధారలచేత
వినుతతాపత్రయవిపులార్తి నార్చు
ననుపమం బై నట్టి యప్పట్టణమున
వనజలోచనముఖవనజవంశమున

(424. జ్యేష్ఠమాస స్వాతీనక్షత్రగినములో గరుడాంశరూపు విష్ణుచిత్తాఖ్యదశమయోగి ప్రాదుర్భావకథనము.)

సిరిమించుకళలతో జ్యేష్ఠమాసమున
వరలగ్నమున గంధవహతారయందు
నక్షీణవేదమయాంగు డై నట్టి
పక్షీంద్రునంశంబు ప్రభవించి జగతి
నెట్టన సురగురు నిరసించుపేర్మి
భట్టనాథుం డనఁబరఁగి వెండియును

(425. విష్ణుచిత్తనామకయోగి స్వాభావిక హరిభక్త్యాది ప్రశంస.)

నరయంగ సకలకలాశ్రయుం డగుట
నిరుపమకారుణ్యనిధి యైనకతన
వైష్ణవపూజావివర్ధనుం డగుట
విష్ణుచిత్తుం డనవిఖ్యాతి నంది
యచ్చటివటధాము హరికోటిధాముఁ
బచ్చవిల్తునితండ్రి భక్తి గొల్చుచును

(426. దశావతార వైభవానుభవ ప్రకారము.)

ఈసరోజాక్షున కెట్టిపూజనను
సేసి చిత్తంబు రంజిల్లఁజేయుదునో
యని రమావిభుని దశావతారములు
మనములోపలఁ బలుమాఱుఁ జింతించి
నందనందనుఁ డైన నందకపాణి
నందితకథల నానందించుకొనుచు
మధురలోఁ దొలుత మన్మథవైరి కంసు
వధియించుకొఱకుఁ దీవ్రత నేగి యేగి

(427. శ్రీకృష్ణభక్తి పారవశ్యాది. పుష్పసమర్పణకైంకర్య నిరతత్వ ప్రకారము.)

హరిపుష్పలావకుండగు వానియింటి
కరిగెఁ బుష్పలకునై యాత్మ నొండిడక
కావున ధవళపంకజలోచనునకుఁ
గావించు సకలయాగంబులకంటె
నరయంగఁ గడుమనోహరమైన పూజ
విరులపూజన మని వివరించి తెలిసి

(428. విష్ణుచిత్తపరిపాలితారామవృక్షలక్ష్మిప్రశంసాది.)

భావించి వటధామభర్తకే నట్ల
కావింతు సుమదామకైంకర్య మనుచుఁ
జందన చాంపేయ శారద వకుళ
కుంద మాకంద ముకుంద మందార
కరవీర ఖర్జూర కరక జంబీర
కురువ కరంట కాకోల నారంగ
కేసరి కింశుక కేతకి నాగ
కేసరముఖవరక్షితిజవల్లికల

సురరాజువనము, నసురరాజవనము
నరపాలువనము, వానరపాలువనము

(420. నూలాసమహర్షాది కైంకర్యవర్ణనము.)

నగుచు గేలింపుచు నంటుసేయుచును
బొగడుచు జగతి కద్భుతము దీపింప
లలితసంతతచ్ఛత్రలక్ష్మిచే మిగుల
నలవడ నారామ మభిరామముగను
నొనరించి యమ్మహాయోగీంద్రచంద్రుఁ
డనయంబు భక్తితో నరవిరుల్ గోసి
దామము ల్గట్టి నిత్యము వటపత్ర
ధామమూర్తికి నర్పితంబు సేయుచును
నరవిధారకముఁ బోషకము భోగ్యంబుఁ
గరిరాజవరదు కైంకర్యంబు గాఁగఁ

(430. మధురా [దక్షిణమధురా] నగరవర్ణనము.)

దలఁపుచు నితరచింతలు గట్టిపెట్టి
యలఘువిద్యాసంగతాత్ముఁడై యుండె
నాకాలమున నొప్పు నగణితశ్రీలఁ
బ్రాకటం బగు మధురాపురం బనఁగ
నురుతరం బగుచు నర్వోత్తరం బగుట
నరయంగ రాజరాజాన్వితం బగుట
నలకాపురముఁ బోలె నమ్మహానగర
మలరు నచ్చటిమేడలందుఁ జరించు
నేణలోచనలముఖేందుబింబంబు
లేణాంకబింబంబు నెదురుతాఁకైనఁ

(431. పాండ్యరాజ రాజ్యపరిపాలన వైఖరి.)

దమపతి యితఁ డంచుఁ దలఁపంగలేక
భ్రమసి తారాళి యేర్పఱపరాకుండ
నాపట్టణాధీశుఁ డమరేంద్రుఁ దొడరి
యాపట్టణం బేలు నమృతాంశుకులుఁడు
దీపకవల్లభదేవుండు ఘనుఁడు
భూపచంద్రుఁడు పాండ్యభూవల్లభుండు
జనులెల్ల జయలిడ సకలరాజ్యంబు
బనుపడ నెంతయుఁ బాలించుచుండి
తనయేలుపురమునందలిసర్వజనుల
యునికియు వా రాడుచుండువాక్యములుఁ

(432. పాండ్యరాజ కృతరాత్రికాలనగరశోధనా ప్రకారము.)

గన వినం గోరి యొక్కఁడ యొక్కనాఁట
ననయంబుఁ గార్కమ్ము నట్టిరేరేయి
భృంగకాంతుల జళిపించువన్నియల
గొంగడి ముసుఁ గిడుకొని యిల్లువెడలి
వీడులోపల వీథివీథులఁ బారు
లాడువాక్యంబుల నాలకింపుచును
అరిగి పురంబెల్ల నంతయు నరసి
తిరిగి యింటికి నేగుదెంచుచునుండి
యొకపంచతిన్నెపై నొక్కండ యలసి
నికటభాగంబున నిద్రించుచున్న

(433. బ్రాహ్మణవాక్య శ్రవణశైలి.)

భూసురవరుఁ జేరఁ బోయి యాచెంత
నాసీనుఁ డగుచు నొయ్యన మేలుకొలిపి

ఒక నేర్పుమైఁ బ్రసంగోచితోక్తులను
వికసింపఁ జేసి కై పీడియం బొసఁగి
యెందుండి వచ్చితి వీరీతి నొంటి
నిం డేల నిద్రించె దీవు నాపుఁడును
బనివడి దివ్యసంపద లొసఁగంగ
మునుమిడి ఘనదోషముల మెసఁగంగ
మహితవిజ్ఞానంబు మదిబొసఁగంగ
నిహపరసౌఖ్యంబు లెసగంగ జడిసి
దనికిలిలోనిశత్రులు విసుకంగ
వెస గంగ కరిగి వేవేగంబ మరలి
ననువాఁడ నగుచు నిచ్చట నెండవడిసి
వెనుకొన్న బడలిక విశ్రమించెదను

(434. భూపాల బ్రాహ్మణ పరస్పర సంభాషణాది.)

అన విని భూనాథుఁ డవనీసురేంద్రుఁ
గనుఁగొని పలికె నక్కడఁ బెద్దలైనఁ
సదమలజ్ఞానుల సంగడి **మీరు**
చదివివచ్చినవిశేషము గల్గనేని
యానతి మ్మన విని యాత్మ నుప్పొంగి
భూనాథుతో విప్రపుంగవుం డనియెఁ
గడునేర్పుమై వానకాలంబుకొఱకుఁ
గడమ యెన్మిదినెల ల్గడియింపవలయు
నగపడురాత్రికై యాత్మఁ జింతించి
పగలె వస్తువుల సంపాదింపవలయు

(435. పరతత్త్వజ్ఞాన సంపాదనావశ్యకతానిరూపణము.)

మునువచ్చువార్ధకమునకునై నరుఁడు
తనయౌవనమున యత్నము సేయవలయు

భాజనీయంబై నపరకారణంబు
నీజననమునందె యెఱుఁగంగవలయు
ననునర్థములు గల్గి యఘదూర మగుచుఁ
జనగ వర్షార్థ మష్టా ప్రయతేత

మాసాననెడు శ్లోకమహిమఁ దా నప్పు
డాసార్వభౌముతో ననువదించుటయు
నాలించి విభుఁడు తదర్థ మంతయును
జాల డెందంబులోఁ జర్చించి చూచి
కోరక కర్మానుగుణముగా నెపుడు
వారక సంపద ల్వచ్చుచున్నవియు
కలదె యదృష్టంబు గలిగించు వెరవు
తెలియంగవలయు నింతియు యాత్మ కనుచు
నగరికి నంతఁ గ్రన్ననవేగి కలువ
పగదాయ పొడుపుగుబ్బలిమీఁదఁ బొడమ

(480. పాండ్యరాజకలిత ప్రాతఃసంధ్యాకార్య వర్ణనాది. సభామంటపప్రవేశాది.)
హితపురోహిత సమాలోచనారీతికథనము.

నుచితసంధ్యావిధు లొనరించి రత్న
రచిత సభామందిరమున కేతెంచి
యుంపుమై భూనాథు లిరుమేలఁ గొలువ
సంపదుం డను పేరఁ జనుపురోహితుని
రావించి తనయంతరంగంబులోని
భావమంతయుఁ దేటపడఁ జెప్పఁదొడఁగెఁ
గలయంగ ధర్మార్థకామసౌఖ్యములఁ
దెలిసి యవ్విధుల వర్తించి చూచితిని
బోలింప నంతిమపురుషార్థసిద్ధి
యేలీలఁ దెలియుదు నెఱిఁగింపవలయు

(437. వేదాంత తత్త్వజ్ఞాన సంప్రాప్తి ప్రకారము.)

వినిన రాజేంద్ర! నీ వడిగినసూక్ష్మ
మనిమిషులకు నైన నది యెన్నఁ దరమె
యైన మహాత్మ! శ్రీహరిపాదమతివి
కాన నీ వెఱుఁగంగఁగలవు చెప్పెదను
నిగమాంతవిధులచే నిశ్చితం బైన
నిగమార్థ మాత్మలో నిలిపి నమ్మినను

(438. భూపాలకలిత కనకశుల్కస్థాపనప్రకారము.)

గానంగవచ్చు మోక్షముత్రోవయెల్ల
భూనాథ! యన మనంబున విచారించి
కనకముల్ పెక్కు శుల్కంబు గావించి
తనసభాస్తంభమధ్యమునఁ గట్టించి
యిలయంగఁ దనలోనియనుమాన మెడయ
ధర నెవ్వరేఁ బరతత్త్వనిర్ణయముఁ
జేసి యీశుల్కంబుఁ జేకొనుం డనుచు

(439. పరతత్త్వశుల్కజయభాసురసూరి సంమానన ప్రతిజ్ఞారీతి.)
కపిలాక్షపాద భట్టాదిమతపండిత పరాజయము.

రాసికి నెక్కుమర్యాద గావించి
ప్రకటవివేకసంభరితులచేత
సకలదిక్కులయందుఁ జాటంగఁ బనిచెఁ
బనిచినఁ గపిలాక్షపాదభట్టాది
ఘనశాస్త్రవిదు లైనఘను లేగుదెంచి
యారాజుసన్నిధి నాసీను లగుచుఁ
జేరి యొండొరులు చర్చించి చర్చించి

(440. పరస్పర మతగుణాగుణ చర్చాప్రకారము.)

యది మృష యిది మృష యనుచు గడ్డంబు
లదరంగ హస్తవిన్యాసంబు లెసంగ
వినుఁడు పల్కాలు గర్వించి మోమెదుట
వనర నేమిటికి సర్వము మిథ్య మీకు
ననయంబు నిశ్చయం బగునె మీచేత
ననుమానములదొంతియాకార మెల్లఁ
గారు లేటికిఁ బుట్టు కర్మ లైనట్టి
మీర లీయర్థ మెమ్మెయి నెఱుంగుదురు
పెలుచ మాటలరాసిఁ బెట్టనేకాని
తెలియునే మీకు నదృష్టకారణము ? 7070

ఆగమబాహ్యుల రయినట్టిమీకు
నాగమాంతార్థంబు లవి యేల తెలియు
ననుచు నన్యోన్యమతాభిభాషణము
నొనరింపుచును జేరి యొండొరులకును
సారెకు నిగ్రహస్థానంబు లిడుచు
నీరీతి నిశ్చయం బెందును లేక
పెరుగు వడ్లను గలిపినరీతి నుండ

(441. పాండ్య భూపాలమనఃఖేద ప్రాప్తిక్రమము.)

హరికృతవిష్ణుచిత్తాఖ్య భక్త ప్రేషణము.

నరనాథుఁ డెంతె చింతాక్రాంతుఁ డయ్యె
నట ధన్విసగరవరావాసుఁ డైన
వటపత్రశయనుండు వాత్సల్యజలధి 7080

తనకు నిచ్చలు పుష్పదామసంపదలఁ
గొనివచ్చి యొసఁగుభక్తుని విష్ణుచిత్తుఁ

గని వత్స ! పాండ్యభూకాంతునిసభను
గనుపట్టు కనకశుల్కంబుఁ గైకొనుము
అన విని యరుదంది యయ్యోగివరుఁడు
వినయ మేర్పడ విన్నవించె శౌరికిని
వేదమో శాస్త్రమో విచారించిచూడ
వేదార్థసాధ్యమై వెలయు శుల్కంబు
పాయక గుద్దలిఁ బట్టినకేలి
కాయల చూపి యేఁ గైకొను టెట్లు

(442. వేదాంతజ్ఞాన ప్రదాన ప్రకారము.)

లితరవిచారంబు లెవ్వియు నెఱుఁగ
మతి నీదుపాదపద్మము లెఱుంగుదును
అన విని కరుణాకటాక్షామృతంబుఁ
జినుకుచు నావిష్ణుచిత్తుని కనియె
నీకడ నందియం జేటికి వలదు
నీ కేమిభార మిన్నిటికి నే నుండఁ
దలఁప నీహృదయపద్మములోన నేన
నెలకొని నిగమాంతనిశ్చితార్థంబు
పలికించువాఁడను బలికెడువాఁడ
నల మహాశుల్కంబు హరియించువాఁడ

(443. సంతోషప్రాప్తిక్రమము, హనుమత్ దృష్టాంత కథనము.)

నేన నీ వటఁ బోయి యిటకు రమ్మనుచు
నానతిచ్చిన యంత నాయోగివరుఁడు
పరమసంతోషసంభరితుఁడై యాది
గురునియోగమున మిక్కుటపువేగమునఁ
జని యాంజనేయుండు జానకీనాథు
ననుమతిఁ గడలిఁ జయ్యన దాటినట్టు

లతులఁగ్రహాది సమంచిత, వేగ
వతి యనునొక మహావాహిని దాఁటి

(444. మధురానగరాగమన వర్ణనము.)

మధువైరి కుమతుల మర్దించుకొఱకు
మధుర సొచ్చినరీతి మధుర సొత్తెంచి 7110
వాటమై మిగుల విద్వత్కదంబముల
చేటాడు నారాజు పేరోలగంబు
నల్లంత వీక్షించి యటకు నేతేర
వల్లభదేవుఁ డా వనజాక్షుచిత్తు
నకలంకమతియైన యభిమన్యుసూతి

(445. పాండ్యభూపాలకలితయోగి సంమానసాదికథనము.)

శుకయోగి గనుగొన్న చెప్పునఁ గాంచి
గ్రుక్కున సింగంపుగద్దియ డిగ్గి
మొక్కుడు భక్తిమై నెదురేగుదెంచి
తన పురోహితుఁడును దాను, దత్పాద
వనజయుగంబుపై వ్రాలి యగ్గించి 7120
తోకొనివచ్చి బంధురరత్నపీఠిఁ
జేకొని యాసీనుఁ జేసి సద్భక్తి
భ్రాజితంబుగ నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులఁ
బూజింపఁ జూచి యప్పుడు చెంతనున్న

(446. పాషండాది పరమతప్రస్తావము. వేదాంతమతస్థిరీకరణ ప్రార్థన.)

పరమతవాదులై పరఁగు పాషండ
ధరణీసురులు చూపుబాళి కిట్లనిరి
బహువేద వేదాంత పఠనాదివిధుల
మహి నెన్నఁదగు మహామహులై సమారి

నజ్ఞులుగాఁ జూచి యతఁడునుం దానుఁ
దజ్ఞులపోలె నీ ధారుణీశ్వరుఁడు

బీనుఁగుదాసరి నొక పెద్దగాఁ జేసి
కొనివచ్చి పొడవునం గూర్చుండఁబెట్టి
పలువిధంబులఁ బాలుపడి మాపుదనకఁ
జిలివిషంబులు గొన్ని సేయుచున్నాఁడు
పట్టనామంబులు ఫాలభాగమునఁ
బెట్టిన వచ్చునే పెద్దతీకంబు ?
ఆరాజు చేసినయది కొంతకాక
యీరీతి నేమిటి కీ శుంఠకాయ
వైదికుఁడై యుండి వ్రాత్యుచందమున
నీదెసఁ దాఁ బురోహితుఁడైనవాఁడు

వల్లభదేవుండు వందనం బిడినఁ
జెల్లఁబో ! తా నేల సేసె వందనము
లంపటఁబడఁగఁ దాళ్ళకుఁ దలబంటి
కొంపటిచెట్లకు నిఁక నెంత బంటి ?
యను నీతిశాస్త్రంబు లందలి కొదవ
తొనర దిద్దెడునట్టి యోగ్యులచేత
నెక్కుడఁ దీరని యీ బీరకాయ
చిక్కు దా నితనిచేఁ దీరుటయెట్లు
పన్ని యసూయ యేర్పడఁ బలుమాఱు
నిన్నియు నన నేల యిందె చూచెదము.

(447. భట్టనాథయోగికరణీయ పరతత్త్వనిర్ణయప్రకారము.)

పరమతాల్పసారస్వరూపతత్త్వకథనము.

అనువారు కొందఱు నతఁడు మహాత్ముఁ
డనువారు కొందఱు నై యుండి రంత

హితవుమీఱంగఁ బురోహితుఁడు భూధవుఁడు
నతు లొనర్చుచు భట్టనాథు నీక్షించి
యాదట మోహశాస్త్రావనీస్థలుల
భేదింపరాక యభేద్యమైనట్టి
యనుపమ పరవస్తు వనువిధానంబుఁ
గనఁజేయు విద్యాప్రకాశాంబకమునఁ
బదపడి యెన్నని బల్కుమాఱు నిచటఁ
దుద మొద లెఱుఁగక దుష్టవాక్యములు

(448. భట్టనాథయోగికృత హరిధ్యాన ప్రార్థనాప్రకారము.)

నుడివెడు వీరలనోళ్ళుల ముద్ర
లిడినట్లు వేవేగ నిఁక జాగుమాని
దాస వత్సల ! పరతత్త్వ నిర్ణయముఁ
జేసి మమ్మిటు దయచేసి రక్షింపు
మనవుఁడు మోదించి హరిచిత్తుఁ డపుడు
తనలోని వటపత్రధాముఁ బ్రార్థింపఁ
బరమేష్ఠి యనుమతిఁ బ్రాచేతసునకుఁ
బరిపూర్ణ విజ్ఞానపద మొందినట్లు
ఘన పాంచజన్య సంగంబున ధ్రువున
కనుపమ సకలవిద్యలు వచ్చినట్లు

(449. హరికృపాప్రాప్త నానాశాస్త్రసారతమజ్ఞాన వైభవము.)

అఖిలేశుకృపను జిహ్వారంగసీమ
నఖిలశాస్త్రములు నృత్యము లాడుచుండ
ననఘుఁ డా హరిచిత్తుఁ డనియె నవ్వేళ
జనపతి భూమి నిర్జరులును వినఁగఁ
బ్రకృతి జీవులకు లోపలను వెల్పలను
సకలశాస్త్రముల నిశ్చలత దీపింప

నాది యంత్యము లేక యధికుండు సముఁడు
నే డెస లేక సర్వేశ్వరుం డగుచు
సర్వనియంతయై సర్వజ్ఞుఁ డగుచు
సర్వంబుఁ దనకు శేషంబుగా మెలఁగు

(450. పరతత్త్వ వైభవావిష్కరణ ప్రకారము.)

కాంతిఁ బాయని మణికరణి నా దివస
కాంతుఁ బాయని రుచిగతిఁ బద్మఁగూడి
మిగుల వేదములాడి మిథునం బటంచుఁ
బొగడఁ బెంపొందు (శ్రీ) పురుషోత్తముండు
పరతత్త్వమని పల్కుపల్కు లోపలనె
సరగునం దత్సభా స్తంభ మధ్యమున
ఘనపాశములఁ గూడఁగట్టిన ముడుపు
తనుదానె యతని పాదములపై వ్రాలెఁ
దోడనే మొఱసె దుందుభులు రంభాదు
లాడిరి కొనియాడి రఖిల భూసురులు

(451. పాండ్యభూపాలపరమానంద కథనాది.)

సురలు మోదించిరి సొరిది నందంద
విరివాన కురిసె కావిరిమొల్ల విరిసె
నప్పు డా రాజేంద్రుఁ డంతరంగమున
నుప్పొంగి పొంగి యయ్యోగి నాయకుని
బదపద్మముల వ్రాలి పరమానురక్తిఁ
బదివేల తెఱఁగులఁ బ్రణుతిఁ గావించి
యో పావనాత్మ ! యో యోగీంద్రచంద్ర !
నాపాలిదైవంబ ననుఁ గన్నతండ్రి !
యనుచు నానంద బాష్పాంబు పూరముల
నినుపార నా యోగి నీరజనేత్రుఁ

(452. పాండ్యభూపాలకలితసంమాననాతిశయము.)
వీథీప్రదక్షిణ బిరుద ప్రఖ్యాపనాది.

ప్రచురమాల్యాంబరాభరణుఁ గావించి
రుచిరదంతావళారూఢుఁగాఁ జేసి
బహుతర చతురంగబల పుత్త్రమిత్ర
సహితుఁడై యనుచరుచందానఁ గొలిచి
తనపురంబెల్లఁ బ్రదక్షిణగతుల
నెనలేనివేడుక నేగించుతఱిని
ఆలోకపావనునభినవోత్సవము
నాలోకనము సేయునట్టివేడుకను
కమలాసనుఁడు చండకరశీతకరులు
సమరేంద్రసిద్ధవిద్యాధరు ల్గొలువ

(453. గరుడారూఢశ్రీహరిప్రత్యక్ష సేవాప్రదర్శనాది.)

శ్రీహరి కలిమినెచ్చెలువతో గరుడ
వాహనారూఢుఁడై వచ్చి యవ్వేళఁ
దనయుఁడు బ్రహ్మ రథంబునై మెఱయ
జననియు జనకుండు సంతసం బొదవఁ
గనుఁగొనుగతి గజస్కంధంబుమీఁద
దనరారువిష్ణుచేతను గటాక్షింప
విష్ణుపదంబునై వెలుఁగొందుచున్న
విష్ణు సేవించి యవ్విష్ణుచిత్తుండు
నరయ సకాలదేశాస్పదం బైన
పరవస్తు విపుడు చూపట్టెఁ గన్నులకు

(454. విష్ణుచిత్తయోగి భక్తిపారవశ్యాది. జగదీశ్వరమహిమాతిశయకథనము.)

నని భక్తిపరవశుండై శంబరారి
జనకునిఁ గాంచి యాజగదేకనాథు

సర్వజ్ఞుఁడును సర్వశక్తియుం దాన
సర్వంబు ననుచుఁ బ్రచ్చుర భక్తిపరత
జలజాక్షులావణ్యసౌందర్యముఖ్య
ములకై మిక్కిలి చిక్కి మోహించి యప్పు
డీమోహనాంగున కీదృష్టిదోష
మేమియు లేక పొం పెసఁగుఁ గాకనుచు
జంటలై మొఱయు కుంజరముపై పసిఁడి
గంటలు తాళము ల్గాఁగఁ జేఁబూని

(455. విష్ణుచిత్తయోగికృతహరిమంగళాశాసన ప్రకారము.)

నవరసరాగవర్ణములఁ బెంపెసఁగ
నవరించి మంగళాశాసనం బపుడు
శ్రీమాల్యకారునిచే దివ్యపుష్ప
దామముల్ తాల్చి యుద్ధత రంగసీమ
ఝాణూరమల్లుని సమయించి మిగుల
రాణించుశౌరిదోర్దండంబులకును
వలవల రవికోటి వడఁకించుకాంతిఁ
దలుకొత్తుచుండుసుదర్శనంబునకు
నలచెంత ననిదైత్యు లగలునాదములు
సలుపుచుండెడు పాంచజన్యంబునకును

నపరంజిబొమ్మయో యన నొప్పు మేన
నుపమింపఁ దగి యెద నున్నయిందిరకుఁ
గెందామరలపస గిలుబాడుపసల
ఛందంబు గలుగు నీయడుగుఁదమ్ములకుఁ
బూనికతోడ నెప్పుడు బంటనైన
యేనును నీవును నెర వింత లేక

యొనఁగూడియుండెడియునికి కెంతయును
నెనసియుండంగఁ బెక్కేండ్లు మంగళము
మంగళం బని పలుమాఱు ననంతు
సంగతి మంగళాశాసనం బిట్లు

(456. వాసుదేవ వైభవగుంభితద్రవిడప్రబంధసమర్పణా క్రమము.)

సవరించి మఱియు నాశౌరినందనుని
యవతారములయందు ననయంబుఁ జిక్కి
దామోదరుని యవతారాదిలీల
లామోదమాలిక లై యొప్పుచుండఁ
బ్రామాణికోక్తిగర్భంబు లై యొప్పు
ద్రామిడోక్తులఁ బ్రబంధంబుఁ గావింప

(457. భగవదాజ్ఞాప్రకారకథనము.)

ననయంబు హర్షించి యారమావిభుఁడు
తనదివ్యశక్తి యాతనియంద నిలిపి
శ్రీవల్లిపుత్తూరఁ జెన్నొందుచున్న
యావటదళధాముఁడై యనువొంద

నరుదెంచి యప్పు డాయవనీశతిలకుఁ
డిరవొందఁ బురమెల్ల నేగించి పిదప
ననురాగ మిగురొత్త నావిష్ణుచిత్తు
ననుపమసింహాసనాసీనుఁ జేసి
మండితకాంచనాంబరభూషణముల
వెండియుఁ బూజఁ గావింప నయ్యోగి

(458. నిజనగరప్రాప్తిప్రకారము. పౌరజనవందనానందనాది.)

నరనాథుఁ బెక్కుచందముల లాలించి
కరివరారూఢుఁడై క్రమ్మఱ మరలి

తనపురి కేగుట తత్తఱిఁ బౌరజనులు
వినఁ గ్రొత్తయైన యవ్వృత్తాంత మెల్ల
విని పురిఁ గైసేసి వేవేగ నెదురు
చనుదెంచి ప్రణతు లర్చనలు గావింప
భూరిరత్నాంబరభూషణావళుల
వారి సంభావించి వారనివేడ్క

(459. వటపత్రశాయినామకహరిమందిర ప్రాప్తిప్రణామాదిరచన.)

వారునుం దాము నావటధాముఁ డైన
నీరజనేత్రుసన్నిధికి నేతెంచి
యతనిపాదంబుల కండంద వ్రాలి
నుతి సేసి భక్తి కన్నుల నామతింప
నోతండ్రి! నాలోన నుండి వేదార్థ
జాతంబు భువిలోని జనులెల్ల వినఁగఁ
బలికించువాఁడను బల్కు శుల్కంబు
వలనొప్పఁ గైకొనువాఁడను నేన
యని యానతిచ్చితి రారీతి నయ్యో
ధన మిదే భద్రదంతావళం బిదియె
యని సమర్పించి నిజావాసమునకుఁ
జనుదెంచి యెప్పటిసరవి నిచ్చలును

(460. హరికైంకర్య నిరతత్త్వ ప్రకారము.)

నతులితం బగుభక్తి నారమాపతికి
నతనియుత్సవబేరమై ప్రకాశించు
నలఘువిద్యాపూర్ణుఁ డౌమురారికిని
నలరుదామంబుల నర్పించికొనుచుఁ
బరమవిరక్తిఁ బ్రబంధయుగ్మంబు
విరచించి లోకైకవిదితుఁ డై యుండె

(461. విష్ణుచిత్త యోగిచరిత్రశ్రవణపఠనాదిఫల కథనము.)

నెన్న శక్యముగాక యిలలోన నున్న
తోన్నతం బైన యిమ్యోగీంద్రుచరిత
ననలొత్తుకూర్మిమై నరు లెవ్వ రేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
భయములు దార్చు శోభనములు చేర్చు
జయముల నిచ్చు దుర్జయము లడంచు
నట ధన్వినగరవరావాసుఁ డైన
వటధామపాదజీవనషట్పదంబు

(462. విష్ణుచిత్తయోగి కలితపుష్పారామాది కైంకర్య వైఖరి.)

చిరతపోనిధి విష్ణుచిత్తుఁడు హరికిఁ
గరమర్థి సుమదామకైంకర్యపరత
ననిశంబుఁ దనసేయు నారామమునకుఁ
జనుదెంచి యవ్వనస్థలిఁ బాదుకొన్న
పొన్నబ్రమాఁకుల కెల్ల బోది గావించి
కన్నియమొగలిమోకల సేద్యపఱచి

(463. కరవీరపారిజాతాది వృక్షలాలనాది రచనావర్ణనము.)

గొజ్జంగిపొదలకుఁ గుదురు లమర్చి
గుజ్జుమొల్లల కొముకొన నీరుగట్టి
కరవీరములదండఁ గాలువల్ దీర్చి
విరవాదిపాదులు విరివి దొనర్చి

కలయంగ మరువంబుకల పేర్పరించి
యలవిఱిఁజినపల్లియల కంటులొత్తి
పారిజాతములకుఁ బాదు లమర్చి
యీరీతి మఱియు ననేకవైఖరుల

నారామసీమ సొంపారెడుపుష్ప
భూరుహవల్లికాభూరిసంతతికి
నవవసంతుండపోలె ననలొత్తఁజేసి
సవరగా నచట నేచక్కిఁ జూచినను
మిసిమిగా నల్లడ మిఱ్ఱు బల్లంబు
కనవుఁ గట్టెయును దాయుఁ గంప లేకుండఁ

(484. నిజకైంకర్య సంతోషప్రాప్తి ప్రకారము.)

బస మించు కన్నులపండువు గాఁగ
వసుమతీసతికన్నవలె నుండఁజేసి
పరిమళమిళితపుష్పంబులు గోసి
కరమర్థి నించిన కరండిచే బలసి
పసపడ మనురాజపఠనచే వెలసి
మనమున సంతోషమగ్గలఁడై తులసి

(485. ఆరామశోభావర్ణనానుభవ ప్రశంస.)

పొలుచు క్రొన్ననలతోఁ బొలుచునెత్తావిఁ
గలసి వన్నియమరకతముల సొలసి
వరపుష్పములసౌరభంబులఁ గలసి
సిరిమించు తులసి వేంచేయింపవలసి

తొలఁగెడు బహుపుష్పధూళిమధూళి
బెరసి పంకముగఁ జిప్పిలు-చోట్ల దాఁటి
తవిలి యావనదేవతలు వనశ్రీకి
సవరించుదీపికాస్తంభంబు లనఁగ
మొగశిరోమాణిక్యముల పాపరేలు
తగిలి వేడించుచందనములు గడచి
ప్రవహించుచున్న మరందవాహినులఁ
దివుటమై దాఁటి యెంతే వేడ్కతోడఁ

గట్టిగాఁ బువ్వులకరఁడి యొక్కెడను
బెట్టి గుద్దలిఁ గేల బిగ్గ సమర్చి

(466. ఆషాఢమాసపుబ్బానక్షత్రదినములోఁ భూమిదేవ్యంశ భూసురకన్యామణి ప్రాదుర్భావ కథనము.)

ననుపారఁ దులసీవనంబు నల్లడలఁ
దనరఁ ద్రవ్వుచునుండి తన్మధ్యమునను
శుచిమాసమునఁ బుబ్బశుభముహూర్తమున
రుచిరగారుత్మతరుచిరేఖ వోలెఁ
దోరమౌ నొకమంచితులసిమూలమున
ధారుణియంశ యుద్భవమై చెలంగి

(467. తులసీమూలజనితకన్యకాదర్శనప్రాప్తసంతోషక్రమము.)

బాలయై యెదుటఁ జూపట్ట నయ్యోగి
చాల నక్కజమంది సంతసింపుచును
బ్రతిలేనిశృంగారరాశియో యనఁగ
రతిరాజుకేలికై రవబాణ మనఁగ
లలిమించు నవ్వనలక్ష్మియో యనఁగ
నెలకొన్న విదియక్రొన్నెలసోగ యనఁగఁ
గనుపట్టు నాకన్యకరపల్లవముల
నినుమడించినకూర్మి నెత్తి ముద్దాడి

(468. తత్కన్యకావైభవస్మరణ ప్రశంసాది.)

తలపోయ నిచట నీతామరకంటి
తులసిమూలంబునఁ దోఁచు టద్భుతము
మానవబాలికామాత్రంబు గాదు
జానకిసరిఁ బోల్పఁ జను నీలతాంగి
యనుచు నెండియు వెఱఁగంద నందందఁ
బనుపడ నశరీతి పలికె సంభ్రమున

(469. పూర్వావతారవైభవప్రతిజ్ఞాకథనాది.)

హరి పూర్వమున వరాహావతారమున
ధరణిఁ గొమ్మున సముద్ధరణంబు సేసి
యెనయఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యెలమిగావింపఁ
దనపతిఁ జూచి యాధాత్రి యిట్లనియె
ననిశంబు నీ కిష్టు లగువార లెవ్వ
రనిశంబు నీకిష్ట మగుపూజ యెద్ది

(470. కమలాహరిపరస్పరసంభాషణా ప్రకారము.)

యానతి మ్మనఁ బ్రియురాలి నీక్షించి
శ్రీనాథుఁ డనియె నోశీతాంశువదన!
శీలుపార ననుఁ గూర్మిఁ బొగడెడువారు
నలరులదామంబు నర్పించువారు

నిష్టులు మిగుల నాకీపూజనములె
యిష్టముల్ వారికి నెనలేనియట్టి
చెడనిసంపద లిచ్చి చేసేఁత నెపుడుఁ
గడువేడ్కఁ బ్రోతు నోకల్యాణి! యనిన
విని యది మొదలు నివ్విపులావధూటి
తనపతిమాట యెంతయు మది నాట
నిలలోన జనియించి యీపూజనంబు
జలజోదరునకు నే సవరింపవలయు
నని మెచ్చి నీవు మహాయోగివరుఁడ
వని నీకు నందన నయ్యెద ననుచు

(471. సీతాజనక దృష్టాంత ప్రదర్శనము. ఫలశ్రుతికథనము.)

సీతోఁటలో జనియించెఁ బూర్వమున
సీతాంతరంబున సీతావధూటి
జనియించి జనకుని సత్పుత్రి యైన

యనువున నీకు నీయరవిందనయన
నందన యయ్యె నీనాళీకవదనఁ
బొందుగాఁ గొనిపోయి పోషింపు మింక
సకలంకశుభములు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులు నీకు సమకూరు ననిన

(472. విష్ణుచిత్తయోగి సంతోషప్రకారము. కన్యాస్వీకరణము.)
నిజమందిర ప్రాప్తిక్రమము. అశరీరివాక్యశ్రవణము. శుభశకునదర్శనాది.

నుప్పొంగి యప్పు డయ్యోగీంద్రచంద్రుఁ
డప్పయోరుహనేత్ర నక్కునం జేర్చి
కొని యింటి కేగి మక్కువతోడఁ బిలిచి
తనభామచేతికి కాతన్వంగి నొసఁగి
యలకన్య పొడమినయట్టిచందంబు
వెలయంగ నశరీరి వివరించుపలుకుఁ
దెలిపినప్పుడు మ్రోసె దేవదుందుభులు
వెలువశ జడిపట్టి విరివాన మింటఁ
గీర్తింపఁ దొడఁగిరి కిన్నరాంగనలు
నర్తించి రప్సరోనలినలోచనలు
నయమార నింద్రాదినాకలోకంబు
జయజయశబ్దముల్ సవరింపఁ దొడఁగె

(473. బంధుజనకలిత భట్టనాథయోగి సంమానక్రమము.)

సనకసనందనసన్మునిముఖ్యు
లొనరించి రభినుతు లుపనిషత్తులను
అవిష్ణుమానసుం డాబాలఁ గన్న
యావార్త విని వెఱఁగంది యంతటను
సకలశోభనవస్తుసంతతితోట
సకలబాంధవులు నచ్చటి కేగుదెంచి

భట్టనాథునిఁ బ్రేమఁ బ్రణుతించి యతని
పట్టి నీక్షించి సంబరము రెట్టింప
నీవాలుఁగంటి నీవిటఁ గన్నయపుడె
యీవు ధన్యుఁడ వైతి విదికారణమున

(474. మహాసంతోషనర్తనప్రశంసాది.)

నేము ధన్యుల మైతి మిందఱ మిప్పు
డోమహాభాగవతోత్తంస ! యనుచు
నాడుచు నయ్యోగి నందింద పొగడి
పాడుచు నేతులం బసపునూనియలఁ
గపురంపుధూళులఁ గమ్మపన్నీట
గప్రరమించిన యరగనువిచ్చువిరుల
నాడుచు సరసంబు లాడుచుం జల్లు
లాడుచు వడివ్రేటు లాడుచుఁ జెలఁగి
యొండొరుం దమలోన నుప్పొంగి యిట్లు
దండిమై నందనోత్సవముఁ గావింప

(475. కన్యాజననకాల ప్రభృతి నానావిధసంపదభివృద్ధిక్రమము.)

సిరితోడనీడనెచ్చెలి తనయింటి
కరుదెంచినప్పుడే యఖిలసంపదలు
తముదామె వచ్చి నర్తనమాడుకతనఁ
బ్రమదంబుతోడ నా భట్టనాథుండు
బంధురభూషణాంబరకాంచనముల
బంధుమిత్త్రాళి సంభావించె నంత

(476. భట్టనారాయణదంపతి సంతోషాతిశయము.)
జాతకర్మనామకరణాది శుభకార్యాచరణవర్ణనము.

భట్టనాథునిదేవి పరమానురక్తిఁ
బట్టి హస్తంబులఁ బట్టి నేరుపున

జగములఁ బొడమించు జలజసంభవుల
నగణితంబుగ బోరుకాడింపుచున్న

జగదేకమాతహస్తపుటంబునీటఁ
దగబోరుకాడించి తడివాయ నొత్తి
జడియక బ్రహ్మాండజాలంబు లెపుడుఁ
గడుపులో నీడునట్టు గరిత నొక్కగిత
విలసిల్లుసేవంతివిరుల చందమునఁ
దుళగించుచిన్నిపొత్తులలోన నుంచి
ప్రియమునఁ జన్నిచ్చి పెంచి లోకములు
నయమారఁ బోషించు ననుఁ గన్నతల్లిఁ
జన్నిచ్చి పెనిచె నీసరవి సద్యోగి
కన్నియ కట జాతకర్మముల్ దీర్చి

యీదేవి హరి నెన్ను నిటమీఁద ననుచు
గోదాభిధాన మాకొమరితె కొసఁగి

(**477.** గోదానామక కన్యకామణిహస్తరేఖాశుభఫలప్రస్తావము.)

యాకన్య నిజసవ్యహస్తంబు చూచి
యీకొమరిత జగదీశ్వరుం డైన
రమణుని పట్టంపురాణియై యుండు
క్రమమున ననుచు నాకలకంఠకంఠి
పల్లవాంబుజరాగపాటలపాద
పల్లవంబుల నున్న భాగ్యచిహ్నములు
గని సర్వగీర్వాణకామినీమణుల
మినుకారునెరుల తుమ్మెదలవేడించు

పదపంకజములఁ జొప్పడ నంచుమిగుల
మది సంతసించి ప్రేమమున నాబాల

(478. కన్యకాభివృద్ధి వర్ణనక్రమము.)

బాలకైరవమిత్రఫాల, గోపాల
బాలవక్షోగంధ పటలజంబాల
జనకుండు వైదేహి, శరధి యిందిరను
బెనుపుచందంబునఁ బ్రేమ దైవాఱఁ
బెనుప రాగములం బెరుఁగుచుఁ దమ్మి
ననబోఁడి కిలకిల నవ్వంగ నేర్చి
యొయ్యన నుయ్యాల లూఁగుచున్నెడను
నెయ్యంబుమైఁ దల్లి నిదురబొమ్మనుచుఁ
బాటించి వేఱొకపాట వాడినను
బాటించి వినక యొప్పాటఁ బోరిచుడు

(479. బాలకన్యారచితనానావిధలీలావర్ణనము.)

బలసోదరునిమీఁదిపాటఁ బాడినను
గిలకిల వాయెత్తి కేరినవ్వుచును
అంత నొయ్యన డొంగి యాడంగ నేర్చి
నంత బంగరుగజ్జియలు నందియలును
గలకల రవణింపఁ గారుమెఱుంగు
పిలుప నానింటిలోఁ బిలిపిలినడల
మెలఁగుచు మోముదమ్మికి మూఁగుకొన్న
యలకభృంగముల నొయ్యన కరాబ్జమునఁ
జక్కనొత్తుచు డాలు జళిపించుమణుల
నక్కులమించు సన్నపురావిరేక
నునుపారువేల్పుటేనుఁగుపిల్లకొమ్ము
లను గట్టులొనరించులాగున నొప్పు
పుత్తడిబొద్దులుఁ బువ్వుదండలును
గుత్తంబుగా వలగొను తేఁటిజాఁలు

లాగై నయింద్రనీలంపుగాజులును
బాగై నతరపనిపవడంపుసరులు
విలసిల్లుతేనియవిరిదమ్మి దోరఁగు
చెలువున లాలగెంజిగిమోవి జార

(480. జనకజననీనామ కథనప్రకారాః.)

నల్లన లోకసంహాతిఁ గన్నతల్లి
తల్లితండ్రులపేరు తాఁ జెప్పఁదొడఁగెఁ
గరమర్థి దాదిచెంగట చేరఁ బిలిచి
కరతాళగట్టనల్ గావించుగతుల
విన నవ్వుకొనుచు గోవింద ! ముకుంద !
యనుచు వేడుక నృత్యమాడు నీరీతి
నింతయై యంతయై యెదిగి నానాఁటఁ
గుంతలంబులగురుల్ గూడుప్రాయమునఁ
దనయాడుచెలులును దాను ప్రేమమున
నెనసి యొక్కెడ బొమ్మరిండ్లాట లనుచు

(481. వయఃక్రమలీలా వినోదవర్ణనము.)

జగములు నందుల సాగరగహన
నగనగరాదు లున్నతి లిఖంపుచును
నంతంతఁ జిత్రంబులగు నజాండములు
దొంతు లటంచు సంతోషించుకొనుచు
వరుస గుజ్జనగూళ్ళు వండుద మనుచు
నరవిరిదాసనం బనలంబు గాఁగఁ
బూనిక నొకకల్వప్రోయి యమర్చి
పూనీటిమెసరునం బొలుపారుచున్న
యొకతమ్మిపూగుండ యునిచి సన్నంపు
టకరువు లనుబియ్యమంచులో నునిచి

కన్నె గేదంగిని గలయఁ బెట్టుచును
గన్నియల్ వొగడ నిక్కురణి నాడుచును

(482. పాంచాలికానామకకృత్రిమపుత్రికాది లీలాసామగ్రీరచితదివ్యవివాహప్రస్తావము.)

బురుడింపదగు రెండుబొమ్మలు దెచ్చి
హరియును వైదర్భి యని సమకట్టి
కూరిమి నేఁ బెండ్లికూఁతురిదానఁ
గోరి మీరలు పెండ్లికొడుకువా రనుచు
సారచంద్రికల మైచాయలం దెగడు
చారుపటీరంపుఁ జవికెమీఁదటను
పవడంపుటనలుదీపై క్రమంబునను
సవననిగంధంపుసమిధ లమర్చి
జాతిముత్తియపులాజలు వేలుపించి
జాతిగా హోమంబు సవరించి మఱియు
తునము పన్నిదపుటమ్మనము లాడుదము
మనమునఁ గపటంబు మాని ర మ్మనుచు

(483. నానావిధబాలికాలీలాప్రదర్శనము. రమణీయయౌవనదశాప్రాప్తిక్రమము.)

నోడక చెలు లాడుచున్న చందమున
నాడలేకున్నవా రద్దిరా యింకఁ
జిక్కితి పతిపేరు సెప్పుమటన్నఁ
జక్కని వటపత్రశాయి నా మగఁడు
అని చెప్పి వారల నారీతి గెలిచి
యనయంబు మగలపే రడిగి చెప్పించి
యీలీల మఱియు ననేకమార్గముల
బాలికాలీలలం బ్రబలుచునుండి
మొలజవ్వనము మేన నిగురించుతఱిని
నలినాక్షి యాభట్టనాథతనూజ

తనతండ్రి వరసుమదామంబు లచటి
వనమాలి కర్పింపవలసి నిచ్చలును
గట్టిగా మాలిక లట్టి పూసజ్జఁ
బెట్టి యావేళ నర్పించెద ననుచుఁ
జనినపిమ్మట నలసోమదామములు
తనకొప్పునం బూని తనకొప్పుతోడ

(484. గోదాఖ్య కన్యాధృత పుష్పమాలావైభవాది.)

మించులు జలదంబుమీఁద వేడించు
సంచున నొసపరి సవతుగాఁ జుట్టి
యెడసావిగాఁ జూచి యింటిలోనున్న
నడబావిలోనఁ గ్రన్నన నీడఁ జూచి
చుఁడ నొప్పెడు తనచూడ నున్నట్టి
జాడయంతయుఁ గని సంతసింపుచును
వెండియుఁ దొల్లింటివిధమునం బువ్వు
దండ లాకరఁడిలోఁ దనరార నునిచి
యుండుచుండెడుసమయమున నేతెంచి
వేడుక నవి తెచ్చి విష్ణుచిత్తుండు
నేర్పున వటధామసీరజోదరుని
కర్పింప నిరతిశయానందుఁ డగుచుఁ

(485. హరిసంతోషహేతుకథనము.)

కల్పసూనంబులకంటె మానీంద్ర
కల్పితవినుతులకంటె దేవతలు
నెడపక యుపహార మిచ్చుటకంటెఁ
గడపట నేమిటికంటె భోగ్యముగఁ
దలఁపుచు వటపత్రధాముఁ డుప్పొంగి
తలఁపులోపలఁ గొండఁ దాఁకుచునుండె

నీలీల మఱియు ననేకకాలంబు
బాలిక ముడిచిన ప్రసవమాలికలు

హరిచిత్తుఁ డనిశంబు నంబాల ముడుచు
టరయక శౌరికి నర్పింపుచుండె
ననయంబు దాను నయ్యరవిందనేత్ర
జనకునితోఁగూడఁ జని తోఁటలోన
విరులుగోయుచు నవి వింతవింతలుగ
సరులుగా సవరించుఁ జాటున కరిగి
తా మున్ను ముడిచిన దామముల్ పిదపఁ
బ్రేమమైఁ దండ్రిచేఁ బ్రియుని కంపించు
నీరీతినటియించునెడ నొక్కనాఁడు
కూరిమితోడ నాగోదావధూటి

జనకుండు వటపత్రశాయికై యిడిన
ననగూడలోనిక్రొన్ననదండ లెత్తి
యొనఁగూడుకొప్పున నొప్పుగాఁ జుట్టి
నినుపారుబావిలో నీడ చూడంగ

(486. నిజతనయాధృత పుష్పమాలా సమర్పణాయుక్తత్వ విమర్శనము.)

నేమరిపాటుగా నే తెంచి తండ్రి
కోమలిదిక్కుఁ గన్గొని తల్లి ! యిట్లు
హరిసమర్పణమున కమరించుపుష్ప
సరములు నీకు శేషముఁ జేయఁ దగునె
యనుచు వేఱొకకొన్ని యలరులు గోసి
చని నాఁటి కావటశాయి కర్పింప

నప్పు డాగోవిందుఁ డాతెచ్చువిరుల
నొప్పకయంతయు నొల్లంబు సేసి

కడుఁబ్రేమ నీచిన్నికన్నెగ్రొమ్ముడిని
ముడువనివిరుల నే ముడువ నెంతైన

(487. కన్యానుభుక్తమాలాధరణ సంతోషకథనము.)

నీకన్యకామణినెరితావి లేని
యీకుసుమములు నా కితవుగా విపుడు
కువలయనేత్ర కైకొని చేతఁ గొన్న
యవియె తెచ్చితివేని యంగీకరింతు
నన విని వెఱఁగంది యనురక్తి నరిగి
తనుజాత ముడిచిన దామము ల్గొనుచుఁ
దనయఁ దోకొనుచు శ్రీధవునిసన్నిధికిఁ
జనుదెంచి కరజలజాతయుగ్మంబు
మొగిచి దేవరచిత్తమున కింతయిష్ట
మగుట నేనెఱుఁగ నయ్యబ్జాక్షి యిదియె
యీలేమ కొప్పున నెనయించినట్టి
మాలిక లివె గోపమానినీవరద!

(488. హరిసంతోష ప్రాప్తిక్రమము. హరిపరిణయాలోచనాది.)

యన విని గోవిందుఁ డాదండ లంది
మొనలేనివేడ్కతో నెదమీఁదఁ జేర్చి
నుదుటఁ గీలించి కన్నుల నొత్తుకొనుచు
ముద ముప్పతిల శిరమునఁ జుట్టికొనుచుఁ
నీమానినీమణి నిటమీఁద నేన
ప్రేమ దైవాఱంగఁ బెండ్లియాడెదను
ఈకోమలాంగి నీ వెప్పటియట్ల
తోకొనిపొమ్ము నీతోఁగూడ ననిన
సంతసింపుచుఁ దనుజాతయుం దాను

నంతట హరిచిత్తుఁ డరిగె నింటికిని
ఆచెల్వ కదిమొదలై చూడికుడుత
నాచారి యనియెడునామంబు గలిగె

(489. అపరనామధేయ ప్రాప్తిక్రమము. నిజకన్యాయౌవన రామణీయక కథనము.)

నానాఁట నాభట్టనాథతనూజ
మేనఁ దారుణ్యంబు మించి రా నంత
నెలనాఁగ చెలువ పుటేటిలో మెలఁగు
వలుదజక్కవ లన వలిగుబ్బ లమరె
వనిత జవ్వన మనువనములోఁ బొడము
ననటులగతి నూరు లమరె నెంతయును
హరిని మోహించుచు హరమనోధైర్య
హరుమోహనాస్త్రంబు లనఁ గన్ను లమరెఁ

(490. గోదాఖ్యసుందరీ యౌవన సౌందర్య విశేషవర్ణనము.)

గలకంఠికనుదమ్మి కవఁజేరియున్న
యలిపంక్తు లనఁగఁ జెన్నారె భ్రూయుగము
ప్రాయంపుఁగడలిఁ బొడ్పడుతరంగముల
చాయల బాహుపాశములసొం పెసఁగె
వలరాజురాచిల్క వయ్యాళిబయలు
తెలివిమైనసదుఁ గాదీవ చూపట్టెఁ
గారుమెఱుంగుపైఁ గనుపట్టునీల
ధారాధరం బనం దనరారెఁ దుఱుము
మరునిపట్టపుదంతిమస్తంబుకరణిఁ
గర మొప్పె జఘనచక్రము తేటబడియె
లాలతరోమాళి లతికజనించు
నాలవాలం బన నసలారె నాభి

తగముఖపద్మయంత్రం బిరుగడలఁ
బొగడొందు శ్రీలునాఁ బొలుపారె శ్రుతులు

కాముకు డగుసోము గాఁడి చూపట్టు
కాముసంపఁగితూపుగతి నాస యమరెఁ
బంకజోదరుని శోభనపల్లవముల
పొంకంబునను బదంబులు చెన్నుమీఱె
ననబోఁడి కీట్లు నానాఁట నమ్మిన
ననలొత్తు నెరజవ్వనము దయివాఱ

(491. మాలాసమర్పణ కైంకర్యవర్తనము.)

నందంద గోవిందుఁ డగుచిదానందు
నందు మిక్కిలి చిక్కి యాసక్తి యగుచుఁ
గమ్మనితావులు గలుగుమాలికలు
నెమ్మితో వటధామునికి సమర్పించి

చనుదెంచుతండ్రి కిచ్చలు నుపచార
మొనరించి యాతనియొద్దఁ గూర్చుండి
మురిపంబు నొయ్యారమును దళ్కుకొనఁగ
నొరయుముద్దులు గురియుచు నొక్కనాఁడు

(492. అర్చావతార హరిమందిర విషయకప్రశ్నాది.)

కడుమనోహరము లౌ కమలాక్షుకథలు
కడపట నీ వెఱుఁగని దెవ్వి లేవు
ధరలోన నర్చావతారరూపముల
హరి యున్ననిలయంబు లవి యెన్ని కలవు
అపరిమితంబు లౌ నందులో జగతి
నిపు డెఱింగినవి నీ వెన్ని? తెల్లముగ

వెన్నునికథవిన వేడు కయ్యెడిని
యన్న నా కెఱిఁగింపు మనిన నుప్పొంగి

కన్నియఁ జూచి క్రేగంట నవ్వుచును
మన్నన నెమ్మేనిపై కేల నిమిరి
కురులు గూడఁగదువ్వి క్రొన్నెలసరుల
వరుస దిద్దుచు గారవంబు దైవాఱ

(493. అష్టోత్తరశతహరి క్షేత్రస్థానవైభవాది ప్రదర్శనము.)

నమ్మ ! చెప్పెద వినవమ్మ యపార
నమ్మాధవుని నిలయములుఁ దత్కథలు
సనయంబు మానివేద్యములై నూట
యెనిమిది తిరుపతు లిలలోనఁ గలవి

యాయెడలందు నయ్యిందిరావిభుఁడు
పాయక యుండు నభంగవైఖరుల
నరయ నీకథ వినునట్టివారలకుఁ
గరతలామలకంబు కై వల్యపదము

(494. విష్ణుచిత్తయోగికథితాష్టోత్తర శతహరి క్షేత్రవైభవాది.)
నిచుళానగరవాసి రమాపతి వైభవప్రశంస.

అనుచు వేంకటపతియాదిగా నూట
యెనిమిదినెలవుల నెసఁగుమూర్తులను
వినుపింపఁదొడఁగె వేర్వేఱ చిత్రముగ
జవనుతవైభవసంయుతం బగుచు
నిచుళలో శ్రీధరానీళలం గూడి
యచలుఁడై యుండుఁ దోయజసూతితండ్రి

(495. తంజాపురీ శ్రీముష్ణక్షేత్రవాసి మురారివైభవప్రశంస.)

తంజాపురంబున తంచద్దైత్యారి
యంచితమనుజపంచాస్యుఁడై యొప్పుఁ
గటిగదాదరచక్రకలితహస్తుండు
కిటిమూర్తిదండకను గెడపినవాఁడు

శ్రీమణిమౌక్తికసింధుశోభితుఁడు
శ్రీముష్ణపురమునం జెన్నొందియుండుఁ
దొలుతఁ దా దన్నినదోషంబు వాయ
నలమౌని తపము సేయఁగ మెచ్చినట్టి
ప్రేమాలయాఖ్యుండు పృథుభోగశాయి
కాముని గన్నచక్రనితంబ్రియొకఁడు

(496. కదంబపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిదామోదరవైభవప్రశంస.)

హరపితామహసేవ్యుఁ డగుచుఁ గదంబ
పురమున శేషతల్పుఁడు చెన్నుమిగులు
దేవియాజ్ఞలకు విధేయుఁ డై యుండు
దేవుండు విశదాద్రిధీరుఁ డొక్కరుఁడు
శ్రీపతి భూతపురీపతి గాథ
చాపాఖ్యుఁ డగురామచంద్రుఁ డొక్కరుఁడు
అప్పాలకుండలో హస్తంబు చాఁచి
యప్పాలవెల్లికన్యకఁ గూడియుండు
ననిలాశనేంద్రపర్యంకపలాశ
వనగుహాపురవాసి వనజోదరుండు

అండజనాథవాహనుఁ డారునూర
నుండు వేడుకతోడ నురగేంద్రుమీఁద
భాసిల్లు రథమగ్నపట్టణంబందు
గోసహాయుండను కుసుమాస్త్రతండ్రి

(497. వ్యాఘ్రనగరాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిమురారివైభవప్రశంస.)

పొలఁతుక యలవ్యాఘ్రపురిని యపూర్వ
జలధినామంబున శౌరి చెన్నొందు
గంగ మించినశక్తి గలుగంగ వనము
చెంగటం దప మొనర్చిన కవేరజకుఁ

లోడకట్టి శ్రీసారభూపురిసొంపు
లడరంగ శశినాథుఁ డన నుండుశౌరి

సవరణై యొప్పు మస్తక శంఖపురిని
నవచంద్రుఁడను రమానాథుఁ డింపొందుఁ
గోమలవల్లి చన్గొనలపాదంబు
లామతి కొల్వ హేమాబ్జినిచెంత

(498. కుంభఘోణాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిహరిమూర్తి వైభవకథనము.)

నగధారి కుంభఘోణమ్మునఁ జంద్రు
నగు నత్యస్తామృతనాథుండు వెలయు
హరు బ్రహ్మహత్య పాయఁగఁజేసి జగతి
హరశాపమోచనుఁ డనుపేరఁబరఁగి
నగరాజకుచ ! ఖండనగరంబునందు
నగణితభుజమూర్తి యచ్యుతుండొప్పు

జపితలై రోమశాష్టావక్రమునులు
తపము సేయంగఁ బ్రత్యక్షమైనట్టి

(499. అంతరిక్షపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసి మధుసూదనమహిమ.)

శ్రీమించి యపు డంతరిక్షాఖ్యపురిని
వామనుండనుపేర వనమాలియుండు
నరుదార శబరి రాజనఁగ శ్రీకృష్ణ
పురమున నెంతయుం బొలుపొందుచుండుఁ
బరిరంభపురమునఁ బద్మాయతాక్షి !
మురవైరి కేదారమూర్తినాఁ బరఁగు
ఘననాగపురమున కడలిచెంగటను
దనరు సుందరుఁడను దనుజమర్దనుఁడు

మణిముక్తికానదీమణి సమీపమునఁ
బ్రణుతింపఁదగు గంధపట్టణంబునను
అనురక్తి మేధావి యనుమౌనివరుని
తనయుఁ గై కొన్న శ్రీధరుఁడు శ్రీమించు

(500. నందిపురక్షేత్రాదినివాసిహరివైభవ కథనము.)

నందిపురాంబర నగరంబునందుఁ
గందర్పగురుఁ డుండుఁ గడుచిత్రగతుల
వనజాక్షి ! సచ్ఛీలవల్లభాఖ్యునకుఁ
దనయుఁడై శశికిఁ బ్రత్యక్షమైనట్టి
భువనసన్నుతుఁ డిందుపురమున నెప్పు
డవిరళశ్రీలచే ననువొందియుండు

(501. చిత్రకూటాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిరమాపతివైభవము.)

గురుతిల్లవనచిత్ర కూటంబునందు
హరుఁడు నర్తించు నృత్యము చూచికొనుచు
సురగేంద్రశాయియై యుండు గోవిందుఁ
డరయ నాతఁడు నందు నాత్మసంభవుఁడు
రవితేజుఁ డగుచు శ్రీరామాభ్రపురివి
నవనీతచోరుండునా వెన్నుఁ డొకఁడు
కమనీయమూర్తి సంగమపురి, లోక
రమణుండు లోకాభిరక్షణం బ్రబలు

(502. కృష్ణపురక్షేత్రాదినివాసి భగవన్మహిమ.)

సర్థికల్పకము శ్రీహరి కృష్ణపురిని
పార్థసారథి యనం బరఁగు నబ్జాక్షి !
శ్రీపార్థసఖమహీపట్టణమున
శ్రీపరతంత్రుఁడై సిరులు పైపైని

దనరంగ సకలభక్తప్రాణనాథుఁ
డనియెడు గరుడవాహనుఁడు సొంపొందు

(503. కపిస్థలక్షేత్రాది పద్మనాభమాహాత్మ్యాది.)

జననుతం బగుకపిస్థల పట్టణమున
వనజాక్షి ! యొప్పు దేవకికూర్మిపట్టి
పాదుగా నిల కౌవ్యపట్టణంబునను
గోదండరాముఁడై కొమరుదీపించు
శ్రీనాగపురమునఁ జిగురాకుఁబోఁడి
శ్రీనాథుఁ డెసఁగు నాశ్రితకల్పతరువు
ఆపట్టణమునకు ననతిదూరమున
నేపారుసిరులతో నెనసియున్నట్టి

(504. మణిధామపురక్షేత్రాదినివాసిహరివైభవకథనము.)

మణిధామపురమున మధువైరి చెలఁగు
నణిమాదిసిద్ధినాయకుఁడు బింబోష్ఠి !
ప్రసవసాయకపుంఖపట్టణంబునను
బ్రసవాస్త్రగురుఁడు చూపట్టును జెలువ !

(505. పురుషోత్తమముఖాదిదివ్యక్షేత్రనివాసి వైకుంఠనాథ వైభవము.)

యోతలోదరి ! పురుషోత్తమనగరి
నేతయై వెలుఁగొందు నిగమవేద్యుండు
హైమధామపురంబునందుఁ జెన్నొందు
హైమాంబరుఁడు కాంచనామలదేహ
బలుఁడు శ్రీసక్తసభాపురినాథుఁ
డలరువిల్తునితండ్రి యలరు తన్వంగి !
యనవాప్యగగనపురాంతరసీమఁ
గనుపట్టువిష్ణుండు కలకంఠకంఠి !

కలికి వైకుంఠపుష్కరమనుపీట
నెలకొని యుండుఁ గ్రొన్నెలప్రోద్దుకంటి
ధవళపుష్కరిణిచేఁ దనరుగ్రామమున
ధవళాక్షుఁ డరుదారు ధవళాయతాక్షి !

(506. వనాద్రిప్రముఖదివ్యక్షేత్రనివాసికేశవవైభవ కథనము.)

యలనూపురాపగాప్రాంతంబునందుఁ
జెలఁగు వనాద్రిపైఁ జెన్నొందు నంద
సూనుండు మలయధ్వజునకుఁ బ్రత్యక్ష
మైనట్టివాఁడు భక్తామరతరువు
సుందరవల్లి వక్షోవీథి నొప్ప
సుందరుఁ డరుపేరఁ జూపట్టు నమ్మ !

(507. గోష్ఠిపురపురప్రముఖదివ్య క్షేత్రనివాసిగోవింద వైభవము.)

శ్రీగోష్ఠిపురమున శేషపర్యంకుఁ
డాగమేశుఁడు నైన హరి గలం డబల !
సత్యపట్టణమున శారద మామ
సత్యనాథుండనాఁ జను గీరవాణి !
జలధిఁ గట్టగ దర్భశయనంబునందు
వెలయుఫుల్లాటవీవిభుఁ డిందువదన !
కనకాంబరుఁడు సితకాసారతిలకుఁ
డననొప్పు మున్నీటియల్లుండు తల్లి !

(508. మోహనపట్టణాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిపుండరీకాక్ష మహిమ.)

యాలోలనేత్ర ! మోహనపట్టణమునఁ
గాలమేఘుండనాఁ గంసారి ప్రబలు
మనసిజజనకుండు మధురాపురమునఁ
దన దేవితోడఁ బ్రత్యక్షమై మున్ను

చేడియ కూర్మినాచేతఁ బల్లాండ్లు
పాడించుకొన్న శ్రీపతి సొంపుమీఱు

(509. వటపత్రశాయినామక వైకుంఠనాథమహిమ.)

వటపత్రశాయినా వాసుదేవుండు
వటఫలాధరి ! యిందు వలనొప్పుచుండు

నలవడుం గురుకసౌమ్యస్థితాదీశుఁ
డలివేణి ! మీఁతంఁడ్రి యలపరాంకుశుని
యతులకావ్యామృతం బనిశంబుఁ గ్రోలుఁ
చతురుఁ డందఱిలోనఁ జక్కనివాఁడు
అరవిందలోచనుఁ డనుపేరఁ బరఁగి
యరవిందభవుని గన్నట్టి దైత్యారి

(510. తొలవిల్లిమంగల ప్రముఖదివ్యక్షేత్రనివాసి దేవేశమహిమ.)

మఱి తిరుత్తులవెల్లిమంగళపురిని
దెఱవ ! పోయగములఁ దెఱఁగొప్పుచుండుఁ
గలికి ! నక్రాయతకర్ణపాశాఖ్యుఁ
డలఘుదక్షిణాపురి ననువొందుచుండు

వైకుంఠపురిఁ జోరవరుఁ డనుపేరి
శ్రీకామినీపతి సిరిఁ దెలుచుండు
దర చక్రధరుఁడు కైతవనటాహ్వయుఁడు

(511. కుళిందపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసి హృషీకేశవైభవము.)

తరుణి ! దక్షిణకుళిందపురిరాజిల్లు !
నమరనాయకుఁడు వారాంగనాపురిని
గొమరారుచుండు నెక్కొనిపువ్వుబోఁడి
నాతి చించాపురినాథుండు నిత్య

మాతతశుభమూర్తియై ప్రతాపించుఁ
దగుగుణవతి సతీధవుఁడు మాధవుఁడు
మృగశాబనేత్ర ! శ్రీమెఱయుచునుండు
నెలకొని విత్తమానిధియును విభుఁడు
పొలఁతుక ! సూచకపురి యేలుచుండు

(512. కురుకానగరాఖ్యదివ్యక్షేత్రనివాసిమగుకైటభమర్దిమహిమ.)

పేరలు కురుకాధివిభునిసమీప
ధారుణీస్థలి నున్న ధవళలోచనలు
వనిత ! వామనపురీశ్వరుఁ డై నదీర్ఘ
కనకవర్ణాఖ్యుండు కంససంహారి
తనచెంతఁ బార్వతీధవశాపమోక్ష
మొనరించి పెక్కేఁడు లుర్విభాగమునఁ
బన్ని డెబ్బదిపద్మభవులచేఁ బూజ
గొన్నవాఁ డెంతయుఁ గోమలగాత్రి !

(513. అనంతపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసి పుండరీకాక్షుమహిమ.)

యతివ యనంతపురావాసుఁ డురగ
పతిశాయి యొప్పు శ్రీపద్మనాభుండు
వరదుండె యలతిరువణ్వూరశౌర
పురమునఁ గృష్ణుండు పొలఁతుక చెలఁగు
దవిలి దక్షిణమరుత్తటపురిలోక
ధవుఁ డై నయప్పాడు తనుమధ్య ! యొప్పు
శ్రీమూళిధామపురీ సీమశౌరి
కోమలి ! విభుటవర్తకుఁడునా నుండుఁ

(514. శార్దూలపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిభగవద్వైభవము.)

ప్రోదిమై శార్దూలపురిరమానాథుఁ
డాదిమాహ్వాయుఁడునా నలివేణి ! వెలయు

నారాయణాఖ్యుండు నా పురస్థలిని
నీరజోదరుఁ డొప్పు నీరజగంధి
లలన ! శ్రీవళ్ళనాళపురంబునందు
బలిచిరశ్రయమాణపతి యనం గలఁడు

(515. శ్రీసారభృంగపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసి కేశవమూర్తి వైభవము.)

శ్రీసారభృంగపురీవాసుఁ డైన
యాసారసాక్షుఁ డోయమ్మ ! భాసిల్లుఁ
బ్రతిలేని నిద్రాణపట్టణేశ్వరుఁడు
చతురుఁ డోపడఁతి ! కేశవుఁ డన దగును
సకియ పరుష్ణిహేశ్వరనగరమున
సకలాధిపతి దనుజద్వేషి మెఱయు

నాతి విద్వ్రదఘనగరంబునందు
మాతలుం డను పేరి మరుతండ్రి యొప్పు

(516. శ్రీకపిస్థానపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసిమాధవ మహిమ.)

శ్రీ కపిస్థానపురీవాసుఁ డగుచు
నోకొమ్మ ! తాతనా నొప్పు శ్రీవిభుఁడు
మాయమ్మ ! సద్వృష్టి మత్పురం బేలు
నాయార్తసంహారుఁ డసురజనారి
యతివ శ్రీదేవనాయకుఁ డైంద్రనగర
పతి యైనవాఁడు గోపాలపాలకుఁడు
తలపోయ మీ పెదతండ్రు లైనట్టి
యలసరోభూతమహాయోగులకును

బ్రత్యక్ష మైన గోపాల శేఖరుఁడు
సత్యసంధుఁడు జగజ్జనవశ్యకరుఁడు
శ్రీవామనుండు దక్షిణశంఖధరుఁడు

(517. గోపపుర-హస్తిగిరినివాసి-హరివైభవ కథనము.)

భూవినుతుఁడు గోపపురవల్లభుండు
శ్రీమంతుఁ డైన హస్తిగిరీశుఁ డజుని
హోమగుండంబులో నుదయించినట్టి
వరదుండునా నొప్పు వనమాలి కాంచి
నరుణావల్లవపాద! యఖిలైకవిభుఁడు
ధీరుఁడు వేగవతీతటాహ్వయుఁడు
సారసాక్షుఁడు శేషశాయి భూవిభుఁడు

పడఁతి మీ పెదతండ్రి భక్తిసారుండు
చిడిముడిఁ దనుఁ బిల్చి చెప్పినయట్లు
యొనరించినట్టి యథోక్తకారీశుఁ
డనుపమకరుణాకటాక్షుఁడై యుండు
నిరవొందఁగాఁ బరమేశ్వరవిణ్ణ
గరమునంగలఁ డబ్జకరుఁ డెలనాఁగ!
చూపట్టు పాటకేశుండునాఁ బడఁతి!

(518. కాంచీక్షేత్రనివాసిపాండవదూతాఖ్య హరివైభవము.)

యాపాండవులదూత యై కృష్ణసఖుఁడు
శిశిరోపవనపురిఁ జెన్నొందుచుండు
శిశిరాంశుబింబాస్య! శిశుపాలవైరి

కామపురంబునం గనుపట్టుచుండు
శ్రీమంతుఁ డనిశంబుఁ జిలుకలకొలికి
సురవంద్యుఁ డెలమితో జ్యోత్స్న్యాందుఖండ
పురమున నొప్పుఁ గప్పురములచాయ
నీరధిశయనుండు నీరఘుపురిని
నోరామ! పాయకముండుఁ బెంపెసఁగఁ

బళఁతి వర్షాకాశపతినాఁగ నందు
కొడుకు సంపదలమైకొని బిత్తరించుఁ

(519, కామపురాదిదివ్యక్షేత్రనివాసికమలేక్షణ వైభవము,)

కామపురంబునం గల్వరయనఁగఁ
గామిని విలసిల్లుఁ గామునితండ్రి
కలకంఠిరో! త్రివిక్రముఁ డూరకంబు
నెలకొని పాలించు నిగమవేద్యుండు
పురవైరినుతుఁ డష్టభుజకరుం డనఁగ
సరభోజనారి యెంతయునొప్పు బాల
తిరునిన్నయూర వర్తిలుచక్రవర్తి
కరమర్థితోడ సైకతనిభశ్రోణి!

(520, శ్రీపక్షికుండాదిదివ్యక్షేత్రనివాసి శ్రీధరవైభవము.)

కూరిమి శ్రీపక్షికుండంబునందు
వారిదవర్ణుండు వామాక్షి! మెలఁగు
తోయమహీంద్రనాథుండునా జగతి
వేయుభంగుల నొప్పు వీణావినోద
మానినీ! వినుము శ్రీమస్థలేశుండు
నానొప్పు నవదాత నలినలోచనుఁడు
కనకాంబరుండు సాగరమల్లనాథుఁ
డనువాఁడు విలసిల్లు హరిరాజమధ్య!
మనుజసింహాఁడు మున్ను మహాసప్తమునులు
పనిబూని గడియ దపంబు గావింప

(521, ఘటికాచలనివాసి శ్రీనరసింహమూర్తి వైభవకథనము,)

నటవచ్చి ప్రత్యక్ష మైనట్టివాఁడు
ఘటికాచలేశుండు కలహంసగమన!

వీరలు తుండీరవిభులు కల్యాణి!
చారుగుణోదార సౌభాగ్యయుతులు
కోమలీ! భక్తులం గూడి మాటాడు

(522. శ్రీవేంకటాచలనివాసిపరమపురుషు డై భవాదిప్రదర్శనము.)

స్వామి పుష్కరిణీపజ్జనె చెన్నుమిగిలి
యానందనిలయమై యనువొందుచుండు
యానందనిలయాఖ్య మగుమేడ నుండు
భూలోకవైకుంఠమున వేంకటాద్రి
నీలోకములనెల్ల నీడేర్చుకొఱకు

నలమేలుమంగ బాహాంతరసీమ
నెలకొల్పి నిఖిలావనీస్థలిలోన
శరణని వచ్చినజనులకు నిష్ట
వరము లిచ్చుచు గౌరవమున వెండియును

బంధురకరుణతోఁ బంగున పంగు
నంధున నంధుగా నలవరింపుచును
ననయంబు ననపత్యు సాపత్యు గాఁగ
ధనహీను ధనదుగా దయసేయుచుండుఁ
దరుణులు పలుచు టందఱకును గలదె
పురుషులు పలతు రప్పురుషోత్తమునకుఁ

దెలియంగ నిచట ముక్తిని గడుఁ జూడఁ
గలవారిలోఁ జూడఁ గలవాఁడు వాఁడె
గోదాసతీ! వాఁడెగో! దానవారి
వేదగోచరుఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

లతికాహ్లాదంబున లావణ్యమూర్తి
లతికాంగి! యొప్పు నీలామనోహరుఁడు

(523. సాలగ్రామక్షేత్రనివాసిముకుంద మహిమ.)

అలగండకీ నదీప్రాంతంబునందు
లలన! యింపొందు సాలగ్రామవిభుఁడు
ఘనభుక్తి ముక్తులం గడిబెట్టి యమ్మ
ననవిల్లుతండ్రి మానారాయణుండు
తోయ్యలి ఘనవియత్పురినేంద్రుఁడనఁగ
నయ్యచ్యుతుం డసురారి యొప్పారుఁ

(524. నైమిశారణ్య ఖండనగరక్షేత్రనివాసిహరిమహిమ.)

వోలుత ధర్మములు సూతునికి సర్వంబు
తెలిపిన నైమిశాధిపుఁడైన వాఁడు
యోగముద్రాకరుం డుత్పలనేత్ర!
నాగారిగమనుండు నలువొందుచుండు
గంగాతటాక్రాంతఖండపురీశుఁ
డంగన! కలిదోషహారి యైయుండు

(525. పురుషోత్తమ-బదరికాశ్రమనివాసినారాయణ వైభవము.)

నరయంగఁ బురుషోత్తమాధీశుఁ డనఁగఁ
గర మొప్పు ముద్దియ! కాళియభేది
రాజన్య! యష్టాక్షరము మానివరుల
కోజమై నుపదేశ మొసగినగురుఁడు
శౌరి శ్రీబదరికాశ్రమవాసుఁడైన
నారాయణుండు జగన్నాథుండు వెలఁగు

(526. గరుడాద్రి (అహోబిల) నివాసి శ్రీనరసింహ వైభవకథనము.)
శ్రీపతిపుర క్షేత్రనివాసిహరిమహిమ.

గరుడాద్రివాసుండు కాంచనకశిపు
హరణుండు యోగముద్రాసనాయతుఁడు

నరసింహుఁ డనయమానవభక్తవరదుఁ
డిరవొందు నెంతయు నిభరాజగమన!
కీరవాణిరో! విను కేరళపురిని
వీరరాఘవుఁ డన వెలయుచునుండుఁ
బోరిబోరి శ్రీపతిపురమధ్యమునను
నరసింహుఁ డనువొందు నరసఖుఁ డబల!
త్రిదశులు వెఱఁగందఁ దృణగుల్మలతలు
మొదలైనవానికి ముక్తి యొసఁగె

(527. అయోధ్యాపుర-మథురానగర క్షేత్రనివాసిదామోదర వైభవము.)

దానవాంతకుఁ డయోధ్యావల్లభుండు
జానకీపతి రామచంద్రుఁ డేపారు
మధురలో నెపు డష్టమహిషులంగూడి
మధువైరి కనుపట్టు మధుకరచికుర!
వ్రేతలతోఁగూడ వ్రేపల్లెశకట
పూతనాదుల నెల్లఁ బోరిగొన్నవాఁడు
నలచింతయంతికి నపవర్గ మొసఁగి
నెలకొన్నసిరులకన్నియ బిటారించు
షోడశసాహస్రసుందరీమణులఁ
గూడి ద్వారక నెలకొనియుండు నెపుడు
కందర్పకోటిసంకాశమోహనతఁ
జందనగంధి! వాసవవంద్యుఁ డొప్పు
బలసోదరుఁడు నిచ్చ బాయక యుండుఁ
గలశాబ్ధిలో హేమకలశవక్షోజ!

(528. వైకుంఠలోకనివాసిపరవాసుదేవ వైభవము.)

వైకుంఠపతి పరవాసుదేవాఖ్యుఁ
జేకొని వరముక్తసీమఁ బాలించు

వ్యూహోదు లైన పద్మోదరమూర్తు
లాహరితనువున నవతారమొందు
మానుగా నలమేలుమంగావిభుండు
స్థానమై శ్రీరంగధామంబునందు

(529. శ్రీరంగక్షేత్రనివాసిపరమపురుష వైభవకథనము.)

నజునకుఁ బ్రత్యక్షమైనట్టివాఁడు
భుజగపుంగవతల్పమునఁ బవ్వళించి
వెలుఁగొందుచుండుఁ గావేరినెన్నడుమ
నలలితచంద్రపుష్కరిణిచెంగటను
మగువ కల్హారదామకశోభిభుజుఁడు
మృగమదపుండ్రముఖేందుచిహ్నుండు
కంతుకంతుఁడు జగత్కల్యాణమూర్తి
కాంతోపయంతనాఁ గర మొప్పు ననుచు
వినుపింప వారల విభవచరిత్ర
మనువొంద విని విని హర్షించి మిగుల
నభిరామనాయకుం డగుశౌరి సిరుల
కభినవోత్సవలీల నలరి యుప్పొంగి
సుందరనాథునిసోయగంబునకు
నందంద వెఱఁగంది యతనికిఁ జిక్కి
శ్రీవేంకటేశ్వరుచెలువంబుకలిమి
భావించి పులకించి భావంబు కరఁగి

(530. హరివైభవశ్రవణసంతోషవిశేషవర్ణనము.)

యంగన నయనమోదాశ్రుపూరములు
తొంగలిరెప్పలతుదిని నాటుకొనుచు
నరుదందితన్మయయై పెద్దతడవు
పరమమౌనియుఁ బోలెఁ బరచింత లుడిగె

సర్వంబు నెఱుఁగు నాఁడు నాజగదేకమాత
సర్వేశుఁ దగులు టాశ్చర్యమే తలఁప
నావంటిపామరునకు నైన నతని
సేవింప నతనికిఁ జిక్కు టెందంబు

(531. గోదాదేవీ ధైర్యాంకుర ప్రాప్తిక్రమము.)
శ్రీరంగరాజానురాగప్రదర్శనము.

అంత నాలలితాంగి యంతరంగమునఁ
గొంతధైర్యము దెచ్చుకొన్నది యగుచు
రంగేశునైభవరాజసంబులకుఁ
బొంగి యాతనికి నచ్చెరమంది చిక్కి
ముదమునఁ దనతండ్రిమోము వీక్షించి
విదితంబుగా రంగవిభు చరిత్రములు
విన విన వీనులవిందు లయ్యెడిని
వినుపింపు నాకు సవిస్తరంబుగను

(532. భట్టనాథయోగికథితప్రణవవిమానవృత్తాంత క్రమము.)

అన విని భట్టనాథార్యుఁ డాతనయఁ
గనుఁగొని పలికె నగ్గలమైనకూర్మిఁ
బద్మాసనుఁడు మున్ను పాలమున్నీటి
బద్మాక్షు గుఱిచి తపంబు గావించి
బహువేదశృంగంబు ప్రణవాత్మకంబు
మహితంబు నైన విమానంబుతోడఁ
బంకజాక్షుఁడు శేషపర్యంకుఁ డగుచుఁ
బంకజాసనునకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె

(533. పంకజాసనరచితమధుసూదన సపర్యాది ప్రకారము.)

నైన నయ్యసమాన మగువిమానంబు
తోనఁ గైకొని వేగ తోయజసూతి
సత్యలోకమునకుఁ జని నిజవసతి

సత్యాంతసంకలితాత్ముఁడై నిలిపి
యోజదప్పక వివిధోపచారములఁ
బూజ సేయుచు నుండి పుష్కరాత్మజుఁడు
సత్రంబు సలుప నచ్చటికి దేవతలు
ధాత్రిఁ గల్గినయట్టితపసులు సనగఁ
వారితోఁగూడ నిక్ష్వాకుండు నేగి
సారసాసను మేటిజన్నంబుఁ జూచి

(534. ఇక్ష్వాకుభూపరచిత తపః ప్రకారము. హరివిమాన ప్రాప్తిక్రమము.)

యతనియింటను విమానాంతరసీమఁ
బ్రతిలేని యారమాపతిని సేవించి
చలపట్టి యతనిఁ బ్రసన్నుఁ గావించి
యిలువేల్పుగాఁ గొల్తు నిలలోన ననుచుఁ
గనకగర్భునిచెంతఁ గ్రమ్మఱ నిలను
ననిపించుకొని వచ్చి యతిఘోరతపము
నొనరించి యారమాయుతునిఁ బ్రత్యక్ష
మొనరించికొని యంతనుల్లసింపుచును
దనయేలు నాయయోధ్యాపురంబునకుఁ
గొనివచ్చి నిజభక్తిఁ గొలిచె నంతటను

(535. శ్రీరామపర్యంత విరచిత సపర్యాది. విభీషణ పారితోషిక -
సమర్పణ ప్రకారము.)

క్రమమున నలదశరథునిపర్యంత
మమితభక్తిని గొల్చి రతనివంశజులు
ఆవిష్ణునిజరూప మగు రామవిభుఁడు
రావణుఁ జంపి వారవివేడ్కతోడ
ధరణిజతో నయోధ్యకు నేగుదెంచి
సరసాత్ముఁడై విభీషణుని మన్నించి
తానైన యాశేషతల్పుని నొసఁగి

మానుగా లంకకు మగుడఁ బంపుటయుఁ
గోరి యాదేవుఁ గైకొని విభీషణుఁడు
బోరన నిజపురంబునకు నేగుచును

(536. కావేరీమధ్య సైకతతలప్రాప్తిక్రమము.)

బగలింటి సంధ్యఁ దీర్పఁగఁ బూని యమల
యగునట్టి సహ్యకన్యకతటంబునను
సైకతభూమి నా జగదీశు నునిచి
యాకవేరజను సంధ్యావిధుల్ దీర్చి
యుత్తటంబున నున్న యాదేవు మగుడ
నెత్తిన నెంతైన నెత్తరాకున్న

(537. శ్రీరంగక్షేత్ర నివాస సంకల్ప ప్రదర్శనము. ధర్మవర్మభూమిపాల-
ప్రత్యక్షప్రకారము.)

తనయంబు శోకించు నాభక్తుఁ జూచి
యనియె శ్రీహరి మింట నశరీరివోలె
నీయెడ శోకింప నేటికి వలవ
దియ్యేటి నడుమ నా కింపు పుట్టెడిని

జటుల వైఖరుల నీ చంద్రపుష్కరిణి
తటమున ననుగూర్చి తప మాచరించు
వరగుణోన్నతు ధర్మవర్మఁ బ్రోచుటకుఁ
బరమపావనము లై పరఁగు నిచ్చోటి

(538. మునిగణ సంమానన ప్రకారాది.)

నవతీర్థములనుండి ననుఁ గూడి మౌని
నివహంబు నెల్ల మన్నించుట కిచట
ముదమున లంకాభిముఖుఁడనై శేష
మృదులభోగమున నర్మిలి యోగనిద్ర

నుండెద నీలోన నుడివోని కరుణ
నుండెద వెలివకు మోవిభీషణుఁడ !

(539. చోళరాజకన్యా పరిణయ వృత్తాంతము.)

యని యమ్మహాత్ము నిజావాసమునకు
ననిచి యచ్చో నిల్చి యా రంగనిభుఁడు
కరమర్థిఁ జంద్రపుష్కరిణి చెంగటను
పొరది లోకములఁ బ్రోచుచు నున్నవాఁడు
అతఁడు చోళకన్యక రమాంశజను
బ్రీతిమై నిచుళలోఁ బెండ్లియై జనులు
జగతిమైఁ దను సౌమ్యజామాత యనుచుఁ
బొగడంగ మిక్కిలిఁ బొలుపొందువాఁడు

(540. శ్రీరంగరాజానురక్తి విశేష ప్రాశస్త్యము.)

సరవి నవగ్రహ చక్రంబులోన
నరుణకైరవ మిత్రులను బొందుపగిదిఁ
బ్రతిలేని యీ తిరుపతులలో నాఁగ
పతిశైలరంగముల్ భాసిల్లుచుండు
మెలఁగెడు నూటయెన్మిది తిరుపతులు
నలరంగ విభుని విహారసౌధములు
వెలఁగైన యారంగవిభు మహామహిమ
మఱి వేల్పులకు నవాఙ్మనసగోచరము

(541. శ్రీరంగరాజవరనిర్ణయ ప్రకారము.)

అని తండ్రి రంగనాయకుని వైభవము
వినుపింపఁగా నీలవేణి మోదించి
రవికాంతి గనిన సారసము చందమున
నవిరళానందమయాంగయై పొంగి

యంతరంగంబున నా రంగవిభుని
జింతించి ధ్యానంబు సేసి వేమరును
నఖిలంబు తన్మయం బనుచు భావించి
యఖిలైకమాత తదాసక్త యగుచు
జనకునిఁ గాంచి హస్తంబులు మోడ్చి
యనిరొ నీయిలఁ బుట్టినట్టికన్యలకుఁ
బ్రతిలేని శ్రీపతిఁ బతిగా వరించు
గతి యెద్ది యనుఁడు నా కల్యాణిఁ జూచి

(542. మార్గశీర్షమాసవ్రతాచరణ ప్రస్తావము.)

యక్కాంతుజనకున్నకై కంతుబారిఁ
జిక్కి వ్రేతలు మార్గశీర్ష వ్రతంబుఁ

గావించి కృష్ణుని కాంతలై రీవుఁ
గావించితేని నిక్కంబుగా నిపుడ
శ్రీవధూనాయకుఁ జెట్టఁబట్టెదవు
నావుఁడు జనకు నానతిఁ బూని గోద

(543. వ్రతాచరణోపాయానుష్ఠేయ క్రమాలోచనాది.)

తనలోన నెంతయు దద్వ్రతాచరణ
మున కుపాయము గ్రమమున వితర్కించి
మానసంబున రంగ మందిరుం జేరి
యా నోము తానోమి యా నోముకరణిఁ
బనుపడ గోపికాభామను దానె
యని తలంచుట యది యాచరించుటయు

నెలయు ముప్పదివాట విశదమై మిగులఁ
దళుకొత్త నొక ప్రబంధంబుఁ గావించె

మఱియు నాతనిమీఁది మమత ల్లోదవఁ
చెఱకువిల్తుని తూపుచెఱకు లోఁగాక

(544. ఉత్తమకావ్య గుంభన సమర్పణాది.)

నలినాక్షుమై నూట నలువది పాట
వలనొక్క కావ్యంబు వరుసఁ గావించి
వెండియు శ్రీరంగ విభునిపైఁ బ్రేమ
కొండలై కొల్లలై కొలఁదికి మీఱఁ
దలిదండ్రుడు చెలిమిమైఁ దనుఁ బిల్వ మాఱు
పలుక నత్తఱి రంగపతి యంచు గ్రక్కఁ
గనుఁగొన్న యదియెల్లఁ గావేరి యనుచుఁ
గనుగొల నబ్జపుష్కరిణి యటంచుఁ
గనకచేలాంకు విగ్రహముల వేనిఁ
గనుఁగొన్న శ్రీరంగకాంతుఁడ యనుచుఁ
గనుగొల నేయిల్లు గన్న విమాన
మనుచు నెక్కడఁగన్న యది రంగ మనుచుఁ
దలఁపుచు మది నన్యథా బుద్ధితోడ
నలరంగ ధామునియందునే తవిరి
శ్రీరంగనిలయుండు చెలిమిమై నన్నుఁ
జేరంగవచ్చి మచ్చికతోడ ముద్దు

(545. నిద్రాసమయ సంప్రాప్తరంగ రాజ సరసకళావిలాస నివేదనము.)

గారంగఁ దనుఁ దనకరముల నింపు
గూరంగ చెలిమి పైకొనునొక్క నన్ను
హత్తి నా జవ్వన మనునిధానంబు
రిత్తపుచ్చక తనరించి కైకొనునె
యని తదాసక్తమై యలరుల సెజ్జఁ
గనుమూసి నిద్రింపఁగా నొక్కనాఁడు

శ్రీరంగపతి కృపాసింధుఁ జేతెంచి
సారంగనయన ముచ్చటవాయఁ గదిసి
సరసకళావిలాసములఁ జెంపెసఁగ
మరుకేళిఁ దేల్ప నమ్మానినీమణియు

ననఁగి పెనంగి ప్రత్యక్ష మాదేవు
నొనగూడినటువలెనుండి మేల్కాంచి

(546. రంగరాజవిరహతాపాధిక్య ప్రాప్తిక్రమము.)

కలగా నెఱింగి వెగ్గలమైన రంగ
జలజాక్షువిరహంబు సైరింపలేక
దారుణకందర్పతరవారిదారి
బారికినోడి నిబ్బరమైన తమిని
హారంబుమీఁద నాహారంబుమీఁద
నారామకేళివిహారంబుమీఁదఁ
బ్రియ మొసరించి పొంపిరిపోవు మేని
భయదకందర్పతాపము నీఁదికొనుచు

సవరనిమందారశాఖయందమున
నవచంద్రరేఖచందమున దీపించి
యిజ్జాడఁ బెరవార లెఱిఁగెద రనుచు
లజ్జించి తలిదండ్రులకుఁ జెప్ప నోడి

(547. చామరగ్రాహిణీనామక సుందరీ సమాగమనము.)
సుందరరుక్శృంగారోహణాదిభావకథనము.

కమలాక్షు చామరగ్రాహిణియైన
కమల కోమలి యనుగ్రహాపేరి తనదు
నెచ్చలి తనతోడ నెఱి నేగుదెంచి
యచ్చట మనుజకన్యావేష మంది

యున్నట్టిచెలియు నెయ్యురుత్తై నయట్టి
కన్నియ ధ్గొలువ నాకాకకోర్వమిని

మాకందతరుసుషమాకందకుంద
శాకోటతటవికస్వరపికస్వరము
పూగపున్నాగకర్పూరనారంగ
నాగరంగోత్తుంగ నాగకేసరము
రాజితచంపకారామంబుఁ జొచ్చి
రాజీవలోచనారాజితోఁగూడ
మెలఁగుచు వనములో మెలఁగుచునుండి
కలకంఠమధుకరకలకంఠసమితి
కోలాహలంబు దాకొన్న నైపవిని
హాలాహలం బని యాలింప నోడి

చెలులు గానుక లిచ్చి చెంగల్వతావి
యలరులు మరుతూపు లని యంట వెఱచు

(548. గోపకాంతాస్వరూపత్వప్రాప్తివర్ణనము.)

విరిదేనియలఁ జూచి వికచాంబుజాస్త్ర
కరహతవిరహిరక్తము లని యలికి
కాళింది మును గోపకాంతల శౌరి
పాలించుచందంబుఁ బడఁతి భావించి
తాను నాగోపకాంతాభావ మంది
పూని తదంబరంబులు ప్రుచ్చలించి
మును కుందతరుశృంగమున యున్నయతని
గనుఁగొని. శిరముపైఁ గరములు మోడ్చి

యియ్యెడ మాచీర లిమ్ము వేవేగ
నెయ్యమారఁగ నని నిక్కిమ్రొక్కుచును

జెలిమిమై నెపుడువచ్చెదవు నీ వనుచు
నెలనాఁగ హరిరాక కెదురుచూచుచును
గోరికి ముత్తెంపు గొలుచుమీఁదటను
సారెకు జానకీచక్రంబు చూచి
వెండియుఁ దనవనవీథిలోనుండు
గండుగోయిలఁ బెక్కుగతుల నంకించి
తనపతియగు రంగధాముఁ డెచ్చటికిఁ
జనుదేరఁ గొల్చినజాడతో నుండు

కానున్న నీకన్నగతిని వేవేగ
నేకాన్కకైన నీ విపుడు పొమ్మనుచుఁ
బలుమఱు హరిబాళిఁ బడి తాప మొంది
యలయుచు నిదురించు నలకలలోనఁ
బంబినతమి వేయుభంగులతోడ
నంబుజోదరుఁ బెండ్లియాడు మేల్కాంచి

(549. పాంచజన్యప్రశ్నకథనాదిప్రస్తావము.)

తలఁపులో వెండియుఁ దన్మూర్తిఁ దలఁచి
బలసోదరునికేలి పాంచజన్యంబుఁ
గనుఁగొని శ్రీరంగకాంతునిమోవి
యనిశంబుఁ జవిచూచు వాయుధరంబు

కి పురంబుతావియో కమలవాసనయొ
యుపమింపఁ దియ్యనై యుండునో చెప్పుమ
యని మెన్ని యతనిబింబాధరామృతము
మనమునం గ్రోలి నెమ్మదినుండు మఱియు
ముంగలి తొలుకారుమొగులు నీక్షించి
యంగన తను నేలు మని చెప్పు మనుచు

(550. శ్రీవేంకటాద్రిగమనానుగుణదూత ప్రేషణాది.)

నావేంకటాద్రీశుఁ డగుశౌరికడకు
వేవేగ దూతఁ గావించి తా ననుపుఁ
జిగిరించురోర్కి నెచ్చెలుల వీక్షించి
యొగి నన్ను మరుబారి కొప్పింప నేల

ఖగరాజశైలరంగద్వారకాదు
లగునట్టి తిరుపతులందు నింపొంద
భావజాలము తాపముఁ జెందకుండ
వేవేగ నను మీరు విడిచిరం డనుచు
గట్టిగా హరి తనకరపల్లవంబు
పట్టి కంకణమందు పతిగాఁ దలంచి
తనకేల మిగుల నిద్దపుశంఖ మరల
తనకేలిశంఖంబు తన కేల యనుచుఁ
గేలిమై బలిదైత్యు కేలికంకణము
చాలక నాదుహస్తంబుకంకణము
నడిగెడి నితఁ డేమి యని చాల నవ్వి
నుడివి బాష్పములు కన్నుల నిగిడించు

(551. మత్స్యవరాహావతారాది వైభవకథనము.)

రాముఁడై నట్టి శ్రీరంగనాయకుఁడు
రామకై పూని వారాశి బంధించి
ప్రళయకాలమునఁ గోల్పడిపోవు భూమి
నలమహాకిటిమూర్తి యై యుద్ధరించి
తనుఁ గోరియున్నవైదర్భికై మున్ను
మొనసిన శిశుపాలముఖుల దండించి
పరచింత లుడిగి నిర్భరవృత్తిఁ దనదు
చరణపద్మంబులు శరణొందునట్టి

(552. ఉత్తమభక్తరక్షణవ్రతత్త్వ నిదేశన క్రమము.)

దంతిపాల స్త్రీగౌతమసతీవిహగ
కౌంతేయసుతులాదిగాఁ గలవారిఁ
బాలించినట్టి శ్రీపతి రంగనాథుఁ
డేలకో నను నింత యెరవుగాఁ జూచె
నలకలలోన న న్నంగజకేళి
నలుకలు దీర్చి నాయలుకలు దీర్చి
యెనసి నిమేషంబు నెడఁబాయ నిన్ను
నని బాస యిచ్చి తా నరిగి రాఁడయ్యె
డక్కట లేనిమాటలు పల్కువార
లెక్కడఁ గల రతం డేమికావించుఁ

(553. గోదాఖ్యకన్యకామణిశరీరజ్వలితవిరహతాపక్రమము.)
విరహతాపోపశాంతిరచనాకథనము.

దహతహ లేల యాతనిసద్విజిహ్వ
సహవాస మీరీతి సవరించెఁ గాక
యని యిట్లు దూరుచు నాకోమలాంగి
మనసిజువేడిఁ గ్రుమ్మరుచున్నయపుడు
నెడవిల్తునెరప్రొద్దువిరహంపుటెండ
వడదాఁకి యున్న చెల్వను విలోకించి
చెలువెల్ల వెఱఁగంది చేర నేతెంచి
పలుమఱు నాయింతిభావంబుఁ జూచి
యేమొకో యీచంద మేటికి మున్ను
రామొకో వచ్చి యాఁగామకోణముల
రామకోరికలు వారకతీర్చి మగుడఁ
బోమొకో యేటి కీపొలఁతి కీవేళ
నాటలు మనతోడ నాత్మ వేరొకటి

మాటలు మనవంక మన సోకవంక
దగిలియున్నది యెట్టిధవునిపై మనసు
దగిలియున్నదియొ యీతరుణికి ననుచుఁ
గొమరొందు చెంగల్వకొలనిచెంగటను
సమకొన్న గొజ్జంగిచవికె నెన్నడుమఁ
బన్నీటికాల్వడాపలఁ గప్పురంపుఁ
దిన్నెమై నెలచుట్టుతిన్నె మీఁదటను

బలుచగాఁ బుప్పొడిపరు పొనరించి
చలువగాఁ దలిరుపచ్చడ మప్పళించి
చెలగెడు నాపూవుసెజ్జమైఁ జెలువఁ
జెలువార నునిచి నెచ్చెలులెల్లఁ గూడి
పన్నీటికేల రెప్పలమీఁదఁ దుడిచి
చెన్నారు వలిపంపుఁజెంగావి గట్టి
కలయంగఁ బన్నీటఁ గపురంబుతోడఁ
గలపనసేసిన కలపంబు మెత్తి
తుళకింప నుదుటఁ గస్తురిబొట్టు దీర్చి
వెలిదమ్మివీవన వీవ నావేళఁ

జిలుకవారువము కెంజిగురునారంజి
తళుకుగల్వలజోడుతమ్మిబొమ్మికము
చెఱకుసింగిణియు గొజ్జంగి కేవడము
దరమైనవిరియంపతరకసంబులును
నలవడ నంగజుం డరుదెంచి పొంచి
నిలుపుగన్నులవిల్లు నెరినెక్కుద్రోచి
చిమ్మచీఁకటినింపు శింజిణిదండి
తుమ్మెదగరిపూవుతూపు సంధించి
నెలవులనై దింట నిలిచి నేరుపున
లలిమించి కదిసి వోలము ముంచి పొంచి

తీరుగాఁ డెగనిండ దిగిచి డెందంబు
ద్వారి పారఁగనేసి తోన యార్చ్చటయు
సకియపాలిండ్లపైఁ జందనచర్చ
తుకతుక నుడుకంగఁదొడఁగె దాపమున
నువిదకుఁ గనుదోయి యొప్పె నావేళ
రవి దేరకొన్న కైరవములభాతి
సురుగులై చూపట్టె సూనంబులెల్ల
సరులెల్ల నీలంపుసరులజాడయ్యె

(554. సఖీజనరచిత విరహతాపోపశాంతి రచనాది.)

నప్పు డాసఖులెల్ల నాపుష్పబోఁడి
తప్పక చూచి యెంతయు పిన్నఁబోయి
కనుఁగొంటిరే కల్వకంటి యున్నట్టి
యునికి యిందఱుగూడి యొనరించినట్టి
యుపచారవిధుల నెయ్యూరు బగసేయ
నిపుడు క్రమ్మఱ మన మేమిసేయుదము
వెడవింటివాఁడు గర్వించి యిప్పాట
నోడ తెఱఁగక మెఱయుచునున్నవాఁడు
పెలుచఁ గోవెల యన్నఁ బెంపుడుఁజేయ
కెలయు గీరంబు మిక్కిలి వాతరట్టు
తలపోయ సీతుమ్మెదలుగూడ గొట్లు
మలయమారుతము ద్రిమ్మరిదిప్పకాయ
యెవ్వరి మన మింక నిట వేఁడుకొంద
మివ్వాలుగంటికై యేమిసేయుదము

(555. అనుగ్రహాఖ్య దేవీసమాగమన ప్రస్తావము.)

అని శీతలక్రియ లాచరింపుచును
గనకవిగ్రహ యనుగ్రహ చేరవచ్చి

కన్నియ లాలించి కరపంకజమునఁ
గన్నీరు డించి యంగములెల్ల నివిరి
జాఱినపయ్యెదఁ జక్కఁగా నొత్తి
మీఱినతాపంబు మెల్లంబుసేసి
యీశరీ నీమది నెసఁగినకోర్కి
నాతోడఁ జెప్పవే నాతోడ! నీవు
ఎక్కడఁబొడమింప నేల కొంకెదవు
నిక్కంబు చెప్పవే నీయానయట్ల
కాక బొందులు వేఱె కాని ప్రాణంబు
లేకంబులై యుండు నిద్దఱి కెపుడు

(568. విరహాధిక్య కష్టదశావర్ణనాది.)

నని కూర్మిఁ గొసరియొయ్యన నొత్తియడుగ
ననుసిగ్గు వాలుగన్నుల నామతింపఁ
జెప్పనుంకించు లోఁ జిప్పిలునానఁ
జెప్పనోడుచు నరచెప్పి గ్రుక్కుచును
దనుదాన యొకకొంతతడవున కిందు
కొని ప్రియసఖి దేరకొని యేకతమున
నీతోడునీడనై నీమాట మీఱ
నేతఱి నేర నే నెంతగానైన
వినవె నాకలలోన వెన్నుఁ డేతెంచి
ననుఁ గూర్మి నాలింగనమున లాలించి
మరుకేళిఁ దేల్చి వేమఱుఁ జెప్పరాని
సరవులు నేరానిచనవులునొసఁగి
యనిశంబు నన్నుఁ బాయ నని తలం జేయి
యొనరింపఁ గడుసమ్మియుండి మేల్కాంచి

యడపక యదిమొదలై వానిబాళిఁ
బడి చిత్తజునిబారిఁ బడి యింటిలోన
నెక్కడ నింటివా రెఱిఁగెద రనుచుఁ
గ్రుక్కుచు లోలోన గుబ్బతిల్లుచును
నుండితి నిన్నాళ్ళు నొకరీతి నింక
నుండు టేగతి వాని నొనగూడ కింతి
యని చకోరములు నీరాడి జాడించు
ననువునం గన్నుల నానుబాష్పములు
తొంగలి ఱెప్పలతుద జాఱి మీఱి
పొంగారుకుచకుంభములమీఁదఁ దొరుఁగ
నున్న కోమలిఁ జూచి యూరార్చి పిదపఁ
దిన్నని పలుకులం దెలివి నొందించి
యింతమాత్రమునకు నేటికి నీకు
వంతలఁ బొంద నోవనజాయతాక్షి !

(557. శ్రీరంగరాజవరనిశ్చయ ప్రస్తావము.)

నీవు నోమిననోము నిక్కమై నీకు
భావింప శ్రీరంగపతి పతి యగును
ననుచు నూరార్చి యయ్యాటివఁ దోకొనుచు
ననుఁగుఁజేడియలతో నరిగె నింటికిని

(558. విష్ణుచిత్తయోగిరచిత శ్రీరంగక్షేత్రయాత్రా ప్రకారము.)
నిజతనయాశిబికారోహణమై ఖరి.

యంతట నొకనాఁడు హరిచిత్తుఁ డాత్మ
జింతించి రంగేశు సేవింపఁ గోరి
ఆసతిఁ జతురంతయానాధిరూఢఁ
జేసి యెంతయువేడ్క శ్రీరంగమునకుఁ

జనువేళ నాకన్య జనకునిం బిలిచి
యనియె శ్రీరంగనాయకునిగోపురము
నెచటికిం గనవచ్చు నేవేళ నప్పు
డచటఁ బల్లకి డించు మన సమ్మతించి

(559. శిష్యసహితయోగివరరచిత శ్రీరంగక్షేత్ర యాత్రాక్రమము.)

ఘననదీశైలసంఘంబులు గడచి
చనుదెంచి నిజశిష్యసహితుఁడై యంతఁ
దుదలువిప్పక విప్పఁదొడరుచు గడలు
మృదులకోరకముల మెదలుతుమ్మెదలు
నించువిల్తునికేళి నెలదమ్మియిండ్ల
నించువేడుక రచియించి చంచువులఁ

జించి కొమ్మలకుఁ గొంచెపుమృణాళములు
కొంచక యొసఁగెడు కొంచలంచలును
లోలంబులైన కల్లోల డోలికల
నోలి నూఁగుచుఁ గేలి నోలయుచోటులను
నవలచెందొవలలో నలరుతేనియలఁ
దవిలి యందిచ్చు నిద్దంపుజక్కవల
వలగొన్న నల్లగల్వల వాలుమీలు
పొలయంగ వెలయు పుష్పాళ్ళతెట్టువలు
పలుమఱుం దరులఁ జొప్పడు నాగపూగ
మలయజంబుల తావి మలయు తెమ్మెరలు

కాకమైఁ బోకమోఁకల నూఁకి దరుల
వీఁకమై గోరాడు ద్విరదదంతములు
తాఁకుల నంతరాంతరము లైనట్టి
ప్రేఁకంపునెలచల్వ వెడదనిచ్చెనల

(560. జలకేళిప్రస్తావభూషణాంబరాదిధారణక్రమము.)

జలకేళి సవరించి సఖులతోఁగూడ
విలసిల్లి యేగెడువేల్పువైదలులు
కలకలమను పాదకమలమూలముల
మలకలసొమ్ము లుమ్మడి నొప్పుమిగుల
వలవెలువడుజక్కవలరీతిఁ బయ్యె
దలఁ బాసి కుచపర్వతములు గీఁటాడ
నాలోలకర్ణభూషావళుల్ గండ
పాలికాతటములఁ బంటళ్ళు ద్రొక్కఁ
ధరణిబింబము లభ్రతలములనొప్పు
కరణి గ్రొమ్ముళ్ళు బంగరుబొట్టులమరఁ
బసనైన తమమించుపాలిండ్లఁబోలు
పసిఁడికుండలు వట్టి పరతెంచుచున్న

(561. కావేరీతరణపూర్వక శ్రీరంగక్షేత్రప్రాప్తిప్రకారము.)

ద్రావిడాంగనల నెంతయు నొప్పనొప్పు
కావేరి దాఁటి రంగపురంబుఁ జేరి
తఱచైన ద్రవిడవేదముల వేదములఁ
బెఱమాట వినరాని పెనువీథిఁ గడచి
మలయజయుతమైన మంచిపన్నీటి
కలయంపి గల్గృహాంగణములు దాఁటి
యారయ దామోదరాహ్వయం బగుచు
శ్రీరమాయావనశ్రీలఁ జొప్పడుచు
నుడురాజకలశమై యొప్పారుచున్న
పొడవైన తూర్పుగోపురము సొత్తెర
నంతకుమున్న యయ్యలివేణి రంగ
కాంతునిచెంతకు గగనమార్గమున

నరిగయుండుటఁ దెలియక భట్టనాథుఁ
కరుదారఁ దనపట్టి యనుమాటఁ దలచి

(562. శిబికారోహణపూర్వక హరిమందిరసమీపప్రాప్తికథనము.)

పల్లకి దింపించి పరమానురక్తి
నల్లనఁ దనుజాత నంకించి పిలిచి
పంజరం బెత్తిలోపలఁ జిల్క లేని
పంజరంబునుబోలె పట్టి లేకున్న
యానంబుఁ గనుఁగొని హా యంచుమూర్ఛ
నూని తెప్పిరి మఱియును విచారించి
మదిలోన రంగేశుమాయగా నెఱిఁగి
గుదిగొన్న నెవ్వగం గ్రుమ్మరిల్లుచును
పాయని కూర్మిచే బాష్పంబు లురులఁ
దోయజోదరు నాత్మ దూరి యిట్లనియె

(563. గోపాంగనా నవనీతప్రస్తావకథనాది. శ్రీరంగనాథసేవాప్రకారము.)

సకలంకనిజకీర్తివై నీతి దొరఁగి
యకట ! నీకిటు తగునయ్య రంగేశ !
యీరీతిఁ దొంగిల నీకొమ్మ గోప
నీరజాక్షుల నవనీతమే తలఁప ?
బలిమిఁ గైకొన రాజబాలికామణులె ?
తలపోయ కిటు సేయఁ దగునె ? గోపాల !
మన్నుగా జనని యీ మ్రుచ్చిలువిద్య
వెన్నతో నిడినదే వివరించి చూడ
వనజాక్షి వలసినవాఁడవై తేని
ఘనతమై మాయింటికడ కేగుదెంచి

(564. మురారివైభవకథనాది.)

యడగి చుట్టఱిక మేపారంగ నేన
యిడి నీవు గొనిపోవు టింతియకాక

జగదేకసాక్షివై సర్వనాయకుఁడ
వగునట్టి నీవ యన్యాయంబు సేయ
మితిలేని మున్నీరు మేఱమీఱంగ
నితరులు వారింప నెట్టులోపుదురు ?
అనుచు శ్రీరంగనాయకుసన్నిధికి
జనుదెంచి పాదాంబుజములపై వ్రాలి
తొరఁగెడి కన్నులతోయపూరములు
చరణాంబుజముల మజ్జన మాచరింప

(565. శ్రీగోదాదేవీకలితశ్రీరంగరాజవామభాగస్థితికథనము.)

వనజాక్షునాజ్ఞ శ్రీవరచిత్తకన్య
తనతండ్రిశోకంబుఁ ధరియింపఁ దలఁచి
యహులనాగేంద్రశయానుఁడై యున్న
కమలాక్షు వామభాగమునందు నుండి
కడునొప్పు నీలమేఘములోననుండి
వెడలుశంపాలతవిధమున వెడలి
కంకణమణిరుచు ల్గడలుకొనంగఁ
బంకజానన పాణిపల్లవం బెత్తి
యన్న ! నీకేటికి నడల నిచ్చోట
నున్న సన్నిటు చూడు; మోతండ్రి ! యనినఁ

(566. గోదాఖ్యకన్యకామణిపరిణయామోదప్రస్తావము.)

దోన శ్రీరంగనాథుఁడు తెలిగన్ను
గోనల నమృతంబు గులుక నిట్లనియె
నడలకు నీవన్న యట్ల నీయింతి
కడకుఁ బసిఁడిటెక్కెముల తేజి నెక్కి
ననుపార సకలసన్నాహంబు మెఱసి
చనుదెంచి నీకూఁతు జలజాతనేత్ర

సురలు నచ్చరలును జోద్యంబునంద
వరియింతు నీచెలువను సొంపు మీఱ
వలవనిశోకంబు వలదు క్రమ్మఱను
బాలఁతుకఁ దోకొనిపోయి రమ్మనిన
నలరి శ్రీరంగనాయకుపాదపద్మ
ములకు సద్భక్తిని మ్రొక్కి యగ్గించి
కూరిమితోఁ దనకూఁతుఁ దోకొనుచు
భోరున నిజపురంబున కేగుదెంచి
యనఘు భూమీశు లోకైకపంకేజ
దినమణివల్లభ దేవు రావించి
యరవిందలోచనుం డాత్మసంజాత
వరియింతు ననుటయు నరుసతోఁ దెలిపి
యెన్నిక మఱియు నేమేమి గావలయు
నన్నియు సమకూర్పు మని సమకట్టి

(567. పాండ్యభూపతిదత్తశ్లాఘ్యయౌతకద్రవ్యసమర్పణక్రమము.)

పనిచిన నరిగి యాపాండ్యభూనాథుఁ
డనుపమకనక రత్నాదివస్తువుల
రమణీయమౌక్తిక రంగవల్లికలఁ
గమనీయకాంచనకదలికాతతుల
సిరిమించుపురముఁ గై సేయించి మగుడి
యరుదెంచి యెఱిఁగింప హరిచిత్తయోగి
పనిఁబూని సకలశోభనవస్తువులను
నొనర నాయితపడుచుండె నున్నంతఁ
జక్కని వేంకటశైలనాయకుఁడు
చొక్కించుచూపుల సుందరేశ్వరుఁడు

ఏపుడు గోదాసతియెద నుండు ననుచుఁ
దప మొనర్చినవటధామమూర్తి యను
నొకటియై యెంతయు నొప్పారుచుండఁ
జికిలిలేనగవుల శ్రీరంగవిభుఁడు

(568. ఆదిశేషచంద్రసూర్యదిక్పాలాదిరచితనానావిధోపచారవర్ణనము.)

తెలిపాపసమకట్లతేజిపై నెక్కి
తొలఁగక నిత్యముక్తులు చేరి కొల్వ
ఫణామణిద్యుతులు దిక్పటలంబుఁ బొదువ
ఫణిపతి ముక్తాతపత్రంబుఁ దాల్ప
మఱి గంధవాహుండు మరకవాహుండు
ముఖ్యులైన చామరములు పూని వీవ

చెలరేంగి భానుండు శీతభానుండుఁ
దళుకొత్తు తాళవృత్తంబుల వీవ
హరుఁడు శచీమనోహరుఁడు ముంగలిని
దరమిడి తోత్రవేత్రములంది నడువఁ

(569. వందివైతాళికవృత్తిప్రస్తావము.)

గేలి నాసురరాజు కిన్నరరాజుఁ
గాళాంజిహడపంబుఁ గైకొనినడవఁ
బెక్కుచందంబులఁ బెక్కుచందములు
గ్రిక్కిన వందిమాగధ వృత్తి గొలువ
నరసురాసుర యక్షనాగ గంధర్వ
వరులు సేవింప నా వనజలోచనుఁడు

నేతేర నపు డెదురేగి యాయోగి
యాతతభక్తిమై నడుగుల కెరఁగి
సకలోపచారము లొనరించి భక్త
నికరంబుతోఁగూడ నిజగేహమునకు

(570. వివాహార్థమంగళస్నానాచరణాది.)

నాకంజలోచన నతిసంభ్రమమునఁ
దోఁకొనిపోయి బంధురపీఠి నునిచి
యలవడ సోపానలయిదువ ల్వాడఁ
జెలు లంత నాహరిచి తత్పుత్త్రికిని
కుంకుమ నలుగిడి గొజ్జంగినీరు
పొంకంపుఁబసిఁడితంబుగలచే ముంచి
సరగున మంగళస్నానమాడించి
తరుణికి జిలుగారుదడిసుడు లిచ్చి

(571. నానావిధాలంకారాభరణాదిధారణము.)

వెలఁది చుక్కల వికవిక నవ్వుచుండఁ
దెలిమించు మెఱుగుముత్తియపు గొంజెముల
గనకంపుఁజెరఁగులఁ గనుపట్టు పట్టు
జినుగుదువ్వలువ కుచ్చెలవట్టికట్టి
మొగము గబ్బునగూర్చి మొగసినదిశల
భుగభుగమను గంధవాఁడి మేన నలఁది
నొగినల్ల మొగులులో నొదిగి తారకల
పసిడి క్రొవ్విరులు లోఁబడ బిటారముగ
మినుకారుగండుతుమ్మెదరెక్కచొబ్బఁ
దనికెడుకురుల బిత్తరముగాఁ దురిమి
వెన్నుపై నెడమించు వేఁడించుకరణిఁ
గ్రొన్ననవిరిదండఁ గ్రొమ్ముడిం జుట్టి
పొగరారు నెరసమ్మపురివిచ్చుపసిడి
మొగలి రేకులు వింతమురువుగాఁ జెరివి
యసమానవదన చంద్రాంకురం బనఁగఁ
బసని ముత్తియపుఁ బాపటచేరుగీల్చి

సారెకుఁ దనుమించి చనుకాంతిఁ బొదలు
నీరసంబును వదనేందుబింబమును

(572. తాటంకాద్యాభరణరచనాప్రకారము.)

కచభారరాహువు కబళింపకుండ
రచనఁగాఁపిడినచక్రంబులో యనఁగ
మూలలైన్నిదిరైన మొగమానికముల
డాలించువియలతాటంకముల్ పూని
తెలిదమ్మికొనలను దేటినూగెనఁగు
కలికిబాగులసన్నకాటుకఁ దీర్చి
మదనుండు ముక్కుసంపంగిలాలమున
నొదవించుకపురంపుటుండయో యనఁగఁ
గనిరాజవరదుని ఘనకీర్తిఫలము
కరణి నింపొందు ముంగరఁ గీలుకొలిపి
యులసయానముల రాయంచలం గెలిచి
పెలుచఁ బెట్టినవాడుపెండేర మనఁగఁ
గమలాప్తబింబంబుగతి నొప్పుమణుల
రమణీయ మగునూపురముఁ బొందుపఱచి
కమలమూలములఁ గంకణగణం బమరు

(573. రత్నకంకణకస్తూరీతిలకధారణప్రకారము.)

క్రమమున రత్నకంకణములు దొడిగి
ఘనతరశైలశృంగంబులమీఁదఁ
గనుపట్టు సెలయేటికాలువ లనఁగ
ననువుగాఁ గస్తూరి యలఁదినగుబ్బ
చనుదోయిమై-బన్నసరములు వైచి

నలినారిమైతారసకరాంక మొప్ప
నలువునం గస్తూరినామంబు దిద్ది
చెలులు నేరుపునం జూచినకల్పలతిక
చెలువున నిట్లు గై సేసి తోతేర
దినకరచంద్రులు తెరవట్టిరపుడు
తనుజూత నయ్యోగిధవుండు తోతెంచి

(574. వివాహానుగుణమధుపర్కప్రదానాది.)

మకరకుండలునకు మధుపర్క మొసంగి
సుకుమారి నిచ్చె కృష్ణునకు నవ్వేళ
సురలోకపరుమంత్రి సుముహూర్త మనిన
నిరువు రొండొరుమోము వీక్షించుతఱిని
జలజాక్షి మున్నుగా నగుడజీరకము
చెలంగి రంగేశ్వరుశిరమున నిడియెం
గవమొగుళ్ళను జందిరికలు పర్విన ట్లు
తవిలి యొండొరులమైం దలంబ్రాలు నించి
కరకల్పశాఖలం గనుపట్టువిరుల
సరవిముత్తియపుసేసలు దోయిలించి
గట్టిగా నాగమోక్తప్రకారమున
గట్టిరి హస్తకంకణము లొండొరులు

(575. శాస్త్రోక్తసాంగవివాహాచరణరచనావర్ణనము.)

నలవదూవరులం జయ్యన దివ్యరత్న
సలలితం బగుపెండ్లిచవికెమీందటను
బనుపడ గోనబు చూపట్టును త్తరపు
కోనలుగా వేయుచుంగుల చేలవఱచి
చెలువొందుపీంట నాసీనులం జేసి
జలజసంభవుండు శాస్త్రప్రకారమున

(576. లాజహోమాచరణము. సప్తపదీకలనాది.)

ననలుని నెలకొల్పి సాంగంబు గాఁగ
మనమార లాజహోమములు సేయించి
యలవధూవరులు హోమాగ్నికిం బ్రేమ
వలచుట్టి రాఁగ నవ్వనమాలిఁ జూచి
పనుపడ నిడె సప్తపదులు మెట్టింపు
మనిన గంగాధరుం డమరనాయకుఁడు

నలఁతినవ్వొలయ నేమయ్య యీవేళ
వలవనిసిగ్గేల వనజాక్షిపదము
గట్టిగా నీనాల్గుకరములఁ బట్టి
మెట్టింపరాదె యర్మిలి నన్న నగుచు
భామినిచే సప్తపదులు మెట్టించి
హేమాంబరుఁడు తొంటియిరువున నున్నఁ
గలికిలాగుల యక్షగంధర్వ సతులు
సొలపులు మీఱంగసోబానవాడ
ముత్తెంపుబొగడల మొనయుబాసికము
సత్తటి నజుఁడు గాయజుఁడు గట్టంగ

(577. కనకపాత్రకలితనీరాజనప్రదర్శనాది.)
ఆశీర్వాదరచన. అక్షతారోపణాది.

వాణి శర్వాణి సౌవర్ణపాత్రికల
రాణించురత్ననీరాజన లొసఁగ
హరిదీశముఖులును హరిచిత్తముఖులు
విరివిగాఁ దమలోన వీడులు జదువఁ
ద్రిదశార్యముఖ్యులు దివ్యసంయములు
పొదవి యాశీర్వాదపూర్వంబు గాఁగ

నక్షత్రులైన యయ్యాదిదంపతుల
కక్షతంబులు వెట్టి రాగమోక్తముగ
హరియాజ్ఞ నవనిధు లట కేగుదెంచి
కర మర్థితో నూడిగంబులు సలుప
శ్రీరంగనాథుని సేనానిభుండు
కారినందనుఁ డాదిగాఁ గలవారిఁ

(57-. పాండ్యరాజకలితరంగనాథసేవాప్రకారము.)
భక్తజనవరప్రదానాదిమహిమ.

గమలసంభవుఁ డాదిగాఁ గలవారి
బ్రమదంబుతోడ సంభావించెనపుడు
వల్లభదేవుండు వరుసతో భూమి
వల్లభులను గారవమునఁ గావించె
నీవిధి రంగమహీనాయకుండు
శ్రీవిమై నలవధూటిని వరియించి
మోదించి కాసారముఖ్యయోగులకు
గోదనెచ్చెలులకుం గురుకాధిపతికి

(579. శేషతల్పప్రాప్తిప్రకారము.)

వలయువారికి నిష్టవరముల నొసఁగి
యలరుచు నుండి నాలవనాఁటి రాత్రి
యురగతల్పమున నయ్యుడురాజవదనఁ
దిరమొంద మరుకేళిఁ దేలించి తేలి
యోగనిద్రాసక్తి నుండఁ బూర్వాద్రి
జేగురునెరసినచెలువు దీపింపఁ
బ్రొద్దుసారథిపాదంపులచాయ లెసఁగఁ
దద్దయుఁ బ్రేమన త్తటి నేగుదెంచి
యలపరాంకుశముఖ్యు లగుయోగివర్యు
లలరి గోదాయుక్తుఁ డగురంగవిభుని

(580. ద్రవిడప్రబంధగుంభితప్రథమపద్యపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

పొరిదిఁ బ్రాబోధకీస్తుతిఁ బాడఁదొడఁగి
రరుణబింబం బుదయాద్రిపై నిలిచెఁ
బలపల వేగి పీడ్వడ మబ్బు లడఁగ
నలరుచుఁ బూదేనియలసోన గురిసెఁ
బాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కొనవె

(581. ద్వితీయగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

ములముల వికసించు మొల్లక్రొన్ననల
వలపులఁ దూర్పువీవలు లెచ్చరింప
మంచుగుబ్బలులు వేమరును గేలించు
నించు రెక్కల మించు లెసఁగ జాడించి
నెత్తావియిండ్లలో నిదురించుచున్న
మత్తహంసలు సంచమగలు మేల్కొనిరి
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కొనవె

(582. తృతీయగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

చుక్కలరుచి డొంకె సోముండు గ్రుంకె
దిక్కులరవికాంతి దీండ్రింపఁ దొడఁగెఁ
బోఁకపూఁబాళల బొదిగొన్న తావి
సోఁకులవలిగాలి సొలయంగఁ దొడఁగెఁ
బాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కొనవె

(583. చతుర్థగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

వ్రేపల్లె గోపుల వేణునాదంబు
లేపారె రవళించి వృషభసంతతుల

గాటంపుమేతల గబ్బుల మీాఱెఁ
దేటిబాఁటుల ప్రోఁత దెసలఁ బెల్లొదవెఁ
బాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె

(584. పంచమగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

రాత్రి దొలంగె నారామభూజములఁ
బత్రులు వికసితపత్రంబు లయ్యె
నలరె నంబుధిఘోష మమరబృందంబు
దళుకొత్తు వెక్కుపూఁదండకానుకలు

పూని నీపదపద్మములసేవఁ గోరి
యూనినవేడ్కతో నున్నారు వీరిఁ
బాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె

(585. షష్ఠగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

తేరుల నిలిచి యాదిత్యవర్గంబు
లారూఢవృషభేంద్రులై పశుపతులు
కమనీయశిఖి నెక్కి కార్తికేయుండు
నమరులఁగూడి నృత్యమును సేయుచును
వినుతించి నిన్ను సేవింప నీవేళఁ
జనుదెంచి నీదుమోసలనున్నవారు

పాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె

(586. సప్తమగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

యమర గంధర్వ విద్యాధర దైత్య
సముదయయుక్తుఁడై సంక్రందనుండు

కరి నెక్కి ఘనమునిగణమును దాను
దొరసి ద్వారమునఁ దోఁదోఁపులాడెదరు
పాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి ! మేల్కనవె

(587. అష్టమగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

నిధులు నంబుధులును నిర్జర కపిల
బుధులు నచ్చరలుఁ దుంబురు నారదులును
మునులు నీముందర మొనసియున్నారు
వనజాప్తుకాంతి తీవలువాఱె దెసలఁ
బాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి ! మేల్కనవె

(588 నవమగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

కరమర్థిఁ గిన్నర గరుడ సిద్ధాదు
లరిది మృదంగవీణాదివాద్యముల
సరవిమై నీమీఁది సంకీర్తనములు
పరిపరిలాగులఁ బాడుచున్నారు
పాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి ! మేల్కనవె

(589. దశమగాథాపఠనద్వారా శ్రీరంగరాజప్రబోధనక్రమము.)

తమ్ములు వికసించెఁ దరణియుం బొడమెఁ
గొమ్మలు పసపాడి కోరి నీరాడి
కట్టిరి పుట్టముల్ కావేరినడుమఁ
బుట్టక పుట్టిన పూసెజ్జ నున్న
నీలనీరదవర్ణ ! నీయోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి ! మేల్కనవె

(590. శ్రీరంగనాథమంగళాశాసనప్రకారము.)

శ్రీరంగనాథుఁ బూజింపంగవలసి
పూరించియున్న యాపూవులకరఁడి
నందంబుగాఁగ భుజాంతరసీమ
యందుఁ గైకొన్న భక్తాంఘ్రిరేణుండు
గావించె నీదశగాథలచేత
భూవినుతముగఁ బ్రాబోధకీకృతిని
అనునర్థముల నొప్పు నలభక్తపాద
వనజాతరేణుకావ్యంబుఁ జొప్పడఁగ
గురుభక్తి నలపరాంకుశముఖ్యులెల్లఁ
గరమర్థి మంగళగానంబు సేయ

(591. శ్రీరంగరాజప్రసన్నత్వాదివైభవప్రశంస.)
హరికరుణాకటాక్షవీక్షణాది.

సురగేంద్రశాయియై యున్న శ్రీరంగ
వరుఁడు మేల్కాంచి యవ్వనితయుఁ దాను
గనువిచ్చుపుండరీకములచందమునఁ
గనువిచ్చి యంతయుఁ గ్రమము దీపింప
నుచితసత్క్రియలెల్ల నొనరించి భక్త
నిచయంబు దేవతానికరంబు మునులఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధాధార
బెరయించి యెంతొసంప్రీతి రెట్టింప
నారామతోఁగూడ నభినవలీల
శ్రీరంగమునకు వేంచేయంగఁ దలఁప
ననుగురెట్టింపంగ హరిచిత్తుదేవి
తనపట్టిఁ జేరి యెంతయు బుజ్జగించి
యమృతంపు బెల్లంపు టచ్చులు మంచి
యమరేంద్రునెలదోఁట యరటిపండులును

(592. దివ్యదంపతివిషయకానందానుభవప్రకారము.)

గడుమించు నపరంజికమ్మదోపులును
నొడి బియ్య మిడి కూర్మిమొలయఁ గౌఁగింట
నలమి యానంద బాష్పాంబుపూరములు
తళుకుజెక్కులజార తనయ నీక్షించి
ననబోఁడితో రఘునాథునివంటి
పెనిమిటి నీకు నబ్బెను నోఁచినట్లు
మరమాన విను పిల్చి మగఁడు నెయ్యమున
ననయంబుఁ జేరరమ్మని చన వొసఁగి
మేలమిచ్చిన మందెమేలంబు మాని
తాలిమితోడ నాతనిచిత్తమెఱిఁగి
సవతుగా నీతోడిసవతులు చూచి
యవునౌనె యని కొనియాడ నెల్లపుడుఁ
గనలక భూదేవిగతి నుండుమమ్మ
మనసిచ్చి మీలోన మగఁ డేరినైనఁ
దలమీఁద నిడికొనఁదలఁచిన నిన్నుఁ
దలమీఁద నిడికొన్నదానిగాఁ జూడు
మిరవొంద నురముపై నిడికొన్న భక్తి
నరసి నీవున్నట్ల యాత్మ భావింపు
తరలకు మఱికొకదాక పోకాకు ?
తరవాత మది నెల్లిదము వలదమ్మ
తనయను మగనిడెందములోన నుండు
మని బుద్ధిచెప్పుచో హరిచిత్తమోగి
యాకన్నె రంగనాయకునిచెంగటికిఁ
దోకొనివచ్చి సంతోషంబుతోడ

(593. నిత్యముక్తాదిభక్తజనసేవాప్రకారము.)
గోదాదేవీసహితశ్రీరంగరాజాస్థానవైభవప్రశంస.

సురుతరపీఠిపై నునిచి కట్టణము
లిరువుర కొసఁగి యోగీశుఁ డావేళ
మఱియు నావంటిపామరుల నీడేర్చ
గురుగాఁగఁ జేపట్టికొనఁగఁ దలంచి
....
....

యలవడ నిత్యముక్తాళి సేవింప
నలవిష్ణుచిత్తకన్యకతోడఁగూడఁ
జక్కనితోలుబల్కు సెకలింపుతేజి
నెక్కి సొంపెక్కి యాంఋతుమార్గమున
రాజిల్లు శితచామరముల హారముల
భ్రాజితరత్నదీపముల ధూపములఁ
గొనబుము త్తియపుముగ్గులను నిగ్గులను
దనరారు వివిధనేత్రముల ఛత్రములఁ
గనకంపుటనఁటిమోఁకలను బోఁకలను
ననుపారుపుష్పగంధముల గంధముల

(594. పౌరజనసంతోషాతిశయప్రశంసాదివైఖరి.)

విలసిల్లు నారాజవీథి నేతేర
నలవధూవరులసోయగము సేవింపఁ
బరువడివచ్చు సంభ్రమమునఁ బౌర
తరళాయతాక్షు లెంతయు వేగపడుచు
సందడిపడుచులో సంతోషపడుచు
నందంద వీక్షించి యాశ్చర్యపడుచుఁ

గడునాసపడుచు వేడ్కలఁ దడఁబడుచు
నడరుమేడలమీఁద నాయత్తపడుచుఁ
దిలకంబు కామినీతిలకంబునొసలఁ
దెలివిమీఱఁగఁ దీర్చి తీర్చి యేతెంచి

తివిరి కాటుక కంటఁ దీర్పంగఁ బోయి
శ్రవణావతంసకైరవమునం దీర్చి
చనుదెంచె నొక్కర్తు, చంద్రాస్యయొర్తు
తన కేలినులివు మధ్యమునఁ బొంకించి
యరుదెంచి యొడ్డాణ మఱుతఁ గీల్కొలిపి
పరువడి నేతెంచె; భామయొక్కర్తు

(595. శ్రీరంగరాజసేవాసంతోషప్రకారాది.)

చేచేతఁ దాముడిచినదండ లొసఁగ
నీచెలిఁ గరుణించె నీరంగవిభుఁడు
నరగున నేదట్ల నవరించి యతని
వరియింతు నని వచ్చువడువున నొర్తు

నిరమించుకొప్పు నొజ్జెఁగదండ రంగ
వరుని చెంగట వీడిఁవ్రాల నేతెంచె
నీరీతి వచ్చి యయ్యింతు లాచెలువ
శ్రీరంగనాథుని సేవించి పొంగి
కొమరార నిటువంటి కొమరితె గాంచి
కమలభవాదులుం గనలేనియట్టి

(596. శ్రీరంగరాజశ్వశురత్వాదిభాగ్యభాసురవిష్ణుచిత్తయోగివైభవము.)

ధవళాక్షు నీరంగధవుని నల్లునిగ
నవరించికొన్న యాజగదేకనుతులు

వారెపో మహి భాగ్యవంతులమైన
నారయఁ గన్యకమైన నిట్టిదియె

తోయజాలయపయిదోడు దా నగుచుఁ
దోయజనాభుపొందులు సందుకొనియె
ధరలోన నర్చావతారులై నట్టి
మురసూదనుని దివ్యమూర్తులలోన
నిట్టిబంగరుకండ నిల్లాలి గాఁగఁ
బెట్టవట్టినయట్టి శ్రీరంగవిభుఁడు
వీఁడెపో ధన్యుండు వివరించిచూడఁ
బోఁడిమిగా నిట్లు పొగడి వెండియును

(597. దివ్యసౌందర్యప్రశంసాప్రకారము.)

కన్నియకన్నుల కలికిబాగులను
జన్నారివదనంబు జిగితావిమోవి

తిన్నదనంబుఁ గౌఁదీఁగబిత్తరముఁ
బ్రన్ననిమెఱుఁగు గుబ్బలమిటారంబు
గురులసోయగముఁ జెక్కులవిరాఁదిమిసిమి
కరములయొప్పును గచముబెడంగు
నాసలియొప్పిదము వీనులచక్కఁదనముఁ
బసమించునారు లోపలిసైకదనము
నడుగులవిన్నాణ మందంద చూచి
యుడివోనికూర్మిమై నొండొరుఁ జూచి
కలకంఠి జఘనంబుకలిమి యందఱకుఁ
గలుగుసంగడిబారగనుబండికల్లె

హరిమధ్యగళముసోయగ మందఱకును
దారక నేమనిపొత్తులఁ బెట్టినదియొ

కుందకుట్మలందంత కోష్ఠవిన్నాణ
మందఅకును గల్గ నల్లాడనిడిరె
యిందుబింబానన యెలగానుచంద
మిందఅకును గల్గ నింతయల్పంబె
యన్నియు నేల ? యీాయలివేణిచెలువ
మెన్నిన జగతి నహిప్రతి యనఁగ
వినుచు నాశ్రీరంగవిభుఁడు వారలను
గని కరుణాకటాక్షముల ముంపుచును

(598. శ్రీరంగరాజసంతోషప్రకారము.)
దేవాదిభక్తజనస్వస్వస్థానప్రాప్తిక్రమము.

నత్యంతసంతోషితాత్ములై యెదుట
నిత్యులు ముక్తులు నెలకొనికొలువ
నమరులు నిజవాహనారూఢు లగుచుఁ
గ్రమమునం దమయాదిగములు గావింప
నంచతేజీ నెక్కి యరవిందసూతి
యంచబాయక వేత్రహస్తుఁడై నడవ
నీరీతి విలసిల్లి యెంతయు మగిడి
భోరునం దనపురంబున కేగుచుండి
శ్రీరంగచంద్రుఁ డాశీతాంశువదన
గారవం బెలరారఁ గనుగొని పలికెఁ

వెరవ నీవంటిపుత్రీమణీతతుల
నెరయంగఁ దా గాంచు నిచ్చ నిచ్చలును
లలితకల్లోలలోలన్ముక్తయైన
నెలఁత యీాతామ్రపర్ణీనదిఁ గంటె
మంచుబంభరచక్రమంజీరయైన
మంజీరనది చెంత మానైనయట్టి

యీరామగిరిరాజ మది గనుఁగొంటె
యోరామ ! నే బాయకుండెడునెలవు
లదె చోళ పాండ్య మధ్యస్థితం బగుచు
విదితమై యొప్పెడువిపినంబు గంటె

యినకాంతి కోకయింతయెడమీక యలరి
కనిన కన్నులకుఁ జీకట్లు క్రమ్మెడిని
యలచోటిచెంచత లహిశిరోమణుల
బలుపొదరిండ్ల దీపంబు లెత్తెదరు
శ్రీలిచ్చుకావేరిచెంగట నొప్పు
చోళదేశం బదే శుకవాణి ! కంటె
కంటివే యోతమ్మికంటి ! ముక్కంటి
వంటిల్లు సురనాగవరు పుట్టినిల్లు
మామకశయనసద్మంబును జంద
మామగన్నతఁడు మామానినీగురుని

మామామ సీక్షింపు మామహాంబుధిని
సీమంతినీమణి చిగురాకుబోఁడి !
యనుచు నానతి యిచ్చి యతిసంభ్రమమునఁ
దనపురంబునకు న త్తఱి నేగుదెంచి

(583. నిజావాసప్రాప్తిక్రమవర్ణనము.)

శ్రీవిలసిల్ల నచ్చెలువలఁబోడ
వేవేగ సదనప్రవేశంబు సేసి
ఫాలకీలితహస్తపద్ములై నట్టి
నాళీకసంభవనాకేశముఖుల
మునులఁ గృపారసంబునఁ దెప్పఁదేల్చి
కనకాంబరాదులు గట్టంగ నిచ్చి

కరమర్థి వేర్వేఱఁ గరుణదై వాఱ
సరగున నిజనివాసములకు ననిచి

(600. శ్రీభూమినీళాగోదాదేవీసహితశ్రీరంగనాథసరసకేళివైభవము.)

నెలకొని శ్రీభూమినీళలతోడ
నలవిష్ణుచిత్తకన్యకతోడఁగూడ
సరసకేళీలోలసంపత్తికలిమి
సిరులు దైవాఱంగ శేషతల్పమునఁ
బవళించి నిజభక్తిఁ బరిజను ల్గొలువ
నవిరళశ్రీమంతుఁ డై యుండె ననుచు

(601. గ్రంథసమర్పణక్రమము. కవివంశమహిమ. నిజకావ్యప్రశంస.)
పంచమాశ్వాసపరిసమాప్తిక్రమము.

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాద సంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగఁ బంచమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

(602. శ్రీదేవీవైభవప్రశంస. శ్రీవేంకటేశస్మరణాది.)

చోళమండలసారత్వప్రశంస.

[ద్విపద]

శ్యామసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
దండిమైఁ గావేరి దండసంపదల
మండలం బగుచోళమండలంబునను
గడలేని యలపూర్వకడలికిం జక్కఁ
బడమటిదెస నొక్కపట్టణం బొప్పు

(603. పద్మాలయారచిత బిల్వవనతపఃప్రకారప్రస్తావము. వరప్రదానశైలి.)

మునుపు నచ్చోట సమ్మునిసేవ్యబిల్వ
వనభూమిలోన నవ్వనజాతనిలయ
హరిఁ గూర్చి తపముసేయఁగ శౌరి వచ్చి
వరమిచ్చి ప్రేమ నివ్వటిలంగ మెచ్చి
పరిరంభణము సేసి పాలించుకతనఁ
బరిరంభపురినాఁగఁ బరఁగునప్పురము
దొరయంగఁ గృతయుగాదులనుండి వరుస
హరిణాదివర్ణయుక్తాంగము ల్గలిగి

శ్రుతు లుద్ధరించి యచ్చోఁ గర్దమాది
వితతభక్తికి మెచ్చి వేల్పులు గొలువ

(604. శ్రీహరిప్రత్యక్షరీతికథనము. కమలాపూర్ణనగరస్థితికథనము.)

జలజలోచనుఁడు ప్రసన్నుఁడై యెపుడు
నెలకొనియుండు దానికి సమీపమున
ననుపమం బగుకమలాపూర్ణనగర
మననొప్పుపురవరం బాపట్టణమునఁ
గమలామనోహరుకార్ముకాంశంబు
కమలలోచను పాదకమలవంశమున

(605. వృశ్చికమాసకృత్తికానక్షత్రదినమలో హరికార్ముకాంశభాసురద్వాదశయోగి ప్రాదుర్భావము. జననకాలప్రభృతి హరికటాక్షప్రాప్తయోగధ్యానాది. చతుర్విధకవితాచాతురీప్రాప్తిక్రమము.)

ఘనతకార్తికకృత్తికను జనియించి
యనుపమయోగవిద్యాసక్తుఁ డగుచు
జననవేళనె రమాస్వామికటాక్ష
మును జెంది తద్ధ్యానమున విలసిల్లి
కామినీమణులకుఁ గందర్పుఁ డర్థ
కామలోకమునకుఁ గల్పభూజంబు
పరులకుఁ గాలుండు పరమయోగులకుఁ
బరతత్త్వ మఖిలభూప్రజలకు రాజు
వివరింపఁగాఁ జతుర్విధకవిత్వములఁ
గవివరేణ్యులకెల్లఁ గర్తయు నగుచు

(606. పరకాలనామనిర్దేశవర్ణనము. రిపుసేనానిరసనద్వారాకీర్తికుసుమధారణక్రమము.)

మును రంగమున నొప్పు మురవైరికరణి
జనులెల్లఁ దనుఁ బెక్కుసరణులఁ బొగడ

బరకాలుఁ డనుపేరఁ బరఁగునాఘనుని
కరలాలితంబైన కరవాలవల్లి
యరివీరరక్తతోయంబుచేఁ బ్రబలి
పరఁగ సత్కీర్తి పుష్పంబుల నగుచుఁ
బరమయోగీంద్రుఁ డాపరకాలుఁ డఖిల

(607. నిజకవితాపటుత్వప్రాప్తబిరుదావళి. చోళరాజ్యమంత్రిస్థానప్రాప్తిక్రమము.)

ధరఁ జతుర్విధకవిత్వస్వామి నాఁగ
బిరుదంబు నలరమాప్రియునిచే నంది
సిరిమించి వరకవిసేవ్యుఁడై మించె
నీరీతిఁ జోళరాజేంద్రునిరాజ్య
భారమంతయు భుజాబలముచేఁ బూని
జనులెల్లఁ దనుఁ గాంచి జయవెట్టుచుండ

(608. నాగపురిక్షేత్రభాసురమురారివైభవప్రశంస.)

ననుపముండగు మంత్రి యైయుండెనంతఁ
బరిరంభపుర సమీపంబున నాగ
పురి యన నొకమహాపురము శోభిల్లు
మదనునితండ్రిసద్మంబు లచ్చోట
బదునొకం డొప్పు నభంగవైఖరుల
రంజితకిన్నరీరత్నాంఘ్రికంజ
మంజీరశింజితమంజుఝుంకార
చలదలమకరందసంకీర్ణ విమల
నలినకైరవకోకనదపుండరీక
కలకంఠచక్రవాకక్రౌంచహంస
కులకలరావసంకుల మైనకొలను

(609. కుముదపుష్కరిణీస్థితిప్రకారవర్ణనాది.)

అరయంగఁ దత్పురప్రాంతంబునందుఁ
గరమొప్పు ధవళపుష్కరిణి యనంగఁ

గమలాక్షు నాజ్ఞ నకర్ణమలాకరమునఁ
గొమరొందు నొకదివ్యకుముదంబునందుఁ
గడివోని ప్రాముల్కిగతి వేల్పుజెలువ
పొడమి యవ్విరిసెజ్జఁ బొలుపొందునంతఁ

(610. వైద్యశ్రేష్ఠభూషణాలంకారాదివర్ణనము.)

జంక మందులనంచి జగజంపువలువ
పొంకమై నిజకర్ణముల నొప్పుదూది
కనివడఁ జుట్టిన కుళ్ళమాపుపాగ
యనువంద పంచలోహంపుటుంగరము

నురుతలంబై నట్టి యూర్ధ్వపుండ్రంబు
కరమొప్పు వలకేలికరక కాయలును
బెరయఁ బచ్చడముతోఁ బెనుపడసంది
సరగనుపట్టు బాహాటపుస్తకముఁ
బనుపడలో గుణపాఠంబుఁ జదివి
కొనుచు మూలికలు దిక్కులఁ జూచికొనుచుఁ
గమలాక్షపాదపంకజభక్తినిరతుఁ
డమృతహస్తి యనంగ నలవడువాఁడు
నెన్న ధన్వంతరి కెనయైన వైద్యుఁ
డన్నగరవ యుండునతఁ డేగుదెంచి

(611. వైద్యకలితతటాకస్నానాచరణము. కన్యామణినిరీక్షణక్రమము.)

కొమరార్చు నెద్దుట్టి తూకోలను వీక్షించి
క్రమమునం దత్తటాంగణసీమఁ జేరి
స్నానంబు సేయంగఁ జని సరోవరము
లోనఁ బూవిల్తువాలును గేలికొనుచు
నొకతెల్లగలువలో నున్నపూఁబోఁడి
సుకుమారి యగు వేల్పు జూలి నీక్షించి

చెలిమితో రేయి మున్నేతెంచి కలువ
నిలిచిపోకున్న వెన్నెలసోఁగ యనఁగ
నా వనజాస్త్రపుష్పాస్త్రమంత్రాధి
దేవతయో యనఁ. దెలివొందఁ జూచి

(612. కన్యాస్వీకరణము, నిజమందిరప్రాప్తిప్రకారము.)

తనయులు లేమి నాతరళాయతాక్షి
గొనకొన్నకూర్మి నక్కనఁ జేర్చికొనుచుఁ
దనరార నిజనిశాంతమున కేతెంచి
తనసాధ్విచేతి కాతన్వంగి నొసఁగి
యక్కన్యఁ గొనివచ్చినట్టియాచంద
మక్కజంబుగఁ జెల్పి యాత్మ నుప్పొంగి

(613. కుముదవల్లీనామకరణప్రస్తావము, కుముదవల్లీబాలలీలాభివృద్ధిక్రమము.)

యల్లిలో నుదయించె నని యెన్ని కుముద
వల్లినామం బిడి వారనిప్రేమఁ
బదివేలతెఱఁగుల బాల నిర్వురును
ముదమున మిగుల గోమునఁ బెంపుచుండ
నానాఁటఁ బొదలి యానాళీకవదన
యేనాఁట వెలుఁగైన మెలమించుపోల్తెఁ
జిప్పరువిల్కాని తేజీకూన యనఁగ
నవకమై యపరంజినక్కడెందమున
నెలజవ్వనం బను నెలతోఁటలోన
మొలగుమంజడదు కోడిమొకయుకో యనఁగ
వలనొప్పు శృంగారవాహినిలోన
బెలకెడు క్రొమ్మించుబేడస యనఁగఁ
గనుపట్టియున్న చక్కనిపట్టిఁ జూచి
జననియు జనకుండు సంతసం బెనఁగ

(614. పరిణయానుకూల యౌవనదశాప్రాప్తిక్రమము.)

నివ్వాలుగంటికి నివ్వాలుమీన
జవ్వనం బొయ్యన నసులొత్తఁ దొడఁగెఁ
దగువరుఁ డెవ్వఁ డుద్వాహంబు సేయ
జగతి నాగతి వాఁడె సంభవించినను
గుఱిగ నేతత్కులగోత్రనామంబు
లెఱుఁగక యీకన్య నీనెట్లువచ్చు

(615. కన్యాకుల గోత్రజ్ఞానావాప్తి చింతాప్రకారాది.)

నని యిట్లు చింతింప నంతఁ గందర్ప
వనవల్లి కైరవవల్లి నిచ్చలును
బరకాలుగుణము రూపము నుదారతయు
సరసత్వమును భువిజనులచే వినుచు
హరిరూపసంసక్తయైన వైదర్భి
సరవిఁ బరాంతకాసక్తయైయుండెఁ

(616. పరకాలయోగివరవిస్మయ ప్రాప్తికథనము.)

కనకాంగవల్లియా కైరవవల్లి
యనుపమరూపరేఖాదిసంపదలు
జనులెల్లఁ బొగడ నాశాత్రవాంతకుఁడు
విని డెందమునఁ గడువిస్మయం బంది
యనపత్యుఁ డావైద్యుఁ డమ్మహాత్మునకుఁ
దనుజాత లెవ్వ రింతకుమున్ను లేరు
ఆరయ సకలలోకాద్భుతం బగుచు
నేరీతిఁ గల్గెనో యీకోమలాంగి

(617. కుముదవల్లీరూపాతిశయానురాగ ప్రాప్తిక్రమము.)
పరకాలకృతనాగపట్టణాగమనము.

యని తదాసక్తుఁడై యతఁ డొక్కనాఁడు
తనసీమ కేగుచందంబునం దగిలి

చనుదెంచి హితబంధుసహితుండై మోద
మున నాగపట్టణమ్మున కేగుదెంచి
యాపండితునియింటి కరిగి చుట్టరిక
మేపార నాతని నెలమిం గైకొనుచు

(818. కుముదవల్లీసమీపదర్శన ప్రాప్తిప్రకారము.)

మెల్లనె యింటిలో మెలంగెడుకుముద
వల్లి సౌదామినీవల్లికతల్లి
యరవిందశరునియూటవసాయకంబో
వరయోగిదృష్టికవాటకుంచికయొ
యనుచు నగ్గంత రెప్పార్పక చూచి
యనియె నావైద్యుతో నాపరాంతకుండు
ఏరీతిం గాంచితి వీచంద్రవదన
నీరామ నీవు నా కిమ్ము వేవేగం
బలుమాట లేల తప్పదు విను తుదిని
నిలువెడుధనమైన నీకు నిచ్చెదను

(819. భిషగ్వరకథితకుముదవల్లీనామకకుమారీ జననక్రమము.)

అన విని మోదించి యాసుధాహస్తి
యనియెం గ్రమ్మఱ శాత్రవాంతకుం జూచి
రమణొందు నిన్నగరంబుచెంగటను
గమలినిలో నొక్కకలువ నీచెలువ
చెలువార నుదయించి చెన్నొందువేళ
నలకొలంకునకు నీరాడంగ నేగి
యచ్చటనున్న యీయరవిందనయన
మచ్చికం దెచ్చి యిమ్మాడ్కి నిర్వారము
కన్నబిడ్డలకన్నం గడువిశేషముగం
జెన్నార నెత్తి పెంచితి నింత గాంగ

తలపోయ నీవంటిధవుఁడు కన్నియకుఁ
గలుగుటకంటె వెగ్గలమె యీపసిఁడి
కోరికె నీవంటిగుణనిధానంబు
చేరె నీచెలువ నిచ్చెదనైన నొకటి

(620. శంఖచక్రచిహ్నాదిధారణ ప్రకారము.)

పడుచువాఁడే పిన్నపడుచు మాతోడ
నోడఁబాటుఁ గావించె నొండుచెప్పెదను
సరసిజాక్షుని శంఖచక్రచిహ్నములు
ధరియించి పరమప్రసన్నుఁడై యెప్పుడుఁ
జారువైష్ణవసహస్రమున కన్వహము
నారగింపొనరింతు నని యొడఁబడిన
వానికేఁ గాని యీవలదని యనియెఁ
గాన నీ వారీతిఁ గావించితేని
పరిణయింపు మనిన నావైద్యు నీక్షించి
పరమానురక్తుఁడై పరకాలుఁ డనియె

(621. శ్రీవైష్ణవ సేవాసక్తిప్రకారము. రుక్మిణీశౌరిదృష్టాంతవర్ణనము.)

శ్రీకాంతువరచక్రచిహ్నముల్ మున్న
నాకుఁ గలిగెఁ వైష్ణవుఁడ నామీఁద
నతిభక్తి నీవన్నయట్ల వైష్ణవులఁ
బ్రతివార మారగింపఁగఁ జేసి కాని
పునిగి యే సుందరభుజిఝుంప నొల్ల
ననుచు నాఁడినమాట కంగీకరించి
శ్రీమించ దివిజు లచ్చెరువొంది పొగడ
రామాభిరాముఁ డైరవవల్లి నప్పుడు
పరవైభవంబుల వైదర్భి శౌరి
పరిణయించు తెఱఁగున పరిణయించె నం

గుటిలకుంతలఁ దోడుకొని సంభ్రమమున
నటనమై సకలసన్నాహంబు మెఱసి
యగణితబంధుమిత్త్రాళి సేవింపఁ

(622. సహస్రవైష్ణవసంఘప్రతిదివ భోజన ప్రదానాదికథనము.)

బొగడొందు తనపురంబున కేగుదెంచి
ప్రతిలేనిప్రతిన దప్పక నెమ్మితోడ
సతతంబు వైష్ణవసాహస్రమునకు
నియమంబు వాటిల్ల నిజనివాసమునఁ
బ్రియమార షడ్రసోపేతంబు గాఁగ
నారగింపఁగఁ జేసి యటమీఁదఁ దాము
నాగరింపుచు మఱి యంతటం బోక

(623. బ్రాహ్మణభోజనాహార్థధనసంపాదన వర్ణనము.)

కలధనం బెల్ల నీగతి వైష్ణవులకు
వలసినవారి కవ్వారిగా నిడుచు
నతఁడు చోళాధీశుఁ జొటయు మఱచి
యతనికిఁ దా మంత్రియగుటయు మఱచి
కడపట నెవ్వ రెక్కడఁ బోయిరేని
యెడపడకుండ నాకివ్విధంబునను
శ్రీవైష్ణవులసేవ సేయంగఁ గలిగె
నే నెఱవను సురానీక మెదుర్ప
వనమాలి జగదేకవల్లభుం డతని
తనయవర్గంబు తద్దాసవర్గంబు

వారలు తమసొమ్ము వారక తాము
యారగించెదరుగా కనియెడు తలఁపు
మదిలోన నిలిపి నెమ్మదిఁ బరాంతకుఁడు
పొదలి శంకాతంకములు లేకయుండ

(624. పరకాలయోగికృతధనవ్యయాదికథనము. చోళరాజకోపావేశాది.)

జనులుచే నీతనిచందంబు చోళ
జనవల్లభుఁడు నవిస్తరముగా నెఱిఁగి
పడతాళ్ళచేతఁ దీర్పరుల నన్నిలఁ
దడయక పిలిపించి తద్వార్తఁ జెప్పి
పనిబూని ఘనరాజ్యభార మంతయును
దనమీఁద వైచి తద్దయు నమ్మియుండ

నేపున నాసామ్మి హితుఁడనుబోలె
బాపురే దాసర్లపాలు సేయుచును
అకట! యెన్నాళ్ళాయె నౌరౌర! నగరి
కొకకాసు చెల్లింపకున్నాఁ డటంచుఁ
గరముల మీఁద లెక్కట్టఁ దీటికొనుచు
బెరయంగఁ గరణాలఁ బిలువుఁ డటన్నఁ
పసమించు తెలివలిపంపుబంజియులు
పొసఁగఁ బుట్టినయట్టి బోడకల్లాలు
చింపికుప్పసములు చెవిదోరములును
సంపుటంబులతోడ జంపాడునొడలు

(625. ధనవ్యయకారణాదిప్రశ్నప్రశంసయు. పంచశరాదిభోగాదిభోషణము.)

బిగువుగాఁ జెంపదోపినబలపములు
తగనలవడఁగ నత్తఱిఁ గరణికులు
చనుదెంచి నిలిచి హస్తములు మోడ్చుటయుఁ
గని వారితోఁ జోళకాంతుఁ డిట్లనియె
నేమోయి! పరకాలుఁ డేలుచునున్న
సీమ దానెంత నేఁ జేసినయట్టి
యుమ్మడియును రానె యుత్తరు వమర
మిమ్మియు డింప మా కిమ్మోటిపిమ్మఁ

జెల్లినధన మెంత చేసెత నతండు
చెల్లింపంగావలసిన ధన మెంత

యడరక మీర లున్నది యున్నయట్లు
తడయక చెప్పుం డాతనిచేత మీరు
లంచపంచంబులు లావుగా నంది
వంచన చేసి విశ్వాసంబుం దక్కి
తొడిబడ నెవ్వం డిండులలోన నేమి
యడంచిన మీయాట లాడింతు ననిసం
గరణముల్ తమపంచకరణముల్ బెగడం
జరణముల్ దొట్రిల జననాథుం జూచి

(626, పరకాలయోగికృతప్రత్యుత్తర ప్రకారము.)

దేవర ! యిన్నాళ్ళుం దెగి విచారంబు
గావింపకుండ నీగతి యడ్యేం గాక
నీవచెప్పుమటన్న నిమిషంబులోన
నే విన్నవింతుము నీపాదమాన
నెఱవుగాం బరకాలునికి ననిశంబు
నెఱచినగతి మీకు వెఱవ మెన్నండును
ఘనరాజ్యభార మొక్కటఁ గావటించి
జనులకు రెండవస్వామి వైయుండు
కతన నాతనిమీందం గలిగినలెక్క
క్షితినాథ ! యేము దాంచితి మింతదాంక
నీలీల మీ రానతిచ్చిన నాతం
డే లెక్కచెప్పెద మేలెక్క వైనం

(627, చోళరాజకోపావేశాది, చోరత్వదోషారోపణ కథనము.)

జెన్నుగా మీచేత సీమ జాకట్టు
కొన్నదిమొదలు చేకొని యొక్కకాసు

సెలవుసేయక తుది జెల్లింపలేదు
పలుమాట లేటికిం బలుమాఱు నింక
నన విని కనలి చోళాధినాయకుఁడు
కనుగవ విస్ఫులింగము లుట్టిపడఁగ
నోలగం బిరుమేల నొనరింపుచున్న
కాలకింకరభయంకరులఁ గింకరులఁ
గని మీఱు చని పరకాలచోరకుని
ఘనరోషమున నొంటికాలనె యీఁగి

(628. చోళభూపాలాజ్ఞాక్రమవర్ణనము.)

తరవిడివెనక ముందరిధనంబునకు
హారువుగ్గై కొనుఁడు లేదనిన నాగడమునఁ
గుదియంగఁ గట్టి తోకొని రండటన్న
ముదమునఁ గరములుమోడ్చి యాభటులు
పరువడి నేగి యాపరకాలునగరి
కరిగి లోపలనున్న యరిదండధరుని
జేరి కేల్మోగిచి వచ్చినరాకఁ దెలిపి
ధారుణీనాథునిధనము వేవేగ
లెక్కించి కలది చెల్లింపు కాదేని
గ్రక్కున పతిసముఖమున కేతెమ్ము
అమరంగఁ జెప్పెద మని తలంపకుము
తమ కిది మిగుల నుత్తరువైన తెరువు
అన విని తనదేలునట్టిరాజ్యంబు
ధనమెల్ల వైష్ణవార్థము వెచ్చబెట్టి
భూనాథుధనమెల్లఁ బొందుగా నొసఁగ
లేనివాఁడయ్యుఁ దాలిమి వోవనీక
వెనుకద్రొక్కక గుట్టు విడువక భటులఁ
గనుఁగొని పలికె నుత్కంఠ దీపింప

నాసీమ నసిఁడియంతయు నాఁడునాఁడె
చేనేత మునుపుగాఁ జెల్లించినాఁడ

నిలువ యేమాత్రము నిలిచియున్నదియొ
తలపోయ నదియు నుత్తరపు భుమ్మళియుఁ
ద్రోయంగ మఱియు నందులకు నిందులకుఁ
బోయెఁ బొమ్మనివారిఁ బులిమిపుచ్చుటయుఁ
గనలిభూపతి బోదుకలు కొంగువట్టి

(62 . చోళరాజభటదండన ప్రకారము.)

పెనచి రాఁదిగిచి గుంపించి యీడ్చుటయుఁ
గుపితుఁడై పులి మేలుకొన్న చందమున
నపుడు వారలఁ జూచి యందంద కినిసి
గట్టులగతి నిరుగడల నున్నట్టి
జెట్టులఁ జూచి గర్జించి యాఘనుఁడు

పొట్టక్రొవ్విననీంద్రుఁ బోనీక వేగఁ
బట్టుకొమ్మన విని భటులనందఱను
మొత్తి మోదరలాడి మొనసి గుండెలకు
నెత్తురుదిగఁదన్ని నీఱెల్లఁ జెఱిచి
శౌరికింకరులు నిచ్చలుఁ గాలదండ
ధారికింకరులఁ బోఁ దఱుముచాదమున
మొగము క్రిందుగఁ దల మోపాలదనుకఁ
బగఱెల్లఁ జెడఁ గాళ్ళుపట్టి యీడ్చుటయు
నవశులై తెలిసి చోళాధీశుభృత్యు
లవిరళ శోకార్తులగుచు వేఁబోయి

యోలగం బొసరింపుచుండినయట్టి
చోళేంద్రుంగని మ్రొక్కి మ్రుక్కి యిట్లనిరి

స్వామియానతి జాడఁ జని పరకాలు
నేమందలము ధన మిమ్మని యడుగఁ
జిడిముడిచే జెట్లచేత గుద్దించి
కడకాలు వట్టి దిగ్గన నీడిపించి
కనలి మీకును దిక్కు గలిగినవాని
కిని జెప్పికొండని గేలిబెట్టినను
ఇచ్చలో నెంతయు నీవె దిక్కనుచు
వచ్చితి మింక దేవరచిత్త మనుచుఁ

(630. పరకాలయోగివరసమానయనప్రస్తావము.)

గడపటఁ దమమేనిగాయముల్ చూపఁ
గడునుగ్రుఁడై చోళకాంతుఁ డవ్వేళ
దళవాయి రావించి తడయక నీదు
దళములు నీవు నెంతయుఁ బ్రతాపించి
యరిగి నీసాహసం బంతయు మెఱసి
పరకాలు నిటకు వే పట్టితెమ్మనుచు

(631. చోళభూపాల సేనాగమనాది వర్ణనము.)

సెలవుపెట్టిన నంది సేనాధివిభుఁడు
బలిమిమైఁ జతురంగబలములతోడ
నరపాలునగరు గ్రన్నన వీడుకొనుచుఁ
బరకాలునగర ముద్భటవృత్తిఁ జుట్టి
గవనులఁ బొడిపింపఁ గదలి జంకించి
లివిరి యేనుంగుల దీకొల్పువారు
తలకక వడి నగర్తలు ద్రొబ్బుకొలను
దళముగా నందంద తలివెట్టువారు
కెరలుచు నురకుపక్కెరలగుఱ్ఱముల
నిరుమెలం బేరెంబు లెక్కువారలును

మదసాహసమునఁ బల్మఱు కత్తులంది
పొదలుచుఁ గూఁతలార్పులు సేయువారు
నగుచు యాదవపురి యవనుండుచుట్టు
పగిది నిప్పగిది నిర్భయవృత్తిఁ దోడరి
కడఁకన్నెఁ గోట లగ్గలుపట్టిగిట్టి
కడుభయంకరలీలఁ గదనంబుసేయఁ

(632. పరకాలయోగిధైర్యశౌర్యాది ప్రకటనము, తురంగారోహణవైఖరి.)

బరకాలుఁ డాజి తత్పరకాలుఁ డపుడు
కరముఁ గోపంబునఁ గరవాల మంది
గరుడనిపై నొప్పు కంససంహారి
కరణి బంధురతురంగంబుపై నెక్కి
యరిమురి రేవంతునైనఁ గయ్యమున
నోరయ నంకించు రావుతులతోఁగూడ
గవనులు దెరపించి ఘనవాద్యతతుల
రవము లెచ్చిలఁగ ధీరతఁగోఁట వెడలి
కార్చిచ్చు మిడుతలగమి సేర్చుపగిదిఁ
బేర్చి లేళ్ళను డాయుబెబ్బులికరణి

(633. పరసైన్యవిమర్దన ప్రకారకథనాది.)

నెఱి హరి కుంజరనికరంబుమీఁద
నుఱుకుచందంబున నురగాళిఁ బాదువు
గరుడనిగతి విశృంఖలగతి మెఱసి
తరవారి యంకించి దారుణార్భటుల
లగ్గలు డించి యుల్లముపల్లవింప
నగ్గరి కగ్గలం బగుమొగ్గరంబు
డగ్గనం జొచ్చి యేచ్చైర వీరవరుల
నుగ్గునూచంబుగా నురుమాడఁ దలఁచి

యెడరు గైకొని యొక్కయెడల శాత్రవులఁ
గడికండలుగఁ దలల్ గత్తిరింపుచును
దోస నెత్తురు నేలఁ దొఱఁగకమున్నె
మేను లింతింతగా మెదుగఁగొట్టుచును
లలిమీఱ రౌతు బల్లంబు గుఱ్ఱంబుఁ
గలయంగ వ్రేటుఱుగాఁగ వేయుచును

(634. కళింగభూపాలసేనావృత్తాంతము.)

దొడిబడ రెండుపీఁగుల నేర్పఱించి
కడలకొత్తుచు గిట్టి కనుపుగొట్టుచును
గసిమసంగినశత్రుగణముల జముని
నసముచేయుచుఁ బరవసముఁ జూపుచును

లీలఁ జెండాడు కళింగభూవిభుని
పోలిక సరశిరంబులు నేర్పుమీఱఁ
దొలఁగక పజ్జ రౌతులఁ దానుఁ గూడి
యిల వ్రాలకుండంగ నెగురఁగొట్టుచును
మిడుగులు నుడుగులు మెడలు లేదొడలుఁ
దొడలును నొడలును దొనలు కన్గొనలు
హారులును గరులును నరులు ముంగురులు
సరులును బరులును జడలు జల్లెడలుఁ
బడగలు పడఁగ నిప్పగిదిఁ జక్కాడి
పుడమియు మిన్ను నార్పుల బీటలెగయఁ

(635. రిపుసేనాజనప్రాణహానికథనము. చోళభూపాలసమీపప్రాప్తిక్రమము.)

దరమిడిలయదండధరునిచందమునఁ
బరదండధరుఁ డిట్లు బవరంబు సేయఁ
గలసైన్యముల నేలఁ గలియఁగఁ జేసి
కలఁగి యొక్కెడ కంఠగతజీవుఁ డగుచు

బలువేది చోళభూపాలుసేనాని
తల మొల వీడ దుర్దశఁ బాటిపోయి
తన పతిపాదపద్మములపై వ్రాలి
తనచేటువాటు నెంతయు విన్నవింపఁ
గడునుగ్రుఁడై కనుగవతామ్రరేఖ
లదరం గపోలంబు లదర నుంకించి

(636. చోళభూపాలకృతచతురంగసేనా ప్రేషణాది.
భేరిమృదంగాదివాద్యతాడనరీతి.

గద్దియ డిగి చోళకాంతుండు నగుచు
నద్దిరా! యిటు సేసెనా పరాంతకుఁడు
అని యుద్ధసన్నద్ధుఁ డగుచు సామంత
జనము వారణముఖ్యచతురంగబలము
నిరుమేలఁ గొలిచి తా నేపు రెట్టింపఁ
దురగాధిరూఢుఁడై తూర్యనిస్సాణ
భేరీమృదంగాదిబిరుదవాద్యములు
భోరుకలంగ నంబుధులు కలంగఁ
దురగఖురోద్ధూతధూళి యంబరము
తరణిచంద్రులరీతిఁ దడబాటు గొలుపఁ

(637. శత్రునగరప్రాప్తిక్రమము. దుశ్శకుననిరీక్షణాది.)

బురము వెల్వడి శత్రుపురముపైఁ గదలి
యరుగుచో దుర్నిమిత్తాళిఁ గన్గొనుచు
నరుదంది కోపంబు నలవు రెట్టింపఁ
బరకాలుపురవరప్రాంతంబుఁ గదియఁ
బ్రియురాలిఁ గనుఁగొన్న ప్రియునిచందమున
భయమేది యుప్పొంగె పరకాలు సేన

పదిలమై చోళభూపతి వరూథినికి
నెదురుగాఁ జనుదెంచి మొలగోలు సేయ
నిరుమాగుఁ గదిసి రయ్యెడ మింటనుండి
సురలు నచ్చరలునుం జూచి యగ్గింపఁ

(638. ఉభయపక్షసైనికసమయుద్ధవర్ణన క్రమము.)

గరియంత కరియంత కరియునుం గరియు
హరిసాది హరిసాది హరియును హరియు
రథియును రథియు సారథియు సారథియు
రథమును రథమును రాజును రాజు
భటుఁడు భటుండు నుద్భటవృత్తి దిశలు
పెటలంగ మెఱసి యుభేద్యమైపోర
నప్పుడు వివిధచిహ్నంబులతోడ
నొప్పారుబిరుదగాహత్తులు గొలువ
సాహసాటోపుఁడై చతురంగతురగ
వాహుఁడై పరిపంథివై పస్వతుండు

(639. పరకాలకృతచోళసైనికనాశభంగాదివర్ణనము.)

అరుదెంచి విలయకాలార్కుచందమున
సరిసేన నుఱికి మిన్నగలఁ బెల్లార్చి
యుడివోసి పెనుమంట లుడువీథి గెంట
నడిదంబు ఝుళిపించి హరులఁ జక్కాడి
శిరములఁ బెగటార్చి శిర లుత్తరించి
కరిబృందములఁ ద్రుంచి కరములఁ ద్రెంచి
గొడుగులఁ గెడపి ముక్కలు చక్కఁజేసి
పడగలు చించి భూపతుల గాలించి
రథుల ఖండించి సారథుల తుండించి
రథముల నుగ్గాడి రథ్యాళిఁ జదిపి

శరములు నురుమాడి చాపము ల్విఱిచి
ధరణీశవరుల నెంతయుఁ బాఱఁ జమరి

(640. యుద్ధభూమిరక్తప్రవాహవర్ణనప్రస్తావము.)

కరవాళధార నీగతిఁ జిత్రగతులఁ
బరవీరబలములఁ బఱపె నవ్వేళ
నాఱుఁగురక్తంబులు తోయపూరములు
శరము లండజము లాస్యములు తామరలు
కనుగవల్ తొగలు మీఁగాళ్ళు తాబేళ్ళు
మినుకారు నెరికురుల్ మిండతుమ్మెదలు
కరటితుండములు నక్రములు కంఠములు
దరములు చామరల్ తరఁచైన నాచు

ఘనశతాంగములు వక్రములు చక్రములు
పునుకలు వరహంసములు గాఁగ నొప్పు

(641. చోళరాజసేనాభంగక్రమము. భూతగణసంతోషవర్ణనాది.)

వడిఁ జోళవిభుసైన్యవనజాకరంబుఁ
గడిమిమైఁ బరకాలగంధసింధురము
బలువిడిఁ జొచ్చి యుద్భటకరస్ఫూర్తిఁ
గలఁచి పంకముసేసి కలగుండువఱప
నెత్తనిమాంసంబు మెదడునంజుచును
నెత్తురు పునుకగిన్నెల ముంచి త్రావి
పూని యాపరకాలుఁ బొగడుచుఁ బ్రేమ
నానంద మాడుచు నలరె భూతముల

కర ముగ్రముగఁ జోళకాంతుఁ డవ్వేళఁ
బఱువడిఁ దనవెన్ను బలమును దాను
బొట్టమైఁ బరకాలుఁ బొదివి వేటుట్టు
ముట్టె యందఱు నొక్కమొగిని బెల్లార్చి

(642. నానావిధాయుధపరిగ్రహణకథనము. సింహగజపతనదృష్టాంతము.)

పరిఘగదాకుంతపట్టసప్రాస
పరశుతోమరభిండిపాలముఖ్యముల
నొక్కట నిగుడింప నొకయింతయైన
లెక్కసేయక యవలీల నామేటి
తరవారిఁ బెరవారి తళుకుగ్గడువులఁ
బోరిఁబోరి నింతింతపోడులు గావించి

దనుజులమీఁద నందకపాణి గదియు
ననువున నాకొన్న హరికిశోరంబు
కరిసమూహములపైఁ గనలి లంఘించు
కరణిఁ దద్వైరిచక్రముమీఁది కుఱికి
శిరములు దేహముల్ చెవులుఁ జెక్కులును
గరములు కంఠముల్ కౌనులు బరులుఁ

(643. పరకాలపరాక్రమశౌర్యవైఖరి. విజయప్రాప్తిక్రమవర్ణనము.)

దొడలు జానువులు లేదొడలుఁ బాదములుఁ
దొడవులు శిరలుఁ గైదువులు నొక్కటను
దుత్తునియలు సేసి దుర్దాంతవృత్తిఁ
గత్తికొక్కొకకండగాఁ జెండివైచి

కలివేళ వరతురంగము నెక్కి జగతి
ఖలులపై మిట్టించు కల్కి చందమున
గురుతరనిజవాహఖురపుటాగ్రముల
నరిబలంబులనెల్ల నణఁగఁద్రొక్కింప
మొనచెడి సంగ్రామమున నుండ వెఱచి
చనియెఁ జోళుండు యోజన మోహటించి
యీరీతి దెసచెడి మేతెంచి మదిని
గూరినలజ్జచేఁ గుంది లోలోన

యకట! యీజగతి నోహరిని సాహరిని
రొక్కడు నాతోఁ బోరనోపునే వీర

మఱి తనసరివారుమాత్రంబె కాక
పఱచనిసాటులఁ బఱచె నొండియును

(844. చోళరాజకపటోపాయ కథనము. పరకాలుని స్వపంతో ప్రయాణము.
స్వాపరాధక్షమాపణాప్రార్థన. కమలాపురప్రాప్తివర్ణనము.

గెరలి క్రమ్మఱఁ బోయి గెలిచెదనన్న
దురమున వీఁడసాధ్యుఁడు దేవతలకు
నని కపటోపాయ మాత్మఁ జింతించి
యనయంబు హితవరు లగువారిఁ బిలిచి
యని మొన నాతోడ సరిదండధరుఁడు
మొనసి చేసినకయ్యమునకు మెచ్చితిని
ఒకసీమ యేలుచునున్న తానెంత
సకలభూమియు నేకచక్రంబు గాఁగ

నేలుచున్నట్టి యేనెంత తలఁప
నీలీల బవరాన నెదిరి నాతోడ
వడిగలబంటైనవాఁడు వో బంటు
కడపట నిలవీనిఁ గన్నది తల్లి
యని సంతసించువాఁడై వేగ వీరు
చని పరాంతకునకు సమ్మదం బొదవఁ
దనశౌర్యమునకు నెంతయును మెచ్చితిని
మును సేయు నపరాధమును దాళుకొంటి
నెన్న మున్నిటికంటె నిను మఱి గాఁగ
మన్నింతు నని చెప్పి మఱియు నేమైన
నడిగినమాటవట్టతనికి నిచ్చి
యెడపక తోడితెం డిపుడె నాకడకుఁ

జోఁడిమి నావీరపుంగవు నిటకు
నేఁడె తో తెచ్చువానికి మెచ్చుగలఁడు
అనఁడు వారాకమలాపూర్ణ పురికిఁ
జని కొల్వులో శత్రుశమను నీక్షించి

(645. చోళరాజమనః సంతోషకథనాది. పరకాలదశజనాపేక్షానివేదనము.)

కరములు మొగిచి కొంకక చోళభూమి
వరుఁడు పల్కిన సత్యవాక్యంబులెల్ల
వినువారి వీనుల విందులు గాఁగ
వినయంబుతోఁ జిత్తవృత్తి యెఱింగి
మగఁటిమిఁ బరకాలుమనసు రంజిలఁగఁ
దగవు దీపింప నెంతయు సమ్మఁబలికి
నీసాహసములకు నృపుఁడు మోదించెఁ
జేసినచేఁతెల్ల జెల్లెను నీకుఁ
గనుగవ నినుఁ జూచుకాంక్షయేకాని
మనుజేశుతలఁపున మఱియొండు లేదు
నిచ్చలంబున నీవు నృపవరుకడకు
నిచ్చేసి క్రమ్మఱ విచ్చేయు మనఁడు
సమ్మదంబున శత్రుశమనుఁ డామాట
సమ్మి వారికి కట్టణములు పాలించి

(646. పరకాలకృతచోళరాజసమీపాగమనము.)

పరిమితపరివారపరివృతుం డగుచుఁ
గరమర్థిఁ జోళేంద్రుకడకు నేతెంచి
మునుకొన్నమై గాయములు లెస్సఁ గాంచు
కొనుమని యొసఁగులాగున నిమ్మపండ్లు
కానుక యొసఁగి ముంగిట నిల్వఁ జోళ
భూనాథుఁ డావీరపుంగవుం జూచి

సకలరాజ్యంబు నిశ్చలత నిన్నాళ్ళు
తెకతెరబుకాక్కఁడి దినియుండమనీవు
కడపట ననుఁ బాడఁగనవచ్చునప్పు
డుడుగరతరమైన యొకపచ్చడంబు
చెల్లఁబో తనకుఁ దెచ్చెదుసంత లేదె
నల్లనిచేత మూసకపోయి తెపుడు
తనసీమ వెనుకముందరిధనం బెల్లఁ
బునుగక యీక్షణంబునఁ బెట్టి పొమ్ము

(647. చోళరాజకృతధననిబంధనప్రకారము. రాజధనప్రాప్తివిషయక సమాలోచన.)

అనుచు ధనాతురుండై చోళనృపతి
తనమంత్రివరుల కాతని నప్పగించి
యితనిపైఁ గలధనం బెల్ల నీక్షణమె
యతివేగమునఁ గొనుఁ డని నియోగించి
యరిగెఁ బురంబున కంత నాసచివు
లరిదండధరుఁ జూచి యాత్మఁ జింతించి
యిప్పుడు మన చేతి కీతనిధనముఁ
దెప్పించుమంచుఁ బార్థివుఁ డిచ్చి యరిగె
నిట్టలంబుగ మన మీతని నడ్డ
పెట్టి మిక్కిలి గాసిపెట్టితిమేని
ధన మింతలోనె యీతనిచేత లేదు
పనివడి యీతఁడు పడుపాటు చూచి
ముప్పిరిఁ గొను దైన్యమునఁ బూఁట దాఁట
చెప్పెదువారు చర్చించిన లేరు
ఇతనిఁ దోకొనిపోయి యితఁ డున్న పురిని
ఇతనిబంధువ్రాత మెల్ల నీక్షింప

నదర వైచినసొమ్ము హారువగు నిచటఁ
బదరిన నింతయుఁ బనికిరా దనుచు

(648. పరకాలకృతదినత్రయోపవాసప్రకారము.)
ధనాతురచోళరాజ దుష్టవృత్తాంతము.

దనుజులు మును వాయుతనయునిఁ బట్టి
కొనిపోవుగతిఁ జోళకులనాథుభటులు
పరకాలుఁ జేలెడుపట్టణంబునకుఁ
దిరుగఁ దోకొనివచ్చి ధిక్కరింపుచును
అచ్చటఁ గేశవుం డనుపేరఁ బరఁగు
పచ్చవిల్తునితండ్రి భవనంబునందు
నాఁగిన దివసత్రయంబు నొక్కింత
లోఁగక శత్రుకాలుండు డెందమున

నరయ ధనాతురుం డగుమానవునకు
గురువు బంధువులు నెక్కుడువారు గలరె
యీరానిమాటప ల్లిన్నేని నొసఁగి
రారమ్మటంచుఁ జేరఁగవచ్చినంతఁ
గల్లలాడుట నరకముత్రోవ యనక
చెల్లఁబో తనుఁ గాసిచేసి పట్టించె
మతిఁ దలంచిన మదోన్మత్తులౌ భూమి
పతులకు సత్య మెప్పట్టునం గలదె ?
వివరింపఁగా భూమివిభులలోపలను
చెవి చేద బిసిడి దుశ్శీలవర్తనుని

దుష్టు జూదరి ధనాతురు నవివేకిఁ
గట్టు వైష్ణవనిందగావించువానిఁ
గన్నమాత్రనె దినకరు విలోకించి
వెన్నునినామంబు వినుతింపవలయు

నిన్నియు నెఱిఁగి నే నీదురాచారి
యున్న చక్కటికి రా నుచితమే యనుచు

(649. సహస్రబ్రాహ్మణభోజనవ్రతభ్రంశత్వవర్ణనము.)
కాంచీవరదరాజస్వప్నప్రత్యక్షాగమనకథనము.

సారసోదరభక్తసాహస్రమునకు
నారగింపంగఁ జేయఁగలేనికతన
నుపవాసనియతుఁడై యుండె నుండుటయుఁ
గృపతోడ శ్రీహస్తిగిరిభూవరుండు
చనుదెంచి యారేయి స్వప్నంబునందుఁ
దనదివ్యకరములఁ దను వొయ్య నివిరి
వలమురి యమృతంబు వారిచేసేత
జలజాతయుగళిమైఁ జల్లగాఁ దుడిచి
తనకటాక్షామృతధారలచేతఁ
దనివినొందించి యాదటనుండ నేలఁ
జేకొని యేగడించినధనం బెల్ల
నీకుఁ గాకేరికి నిర్మలాచార !
సిరిమించ నీవలసినధనం బిత్తు
నరుదెమ్ము కాంచికి ననుమానమెడలి

(650. కాంచీనగరప్రాప్తివర్ణనము.)

యన విని మేల్కాంచి యలవారిఁ గాంచి
వినుఁడు కాంచికి నాదువెంట నేతెండు
ఏతేర మీధనం బెంతయు నిత్తు
దైతేయరిపునాన తప్పదు వినుఁడు
అనుఁడు చోళామాత్యు లక్కజ మంది
యనయంబు హర్షించి యాత్మ నొండొరులు
ఎప్పుడీఘనుఁ డిదిరేశుపై నాన
తప్పఁడు తలమీఁదఁదారివచ్చినను

అనుచు నాత్మల నొచ్చి లట్లకా కనుచు
ననయంబు హర్షించి యతనిఁ దోకొనుచుఁ

(651. పరకాలయోగికృతవరదరాజస్తోత్రప్రకారాది.)

జనిరి కాంచికి నంత శాత్రవాంతకుఁడు
తనమనుముంగల నొప్పు దైతేయవరదు
వనమాలి గజరాజవరదు నా వరదుఁ
గనికరములు మోడ్చి కనికరం బొదవ
వనజలోచన ! భక్తవత్సల ! శౌరి !
దనుజారి ! హరి ! తండ్రితండ్రి ! నాతండ్రి !
యనఘశరణ్య ! నీ వానతియొసఁగు
పనివింటి నిచటికిఁ బనివింటి నిన్నుఁ
గనుఁగొంటి లోఁ గలఁకలు వీడుకొంటి
వనజాక్ష ! యిందిరావల్లభ ! శౌరి !
జననాథువిత్త మేసరవిమ్మెఁ దీర్తు ?
ఘనమైన యీబాధ కడతేరు టెట్లు ?

(652. వేగవతీనదీతీరస్థితధనరాశిస్వీకరణాజ్ఞాప్రకారము.)

లానతి మ్మన విని యనుకంపతోడ
శ్రీనాథుఁ డతని వీక్షించి యిట్లనియె
వరవేగవతిచెంత దారును నీవు
సరియూఁక నుండెడుసమయంబునందుఁ
దనదు పేరరుళాలదాసనామమున
నొనరియేఁ దగపరియునుఁ బోలె నటకు
పాళికుగలి వత్తు నప్పుడు నన్నుఁ
జాలింపు నిను నాఁకనలుపువారలకు

(653. పరకాలయోగిసంతోషవర్ణనము. వేగవతీతటప్రాప్తిక్రమము.)

ధనధాన్యములకుఁ జిత్రంబుగా నేన
మనవారివళుకు సమ్మతిని తీర్చెదను

నాపుఁడు మదిలోన నమ్మి యాయోగి
యావేగవతిచెంత కరిగి యట్లుండఁ
బరమప్రపన్నులపాలి యావేల్పు
పరకాలుమీఁది కృపారసం బొలయఁ

(654. ధనసూచకపురుషవేషధారణాదిక్రమము.)

బసపుచుంగులతలపాగ నెట్టంబు
కసిబిసి మెసఁగు బాగాలవీడియము
మిన్నుదేరెడుదొడ్డకొడసూలు మిగుల
వన్నియగల మాధవళిపచ్చడంబు
దళసరియగు దేవదారుగంధంబు
వలకేలఁ గనుపట్టు వంకుటుంగరము
డొల్లుబోఁగులును గాటుకకప్పుదేరు
పిల్లిగడ్డము వడిబెట్టుమీసలును
నలవడ నాందోళికారూఢుఁ డగుచు

(655. వరదరాజస్వీకృతవీరపురుష వాక్యప్రకారము.)
చోళసచివకోపప్రకారాదికథనము.

నలనాఁటిపూర్వికుఁ డగు పెద్దిరెడ్డి
యనఁగఁ బేరుఖాలుఁ డనుపేరఁ బరఁగి
చనుదెంచి వారున్న చక్కికేతెంచి
యనుఁగుమల్లడిఁ గొన నాత్మబంధువులఁ
గనినకై వడిఁ బరకాలు నీక్షించి
వడి నందలము డిగ్గి వచ్చి డెందమున
నుడుగని ప్రేమతో నుప్పరం బెత్తి
కన్నీరు దొరఁగ నీగతి నుండనేటి
కన్న! నీకని కూర్మి నందంద వగచి
మను జేశుభటులు పల్మఱుఁ జోద్యపడుచుఁ
గనుఁగొన మున్నెఱుంగనివాఁడపోలెఁ

దవిలి యాతనిచెంతఁ దత్క్రమం బెల్ల
వివరించి యంతయు విని వారిఁ జూచి
యింతమాత్రమునకై యీనంశపతిని
ఇంతగాసింపంగ నేటికి వలదు

తొలఁగుమటన్న మంత్రులు కోపగించి
యలరెడ్డిఁ జూచి యిట్లని రొక్కమాట
బలువుగా విడుమంచుఁ బలికెదుభక్తి
గలవాఁడ వైన వెగ్గలమైన ధనము
గలవాఁడ వైన నీగడుసు మాకొసఁగ
వలయు సొమ్మెల్ల నివ్వల నొప్పఁజెప్పి
తోకొనిపొమ్మన్నఁ దొలఁగ కారెడ్డి
యాకాఁపువారితో ననియె వెండియును

(658. ధనవిషయకనీచవాక్యకథనము.)

గడపట మీకు నీఁగల్గుసొమ్మునకె
కడిఁదిసేయఁగ మీరు కర్తలుగాక

పనిలేనిమాటలఁ బని యేమి యెంత
ధన మెన్ని కొలుచెంత ధన మెన్నికొలుచు
వీసము నొకగింజ విడుమని యనక
చేసేత మీ కొప్పఁజెప్పెద ననుచు
వినఁజెప్పి పరకాలు వెనుకకుఁ దిగిచి
కొని చెంత భటుల వే కొనితె మ్మటంచుఁ
దనదైనమాయు నుద్భవమైన కొలుచుఁ
ధనముఁ దెప్పించి యత్తఱిఁ దూము పూని
కొలఁదిమీఱినరాశిఁ గొనియున్న కొలుచుఁ
గొలుచునప్పుడు తేరకొనువారికెల్ల

(857. రామబాణదృష్టాంతము. పరకాలయోగిదాతవ్యధనవిషయక భాషణక్రమము.)

రాఘవకార్ముకప్రవిముక్తబాణ
లాఘవంబునఁ గరలాఘవం బెసఁగ
నిక్కుచు గోవిందునికి ననుమాట
యొక్కటి యందఱు నోలి నాలింప
సెలగని పలుమాఱుఁ జెప్పిడుపల్కు
లలవిమీఱంగ నాదారకయుండఁ
గొలుచు ముంచుట పారఁగొలుచుట యొుండు
దెలియఁగారాక యెంతేచిత్రగతుల
భారంబు లేకయు భారంబు గాఁగ
వారికిఁ గొలువంగవలసిన కొల్చ్చు
కొలిచి మాడలుకట్టు గుండులఁ దూఁచి
నిలువ పూజ్యముగ నన్నియును జెల్లించి
క్షితినాథుచే సొమ్ము చెల్లినందులకు
నితనికి నిప్పింపుఁ డిటఁ జెల్లుచీటి
యని చెప్పి పరకాలు నరకాలుముల్లు
గొనకుండ నతఁడుమైకొనుసొమ్ము దిద్ది
యతనిసమ్మతిఁ దొంటియావాసమునకు
నతులమోహనమూర్తియై యేగె నంత

(858. చోళరాజమంత్రికృతధనధాన్యాదిస్వీకరణము.)
పరకాలప్రాప్తధనాగమనక్రమనివేదనము.

జననాథుమంత్రు లచ్చట నున్నయట్టి
ధనము ధాన్యము సమస్తము వేడ్కతోడఁ
గైకొని పరకాలు గారవం బెసఁగఁ
దోకొని మిగుల సంతుష్టులై యరిగి

ధరణీశునెదుటఁ దద్ధనము ధాన్యమును
నరిదండధరు నిడి యాక్రమంబెల్ల
వినిపింప నాశ్చర్యవివశుఁడై నృపతి

(659. పరకాలయోగివైభవవర్ణనప్రకారము.)

తనమదిలోన నెంతయు సంతసించి
తననిష్ఠఁ దప్పక తరవాత మునల
ధనము చెల్లించె నెంతటిఘనుం డనుచు
నపుడు భాగవతార్యుఁ డగుపరకాలుఁ
డుపవాసమున నాక నుండుట కలిగి
పారంబులేని తత్పాపంబు వాయ
ధారుణీసురులకు దానంబు లొసఁగి
పగటేడి మఱి పట్టభద్రచిహ్నంబు
లగుచామరలు ధవళాతపత్రములు

(660. చోళభూపాలసంతోషకార్యాదివర్ణనము.)

మొదలైన తనచిహ్నముల నెల్ల నొసఁగి
తుదలేనిప్రేమ సంతోషింపఁ జేసి
తమ కిడువెనక ముందరి ధనం బెల్ల
తమకు నొప్పయ్యె నుత్తరువు గా ననుచుఁ
జెల్లుచీటియు నిచ్చి చేచేత మేలు
కళ్లాయి గబ్బాయిఁ గొమ్మంచు నొసఁగి
యున్నాళ్ళకరంబు లనేకవైఖరుల
మన్నింతు నని సీమ మఱియును నొసఁగి
యనిపినఁ బరకాలుఁ డనుమోద మెసఁగఁ
దనపురంబునకు నంతట నేగుదెంచెఁ
జోళుఁ డాధనముఁ గొల్చును సచివులకుఁ
గేలిమ్మై నొప్పరికింప మాధవుఁడు

నారయెడ మాయామయం బైనవాని
మాయ గావించుచు మగుడఁ గైకొనియె

(861 పరకాలయోగిమాయాస్వరూపవర్ణనము.)
ఇంద్రజాలదృష్టాంతకథనము.

సర్వేశఁ జోళజనాధీశ్వరుండు
నివ్వెఱపడి మంత్రినికరంబుఁ జూచి
పరకాలుఁ డెటువంటి పరమమాయావి
ధర నెట్టివైష్ణవోత్తముఁడు జన్మించె
మనయాజ్ఞ కలికి నేమముతోడ మగిడి
చనుదెంచి మననిల్వసల్వలు మనకు
వాలాయ మొప్పించువాఁడునుం బోలె
జాలి నీగతి నింద్రజాలంబు సేసె

(862. మాయాధనప్రదానకథనాది.)

మాయాధనం బిచ్చి మగుడంగ దానె
మాయ గావించె నీమాయలవాని
నేరీతి నమ్మెద మిటువంటివాని
నేరీతి నాజ్ఞ సేయింపంగవచ్చు
నితఁ డిచ్చుధన మేల యితఁ డేల తుదిని
యితని కిచ్చినసొమ్మెల్ల గైకొనుఁడు
ఇతనిఁ దత్పురి నుండనీక మీ రరిగి
యతివేగమున నెట్టకైనఁ బొమ్మనుఁడు

(863. భూపాలాజ్ఞానివేదనప్రకారము. పరకాలయోగికార్యకథనాది.)

అనిన మంత్రులు తదీయాజ్ఞఁ దత్పురికిఁ
జని పరాంతకునికి కీసరణిఁ జెప్పుటయుఁ
గోడుకక మీతోడిపసిగింపు చాలుఁ
బదివేలు వచ్చె మీపట్టణం బిదియె

యని వారి వీడ్కొని యనురాగవల్లి
ఘనతమై ననలొత్తఁ గైరవవల్లి
కడకేగి తమసేయుక్రమమునుఁ దత్క్రమముఁ
గడముట్టఁ దెలిపి భూకాంతు నెగ్గించి
యిచ్చోట నుండరా దిఁకమీఁదమనకు
నెచ్చోటికైన నిం కేగంగవలయు
మనుజాధినాథుఁడు మాటపట్టుడిగి
తనసీమయంతయుఁ దానైకై కొనియె

(౮౬౪. సహస్రబ్రాహ్మణభోజనసత్కార్యమహిమవర్ణనము.)

నజాతంఘ్రి భక్తసాహస్రంబు మున్ను
భుజియింప కటమున్న భుజియింపమెపుడు
విష్ణుఁడు సాక్షిగా వెలయ నేఁ జేయు
వైష్ణవార్చన విడువఁగరానివ్రతము
విరికిఁగా ధరావిభునిఁ గ్రమ్మఱను
జేరి కొల్చెద నన్నఁ జేపట్ట డతఁడు
చేపట్టి యతఁడట్లసేసినఁ దుదిని
భూపాలుసర్థ మీపోఁడమి నొసఁగ
హరిభక్తులకు నది యుహాఁంబు గాదు
హరినీలవేణి యెట్లం టేని వినుము
తుది రాజవిత్త మెందులకంటె దోష
మొదవించు ననుచు మున్నొగి సప్తమునులు
ననుపమతోషంబునందుఁ బీమంగుఁ
దినఁగోరి యది రాజు తెలిసి కాఁపిడిన

(౮౬౫. ధర్మాగర్భగనస్వరూపవిషయపూర్వవృత్తకథనాది.)
ప్రతాచరణోపాయవర్ణనము.

జడిసి వా రదియు రాజద్రవ్య మనుచు
విడిచి రాగమములు వివరించునట్లు

కావున నెన్నిసంగతుల వైష్ణవుల
కావిత్త మొసఁగుట యపహారంబు గాదు
తనుగూర్చి చేయు సధర్మంబు ధర్మ
మనికాదె మున్ను శ్రీహరి యానతిచ్చె
నెన్నంగఁ బాపంబు నెసఁగించు హింస
జన్నంబునందుల సత్కర్మమైన
పదవున నేనును వైష్ణవార్థముగఁ
దొఁగరి దొంగిలిన నేదోషంబు లేదు

ఈయుపాయము దక్క నీవ్రతంబునకు
నేయుపాయంబు లే దెలనాఁగ యేను
జోరత నవనీతచోరకింకరుల
కారగింపొనరింతు నని నిశ్చయించి

(686. పరకాలయోగికృతచౌర్యకార్యనిరతత్వక్రమము.)

తనుఁబోలు కోదండధారులైనట్టి
యనుచరు లొకవేయి యందంద కొలువ
మొగదారి హరి గయురెడ మెట్టిగుదియ
చిగురులు వెడల గీల్చినకోరసికయుఁ
జేయమ్ము నెకవారు చెప్పులు రాగి
చాయలు దేరునచ్చపు నీలిదట్టి

మొలవంకియును కొనముట్టుకత్తితో నొరయు
బలువుగాఁ బెట్టిన పట్టెనామములు
నిసుముఁ గన్నపుగత్తిరెడదట్టిలోనఁ
బొసఁగిన దివ్యార్ఘ్యబువ్వులకోవి
తలముళ్లు చొక్కనిద్దపుగద్దగోరు
బలపంబు బదనికల్ బంతికత్తెరయు

(667. మహారణ్యస్వరూపవర్ణనము. వనమృగనామాదికథనము.)

నలవడఁ దనప్రియురాలితోఁగూడ
వెలువడి వాహినీవిపినము ల్గడచి
శరధిచెంగట మత్తచమరసారంగ
శరభశంబరఖడ్గశార్దూలశల్య

గండభేరుండగోకర్ణభల్లూక
శుండాలగండకసూకరప్రముఖ
బహువిధవిహగసంభ్రమనాదసింహ
కహకహాద్భుతమహాగహనంబుఁ జేరి
ఘనమైన కోనలంకలపట్ల శంకు
లొనరించి తనదునెయ్యురుఁ దానుఁ గూడి

(668. బ్రాహ్మణభోజనార్థసంపాదితద్రవ్యస్వరూపవర్ణనము.)

సరవిమై వైష్ణవసాహస్రమునకుఁ
గరమొప్ప పెనుమాళిగలు ఘటింపించి
యటకు మిక్కిలిచేరు వగుపయోరాశి
తటసమీపమున నిత్యంబు నోడలను

బచ్చకప్పురమును బట్టుబట్టలును
బచ్చికస్తురి మేల్మిపసిఁడియిట్టికెలు
మణులుఁ జంద్రాననామణులుఁ బటీర
కణములు మొదలుగాఁగలువస్తువులు
నిరవొంద నెన్నికకెక్కు బేహారులు
హరులదంతులతోర హత్తుగాఁ దెచ్చి
యరానించి బేహార మాడంగ నటకు
వానికై చనుదెంచువారల వానిఁ
బూని బేహరమాడి పోవువారలను
బోనీక మీఁద కాఁపులుపెట్టి కాచి

(669. నానావిధచౌర్యప్రకారవర్ణనము.)

తెరువడ్డగించి గద్దించి ధైర్యంబు
చెరలంగఁ గొట్టి చేతిని యాఁచికొనుచు
వరుస నొక్కెడఁ జెరువరులచందమున
నరుగుచుం గనమసందరికట్టికొనుచుఁ
గిదుకక మొగమెఱింగినవారిఁ జేరి
పొదివిపట్టుచు నోళ్ల బొటుల ముందరిగి
గొబ్బునఁ దొలఁగఁ దోకొనిపోయి చెట్లు
గబ్బువీలగఁ గట్టుకాసెలం గట్టి
యదయులై కలవెల్ల నపహరింపుచును
సదయులై వెండియు సాగనంపుచును

అరుదైన నగరంబులందు వెండియును
బరదేశముల సెట్లపగిది దిండుగను
బెల్లుచుట్టిన పెదపెదముడాసులును

(670. నానావిధద్వీపనివాసిజనద్రవ్యాపహరణక్రమవర్ణనము.)

డొల్లుబొంగులును నీటుగఁ బొందుపఱచి
పొదిగల్లు ససిమల భుజములం బూని
వదలుగా రింకెముల్ వలెవాటువైచి
కొంకక జీనిపై గోవరకంగు
లంక యయోధ్య మలాక యీడాము
మొదలై నదీవులు మునుకొనివచ్చి
యదనబేహారంబు లాడంగఁ జూచి

మంచిరత్నములు హేమము లున్నయట్టి
సంచులు వారున్నసంచులు దెలిసి
సవరేయిమైఁ బొక్కచల్లి సంధించి
తివుటమై దొంగిలితెచ్చుచు మఱియు

నునుపులు పెట్టుచు నొదిఁగి డాఁగుచును
గనుమలు గట్టుచుఁ గనుపుఁ గొట్టుచును
గబ్బునం బురములు గన్నపెట్టుచును
సుబ్బికం బెరచోటఁ బొప్పువైచుచును

(671. పరకాలయోగికృతషడ్రసభోజనదానవైభవవర్ణనము.)

తెచ్చినధనమెల్ల దినదినంబునకు
వచ్చిన యలభాగవతులకు మఱియుఁ
జనుదెంచునట్టి వైష్ణవులకు భక్తి
పెనుపొంద షడ్రసోపేతంబు గాఁగఁ
బొదలుచు నారగింపులు సేసికొనుచు
మదనమన్మథుఁ దనమైఁ బాదుకొల్పి
యీరీతి దొంగిలునెడ శంఖచక్ర
ధారులఁ దిరుమణి ధరియించువారిఁ
దడవక కన్న నెంతయు భక్తిసేసి
యుడివోనికూర్మిమై నుపచరింపుచును
బరమభాగవతసంభజనప్రియుండు
పరమయోగీంద్రుఁ డాపరకాలయోగి
తనసేయు వైష్ణవోత్తమ పూజకొఱకు
ననయంబు నవసరమై యొక్కనాఁడు
గగనంబు భువి నీలికడవచందమున
మొగులుచేఁ గారుక్రమ్ముచునుండు రాత్రిఁ
బనిబూని యొకమహాపట్టణంబునకుఁ
జని యందు నొక్కవైష్ణవు నింటిపంచ
నొదిగి క్రుచ్చిలఁబొంచియున్న యావేళ
వదలక జడివట్టి వర్షించుచుండ

(672. వైష్ణవపాత్రాపహరణక్రమము, సద్వాక్యశ్రవణవృత్తాంతము.)
పరకాలభయప్రాప్తిక్రమము

నావైష్ణవోత్తము నంగనారత్న
మావేళ పతిభోజనానంతరమున

లీలమై మగనిపళ్ళెరము కెంగేలఁ
గీలించి యపుడు వాకిటి కేఁగుదెంచి
తడియంగ నోడి యీంతవ్వంగి వంగి
కడపముంగిట నిల్చి కడిగి చల్లఁగను
గప్పినచీఁకటిగమి విచ్చిపాఱ
నప్పుడా ధళధళక్కున మెఱయుటయుఁ
గని పరకాలుఁ డాకల్యాణిచేత
నొసరినపాత్రంబు నొడిసి కైకొనిన
నదిరి యస్మద్గురుభోన్నమో యనిన
సుదతివాక్యము చెవిసోఁకె సోకుటయు

నావాక్య మపుడు విన్నంత నీసొమ్ము
శ్రీవైష్ణవులది ప్రముచ్చిలితి నటంచుఁ
దలఁకి కెంగేలిపాత్రము వారికడప
దలకడఁ బెట్టి యెంతయు భయంపడుచు
నీవేళ వీరలహృదయంబులందు
నేవిధి నుండునో యెఱుఁగెద ననుచుఁ
బొంచి యాపంచఁ జప్పుడుసేయకున్నఁ
జంచరీకాలక చని లోననున్న

(673. విప్రదంపతిచింతానుతాపకథనాది. భాగవతకైంకర్యవిఘ్నవిషయక
చింతాదివర్ణనము.)

ప్రియున కీసరవిఁ జెప్పిన నాత్మఁ దెలిసి
ప్రియురాలి డగ్గరఁ బిల్చి యిట్లనియెఁ

బనుపడ వినఁగదే పరకాలనాథ
ఘనుఁడు భాగవతకైంకర్యతత్పరుఁడు
శ్రీవైష్ణవార్థమై చేసె నీరీతి
నావైష్ణవుఁడు మనమగు తెఱుంగమిని
కైంకర్యమునకు విఘ్నము సేయవలవ
దింక భాగ్యముఁ జేసి తీవు నావుడును
గొంచక తొంటిబాగున నావధూటి
సంచరింపుచు నలచక్కి కేతెంచి
తనదుముందరిదెసఁ దనరుపాత్రంబుఁ
గనుఁగొని యిటకు నేగలివచ్చె మగిడి

(674. బ్రాహ్మణదంపతివాక్యప్రకారము. హరిభక్తకైంకర్యప్రశంస.)

యనుచు నచ్చెరువంది యాత్మేశుకడకుఁ
జని పళ్ళెరం బున్నసరవిఁ దెల్పుటయు
నామహాత్ముఁడు పాత్ర మందెడునప్పు
డేమనియుంటి నాకెఱిఁగింపు మనినఁ
నెలనాగ పల్కె నయ్యెడఁ జోరుఁ డనుచుఁ
దలఁకి యాచార్యులఁ దలఁచితిఁ గాని
పదరి యే నెగ్గుగాఁ బలుకుట లేదు
ఇదియుఁ దప్పిద మాట యెఱుఁగలేనైతి
ననిన నాభాగవతాగ్రణియింతి
కనియె నీ వప్పుడ ట్లననేల యనుచుఁ
గనలి భాగవతకైంకర్యవిరోధ
మొనరించి తనుచుఁ బెట్టురరంగఁ బలికె
బ్రహ్మాదిశాపముల్ పాపంగవచ్చు
బ్రహ్మహత్యాదులఁ బాపంగవచ్చు
నారయ శ్రీవైష్ణవాపచారంబు
నేరీతి నైన మాయింపఁగా వశమె?

(675. పరకాలయోగికృతబ్రాహ్మణపూజాస్తోత్రాది.
స్వాపరాధక్షమాపణప్రార్థనం.)

యని యిట్లు కోపింప నావాక్యసరణి
విని పరాంతకుఁడు వేవేగ నేతెంచి
యామహాయోగీంద్రు నడుగుల కెరఁగి
వేమాఱు నుతులు గావించి కేల్మోగిచి

సమకూర్చు నాయపచార మీవేళ
క్షమియింపు మనిన నాసర్వజ్ఞమూర్తి
యాతనిఁ బరకాలుఁ డని యాత్మఁ దెలిసి

(676. పరకాలయోగివిషయకప్రణామాది.)

యాతతభక్తిచే నతనియంఘ్రులకు
వినతుఁడై నుతులు వేవేలచందముల
నొనరింపఁ బరకాలయోగి చంద్రుండు
నాపనికై వచ్చు నాతల్లి నేర
మేపారఁగా క్షమియింపవే యిప్పు
డని విన్నవించి చయ్యనఁ బాళెమునకుఁ
జని సంతతంబు వైష్ణవపూజనంబు

నెడఁబడకుండంగ నేకాగ్రబుద్ధి
నడుపుచునుండె వైష్ణవ దేవుఁ డనుచు

(677. గ్రంథసమర్పణక్రమము, కవివంశప్రశంస, నిజకావ్యమహిమవర్ణనము.)

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య

తనయ తిమ్మార్య నందనరత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త 9760

మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాద సంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబైన షష్ఠాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

సప్తమాశ్వాసము.

(678. శ్రీదేవీవైభవప్రశంస. శ్రీవేంకటేశస్మరణాది.)

[ద్విపద]

హైమసరోజాంగ ! యలమేలుమంగ !
జీమూతసంకాశ ! శ్రీవేంకటేశ !
ముతిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి ! యవధారు వరదానశీలి !

(679. భాగవతార్చనవిషయకహరిప్రీతివర్ణనము.)

ఆసేయు భాగవతార్చనంబునకు
శ్రీసతీవిభుఁడైన శ్రీరంగశాయి
మెచ్చి రిక్కలతేజిమీఁద సొంపారు
లచ్చితోఁ గూడ నుల్లము పల్లవింప
నారూఢుఁడగుచుఁ దా నలపూజ చూడఁ
గోరి నిత్యులుఁ బరాంకుశయోగిముఖులు
జలజసంభవపాకశాసనాదులును
గొలువ సభోవీథిఁ గొని యేగుదెంచి
సరభసగతితోడ శరధిచెంగటికి
నరుదెంచి గరుడవాహన మంత నిలిపి
కలిమిపూబోఁడి మొగంబు నెత్తమ్మి
మెలపునం జూపుచు మ్మొద లెదుర్కొనఁగఁ

దనభక్తవరుఁ బరాంతకుఁ గేలఁ జూపి
యనిమె నెయ్యమును దియ్యమును రెట్టింప
నాచెంత నొప్పు మహాటవిలోనఁ
గాచి పాంథులచేతఁ గలవెల్ల దోఁచి
సతతంబు వైష్ణవసాహస్రమునకుఁ
గృతనిష్ఠతో నారగింపంగఁ జేసి
మరికానితనకూర్మి మగువయుం దాను
దెరప భుజింపఁడే తెఱఁగునన్నైనఁ

(680. హరిభక్తపూజోపచారాదిశైథిల్యకథనము.)

పరకాలుఁ డనుపేరి పరమభాగవతుఁ
డరయ మిక్కిలి నాకు నాత్మభక్తుండు
ఎడపక యిట్లు పెక్కేండ్లనుండియును
నడుపుచునుండు వైష్ణవపూజనంబు
వాఁడువో కంటె? యెవ్వరు తెరువరులు
నేఁడు రాకున్న నూనినచింతతోడ
మదిలోల నెప్పుడు మద్భక్తపూజ
వదలంగలేక యవ్వేల ఖిన్నుఁ డగుచుఁ
గొమ్మ యామెనురావి కొమ్మల మీఁది
కిమ్ముల భటుల నెక్కించి యామీఁదఁ
గడుగోపమున మోవి గంపింప హరిగె
పుడమిపై నూఁది మూపున వాలు సేర్చి
తెరువున నెవ్వరేతెంతురో యనుచు
సురకగ నెదురుచూచుచు నున్నవాఁడు
కనుఁగొన మత్పూజకంటె మద్భక్త
జనులకుఁ జేయుపూజనలే ప్రియంబు

(681. హయారూఢభగవదావిర్భావక్రమవర్ణనము)

లటుగాన నీవైష్ణవాగ్రణి నిత్య
మిటు సేయుపూజకు నేను మెచ్చితిని
అతనిమనోరథం బంతయు మనము
హితమతితోడ నేఁ డీడేర్పవలయు

నని వైనతేయుని హయముఁ గావించి
యెనయ నిత్యుల నరాకృతులఁ గావించి
తనదైన యాజ్ఞచేఁ దక్కినవారు

(682. మనుష్యదంపతిరూపపరమపురుషభూషణాలంకారాదివర్ణనము.)

మనుజభావము నొంది మహిఁ గొల్చి నడువ
హేమగర్భునిఁ బురోహితునిఁ గావించి
తామిరువురు మర్త్యదంపతు లగుచు
నగణితసకలభూషాన్వితమూర్తు
లగుచుఁ దత్కపటహయంబుపై నెక్కి
పసిఁడి వింజామరల్ బంగారుగొడుగు
లసమానమణిమయహైమపాత్రములు

మొదలైనసిరులచే మొనసి యెంతయును
బదిమాఱువన్నెలం బరఁగుతామరలు
గలిగి యేతెంచుగంగాప్రవాహంబు
చెలువునఁ దనదైనసేన యేతేర

(683. వీరభటపరకాలయోగిసమాగమనము.)

నాచేర్వ భటులతో నలపరాంతకుఁడు
గాచినత్రోవచక్కటి కేగునపుడు
మును రావి నెక్కి యిమ్ములనుండి యనువు
గనుఁగొను నలపరకాలకింకరులు

పొలయుకంజాప్తదీప్తుల కెంతె మాఱు
మలయుతేజములఁ బల్మరుఁ దళ్లుకొనుచు
ననతిదూరంబున నావచ్చుసేనఁ
గనుఁగొని పరకాలుఁగాంచి యిట్లనిరి

(684. భాగవతకైంకర్యానుకూలధనప్రాప్తివిషయకసంతోషక్రమము.)

మునుకొని యొకపెనుమూఁక యేతెంచె
వెనుక నెన్నఁడు కన్న విన్నదికాదు
మదిఁ గొంకు లేక యే మఱి చాలు గట్టి
యడె చేరవచ్చుచున్నది మహాసేన
యననేల పలుమాట లంతయు నెంత
ధనముఁ దప్పది యొకింతయుఁ బొల్లులేదు
మనము భాగవతసమర్చనం బనిశ
మొనరింప నందుటో నొకసామ్మొ చాలు

(685. పరకాలయోగికృతధనాపహరణకార్యయత్నాది.)

నన విని మోదించి యరిదండధరుఁడు
తనలోన నలరుసంతన మిగురొత్త
ఘనత భాగవతకైంకర్య మీడేరె
నని వాలు జళిపించి యందంద యాడి
తనయొద్దిభటులనందఱ మూఁడుమూఁక
లొనరించి చనుదెంచుచున్నట్టివారి
వెనుక ముందర నెడవేచి లావేది
గొనకొని తుండించుకొని కొట్టుఁ డనుచు
బనిచి కొందఱువీరభటులునుం దాను
ననిమొనగా నిల్చి యాయత్తపడుచుఁ

(686. సేనాభటకార్యవర్ణనము.)

దుదలేని తమిఁ ద్రోవఁ దొలఁగి లోఁగడఁక
పొదలఁ బెన్పొదలచాడ్పునఁ బొంచియుండి

చక్కల నున్న భూజము లెక్కి కొంద
ఱెక్కవ చూపట్ట నీలలు వెట్టఁ
దవిలి కొందఱు పచ్చదళముల దళము
చెవిసోఁకఁ గడనుండి చేబుఱ్ఱ లిడఁగ
నటవచ్చువారు డాయఁగవచ్చి రనుచు
దటముల రాలు కొందఱు పోటు కిడఁగ

(687. పరకాలయోగిపటుతరలీలావినోదవర్ణనము.)

పరకాలుఁ డప్పు డాపరసేన కనుమ
సొరిది నొక్కట వడిం జొచ్చి రానిచ్చి
తోరమై చీమను దూరంగరాక
కారుక్రమ్ముచుఁ జీంద్రుగలమొరపముల
జేబుకొల్పుచుఁ దమ్మచిట్టంబు గట్టి
గాబకోరిందలఁ గడుదట్టమైన
రొమ్ముడిపికట్టకు వంక నొకవంక డిగ్గి
కడు నేమరిల సందుకట్టుగాఁ జూచి
యరియు నందకమును నంది యేతెంచు
హరినాఁగ హరిగేయు నడిదంబు ద్రూని
పిడుగు వ్రాలినమాడ్కి పెళపెళ నార్చి
పొడు పొడు పొడుఁ డంచు పోనీకుఁ డనుచు
విడు విడు విడుఁ డండు వ్రేయుండ యనుచు
గడ గడ గడ దిశల్ కంపింపఁ బలికి
బలువైన పెనుముచ్చుబంటులు దానుఁ
బిలపిలం జనుదెంచి భీషణాకృతిని
యలమి కుయ్యాకుఁడు కుయ్యాకుఁ డంచుఁ బట్టి
బలువిడి గద్దించి పటుతరలీలఁ

(౮౮౮. దివ్యదంపతికనకాభరణాద్యపహరణము.)

బట్టుపుట్టంబులుఁ బసిఁడిజాళియలుఁ
బెట్టెలుఁ బసిఁడికొప్పెరలు సొమ్ములును
బరిమళంబులుఁ బట్టుబట్టలు మంచి
హారులు జల్లెడలును నాదిగాఁ గలుగు

తగువస్తువులఁ గన్న దనియంగదోఁచి
తెగడుచుం గడుఁ జెప్పదేలి యామీఁదఁ
బరకాలుఁ దప్పు డుద్భటవృత్తి నెదుట
హరి నెక్కి వచ్చు నయ్యాదిదంపతులఁ
గని చేరఁ జని తదంగంబుల నున్న
కనకభూషలనెల్లఁ గైకొని యపుడు

(౮౮౯. హరికరకమలాంగుళీయకాపహరణాదిప్రకారము.)

పోలించి చూచి యాపుండరీకాక్షు
వ్రేలనున్నట్టి పవిత్రంబుఁ గాంచి
యిది నాకుఁ బోవిడనేటికి నేఁడు
తుది నొకభాగవతునకైన వచ్చు

నని వ్రేలియంగుళీయకము రాఁదిగియఁ
జెనఁగి రాకుండినఁ బెద్ద యుం గనలి
యరిమురి గద్దించి యాయుంగరంబు
కరచి రాఁదిగిచిన కలియనో యనుచు

(౮౯౦. కలియనామధేయప్రాప్తివర్ణనము.)

హరి యానతిచ్చిన నది కారణమున
నరియమునకుఁ గలియనునామ మలరె
అప్పు డాసొమ్ములు నయ్యుంగరంబు
నొప్పారుచుండెడు నొకపెట్టెఁ బెట్టి

యెత్తఁబోయిన నిందిరేశుని యాజ్ఞ
నెత్తరాకున్నఁ బెల్లెసఁగుకోపమున
నత్తఱి మఱియు భృత్యాళితోఁ గూడి
యెత్తిన నెంతైన నెత్తరాకున్నఁ
గాలునిగతిఁ బరకాలుండు కినుక
నాలుకొనంగఁ గన్నులు జేవుఱింప
సద్దిరా యెంతమాయావి వీఁ డనుచు
గద్దించి కదసి ముంగలనున్న యట్టి

(891. ఆభరణవిషయికమంత్రికలనాదివర్ణనము.)

భూసురవేషి నంభోజసంభవుని
డాసికంఠమున ఖడ్గంబు దాఁకించి
యిటుచూచి యాపెట్టె యెత్తరాకుండ
మటుమాయలాడ నీమంత్రించినట్టి
మంత్రంబు మాని క్రమ్మఱ నెత్తవచ్చు
మంత్రంబు చెప్పెదో మఱియుఁ గొట్టుదునో
యన విని బెగడొంది యాపెండ్లియొజ్జ
యనియె నేర్పున ససహాయశూరునకుఁ
దానేమి యెఱుఁగ నోతండ్రి గుట్టంబు
మైనున్న యామహామాయావి కాని
యన విని యతని డాయఁగ నేగి యట్ల

(892. పరకాలయోగిప్రార్థనానుగుణమంత్రప్రదానము.
అష్టాక్షరమంత్రోపదేశవర్ణనము.)

యనిన రంగేశ్వరుం డలఁతినవ్వుచును
ఇప్పుడు నీకోరు నీమంత్రవరముఁ
జెప్పెద వేవేగఁ జేరర మ్మనుచుఁ

బరకాలు మస్తంబుపైఁ గేలు సాఁచి
కరమర్థి దక్షిణకర్ణంబులోన
భావింప సంసారభవవార్థి మునుఁగు
జీవుల నొకదరిఁ జేర్చునావనుచు
సనకసన్నుత మైన యష్టాక్షరంబు
నొనర సాంగంబుగా నుపదేశ మొసఁగి

(693. భగవత్ప్రత్యక్షక్రమవర్ణనము. ఆదిదంపతిసౌందర్యాదిదర్శనము.)

యకలంకకంకణహారకేయూర
మకరకుండలయుతమహితవిగ్రహము
పంచాయుధోజ్జ్వలబాహుదండములఁ
బంచాస్త్రు మించినభావంబు గలిగి
తగ రమాగోదానితంబినీ సహితుఁ
డగుచు నంబుజనాయకారూఢుఁ డగుచు
నిజరూపధరులైన నిత్యులు ముక్త
లజశంకరాదులు నందంద కొలువ
నరుదారఁ బ్రత్యక్ష మగుచుఁ దన్మంత్ర
వరవాచ్యమైన దివ్యస్వరూపంబు

(694. పరకాలయోగికృతదివ్యదంపతిసేవాప్రకారము.)

నతనికిఁ బొడచూప నాదివ్యమూర్తిఁ
బ్రతిలేని వేడుకం బరకాలయోగి
సేవించి యందునం జిక్కి సన్నుతులు
గావించి భావించి కడుసంతసించి
కన్నులవేడుకఁ గన్నీరు జాఱఁ
గ్రన్నన మైదీఁగ గఱుపారఁ జెలఁగి
ధరజాలతోఁగూడ ధన మెచ్చినట్లె
యరవిందనాభుఁ డీయష్టాక్షరమున

సవిభూతికముగ నిజస్వరూపంబుఁ
బ్రవిమలగతి నాకుఁ బ్రకటించె ననుచుఁ

(895. ద్రవిడగాథావళీసమర్పణద్వారా అష్టోత్తరశతహరిమందిరసేవాప్రసంగము.
దశావతారవైభవము. సంసారతాపతప్తజీవరాశిదృష్టాంతవర్ణనము.)

బదిపద్యములఁ జెప్పి ప్రమదంబుతోడఁ
జదురుఁడై మఱి సాష్టశతధామపతులఁ
బంకజోదరులఁ దొంబదినూఱుపాట
సంకించి మఱి నూటయిరువదిపాట

సర్ణవశయను దశావతారముల
వర్ణించి యాతరువాతఁ బదింట
ఘనవిషజ్వాలలు గ్రక్కుసర్పంబు
నొనఁగూడి యొకయింట నుండుచందమునఁ
గడలినెన్నడుమ భగ్నంబైనయోడ
పడఁకుచుండెడి యోడవానిచందమున
వడిఁ గోసి పాఱుప్రవాహంబుచెంతఁ
బుడమినుండెడు మహాభూజంబుసరణి
నిడియుంగఁ దుదమొద తేర్చు కాష్ఠంబు
నడుమఁ జీమలపంక్తి నడికెడు కరణి

నెడపకపాఱు నట్టేటిలోఁ జిక్కి
కడుభీతి నొందు సృంగాలంబుభాతి
తాపత్రయోర్మిసంతతుల నేపారు
నాపూర్ణసంసార మనుపయోరాశి
లోలత మునిఁగి తేలుచు నున్న నన్నుఁ
బాలించి దరిఁజేర్చు పరమేశ! యనుచు
నీలీల నొప్పు వేయి న్నెనుబదియు
నాలుగుపాటల నవరసస్ఫూర్తి

నెక్కొని తనలోన నిండారి పొంగి
పెక్కసం బగుభక్తి వెలిమించె ననఁగ

(896. ప్రబంధాంతరసమర్పణక్రమము. స్వార్జితవివిధైశ్వర్య సమర్పణక్రమము.)

సిరివరునకు మహాశ్రీవచనాఖ్యఁ
బరఁగుప్రబంధ మర్పణముఁ గావించి
మున్ను గైకొనినసొమ్ములు నంబరములు
నన్నియుఁ దెచ్చి శ్రీహరికి సిందిరకు
సకలభక్తులకు సమర్పించి పెక్కు
నుతులు గావింప సన్మునిలోకవిభుని
ఆరంగపతి మెచ్చి యాళ్వారు నపుడు
చేరంగఁ బిలిచి మచ్చికఁ గౌఁగిలించి

(897. మురారిపూజాతారతమ్యక్రమవర్ణనము.)

యీవనజాత్మజుం డీశేంద్రముఖులుఁ
గావించుపూజలు గణుతించిచూడ
నీవు గావించు మన్నిజభక్తపూజ
కావగింజంతకు నవి యీడు గావు
కడపట యోగివర్గంబు నామీఁద
నుడుగక కావింపుచున్న యర్చనలు
యోజమై నీసేయుచున్న భాగవత
పూజతోడను సరిపోల్పఁగఁ దగునె?

(898. వైకుంఠనాథకృతపరకాలయోగికైంకర్యప్రశంస.)
వరప్రదానసుముఖత్వనివేదనము.

భాగవతోత్తమ! పరమప్రపన్న!
యోగికులోత్తంస! యురుభక్తినిరత!
యనుచు నిర్జరముఖ్యు లాశ్చర్య మంద
జనులెల్ల నన్ను నేసరవిఁ గొల్చెదరో

యాలీల నినుఁగొల్తు రఖిల వైష్ణవులు
నీలీల మీరల నీపదువురను
గొలువనివాఁడు భక్తుండు గాఁడు మిమ్ముఁ
గొలిచినవాఁడె భక్తుఁడు మాకు ననుచు
వరమిచ్చి కడు గారవంబు దైవాఱఁ
బరకాలు నీక్షించి పలికె వెండియును
గ్రమమున నీచేతఁ గరుణతో నింక
నమితకైంకర్యంబు లవధరించెదము
అనుచు నానతి యిచ్చి యతనిఁ దోకొనుచుఁ
దనపురంబునకు నర్తితో నేగుదెంచి

(699. హరిపదసేవాప్రకారము. శ్రీవేంకటాద్రివైభవకథనము.)

సిరితోడ నెనలేని సిరితోడఁ గూఢ
సురగేంద్రశాయియై యుండె నుండుటయుఁ
గొన్నిదినంబు లాకుసుమాస్త్రితంద్రి
చెన్నుఁ గన్నారంగ సేవింపుచుండె
నటుమీఁదఁ బరకాలుఁ డావేంకటాద్రి
కటకనివాసుని కథలుఁ జిత్రములు
సరసభావంబులుం జక్కందనములు
సిరులు నొయ్యారంబు చెలువంబు కలిమి
నటనలు నునికియు నయగారిపనలు
నటియింపు నీగి విన్నాణంపువగలు

(700. శఠకోపాదిదివ్యసూరిప్రబంధార్థశ్రవణానందానుభవశైలి. నిజశిష్య
పరివారసహితపరకాలయోగి వేంకటాచలయాత్రాక్రమము.)

ప్రాయంబు నెఱి ప్రతాపంబు రాజసము
సోయగంబునుఁ గడుఁ జోద్యంబు గాఁగఁ
గొనకొని యలశఠకోపాదికృతులు
విని విని శ్రోత్రగా వేనోళ్ళఁ బొగడి

పలుమఱువిని నాగపతి శైలపతికి
వలచి యాతని జూడవలయు నటంచు
నలఘుమహానీంద్రుల యనుమతిఁ గూడఁ
జెలఁగి శ్రీరంగ రాజీవాక్షుచేత
ననిపించుకొని తడయక మున్ను గొలిచి
చనుదెంచు తనభృత్యజనమునుం దాను
సేవించువారి కిచ్చినదుర్జయములు
కావేరి కన నొప్పు కావేరి దాఁటి
శ్రీనిధి లోకవశీకరదేహు

(701. నానానగరశైలవనాదిసంతరణక్రమము.)

శ్రీనివాసుని భక్తి సేవించుతమిని
నగరశైలములుఁ గాననసమూహములు
నగసంతతులుఁ బెక్కునదులును గడచి
యయనంబు నందు జాగరి రెండు మీఁదు
పయనంబు లవి యొక్కపయనంబు గాఁగ
నరుగుచుఁ గాంచికి ననతిదూరమున
నరవిందకోకబకాళులం బగుచు
మేలిమి చల్లదెమ్మెరలతో మింటి
పాలేరు నవ్వెడి పాలేరు చేరి
యెడగువ్వ తలచూపనీకుండ నుట్టి
పడు నెండవడి బెట్టువడిఁ దట్టుపడుచు

(702. మార్గశ్రమహరణాదికథనము.)

శ్రమమార నానదీజలములఁ గ్రోలి
కొమరారునయ్యేటికరఁగట నొప్పు
పువ్వులనెత్తావిఁ బొదలుతేనియల
తువ్వరవడునెల్ల దోఁటలో నిలిచి

బడలి యోఁకటఁ జుట్టుపట్టులఁ బల్లె
బడుసర గానక పరగెడిత్రోవ
మఱిచూడ మిట్టాడు మానిసి లేక
మెఱయువేఁడిమి మిటమిట నెండ గాయఁ
దనయుఁ డాఁకలిగొనఁ దాఁ జూడలేని
జననికై వడి లోకజననీవిభుండు

(703. కాంచీక్షేత్రనిలయాష్టభుజనామకహరిప్రసన్నత్వాదివర్ణనము.)
వృద్ధపురుషరూపావిర్భావము.

ఆవేళ శ్రీకాంచికాధీశుఁ డైన
భావజాతునితండ్రి భక్తవత్సలుఁడు
హరియష్టభుజకరుండును నృసింహుండు
కరుణించి భక్తునాఁకలిఁ దీర్పఁబూని
నరపగడ్డంబును నరములమెడయు
కరముప్రేలెడు పిడికడుజన్నిదములు
నొలయువెన్నెలనవ్వు నూర్ధ్వపుండ్రంబు
మలయునిగ్గుల తిరుమణివడంబులును
ప్రాలినబొమలు లోవంగినవీఁపు
ప్రేలాడుతోళ్లతో వెలయునెమ్మేను
నదరుడెందము లాలనసలారుచున్న
వదనంబు వడవడవడఁకునొదలయు
వదలుపింజల నిడువాలుధోవతియు
నొదవిన వలకేలియూఁతకోలయును
బోలఁగాఁ జుట్టినపొత్తిపాగయును
దూలగట్టిన వెడతోఁపుపచ్చడము
నంకెడా కేలిపంచాంగంబు ముష్టి
చంక ప్రేలెడుతాళి చలిదిమూటయును

దగనలవడఁ జేరి తనుజూచువారు
మొగిద్వాపరమునాఁటి ముసలి వీఁ డనఁగఁ
దడబాటు నడల నత్తఱి వచ్చివచ్చి
బడలినగతి గురుపదము లెన్నుచును
ఉరుభక్తి జెంతవా రొకయింత వినఁగ
నరవిలో ద్వయ మనుసంధించుకొనుచు
నిర్ధానురాగుఁడై యిట్లు భాగవత
వృద్ధభావముఁ దాల్చి వేదవేద్యుండు

(704. పరకాలయోగికృతవృద్ధవైష్ణవపాదపూజాక్రమము.)

నాతోఁటలోనికి నరుదెంచి సుమిత
చూతంబుక్రింద నిల్చుట విలోకించి
పరకాలుఁ డప్పు డాపరమవైష్ణవుని
చరణాబ్జముల చక్కఁ జాగిలి వ్రాలి
యలకేలిముష్టి పంచాంగంబు గాఁగ
దెలిసి నాకిప్పుడు తిథివారసరణి
దినయోగములు తేటతెల్లంబు గాఁగ
ననయంబుఁ బరికించి యానతీవలయుఁ
గడుదవ్వు నడచి యాఁకలిగొని యెండ
వడఁ జెంది నాఁడ దేవరదాసునకును

దిరిచి మీరిప్పుడు తెచ్చినచంక
చరిదిలో నింత ప్రసాదింపవలయు
నన నవ్వి యావైష్ణవాగ్రణి కరుణ
దనరార నాపరాంతకున కిట్లనియె

(705. వృద్ధపురుషకథితతిథివారనక్షత్రశుభఫలత్త్వవర్ణనము.)

శ్రీవిష్ణువారంబు శ్రీవిష్ణుతార
శ్రీవిష్ణుతిథియు సందేహింపవలదు

వాకొన నీకు సర్వగ్రహంబులును
నేకాదశమునందె యొసగియున్నారు
వాకొననేల సర్వము భద్ర మింక
నీకోర్కు లీడేరు నీకోరినట్ల

పనుపడ నీకు నీభటులకుఁ జలిది
పెనువొందనేఁ బంచిపెట్టెద ననుచుఁ
దెలివెండిరేకుల తేటగిలించు
పొలుపారు ననుపోఁకపొత్తిలోపలను
సలలితదివ్యాతి సౌరభభూజ
ఫలచిత్రరుచులఁ జూపట్టె యెంతయును
నమృతాంశుమీఁది చాయల గేలికొనుచు
నమృతమయం బై నయట్టియాచలిది
పరికరములఁ బెనుపడునూరుగాయ
పరిమళంబుల వారిబడలిక ల్వోయ

(708. వరదానసంతోషకథనాది.)

నమరవర్గమునకు నమృతంబుఁ బెట్టు
కమలాక్షుగతి హస్తకమలంబుఁ దోఁచికి
పరకాలునకు మున్ను భక్తి దైవాఱఁ
గరఁమున నొకపిడికడు బ్రసాదించి
కడమభద్భటులకుఁ గ్రమమేరుపడఁగఁ
పిడికెడు పిడికెడు పెట్టెఁ బెట్టుటయు
నలసుధారసపాను లైనదేవతల
తెలివి నందఱుఁ బరితృప్తులై రపుడు
పరకాలుఁ డలరి యా భక్తవత్సలుని
చరణపద్మములకుఁ జాగిలి మ్రొక్కి
యెయ్యది మీనాము మెందుండి యిటకు
నయ్యా! యేంచేసితి రానటిం దనఁగ

(707. హరిసల్లాపనక్రమము. నరసింహమూర్తికాతిరోధానప్రకారము.)

ననిశంబు కాంచికి నపరభాగమున
నునికిగా నెలకొని యుండుదు నేను
ననుసాష్టభుజకర నరసింహుఁ డందు
రనుచు నంతర్హితుం డయ్యె వాకరణిఁ
గని పరకాలుఁ డక్కజ మంది యితఁడు
ననుఁ బ్రోవవచ్చిన నలినలోచనుఁడు
కాని వేఱొక్కఁడు గాఁ డంచుఁ బొగడి
యానందబాష్పకలాత్ముఁడై పొంగి
కరుణ నాఁడై నయాఁకలి చూడలేక
యరుదెంచి నా కమృతాన్నంబు వెట్టెఁ

(708. పరకాలయోగికృతనరసింహసేవాప్రకారము.)

దననామ మగిడిన దయతోడ నవ్వి
భునుగ కెప్పుడు సాష్టభుజకరుఁ డైన
హతహేమకశిపుండ ననియె నేవేలు
పతఁడె పంచేషు పంచాయుధాబ్జములు
ధరియించి యసురడెందము విదారించి
శిరముఁ జేరిన నరసింహవిగ్రహుఁడు
నతఁడె శ్రీవామనుఁ డతఁడె విష్ణుండు
నతఁడె యాదిమకిటి యగువాఁడు నతఁడె
యతఁడె నాకులదైవ మనునర్థ మొదవఁ
బ్రతిలేని యొకపది పాటచేఁ బాడి

(709. కాంచీనగరవైభవవర్ణనము. శేషాచలయాత్రాకలనము.)
ఉత్తుంగవేంకటాచలారోహణక్రమము.

పయనంబుగతి కతిపయదినంబులకు
నయకరం బైన శేషాద్రిచెంగటికిఁ

జని సంతసించి యా శైలరాజంబుఁ
గని శ్రీనివాసునికరణిఁ జూపట్టి
నాయద్రిరాజంబు నారోహణంబు
సేయంగఁ జంకించి చిరభక్తిపరత
మొనయంగఁ దత్పాదమూలంబునందు
ననురక్తి దివసత్రయంబు వసింప

(710. శ్రీవేంకటేశపాదాదిసౌందర్యవిశేషవర్ణనము.)

నాసర్వమయుఁడు శేషాచలేశ్వరుఁడు
దాసునిమదిలోనితాత్పర్య మెఱిఁగి
కనకాంఘ్రికింకిణీకనకజాలుండు
ఘనతరోజ్జ్వలదివ్యకనకచేలుండు
ధృతరత్నరుచిల్లరీదీపితహేతి
తతచిత్రమేఖలాదామాళిధారి
వరదానకటిదేశవర్ణితకరుఁడు
కరపల్లవాగ్రసంగతచక్రదరుఁడు
హారకేయూర భూషాదిధరుండు
చారుమౌక్తికకంఠ సరసకంధరుఁడు
తులసికాదామకౌస్తుభవిభాసితుఁడు
వలితవిగ్రహుఁడు శ్రీవత్సలాంఛనుఁడు
ఘటితాలమేలుమంగా వత్సతలుఁడు
కుటిల నీలాయతకుంతలోజ్జ్వలుఁడు
సరసిజపత్రవిశాలలోచనుఁడు
నిరుపమసాంక వనీరసేచనుఁడు
వరదరస్మితశోభివదనమండలుఁడు
మరకతమాణిక్య మకరకుండలుఁడు
ధారితరత్నచిత్రకలలాటుండు
నీరజమిత్రసన్నిభకిరీటుండు

(711. శ్రీవేంకటేశప్రసన్నత్వకథనము. భక్తిపరవశసేవాప్రకారము.)

నగునట్టి శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు
జగదేకనాథుఁ డాశ్రితుకాలునకుఁ
బొడకట్టి తనకరముల మేను నిమిరి
వడదేర్చి లాలించి వరదుఁడై పలుక
నావేల్పువేల్పు రెప్పార్పక చూచి
భావించి సేవించి ప్రణుతి గావించి
యాదేవదేవుని యనుమతిఁ గూడ

(712. శ్రీరంగరాజసేవాసక్తిక్రమము. సూరిసేవాప్రకారము.)

నాదండ శోభిల్లు నతనిమూర్తులను
సేవించి యాపరజిత్తు క్రమ్మఱను
వేవేగ శ్రీరంగవిభుని సేవింప

నరుగుచు సకలదేశాధినాయకులుఁ
గరమర్థి నిచ్చలుం గానుక లొసఁగు
వరసువర్ణాదిసువస్తువుల్గొనుచు

(713. కావేరీమందిరనిర్మాణప్రకారాది. నానావిధశిల్పచాతుర్యరచన.
విశ్వకర్మనిర్మాణరీతిప్రదర్శనము.)

సరవి రంగమునకుఁ జనుదెంచె నప్పు
డావేల్పురాయని యడుగుదామరలు
సేవించి ప్రణమిల్లి చిరతరభక్తి
లలిమించు వేల్పు నీలపుచందరాల
నలుపారు నల్లసేనపుజంగరాల
నలఘువై భవముల నట రెండుసాల
ములును వంటిల్లును మొదలుగాఁ గలుగు

కావేరినిలయకైంకర్యంబు లాఱు
గావింతు ననుచు సంకల్పంబు చేసి

గట్టిగా సాలయుగ్మము మహాసనముఁ
గట్టించి నాల్గువకలుకోటఁ దీర్ప
సవరింప దొరఁకొనుసమయంబునందు
భువి నెన్నఁదగినశిల్పులు ననిశంబు
ఘనులైన మఱి తక్కఁ గలిగినమేటి
పనులవారల బడి పనులవారలును
పరువడిఁ దమతమపనులకు సమరి
దొరఁకొని సేయంగఁ దొడరున త్రఱిని

బలువుకొండలు రేకబడ నింత మలఁచి
యులువకట్టులువోసి యులు లోలి నాటి
పసలుమించఁగ సూత్ర పట్టినపగిది
విసువక గసివోటు వేయువారలును
గూటంబు లులులుఁ జేకొని యవలీల
గాటంపుకొండ లొక్కట వ్రీలి వ్రాల
ననయంబు వెఱఁ గంది యనిమిషశిల్పి
గని యోటువడుచుండ గనివోటు వైవఁ
గప్పుల దూలముల్ కంబాలు పలుద
చప్పటిరాలు నచ్చంబుజోడియలు

కదరికాద్వారశాఖలు కొణంగెలును
మొదలైన సంపాదములు చిత్రగతులఁ
బడి పనివాండ్రు నిబ్బరమున సన్న
బడియలుపూని సంభ్రమము రెట్టింప

(714. జలాంతశిలాంతశోధనపూర్వకనిర్మాణస్థాపనక్రమము.)

లావునం గదిసి హేలల్ల యటంచు
మేపీది వడి బండ్లమీఁది కెత్తుచును
ఆరీతిఁ బోవనియట్టిదూలమ్ములు

చేరి మూఁకలు గట్టి చిట్టెలు గట్టి
మొగడిగరవముల హేలల్ల యనుచు
నగపడి యవి మోచి యరుదెంచి వారు

ధర జలాంతము శిలాంతముగ శోధించి
వరుసలోపల గుండ్రవక్త్రంబు సేసి
యినుము జల్లియు వైచి యెనయ గట్టించి
వసిబారి మాఁకున వడిఁ గూరుకొనుచుఁ
జప్పటి గావించి చదురపానంబు
నొప్పుగావించి మై నొక్కొక్కరాయి
వరుస నిల్పుచు రసవర్గంబుతోడ
బెరయించి యిట్టికెపెట్టజల్లియును
సందడి బొక్కలో సందుసందులను
దండడిగొనఁగ బెండడివేయువారు

పొందికలగు రాయి పొందించి వెరుక
సందుదూరకయుండ సంతన సేసి
సూత్రంబులు నాయశుద్ధులు నెఱిఁగి
చిత్రంబుగాఁ బనిఁ జేయించువారు
నగుచు నీగతిఁ గోటయంతయు గట్టి
తగనొక్కయెడ భూమిఁ ద్రవ్వి శోధింప

(715. పరకాలయోగప్రాప్తిక్రమము. చింతాప్రకారాది.)

సందులో నొక్కగుహాంతరసీమ
నిందునిమైకాంతి నెల్లిదం బాడు
చెలువ మొందినయోగిశేఖరుండొప్పు
మలయుంగ యోగసమాధితో నుండ

నాలోకనము సేసి హరిదివ్యసాల
మీలీల యీతని యిరవుమై వచ్చె

నేమిసేయుదు నంచు నిచ్చఁ జింతించి
యామీఁద నొకయుపాయముఁ దలపోసి
యతనిఁ జేరఁగ నేగి యాపరకాలుఁ
డతిభక్తితోడ నిట్లనియె యోగీంద్ర !
పరిపూర్ణహృదయ ! యెప్పగిది నిచ్చటికి
నరుగుదెంచితిరి నా కానతీవలయు
నన విని యయ్యోగి యాయోగినాథుఁ
గనుఁగొని ప్రణమిల్లి క్రమ్మఱం బలికె

(716. అష్టోత్తరశతదివ్యక్షేత్రనివాసిమధుసూదనమూర్తిసేవాక్రమము.)

యోగదృష్టిదర్శనశైలి.

నెనలేనికమలాలయేశ్వరు నూట
యెనుబదితిరుపతు లేను సేవించి
వచ్చి యిచ్చోఁ నిల్చి వనజాక్షుమీఁది
మచ్చిక యోగసమాధి నున్నాఁడఁ
గ్రమమున నిన్ను నేఁ గనుఁగొంటిఁ గానఁ
గమలాక్షు నిప్పుడ కన్నుయ ట్లయ్యె
నని యోగదృష్టిచే నాపరకాలు
నునికిఁ గన్గొని వెండియును జాఁగి మ్రొక్కి
మ్రొక్కినఁ బరకాలమునికులోత్తంసుఁ
డక్కజపడుచుండ నతని కిట్లనియెఁ

(717. తుహినాద్రినరసింహసంభాషణక్రమము.)

దుహినాద్రిపై వరదుని నరసింహు
మహితాష్టబాహు నిర్మలగుహావాసి
వేడుకనీవు సేవించితే యతఁడు
తోడ మాటాడు భక్తులఁ గూడి యెపుడు
నన విని వెఱఁగంది యాయోగి మగుడ
ననియెఁ బ్రేముడిమీఱ నరిశమనున్నకు

నతఁడు నాతోఁ మాటలాడునా యనిన
నతఁడు నీతోఁ మాటలాడఁ డాపూట
యని యోగి తుహినాద్రి కనిచిననతఁడుఁ
జని హైమశైలాగ్రసదను నృసింహుఁ

(718. హరిమందిరప్రాకారనిర్మాణాదిపూర్తీకరణవిషయకనరసింహాజ్ఞాప్రకారము.)

గని మ్రొక్కి మానవకరివైరి యపుడు
తనభక్తుమాట తథ్యము సేయవలసి
యాయోగితోఁ మాటలాడ నమ్మౌని
యాయింది రేశుఁ బోయకయుండె నంతఁ
బరకాలుఁ డాకట్టు ప్రాకార మెల్ల
సరుదారఁ గట్టించి యంతటిమీఁద
ముదము సఖిలమైన మూఁడవకోట
యదియునుంగట్టింప నాత్మఁదలంచి
యేమిసేయుదు నింక నీసాలమునకు
హేమంబు చాలంగ నెటనుండి వచ్చు

(719. ధనసంపాదనవిషయకరహస్యాలోచనాక్రమము.)

నని తనయొద్ద డాయఁగఁ గొల్చియున్న
యనుపమమైన యేకాంగవీరులను
రాయదొంగలఁ జౌర్యరసికశేఖరుల
సొయిడం బిల్చి రహస్యంబునందుఁ
బన్ని యీమూఁడవ ప్రాసాదమింక
నెన్నిలాగులనైన నీడేర్పవలయు
నలవిమీఱిన దీనికై యిటమీఁద
బలువైనధనము సంపాదింపవలయుఁ
గాదిదొంగిలితేరఁ గలరె వేవేగ
మీచేత నగునె యిమ్మెయి విచారంబు ?

(720. చౌర్యకార్యప్రవీణవీరపురుషసామర్థ్యవర్ణనము.)

అన విని యనుచరు లావరాంతకున
కనిరి నేర్పులును సాహసములు మెఱయ
భావించిచూడ నీబంటులసత్త్వ
మీ వెఱుంగవె విను మిన్నియు నేల
వదలక మండలేశ్వరునైనఁ గాంచి
కొదుకక తెరువాటు గొట్టనోపుదుము
పగలు చూచినసొమ్ము పగలు తేఁగలము
మిగిలినకడిమినెమ్మెయిఁ దివ్వరాని
తాలములు గడియ లుద్ధతి మోప ప్రీలి
వ్రాలించు పెక్కైనబదనిక ల్గలవు

పాతాళమున నున్న బలువిధినైన
జాతిగాఁ జూపునంజనములు గలవు
మహి నెరునైన రిమ్మల నిద్రవుచ్చు
మహిమలం గలచొక్కుమందులుం గలవు
ఇత్తఱి నిరుచేయి నెఱుఁగరాకుండఁ
గత్తెరసొమ్ములు గత్తిరింపుదుము
ఇలలోన నొండొరు నెఱుఁగరాకుండఁ
గలయ నామడయైనఁ గన్నపెట్టుదుము
అని యిట్లు తమదు సాహసములు చెప్పి
యనిరి వెండియు శాత్రవాంతకుతోడఁ

(721. నాగపట్టణాలయస్థితకనకమయజైనబింబాపహరణోపాయకథనము.)

గడుచిత్రమై తూర్పుకడలికి చక్కఁ
బడమటి యీనాగపట్టణంబునను
అసమాన మగు పదియాఱువన్నియల
పసిఁడిచే జైనులు ప్రమదంబుతోడ

గొప్పగాఁ దమకులగురినిఁ జేయించి
యొప్పుగా నొకగుడియును సభేద్యముగఁ
గట్టించి యందు నొకసకంపుఁబ్రతిమఁ
బెట్టినా రేమి చెప్పెడిది! యాప్రతిమ
యబ్బెనా మన పనులన్నియుఁ దామె
గొబ్బున నీడేరుఁ గొదలేక యనినఁ

(722. నాగపట్టణస్థబౌద్ధాచార్యనిలయప్రవేశము. కవాటోత్ఘాటనవిషయకచింతాది.)

గడు సంతసిలి పరకాలుఁ డాభటుల
నెడపక కౌఁగిట నిరియంగఁ జేర్చి
తాను వారలు సౌగతప్రకారములు
పూని వేవేగఁ దత్పురమున కరిగి
యచ్చట నున్న బౌద్ధాచార్యవసతిఁ
జొచ్చి యంతయుఁ బారజూఁచి యెల్లెడను
దలుపు వాకిలియును ద్వారబంధమును
దెలియరాకుండ నెంతే చిత్రగతుల
నడుకు లేకుండ నేకాండంబు గాఁగ
నొదవ సంతననేసి యున్న మాగుడికి

(723. కనకమయజైనబింబవిషయకసల్లాపాది.)

నచ్చుగా లోని హేమమూర్తిఁ జూడ
వచ్చువారికిఁ గనవచ్చుమాత్రంబె
కడుఁ జిన్నసోరణ కంతగావించి
యడరంగఁ బరకాలుఁ డచ్చోటి కరిగి
యాలోనిబింబంబు నాక్రంతగుండ
నాలోకనము సేసి యాత్మఁ జింతించి
తనబంటులును దానుఁ దడయక వెడలి
చనుదెంచి యాపురస్థలి బెంకిఁ జేసి

యనుచరవర్గంబు ననురక్తిఁ బిలిచి
యనిమె నేకాంతంబునం దొక్కనాఁడు

(724. అతివిస్మయకరజైనాలయభేదనవిషయకాలోచనాక్రమము.)

పోలింపఁ గుచ్చితములకెల్ల మిగుల
నాలయంబైన యీయాలయంబిప్డు
జేదెసఁ దుదమొద లెఱుఁగంగరాక
భేదింపరాక యభేద్యమైనదియుఁ
గటకటా! భూమిలోఁ గంటిమి కాని
యిటువంటిసదనంబు లెందైనఁ గలవె
యేపాపజాతి బా నిది చేసె నొక్కొ
చూపట్ట దింతయుఁ జూరవచ్చుత్రోవ
పనుపడునట్టి యుపాయ మింకేది
యనుచుఁ గొండొకతడ వాత్మఁ జింతించి

(725. ద్వీపాంతరనివాసిశిల్పిరచితజైనాలయ చిత్రసూత్రనిర్మాణ ప్రస్తావము.)

క్రచ్చఱదీపాంతరంబున నుండి
వచ్చినయట్టి కువాడివడ్రంగి
యపగడంబైన యీయాలయం బిట్లు
సవరించె నని సహసవ గాఁగ వింటి
నే నెదురఁగఁగల నీసూత్రమహిమ
మానుగా నెఱిఁగి క్రమ్మఱ వత్తు ననుచు
నేవచ్చునందాఁక నిచ్చోట మీర
లేపయూవంతయే మొడపీడకుఁడని

(726. ద్వీపాంతరగమనప్రస్తావము.)

ముదమునఁ దద్వీపమున కేగి యందుఁ
జదురులై పెనుసాధుచందంబుఁ బూని

సారెకు నచటి పంచాణంబువారిఁ
జేరి యయ్యో యని శిర మింత యూఁచి
కడుపెద్దదైన సౌగతహేమగురుని
గుడి చొచ్చి చోరులు గొంపోయి రకట!
యనుచుఁ గంసాలివా రనిశంబునం వినఁగ
ననుచుండుసమయంబునం దొక్కనాఁడు
ఆమేటిగుడిఁ గట్టినట్టి యాశిల్పి
యామాట విని వెఱఁ గంది పొక్కుచును

(727. జైనమందిరశిఖరస్థసూత్రఖండనవాక్యకథనము.)

చిత్రమైనట్టి యాశిఖరంబుమీఁద
సూత్ర మేగతిఁ గాంచి చొచ్చెనో దొంగ

యన విని పరికాలుఁ డరయనివాని
యనువున నతని కిట్లనియె నవ్వుచును
జెలువార గుళ్ళకు శిఖరంబులందుఁ
గలవె సూత్రంబు లాగడములు గాక.
యన విని శిల్పి లేదనుకొట్లు శిఖర
మున నేనపో సూత్రమును నిల్పినాఁడ
నిరుచుట్లు శిఖరంబు నేడేడుమార్లు
తిరమొందఁ ద్రిప్పినఁ దివియంగవచ్చు
నన విని మోదించి యరిదండధరుఁడు
దని నిజభటుల కీచందంబు దెలిపి

(728. జైనాలయశిఖరారోహణ ప్రస్తావము.)

పనిపడి యాయత్తపడి వారుఁ దాను
నొనఁగూడికా క్రఁమ్ము నొకనాఁటిరాత్రి
గ్రక్కున నరిగి సౌగతగురునిలయ
మెక్కి యాశిఖరంబు నేడేడుమార్లు

త్రిప్పినంతనె యది తెరలినం బట్టి
చప్పుడము సేయక జగతిపై డించి
యాలోనఁ దనచెలి యలిప్రాణనాథు
నాలోని కనిచిన నతఁ డేగి మఱియు
దడయక నంతరాంతరముల నిడిన
గడియలు బీగము ల్గదలింపలేక

(729. ఆర్తినివారక హరిధ్యానాదిప్రకారము.)

యావిధం బెఱిఁగింప నరిదండధరుఁడు
శ్రీవరుఁ దలఁపులోఁ జేర్చి నుతించి
యరుదుమీఱంగ దశావతారములఁ
బరఁగిన శ్రీరంగభర్తపై యాన
నిడినంతలోన నయ్యనుపబీగములు
తడయక గడియలు తముదామె తెఱచెఁ
దెఱచి నమిగు లమోదించి యాబావ
మఱఁది నెన్న డుము నుమ్మలిక రెట్టింప
ననఁతి నవ్వుచు నిడుపగు పెద్దయినుప
గొలుసు గీల్కొలిపి యాకుహారంబువెంట

(730. కనకమయజైనబేరస్వరూపకథనము.)

డించినఁ జక్కఁగా డిగ్గి యామేటి
కాంచనరచితసౌగతమూర్తిఁ జూడ
నాసరి మఱియు లోహంబున రాగి
సీసబిచ్చడములఁ జేసియున్నట్టి
సుగతబింబంబు లాశూరు డీక్షించి
బెగడొంది పలికె నభేద్యవిక్రముఁడ!
తముఁ జూడఁగా లోహతనువుల మరయఁ
దమవంకవచ్చు నాదాయంబు గలదె

యదివో కాంచనమయం బై నట్టిరూప
మదయతం డమ కిడినట్టియున్నంబు

(731. శ్రీరంగనాథమందిరనిర్మాణపూర్తికై విషయకధనప్రాప్తిప్రస్తావము.)

కోమరార జైనులగురువు డా నచుచుఁ
దమనోరు గట్టి యంతయుఁ దానె తినును
దానినే గై కొమ్ము తడయక రత్న
మానిత భూషణమయ మైనదాని
ననినఁ దత్కనకబింబాప్త మైనట్టి
ఘనశక్తి బెగడి దిగ్గన మింటి కరిగె
పరకాలు సోదరిపని యంత బొద్ధ
గురు హేమబింబంబుఁ గొలుసునం గట్టి
కదలింప నాసన్నుఁ గని మీఁదివార
లది యందుకొని యంత నతని గ్రమ్మఱను
అలగొలుసునఁ దొంటియట్ల నెన్నడుమ
బలసి చేదుకొనంగఁ బరకాలుమఱదిఁ
తలదాఁటి చిక్కనఁ దనువు తచ్ఛిఖర
బిలము పట్టకయున్న బెనఁకువ సేయఁ

(732. పరకాలయోగిచింతాప్రకారము.)

బరమభాగవతుఁ డాపరకాలుమఱఁది
యరిదండధరున కిట్లనియె నవ్వేళఁ
గనకచేలాంకుకై ంకర్య మీఁడేరె
ననుసంతసమునఁ గాయము వొంగెఁ దనకుఁ
బెలుమరు నింత నిర్బంధంబు సేయ
వలవదు శ్రీరంగవరదునిసేవ
మొన్ని చందముల నీడేరవలయు
నున్నవిచారంబు లొండేమి వలదు

తను మీఱ లిచట నిత్తఱి డించిపోవఁ
గనిన బాధలు మిమ్ముఁ గదిమి చెండాడి

(733. హరికైంకర్య విఘ్నాచరణకథనము.)

కైంకర్యమునకు విఘ్నము సేయఁదలఁచు
రింకఁ గొంకఁగ నేల నిదె వేగ వచ్చె
పరయనర్థంబుఁ బ్రాణాభిమానములు
వరుసతో నేలినవారివిగానఁ
బతి నాకు శ్రీరంగఫణిరాజశాయి
యతనివే తనదుప్రాణాభిమానములు

పతికార్యమునకు నై ప్రాణంబు లొసఁగు
నతఁడు సద్గతిఁ గాంచునని యండ్రు బుధులు
ఒకగువ్వకై తను వొసఁగి రాసుతుండు

(734. పరతత్త్వప్రాశస్త్యాదివిషయవర్ణనము.)

సకలలోకంబుల సన్నుతిఁ బడసెఁ
బరతత్త్వమునకుఁ గాఁ బ్రాణంబు లొసఁగ
నరయ నందుల భాగ్య మది చెప్ప నేల
తనతలఁ గొట్టి యిత్తఱి నుండనీక
కొనిపొండు వట్టిజాగులు మాని మీరు
అన విని పరకాలుఁడౌరౌర యనుచు
ననుజాతపతిమాట కందంద మెచ్చి
యోలి నోభాగవతోత్తంస ! నీవు
పోలింప నిహాపరంబులు చూఱఁగొంటి
వని వాలు గైకొని యతనికంఠంబుఁ
దునిమి యాశిరముఁ బొందుగ గేలఁ బూని

(735. కనకమయజైనబింబశిబికారోహణకథనము.)

బలువైన యాజైనభర్మరూపంబు
బలువిడి నాగుడిపై నొయ్య డించి
పట్టిమంచపుఁ బెనుపల్లకిమీఁదఁ
బెట్టి ముసుం గిడి పెద్దయు నగచి
శవముఁ గైకొనిపోవుసరవి నామంచ
మవిరలబలవంతు లగువారు మోవఁ

దలలు వీడంగఁ గొందఱు రెండుగడలఁ
బలుదెఱంగులఁ బాడి పాడి శోకింపఁ
గొందఱు కాష్ఠము ల్గొని యేగుచుండఁ
గొంద ఱంగలము గైకొని చనుచుండ

(736. పరకాలభృత్యకృతజైనబేరాపహరణము.)

నీరీతి భృత్యు లాహేమబింబంబు
దూరంబు గొనిపోవఁ దొఱఁగురక్తమున
మలయుచుఁ జేనున్న మఱది మస్తకము
కలయంగఁ జూచి రక్తముజాడపట్టి
పత్తురో యనుచు నవ్వలఁ బరకాలుఁ
డత్తఱిం గడుచట్ట మగుపొదలోన

నాతల డాఁచి హేమాకృతిఁ గొనుచు
నాతలఁ గడచి తా నరుగ నత్తఱిని
శ్రీరంగనాథుఁ డాశ్రితవత్సలుండు
కూరిమితోఁ దనకొఱకుఁ గా వచ్చి

(737. పరకాలయోగిభక్తివిషయకాశ్చర్యప్రస్తావము.)

భక్తుఁడీకై వడిఁ బ్రాణంబు లొసఁగు
భక్తికి నాశ్చర్యపడి సంతసించి
కంటిరే నాభక్తు ఘనతరభక్తి

వింటికే యొండైన వివరించి మున్ను
అని నిత్యవరులతో నందంద బొగడి
వినతాతనూభవు వీక్షించి పలికె

నాకొఱ కిపుడు ప్రాణము లిచ్చినట్టి
సాకేశసుతుని వైష్ణవశిరోమణిని
బొందితో మస్తంబుఁ బొందుగా మగుడ

(788. లోకోపకారరచనాపణాసము.)

పొందించి నీముఖాంబుజసుధాధార
నొనయించి ప్రాణంబు లొసఁగింపఁదోడి
కొనిరమ్ము వేగ సద్గురుభక్తినిరతు
నన జని విహగేంద్రుఁ డరియమునాఱ ది
తనువున మస్తమత్తటిఁ బొందుపఱచి
తనమహత్త్వము మహీస్థలిఁ గొనుపింప
ఘనతరామృతమూర్తి గాఁన నెంతయును

బొలుపారు నిజముఖాంబుజసుధారసముఁ
జిలికించి బ్రతికించి చెలఁగించి యతని
గురుభక్తి వేగఁ దోకొనివచ్చి రంగ
వరునిపాదములక్రేవల నిల్పెఁ బ్రేమ

(789. కృష్ణపురిప్రాప్తిక్రమము.)

సరిదండధరుఁ డంత సాహేంమబోధ
గురుబింబ మీరీతిఁ గొనిపోయి పోయి
కడుబూర మరిగి చీఁకటివిరిచుక్క
పొడుచువేళకుఁ గృష్ణపురిఁ జేరవచ్చి
యనుచరముఖులకు ననిచె దూరంబు
ననుదెంచితిమి ప్రజ చాల నాకొనిరొ

బలువైన రేపటిపయనంబు సాగ
వలయు నేఁ డిచ్చోట వసియించు టొప్పు
దీనికై యందఱు దిట్టగాఁ గట్టి
పూని యొక్కెడ నిల్వఁ బోల దిచ్చోట
నుండరా దిఁకఁ దలాయొకదిక్కు చెదరి
యుండంగవలయు సూర్యుఁడు గ్రుంకుదనుక

(740. జైనమతస్థకోపావేశకథనము.)

నని వేదబాహ్యమతాసక్తు డగుట
కనయంబుఁ గోపించి యాజ్ఞఁ గావించు
నడువున సౌగతవరమూర్తి రొంపి
మడియుండ నందు నుమ్మలి లోనఁ ద్రొక్కి
యనుచరవర్గంబు నాయూరిలోని
కనిచి తా నట నుండె నది చూచికొనుచు
నప్పు డామడి సేయు నాయూరికాఁపు
ముప్పిరిగొను పగ్గముల చుట్టతోడఁ
గ్రుచ్చిన మునికోల గొంగడిముసుఁగు
మచ్చల మచ్చల మట్టికాశయును
బలువైనకేలియంబటికుండ తనకు
నలవడ నడగొండ లననొప్పుచున్న
మీఁదైనయెద్దుల మెడకాడిమీఁద
గోఁచేరు వైచి నెక్కొని రొప్పికొనుచుఁ

(741. పరకాలయోగివరాలోచనాప్రకారము. నదుపాయనిర్ణయము.)

జనుదెంచి యామడిచక్కి నాఁగేలు
పనుపడఁ గట్టి చొప్పడ దున్ననరుగ
నదిగని పరకాలుఁ డాత్మఁ జింతించి
యిది గానబడుఁ దున్ననిచ్చిన వీని

నని యంత నొక్కఁ డుపాయ మూహించి
యెనయ దున్నుచు నెదు రేతెంచువాని
నెడపక తిట్టుచు నెద్దుల మెడలు
విడిచి లో శంకలు విడిచి యిట్లనియె
దున్నినఁ జోళనాథునియాన నీవు
నిన్నాళ్ళు తేరసా మ్మిటు తిఁందగునె

(742. మాన్యవిషయకప్రస్తావము.)

ప్రథమ వారలనెల్లఁ బ్రోచి మాతాత
గడియించినట్టి దీకాణాచి నేల
యన్యాయ మేటికి నడుగుము నాదు
మాన్యంబు గాని సామాన్యంబు గాదు
తుదిని యీ యూరను దొరకెడ్డి వేరె
మదిఁ గొంక కొండొరుమాన్య మీరీతి
దున్నెడిలా గెట్లు తొలఁగు నీపనులు
విన్నార మేల క్రొవ్వితి కాఁపువాఁడ
కేన మేటికిఁ గందిగి:జను గాఁపు
వానిని వేచ కెవ్వలఁ జవి గాద

యనుమాట నిజమయ్యె నని వాఁడుఁ దాను
ననయంబు గనిసి వా దడచి యామీఁ దఁ
దగవున కొప్పి యిద్దఱు నేగుదెంచి
తగవువారలతోడఁ దముపను లొన్నెఱిపి

(743. సభాజనకలితవిచారణాప్రకారము.)

కట్టకానుక లిడి కడపట నిలువ
గట్టిగా నాకార్యగతి విచారించి
యలయున్న సభవార లాయిరువురను
బిలిచి పరాంతకుఁ బిలిచి యిట్లనిరి.

యరయంగ నీమాన్య మైనయందులకుఁ
బరగంగ సాక్షిసంబంధంబు గలదె
యనిన నెక్కడిసాక్షు లలనాఁడె పోయి
రనిన బత్రము గలదా యని యనిన
నదర మాతోటి యేడవ పెద్దతాత
కిడినపత్రము చెడ కిన్నాళ్ళదాఁక
దడుచు నుండంగఁ దామ్రశాసనమె
యనిన సత్యము సేయు మనఁ బరాంతకుఁడు

(744. నిజాలోచనాప్రకారము. శౌరిసాక్షిపూర్వకసత్యప్రతిజ్ఞాచరణము.)

తావిష్ణునకు నేఁడుతరములవాఁటి
సేవకుఁ డనబుద్ధిఁ జింతించి యపుడు
తలఁప మాయేడవతాత యైనట్టి
పులకర్తృవామనాఖ్యుఁడు చెన్నుమిగులఁ
బుడమి తాఁ గొలుచునప్పుడు నేర్పుతోడ
గడియించి కై కొన్న కాణాచి నేల
తలఁపఁ దచ్చరణగోత్రమువాఁడ నేను
పలుమాట లేల తప్పదు శౌరిసాక్షి
యని సత్యమొనరించి యలవాని గెలిచి
జనులెల్లఁ దను వేయుసరణులఁ బొగడ

(745. పూర్వస్థలప్రాప్తిప్రకారము.)

మునుపు దానున్న సమున్నతస్థలికిఁ
జనుదెంచె రవి యస్తశైలంబు డిగ్గ
నప్పుడాపురనాథుఁడగు నందసూనుఁ
డప్పాలుఁ బాలుఁ బాయస మారగించి
నంబిడగ్గరఁ బిల్చి నాదుభక్తుండు
పంబినయాఁకట బడలియున్నాఁడు

అతనికిఁ బాలుఁ బాయస మప్పములును
హితమతితోడ నీవిచ్చి రమ్మనిన
జానుగా వాని నర్చకుఁడు మస్తమునఁ
బూని తత్ప్రేరణంబునఁ గొనిపోయి
కేదారభూమిచక్కిన గాచియున్న
యాదేవనుతునకు నది యిచ్చుటయును
బరివారమును దానుఁ బరకాలుఁ డెంతె
పరిపూర్ణముగఁ బసాపడి సంతసించి

(746. ద్రావిడభాషారూపదశపద్యగ్రథనసమర్పణక్రమము.)

త్రిదశేంద్రవంద్యుని దేవదేవేశుఁ
బదిపద్యములచేతఁ బ్రణుతిఁ గావించె
మడిలోని యలహేమమయవిగ్రహంబు
వెడలంగఁ దిగిచి వేవేగంబ కడిగి
మునురాత్రిఁ గొనివచ్చి మురువున మఱియుఁ
బనువడ మంచపుఁబల్లకిలోన
నీరవొందఁ బెట్టి మిన్నేరనేటేరి
దరిత్రోవ నరుగుచుం దన్మార్గమునకు
నరస నొప్పెడు శౌరిసదనంబులందు
నిరవొందఁ బగలెల్ల నీరీతి నిలిచి

(747. మురారిప్రసాదస్వీకరణవర్ణనము.)

యాయాయిమార్గుల ననువొంద నుతులు
సేయుచు వెండియుఁ జీఁకటిపడిన
మునుబోలె పుత్తడి ముదిరూపు వేగఁ
గొనిపోవుచును దప్పగొని యేగుదెంచి
ఘనతరం బైన సంగమపురంబునకుఁ
జని ప్రొద్దుగ్రుంకెడిసమయంబునందు
నాపురవరనాథుఁ డై యొప్పుచున్న
శ్రీపతి యారగించినప్రసాదంబు

ననుచరసంయుతుం డై యారగించి
ననయంబు గార్క్యమ్మ నయ్యారిత్రోవఁ

(748. హరికృతసహాయకార్యకథనము.)

దెలియక యాయూరితీర్థరిం గూర్మిఁ
బిలిపించి త్రోవఁ దెల్పెడువాని నొకని
ననుపుము సూర్యోదయం బై నదనక
ననిన వా డారీతి ననిపెద ననుచు
నరిగి మదోన్మత్తుం డై మఱచుటయు
నరిదండధరుఁ డంత నచ్చోటఁ గదలి
చనుచుండఁ దత్పురీశ్వరుఁ డై నయట్టి
వనజోదరుఁడు భక్తవత్సలుఁ డపుడు
బాణకృపాణచాపంబులునుభయ
తూణీరములుఁ దాల్చి తోడనే నడువఁ
దెలతెలవార నేతేర నామేటి
విలుకానిఁ బరకాలవిభుఁడు వీక్షించి

(749. భగవదంతర్ధానప్రకారవర్ణనము.)

మెయ్యది నీనామ మెద్ది నీయునికి
యిమ్మెడ నాతోడ నెఱిఁగింపు మనిన
నరయంగ నను జగదభిరక్ష యండ్రు
పురుడింప సంగమపురితలవరిని
బూనిక మీ రొంటిఁ బోయెద రనుచుఁ
దోన యేనును మీవెంటఁ దోడువచ్చితిని
అనుచు నంతర్హితుం డై న డెందమున
ననయంబు వెఱఁగంది యాపరాంతకుఁడు

(750. పరకాలయోగిసంతోషక్రమము. శ్రీరంగనగరప్రాప్తివర్ణనము.)
కనకమయబుద్ధవిగ్రహ ప్రాప్తధనవ్యయద్వారా హరిమందిర నిర్మాణప్రకారము.

ఆనందబాష్పంబు లడరంగఁ బొగడి
శ్రీనాథుఁ డని యిచ్చఁ జింతించి యెఱిఁగి
దశరథసుతుని నాతనిహృద్యపద్య
దశకంబుచేత నెంతయు సన్నుతించి
మునుకొని శ్రీరంగమున కేగుదెంచి
కొనివచ్చు నలబౌద్ధగురుమూర్తిలోన
గొనవ్రేలిమాత్రంబు గొట్టించి డాఁచి
ఘనమైన కాంచనగాత్ర మంతయును
నఱకించి కరఁగించి నాణెంబు సేసి
కొఱదీర మూఁడవకోటఁ గట్టింప

(751. భక్తాంఘ్రిరేణునామకయోగికృతపుష్పకైంకర్యమహిమ.)

నాకాలమునను భక్తాంఘ్రిరేణుండు
శ్రీకాంతుఁ డైన యాశ్రీరంగపతికిఁ
దనరుప్రేముడి సుమదామకైంకర్య
మొనరింపుచుండెడి యొకమందిరంబు
చాయం బ్రహారంబు చనుదేరఁ జూచి
యాయెడఁ బరకాలు డాత్మ భావించి
కడఁది సూత్రంబుసంగతి సాల మిపుడు
నడిచాయవచ్చె వైష్ణవగృహంబునకు
వివరింప నితనినివేశ మిందులకుఁ
దివియకుండఁగరాదు తివియంగరాదు

(752. భాగవతకైంకర్యవైభవాధిక్యవర్ణనము.)

కమలలోచనుని కైంకర్యంబుకంటెఁ
గమలేశుభక్తు కైంకర్యంబు ఘనము

వేసర కఱువదివేలేండ్లు భక్తి
నేసేత హరిపూజ సేయుటకంటె
నొకభాగవతునకు నొకమాఱు పూజ
యకలంకమతిఁ జేయ నదియు మిక్కుటము
అనుచు నేకతమున హరుఁడు పార్వతికి
నొనరఁ బద్మంబున నుపదేశ మొసఁగెఁ
గావునఁ బరమభాగవతగేహమున
కీవలఁ జుట్టిరానిత్తు నీకోట

(753. హరిభక్తగేహావరణరూపప్రాకారనిర్మాణకథనము. పుష్పకైంకర్య నిరతత్వప్రశంస.)

యనుచు నావరణంబు నాగేహమునకు
ఘనతరావరణంబు గాఁగఁ గట్టించె
నావిధం బెల్లభక్తాంఘ్రిరేణుండు
భావించి వైష్ణవభక్తికి మెచ్చి
యిప్పు డీపరకాలుఁ డిట చేయునట్టి
యుపకారమునకుఁ బ్రత్యుపకారముగను
పెనుపొందఁగాఁ బిడ్డ పేరిడవలయు
ననిమహాని మది నెంచి యాత్మజుభాతి
యనిశంబు దామంబు లర్పించునట్టి
తనదుపువ్వులనారఁ దరగుకత్తికిని

(754. పరకాలయోగికృత శ్రీరంగగోపురమహానసాదినిర్మాణము.)

అరిదండధరునామ మనువొందఁ బెట్టి
పరమానురక్తుఁడై పరకాలుఁ డంత
వరగోపురంబును వంటసాలయును
గరమర్థి గణజంబుఁ గట్టింపఁ దలఁచి
కలయ నాచార్యులఁ గాసీల నపుడు
బిలిపింప వారలు పెనుజన్నిదములు

చంకల శిల్పశాస్త్రములపుస్తకములు
వంకవోఁ జుట్టిన వలుదపాగలును
గోలదిరేఖలు వడిఁ గోసినయట్టి
మొలమించి వలకేలి యునుపకమ్మలును

(755. నానావిధకైంకర్య పరిపూర్తిక్రమవర్ణనము.)

వలవడ శిల్పశాస్త్రాగమవేత్త
లలపరాంతకునకు హస్తము ల్మొగిచి
చేరువ నిలువ నీక్షించి భాగవత
పారిజాతంబు చొప్పడఁగ నిట్లనియె
నడుఁగక మీర లిన్నాళ్ళు ప్రయాస
పడితిరి శ్రీరంగఫణిశాయికొఱకుఁ
బడిన నేమయ్యె మీపడుపాటులెల్ల
నెడపక రంగేశుఁ డీడేర్పఁగలఁడు
ఒప్పగా మీధనం బొప్పింతు మీఁద
నప్పుగా గణజంబు నాగోపురంబు

(756. శిల్పివరకృతనిజకైంకర్య స్వీకరణవిషయకప్రార్థన.)

ననువొంద రెండవయమ్మహానసము
నొనరించుఁ డని పల్కి యుడుగర లొసఁగ
వేవేగ వారు నవ్విధి నన్నిపనులుఁ
గావింతు మని యొప్పి క్రమ్మఱ వచ్చి
తమకు నీవలయునర్థము వేఁడునపుడు
తమకించి యందుఁ గొందఱు తమ్ముఁ జూచి
తమచేతికాసు లిందనుకను మెసవి
క్రమమున నీయూడిగములు సేసితిమి
అలవడఁ దముసేయునట్టియాపనులు
కొలుపలే వని యొప్పుగొనుటయు లేదు

(757. నానావిధచిత్రరచనాసంయోజన రీతివర్ణనము.)

విదితంబుగా మాకు వెనకకు మీరు
మొదలపెట్టెడు లెక్క మొదలపెట్టించు
చేకొని యేముసేసినయందుఁ గడమ
లేకుండఁ జూచి పాలించు మోసామి
చప్పటికుముదంబు చదరపానంబు
కప్పుచూరులు కంబకాళ్ళు పద్మకము
నొగి మహాజగతియు నుపజగతియును
దగినగట్టను గపోతము సంతనయును
మొదలైన తమపని మొగములలోను
గొదవ చీమంత చేకూరకయుండ
నీసునం దవిలి డా రీరీతిఁ బనులు
చేసేతఁ దమచేతఁ జేయింపుచున్న

(758. పరకాలయోగికృతశిల్పివిషయదయాప్రసారాది.)

కాసిడు తమకొక్క కాసిడు సరికి
జేసికి గొట్లాడి పెనఁగిచూచితిమి
అన విని పరకాలుఁ డాశిల్పివరులఁ
గనుఁగొని యెంతయుఁ గరుణ వాటించి
సారసభవముఖుల్ సవరింపలేని
శ్రీరంగవిభుసేవఁ జేయువీరలకు
వ్యర్థంబు మిగుల ననర్థంబు నైన
యర్థమిచ్చుట కొంత యని విచారించి

(759. నావికాహ్వానప్రకారవర్ణనము.)

పరమార్థముగనింకఁ బరమార్థ మిచ్చు
టరయఁ బ్రత్యుపకార మనుచుఁ గావేరి
ఘనవేగమున రెండుగడ్డలుం జమరు
కొని పార నోకనావికుని రహస్యముగఁ

భిలిచి కాంచనములు పెక్కుగా నొసఁగి
యలవిమీఱినధనం బది తెమ్మటంచుఁ
గాసింపుచున్నయాకాసీల నెల్ల
నాసమ్మతమున నీనావ యెక్కించి
కొంచక నట్టేటఁ గొనిపోయి పుట్టి
ముంచి నీవిందిచే ముంచిరమ్మనుచు

(760. పరకాలయోగికృతశిల్పిప్రముఖభక్తజనోపకారక్రమాలోచన.)

సమకట్టి తత్తకజనము వీక్షించి
క్రమమున మీకు నీఁగలధనం బెల్ల
సవరింతు లెక్కతో సవరి నయ్యేటి
యవల శ్రీనీపతీర్థాంతరంబునను
ఉరుతరనిక్షేప మున్నది తనది
వరుసతో నావెంట వచ్చెదరేని
యని వారి నందఱ నాపుట్టిమీఁద
ఘనమైన యొకయమూఁక గాఁగ నెక్కించి
తామున్నయవలికి దాఁటి కాసీల
నామహాసింధుమధ్యమున ముంపించి

(761. హరిప్రార్థనాప్రకారము. సంసారసాగరతరణోపాయరూప ప్రపత్తికలనము.)
భక్తజనమోక్షప్రాప్తిక్రమవర్ణనము.

ముకుళితహస్తుఁడై మురవైరిఁ దలఁచి
సకలలోకేశ ! కంజదళాయతాక్ష !
భవదీయకైంకర్యపరులైన వీరి
భవముక్తులుగఁ జేసి పరమపదంబు
చేరునట్లుగఁ గృపసేయు మటంచుఁ
బారమార్థముగఁ బ్రపత్తిఁ గావింప

లోకంబులెల్ల నాలోకించుచుండ
నాకసంబున వచ్చి యాదివాహనులు
మక్కువ వారి విమానంబులందు
నెక్కించుకొని ముక్తి కేగి రంతటను

(762. పరకాలయోగి కైంకర్యనిరతత్వ వర్ణనము, నాగపురిజైన బింబాదర్శనాశ్చర్యకథ.)

బరకాలయోగి యెప్పటియట్ల మగుడ
నరిగి తా రంగవిహారి కైయుండె
నట నాగపురిబౌద్ధు లాగుడిలోనఁ
బటుతర హేమబింబము లేకయున్నఁ
బొగులుచు నాశ్చర్యమును జెంది సదన
మెగువ బంగరుకుండ యెడయుటఁ జూచి
పడిసినరక్తంబువడువు నచ్చోటి
యడుగులఁ బొడఁగాంచి యాపీట నున్న
ఇల నీటిలోఁజాడ లెత్తంగఁ జాలు
తలవరులను బిల్చి తచ్ఛాయఁ జూప

(763. చోరాగమనచిహ్నదర్శనప్రకారము.)

జలజ తోమర శంఖ చక్ర దంభోళి
హలచిహ్నితము లైన యరిదండధరుని
యడుగులఁ బొడ గాంచి యచ్చట కడమ
యడుగులు గని కడు నాశ్చర్య మంది
యలవి నల్వుఁడె యట నలవెన్నదొంగ
బలిను వాటించిన బలుదొంగ యనుచుఁ
గొలఁది కనుంగొని గుఱి వ్రాసి మఱియుఁ
గొలిచి చూచుచు జాడగూడ నెత్తుచును

(764. చోరాగమనచిహ్నదర్శనోహాది ప్రస్తావము.)

శ్రీరంగపట్టణప్రాప్తిక్రమము.

గుడిపడమటఁ జోరకులు డిగినట్టి
నడువుఁ జూపుచు బౌద్ధవారంబు మునుపు

చోరులు సనినట్టిచొప్పు జూచుచును
బ్బోరున నటు పోయి పోయి యొక్కెడను
సుడిగాలి వాని నించుక మాసి మడుసు
పడియున్న నొండొరుఁ బరికించి కాంచి
గురులు వ్రాయుచు నడుగులు గొల్చుకొనుచుఁ
బెరచోటఁ జొప్పు దీపింప నెత్తుచును
ఘనమైనచట్టునం గానరాకున్న
బునుకగ వీపునఁ బారలియెత్తుచును
అలపరకాలుని యడుగని తెలిసి
బలువిడి శ్రీరంగపట్టణంబునకుఁ

(765. కనకమయబుద్ధబింబాహరణ విషయక ప్రశ్నాది.)

జనుదెంచి యటనున్న శాత్రవాంతకుని
గని కోపమునను సౌగతు లిట్టు లనిరి
తెచ్చినతమవంశదేశికు మరల
నిచ్చెదో నొచ్చెదో యేమికావలయు
ననినఁ బరాంతకుఁ డాశ్చర్యపడుచుఁ
దనుగానివానిచందమున నిట్లనియె
నెచ్చటిమీగురుం డేటివాఁ డాతఁ
డెచ్చట నుండు నా కెఱిఁగింపుఁ డనిన
నలనాగపురి నున్న హైమబింబంబుఁ
దెలియవే చేచేతఁ దెచ్చిన దొంగ

అలవిరివారల నణ కించినట్లు
పులిమిపుచ్చిన నిన్నుఁ బోనీము నేఁడు
నడుగక మాసామ్మునకు నొప్పఁజెప్ప
వెడఁగ ! రాజ్యమువారు విన్న మాటాదవు
వలవదు చెడిపోవవలదు నీమనసు
కొలఁదిఁ జెప్పితిమి యీగొంటుబాగేల
యెడపక తమమూర్తి నిచ్చితివేని
తడవము నిను దాఁకి తలఁపము తుదిని
ఈవ తెచ్చితి వని యేబాసమైనఁ
గావించెదము నెంత కష్టమడ్డనను

కితవ ! నీవిటకు దొంగిలితెచ్చి తనుచు
నతివెతలకు నిల్చి యాడెద విపుడు
అని తనకొంగు చయ్యనఁ జుట్టిపట్టి
కొని పోవు మని కసిగుంపుఁ గావింపఁ
దన తెచ్చు టెఱిఁగి రిత్తటి నంచుఁ దెలిసి
యనిమె వారలతోడ నాపరాంతకుఁడు
పదర నేటికిఁ గొంగు పట్టంగవలదు
వదలుండ యది దొడ్డవారిచేఁ బడియె
నాసామ్ముఁ దెచ్చు టేనరయుదుం గాని
చేసేత నేను దెచ్చినవాఁడ గాను

(766. బౌద్ధబింబచ్ఛేదనకార్యవిషయకప్రశ్నాది.)

ఎఱుఁగను నను మీర లీరీతిఁ బఱచు
టెఱిఁగిన యది గని యిట తెచ్చువారు
గ్రన్ననఁ బ్రతిమ భంగముసేయఁ జూతు
రెన్నిచందంబుల నీరంతు వలదు
ఫలమువారలలో కాక పనిమాలినట్టి

చలమువారలొ పట్టి జగజోలి యేల
పసిఁడి బాగేదిచెప్పిన బులుగునకుఁ
బసిఁడి నాచెప్పినపగిది నిచ్చినను
గైకొని యేఁ జటుకనవ్రేలు గడమ
కాకుండ మీకొప్పు గావింతు ననిన
జైనులామాటసూక్ష్మముగాన లేక
యూనినగురుభక్తి నొదవ నిట్లనిరి
ఈవడిగినవెల్ల నిచ్చెద మిప్పు
డివతలం బత్ర మిచ్చెదవేని జెప్పు
మన సమ్మతించెఁ బరాంతకుం డపుడు
ఘనులఁ గొందఱ సభగాఁ గూడఁబెట్టి
తనవారిపనులచందముఁ జెప్పి కొన్ని
దినములు గడు విడి తేటతెల్లముగ

(767. పరకాలయోగిప్రదత్తపత్రరీతివర్ణనము.)

సమమాసతిథివారసరణి తేర్పఱచి
ప్రమదంబుతోడ శ్రీపరదండధరుఁడు
అమరజైనుల కిచ్చినట్టిపత్రంబు
క్రమమెట్టిదనిన మీగడువు నాఁటికిని
పిసిఁడి బాగేదిచెప్పిన పులుఁగునకుఁ
బసిఁడి నేఁ జెప్పినపగిది మీరొసఁగఁ
గైకొనితుదిఁ జటుకనవ్రేలుగడమ
గాకుండ మీకొప్పుగావింతుననుచు
స్వరుచిమయొడఁ బడిసవరించుపత్ర
మరయనిందుల పత్రహస్తునొప్పంబు

(768. శ్రీరంగనాథసాక్షికరణప్రస్తావము.)

ఆరంగపతి సాక్షులగువారియొప్ప
మారంగపతియంచు నపుడు వ్రాయించి

యలపత్త్రమంది తానాసౌగతులకుఁ
జెలరేగియిచ్చె నిచ్చినబౌద్ధులపుడు
తమపురి కరిగి యాధనము గై కొనుచుఁ
గ్రమమొప్ప మిగిడి యాగడువునాఁటికిని
అరుదెంచి యీఁదగు నర్థంబు లొసఁగి
పరకాలు నిజగురుప్రతిమ వేఁడినను
మునుపు దాఁచినబౌద్ధముఖ్యుని బొందిఁ
గనుపట్టు నలచిటికెనవ్రేలు గొనుచు
నేతెంచి వారల కీవచ్చునంత
నాతతశోకార్తు లగుచు నెంతయును

(769. జైనగణకోపావేశాదిప్రకారవర్ణనము.)

గనలిజైనులు పరకాలునిం జూచి
యనిరి నీమాట సత్యం బని నమ్మి
మునుప దొంగిలినసొమ్మును నీకు నుండ
ధనమిచ్చితిమి మంచితనమున మఱియు
నిచ్చిన తమగురు నీక యీవ్రేలు
దెచ్చి యీవచ్చె దేలెఱుఁగునం దమకు
నిదె మున్ను నీవు మా కిచ్చినపత్ర
మదె సాక్షు లున్నార లోగాములకును
అనినఁ బరాంతకుడనియె వారలకుఁ

(770. పత్రప్రదర్శనప్రకారము.)

బనిలేని యీ వట్టిపలుమాట లేల
పన్ని నేనిచ్చిన పత్రంబులోన
నున్నచందంబున నొప్పింతు మీకుఁ
బదర కాపత్ర మీప్రబలముందరను
జదివించు డందు నేసరవినున్నదియు

నందు నున్నందుల కావగింజంత
చిందు సేసిన నోరసేసిన జైన
నినుమడిగా నిత్తు నిపుడు నీసొమ్ము
కినియక తగవునం గెలిచి కైకొనుఁడు
అనిన వా రాపత్ర మాసాక్షి వారు
వినుచుండ వడిఁ జదివింప వారలును
గైకొని తుదిఁ జిటికెనవ్రేలు కడమ
గాకుండ మీ కొప్పు గావింతు ననుచు
నా కులో నున్నది యంతియేకాని
యాకాంచనాకృతియంతయు మీకు
నొప్పింతు ననుట లేకుండుటం జేసి
తప్పు గైకొని పట్ట తగ వేది మీకు
నన విని తగవున హైన్యంబు నంది
చని సౌగతులు చోళజననాథుఁ గాంచి

(771. చోళరాజకృతవిచారణాప్రకారము, మహాద్రోహదోషారోపణకథనము.)

తమ హేమగురుఁ బరాంతకుఁడు గైకొన్న
క్రమ మెఱింగించి వెగ్గలముగా లోనఁ
బరిధాన మీ నొడంబడిన భూవిభుఁడు
కర ముగ్రమునఁ బరకాలు రావించి
యేమోయి పరకాల! యింతయధర్మ
మీ మెయిం గావింప నిది నీకుఁ దగునె
యే నెంత చెప్పిన నిట్టి నీమోజ
మానకపోయితి మాటిమాటికిని
గుఱుతైన సౌగతగురుముఖ్యు నీతి
దొఱఁగి తెచ్చుట మహాద్రోహంబు గాదె
యన విని పరకాలుఁ డవనీశుతోడ
ననియె రాజని నిన్ను ననరాదుగాక

(772. పరకాలయోగికృతప్రత్యుత్తరరీతివర్ణనము.)

యాగమబాహ్యులరై యున్నయట్టి
సౌగతముఖుల నెక్కడఁ బొడఁగన్న
గతము సేయఁగఁ దగుఁ గాక భూపతికిఁ
బ్రతిఁ బెట్టి యవి తుదిఁ బాలింపఁ దగునె
మును త్రిపురాసురమోహార్థముగను
దనుజారి యట్టిమతంబుఁ గల్పించి
తుదిఁ దానె తన్మతస్థుల నెచ్చనీక
పదివేలవిధముల భంజింపవలయు

(773. పరకాలబుద్ధజనపరస్పరవాదాచరణప్రస్తావము.)
పరకాలయోగివిజయక్రమము.

నని యానతిచ్చినాఁ డటుగాని బౌద్ధ
జనగురుహారణంబు సలిపితి నేను
దోడరి యందులకు నాతోడ వాదింప
విడువుము బౌద్ధుల వెస నింపులోన
జాడతో నాగమసరణి వాదించి
యోడినవారల నొనరింపు మాజ్ఞ
యనిన భూవిభుఁడు పరాంతకబౌద్ధ
జనులతో వాదింప సమకట్టుటయును
బరకాలుఁ డప్పు డాపరవాదిబలము
నురుతరానంతవేదోక్తఖడ్గముల
నలినలిఁ జేసి యెంతయు వీఁగఁదోలి
గెలిచిన నరుదంది క్షితినాథుఁ డప్పు

(774. చోళరాజకృతనమస్కారసంమాననాదిక్రమము. జైనగణదండనరీతి.)
శ్రీరంగనగరప్రాప్తివర్ణనము.

డరిదండధరునకు నవనతుం డగుచుఁ
బరమవస్తువుల సంభావించి యపుడు

హీనవాదులఁ జేసి యెదిరించి నట్టి
జైనుల దండించి జగములు వొగడ
మక్కువ బరకాలు మదదంతిరాజు
నెక్కించి పురమెల్ల నేగించి పొగడి
యల పట్టభద్రున కెన్నిచిహ్నములు
గల వన్నిచిహ్నముల్ కడఁకమై నొసఁగి
యనిచినఁ బరకాలుఁ డారాజు వీడు
కొని రంగపురికి నేగుచునున్నతఱిని

(775. షణ్ముఖాంశభాసురసంబంధనామక శైవాచార్యకృతపరకాలయోగికవిత్వ-
బిరుదాసహిష్ణుత్వవర్ణనము. పరస్పరవాద ప్రస్తావము.)

ధరలోనఁ ద్రికవినా దనరినయట్టి
హరభక్తుఁ డగు షణ్ముఖాంశసంభవుఁడు
సమ్మదుం డనుపేరి శైవమతార్యుఁ
డమ్మహాత్మున కెదురై డాయవచ్చి
ధర నాశుమధురవిస్తారచిత్రముల
నిరవొందుకవిత కధీశ్వరుం డనుచు
గరమర్థి వాయిదకాంద్రముంగలిని
బిరుదుకాళియలచేఁ బెల్లునాదింపఁ
బలుదెఱంగులవానివజ్జనె తవణి
మలహరిథక్కాదిమహితవాద్యములు
వాయింప సమదంతివాహనారూఢుఁ
డై యేగుదెంచు నయ్యరిదండధరుని
గనుఁగొని తనయున్నఘనపురంబునకుఁ
జనుదేరవలయు నోసర్వజ్ఞ యిప్పు
డన విని పరకాలుఁ డనియె నాతనికి
వనజాతనేత్రునివాసంబు లేని

గ్రామంబుఁ జొర నరికల దొరకప్రతిన
యే మెట్లవచ్చెద మీపురంబునకు
నన విని త్రికవి యయ్యరిశమనునకు
ననియె ముందర మదీయం బైనవీటఁ

గలదు నారాయణాగార మీవేళఁ
గలియుగంబున నది కనుపట్టలేదు
రవివంశతిలకుండు రాముండు తొల్లి
యవనిరక్కసుల వేఁటాడుచు నచట

(776. శైవవైష్ణవమతాచార్యపరస్పరవాదచాతుర్యక్రమవర్ణనము.)

నెలకొన్నకతమున నిఖిలలోకముల
నలవీడు రామవియత్పురం బనఁగఁ
బరగె నావుడు విని పరకాలుఁ డటకుఁ
గరమర్థి నడుగ వేడ్కల శైవగురుఁడు
సకలోపచారము లొనరించి యతని
యకలంకసామర్థ్య మరయంగఁ దలఁచి

ఘనతమై భువి సర్వకవితావిభుండ
ననిపించుకొను టెట్లు లైన నీ విపుడు
కడలిశంఖంబు లిక్కడకు రాఁ గవిత
యొడఁగూర్చి చేసినీకొప్పు నాబిరుద
మన విని పరకాలుఁ డాశైవగురుని
గనుఁగొన లేనవ్వ గనుగొర గదుర
నన్నేలినట్టి క్రొన్ననవిల్తు తండ్రి
సన్నిధిఁ గాని యే సవరింపఁ గవిత

(777. పరకాలశిష్యకథితవాదిప్రతివాదితారతమ్యరీతివర్ణనము.)

నావుఁడుఁ బరకాలు నంచిన శిష్యుఁ
డీవేళ దేవరకే మింద రుండ

శ్రీపతికృపను నీశిష్యప్రశిష్యుఁ
డోపఁడే యీమందు నోడించుపనికిఁ
దుది వీని నేలినధూర్జటి వచ్చి
యెదిరిన నీవేల యేమె చాలుదుము
కొండతో దగరు డీకొనినచందమున
నండజాధిపుతోడ నహి పోరునట్లు
మఱి నభోమణిఁ గీటమణిఁ జంకసేయు
తెఱఁగున నీదైన తెఱఁ గెఱుంగమిని
గడుతామసుండైన కలన మీతోడఁ
దొడరె నింతియకాని తుది నెన్ని చూడ
నతనికి మీకును నంతరాంతరము
మఱి నెన్నఁచో హస్తిమశకాంతరంబ

(778. హరిమూర్తిసంపాదనయత్నక్రమకథనము.)

యనిన శిష్యులఁ జూచి యాపరకాలుఁ
డనియె నెన్నిన మీర లంతటివార
లైన నీతనిగర్వ మడఁచుట కిప్పు
డేనేమి మీరేమి యీపురిలోన
వేచని యిందిరావిభునియావాస
మేచక్కి నుండునో యెఱిఁగిరం డనినఁ
బూనిక శిష్యు లాపురమెల్ల వెదకి
కానక పరకాలుఁ గాంచి యిట్లనిరి
వెదకితిమయ్య యీపీటమందునకు
వెదకినలేదయ్య విష్ణుమందిరము

(779. పరకాలయోగదృష్టిప్రసారనిర్ధారితహరిమూర్తిస్థితిక్రమకథనము.)

అన విని పరకాలుఁ డాపురం బెల్లఁ
దనదివ్యయోగవిద్యాదృష్టిఁ జూచి

ముదుకగుల్లలలోన ముత్తియం బున్న
చదురునం జెక్కుపాషండులలోన
మకరకుండలధారు మదిఁబొదుకొలిపి
యొకవైష్ణవీమణియుడివోనికూర్మి
ననయంబు పాషండులగు తమవారు
గనకుండ దొంతులకడ నుట్టికుండ

ముద్దుగారెడు వెన్నముద్ద కృష్ణయ్యఁ
దద్దయుభక్తి వస్త్రముచుట్టి దాఁచి
పగలెల్ల వారిలోపలఁ దాను నొకతె
యగుచు వారాడినయట్ల యాడుచును

(780. శ్రీకృష్ణస్వరూపవైభవము.)

దమవారు నిద్రించుతఱిఁ బుండరీక
విమలాక్షు మానులవిందు గోవిందు
సలిలితాంబువుల మజ్జనము నొనర్చి
ఫలపుష్పధూపదీపముల నర్పించి
తొంటిచందమున నందునిజవరాలి
చంటిపాపని నిడి సతతంబు నిట్లు

హరిభక్తిపరమతి యైన యాసాధ్వి
సరవి యంతయు మానసంబునఁ దెలిసి
వెలయంగఁ దనకన్నవిధము శిష్యులకుఁ
దెలిపి మీరి పుడు సందేహింప కరిగి
యలకృష్ణుతోఁగూడ నాకాంత నేను
బిలిచెద ననిచెప్పి పిలిచి తోతెందు
అన విని పరిజనులట్లకా కనుచుఁ
జని యటనున్న వైష్ణవిఁ జేరవచ్చి
కనుఁగొని యాపరకాలువాక్యములు
వినుపించి రమ్మన వెఱఁ గందికొనుచు

సతతంబు నీకలశములోనినంద
సుతు నర్చనముసేయుచొప్పు నాతలఁపు
నేనెఱుంగుదు గాని యింటిలోవారు
గాన రీగతి యెట్లు కనియెనో ఘనుఁడు
మానుగా నతఁడు నిర్మలుఁ డైనయోగి
కాని సామాన్యుండు గాఁడు భావింప
నావైష్ణవోత్తము నంఘ్రిపద్మములు
సేవించి యభిమతసిద్ధిఁ బొందెదను

(781. వాసుదేవసాన్నిధ్యవైభవసంతోషప్రకారము.)

అని కుండలో నున్న యావాసుదేవుఁ
గొని మూర్తితోడ నక్కునఁ జేర్చికొనుచుఁ

గరమర్థితోఁబరకాలుసన్నిధికి
నరుదెంచి శ్రీకృష్ణు నతని చేనొసఁగి
ముదమున నడుగుదమ్ములమీఁద వ్రాలి
పదివేల తెఱఁగులఁ బ్రస్తుతింపుచును
ఆలోలసంసారమనుపయోరాశి
లోలత మునిఁగి తేలుచు నున్నదాసఁ
బరకాల! తావకపదపద్మభక్తి
తరణిచేతను నొక్కదరిఁ జేర్పు మనుఁడుఁ
బరమసంతుష్టుఁడై పరకాలుఁ డంతఁ
బరమకృపారసభరితగాఁ జేసి

(782. పరకాలకృతసంబంధనామకశైవాచార్యవాదాహ్వానక్రియయు.)
చిత్రకావ్యముకుటబంధరచనాదిప్రకారము,
తత్సమర్పణరీతివర్ణనము.

చలము మొప్పిరిఁ గొన్నసంబంధుఁ జేరఁ
బిలిచి యప్పుడు ప్రతాపించి యిట్లనియెఁ

దలపోయ నాకవిత్వములోని మేలు
దలపోయ నీరమాధవుఁ డొందు దక్క
నెఱుఁగంగలేరు బ్రహ్మేంద్రాదులైన
నెఱిఁగిన నీమూర్తి యెఱుఁగంగ వలయు
ననుచుఁ గాళియభేది కభిముఖుం డగుచుఁ
దననేర్పు మెఱసి యెంతయుఁ జిత్రగతుల
నలశౌరిమీఁదట నంకితంబుగను
జలధిశంఖంబు లచ్చటికి నేతేరఁ

బదిమాట నొక్కప్రబంధంబుఁ జేసి
హృదయంబులోఁ గన్న యాశార్ఙ్గపాణి
ననువొంద నేఁడు ప్రత్యక్షంబు గంటి
ననునర్థములతోడ నలవడి యొప్పఁ
దగ ముకుటాఖ్యబంధంబుచే భేద్య
మగునట్టి చిత్రకావ్యముఁ బ్రకటింప

33. శైవాచార్యసంతోషప్రదర్శనాది. తత్కృతపరకాలయోగివైభవవర్ణనము.)
నిజాపరాధక్షమాపణప్రార్థనాక్రమము.

విని శైవగురు డంత నెఱుఁగంది పొగడి
కనుఁగవ బాష్పము ల్గడలుకొనంగ
నరిదండధరుని పాదాంబుజాతములఁ
గరమర్థి వ్రాలి మై గరుపాఱ నిలిచి

మురవైరి యవతారమూర్తిని నిన్నుఁ
బరుఁ డని తలపోసి పామరబుద్ధిఁ
దొడరిన యిమ్మహాద్రోహంబు నీవ
కడతేర్చి క్షమియించి కావవే తండ్రి!
యని పెక్కుభంగుల నభినుతి సేసి

(784. పరకాలయోగిప్రాప్తచతుష్కవిత్వబిరుదావళి, రాజసంమానాది.)
వాసుదేవసపర్యాక్రమవర్ణనము.

పెనుపొందఁ బరకాలుబిరుదుకాహళికఁ
గొని భూమిఁ ద్రికవులకును జతుష్కవుల
కును రాజ వనుచు నెక్కొనఁగఁ బూజింపఁ
గరము వేడుకఁ బరకాలుఁ డావేళఁ
గరమర్థి నతఁ డిచ్చుకనకాంబరముల

నలనందసుతునకు నర్పించి యచటి
కలధౌతమణిమయాగారంబునందు
వరవైభవముల నవ్వసుదేవతనయుఁ
దిరమొందు ప్రేమఁ బ్రతిష్ఠఁ గావించి
జనులెల్ల వినుతింప సంబంధు వీడు
కొని కవిశేఖరు ల్గొలిచి యేతేర
పరకాలు మిగుల సంభావించి రంగ
పురమున కనిచె నప్పుడు పరాంతకుఁడు
శ్రీరంగమున కేగి శ్రితకల్పతరువు
శ్రీరంగనాథుని సేవించి యంత

(785. శ్రీరంగక్షేత్రప్రాప్తిక్రమము. రంగనాథకైంకర్యప్రశంసాది.)

గట్టిగాఁ దా మున్ను గరశాసనములను
గట్టించినట్టిప్రాకారముల్ చూచి
నలువార నల్లసేనపుజంగరాల
నెలమి నీసాలంబు లేను గట్టింతు
నని విన్నవించి యే నట్ల యీడేర్చి
తనయంబుఁ గరుణించి యప్పుడ యేను
గట్టిగా మంచిబంగరునీలమణులఁ
గట్టింతు ననిన యాగతిన యీడేర్తు

నీరీతి విన్నపం బేలకో యపుడె
శ్రీరంగనాయక సేయలేనైతి

(786. శ్రీరంగనాథప్రత్యక్షవైభవము. పరకాలయోగి భక్తిపారవశ్యప్రశంస.)
తత్కృతహరిమందిర నిర్మాణ కైంకర్య క్రమము.

నని భక్తిపరవశుం డగుచు శోకింప
ననయంబు మెచ్చి శ్రీహరిరంగవిభుఁడు
పరకాలునకు వేగఁబ్రత్యక్ష మగుచుఁ
బరమానురక్తితోఁ బలికె యోగీంద్ర!
పాటిమీఱిన భక్తిపరత నీకట్లు
కోట లెన్నినరాతికోటలేవయ్య!
వనజభవాదులు వాసవాదులును
దినకరచంద్రాదిదివిజులుం గూడి
నెట్టన జాతిమానికములు చరులఁ
గట్టిరాళులనెన్ని గట్టి రన్నియును
నీవు గట్టించుమన్నియలసాలముల
కానగింజంతకు నవి యీడు రావు
అనుచుఁ గౌఁగిటఁ జేర్చ నరిదండధరుఁడు
వినతుఁడై వేవేలవిధములఁ బొగడి
తనసేయువిజయమంతయు నేర్పుతోడఁ
దనదేవి కెఱిఁగించి తదనంతరంబ

(787. పరకాల యోగికృత భద్రాశ్రమవాసక్రమము. భాగవతపూజావైభవాధిక్య కథనము.)

పరమేశుఁ డగురంగపతియనుమతిని
బరమవిరక్తుఁడై పత్నియుం దాను
నరిగి కురంగేశు నావాస మగుచుఁ
బరమపావన మైన భద్రాశ్రమమునఁ

దనరెండమున రంగధవుఁ బాదుకొల్పి
యనుపమయోగవిద్యాసక్తి నుండెఁ
గావున నెన్ని సంగతుల భాగవత
సేవ సేసినవాఁడె శ్రీవైష్ణవుండు
హరిపూజకంటె శ్రీహరిభక్తపూజ
పరికింప నధిక మెప్పాటున నైనఁ
బరకాలయోగి యాభద్రాశ్రమమున
నురుయోగసక్తుఁడై యుండె నేఁటికిని
నిఱాటి లోకములెల్ల మెచ్చఁజేసినవి
యాఱుకైంకర్యంబు లాఱుకబ్బములు

(788. పరకాలయోగిరచితద్రవిడభాషారూపగ్రంథచతుష్కరసగీతిగాంభీర్యాదివైభవము.)

నల మహాశ్రీవచనాభిధానమున
నలవడఁ గృతియందు నాదికావ్యంబు
తిరుపతులందు వర్తిలుభాగవతుల
యరయఁగాఁ గృతకృత్యు లనునర్థ మొదవ
నెనసి రెండవకృతి యిరువది పాట
దనరార ఘటియించె దంటకం బనఁగ
ఘనచిత్రకావ్యభాగస్థితి యనఁగ
ననువొందుచుండ మూఁడవప్రబంధంబు
తలఁప మహాతనుదళము లనంగ
నలరె నాలవకృతి యైదవకృతియు
ధరణి నెన్నఁగ నీదుదండకం బనఁగ
గర మొప్ప నాల్గవకావ్యంబు చేసెఁ
బరమపావనమైన పరకాలుచరిత
ధర నెవ్వరేని తద్భక్తిపూర్వముగ
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
దనర వారలకుఁ బ్రత్యక్షమౌ శౌరి

యకలంకసిద్ధులు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులుఁ గరస్థలి నుండుననుచు

(789. గ్రంథసమర్పణక్రమము. కవివంశమహిమ.)

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్త సంతతికి
సంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయు తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ

(790. నిజకవితాప్రశంస. సప్తమాశ్వాసనిగమనము.)

సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగ సప్తమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగి విలాసము.

అష్టమాశ్వాసము.

(791. శ్రీదేవీవైభవకథనము, శ్రీవేంకటేశస్మరణాది. శ్రీరంగరాజమహోత్సవాదివర్ణనము.)

[ద్విపద]

శ్రీశ్యామసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారువరదానశీలి!
జలధికన్యాముఖ్యజలజలోచనలఁ
గలసి విచిత్రవైభవము దీపింప
సంతతోత్సవములు జరగ శ్రీరంగ
కాంతుఁ డెంతయును బ్రకాశించుచుండె

నలపరాంకుశముఖ్యు లగుయోగివరులు
పలికిన దివ్యప్రబంధరత్నములు
వినుచువారల గారవింపుచు భక్త
జనపోషణైకదక్షత నుండె నంత

(792. వీరనారాయణాఖ్యాగ్రహారప్రాశస్త్యము. తన్నగరస్థభాగవతవైభవకథనము.)

విమలమైయొప్పు కావేరిచెంగటను
రమణమై వీరనారాయణం బనఁగఁ
గ్రామ మొప్పును శ్రుతిగ్రామప్రవీణు
లామహానగరంబునందు నుండుదురు
వీరనారాయణవిభుఁ డనుపేరి
శౌరితనూజుఁ డచ్చటఁ బెన్నుమిగులు

నమృతసంకాశంబు లైనతోయములఁ
గొమరారుసరసి యాకుఱఁగట వెలయుఁ
బరమభాగవతులు పరతత్త్వవిదులు
కరుణాపయోనిధుల్ కమనీయమతులు
నగణితవేదవేదాంగపారగులు
జగతీసురుల్ చతుస్సాహస్రసంఖ్య

(793. ఈశ్వరభట్టాఖ్యవైష్ణవోత్తమస్థితికథనము, విష్వక్సేనముఖ్యసచివగణనాయకాంశ
భాసురశ్రీనాథమునియోగిప్రాదుర్భావము. తద్గానవిద్యాప్రశంసాది.)

నలవడియుండుదు రందుఁ బెంపార
నలరుశోట్టైకుప్పలం బాకులంబునను
అనఘుఁ డీశ్వరభట్టుఁ డనువైష్ణవునకు
ననుపమశౌరి సేనాధినాయకుని

యాదిమమంత్రి గజాస్యునియంశ
మాదటం బొడమి యోగాసక్తుఁ డగుచు
ననుపమ గానవిద్యా విచక్షణుఁడు
మునుకొని శ్రీనాథముని యనఁబరఁగి
తనసేయుగీతవిద్యకు నారదుండు
తనువున శుభ్రతం దాల్చియుండఁగను

(794. తద్విద్యాభ్యాసక్రమము. యోగాచరణమహిమ. ప్రశ్నిగర్భాంశభాసుర
సత్పుత్రజననక్రమము.)

అఖిలకళావేత్తయై సొంపు మిగిలి
యఖిలేశు యోగవిద్యాప్రభావమున
దనరుధ్యానమునఁ బ్రత్యక్షంబ చేరి
కొని డెందమున నిడికొని యటమీఁద

నరయంగఁ బృశ్నిగర్భాంశ మైనట్టి
వరపుత్త్రునీశ్వరాహ్వయమౌనిఁ గాంచె

నతఁడు దానును గూడి యష్టాంగయోగ
చతురకేళీవిలాసములఁ దేలింప

(795. నాథమునిపుత్రాఖ్యేశ్వరమునివరాష్టాంగయోగవృద్ధిప్రకారాది.)
పుణ్యతీర్థయాత్రావిషయకప్రార్థనాక్రమము.

సారసమందిరాసహితుఁడై నట్టి
నారాయణుండు ముందర వచ్చి నిల్చి
కనుఁగొని యొకకొంతకాలంబు చనఁగ
దనయుండు దాను నెంతయుఁ బ్రేమతోడ
నావీరనారాయణాధీశుఁడైన
శ్రీవరుననుమతి క్షితిమీఁదఁ గలుగు
హరిమందిరంబులు నచటితీర్థములుఁ
గరమర్థి సేవింపఁగాఁ గోరి కదలి
దనుజారిసదనతీర్థముల మూఁడేసి
దినములు నిలిచి వర్తించుచు నచటఁ

(796. భూమిప్రదక్షిణయాత్రాద్వారా బృందావన-గోవర్ధనాదిపుణ్యస్థలప్రాప్తిక్రమము.)
శ్రీకృష్ణసేవాప్రకారము.

చెలువొందుమూర్తుల సేవించికొనుచుఁ
జెలఁగి భూమికిఁ బ్రదక్షిణము గావించి
కనకసారసజాత కమలాప్తజాతఁ
గనుఁగొని తత్తటాంగణసీమయందుఁ
బొలుచుగోవర్ధనపురి బాలకృష్ణు
జలజాక్షు దేవకీచంటిబిడ్డనిని
సేవించి భక్తి నాశ్రీకృష్ణుపూజఁ
గావించుకొని పెక్కుకాల మున్నంత
నరసఖుం డగువీరనారాయణేశ
హరి నారితో విరహము సైఁపలేక

(797. వీరనారాయణాఖ్యహరికలితాజ్ఞాప్రకారము.)

కలలోన వచ్చి యక్కడ నున్న మాని
తిలకుల ననుజూడఁ దిగి రమ్మనిన
రమణతో వీరనారాయణపురికిఁ
గ్రమమున నయ్యోగిరాజు లేతెంచి
యసమానులై యుండి రటమీఁద కురుక
వసియించి యుండెడి వైష్ణవోత్తములు
అటఁ గొంద తే తెంచి యలపరాంకుశుని
పటుతరదివ్యప్రబంధంబులోనఁ

(798. నాథమునిదర్శనక్రమము, దివ్యప్రబంధవైభవసేవనాది.)

బదిపాట వినుపింపఁ బదివేలగతుల
ముదమంది యానాథముని వారిఁ జూచి
యమృతపానోత్కృష్టమైన యీకావ్య
మమర నంతయు మీర లానతీవలయు
నావుఁ డీకృతి యోగినాయకోత్తముఁడు
కావించి కడుఁ బెక్కుకాలంబు సనిమెఁ
బరికింపఁగా నీప్రబంధంబు ముక్తి
కరమైనకతన లోకములోన మునుపు
యంతయుం బదివి నీయంతమాత్రంబె
యెంతయు ముక్తికి నేగుచుండుదురు
కావునఖిల మయ్యెఁ గడమవృత్తములు

(799. నాథమునియోగికృతకురుకానగరప్రాప్తిక్రమము.)
ద్వాదశసహస్రావృత్తిదివ్యప్రబంధపఠనాదివృత్తాంతము.

రావయ్య ననిన నరసి నాథమౌని

కురుకకు సరిగి యామరుకేశుఁ గాంచి
వరభక్తిని మురవోపనిచింతక్రింద
నెలకొని శఠకోపనిజమూర్తిఁ గాన
వలయును హాయంబు వరుసఁ జింతించి
యెలమితో మధురకవీంద్రుండు మున్ను
పలికిన దివ్యప్రబంధ మంతయును

దాలిమితోడ నాఁడటం బదిరెండు
వేలుచందమున నావృత్తిగావింప

(800. శఠకోపముని ప్రత్యక్షదర్శనక్రమము. పరమసంతోషప్రాప్తిప్రకారము.)
దివ్యప్రబంధార్థప్రకటనద్వారా లోకోపకారరచనాశైలి

దాకొన్న కరుణలొ దరువులు వెట్ట
నై కుఁఠముననుండి వచ్చి శఠారి
యతనికిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె నావేళ
నతిభక్తినిరతుఁడై యానాథమౌని
యానందబాష్పంబు లడర శఠారి
మౌనీంద్రపాదపద్మములమై వ్రాలి
వినుతింప నయ్యోగివిభుఁడు మోదించి
యనఘ నీవలసినయర్థంబు వేఁడు

మన విని ముకుళితహస్తుఁడై నాథ
ముని పల్కె శఠకోపమునివర్యతోడ
భవదీయదివ్యప్రబంధరత్నములు
నవముగా నీదాసునకుఁ బ్రసాదించి
యిది దొరఁకొని దేవ యే ప్రబంధములు
జదువువారలకు విచారింప నెంత
యాయువుం గలిగిన యన్నాళ్ళుజగతిఁ
బాయకయుండక నాపై ముక్తి గలుగ

పరముఁ బ్రసాదింప వలయు నావుడును
బరికింప నయ్యోగిపతి సంతసమున

(801. దివ్యప్రబంధోపదేశక్రమవర్ణనము.)

జలజాక్షు నిజ మానసంబున నిల్పి
పొలుపార ద్వయమంత్రపూతంబు గాఁగఁ
దనదుదివ్యప్రబంధంబు లన్నియును
నొనర సార్థమ్ముగా నుపదేశ మొసఁగి
యావరంబును నిచ్చి యనురాగ మెసఁగ
నావేళఁ దనయున్నయచటికి నరిగె
నానాథమునినాథుఁ డాచింతక్రింద
నానవ్యకావ్యంబు లామోద మెసఁగ

(802. వీరనారాయణహరికలితస్వప్నప్రత్యక్షవర్ణనము,)
నిజశిష్యవర్గోపదేశక్రమము.

వెలసి తానును దదావృత్తి గావింప
నలవీరనారాయణాధీశుఁ డైన
శౌరి స్వప్నంబునఁ జనుదెంచి మనము
గూరిమిఁ జోడుగూడి యిద్దఱము
నావృత్తిసేయుద మటకు రమ్మనిన
వేవేగ మరలి యావీటికి నరిగి
యాదేవుతోఁగూడ నాప్రబంధములు
సాదరభావుఁడై యావృత్తిఁ జేసి
దివిజగానమునఁ దద్దివ్యప్రబంధ
నివహంబు తాళమానితముగాఁ బాడి
తనశిష్యవరుల కందఱకు నాకృతులు
నొనర సవిధమున నుపదేశ మొసఁగె

(803. గానవిద్యాప్రదర్శనప్రకారము. గానవైఖరీప్రశంస.)

నటుగాన నీద్రావిడాగమాంతములు
పటుగతిఁ దద్వంశపాలురచేత
వినుచుండు నెపుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ననవేల వేయును నట నొక్కనాఁడు
మతివిశేషంబున మానవగాన
వతియు మానవగానవతియుఁ జర్చించి
తమగానవిద్యలతారతమ్యములు
గ్రమమేరుపడఁ జోళకాంతుముందరికిఁ
జనుదెంచి గానంబు సవరింపునపుడు
విని సభవారెల్ల విబుధగానంబు
దెలియక మనుజప్రతీతిగానంబు
సలిపెడువాని మెచ్చకయున్నఁ గనలి
దేవగానము సేయుతెలుఁగు వేవేగ
భూవిభుతోడ నప్పుడు విన్నవించెఁ

(804. చోళరాజకృతసంమాననాదికథనము.)

దనవిద్య యెఱిఁగిన ధరలోన నాథ
ముని దక్కఁగాఁ బరమును తెలుంగుదురె
యన విని భూనాథుఁ డానాథమౌని
వినయ మేర్పడఁగ రావించి తా నరిగి
యనుపమసింహాసనాసీనుఁ జేసి
యనిమె వీరలపాటలందలిమేలు
దేవర విని వాడు దేర్పంగవలయు
నావుఁడు విని మానినాయకోత్తముఁడు
వెలయ వారలపాట విని దేవగీతి
సలిపెడి వాని మెచ్చఁగఁ జేసె నప్పుడు

(805. సామాజికసందేహోత్పత్తి కథనము. నిజతాళవిద్యాప్రకటనరీతి.)

సామాజికులు కొంత సందేహపడిన
నామాట విని నవ్వి యానాథమౌని
యాయెడఁ బంచలోహంబైనయట్టి
వేయుతాళములు వేవేగఁ దెప్పించి
యాయెడ నొక్కమాట న్నితాళములు
వాయించు మనుచు నావాద మాలించి

(806. నిజనగర ప్రాప్తిక్రమము. దివ్యప్రబంధద్వయగానవిద్యాది శాస్త్రోపదేశక్రమము.)

తలకొని యొక్కొక్క తాళమిన్నేసి
పలములటంచుఁ జొప్పడఁగ జెప్పుటయు
సరియైన నరుదంది సభ్యులతోడ
ధరణీవిభుండు పాదములకు నెరగి
పరమవస్తువుల సంభావింపఁ దనదు
పురమున కరుదెంచి పొలుపు దెప్పించి
తగ జయత్సేనాంశధారియై యనఘుఁ
డగుపుండరీకాక్షుఁ డనుశిష్యునకును
సరవి కాళాంశసంజాతుఁడై భక్తి
నరుదారు కురుకేశుఁ డనుశిష్యునకును
ద్వయము దివ్యప్రబంధములు శాస్త్రములు
నయకరయోగవిద్యయును సాంగముగ
నేపార నుపదేశ మిచ్చె నిచ్చుటయు
నాపుండరీకాక్షుఁ డలఘుఁడై భవ్యుఁడు
తనశిష్యసమితికిం దత్ప్రబంధములు
ననుపనుగానవిద్యయుఁ బ్రసాదించి

(807. నాథమునికృత వాసుదేవధ్యానాది. చోళరాజాగమనము.)

యంతరసాంతరహారి యైనట్టి
కంతుతండ్రిని గోపికామనోహరుని

యన్నాథముని మది ధ్యానంబు సేయు
చున్నయత్తఱిఁ జోళుఁ డొకనాఁడు కూర్మి
తనపట్టమహిషులుఁ దాను నేతెంచి
ననవిల్తుఁగురువీరనారాయణేశు
సేవించి పోవ నాక్షితిపాలవరుని
భావించి గోపికాభామలతోఁడ
నరుదెంచినట్టి శ్రీహరి యంచుఁ దలఁపఁ
బరువడి నాభూమిపాలునివెంటఁ
బురముఁ జొచ్చినదాఁకఁ జోవ డెందముల
నరుదంద నిజశిష్యు లామౌనిఁ జేరి
దేవ! మీ రిటకు నేతెంచినకార్య
మేవెర వది యానతిమ్ము నావుండు
నావల్లకీకమలాననాసహితుఁ
డై వచ్చు శ్రీకృష్ణుఁ డని విచారించి

(803. శిష్యప్రశిష్యద్వారా ద్రావిడాగమ ప్రచారాదిక్రమము.)
నాథముని యోగాభ్యాస క్రమవర్ణనము.

వచ్చితి నన శిష్యవరులు మోదించి
రచ్చోట వీడ్కొని యానాథమౌని
మరలి వేగమె నిజమందిరంబునకు
నరుదెంచి సకలశిష్యావృతుం డగుచు
నీరీతి నేడునూఱేఁడులు గడపి
కూరిమిఁ దనశిష్యకులము నీక్షించి
ప్రీతిగాఁ శ్రీపుండరీకాక్షుఁ బిలిచి
యాతతద్రవిడవేదాంతశాస్త్రముల
వసుధ నెల్లెడలఁ బ్రవర్తింపు మనుచుఁ
గిసలయాధరుఁగురుకేశతారాఖ్యుఁ

గనుఁగొని యోగమార్గము నీవు పూని
యనయ మేమరక తదాసక్తి నుండు

(809. సత్పుత్త్రావతార-వరప్రదానకథనము.)

మని కుమారునిఁ జూచి యనియె వెండియును
ఘనతరుం డై నీదుగర్భంబునందు
సరవి సింహాననాంశజుఁ డైనయట్టి
యురుతరయోగీంద్రుఁ డుదయింపఁగలఁడు
అతనికి యామునాహ్వయ మిడు మనుచు
నతిభక్తిఁ బుండరీకాక్షు సన్మౌని

నలకురుకేశతారాఖ్యునిం బిలిచి
యెలమి మీరిరువురు నిటమీఁదఁబోడము
తనపౌత్రునకుఁ గులోత్తమునకే మనుప
నొనర మీ కుపదేశ మొసఁగినయట్టి
యనుపమసకలరహస్యార్థవితతి
యును యోగమును గూడ నుపదేశ మిండు

(810. యోగవైభవప్రశంస. శ్రీరామసీతాగమనదర్శనాదివృత్తాంతము.)

అని వారి నియమించి యట నొక్కనాఁడు
ననవిల్తుజనకు నన్నళినలోచనుని
సేవించి గానంబు సేయుచునున్న
నావేళ నిజపుత్త్రి యరిమురి వచ్చి

వినవె యిద్దఱు పెద్దవిండులఁ బూని
వనితతోఁ గూడ క్రేవల నొక్కకోఁతిఁ
బాయకుండఁగఁ దాట బంధించిపట్టి
యీయెడ మనయింటి కేతెంచి రనిన
నామానినియె సీత యాయిరువురును
రామసౌమిత్రు లారయ వారంబె

హనుమంతుఁ డనుచు నిజావాసమునకుఁ
జనుదెంచి వారి నచ్చటఁ గనుంగొనక
వెదకి వారలు వేరె వేరె యటంచుఁ
గొడుకుల యడుగుచుఁ గొంత దవ్వరిగి

(811. పరమపురుషాగమనవిషయకాన్వేషణాది.)
నాథమునియోగిపరమపదప్రాప్తిక్రమము.

యొకకోడలును గాంచి యొక్కపూఁబోఁడి
యొకయిద్దలును గ్రోఁతియును గూడి యింత
నిపుడు వచ్చిరి గానరే యన్న వార
లపు డెవ్వరిని గానమన్న మోహించె
నదియొకారణముగ నటఁ బరంధాము
పదపట్టబద్ధుఁడై పరఁగె నమ్మౌని
యది విని తనుజాతుఁ డాశిష్యవరులు
గుదిగొన్నవగతోడ గుబ్బున వచ్చి

(812. బ్రహ్మమేధసంస్కారాద్యౌర్ధ్వదైహికకార్యాచరణము.)
నాథమునియోగిశిష్య జనవైభవము.

యానాథమునివిగ్రహంబు సేవించి
యానాథసుతునిచే నాశిష్యవరులు
పొలుపుమీఱఁగ బ్రహ్మమేధసంస్కార
ములవరింపించి పర్యాయంబుతోడ
నుచితకృత్యంబుల నొనరఁ జేయించి
రచలుఁడై కురుకేశుఁ డనుశిష్యు డంత
గురుని సంస్కారంబు గాలిపినచోట
నిరవొంద నొకచిన్నయిల్లు గావించి
బాగుగా గురుపాదపద్మముల్ తలఁచి
యోగవిద్యాభ్యాస మొనరింపుచుండె

నాపుండరీకాక్షుఁడానాథయోగి
శ్రీపాద మాశ్రయించినవారి నెల్ల
నొనఁగూర్చుకొని దర్శనోద్ధరణంబు
నొనరింపుచుండె సర్వోపచారములు
పనుపడఁజేయఁ బొల్పడి కుముదాక్షుఁ
డనుశౌరియంశంబునం దుదయించి

(813. శ్రీరామమిశ్రాఖ్యగురువరవైభవకథనాది.)

శ్రీరామమిశ్రాఖ్యఁ జెలఁగుశిష్యునకు
గారవం బెసఁగ నాగమరహస్యములు
కృపచేసి యటమీఁద నీశ్వరమునికి
నపరిమితౌదార్యుఁ డగుకుమారకుఁడు
యామునేయుం డనునతఁ డుదయించు
నామహాత్మునకు నేఁ ననువొంద నీకు

సవరించినట్టి యాసర్వార్థములును
వివరంబుగా నీవు వేసట లేక
యనువర్తనము సేసితైన నీవొనఁగు
మన విని రామమిశ్రాహ్వయుం డంత
నలయీశ్వరమునికి నాత్మజుం డెపుడు
గలుగునో యని కోరికలు గోరుకొనుచుఁ

(814. ఈశ్వరమునికుమారావిర్భావము. యామునాచార్యనామధేయప్రదానక్రమము.)
ఉపనయనాచరణాదివైఖరి.

దనగురుఁ డొసగిన తత్త్వరహస్య
మనుభవింపుచు నుండె ననురక్తితోడ
నటమీఁద సింహాముఖాంశసంభవుఁడు
పటుసత్త్వమయుఁడు శ్రీపతి కృపాయుతుఁడు

నీశ్వరముని కుదయించి తా శాశ్వ
తైశ్వర్యసంతుఁడై యామునాహ్వయము
నొనరంగ ధరియించి యుపనీతుఁ డగుచు
జనకుండు వేదంబు చదువంగ నిడినఁ
జనకుండు వేదంబు చదువంగ నిడినఁ
జదువుచుఁ దొలినాఁడు చదివించుచదువె
చదువుమటన్న నాచార్యు నవ్వుచును

(815. ఏకసంథాధారణాదిబుద్ధిచాతుర్యమహిమ. వేదశాస్త్రాభ్యాసక్రమము.)
యామునాచార్య పరిణయాది.

జదువక యింటికిం జనుదేర జనకుఁ
డదలించి చదువలేదా యని యనిన
నిన్నఁ జెప్పినయదే నేఁడుఁ జెప్పెడిని
యన్న! నే నటుఁ బోవ నన్న నాతండ్రి!
అట్లయిన నిన్న నీ కాతండు చెప్పి
నట్టివేదము వచ్చునా చెప్పు మనినఁ
గ్రన్నన నింతయుం గడమలేకుండఁ
జెన్నార నంతయుఁ జెప్పెఁ జెప్పుటయు
విని తండ్రి మిక్కిలి వెఱఁ గందుకొనుచుఁ
దనయుని కఖిలవేదములుఁ జెప్పించి
పరిణయం బొనరించి పటుతరబుద్ధి
సరవి శాస్త్రంబులు చదివింపవలసి

(816. చోళరాజపండితవైదుష్యమహిమ. కాణికధనప్రదానార్థక పత్రికాప్రేషణము.)

కోరి మహాభాష్యగురుఁ డనుపేరి
సూరిసన్నిధిఁ గూర్మి చూలి శాస్త్రములు
చదువుచుండఁగఁ జోళజనవరేణ్యునకు
విదితశాస్త్రంబులు వివరించుకొనుచు

హితుఁడైన నిజపురోహితుఁడైన సూరి
ధృతి తనతోడ వాదింపంగలేక
యున్న విద్వాంసుల నొండొండఁ బట్టి
పన్నుఁ గైకొనుచుఁ దద్భాష్యదేశికుని
పై పన్నుఁ దెమ్మని భటులచే బిరుద
దీపితం బైనపత్రికఁ బంపుటయును
నది చూచుకొనుచు మహాభాష్యగురుఁడు
కిదుకుచు నెంతయు ఖిన్నుఁడై యుండె

818 యామునసూరికృతప్రతివాదిపండితబిరుదపత్రికాఖండనతుండనాది.)

నాఁడొడం జనుదెంచి యామునసూరి
యాయనచే పత్ర మలవోకఁ జూచె
పెలుచ గోపించి యాబిరుదపత్రంబు
బలిమిఁ గైకొని చించి పాఱంగవైచి
తనదైన బిరుదుపత్రము న లిఖించి[1]
పనివడి వారిచేఁ బంపెఁ బంపుటయు
నది చూచి కోపించి యాపురోహితుఁడు
కుదమేది చోళునిముందరం బెట్టి
యామాట లెఱిఁగింప నరుదంది రాజు
యామునేయుని వేగ నటకు రప్పించి

Note 1:—యామునాచార్యలిఖిత నిజబిరుద పత్రము :—

న వయం కవయస్తు కేవలం
న వయం కేవలతంత్రపారగాః ।
అపితు ప్రతివాదివారణ-
ప్రకటాటోపవిపాటనక్షమాః ॥

(818. యామునసూరి సాహసకార్య నివేదనక్రమము.)

యమరంగ సప్త పూర్వాద్రుల నడుమ [1]
హిమసేతువులలోన నిద్ధరలోన
వదలని కడకతో వాదించి నన్ను
నెదిరెడు విద్వాంసుఁ డెవ్వఁడు లేఁడు
అనునర్థ మొదవఁ బత్రాలంబనంబు
జననాథు వాకిట సవరించి యపుడు
హితమతి హితపురోహిత యుతుండైన
క్షితినాథుకడకు వేంచేసినఁ జూచి
యీవిధి బిరుదంబు లెన్నినవాఁడ
వీవేళఁ దన పురోహితునితో నీవు

(819. చోళరాజకృత పరస్పర వాదాచరణరచనాశైలి.)

వాదించి గెలువంగవలయు నాపుఁడును
మోదించియున్న యామునుజూచి నృపతి
యావేళఁ విద్వాంసులైన నభ్యులను
రావించి పట్టపురాణిలోఁ గూడ
నరుదార సింహాసనారూఢుఁ డగుచు
వరుస నా యిరువుర వాదింపుఁ డనిన
యామునేయుని జూచి యా పట్టమహిషి
యా మహీపతితోడ ననియె నీ ఘనుఁడు

Note 1 :—యామునాచార్య లిఖిత నిజవైభవద్యోతకశ్లోకము :—

ఆశైలాదద్రికన్యాచరణకిసలయన్యాసధన్యోపకంఠా-
దారక్షోనీతసీతాముఖకమల సముల్లాస హేతోశ్చ సేతోః ।
ఆచ ప్రాచ్యప్రతీచ్యక్షితిధరయుగళాదర్కచంద్రావతంసా -
న్మీమాంసాశాస్త్రయుగ్మశ్రమవిమలమనా మృగ్యతాం మాదృశోఽన్యః ॥

గెలుచు నవశ్యంబు గెలువక యున్నఁ
గలయ నీనగరికుక్కలకెల్ల వండి

(820. చోళకాంతకృత ప్రతిజ్ఞాప్రకారము.)

పెట్టెద ననిన నాబింబోష్ఠిఁ జూచి
గట్టిగా ననియె భూకాంతుఁ డవ్వేళ
నీ మెయిఁ దనపురోహితుఁ డోడెనేని
సామిత్తు నాదురాజ్యములోన నీకు
నని ప్రతిజ్ఞలు చేసి నాపురోహితుఁడు
మునుకొని యీశ్వరమునిసూనుఁ బలికె
నగపడి నీవుగావన్నవి యెల్ల
నగునని నిలిపెద నదియునుంగాక
యావల నీ వగునన్నవి యెల్ల
కావని నిలుపంగఁగలవాఁడ నిపుడు
కాకున్న నీపాదుకను దననోరు
వేకొని వైవు మీవిభుఁడు వీక్షింప

(821. యామునసూరికృతాశ్చర్యమహాప్రశ్నకథనవైఖరి.)

నన విని తప్పకు మని యామునేయుఁ
డనియె నిన్నునుగన్నయంబ యవంధ్య
యెన్నఁ బతివ్రత యీపట్టమహిషి
పన్నిచూచిన సార్వభౌముఁ డీరాజు
అని యుత్తరము లిందు కనుహొందఁ జెప్పు
మని వాని నోడించి యంతటం బోక
యలఘుశాస్త్రోక్తుల నాపురోహితుని
గెలిచిన మెచ్చి యాక్షితినాథుదేవి

యలయామునేయుఁ జయ్యన నెత్తుకొనుచు
వలనొప్ప నన్నేల వచ్చి తోతండ్రి !

(822. చోళరాజపట్టమహిషీసమర్పిత-ఆళవందార్-నామక నామాంతరప్రశైలి.)

యనియె నాకతమున నాళవందాదు
లనుపేరు కలిగె నయ్యామునాఖ్యునకు
నాపురోహితుఁ జూచి యామునాచార్యుఁ
డేపార గెలిచితి నిన్ను నే నిపుడు
పట్టి నీనోరు నాపాదుకచేతఁ
గొట్టుమంటివి నిన్నుఁ గొట్ట నేమిటికి
నినుఁ గాచి మెచ్చితి నృపపురోహితుఁడ
వని యన్న సభవార లగ్గించి రతని

(823. చోళరాజపురోహితాపజయాది. చోళరాజ్ఞీ ప్రదత్తార్ధరాజ్యక్రమవర్ణనము.)

నామహీపతి కడు నచ్చెరు వంది
యామునాచార్యున కవనతుం డగుచుఁ
దనపురోహితుఁ దెచ్చి తచ్ఛిష్యుఁ గాఁగ
నొనరించి యెంతయు నుపచరింపుచును
మును తనదేవి కిమ్ముల నిత్తు ననుచుఁ
దనసీమలోన నర్ధము పంచి యొసఁగ
నాదేవి తనసీమ యామునేయునకు
నాదట నిచ్చె నెయ్యమునం బూజించి
యనిపినం గ్రమ్మఱ యామునేయుండు
చను దెంచి నిజనివాసంబున నిలిచి

(824. శ్రీరామమిశ్రాఖ్యగురుపరకలితోపాయనక్రమవర్ణనము.)

యాలేమ యొసఁగినయర్ధరాజ్యంబు
నేలుచు నుండె ననేకవైఖరుల

ఈరీతి నంతయు నెఱిఁగి మోదించి
శ్రీరామమిశ్రుఁ డంచితభక్తితోడ
యామునేయునకు రహస్యార్థవితతి
తా నుపదేశింపఁ దలఁచి వేంచేసి
యామునైశ్వర్యంబునందుఁ బెంపొందు
యామునార్యునికొలు వచ్చుకయున్న

(825. యామునసూరిప్రీతివర్ధకశాకప్రదానక్రమము.)

ఈతనిం బొడఁగాన నెద్ది యుపాయ
మీతఱి యని తనయిచ్చ నూహించి

యతనిపాచకులతో యామునేయునకు
నితవైనశాకంబు లెవ్వి నావుండు
నలరి మిక్కిలిప్రియం బైనది ముండ్ల
ములిచితకూర నామోదించి యతఁడు
చని వారిచేతి కాశాకంబు వెదకి
దినదినంబును గోసి తెచ్చి యిచ్చుచును
నెమ్మి నీగతి నాఱునెలలు వాటించి
కిమ్ముల మఱియునుం గేలి లేకున్న
నాకు నాగురునియానతి ద్రోయరాదు
చేకొని యింక నేమిసేయుదు ననుచు

(826. ప్రతిదినసమర్పితశాకానవాప్తివిషయకప్రశ్నాది.)

ననయంబుఁ దాఁ దెచ్చునట్టిశాకంబు
కొనిరాకయుండె నెక్కాని యొక్కనాఁడు
యామునేయాచార్యుఁ డట యారగింప
నామనోహరశాక మపుడు లేకున్న
లాలితం బైన యులర్కశాకంబు
నేల కావింప రిమ్యోడ నన్న వారు

వనిశంబు నొకవృద్ధుఁ డగువైష్ణవుండు
కొనివచ్చు నేఁడు దా కొనిరాకపోయె
సరవిమై నాఁఱుమాసములనుండియును
గరమర్థిఁ దెచ్చు నీగతి శౌక మనిన

(827. పరమభాగవతాగమనఫలప్రశ్నకథనము.)

నతఁ డెవ్వఁ డేటికి నరుదెంచె నతని
గుతుకంబుతోఁ దోడుకొని రండు రేపు
అన విని వా రేగి యారామమిశ్రుఁ
గని మఱునాఁడు వేగంబె తోతేరఁ
బదముల కెరఁగి యాపరమభాగవతు
మది యిగురొత్తఁ బ్రేమమున నిట్లనియె
నీవెయి దేవర యిటకు వేంచేయు
టేమికారణము నా కెఱిఁగింపు మనిన

(828. గీతారహస్యోపదేశక్రమము. ప్రపత్తిమార్గప్రవర్తనవైఖరి.)

ననుపొంద మీవార లర్థనిక్షేప
మునిచిరి నాయొద్ద నున్నది నీకుఁ
దెలిపెద నని వచ్చితిని గాని యొండు
వలనుమీఱఁగఁ గోరి వచ్చుట లేదు
అనిన నామునివర్యుఁ డానతి మ్మనిన
దినదినక్రమమునఁ దేటపడంగ
నన్నియు శ్రీగీత లానతిచ్చుటయుఁ
జెన్నార విని మదిఁ జిగురించుకూర్మి
నే విష్ణుఁ బొందుట కెద్ది యుపాయ
మీవేళ మీ రానతిండు నాపుడును
బలుమఱుఁ బొంగి ప్రపత్తిమార్గంబుఁ
దెలిపిన యామునదేశికుం డపుడు

(829. శ్రీరంగనాథసేవాప్రకారము. ద్వయరహస్యాదిపరమమంత్రోపదేశక్రమము.)

పరమవిరక్తిఁ జొప్పడెఁ; రామమిశ్ర
గురుఁడు యామును దోడుకొని సంతసమున
శ్రీరంగమునకు వేంచేసి యాదేవు
శ్రీరంగనాథుని సేవింపఁ జేసి
యామూర్తి మీఁదట లిడిన నిక్షేప
మేమి యాగుఱుతుంగా నెఱుఁగుకొ మ్మనుచు
నపుడు ద్వయంబు రహస్యార్థములను
నుపదేశ మొనఁగె నయ్యరుసత్త్వనిధియు
నంత సన్యాసియై యచ్చట రంగ
కాంతుని హృదయసంగతుని గావించి

(830. యామునమునికృత–సిద్ధిత్రయ– హరిస్తోత్ర– గీతార్థ–సంగ్రహాది–
గ్రంథరచనాక్రమము.)

సిద్ధార్థుఁడై జ్ఞానసిద్ధియు నాత్మ
సిద్ధియు నీశ్వరసిద్ధియు ననఁగఁ
జెలువారుకృతులను శ్రీహరిస్తోత్ర
ములును శ్రీగీతార్థములసంగ్రహంబు
భాగురునుత్తమైన పురుషనిర్ణయము
నాగమప్రమితియు ననుప్రబంధములు
వివరించి కుముదాక్షువిమలాంశ మగుచు
నరయ మహాపూర్ణుఁ డగుశిష్యవరుఁడు
నలశంఖకర్ణునియంశమై మిగులఁ
జెలువార రంగికుశీలవాఖ్యుండు

(831. కాంచీనగరవాసి–తిరుక్కచ్చినంబినామక–గురువరమహిమ.)

నాయమానవమూర్తియై హస్తిశైల
నాయకుతోడ నెంతయు మాటలాడు

స్థిరభక్తినిరతుండు తిరుక్కచ్చినంబి
కరయంగ నలవామనాంశ మనంగఁ
జెలువారుచుండు గోష్ఠీపురీశుఁడును
గొదలైన నిజశిష్యముఖుల కందఱకు
ముదమున సర్వార్థములుఁ బ్రసాదించి
యలవిమీఱినయట్టి యఖిలశాస్త్రములుఁ
జెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచున్నెడల
నలరామమిశ్రుఁ డాయామునార్యునకుఁ

(832. యోగవిద్యారహస్యార్థప్రాప్తిక్రమము.)

బలికె నేకతమునఁ బ్రమదంబుతోడ
మును నాథమునిశిష్యముఖుల కందఱకు
ననువొంద సకలరహస్యార్థములును
నుపదేశమొనరించి యోగరహస్య
మపు డిచ్చె కురుకావ లప్పనిం బిలిచి
యాదివ్యయోగవిద్యారహస్యంబు
తే డెవ్వరికి నొకలేశమంతయును
గరమర్థి నతఁడు గంగాహారనగరి
నిరుపమతద్యోగనిరతి నున్నాఁడు
అది నీవు సాధింపు మటఁ బోయి యనిన

(833. యోగసమాధిప్రాప్తిక్రమవర్ణనము.)

ముదమంది యామునమునివేగ వెడలి
యొకజీర్ణవసతిలో యోగసమాధి
నంలంకగతినున్న యయ్యోగికడకుఁ
జని యామునీంద్రుఁడునిశ్చలయోగభావ
మునకు విఘ్నము సేయ మొగమోడి యంతఁ
దనశిష్యులును దాను దద్భాగమునకు

వెనుకటిదెస మానవృత్తి నుండుడయు
గోరియిప్పుడె చొట్టైకులజాతు లైన
వారెవ్వరైనఁ గ్రేవల నున్నవారె
యనుచు నయ్యోగీంద్రుఁ డానతి యొసఁగ

(834. గురుశిష్యపరస్పరసంభాషణాది.)

విని యామునేయుండు వేవేగ వచ్చి
వినతుఁడై హస్తారవిందముల్ మోడ్చి
యనియె నచ్చెరువంది యాయోగితోడఁ
బనిఁబూని మఱుగునం బని వినియున్న
నను నీవు గను టెట్లునా కానతీయు
మనిన నయ్యోగీంద్రుఁ డనియె నాతనికిఁ
గనుఁగవ బాష్పాంబుకణములు దొరఁగ
సిరికూర్మిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుటకంటెఁ
బరమభోగ్యముగ నాపయిఁ గరుణించి
నాసీయు యోగమునకుఁ జిక్కియున్న
శ్రీసతీశుఁడు నేఁడు చెలరేగి నిక్కి
మూపులపైఁ గరముల నూఁది వెనుక
చూపుచునుండంగఁ జూచి యే నిప్పఁ
డరయంగ నీకృప నలనాథమౌని
వరకులమునఁ గల్గువారిపైఁ గాని
లేదని తెలిసి పిల్చితినన్న మిగుల

(835. యోగావిద్యాప్రదానాహ్వానకాలముహూర్తజ్ఞానివేదకపత్రప్రదర్శనము.)

మోదించి యామునముని సాగిమ్రొక్కి
యురవొంద దేవర యీయోగవిద్య
సరవిమై నాకుఁ బ్రసాదింపు మనిన
నురుతరంబైన యాయోగంబు తనదు

చరమకాలమునఁ బ్రసాదింతు ననుచు
నాకాల మావేళ యామముహూర్తంబు
చేకొని యొకచిన్న చీటిపై వ్రాసి
యిచ్చి నీవావేళ కేతెంచితేని
యిచ్చెదఁ గ్రమమున నీయోగవిద్య
యని పనుపుటయును యామునేయుండు
చని రంగవిభునియాస్థానంబులోనఁ
గొలువున్నతఱి శఠకోపప్రబంధ
మలనాథమునివంశుఁ డై నగాయకుఁడు
ఒగి వినిపింపుచునుండినయంత

(888. శ్రీరంగనాథసంతోషక్రమవర్ణనము)

నగరేశు శ్రీపద్మనాభుని వేగ
సేవింపుఁ డని తమ్ము చేఁజేతఁ జూపి
యీవేళ బలుమాఱు నభినయించుటయు
నది గని రంగేశుననుమతి యనుచు
మదిలోన యామునమౌని చింతించి
వేవేగ నాదేవుపీటికి నరిగి
సేవించి యచట వేంచేసియున్నపుడు
తమకు నాకురుకేశుతాతముందరను
బ్రమదంబుతో నిచ్చుపత్రికఁ జూపి
యామౌని ముక్తికి నరిగెడువేళ
యామాసమును నాడియైన బొంకుచును
గటకటా యొకపుష్పకము గల్గెనేని
యటపోవవచ్చుఁగా యని యట్లు వగచి
తనశిష్యులును దాను దడయక మగుడి

(887. తిరుమలైనంబినామకగురువరవైభవప్రశంస.)

చనుదెంచి రంగవాసంబున నిల్చి
శ్రీవేంకటాద్రిగోష్ఠీపురస్థలిని
యీవిధి నొప్పు సర్వేశుధామముల
స్థాపితపటుజయస్తంభంబు లనఁగ
నేపారుశిష్యుల నిద్ధవైభవులఁ
ద్రిదశవందితుఁడైన తిరుమలనంబి
మొదలైన శిష్యుల మునుకొనినిల్పి
యిటమీఁదఁ దమమతం దీడేర్చునట్టి
పటుతరశిష్యుఁ డెప్పాటునం గల్గు
ననుచు వేదాంతవిద్యాలోలుఁ డగుచు
ఘనతరకీర్తిసంకలితుఁడై యుండెఁ

(888, తుండీరమండలస్థభూతపురీక్షేత్రవైభవము, శేషాంశభాసుర-రామానుజార్య
ప్రాదుర్భావవర్ణనము.)

దిలకించుతుండీరదేశంబునందుఁ
బాలుపుమించిన మహాపూదూ రనంగ
రాజిల్లు నగ్రహారంబు వనాగ
రాజాంశజుఁడు లోకరక్షణశాలి
భూసురకులజాతభూషణం బైన
నాసురి కేశవాహ్వయవైష్ణవునకు
సలలితచిత్రమాసంబున నార్ద్ర
జలజాప్తకోటితేజము నగ్గలించి
జనియించి రామానుజఖ్యాతిఁ దాల్చి

(889, కేశవాచార్యకృతపంచసంస్కారోపనయనాదివర్ణనము.)

పెనుపొందఁ గ్రమమునం బెరుఁగుచు నుండె
జనకుండు పంచసంస్కారముల్ సేసి

ననుపార నుపనయనంబు నొనర్చి
యఖిలవేదాధ్యయనుఁడై ననందనుని
నఖిలాగమంబులు నటఁ జదివించి
వరవైభవముల వివాహంబు సేసి
పరమానురాగసంభరితుఁడై యుండె
నామహాయోగి రామానుజార్యుండు

(840. రామానుజాచార్యకృతశాస్త్రాభ్యాసవైఖరి.)
శ్రీకృష్ణసాందీపినిగురుదృష్టాంతము.

తా మహాశాస్త్రవిద్యల నెఱింగియును
దేవకీసుతుఁడు సాందీపునియొద్ద
వేవచ్చి తాఁ జదివినరీతి నంతఁ
గాంచికినరిగి యాకరిరాజవరదుఁ
గాంచనాంబరుని శ్రీకరుని సేవించి
వరుస నచ్చో యాదవప్రకాశాఖ్యఁ
బరఁగిన సన్యాసిపజ్జ నిచ్చలును
విదితమై యొప్పెడు వేదాంతవిద్య

(841. కాంచీనగరస్థయాదవయతిప్రకటితవేదాంతశాస్త్ర పఠనాది.)

చదువువో యాదవసంయమీశ్వరుఁడు
అలఘుశిష్యులకు వేదాంతశాస్త్రంబు
చెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచు నుండె
నాతఁడె నద్వైత మనువదించుటయు
ద్వైతయుక్తుల వానిఁ దరలఁగట్టుచును
అతనితోఁ జదివినయట్లుండఁ దుదకు
నతనికిఁ బ్రతివాది యగుచు వాదించు
నొనర నాసంయమియొద్ద నీరీతిఁ
బనివడి వేదాంతపఠన సేయంగ
నిరతంబు గాంచిలో నెలకొనియున్న

(842. రామానుజార్యవేదాంతపఠనవైభవకథనము.)

పరమభాగవతులు భక్తిమీఱంగ
శ్రీరంగమునను వేంచేసి పల్మాఱు
నారూఢి రామానుజార్యుఁ డొక్కరుఁడు
ననిశంబు యాదవుఁ డనుయతియొద్ద
ననువొంద వేదాంత మధికరింపుచును
అతని యద్వైతవాక్యంబులనెల్ల
నతులితద్వైతవాక్యములఁ గొట్టుచును
అచ్చట నున్నవాఁ డన విని పొంగి

(843. యామునార్యకృతరామానుజానుగ్రహసమాలోచన.)

మచ్చిక యామునమౌని శేఖరుఁడు
నతనిఁ గటాక్షింప నాత్మఁ జింతించి
ప్రతిలేని శిష్యపారంబు సేవింపఁ 11690

గాంచి కేతెంచి యక్కడ నున్న శిష్యుఁ
గాంచీశుతోఁ గూడఁ గదిసి మాటాడు
నయవేది తిరుకచ్చినంబినిం బిలిచి
దయతోడ నతనికై దండ గాఁబట్టి
దేవనాథుని మహాదేవుని నంత
సేవించి యటఁ బ్రదక్షిణము వచ్చుచును

(844. శ్రీరామానుజశరీరసౌష్ఠవసద్గుణాదివర్ణనము)

వలనొప్ప శేషనివాస వల్మీక
మలవడ సేవించి యాచెంత నిలిచి
తనశిష్యవరులును దాను యాదవుఁడు
చనుదెంచి యాహస్తిశైలవాసునకు 11700

వలచుట్టి రాఁగ యాళ్వందారు వారిఁ
దెలియంగఁ గన్గొని తిరుకచ్చినంబి
కవి వారిలోన లక్ష్మణసూరిపేరి
ఘనుఁ డిటువంటియాకారంబువాఁడు
అన విని యట్ల వారందఱికంటె
ఘనమైనవాఁడు చక్కనివాఁడు మిగుల
నించుబాహువులవాఁ డెజ్జనివాఁడు
కాంచనాంబరుభక్తి గలిగినవాఁడు

(845. యామునాచార్యకటాక్షమహిమ. రామానుజాచార్యవైభవాతిశయము.)
యామునాచార్యప్రత్యాగమనము.

నలవాఁడె యనఁ గాంచి యామునాచార్యుఁ
డలలక్ష్మణాఖ్యు దయాదృష్టిఁ జూచి 11710
పావకదర్శనోద్ధారకుం డితఁడు
గావలయును దేవ కరిరాజవరద
యనుచుఁ బ్రార్థించి యాహస్తిశైలేంద్రు
మనసిజగురుని బ్రేమమున సేవించి
తిరముగా మది మెచ్చి తిరుకచ్చినంబి
కరిరాజవరదుకైంకర్యార్థ మచట
నునిచి శిష్యులతోడ నొనఁగూడి మగుడి
చనియె శ్రీరంగవాసమునకు నంత
నాదేవుఁ డఖిలశిష్యావృతుం డగుచు
సాదరుం డగుచు వ్యాఖ్యానంబు సేయ 11720

(846. చోళరాజకుమారికాశరీరాధిష్ఠిత-బ్రహ్మరాక్షసవృత్తాంతము.)

నాతఱిఁ జోళనాయకుని హితాత్మ
జాతుని బ్రహ్మరాక్షసుఁ డావహింప

మంత్రవాదులు మహామహులు నేతెంచి
మంత్రయంత్రములఁ బల్మాఱు గాసించి
విడిపింపలేక నివ్వెఱపడి పాల్పఁ
బడి తుది యేమిటం బనికిరాకున్నఁ
దొలఁగిన చోళనాథుఁడు విచారించి
యిల మహామంత్రికు లెట లేరె యనిన
నఖిలవేదాంతవిన్యాసి సన్న్యాసి
నిఖిలప్రశస్తుండు నిర్జితేంద్రియుఁడు

(847. చోళరాజకృతబ్రహ్మరాక్షసనివారణప్రయత్నాది.)
యాదవప్రకాశాఖ్యయతివరవైభవము, తదాహ్వానము.

నతులమాంత్రికుఁ డైన యాదవాహ్వయుఁడు
సతతంబు గాంచికాస్థలి నుండు ననిన
విని రాజు పిలిపింప వేవేగఁ గదలి
తనశిష్యముఖ్యు లెంతయుఁ జేరి కొల్వ
యాదవుం డాలక్ష్మణార్యుతోఁ గూడి
యాదటం జోళనాయకపురంబునకుఁ

(848. ఉగ్రతరమంత్రజపాదిపఠనప్రకారము.)

జని మున్ను బ్రహ్మరాక్షసుఁ డావహించిన
జననాథసుతునిపజ్జకు నేగుదెంచి
కడగి ధిక్కారహుంకారంబు లెసఁగఁ
దడయక యుగ్రమంత్రము జపియింప
రాజనందనగతరాక్షసుం డప్పు
డోజ దప్పక యింతయును లెక్కఁగొనక
తన రెండుకాళ్ళు యాదవుదిక్కు చాఁచి
యనియె నీకిట్టి యహంకృతి యేల

(849. బ్రహ్మరాక్షసకృతప్రశ్నక్రమము.)

నిను నెఱుంగుదు నోరి! నీవు జపించు
మను వెఱుంగుదు నోరి మామకంబైన
జననంబు నెఱుఁగుదు చల మేటి కిపుడు
వనరక తలగు మివ్వల కుండ కనుచు
నాతఱి నీవు మహామాంత్రికుండ
వై తేని దొంటి నీదైనపుట్టువును
వినుపింపు తానైన విశదంబు గాఁగఁ
దనపూర్వజన్మమంతయు నెఱిఁగింతు
తొలఁగు నీచేతఁ బోదు నె పట్టిచలము
వలన దిచ్చో నుండవలదు పొమ్మనిన
అన విని యాదవుం డనువందివిప్ర
మనుజాసనునితోడ మఱియు నిట్లనియె
నైన నీదగు తనదైనజన్మంబు
పూని వచింప నీపోవుచందంబు
వినుపింపు మనిన నవ్వేళ యాదవుని
గనుఁగొని పలికె రాక్షసుఁ డేపు మిగిలి

(850. బ్రహ్మరాక్షసపణితయాదవయతిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.)

యోరి యాదవ విను మొగి నీవు మునుప
అరయ మధురాంతకాగ్రహారంబు
కడ నొప్పు ఘనతటాకముకట్టమీఁద
నుడుమువై యుండుదు వొకపుట్టలోన
నారీతి నుండి సర్వావనీ స్థలుల
వారును బరువుగా వచ్చునత్తఱిని
శ్రీవేంకటేశ్వరు సేవింపవచ్చు
శ్రీవైష్ణవాళి భుజింప నచ్చోటఁ

జెందినమెదుకులు చెలువార మొసఁగి
తండులకతన నీవందితి విట్టి

(851. యాగమంత్రభ్రంశదోషప్రాప్తహీనజన్మక్రమకథనము.)

జననంబు తనపూర్వజన్మంబు వినుము
మునుపు దాఁగ్రతువు ప్రేముడిఁ జేయఁ బూని
పటుమంత్రతంత్రలోపము సేయ వచ్చె
నిటువంటిపుట్టు విం కేమిటం బోను
ఇలనెల్ల నీడేర్ప నేతెంచినట్టి
యలమహాత్ముండు శేషావతారుండు
ననుపముండైన రామానుజార్యుండు
తను నేగు మనిన నీధరణీశసుతుని
విడిచి యీపుట్టువు విడిచి ముక్తికిని
నడచెద నంచు గ్రన్నన లేచి వచ్చి
యాదట రామానుజాచార్యవర్యు
పాదపద్మములపైఁ బ్రణమిల్ల పొగడఁ

(852. రామానుజార్యరచితబ్రహ్మరాక్షసనిరాసనక్రమము.
తన్నిర్గమననిశ్చయప్రకారాది.)

గనియాదవుండు భూకాంతుండు నట్ల
యనుమని వేడ రామానుజార్యుండు
భూవిభుసుతుఁ బాసి పొమ్ము నీ వట్ల
పోవు నందులకు నిప్పుడు గుఱు తొకటి
ఘనయంగ నిండఱ కెఱుఁగంగఁ జూపి
చనుమన్న బ్రహ్మరాక్షసుఁడు మోదించి
యాయున్న రావి యాయతశాఖ విఱిచి
పోయెద నని చెప్పి భూపాలసుతుని
వదలి యాచెంత నశ్వత్థంబునందుఁ
బొదలిని యొకమహాద్భుతశాఖ విఱిచి

రామానుజుని పరిగ్రహవిశేషమునఁ
దా ముక్తిపదము నిత్తఱిఁ బ్రవేశింతు

(853. చోళరాజకృతరామానుజపూజాక్రమము. ఉత్తమద్రవ్యసమర్పణరీతి.)

నని చెప్పి యరిగిన నాలక్ష్మణార్యుఁ
గని వెఱఁ గంది యాకాంతుఁ డెంతయును
ననయంబు వినుతించి యాదవునెదుట
వినుతవస్తువుల బల్విడిఁ బూజ సేయ
రామానుజుండు తద్రవ్యవస్తువులు
తాము గైకొనక యాదవునకు నిచ్చి

(854. కాంచీనగరప్రాప్తిక్రమము. యాదవయతికృతవేదాంతోపార్థక్రమము.)

జగతీశు వీడ్కొని సంయమితోడ
మగుడఁ గాంచికి వచ్చి మఱియొకనాఁడు
అనురాగమున లక్ష్మణార్యుండు చెలఁగి
యనువొందఁగాఁ దల యంటుచునుండు
యాదవుం డుప్పొంగి యఖిలశిష్యులకు
నాదట వేదవాక్యం బెన్ని యొకటి
జలజనికాశలోచనయుగళంబు
గలిగినయట్టి శ్రీకామినీనిభుని
వనచరాసనవర్ణ వలితాక్షయుక్తుఁ
డనుచు నీరీతి నపార్థంబుఁ జెప్ప[1]

Note [1] :-తస్యయథా కప్యాసంపుండరీకమేవమక్షిణీ[ఛాందోగ్యోపనిషత్ 1,6,7,]
శ్రీరామానుజార్యప్రతిపాదిత వేదవాక్యస్వారస్యార్థక్రమవర్ణనము:—

కపిస్త్వాదిత్యఃకం పిబతి కిరణై రిత్యపి కపిః
గభ స్తీత్యామ్నాతస్స కపిరమునా స్తం యదిహ తత్ ।
ప్రతీమః కప్యాసం దివసకరతేజోవికసితం
సుపద్మం శ్రీమత్త్వాదగణి భగవచ్చక్షురుపమా ॥

(855, రామానుజమనఃఖేదవర్ణనము.)

విని యది చెవులకు వేఁడిమైయున్న
ననయంబు వగచు రామానుజార్యునకుఁ

గన్నుల బాష్పముల్గ్రమ్మ నం దొక్క-
కన్నీటిబొట్టు దిగ్గన జాఱి వచ్చి
యుష్ణ డాయతితోడ యందుఁబైఁ జింది
నిప్పు సోఁకినరీతి నెరయంగ నులికి
తలయంటుచున్న యాతనియాననంబు

(856, యాదవయతికోపకార్యాదిక్రమవర్ణనము.)

తలయెత్తి చూచి యాదవుఁడు కోపించి
తనయొద్దఁ జదువ కింతటినుండి నీవు
చను మెట్లకైన నిచ్చట నుండవలవ

దన విని రామానుజార్యుఁ డవ్వేళ
మనమునఁ జెలఁగి దుర్మద మింక వినఁగ
వలదు న న్నీసహవాసంబు సేయ
వల దని మాన్పె నీవరదుండ యనుచుఁ
దనయింటి కరిగి మాతకు నివ్విధంబు
వినుపింపఁ దనయుని వీక్షించి పలికెఁ
జాలు ముందర నీవు చతివినచదువె

(857, కాంచీనగరవాసితిరుక్కచ్చినంబినామకగురువరవైభవము.)

యాలస్య ముడిగి, శ్రీహస్తిగిరీంద్ర
దానవాంతకున కెంతయుఁ బరమాప్తుఁ
డైన సర్వోత్తము నఖిలపావనుని

దేవతానము నలతిరుకచ్చినంబి
సేవించి యానతిచ్చినవాక్యసరణి

నలవరింపుచునుండు మనిన డెందమునఁ
దిలకింపుచును వచ్చి తిరుకచ్చినంబిఁ
గని మ్రొక్కి తనవచ్చుక్రమము తెల్లముగ
వినివించి నా కిద్ది వెలవ వలి యనినఁ

(రామానుజకృతశ్రీవరదరాజతీర్థసమర్పణాదికైంకర్యప్రకారము.)

దెలిసి యెంతయు మెచ్చి తిరుకచ్చినంబి
యలలక్ష్మణార్యున కనియె నింపొదవ
ననిశంబు దేవరాయనికి నీచేర్వ
మొనయుశాలాకూపమున సలిలములు
ముదమున నర్చనంబున కొకబిందె
యొదవ దెమ్మనుచు నియోగించుటయును
ననయంబు చెలఁగి తోయంబు కైంకర్య
మొనరింపుచుండె శ్రీయుతుఁడు నాకరణి
నాయాదవుని బాసి హస్తిశైలేంద్రు
తోయకైంకర్యంబుఁ దొడరిసేయుచును
ననురక్తి నున్నవాఁ డని విని మదిని

(859. యామునాచార్యకృతమహాపూర్ణాఖ్యగురువరప్రేషణము.)

ననయంబు రాగిల్లి యామునేయుండు
పొదరి శిష్యుని మహాపూర్ణునిం బిలిచి
సదయుఁడై కాంచికాస్థలి కేగి నీవు
నచ్చటిరామానుజార్యవర్యునకు
మచ్చిక నీ స్తవమణి వినుపింపు
మతం డెందునిల్చిన నచ్చోట నిలిచి
సతతంబు నీవిది చదువుమటంచుఁ
బనిచిన చని గురుపదపద్మములకు
వినతుఁడై కాంచికి వేవేగవచ్చి

వరదరాజున కనవరత మంబువులు
కరమర్థితోడ లక్ష్మణ దేశికుండు
కొనివచ్చుత్రోవ నెక్కొని యామునేయ
ముని వచించినస్తోత్రములు వచించుటయు 11860

(860. ఉత్తమస్తోత్రశ్రవణానందక్రమము. యామునాచార్యపదాశ్రయణాసక్తి ప్రాదుర్భావక్రమము.)

నది విని రామానుజార్యుఁ డెంతయును
ముదమొంది యమ్మహాత్మునకు వందనము
సవరించి యమ్మహా స్తవమణి యిట్లు
సవరించినట్టి యాచార్యుఁ డెవ్వాఁడు
అన విని యపుడు మహాపూర్ణుఁ డతని
కనియె నీనుతి యామునార్య శేఖరుఁడ
యొనరించె నమ్మహాయోగిపుంగవుఁడు
మునుకొని శ్రీరంగమున నున్నవాఁడు
అనిన రామానుజుఁ డనియె నన్నిప్పు
డనఘాత్మ యాయామునాచార్యవర్యు 11870
పాదంబు లాశ్రయింపంగఁ జేసెదవె
నీదయ నామీఁద నిగుడించి యిప్పు
డనుటయు మెచ్చి మహాపూర్ణుఁ డట్ల
యొనరింతు రమ్మని యొడఁగూడఁ బలికి

(861. యామునాచార్యపరమపదప్రాప్తిక్రమము. రామానుజమనః ఖేదసంతాపాది.)

యారామ సోదరు నపుడు దోకొనుచు
శ్రీరంగమునకు వేంచేసి కావేరి
దరి చేరఁజోయి యత్తటిఁ బురిలోన
నరుదైన సకలకలంకమైన నాలించి
యరుదెంచువారల నరసిన లోక
గురుఁడైన యొకముని గురు శేఖరుండు 11880

చనియె వైకుంఠవాసమునకు ననిన
విని మూర్ఛఁ జెంది యుర్వీస్థలి వ్రాలి

(882. రామానుజార్యకృతయామునాచార్యదివ్యవిగ్రహసేవాప్రకారము.)

పొరలుచుండిరి మహాపూర్ణుఁ డవ్వేళఁ
దిరమొందు ధీరతఁ దెలిసి పల్మాఱు
భూమిపై నందంద పొరలుచునున్న
రామానుజార్యు చేరఁగఁ బోయి తెలిపి
యతనిదోకొని వేగ నరిగి కావేరి
సుతటంబునం గడు సొంపారుచున్న
యామునాచార్యుని యమలవిగ్రహము
వేమఱు సేవించి వెఱఁగందుచున్న

మునుప నాయామునమునిలోకనాథుఁ
డనువొందఁ బట్టిన వ్యాఖ్యానముద్ర
యడలకు మిఁక సకలార్థముల్ నీకు
నెడపక యీవేళ నిచ్చితి ననిన
ననువున విడువ రామానుజార్యుండు
కని వెండియును నమస్కారంబుఁ జేసి

(883. కాంచీనగరప్రాప్తిక్రమము. హరికైంకర్యనిరతత్త్వనైశ్చల్యకథనము.)

యామునాచార్యపాదాబ్జముల్ చేరి
యామానిచే సకలార్థంబుఁ దెలియ
వచ్చిన నీగురువరుఁ డను నిట్లు
చెచ్చెర నెడసేసె శ్రీరంగవిభుఁడు

ప్రల్లదంబున సిగ్గుపడక యే నింకఁ
జెల్లఁబో యేమని సేవింతు ననుచుఁ
బంచిన వగలఁ జొప్పడుచు నా పెరియ
నంబికి మ్రొక్కి విన్నపముఁ గావించి

శ్రీరంగనాథుని సేవింపకపుడు
భూరునఁ గాంచికిఁ బోయి యచ్చోట
మనసిజగురునకు మచ్చికఁ మునుప
నొనరించి కైంకర్య మొనరింపుచుండె

(884. తిరుకచ్చినంబిగురువరకృతహస్తిగిరిశాగ్రప్రార్థనాప్రకారాది.)

నలవడ నీక నిశ్చితార్థంబులెల్లఁ
దెలిసెద నని నిచ్చ తిరుకచ్చినంబిఁ
గనుఁగొని పాదపద్మములకు మ్రాలి
వినవె యాకరిగిరివిభుచెలికాఁడ
తలఁపులోఁ గొన్ని యర్థంబు లీవేళఁ
దలఁచితి రేమే నిట్లు తలఁచితిననుచు
శ్రీకాంతుఁ డగుహస్తిశిఖరశేఖరున
కేకాంత మగునట్టియెడ విన్నవించి

(885. శ్రీహస్తిగిరీశరాత్ర్యారాధనసదుపచారాదిసమర్పణక్రమము.)

పూనికమీఱ నాపుండరీకాక్షుఁ
డానతిచ్చినరీతి నానతీవలయు
నన విని యట్లకా కనుచు నయ్యోగి
యనువొంద మూఁపుపై యాలవట్టంబు
హరి విహరించుదేహపుమేడయందు
సిరిమించఁ జేర్చునిచ్చె లననొప్పు
నురుతరాయతధవళోర్ధ్వపుండ్రంబు
కర మొప్పఁ బచ్చల కనకపొంగళ్ళు
నలరిన వస్త్రభూషణజాలములును
మలయుపొంపులతిరుమణివడంబులును

నలర నేకాంతపాయస మారగించి
యలహస్తిశైల నాయకుఁ డింపుతోడ
నేకాంతమున నున్నయెడ నేగి నిలిచి
చేకొని వీవనఁ జెన్నార విసరి

(866. రామానుజవిషయకప్రార్థనాక్రమము.)

యుపచార మొనరింపుచున్న నాయోగి
కృపఁజూచి యాహస్తిగిరినాథుఁ డనియె
నొనరంగ విన్నపం బొకటి మా కిప్పు
డొనరింపఁదలఁచిన ట్లున్నాఁడ వీవు
కలదె యేమైన నిక్కము సెప్పు మనిన
నలవరు దనకు నిట్లని విన్నవించె
స్వామి! తావకపదాసక్తుఁ డై నట్టి
రామానుజుండు గౌరవము దీపింపఁ
దలఁపులోఁ గొన్నియర్థంబులు దలఁచి
నలువొంద మీకు విన్నపము గావించి
యిరవొంద మీ రానతిచ్చినసరణిఁ
దిరుగంగఁ దనతోడఁ దెలుపుమటన్న
నావిన్నపమ్ము సేయఁగఁబూనినాఁడ
నీవేళ నవి యాన తిమ్ము నాపుఁడును
చిన్నారిమోముపైఁ జిఱునవ్వు నెరయఁ
గన్నుగొనల నిండి కరుణ దైవాఱ
సేవింపుచున్న కాంచీపూర్ణుతోడ
నావేల్పురాయఁ డిట్లని యానతిచ్చె
నతఁ డెఱుంగనియట్టి యర్థము ల్గలవె?
యతఁడు సర్వజ్ఞుఁ డీయవనిలోపలను

(867. సత్సంప్రదాయస్థాపనవిషయకప్రార్థనాప్రకారము.)

ఇటువలెఁ దాను నీయిందఱకరణి
నటియింపఁగాఁ గోరి నను వేఁడినాఁడు
ఐన నే మయ్యె రామానుజార్యుండు
తా నాత్మలోపలఁ దలఁచునర్థమ్ము
లెవ్వరు తనగురు డెద్ది యుపాయ
మెవ్వఁడు పరతత్త్వ మెద్ది సన్మతము
అని యెన్ని నాఁడు మహాపూర్ణగురుఁడె[1]
తనగురుం డలప్రపదనముపాయంబు
తత్త్వంబు నేను సద్వైతంబ మతము
తత్త్వార్థ మిది ప్రపదనమున కరయ
నంతిమస్మృతి వల దని చెప్పె ననిన
నంతట నరిగి రామానుజార్యునకు
నావిధం బంతయు నానతిచ్చుటయు
భావించి యాశ్చర్యపడి ముద మంది
చెలువుమీఱంగఁ గాంచీపూర్ణుపాద
ముల వ్రాలి యమ్మహాముని సమ్మదమున
నలమహాపూర్ణుని నాశ్రయింపంగఁ
దలఁచి డెందమున సంతస మిగురొత్తఁ

(868. రామానుజకృతశ్రీరంగయాత్రాప్రకారము. మధురాంతకనగరప్రాప్తిక్రమము.)
మహాపూర్ణాఖ్యగురువరసంమేళనము.

బరువడి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
నరుగుచు మధురాంతకాగ్రహారమున

Note:— కాంచీ శ్రీ వరదరాజప్రదత్తప్రత్యుత్తరక్రమము:—
" అహమేవ పరం తత్త్వం దర్శనం భేదమేవ చ।
ఉపాయేషు ప్రపత్తిః స్యాదంతిమస్మృతివర్జనమ్॥
దేహావసానమోక్షం చ మహాపూర్ణాం సమాశ్రయ॥ "

నలసి తటాకనాయకుఁ డను నచటి
జలజలోచనునివాసముఁ జేర వేగి
దైవయోగమున నత్తఱి మహాపూర్ణుఁ
డావేళ సకుటుంబుఁడై యేగుదెంచి
యిటమీఁదఁ దను గాంచి యీడేర్తు ననుచు
నటవచ్చివచ్చి యహోగిమందిరమున

(869, రామానుజకృతప్రార్థనాప్రకారము. కాంచీక్షేత్రవైభవకథనము.)

నున్నట్టి యాదేశికోత్తముఁ గాంచి
వెన్నెలఁ బొడఁగన్న వెన్నెలపులుఁగు
సరవి భానుని గన్న జలజంబుకరణిఁ
గర మర్థి పాదపంకజముల వ్రాలి
యున్న రామానుజు నొగి గౌఁగిలించి
కన్నీరు దుడిచి యంగములెల్ల నివుర
నామహాపూర్ణున కాలక్ష్మణార్యుఁ
డామోద మెసఁగ నిట్లని విన్నవించె
నుపదేష్ట మగుచు హితోపదేశంబుఁ
గృపఁజేసి నను గటాక్షింపంగవలయు
నన విని శ్రీకాంచి యల్లదే యింక
ననతిదూరము మన మటఁ బోయినపుడు
శేవగాఁ బుణ్యకోటిచ్ఛాయ నచట
దేవనాథునిసన్నిధిని సకలములు
నలయామునాచార్యు నన్నియు మీరు
తెలివిమీఱఁగఁ బ్రసాదించెద రనినఁ

(870, యామునాచార్యదృష్టాంతకథనము. దేహానిత్యత్వప్రదర్శనము.)
ద్వయమంత్రార్థోపదేశక్రమము.

గటకటా మున్నెఱుంగరె యామునార్యు
నటఁ బోయి కనియెద మని పోయినప్పు

దేవయ్య దేహంబు లెన్న నిత్యములై
యీమెయి మీ కానతిత్తురె యిపుడు
కృపసేయు మనిన నాకృతి లక్ష్మణునకు
నపు డారమాపతి యగ్రభాగమున
వకుళమూలమున నాళ్వందారుమదిని
ప్రకటించి గురుపరంపరమూలమనువు

ద్వయముఖ్యములను నర్థముతోడఁగూడ
దయసేసి రామసోదరున కిట్లనియెఁ
దొలుత రాముఁడు భరతునకుఁ బాదుకల
నిలఁ బ్రోవఁ దా నిచ్చి యేగినకరణి
నారీతి నను బ్రోవ యామునేయుండు
సారంబు లగు తమచరణపద్మములు
మనుమణియునుగూడ మాయందుఁ బెట్టి
మనుకొని యరిగిరి ముక్తిభూస్థలికి
సామంతమునకు వాచ్యంబై సదాని
క్షేమమై నీకుఁ జూపెద రమ్మటంచు

(871. రామానుజార్యప్రత్యాగమనము.)

నంచితంబుగ లక్ష్మణార్యుండుఁ దాను
గాంచికి నేతెంచి కాంచీపురీశు
నతిభక్తిఁ గాంచి రామానుజార్యునకు
మతినెన్న పేఁడౌ తన్మంత్రవాచ్యుండు
అనుచు నానతియిచ్చి యాఱుమాసంబు
లనురక్తి శిష్యుతో నచ్చోట నుండి
సకలహితోపదేశములు ఛాత్రునకుఁ
బ్రకటింపుచుండె నాపై నొక్కనాఁడు

(872. కూపజలాహరణగురుపత్నివిషయకవృత్తాంతము)

తమ సేవి రామసోదరుని దేవియును
గోమరారఁ జని యొకకూపంబునందు
సొరిది నీళ్లను జేదుచును జేదకుండ
లిరువుర నొరయ నయ్యెడ లక్ష్మణార్య
కాంత కులంబులక్రమ మేర్పఱించి
కాంతాళమునఁ జేతికలశంబుఁ గొట్టి
తనయింటి కరిగె న త్తఱి మహాపూర్ణ
వనిత యేతెంచి యవ్విధము చెల్వునకుఁ
దెలిపిన నాలోకదేశికుం డాత్మ
నలికి యొక్కఁడ వైష్ణవాపచారంబు
వచ్చెనో యని శిష్యవరులతోడఁ జెప్ప
క చ్చోటు వాసి చయ్యన రంగపురికిఁ

(873. శ్రీరంగనగరప్రాప్తిక్రమము. నిజాగమనకారణకథనము.)

జనియె నాపై ననుష్ఠానంబు సేసి
యనురక్తితోడ రామానుజార్యుండు
చనుదెంచి గురునివాసమునకు నరిగి
యనువొందుభక్తి నిజాచార్యునడుగఁ
గోరి యచ్చోట నెలకొనియున్నవారు
శ్రీరంగమునకు వేంచేసిరి యనిన
నాతోడఁ బిల్చి యానతియీక యిట్టు
లీతఱి నరుగుట కేమికారణమొ?
యన విని వారు మహాపూర్ణగురుని
వనిత మీవనితయు వాకిటిబావి
జలములు చేఁదంగఁ జని చేదుచున్న
బలువిడి నొండొరుభాండము లోసేకఁ

దమకుండ మీఁకుండ తాఁకుపెట్లనుచుఁ
దమకించి యాభిజాత్యంబులు దలఁచి
గ్రక్కున మీకొమ్మ కనలి చేకుండ
వ్రక్కలు సేయు నవ్వడువు దా నెఱిఁగి

(874. శ్రీవైష్ణవాపచారభీతికథనము. సదుపాయాలోచనాది.)

కలఁగి మిక్కిలి దమకాంతఁ గోపించి
యలుకుచు శ్రీవైష్ణవాపచారంబు
లోనఁగూడదు నిచ్చోట నున్న నిం కనుచుఁ
జని రన్నఁ గనలి లక్ష్మణదేకుండు

నేమిసేయుదు నింక నియ్యపచార
షేమిటం బెడఁబాయు నిట్లు రాఁదగు నె
యురయంగఁ బ్రతికూల యగుభార్య విడుచు
టిరవొందఁగా శాస్త్రహితమే తలంపఁ
జెనఁటియైనట్టి సంసృతి యింత రోఁత
యని యాత్మ నొకయుపాయంబుఁ జింతించి

(875. రామానుజార్యస్వీకృతసన్న్యాసాశ్రమక్రమవర్ణనము.)

యనురక్తిఁ దనదేవి నటఁ బుట్టినింటి
కనిపెడుకైవడి ననిపి గొబ్బునను
జెన్నొందు నాహస్తిశిఖరమందిరుని
సన్నిధానంబున జనులెల్ల వినఁగఁ

దక్కక సోదరీతనయు దాశరథి
దక్కఁ దా సకలబాంధవుల డించితిని
అని హస్తిశైలనాయకునిచే సర్వ
జనులు సన్నుతి సేయ సన్న్యాస మంది
తనగురుం డగుహస్తిధరణీధరేశు
ననుమతి మఠమున కరుదెంచినంత

నాశ్రితసురభూజ మగువేల్పుచేత
నాశ్రమస్వీకార మలవడం జేసి

(876. రామానుజార్యమహావైభవరీతివర్ణనము.)

యలలక్ష్మణాచార్యుఁ డని సర్వజనులుఁ
బలుక రామానుజభక్తమందారు
చెలియలికొమరుఁ డాశ్రితపారిజాత

మలఘుప్రతిష్ఠితునంశ మైనట్టి
సలలితగురుఁడు దాశరథి యవ్వేళఁ
దను నొందు దక్కంగఁ దక్కినబంధు
జనము డించితి నని సన్న్యసించుటయు
విని యమ్మహాత్ముఁ డెవ్విధి నన్ను విడువ
ననిమొఁ గృతార్థుండ నైతిఁ బొమ్మనుచు

(877. శ్రీవత్సచిహ్నాఖ్యగురువరప్రాదుర్భావక్రమము.)

నాసమీపమునఁ గూరాగ్రహారమున
భాసిల్లు లోకైకపావనమూర్తి
యలసర్వనేత్రునియంశమై మిగులఁ
జెలువారు శ్రీవత్సచిహ్నదేశికుని

ననురక్తిఁ దోఁకొని యతఁడును దాను
జని కాంచినున్న లక్ష్మణమౌనివర్యు
సేవించి పాదరాజీవయుగ్మంబు
తావిఁ జొక్కుచు షట్పదంబులై ప్రాలి
కృపచేసి మముఁ గటాక్షింపంగవలయు
నిపు డని వినుతింప నెంతయుఁ బ్రీతిఁ
బంచసంస్కృతులుఁ జొప్పడఁజేసి వారి
కంచితపరమరహస్యంబు లొసఁగి

శరధిగంభీరు దాశరథి గూరేశు
గురుని నిర్జితదేవగురుని నెంతయును

(878. శిఖాయజ్ఞోపవీతత్యజనాయుక్తత్వప్రతిపాదనము.)

ప్రేముడి సేసి రాప్రియశిష్యవర్యు
లామానిచంద్రుని యఖిలసేవలను
రమణఁ జేయుచు నంతరంగులై యుండి
రమలవిద్యామనోహరమూర్తు లగుచు
నంత యాదవమాత యాత్మజుఁ జూచి
యెంతయు వగచి నీ కిట్లుండఁ దగునె [1]
యఖిలకర్మములకు నధికార మొసఁగు
శిఖయు జన్నిదమును జెల్లఁబోవిడిచి

Note 1:—యాదవప్రకాశకృతయతిధర్మసముచ్చయే సన్న్యాసలక్షణప్రకరణే:—

"త్రిదండం వైష్ణవం లింగం విప్రాణాం ముక్తిసాధనమ్।
నిర్వాణం సర్వధర్మాణామితి వేదానుశాసనమ్॥
త్రిదండముపవీతం చ వాసః కౌపీనవేష్టనమ్।
శిక్యం కవచమిత్యేతత్ బిభృయాద్యావదాయుషమ్॥

హీనో యజ్ఞోపవీతేన యది స్యాత్ ధ్యానభిక్షుకః।
తస్య క్రియా నిష్ఫలాః స్యుః ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే॥
గాయత్రీసహితానేవ ప్రాజాపత్యాన్ సమాచరేత్।
పునః సంస్కారమాహృత్య ధార్యం యజ్ఞోపవీతకమ్॥

ప్రధార్యం తాపసంస్కారం వైష్ణవం మునిభిఃస్మృతమ్।
సర్వాశ్రమేషు వసతాం స్త్రీశూద్రాణాం ద్విజోత్తమ!॥
ఉపవీతం త్రిదండం చ పాత్రం జలపవిత్రకమ్।
కౌపీనం కటిసూత్రం చ న త్యాజ్యం యావదాయుషమ్॥"

యీమెయి నుండుట యిది శాస్త్రవిహితమె
రామానుజార్యగౌరవమున నీవు

(879. తత్ప్రాయశ్చిత్తవిషయనిర్ణయాది.)

సురగతి శిఖయు యజ్ఞోపవీతమును
ధరియింపు మనిన నాతల్లి నీక్షించి
దండి నిన్నాళ్ళేకదండినై యిట్టు
లుండితి శిఖయు యజ్ఞోపవీతమును
నేరీతి ధరియింతు నివి పూనుకొఱకు
నారయ నింకఁ బ్రాయశ్చిత్తముగను
వలగొనవలయు భూవలయుంబు తనకు
బలము లేదని యార్తిఁ బడి కను మూయఁ
గలలోనఁ జనుదెంచి కరిరాజవరదుఁ
డిలచుట్టి రాకున్న నేమయ్యె వలదు

(880. రామానుజార్యప్రదక్షిణవైభవము. యాదవప్రకాశసన్న్యాసప్రాప్తిక్రమకథనము)

రమణతో నీవు మారామానుజార్యుఁ
దమకంబు డిగ్గి ప్రదక్షిణం బొకటి
చేసిన భూప్రదక్షిణము సాంగముగఁ
జేసినవాఁడవే జెప్పినకరణి
నొనరించి లక్ష్మణార్యునియొద్ద నాతఁ
డొనరించు సన్న్యాస మొనరింపు మనినఁ
గల మేలుకాంచి యక్కల విశ్వసింప
కలకాంచిపూర్ణుని నావేళఁ గాంచి
యీతెఱం గంతయు నెఱిఁగించి మీర
లీతెఱం గిభశైలహేమాంబరునకు
నెఱిఁగించి యతఁ డానతిచ్చినరీతి
నెఱిఁగింపవలయు నా కిటమీఁద ననినఁ

(881. శ్రీవరదరాజస్వప్నవృత్తాంతకథనము. రామానుజసేవాప్రణామము.)

దడయక శ్రీహస్తిధరణీశు నట్ల
నడిగి యేతెంచి యిట్లనియె నాఘనుఁడు
జలజలోచనుఁడు నీస్వప్నంబునందు
నెలమితో మును పానతిచ్చినకరణి
సవరింపు మనియెఁ దోంచక యని యనిన
వివరించి యంతయు వెఱఁ గందుకొనుచు
యాదవుఁ డరిగి రామానుజమౌని
పాదపద్మములకుఁ బ్రణమిల్లి పొగడి

(882. యాదవప్రకాశప్రాప్తపునరుపనయనక్రమము.)
త్రిదండధారణాది.

సేవించి వడిఁ బ్రదక్షిణముగా వచ్చి
యీవిధం బంతయు నెఱిఁగింప నతఁడు
కరుణ దైవాఱ లక్ష్మణదేశికుండు
నురుతరం బైన వేదోక్తమార్గమున
నయమారఁ బునరుపనయనంబు సేసి
యయకరం బగు త్రిదండాశ్రమం బొసఁగి
యతని గోవిందనామాంకితుం జేసి
యతులితసకలరహస్యంబు లొసఁగి
నిజశిష్యుగాఁగ మన్నించి యచ్చోటఁ
ద్రిజగంబు లెఱుఁగ వర్తిలుచుండె నంత
యామునాచార్యపాదాసక్తమతులు
రామానుజార్యు చర్యలు విని యలరి

(883. శ్రీరంగప్రవేశావశ్యకతానిరూపణము.)

శ్రీరంగమున రంగశేషపర్యంకుఁ
జేరి విన్నపములు చేసి యగ్గించి

రామానుజుండు దర్శనగురుం డగుచు
స్వామి యెల్లప్పుడు నిచ్చట నుండవలయు
నన విని రంగనాయకుఁడు సంతసము
మునుకొని శ్రీనాథమునివంశుఁ డైన
రంగనాయకుని చేరఁగఁబిల్చి మిగుల
సంగవింపుచుఁ గాంచి కరిగి వేవేగ
ననువొంద నేయుపాయంబున నైనఁ
గొనిరమ్ము లక్ష్మణగురుని నిక్కడికి

(884. గురువరగానవైభవప్రదర్శనాది.)

నన విని ప్రణమిల్లి యాగాయకేశుఁ
డనురక్తిఁ గాంచికి నరుదెంచి యంత
వరదుఁడు పరిజనవైభవస్ఫూర్తి
యరుదారఁ గొలువున్నయత్తఱి వచ్చి
ఘనమైన తనదివ్యగానంబు సొగయ
వినుపించి యానాదవేదిఁ జొక్కింప
వలనుగా మెచ్చి యావరదుఁడు కొంక
వలదు వేఁడుము నీకు వలయు నర్థమ్ము
లన విని రామానుజార్యుని నాకు
వనమాలి వరద యీవలయు నెప్పుడును
వరదుం డీతఁడు దక్క వలయునర్థంబు
లరుదార నిచ్చెద ననిన గాయకుఁడు

(885. శ్రీరంగనగరప్రాప్తిక్రమము.)

రామావతార వారక రెండుమాట
లీవెయి మీ రానతీ నెట్లు వచ్చు
ననిన నేమరితి మే మప్పుడే యనుచుఁ
గనకాంబరుండు లక్ష్మణమానివరుని

నిచ్చినఁ బొంగి రంగేశుగాయకుఁడు
మచ్చికతోడ సమ్మానిఁ దోకొనుచు
శ్రీరంగమునకు వేంచేయు నవ్వేళ
శ్రీరంగపతి తనసేనానితోడఁ
బరమభాగవతులు పరిచరజనము
నరుదార నెదురుగా ననిపి వెండియును
నామహాని తమకడ కరుదెంచువేళఁ
బ్రేమమై నెదు రేగి పెక్కుచందముల

(886. శ్రీరంగనాథాజ్ఞాప్రకారకథనము.)

ముదమున నడుగుఁదమ్ములఁ బ్రసాదించి
తుదలేనివేడ్కతోఁ దోకొనివచ్చి
నాలక్ష్మణార్యుండు నఖిలభాగవత
జాలంబుతోఁగూడఁ జనుదెంచి భక్తి
శ్రీరంగనాథుని చెలువంబు కన్ను
లారంగ మఱియు నందంద సేవింప
నారంగవిభుఁడు రామానుజాచార్యుఁ
జేరంగఁ బిలిచి మచ్చికసేసి నీవు
నొగి నేన పాలింపుచున్న విభూతి
యుగము నీకిచ్చితి నొకకొఱలేదు
పన్ని మామకగృహపరికరాదులకు
నన్నిటికిని గర్తవై యుండు మనిన
నామెడ రంగనాయకుని దివ్యాజ్ఞ
త్రోయక యమ్మానితోయజతరణి

(887. రామానుజార్యస్వీకృత శ్రీరంగమందిరధర్మకర్తృకార్యక్రమము. తత్పరిపాలనవైఖరి.)

నిఖిలేశుఁ డగురంగనిలయుకోవెలకు
నఖిలంబునకు గర్తయై తాను నిలిచి

యగు ననువారల నగు నంచు మెచ్చి
తగ దనువారలఁ దగ దంచుఁ దిగిచి
యామీఁద నిజశిష్యుఁ డగునకలంక
భూమీశుఁ డనురాజపుంగవు నొకని
నారంగపురమున కధికారిఁ జేసి
శ్రీరంగపతి సమంచితవైభవముల
నెప్పటికంటెఁ దా నినుమడి గాఁగఁ
దప్పక నడుచుచందంబు సేయించి

(888. యామునాచార్యకథితతత్త్వార్థోపదేశక్రమము.)

యట నొక్కనాఁడు మహాపూర్ణగురుని
బటుభక్తి సేవించి పదముల కెరగి
యనురక్తి మీఁద నయ్యామునాచార్యుఁ
డొనరంగ నుపదేశ మొసఁగినయట్టి
ఘనరహస్యము లింకఁ గలిగినఁ దనకుఁ
జనువు మీఱంగఁ బ్రసాదింపవలయు
నన విని యతిపూర్ణుఁ డాయామునేయ
ముని యొసంగినయర్థములు మునుమున్న
కల వెల్ల నీ కలకాంచిలోపలనె
తెలిపితి మిందు సందేహంబు లేదు

అని తమసుతుని రామానుజార్యునకు
వినుతశిష్యుని జేసి వెండియుఁ బలికె
యామునమౌనిరహస్యముల్గొన్ని
ప్రేమమై నెంతయుం బ్రియశిష్యులైన

(889. గోష్ఠీపురక్షేత్రయాత్రాప్రకారము.)

యలతిరుమలనంబి కలదామధరుని
కలగోష్ఠిపూర్ణున కనఘుఁడైనట్టి

యలరంగనాథ గాయకునకు నెలమిఁ
దెలిపినా రవి నీవు దెలిసికొ మ్మనిన
ఘనమైన శిష్యసంఘముతోడఁగూడ
ననురక్తి రామానుజాచార్యుఁ డంత
శ్రీగోష్ఠిపూర్ణుని సేవించుకొఱకు
శ్రీగోష్ఠిపురికి వేంచేసి యాగురుని
గని భక్తి పాదపంకజముల వ్రాలి
మనమార నలచరమశ్లోకమునకుఁ
జనునర్థ మెద్ది ప్రసాదింపవలయు
ననిన నాగురువరుం డట్లు కాకనుచు

(890. గోష్ఠీపూర్ణాఖ్యగురుపరకృతరామానుజభక్తిశోధనక్రమకథనము.)

రామానుజునిమనోరాగంబుఁ దెలియు
నీమాటు వోయి రమ్మెఱిఁగింతు ననిన
నీరీతి ముని పదియేడువారములు
సారెకుఁ దిరిగి వేసారక మదిని
చింతింపుచుండంగ శ్రీరంగమునకు
నంత శ్రీగోష్ఠిపూర్ణాఖ్యశిష్యుండు
చనుదేర నపుడు లక్ష్మణమానివరుఁడు
తనలోనిర్థార్తియంతయుఁ దోఁచునట్లు
తెలిపి యాఘనుని కిత్తెఱఁగెల్ల మీరు
చెలువార వేగి గోష్ఠీపూర్ణునకును

(891. రామానుజకృతవిజ్ఞాపనప్రకారము. పునరాగమనక్రమము.)

నెఱిఁగించి తలఁపులో నిరవొందువగపుఁ
దరలంగఁ జేయు మిత్తఱి నని పనుప
నరిగి యాఘనుఁ డంత నలగోష్ఠిపూర్ణ
గురున కీతెఱఁగు సేకొని విన్నవింప

ననయుంబు హర్షించి యాదేశికుండు
తనశిష్యుఁ బిలిచి యత్తఱి నీవు వోయి
తనదు పవిత్రంబు దండంబుఁ దాల్చి
కొని పెరవారిఁ దోకొనిరాక తాన
యేతెంచెనేని నేనిత్తు నటంచుఁ
దోతెమ్ము మానిచంద్రుని వేగ ననుచు
ననిపిన నరిగి రామానుజార్యునకు
నొనర నవ్విధమంతయుం దేటపఱచి
రమ్మన్న నుప్పొంగి రామానుజుండు
సమ్మదం బెసఁగ దాశరథిఁ గూరేశుఁ

(892. పునరాగమనప్రార్థనాప్రకారాది.)

దోకొని యాతనితోడ నేతెంచి
యాకరుణానిధి నాచార్యవర్యు
సేవింప నపుడు గోష్ఠీపూర్ణుఁడనియె
నావేళ చెంత రామానుజుతోడఁ
గరమర్థి నిన్ను నొక్కనినె రమ్మనిన
నిరువుర నీవెంట నిటకుఁ దేఁ దగునె
యనినఁ బవిత్రంబు నలఘుదండంబుఁ
గాని పని విను మనం గోరి యేనట్ల
యీవేళ మీరానతిచ్చినయట్ల
వేవేగ నిల పని వింటి నావుడును

(893. గురూపదిష్టమంత్రరత్నరహస్యార్థప్రకారము.)

నిండారుకూరిమి నీ కిందులోన
దండ మెవ్వరు పవిత్రం బెవ్వ రనిన
దండ దాశరథియే దండంబు గూర
మండలేశ్వరుండె నామకపవిత్రంబు

నన విని మోదించి యాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
డనిమొ నే నొసఁగు రహస్యార్థ మీవు
నీయిరుపురుఁ దక్క నెవ్వరితోడ
మాయానఁ జెప్పకు మటి మహానివర్య
యని రహస్యంబున నాపరమార్థ
మొనర మానీంద్రున కుపదేశ మొసఁగి

(894. రామానుజకృతమంత్రరత్నప్రకటనపరిపాటి. ఆచార్యవాక్యోల్లంఘనదోష-
ప్రదర్శనము.)

యనిపిన యతిపతి యామఱునాఁడు
ఘనతరశ్రీగోష్ఠి కానాథుఁ డైన
శ్రీవరుతిరునాళ్లు సేవించుకొఱకు
శ్రీవైష్ణవాళి వేంచేసియుండంగ
నందఱు వినుచుండ నాచరమార్థ
మందంబుగాఁ బెట్టి యానతిచ్చుటయు
నామాట విని యప్పు డాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
డామహానిఁ జేరంగ నటిముటి వచ్చి
యేమోయి యిటకు మీ రిరువురుఁ దక్క
నీమహాసీయార్థ మెవ్వరితోడఁ

జెప్పకు మని బుద్ధి చెప్పితి నానఁ
దప్పి యీగతి సేయఁ దగునె నీ కిపుడు
క్షితిగురుతోడ బొంకినవాని కరయ
గతి యెద్ది తుది నరకమె కాక యనిన

(895. రామానుజార్యప్రత్యుత్తరక్రమశైలి. గురువరసంతోషాతిశయము.
యతిరాజనామప్రదానక్రమము. ద్రవిడప్రబంధోపదేశాదిక్రమకథనము.)

ననిదెమొ రామానుజుం డాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
గని యొక్కరుఁడు నరకముఁ బొంద నేమి

యిందఱు మీకృప నిడేరి శౌరిఁ
జెందుదు రని యేను జెప్పితి ననినఁ
గాఁగిటఁ జేర్చి లక్ష్మణమౌనివర్యు
వీఁగనికూర్మితో వినుతులు చేసి
యిల సర్వలోకుల నీడేర్పవచ్చు
నలవాఁడ వీ వని యందంద పొగడి
యిటమీఁద దొరఁకొని యీదర్శనంబు
పటుగతి నీపేరఁ బరఁగు నెల్లెడల
నని వరం బిచ్చి నిజాత్మజు శిష్యు
నొనరించె నప్పు డయ్యోగిచంద్రునకు
యతిపురందరుఁ డంత నాగోష్ఠిపూర్ణు
నతిభక్తి వీడ్కొని యరిగె నంతటను
శ్రీమాలికాధరుచే ద్రవిడాగ
మామోదకరరహస్యంబు తెఱింగి

(896. శ్రీరంగనగరప్రాప్తిక్రమము. ఏకదండియతికృతశాస్త్రవాదప్రచారము.)

కరమర్థి శ్రీరంగగాయకుచేతఁ
బరిపూర్ణ తద్గానభంగులు దెలిసి
శ్రీరంగమున నిట్లు శిష్యశేఖరుల
కారూఢి వేదాంత మానతియిచ్చు
చున్నయత్తఱి దండ నొక యేకదండి
క్రన్నన గంగసంగడినుండి వచ్చి
తనతోడ శాస్త్రవాదము సేయుమనుచు
ననయంబు గర్వించి యతిరాజుఁ జూచి
యొండొరు వాదింప నోడినవారు
దండిమైఁ గొల్చు నాతనిశిష్యవరుఁడు
గావలయునడన్నఁ గని లక్ష్మణార్యుఁ
డావాక్యమున కంతె యంగీకరించి

(897. సప్తదశదినపర్యంతపరస్పరశాస్త్రవివాదప్రకారము.)

సొలయక యుద్బాహుసుందరనామ
దళితహిరణ్యముందరి కేగుదెంచి
నిండారుకణఁకతో నిలిచి యయ్యేక
దండితోఁ దొడరి యుద్దండుఁడై పేర్చి
పదియేడుదినములు పట్టినచలము
వదలక వాదించి వాదించి మదిని
వేసరి యతిరాజు వెడఁగన్ను మూయ
నాసమయమున రంగాధీశ్వరుండు

(898. ప్రతివాదినిరసనసాధనాయుక్తివిశేషప్రాప్తిక్రమము. ఏకదండియతిపరాజయము. పునరుపనయనత్రిదండకాషాయధరణక్రమవర్ణనము. రామానుజార్యరచితవేదాంతదీప-వేదాంతసార-గద్యత్రయ-గీతావివరణాదిగ్రంధరత్నవైభవము. రామానుజమునిశిష్యగణమహిమ.)

చనుదెంచి ప్రతివాదిజయహేతియుక్తి
నొసరంగ నుపదేశ మొసఁగ మేల్కాంచి
యామఱునాఁడు రామానుజాచార్యుఁ
డామహాప్రతివాది నలవోక గెలిచి
దయతోడ నయ్యేకదండి కవ్వేళ
నయమారఁ బునరుపనయనంబు చేసి
మగుడ త్రిదండాశ్రమముఁ బ్రసాదించి
తగశిష్యవరుల కెంతయు ముఖ్యు జేసి
సాదరుం డగుచు వేదాంతదీపంబు
వేదాంతసారము వేద్య మైనట్టి

అరవిందదళలోచనార్చనాక్రమముఁ
గర మొప్పు సొబగుల గద్యత్రయంబుఁ
దళుకొత్తుచున్న గీతావివరణము
నలవడఁజేసి వ్యాఖ్యానంబు చేసి

చుక్కలలో నొప్పు సోముచందమున
నొక్కటఁ బరమశిష్యులతోడఁ గూడి
దెసలకు వేంచేసి తిమిరసంతతుల
పసగరఁగొనియెడు భానుచందమునఁ
బరమతవాదులఁ బరపి యచ్చోటి
ధరణీశ్వరుల శిష్యతములఁ జేయుచును

(899. శిష్యసంఘసహితరామానుజార్యదిగ్విజయప్రకారము.)
కాశ్మీరదేశశారదాపీఠభాసురశారదాదేవీసల్లాపనక్రమము.

ఛాయనికడఁక నుద్భటశిష్యవరుల
నాయాయితిరుపతు లందునిల్పుచును
వెలయ నీరీతి దిగ్విజయంబు చేసి
యిల వలగొని యిట్టు లేతెంచుచుండ
సార కాశ్మీరదేశమునందునున్న
శారదాపీఠదేశమున కేతేర
శారదనీరదసంకాశ యైన
శారద యప్పు డాసంయమీంద్రునకు
నెదురేగి పదముల కెరగి నుతించి
ముదమున నిజవాసమునకు నేతేర

రామానుజుండు శారదఁ జూచి యేమి
నామీఁద నీ వింత నంటుజేసెదవు

(900. శంకరకృతవేదార్థక్రమము. రామానుజార్యకృతసదర్థప్రకారవర్ణనము.)
శారదాదేవీసంతోషక్రమము.

అన విని వాణి యిట్లనియె నోమౌని
వినవయ్య జగదేకవిఖ్యాతచరిత!
మునుపొక శ్రుతివాక్యమునకు శంకరుఁడు
వనమాలి కపిగుదవర్ణ నేత్రుండు

అని యథార్థముఁ జెప్ప నది తప్పటంచు
దనుజారి పంకజదళనేత్రుఁ డనుచు[1]
నీవంబు పార్థ నెన్నితి వందుకొఱకు
భావించి సంతోష భరితనై యిప్పు

డారీతి నిన్నుఁ గన్నంత నుప్పొంగి
యీరీతిఁ జేసితి నేను నీయెడను
సన్నుతనిఖిలశాస్త్రంబులన్నియును
నున్నవి యచ్చోట యోగీంద్రచంద్ర !
చేకొని నీవలసినశాస్త్ర మిపుడు
కైకొను మనిన లక్ష్మణయోగివరుఁడు
భువనంబులన్నియుఁ బొగడఁ దా మున్ను
సవరించువేదాంతసంగ్రహం బెత్తి
యేముసేసినశాస్త్ర మిది దీనఁ దప్పు
లేమేనిఁ గల్గిన నెఱిఁగింపు మనుచుఁ

దనకేల నున్నపుస్తకము పంకేజ
తనుజాతరాణిహస్తములకు నొసఁగ
ధరలోన సకలశాస్త్రముల కెల్లపుడు
సరసు గైకొనక మెచ్చక యుండువాణి
యిరవొంద నాథునుఁ డిచ్చుశాస్త్రంబు
శిరసావహించి మెచ్చినమౌనివరుఁడు

(901. బోధాయనవృత్తినామకసద్గ్రంథప్రాప్తిక్రమము. రామానుజమునికృతోత్తమ గ్రంథమహిమ, పురుషోత్తమక్షేత్ర-వేంకటాహోబిలాదిభగవన్మందిరమంగళాశాసనక్రమము. విఠ్ఠలరాజవిషయకానుగ్రహప్రకారము.)

నత్తటి బోధాయనాఖ్యనిర్మాణ
వృత్తి శారదచేత వేగఁ గైకొనుచుఁ

Note 1 :- [రామానుజార్యప్రతిపాదిత సదర్థశ్లోకము 502 పుటే ముద్రితము.]

గడుఁ బెక్కువిధములఁ గంజాతసూను
పడఁతుక నంత సంభావించి కదలి

యంత శ్రీపురుషోత్తమాధీశుఁ గాంచి
సంతసంబునఁ గూర్మశైలేశుఁ జూచి
యలసింహశైలనాయకుఁ బొడగాంచి
సలలితాహోబలేశ్వరుని సేవించి
శ్రీవేంకటాధీశు సేవింపఁగోరి
శ్రీవేంకటాగంబు చేర నేతెంచి
శ్రీపురంబునకు వేంచేసి నెయ్యమున
నాపురిఁ బాలించు నలవిఠ్ఠలేంద్రు
క్షితినాయకుని గృప సేసి యచ్చోట
నతనిచే నొకయగ్రహారంబుఁ గొనుచు

(902. చతుస్సప్తతిసంఖ్యాక-శ్రీవైష్ణవకుల-సింహాసనాదిస్థాపనక్రమము.)
అనంతార్యశిష్యవరప్రాప్తిక్రమము. రామానుజకృతవేంకటాద్రిక్షేత్రప్రాప్తిక్రమము.

నఖిలశాస్త్రజ్ఞులు ననుపమేయులును
నిఖిలసన్నుతులును నిజశిష్యు లగుచు
చెలఁగి డెబ్బదినాల్గుసింహాసనముల
నలవడువారిలో నందుఁ గొందఱను
బరమానురక్తి ముప్పదిమందిఁ బిలిచి
తిరమొంద నందుఁ బ్రతిష్ఠఁ గావించు
నప్పు డయ్యతివరుఁ డా శేషనగము
తప్పక సేవించెఁ దద్దయుఁగూర్మిఁ
బరమపావనుఁ డైన పరకాలముఖ్యు
లరుదెంచి శేషాంశ మనుచు నగ్గిరిని
ద్రొక్కనోడిరి తాము దోడిబడ నింకఁ
ద్రొక్కరా దని విని తుందుడుగొనుచు

నతుల శేషాంశ మైనట్టి యనంత
పతిశిష్యముఖ్యు లేర్పడఁగ నిట్లనిరి
యీవేళ మీ రిది యెక్కకయున్న
దేవ మీశిష్యులు దిక్కులవారు
నారోహణము సేయ రగ్గిరిమీఁద
నీరీతి తగవు గా దేవేళ మీరు

(903. తిరుమలనంబినామకగురువరరచితానుగ్రహప్రకారము.)

నాగేంద్రశైలేంద్రనాథు సేవింప
వేగ నవశ్యంబు వేంచేయవలయు

ననిన రామానుజుం డాశైల మెక్కి
చనువేళ నావచ్చుచందంబుఁ దెలిసి
యలతిరుమలనంబి యనురక్తిఁ బంపి
వలనొప్ప వేంకటేశ్వరుఁ డారగించి
దయసేయు తత్ప్రసాదమును గైకొనుచు
రయమున నరిగి శ్రీరామానుజులకు
నెదురుగాఁ జనిన మౌనీంద్రుఁ డావేళఁ
ద్రిదశవందితుఁ డైన తిరుమలనంబిఁ
గనిభక్తిఁ బాదపంకజముల వ్రాలి
తనరారఁ దత్ప్రసాదము స్వీకరించి

యారయ సర్వలోకాచార్యులైన
మీరీప్రసాద మిమ్మెయి దేరవలెనె
పనిఁ బూని యొకపిన్నపాపనిచేత
ననిపినం జాలదే యనిర నాథునుఁడు
నిప్పుడు మీ రానతిచ్చినకరణి
తప్పక నగర మెంతయు వెదకితిని

(904. శ్రీవైష్ణవస్వరూపవైభవప్రదర్శనము.)

ఆకడ వైష్ణవు లగువారిలోన
నాకన్న నెన్న చిన్నలు లేరు గానఁ
దెచ్చితినన్న నాదేశికుమాట
మచ్చిక వేదాంతమార్గమై యున్న

ననయంబు మోదించి యామౌనివరుఁడు
తనశిష్యవరుల నందఱ విలోకించి
కంటిరే యిపుడు వేంకటపూర్ణుమహిమ
గెంటక మది నహంకృతిలేశమైన
నరయక పెద్దవారైన నైచ్యంబు
దొరయంగ భాగవతులయెడాటమున
రూపించుచున్న స్వరూప మందఱకు
దీపింపఁ జేసి తాదేశికుం డయ్యె
వరుసతో శ్రీవైష్ణవస్వరూపంబు
లరయనిగతి నుండు నని నుతింపుచును

(905. వేంకటశైలారోహణక్రమము. రామానుజార్యకృతస్వామిపుష్కరిణీ తీర్థస్నానాచరణాది.)

గామధేనువులు గల్పభూజములు
కామితార్థము లిచ్చుకమనీయమణులు
సిద్ధరసంబులు సిద్ధమూలికలు
సిద్ధమౌనీంద్రులచేఁ జెన్నుమిగులు
నన్నగరాజంబు నహిరాజమూర్తి
కన్నులపండువు గాఁగఁ జూచుచును
దిరుమలనంబితోఁ దిరమొందుప్రేమఁ
దిరుమలమీఁది కేతెంచి కోవెలను
వలచుట్టివచ్చి పావనతలభరణి
మిళితసంసారతమిస్రౌఘతరణి

ననుపమసుకృత సంహతిజన్మధరణి
జననుతయును నైన స్వామిపుష్కరిణి
స్నానంబుఁ జేసి యాచక్కిఁ జెన్నొందు
భూనలి సాక్షినొంపునఁ గౌఁగిలించి

(906. శ్రీవరాహస్వామిసేవాప్రణమనాది. వైకుంఠగోపురద్వారప్రాప్తిక్రమము.)
శ్రీవేంకటేశదేవాలయప్రదక్షిణప్రణామాచరణాది.

ఫణిరాజుపై నొక్కపద మూఁది దివ్య
మణిమయభూషణమండితుం డగుచు
దైవాఱు పుడమిపై దలిమోముదమ్మి
తావులు గ్రోలెడుధరణీవరాహు
సేవించి యటఁ బ్రదక్షిణముగా వచ్చి
యావరణంబుల కాదియై మిగుల
గొమరారు వైకుంఠ గోపురంబునకుఁ
బ్రమదంబుతో మున్ను ప్రణమిల్లి యంతఁ
జనుదెంచి గారుడస్తంభంబుచక్కి
వినతుఁడై చెంత క్రొవ్విరిసాల కేగి
వలనొప్పు చంపకావరణంబు వేగ
వలచుట్టి వచ్చి యాస్వామిపుష్కరిణి
తోయంబు లోని యుత్తుంగభాగమున
నాయహికులపతియవతార మగుచు
దిరుగనిచింతలుం దెరలించునీడ
దిరుగనిచింత కెంతేభక్తి మొక్కి

(907. ఆనందనిలయవిమానదర్శనప్రకారము. మహామణిమంటపప్రాప్తిక్రమము.
నరసింహపాదసేవాప్రణామాది.)

రమణ రెండవగోపురము దాఁటి లోని
కమలమహాసనాగార సేవించి

నెలకొని యానందనిలయాఖ్య మగుచు
నలుపొందు మణివిమానంబు సేవించి
పటుమహామణి మంటపంబు సేవించి
యట వచ్చి తురగతార్క్ష్యాహినాయకుల
సేవించి దనుజారి సేనాధినాథు
సేవించి నరసింహు సేవించి తార్క్ష్యు
సేవించి నిత్యుల సేవించి కూర్మి
నావేళ లోనికి నరుదెంచి యచటి

(908. శ్రీవేంకటేశపాదాదికిరీటపర్యంతదివ్యసౌందర్యభూషణాదివర్ణనము.)

పంచాస్త్రకోటుల భావంబు మించి
పంచవిగ్రహముల భాసిల్లి పసిఁడి
గజ్జెలు నందియల్ కనకాంబరంబు
గొజ్జంగిముత్యాలకుచ్చుకటారి
బెడఁగుగాఁ గటిమీఁద బెరసిన కేల
నుడుగక వరముల నొసఁగు కెంగేలు
నుదరబంధంబు కేయూరహారములుఁ
బొదలుతావులుతట్టు పునుఁగుపై పూఁత
కుడిరొమ్మమచ్చ యక్కున నెలకొన్న
కడలికన్నియదివ్యకంఠసరంబు

ధళధళఁ దుళగించు దరము, చక్రంబు
బలసిచూపట్టెడు పాణిపద్మములు
బింబాధరమ్ము నొప్పెడుకపోలములు
కంబుపోతంబు నెక్కసమాడుగళము
మకరకుండలములు మణికిరీటంబు
వికసితధవళారవిందనేత్రములు

చల్లనిచూపును జారునాసికయుఁ
దెల్లనిమెఱుగుము త్రియపునామమును
గలిగి యెంతయును శృంగారభావంబు
మలయునయ్యలమేలుమంగామనోజ్ఞు

(909. రామానుజార్యవర్ణితశ్రీవేంకటేశపరతత్త్వవైభవాది.)

సేవించి ప్రణమిల్లి చేరి సన్నుతులు
గావించి పులకితగాత్రుఁడై చెలఁగి
శ్రీరంగమున నున్న శేషపర్యంకుఁ
డీరూపమున వచ్చి యిటఁ బొడచూపెఁ
బరతత్త్వ మీతండె పరయోగిహృదయ
పరిపూర్ణుఁ డితఁడె శ్రీపతియును నితఁడె
పరమకారుణికుండు భక్తవత్సలుఁడు
పరవాసుదేవుఁ డీపంకజాక్షుండె
జగములు వొడమింప సమయింపఁ బ్రోవఁ
దగువాఁడు నితఁడె యీధరణీధరంబె

(910. దినత్రయపర్యంతవేంకటక్షేత్రనివాసక్రమము. ఆకాశగంగాతీర్థస్నానాది.)
ఏకాంగిసామకహరికింకరవరస్థాపనక్రమము.

వైకుంఠ మితని కెవ్వరు సరి గలరె?
యీకమనీయనగేంద్రరాజునకు
సరి లేరటంచు వేసరణుల వేద
శిరముల సన్నుతి చేసి సద్భక్తి
తనరఁ దీర్థప్రసాదము లన్వయించి
యనురక్తి దివసత్రయంబు వసించి
యాకాశగంగాదు లైనతీర్థములు
చేకొన్నభక్తితో సేవించి యంతఁ

గరమర్థి శౌరికైంకర్యంబు సలుప
నిరువదినలువుర నేకాంగివరుల

(911. పుష్పమాలాసమర్పణాదికైంకర్యప్రకారము. యతిద్వయపట్టాభిషేక స్థాపనక్రమము. శ్రీవేంకటేశదేవాలయముద్రాప్రదానాది.)

నలవడ శ్రీమాలికాదికైంకర్య
ములు సేయ నిలిపెఁ బ్రేముడి పెచ్చు పెఱుగఁ
దమమాఱు గాఁగ నిద్దఱుయతీశ్వరులఁ
గ్రమమునఁ బట్టంబుఁ గట్టి యావేళ
నిఖిలేశుఁ డైన శ్రీనిలయునివసతి
కఖిలంబునకుఁ గర్తవై యుండు మనుచుఁ
గపిరాజరూపసంకలితముద్రికలు
కృపచేసి శ్రీవేంకటేశున కెరగి
మగుడి యంతటఁ దిరుమలనంబి తాను
దగువేడ్కఁ నమ్మహీధ్రము డిగ్గి వచ్చి

(912. తిరుపతినగరప్రాప్తిక్రమము. రామాయణోపదేశస్వీకరణము.)
శిష్యజనపరివృతరామానుజమునికృతరామసేతుసేవాప్రకారాది. స్నానాదిగహరి-
మందిరసేవాప్రకారాది

శ్రీపతిపురికి వేంచేసి యచ్చోట
సేపాఱ శేషాచలేశ్వరపూర్ణ
వాసంబునందు నివాసంబు చేసి
భాసిల్లు వేంకటపతిపూర్ణుచేత
ననురక్తి రామాయణార్థమంతయును
విని తాను మునుపు గావించినయట్టి
సలలితవేదాంతసంగ్రహముఖ్య
ములు వినుపింప నామోదించి యతఁడు

తనయుని రామసోదరమహానిశిష్యు
నొనరింప నప్పు డయ్యోగిచంద్రుండు

మహితాత్మ నలతిరుమలనంబిశిష్యు
సహజు విద్యోదయసంపన్ను ననఘు
గోవిందుఁ డనుదేశికుని గాంచి యతఁడు
గావించు నాచార్యకైంకర్యమునకు
నరుదంది శ్రీవేంకటాచలపూర్ణుఁ
గరమర్థి వేఁడి యాఘనుఁ దోడుకొనుచు
సేతువుదనుక వేంచేసి శ్రీవిభున
కాంతనిజనిలయము లైనయట్టి
యాయాతిరుపతు లచట శోభిల్లు
తోయజనాభుమూర్తులును సేవించి

(913. శ్రీరంగనగరప్రాప్తిక్రమము. బోధాయనసూత్ర శ్రీభాష్యాదివేదాంతార్థోపదేశరూపశిష్యానుగ్రహప్రకారము.)

మరలి రంగాధీశుమందిరంబునకు
నరుదెంచి యచట బోధాయనవృత్తిఁ
గనుఁగొని శ్రుతులవాక్యముల కైక్యముగఁ
బనుపడ నొప్ప శ్రీభాష్యంబు చేసి
యలఘుశిష్యులకు వేదాంత మంతయును
జెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచునుండె

(914. హరిద్వేషపూర్ణచోళరాజవృత్తాంతము. శివపరతత్త్వకథనము.)

నంతటఁ గులహాసుఁ డైనట్టిచోళ
కాంతవంశజుఁడు దుష్కర్మపుంజంబు
భవపాదమతి యైన పరమపాషండుఁ
డవిరళదుష్టసాహసకృత్యపరుఁడు

వారనితనకర్మవాసనవలన
ధారుణిపై నచ్యుతద్వేషి యగుచు
హరుఁడే పరబ్రహ్మ మనియెడుభ్రాంతి
కరము డెందమ్మునఁ గడలుకొనంగఁ
దలకొని జగతి విద్వాంసులనెల్లఁ
బలువిడి భటులచేఁ బట్టితెప్పించి
పనుపడఁగా "శివాత్పరతరంనాస్తి"
యని వ్రాలు వెట్టుండ యనుచుఁ బెట్టింప
నపుడు చతుర్గ్రామి యనువైష్ణవుండు
కపటాత్ముఁ డగుచోళకాంతునిఁ జూచి

(915. రామానుజయతివరాశ్చర్యవైభవము. చోళరాజకోపప్రకారము.)

యరయ నవైదికు లగువారు గాఁగ
నిరవొంద నిట్టివ్రా లిడిరిగా కరయఁ
డాచియావేద పదప్రతిష్ఠాప
నాచార్యుఁ డైన రామానుజార్యుండు
నీరీతిఁ జేయునే? యిందిరావిభుఁడె
నారయఁ బరతత్త్వ మని నిల్పుఁగాక
యన నేయిచల్లి నయనలంబుకరణిఁ
గనలి చోళుండు కింకరుల రావించి
యరిగి శ్రీరంగంబునం దున్నయట్టి
హరిభక్తు రామానుజార్యుని వేగఁ
బట్టి తెండని చెప్పి పనిచిన భటులు
పట్టినకడఁకతో బలువిడివచ్చి
గట్టిగా నేగి లక్ష్మణమానిమఠముఁ
జుట్టి పిల్చెడు మిమ్ము చోళుఁ డీవేళ

డన విని వాకిట నడరి వైష్ణవులు
చని లోననున్న లక్ష్మణమౌనిఁ గాంచి
యీవార్తనంతయు నెఱిఁగింప నంతఁ
బోవుద మని మౌనిపుంగవుఁ డనిన
నాకూరనాథుఁ డిట్లనియె మౌనీంద్ర!
నీకార్య మంతయు నెఱుఁగరు మీరు

పరమపాషండిరై భ్రాంతిమై వాఁడు
హరుఁడె దైవం బని యందఱచేత
వ్రాలు వెట్టింపుచు వరుస మీచేత
వ్రాలు వెట్టింప నీవడువున భటుల
దేవర నటకుఁ దోతెమ్మని కదలి
యీవేళఁ బుత్తెంచె నీవేలఁ దుదిని
వేదశాస్త్రంబులు విభజించి గెలుచు
వాదంబు గాదు వివాదంబు గాని
విలసిల్ల నిలలోన విత్తులకొల్పు
గెలుగఁ దక్కినవెల్లఁ గలిగింపవచ్చు

(916. చోళరాజకృతకూరనాథస్వరూపనిర్ణయక్రమము.)

గావున దేవర కలిగినఁ జాలు
మావంటివారల మఱియుఁ దేవచ్చు
వాఁ డతిక్రూరుండు వానికి గురుఁడు
లేఁడు దేవుండును లేఁడు మౌనీంద్ర!
తావకవేషంబుఁ దాల్చి యేనిపుడు
వేవేగ నరిగెద వివరించిచూడ
నిట నుండఁ దగవు! గాదీవేళ మీర
లెట కేని నేఁచేయుఁ డితరవేషమున
నన విని రామానుజార్యుండు శిష్యుఁ
గనుగొని యెంతయు గారవం బెసఁగ

వాని గెల్చుటకు శ్రీవత్సాంకగురుని
చే నగు ననుచు నిశ్చితబుద్ధితోడఁ
దమ కమండలమును దండకాటులును
బ్రమదంబుతోఁ గూరపతికిఁ దా నొసఁగ
నని పూని రెండవ యతినాథుఁ డగుచు
వివరింప నాకూరవిభుఁడు వేవేగఁ
జనుదేర చోళరాజన్యునిభటులు
గనుఁగొని యితఁడె లక్ష్మణమౌని యనుచుఁ
గొనిపోయి యప్పు డాక్రూరునియెదుట
నునుప నాపాపాత్ముఁడుగ్రతం బిలిచి

(917. "శివాత్పరతరం నాస్తిద్రోణమస్తి తతఃపర" మిత్యాదిప్రతికక్షివాక్యప్రకటనము.)

పనుపడఁగా "శివాత్పరతరం నాస్తి"
యనుచు వ్రాలిడు మని యాకు గంటంబు
చేకొని తాన యిచ్చిన జంకు లేక
కైకొని వైష్ణవకల్పభూజంబు
తగఁ "ద్రోణమస్తి తతః పరం" బనుచు
బెగడ కందున వ్రాలు వెట్టఁ బెట్టుటయు
నని చూచి యుగ్రుఁడై యాజ్ఞయు సేయఁ
దివిరిన యాధరాధిపుఁ జూచి హితులు
ఇతఁడు రామానుజుఁడే కాఁ డటన్న
నతనిఁ దోతెండని యనిచిన భటులు

(918. శ్రీరంగపట్టణప్రాప్తిక్రమము. వేంకటేశస్తుతిరూపపద్యరచనానుక్రమము.)
రామానుజమునిరచితాద్భుతకార్యాది.

పరువడి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
సరిగెడిసమయంబునందు ముందుగను

సరవిగా వెల్లలజాతిగృహస్థు
కరణి వేవేగ లక్ష్మణదేశికుండు
పురము వెల్వడిపోవ భోరన భూమి
వరభటవర్గంబు వడి మీఱి కదియ
నావేళ శ్రీలక్ష్మణాచార్యవర్యుఁ
డావచ్చు శెటఁగి సయ్యనఁ జెంతనున్న
యినుము గ్రైకొని వేంకటేశ్వరుమీఁద
ననమానగతిఁ దొల్లి హరిచిత్తయోగి

మొనఁగించు నొకపద్య మెన్ని లోలోన
మసలక యట నభిమంత్రించి వైవ
నది రాజభటులకు నడ్డమై పొదలి
కదలక పర్వతాకారమై యుండె
నాకొండవలె నున్న యది చూచి భటుల
మూకఁ రానోడుచు మొనచెడి యరిగి

(919. యాదవాచలప్రాప్తిక్రమము. చోళరాజకృతకూరేశనేత్రాపహరణరూపా-
జ్ఞాక్రమము. కూరనాథధైర్యసాహసకార్యాది.)

సొదట వేగ రామానుజమౌని
యాదవాచలమున కరిగె నంతటను
నడుగక గపటసన్యాసియై తనదు
కడకు వచ్చుట యని కడుఁ గోపగించి

తివిరి చోళుఁడుకూరతిలకునేత్రములు
తివియుండ యని పల్క ధీరుఁడై యాతఁ
డనియె విష్ణుద్రోహి వగునిన్ను నిపుడు
గనుఁగొన్న యిటువంటికన్ను లేమిటికి
నని తమగోళ్ళతో నపుడు రాఁ దిగిచి
కొనుచు నచ్చో నెలకొనియుండలేక

సరగున నిజశిష్యసహితుఁడై రంగ
పురమున కరిగి యాపోయివచ్చుటయు
వడిమీఱ నొకశిష్యవరు లక్ష్మణార్యు
కడకుఁ బంపుడయు శీఘ్రమె యేగి యతఁడు

(920. క్రిమికణ్ఠచోళవృత్తాంతకథనము. రామానుజసంతోషప్రకారము.)

వినుపింప నెంతయు విన్ననై వగచి
కనలి శ్రీవేంకటగ్రామేశుఁ దలఁచి
జగతీశ చోళపాషండి నిర్మూల
మగుఁ గాక యని యొకయర్ఘ్య మిచ్చుటయు
వెలయుప్రహ్లాద విద్వేషిపైఁ గనలు
నలనరసింహునియనువున నింగి
శ్రీవేంకటేశుండు శితఖడ్గధార
నావేళ కలలోన నరుదెంచి వాని
గళనాళపార్శ్వంబు ఖండింప నందు
విలవిల మనుచుఁ బర్విసకంపుతోడ

వెడిదంపుఁబు రువులు భేదించి పుచ్చి
వెడలంగఁ జోళుండు విడిచెఁ బ్రాణమ్ము
లదిమొదల్ క్రిమికంఠుఁ డనుపేర వాఁడు
విదితుఁడై యుండెఁ దద్వృత్తాంత మెల్ల
రామానుజార్యుఁ డారసి సంతసించి
యామోదవార్ధి నోలాడి యామీఁద

(921. శ్రీరామానుజకృత-శ్రీనారాయణప్రతిష్ఠాప్రకారము. రామానుజార్యప్రదత్త-
స్వకీయాచార్యవిగ్రహక్రమకథనము.)

నారాయణాచలనాథు శ్రీనాథు
నారాయణుని భక్తి నాట సేవించి

యతనియుత్సవబేరమమెన్న దగిన
జితకాము శతరూప శ్రీమనోహరుని
యదుగిరీశ్వరు సంపదాత్మజాహ్వయుని
త్రిదశవందితుని ప్రతిష్ఠ గావించి
శ్రీరంగమునకు వేంచేయ నుంకింప
నారసి యట నున్న యఖిలవైష్ణవులు
నేతెంచి మిముఁ బాసి యచ్చోట నుండ
నేర్తుమే మానీంద్ర! నీరూపు గాఁగ
నొకవిగ్రహము నిట నునిచిన మాకు
నకలంక! యొకమన్కి యుండు ననినఁ
దమవిగ్రహంబు చందమున కెంతయును
నమర నర్చావిగ్రహంబుఁ జేయించి

(922. కూరేశస్వీకృతాప్రాకృతనేత్రవైభవప్రశంస.)

యట నిల్పి సకలశిష్యావృతుం డగుచుఁ
బటుగతి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
వేంచేసి యాకూరవిభుఁ గౌఁగిలించి
యంచితభక్తిమై నందంద వగచి
వరదుఁడౌ హస్తిపర్వతరాజవాసు
కరమర్థి వినుతించి కరుణ దైవాఱ
నలకూరనాథున కప్రాకృతాక్షు
లిలలోన వెలయంగ నిప్పించి యంత
నలకూరనాథుని యాత్మజువంశ
తిలకు శ్రీభట్టరుఁ దిరమొందుప్రేమఁ
దోకొని రంగనాథుని భజియింపఁ
జేకొన్నభక్తి నీ శ్రీరంగనాథుఁ

(923. శ్రీపరాశరభట్టాఖ్యకూరనాథసుతవైభవము.)

ఆకూరనాథుని యాత్మసంభవుని
గైకొని నిజపుత్త్రుఁ గావించుకొనియె
నంతట రామానుజార్యశేఖరుఁడు
సంతసింపుచు నివాసమునకేతెంచి
యమదండదండనం బైన త్రిదండ
మమలవేదత్రయం బన నొప్పుమిగుల
నలయక యుభయ మీమాంసానురాగ
ములు తమ్మ మిగులఁ బ్రేముడిఁ జుట్టినట్లు
నలయుచు భూషాయమానకాషాయ
ములు కటితటి శిరములఁ జెన్నుమీఱ

(924. రామానుజమునిమహిమ. తదీయత్రిదండకాషాయోర్ధ్వపుండ్రవైభవము.)

రామానుజసిద్ధాంతప్రశంస.

గాత్రంబుమీఁద సంకలితసద్బ్రహ్మ
సూత్రమా నల్లబ్రహ్మసూత్రంబు మెఱయ
హరిజయస్తంభంబు లందుఁ దన్ముద్ర
లిరవొందఁ బెట్టిన యింపు దీపింప
మొనసిన నిజబాహుమూలంబులందు
గనుపట్టు శంఖచక్రములు శోభిల్ల
జాలమున్నీటిలోపల నీదులాడి
జాలుండు మెట్టిన పదపంక్తి యనఁగ
నురుతరాయతధవళోర్ధ్వపుండ్రములు
కరము శోభిలఁగ లక్ష్మణమునివరుఁడు
అజనుతరామానుజార్యసిద్ధాంత
విజయధ్వజంబుల వి త్తమై మిగులఁ

దళుకొత్తుచుండు త్రిదండముల్ దాల్చి
యలఘుశాస్త్రార్థధారు లగుయతీశ్వరులు

(925. శ్రీవైష్ణవాచార్యస్థాపనప్రకారము. శిష్యప్రశిష్యోపదేశక్రమవర్ణనము.)
ఏకాంగివరస్థాపనప్రస్తావము. ఉభయవేదాంతశాస్త్రప్రవచనాది.

పొందుగా నిజపార్శ్వముల నేడునూటు
మంది యెంతయు ససమానులై యంత
చెలఁగుడెబ్బదినాల్గుసింహాసనములఁ
కలిగినదేశికాగ్రణు లేడువేలు

నెన్నంగఁదగినట్టి యేకాంగిముఖులు
నున్నతిం గొలువ సర్వోన్నతుం డగుచుఁ
బరమతమదతంతిపంచాస్య మగుచు
నరుదార నుభయవేదాంతశాస్త్రములు
గలిగినశిష్యసంఘములకు నెమ్మి
చెలఁగ వ్యాఖ్యానంబు సేయుచునుండె

(926. యోగీంద్రచరిత్రశ్రవణపఠనాదిశుభఫలనిరూపణము.)
గ్రంథసమర్పణక్రమము. కవివంశమహిమ. నిజకావ్యప్రశంస.
పరమయోగివిలాసగ్రంథనిగమనము.

నురుభక్తితోడ నియ్యోగీంద్రవరుల
చరిత మొక్కొకమాఱు జను లెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ బేరుకొనిన
నెనలేనియిష్టంబు లెసఁగించు ననుచు

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సర్వముఖ్యభక్తసంతతికి

సంకీతంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమ తాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నకుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ

సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాస సుకృతి
నతులితంబుగ సప్తమాశ్వాస మయ్యె.

ఇతి శ్రీతాళ్ళపాక-తిరువెంగళనాథసూరికృతిషు పరమయోగి
విలాసద్విపదకావ్యము సంపూర్ణము.

సుప్రసిద్ధ పదానుక్రమణిక.

శ్రీః

పరమయోగివిలాసప్రతిపాదిత-
సుప్రసిద్ధపదానుక్రమణిక.

వి=విశేషణము. ఆ=ఆచార్య.

ఉ=ఉపమానము. ప్ర=ప్రధాననగర.

సుప్రసిద్ధపదానుక్రమణిక

